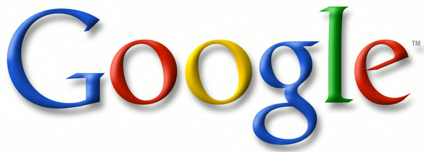
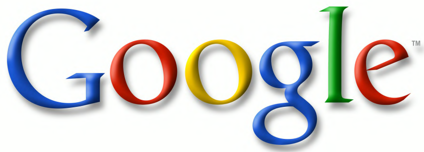

Suhm

GHM

Show
GHM

Historie af Danmark,

ved

Peter Friderich Suhm.

14de og sidste Tome, fra Aar 1375 til 1400.

Udgivet
med en Fortale
af
R. Nyerup.

Kjøbenhavn, 1828.

Trykt og forlagt af Directeur Jens Hostrup Schultz,
Kongelig og Universitetsbogtrykker.

Fortale.

Med denne 14de Tome sluttes da omsider sal. Suhms, saavel hjemme som i Udlandet højtpriste store historiske Verk.

Ved en hel Levealders Anstrængelser, ved mageløs Vedhængighed, og ved uhyre Opofrelser, lykkedes det Forfatteren, den, saalænge Danmark er til, evig uforglemmelige Suhm, at naae med sit Foretagende indtil Aaret 1400, eller til det 14de Aarhundredes Ende. Thi saaledes heder det i den 1798 nedskrevne Fortale til den 7de, eller den sidste af ham selv besørgede Tome: "I det Skrevne har jeg udført Historien til Aaret 1400."

Men det Held blev ham ikke af Skjebnen forundt, at faae sin Krønike fuldført lige til den oldenborgske Stammes Tronbestigelse, hvilken Tidspunkt var det Maal, til hvilket han havde ønsket at udstrække sine critisk-historiske Forskninger.

Betænker man den Masse af Forarbejder og Forberedelser, bestaaende af 9 Tomer i Qvart og 1 i Folio, som han forudskikkede, før han begyndte paa den egentlige danske Historie, der udgjør disse 14 tykke Qvartbind, maa man i højeste Maade for-

undre sig over, at han, som vor Litteratur desuden skylder saa mange andre herlige Verker, har kunnet, paa 48 Aar nær, naae sit nysnævnte foresatte Maal.

Tæller man fra Suhms Dødsaar, som var 1798, et halvt Seculum tilbage, har man det Aar, da han med Ungdoms Kraft styrtede sig, som Abrahamson siger (Suhmiana S. 404), ud i de besværlige Granskningers Ocean. I hans egen Dagbog heder det (i Suhmiana S. 234.) "Den 10de October 1748 begyndt at skrive *Dissertatio de Saxonis Grammatici historiæ autoritate et fide.*"

I Fortalen til den critiske Histories 1ste Del, som udkom 1774, skrev han: "Fra 1749 af har jeg begyndt at samle til en dansk Historie, og at læse fornemmelig i det Øjemærke. Derfor haver jeg og undslaaet mig for alle offentlige Forretninger, da saadant Arbejde udfordrer en Mands hele Alder og Tid. Gud haver og sat mig i Stand til at bestride de forefaldende Bekostninger, som ikke ere ringe, fornemmelig ved Afskrifter af skrevne Bøger." &c.

Om Beskaffenheden og Værdien af denne hans egentlige Danmarks Historie i disse fjorten Qvartbind, om sammes Umistelighed for Historiegranskere, samt om deres Fuldkommenheder og Mangler, er der, baade af indenlandske og udenlandske Konstdommere skreven saa vidt og bredt, at jeg ikke behøver derved længe at opholde mig. Dette colossalske Verks Egenheder ere for-

resten, efter Forfatterens Død, bedst fremstillede af Kampman i Minerva 1799, af Kall i Fortalen foran den 8de Tome, af Baden i lærde Efterretn. 1807, men især fortreffelig af Molbech i Athene 3die Bind. Kjøbenh. 1814, (jævnf. mine tvende Biographier af Suhm, hvoraf den første udkom under Titel af Udsigt over Suhms Levnet og Skrifter. Kjøbenh. 1798. Den anden haves i Suhmiana S. 371-436.)

Ved Suhms Død var endnu kun Halvparten af dette kostelige Værk kommet for Lyset. At den resterende Halvpart siden efter blev lagt under Pressen, og efter megen Viderverdighed og mange Standsninger nu omsider er bleven sluttet, er en Følge deels af A. Kalls Venskab for Suhm forbunden med Iver og Nidkjærhed for Fædernelandets Histories Fremme, og deels af den Afdødes Betænksomhed med Hensyn til de med Udgivelsen forbundne Trykkeomkostningers Udredelse.

Hvad den sidstnævnte Punkt angaaer, læser man i Kalls Fortale foran den 8de Tome S. VI følgende: "Et Værk af den Beskaffenhed og Vidtløftighed, som dette, og skrevet i et Sprog, som kun bruges af en liden Folkemængde, kunde umuligt vente nogen betydelig Afsætning eller mange Kjøbere. Suhm, hvis andre smaa nydelige historiske Fortællinger bleve læste med største Begjerlighed og et almindeligt Bifald, maatte til dette sit store Værks Befordring til Trykken anvende betydelige Summer; og til Trykningens Fortsættelse, endog efter hans Død, anordnede

han fremdeles at skulde tilstaaes og gives Forlæggeren til hvert Bind en vis Pengehjelp. Saaledes vilde den Ædelmodige ogsaa her ved denne Lejlighed ej nøjes med at have opofret en stor Del af sine bedste Aar og Livskræfter til Gavn for Fædernelandets Historie; ogsaa en ikke ubetydelig Del af hans Formue skjænkedes af ham til sammes Fremme efter hans Død."

Saavidt Kall. Den visse, af ham antydede Pengehjelp, grunder sig paa en imellem Suhm og Directeur J. F. Schultz den 2den December 1793 indgaaet, ogsaa deres respective Arvinger *) forbindende, Contract, ifølge hvilken Forlæggeren, bemeldte Bogtrykker Schultz, erholdt, fra 7de Tome af inclusive, for hver Tome 300 Daler, imod at aflevere et Parti Exemplarer til Suhms eller dennes Arvingers Disposition. Fjorten Aar senere (i Marts 1807) blev mig Undertegnede af Curatorerne i den suhmske Sterbo, Conferentsraaderne Falbe og Treschow, for Manuscriptets Revision og Suppleering samt Correcturlæsning bevilget 3 Daler pr. Ark.

Det Manuscript, jeg ved den Contract forbandt mig til at revidere og supplere før det leveres i Trykkeriet, var ikke Forfatterens Autographum, som ingen Bogtrykker kunde komme tilrette med at sætte efter; men det var en Afskrift, som ved Kalls Hjelp og Tilsyn og Vejledning var skaffet tilveje. I nysnævnte

*) Suhms eneste Arving, Christiane Petrea Friderika, blev gift med Ritmester Martinus v. Willemoes-Suhm, Ridder af Dannebrog.

Fortale leverer han en nøiagtig Skildring af Suhms Haands, med Aarene tiltagende Ulæselighed, og de Vanskeligheder, der vare at overvinde, før man fik foranstaltet tro Copier af Suhms Autographum. "Nu" — heder det derpaa — haves af Suhms Manuscript Afskrifter, hvorefter kan trykkes, da de i samme, formedelst Originalens Ulæselighed, vistnok mange, efterladte Huller ganske sikkert kan udfyldes ved at efterslaae de Kilder og Skrifter, som Suhm har nyttet, og til hvilke han ved ethvert saadant Sted har henvist." o. s. v.

Efter slig Forberedelse paatog Kall selv sig Udgivelsen af Værkets 8de og 9de Tome, dem hans grundige og omfangsrige Lærdom prydede med en hel Del Rettelser og Oplysninger, hvis udmærket store Værd og Betydenhed omstændelig udvikles i Badens lærerige Recension i lærde Efterretn. for 1807 No. 29-32.

Men denne for Suhms opus posthumum saa heldige Omstændighed strakte sig blot til bemeldte 8de og 9de Tome. I Fortalen til den sidstnævnte 9de Tome skriver Kall: "Min Alder og Svaghed og mange indløbne Tildragelser maa tjene til Undskyldning for Opholdet med denne Dels Udgave. At jeg har foranlediget dette for vor Historie umistelige Værks Udgivelse efter den uforglemmelige Forfatters Død, er min eneste Fortjeneste, og da mine Kræfter ej tillade mig mere hertil at bidrage, glæder det mig at vide det Øvrige fortsat ved mine lærde og kjære Venner de Herrer Professorer Nyerup og Werlauf."

Hvad dette Duumvirat angaaer, da er det unægteligt, at, naar Kall fratraadte, fandtes i hele Danmark ingen til dette Arbejde mere dulig og bedre qvalificeret Mand end Justitsraad Werlauff, der fra sine første Studenteraar af var Kalls Eleve, i en lang Række af Aar ganske og aldeles havde opofret sig til Dyrkelse af Fædernelandets Historie, hvori han 1812 blev Professor, og der tillige var ansat ved det store kongelige Bibliothek, som er forsynet med alle de historiske Verker, hvori de Suhmske Citationer kunde efterslaaes og confereres. Men hans Professorat, hans Bibliothekarforretninger, og adskillige andre litteraire Sysler, hindrede ham fra at deltage i Publicationen af Suhms da endnu tilbagestaaende Tomer.

Jeg derimod, der ikke, saaledes som Werlauff, er hjemme i Fædernelandets Historie, havde ingen anden Adkomst til den Post, hvortil Kalls Yndest udkaarede mig, end de to Omstændigheder, at jeg ikke manglede Øvelse i at dechiffrere Suhms næsten ulæselige Manuscript, og at jeg daglig ja hver Time paa Dagen havde den frieste Adgang til det paa historiske Verker rige Universitetsbibliothek. Hertil kom da end videre, at det var min Pligt, efter Evne at bidrage til, at min uforglemmelige Velgjørers Ønske: "at Alt hvad det havde lykkets ham, at faae færdigt, maatte see Lyset", kunde gaae i Opfyldelse.

At de af mig udgivne Tomer ikke ere udfærdigede saa godt, som Forfatteren selv, eller Kall, eller Werlauff vilde have kunnet

besørge dem, er Noget, som Ingen mere beklager eller vil være mere villig til at indrømme end jeg selv. Dem som maatte ville bebrejde mig, at de af mig begaaede Uagtsomheds- og Uvidenhedsfejl kan siges paa en vis Maade at fordunkle den Glands og Glorie, der omgiver Suhms Minde som Historiker, vil jeg svare: jeg har udført mit Hverv, saa godt som Omstændighederne og mit svækkede Syn hav villet tillade; og det er min Trøst at jeg med temmelig Vished veed, at, havde jeg ikke paataget mig Arbejdet, vilde disse Tomers Skjebne have blevet, længe at henligge som en død Skat, uden at komme Dyrkerne af Fædernelandets Historie til Nytte.

Nu har jeg blot at tilføje, at til de af mig udgivne fem Tomer ere Registerne af mig selv forfattede; og at Suhms Autographum af Historien om Kongerne Christopher II, Valdemar Atterdag, Oluf Hakonson, og Dronning Margrete, opbevares paa det kongelige store Bibliothek i 4 Qvartbind. Af Suhms Påtegning foran seer man, at de 10 Voll. som angaae K. Christopher og Oluf Hakonson, ere førte i Pennen 1793.

Ved Slutningen af denne Fortale vil det være passende, at give en kort Underretning om de skrevne Kilder, hvoraf Suhm især i Værkets senere Tomer, har øst en stor Deel af sine Efterretninger. Disse Hjelpemidler have især været følgende:

a) Det langebekske Diplomatarium.

Denne ubetalelige Skat forvares i det kongelige Geheime-arkiv. Grunden dertil blev lagt af Gram. (See Skandinav.

Selsk. Skrifter 1810 S. 90.) Blandt dem som, efter Gram, har forøget og fortsat denne af ham paabegyndte Samling af afskrevne Documenter til Fædernelandets Historie hører, blandt andre den nuværende af Archivets Orden, Renhed og Brugbarhed saa saare fortjente Etatsraad Ridder Thorkelin. Men der er dog Ingen, der i Henseende til denne Diplomsamlings Udvidelse og Berigelse kan siges at staae ved Siden af Langebek. Hans Fortjenester af dette Institut have saa afgjort Værd og Vigtighed, at Samlingen med Rette fører hans Navn. Om hans utrolige Flid og Anstrengelse for at skaffe Diplomatariet den høiestmulige Grad af Fuldkommenhed, kan læses i Prof. J. Møllers fortreffelige Skildring af Langebeks Levnet i det Ny danske Magazin IV Bind S. 23 o. f. især S. 36 og 42.

b) Bartholiniana eller de Bartholinske Manuscripter.

Herved forstaaes en Suite af 26 skrevne Foliánter, som forefindes paa Universitetsbibliotheket, og som skrive sig fra Th. Bartholin den yngere, der døde 1690. Samlingen bestaaer af Collectanea og Excerpter, Afskrifter af Codices og Diplomer, og adskillige Materialier til Oplysning i Fædernelandets Historie. En stor Del deraf er skreven med hans Amanuensis den berømte Arne Magnusens Haand. Fire af disse Tomer bestaae af Excerpter henhørende til de nordiske Antiqviteter, og 9 af dem er Extracter og Citater som angaae Annales ecclesiæ Danicæ. Nogle af

Aarene, tillige paa Ryggene lagde med Ciphrer og med Bogstaver, f. Ex. Tomus III eller D., Tom. IV eller E.

c) De islandske Annaler.

Om de islandske Annaler gives Underretning af Langebek i Scriptori Rerum Dan. I. pag. 1-2. 10. II. 177. III. 1-2, i *Kristnisaga* Præfat. folio 13. *Hi Einari Historia litt. Island.* p. 128-33, og endelig i Suhms crit. Histor. af Danmark IV Deel i Fortalen S. 33-34. Her beretter Suhm: "Alle de øvrige Annaler lader jeg samle i eet Corpus, og føje latinsk Version til af de tvende Brødre Thorarensen, og nu af Liliedal."

d) *Recessus Hansæ.*

Dette Verk, som i Historien af det 13de, 14de og 15de Aarhundrede, da Hansestæderne spillede Mester her i Norden, er af saa overordentlig Vigtighed og saa idelig paaberaabes, har Suhm allerede givet nogen Notits om i denne Historiens 13de Tome S. 448. Her læser man følgende: "Den store *Recessus Hansæ* er Hansestædernes Protocol paa Plattydsk, som venteligen fandtes i Lübek, og som Syndicus Dreyer skjænkede til sal. Geheimeraad Holstein, hvor den endnu forvares i det skjønne Bibliothek paa Lethraborg, og som Langebek har udskrevet."

Herved møder den synderlige Omstændighed, at ikke alene den Codex, der uventet blev opdaget i Lübek, ligesaa uventet igjen er forsvunden; men selv hele det skjønne Bibliothek er ikke mere til, og Ingen veed ret hvor det er bleven af. I Kjøben-

havns Skilderi 1817 No. 23 S. 365 berettes: "at en stor Del af Kostbarhederne i det lethraborgske Bibliothek, især Manuscripterne, ere, fra Tid til anden, blevne solgte underhaanden til forskjellige Liebhabere og Kjendere. En om ikke flere Auctioner over enkelte Afdelinger af Bibliotheket ere holdte i det grevelige holsteinske Hotel i Stormgaden. Den sidste Beholdning blev i Martii Maaned 1812 bortsolgt i Raadstuestrædet No 130."

En ydeligere Underretning om Samlingens Spolering og Undergang gives i Vedel-Simonsens Udsigt over Nationalhistoriens Kilders forskjellige Skjebne S. 69, hvor en troløs Secretair hos Greven faaer Skyld for at have ranet og i Smug solgt en Del af Manuscripterne.

En af de fornemste Prydelser i dette Bibliothek var vistnok den saa berømte Pergamentscodex *Recessus Hansæ*, der vel dog engang i sin Tid igjen vil komme for Lyset, enten den nu ligger i en Krog i Lybek eller i Hamborg. I Henseende til Forskningerne i vort Fædernelands Historie er Tabet imidlertid langtfra ikke saa ubodeligt, som det kunde synes. Det har tvende af vore herlige Værgers for Nationallitteraturen, en Langebeks og en Lüxdorphs, kloge Vindskibelighed, og betimelige Anstrængelse, sørget for. Den førstnævnte, som aldrig forsømte nogen Lejlighed til at berige sit Diplomatarium, afskrev med egen Haand alle de i denne Registrant forekommende mangfoldige vort Norden vedkommende Tractater, Breve, og andre Documenter,

og indkennede dem efter Narene i Diplomatariet. Her forefandt nu Suhm dem paa rede Hænder, og kunde dermed rigelig udstyre sit Værks de senere Tomer.

Med Lüxdorphs Surrogat for den forlorne Codex har det denne Beskaffenhed. Det haves paa det kongelige Bibliothek to Folianter, hvis Blad (Tom. I. og II.) ere forsynede med det lüxdorphske Mærke, Elephantsnabelen. Tom. I. er hel igjennem skreven med Islænderens Thorhallesens Haand 1764, og bestaaer af tvende Afdelinger. Den første Afdeling udgjør 550 Blade og gaaer i Tiden fra 1361 til 1505. Den anden Afdeling gaaer fra 1456 til 1559, og er 165 Sider.

Denne Tome, som er Afskrift af den hele lethraborgske Pergamentscodex, har Sartorius havt tillaans fra det kongelige Bibliothek, og omstændelig fremlagt dens Indhold i sin Geschichte des Hanseatischen Bundes II. 735-43.

Det lüxdorphske Manuscript, som paa Bindet bærer Navn af *Recessus Hansæ.* Tom. II, indeholder, paa 416 Sider, Copie af de i det tydske Cancellies Archiv opbevarede Notarial-Afskrifter af Hansestædernes Privilegier i Danmark og Norge fra Aar 1250 til 1560.

e) Dethmars lybekske Krønike.

Med denne Titel benævner Suhm, adskillige Steder i sin Historie (f. Ex. XIII T. S. 200. 545. 597. XIV. 154. 159. 205. 450.) en haandskreven plattydsk Krønike, paa hvis Værd og

Vigtighed han sætter høj Pris. Haandskriftet, som var en Papirscodex fra Begyndelsen af det 15de Aarhundrede, gjemmes nu, tilligemed alle Suhms andre Bøger og Manuscripter, paa det kongelige store Bibliothek, og er beskreven af Professor Molbech i hans nordiske Tidsskrift 1827. 2det Hæfte S. 303-6.

Suhm, som saa ofte citerer denne sin anonyme Krønikeskriver, antager de fleste Gange, at Autor maa være den Franciscaner Læsemester Dethmar i Lybek, som omtales af Møller i hans Isagoge og af von Seelen i *Selecta Litteraria*. Dog vakler han undertiden i denne sin Hypothes, f. Ex. XIII, 69-70, hvor han udtrykkelig skiller sin Anonymus fra Dethmar, og XIV 50, hvor han kalder sin Codex en fuldstændig Dethmar.

Urigtigheden af hin Formening om disse to plattydske Krønikeskriveres Identitet, ligger nu klart for Dagen, naar man sammenligner Prof. Molbechs nysnævnte Notits om den suhmske Codex med Oberappellationsraad Hachs critiske Beskrivelse over den virkelige dethmarske Krønike, hvilken Beskrivelse i Carstens's og Falks Staatsbürg. Magazin 1ste Bind gaaer fra S. 433 til 496.

Liste

over

de Mænd og offentlige Bibliotheker, til hvilke Suhm, i Overeensstemmelse med ovenomtalte imellem ham og Directeur Schultz 1793 afsluttede Contract, bestemte Foræringsexemplarer af dette sit Verk.

Denne Liste meddeles efter en Afskrift med Schultz's Haand, som derved har anmærket, at det var de som endnu den 4de October 1800 vare ilive af dem som 1793 bleve antegnede.

Kronprindsen (vor allernaadigste nu regjerende Konge.)

Arveprindsen.

Hertuginde Lovise Augusta.

Det norske Videnskabersselskab.

Det svenske Videnskabersselskab.

Universitetsbiblioetheket i Lund

Universitetsbiblioetheket i Göttingen.

Det hjelmstjernske Bibliothek.

Abrahamson, Capitain.
Baden, J., Professor.
Balle, Biskop.
Birch, Provst i Roskilde (nu Biskop i Aarhus.)

Bærentzen, Foged i Norge.
Colbjørnsen, C., Conferentsraad.
Cornisch, Klokker, i Christiania.
Dreyer, Syndicus i Lybek.
Gebhardi, Professor i Lyneborg.
Gjörwel, kongelig Bibliothekar, i Stokholm.
Guldberg, Gehejmeraad.
Hammond, H., Præst til Rakkestad i Norge.
Heinze, Professor i Kiel.
Holst, Præst ved Trinitatis Kirke i Kjøbenhavn.
Høyer, Justitsraad (Amtmand i Hedemarken.)
Janson, Biskop i Aarhus.
Irgens, Biskop i Bergen.
Kall, A., Professor (siden Etatsraad.)
Kampman, Præst i Farum i Sjelland.
Køneman, Justitsraad.
Münter, Professor (nu Biskop.)
Nyerup, Professor.
Olavius (formodentlig J. Olafsen, som døde 1811.)
Riegels, Niels Ditlev.
Rosenhane, Baron, i Stokholm.
Schlözer, Professor i Göttingen.
Schønheider, Biskop i Trondhjem.
Thorkelin, Justitsraad (nu Etatsraad.)
Weber, J. J., Revisor.
Winsløw, F. C., Professor, (døde som Etatsraad 1811.).

Kjøbenhavn, i December 1827.

R. Nyerup.

Oluf Hakonson.

Med Valdemar uddøde den gamle danske Kongestamme paa Sværdsiden, og blev Riget herved endnu mere et Valgrige end forhen fra umindelige Tider, og især fra Abels; desuden havde aldrig Døttre regjeret i Danmark, og da de selv ingen Ret havde til Riget, saa kunde de ej heller meddele deres Børn nogen. Imidlertid, da Standerne, endskjøndt de havde Valg-Retten, ej gjerne vege fra det kongelige Hus, saa kom og ved denne Lejlighed Valdemars tvende Døttre i Betragtning. Ingeborg, den ældste, havde været gift med den meklenborgske Hertug Henricus suspensor ɔ: Hængeren, (saa kaldet for den strænge Retfærdighed, han udøvede mod Stratenrøvere, som han uden Hensyn til Stand lod ophænge, om de endog vare Adelige). Men hun døde en god Tid førend Faderen, efterladende sig Sønnen Albert, en god Herre, som Petrus Olai skriver. (Langebeks Scriptor. I. 134). Han havde og det for sig, at Kong Valdemar havde lovet ham Riget 1371, og Kejseren 1374 forpligtet sig til at staae ham bi. Men alt dette tilligemed det at han var født af Valdemars ældste Datter, kunde dog ingen Ret give ham til Riget, hvor Stænderne havde fri Valgrettighed. Dog, Albert forsømte sig ikke, han antog strax Navn af Konge i Danmark, tilligemed Rigets Vaaben, og fik en Anbefalings-Skrivelse fra Kejseren, af 6te November, til de danske Rigs-Stænder; skjøndt den dog vel snarere skadede end gavnede ham. Margrete var Valdemars anden Datter;

Oluf Hakonson Aar 1375.

Oluf Hakonson Aar 1375. ter, gift med den norske Kong Hakon, og havde med ham en Søn, Oluf, af 7 Aar. Hun var meget klog og ædelmodig, saa beskrive de Gamle hende, derhos begjærlig efter at herske, som Petrus Olai skriver (Langeb. Script. I. 135), og kunde vist vente at blive Formynderske for sin Søn; hendes Mand Hakon var en elskelig og mægtig Herre; og herved kunde Norge og Danmark blive forenede sammen. Men paa den anden Side frygtede de danske Stænder for at lide Skaar i Valgrettigheden; thi da Norge var et Arverige, og Margrete Valdemars Datter, saa kunde det let blive anseet for, at hun og Søn vare ved Arv komne til det danske Rige. — Margrete maa have været nær ved Haanden i Norge, da hendes Fader den 25de October døde, eftersom hun allerede den 10de November var i Danmark i Kallundborg.

Den 7de December skjænkte Margrete udi Slaulose ved sit Brev, hvorudi hun skriver sig Dronning af Norge og Sverrige og Datter og Arving efter den danske Konge Valdemar, til Biskop Nicolaus af Roskilde, hans Eftermænd og Roskilder Kirke, Slottet Næbbe med alt Tilhørende, for hendes Faders Sjels Bedske, i Hensende til at han i sit hele Liv havde havt og tilbageholdt fra Stiftet, Byen Hafn og alle dens Fogderier, saa og fordi Slottet der var bleven til Grunde ødelagt i hans Krige mod de tydske Stæder (hvilket viser, at der neppe i Frederik d. IVs Tid har været noget tilovers af Absalons Slot) saa og fordi han for 1000 Mark purt Sølv efter Cølns Vægt havde havt i Pant alle Bispens Gods paa Rygen og Møen, og endeligen for en Guldkalk, han havde faaet af Roskilder Kirke, og en Del Sølvkalke af Kirkerne og Klosterne i Sjelland, til at indløse med sit Slot Worthingburgh, og ved Næbbe vilde hun give nogenlunde Erstatning for alt dette. I samme Henseende pantsatte hun til Bispen og Roskilder Kirke

Same

Samse og Ramsiø Herreder og Kongens tre Parter i Roskilde By, med alt kongeligt Gods, Told, Lehnspligt, Vasaller, Bønder, Patronat-Ret, og alle Indkomster og Rettigheder i bemeldte Herreder og i Byen, for 3000 Mark purt Sølv efter Cölns Vægt, og maatte dette aldrig kaldes tilbage førend Pengene vare igjen betalte; og dette lod hun bestyrke ved sin Mands, Kong Hakons aabne Brev; (man seer heraf, at Kong Hakon var og i Danmark og har maaskee strax fulgt ned med Dronning og Søn) og sin Søns Junker Olavs (her skrev han sig altsaa ikke Konge i Danmark; dette vilde den kloge Margrete ikke, og at det var skeet i et hans Brev af 1ste December, blev maaskee anseet for en Ungdoms-Streg, foranlediget af ubesindige Raadgivere, medmindre man vil tro, at der er skrevet urigtigt i Originalen, som ej sjelden skeer, og at der bør staae 1376 istedet for 1375) og hang de deres Segl under, saavelsom de fornemste danske Rigsraader, og gjaldt det Brev ligesom dette. De ædle Herrer og Riddere Jacob Olafsson, Tuvo Galen og Andreas Jacobson hang deres Segl under. Galens er borte, men de andre ere der. (Diplomat. Langebek). Man seer heraf, hvorledes Margrete strax søgte at indynde sig hos Geistligheden, hvilket hun sin hele Regjeringstid igjennem vedblev, og at hun søgte at bringe sin Faders Haardheder i Forglemmelse; man seer og heraf at en Del Rigsraader vare paa hendes og Søns Parti. De Herrer Nicolaus og Eric Skæples viste dette endnu tydeligere ved deres Brev af 14de December givet paa deres Slot Holbek, hvorved de frivilligen overlode dette Slot med Tilhørende, nemlig Merløsshæreth med Øen Vaarders og Byen Holbek, samt de kongelige Rettigheder liggende til Slottet, til den durchlauchtige (serenissima) Frue, deres Frue Margrete, af Guds Naade Dronning i Danmark, Norge og Sverrige; de efter-

Oluf Hakonson Aar 1375.

Oluf Hakonson Aar 1375.

tergave hende og for sig og Arvinger alle de Penge dem vare lovede; hang deres Segl for, tilligemed de ædle Mænd, Johan Anderson, Olav Petterson, Riddere, Herman Baese og Johan Rwte (Diplom Langeb.) og end mere, den mægtige Mand Herre Henning af Putbusche (Drost og Valdemars udkaarne Ven) tilstod den 23de December ved sit plattydske Brev (Diplom. Langeb.) at have for 400 lødige Mark faaet Holbek Slot med Merlose Herred og Warderhoe i Pant af sin Frue Margrete, Dronning til Norge, Sverrige og Danmark. Besynderligt nok er det, at Danmark nævnes sidst, og det af den danske Rigsraad, men det er nok sket, fordi hun ved sin Mand var Dronning af Norge og Sverrige; og først ved Valg skulde blive det af Danmark; og sees heraf, at Podebudsk allerede erkjendte hende for dansk Dronning, men derfor gjorde ej alle Stænderne det. Besynderligt er det, at det var egentligen hendes Søn, som skulde regjere, og hun kun forestaae Riget i hans Mindreaarighed, og det har nok syntes dem, at siden hun dog var Dronning af tvende Riger, og hun altsaa maatte kaldes Dronning, saa kunde de for Anstændigheds Skyld ej heller andet end kalde hende Dronning af Danmark; mod en ung og beleven Dronning er man altid høflig; imidlertid blev dog denne Titulatur siden forandret, da Oluf egentligen valgtes til Konge. Hvo veed, om den herskesyge Margrete ej har havt i Sinde at blive virkelig regjerende Dronning, ligesom Catharina den II i Rusland. Man seer ellers heraf, hvad det virkede, at Margrete med Mand og Søn var i Danmark, medens Albert forblev i Tydskland og lod sig anbefale af Kejseren, og morede sig med et forfængeligt Navn og Vaaben.

Efter Hvitfeld (i Qvartudgaven S. 1) sammenkaldte Rigets Drost og Hovedsmand Henning Podebusk det danske Rigsraad til

Odense kort efter Kong Valdemars Død, for at raadslaae om et Kongevalg; men da trende Meninger yttrede sig, i det Nogle vilde vælge den norske Prinds Oluf, da Danmark og Norge derved kunde forenes; Andre derimod den meklenborgske Prinds Albert; og atter Andre paastode, at da den kongelige Slægt ophørte paa Sværdsiden, var det sømmeligst at udvælge en indfødt dansk Adelsmand, thi ellers lod det at Danmark kom under Norge, som var et Arverige; saa blev intet afgjort paa denne Herredag, men den løb frugtesløs af, og afgjordes intet uden nogle Sager, iblandt andre blev Fru Zizle, Peder Hvides, tildømt Margaarde og andet hendes Gods, som Kong Valdemar uden Dom, Lov og Ret havde frataget hende (et synderligt Æreminde over denne Konge), og det skete paa det at hans Sjel ej skulde for hendes Skyld lide nogen Qval eller Pine. Saaledes kan Overtro undertiden føde noget Godt af sig. Oluf Hakonson Aar 1375.

Kejser Carl drog fra Lübek til Wismar og kom did den 31te October, besøgende der de meklenborgske Hertuger (Rudlofs Meklb. Geschichte II. 493) og der stadfæstede han den 1ste November ved et plattydsk Brev til de holstenske Grever og Brødre Henric og Claus den Told, de havde anlagt i Gottorp udi Stigtet Slesvig, som var et Rigslehn. Da de holstenske Grever havde Gottorp i Pant fra Hertug Valdemar, og havde aldrig villet lade Kong Valdemar indløse det, saa, for at forsikre sig denne Besiddelse, vendte de sig til Kejseren, som og med begge Hænder tog derimod, da dog det Slesvigske eller Sønder-Jylland aldrig havde hørt til Tydskland, men altid været en Part af Danmark. Brevet er trykket hos Heinze (i histor. Afhandl. III. 42). Fra Wismar var det og at Kejseren tilskrev den 6te November de danske Rigsstænder et Anbefalingsbrev for den meklenborgske Albert.

Den

Oluf Hakonson Aar 1376.

Den 20de Januarii var Hansestædernes Sendebud fra Lübek, Rostok, Stralsund samlede i Wismar, hvor da først fastsattes, at de Søndagen Lætare vilde holde en Samling i Lübek, og der handle om den Sag, Hertug Albert af Meklenborg vilde forebringe dem i Henseende til Danmark, som og om den med Kongen og Dronningen af Norge, om samme Rige Danmark, og om det at det danske Rigsraad havde tilskrevet Stæderne Breve, og ligeledes om det at de Herrer Henning af Putbusch og Anders Jacobsen havde frembragt i Stralsund om en evig Fred og Sone mellem den norske Konge og Stæderne. I Anledning heraf tilskreve de den 20de Januarii Stæderne i Preussen og ved Zuydersøen at lade møde bemeldte Dag i Lübek; de gave dem og tilkjende, at den danske Kong Valdemar var død, efterladende sig to Datter-Sønner, som begge gjorde Tiltale paa Riget; Hertug Albert af Meklenborg understøttede sin Sønnesøn Albert, som var af den ældste Datter, og som ogsaa selv var ældre end den anden Prinds; Hertugen lovede derhos at ville stadfæste Stædernes Privilegier, og gjøre mere mod dem end nogen anden Fyrste kunde gjøre. Den norske Kong Hakon og hans Dronning søgte det samme for deres Søn Olav, og gjorde samme Løfter. Men de havde intet kunnet svare herpaa, saasom de tilskrevne Byer vare borte, bade dem derfor indstændigen at møde Søndagen Lætare i Lübek for at tage en nyttig Beslutning for dem alle, og for alle Kjøbmænd, og derfor enhver Stad først at overlægge dette (Recessus Hansæ ad hunc annum). Man seer heraf, hvor mægtige Stæderne da vare og hvilken Indflydelse de havde paa de nordiske Riger.

Meklenborgerne vare imedens ikke ledige, den unge Albert, som skrev sig Konge i Danmark, og de andre meklenborgske Hertuger, sluttede den 21 og 22 Januarii et Forbund i Grewesmüh-

len

ken med de holstenske Grever Henric, Nicolaus og Adolf til Krig imod Danmark, og pantsatte dem iforvejen, imod et Laan af 30,000 Mark Selv og for Krigsomkostningerne, de Slotte Aalholm og Ravensborg i Lolland, Meen, Slottene Colding og Ribe og de kongelige Friser, det er dem, som hørte til Danmark, saa længe indtil de i deres Sted kunde overantvorde dem Fyen og Ærrøe; ja de overlode desuden til Greverne hele Hertugdømmet Sønder-Jylland, med Øerne Als, Langeland og Frisland, og alle dertil hørende Øer, Stater og Regalier, og lovede af alle Kræfter at hjelpe dem hertil. Indholden af dette mærkelige Forbund anfører Rudlof (Mecklenb. Gesch. II. 497) efter Chemnitz. Skade at man kun haver det i Udtog, og at det ej er trykt efter Originalen. Saaledes vilde Meklenborgerne hellere ved Magt end ved Godhed erhverve den danske Krone, og just derfor forfejlede de Maalet; thi herved nødtes de Danske til Eenighed, om ej Grev Gerts gamle Tragoedier skulde fornyes. En Følge heraf blev, at Holstenerne søgte ufortøvet at bemægte sig det Slesvigske. De foretoge dette vist i dette Aar, men i hvad Orden og egentlig hvad Tid vides ikke. Meklenborgerne indginge og saa den 22 Januarii et Forbund med den danske Adelsmand Heneke af Lembek, at han skulde staae dem bi med 50 Mand (Rudlof S. 500), men liden Efterretning haves om, at andre Danske have slaget sig til dem. Den svenske Kong Albert skal og have slaget sig til dette Forbund og stadfæstet Overladelsen af Jylland til de holstenske Grever, og sees Seglet stukket hos Westphal (IV. 255) som skal have hængt for hans Brev, nemlig tre kronede leopardrede Løver, som er det danske Vaaben, og Overskrift: S. Alberti Regis Sveciæ et Regor, hvilket Lagerbring (III. 683) formener at betyde ceterorum Regnorum. Udentvivl er det urigtigt læst og stukket hos Westphal.

Oluf Hakonson Aar 1376.

Oluf Hakonson Aar 1376.

Albert (af Meklenborg, som skrev sig de Danskes og Venders Konge) udstædte den 14 Februarii et plattydsk Diplom tillige med Albert og Hinrik, Hertuger af Meklenborg (Diplom Langeb.), hvorved de tilstode at være endda skyldige til den ærbare Ridder Råtelhude (af Lolland) Resten af en Gjæld 300 lødige Mark, hvorfor de pantsatte ham Birket Walkiøse og Ekeniøse. Blandt dem, som hang deres Segl for, findes Benedict af Alefelde, maaske den bekjendte danske Ridder i Valdemar den 4des Tid. Disse Penge havde de maaske laant til den danske Krig, eller og maaske stillet sig an at være ham dem skyldig for at faae ham paa deres Side. Her har man altsaa et gyldigt Bevis for, at Albert skrev sig de Danskes Konge. — Imedens Albert opirrede de Danske ved Krigs-Tilberedelser, bestyrkede Margrete sit Parti ved at opholde sig i Danmark, og søgte ved Godhed og Gaver at vinde Venner. Saaledes skjænkede hun den 20de Februarii ved sit Brev, hvorudi hun skriver sig Dronning til Sverrig og Norge, en kostbar Monstrantz gjort af Guld, Beril, og andre Ædelstene til Lunde Kapitel, med deri indlagde Helgenes-Levninger, og hang til Bevis sit Segl for Brevet. (Hvitfeld S. 19. Diplom Lang.)

Jyderne, venteligen fornemmelig Nørre-Jyderne, besluttede nu at udvælge den unge Oluf til Konge. Rimeligen har Holstenernes Indfald i Sønder-Jylland bragt dem hertil; thi de laae nu af de danske Landskaber nærmest foran. Da Holstenerne besadde som et Pant Gottorp Slot og Dorningen, hvilket de aldrig havde villet lade indløse, endskjøndt Kong Valdemar havde tilbudet sig at gjøre det, saa kunde de letteligen derfra gjøre Indfald i Landet Slesvig, der efter Hertug Henrics og hans Hustrues Død var tilfaldet Kong Waldemar som Hamsfort skriver. Dog dette at hans Hustru Cunigunde var død er urigtigt, da hun le-

vede

vede nogle Aar efter. Valdemar havde betroet Slottet Haderslef til Hennichin Witkop, Slottet Apenrav til Spicker, Slottet Lille-Tondern til Pessen, og af dem kiøbte Greverne Henrich og Nicolaus dem imod Villie af Indvaanerne og dem, der styrede Riget (Lang. Script. VII. 400.) dog lader det at Haderslev og Tondern ere først i senere Tider kommen i Holstenernes Hænder, og vare de Enke-Hertuginden Cunigundes Enkesæde. Dette kunde saa meget des lettere skee, som deres Navne vise at de alle vare Tydske, og heri havde Valdemar ej handlet med sin sædvanlige Forsigtighed. Øen Als, hvor der var tre Slotte, betroede han først til Herre Jacob Olufsøn, Ridder, siden til Herre Nicolaus Ruzer og til hans Broder Peder Rukenhop, og endelig til Herre Henning Mexurstorp, (rettere Meyenstorp), som imod sin Ære og imod Villien af dem, der styrede Riget, solgte Øer og Slottene paa det faste Land til bemeldte Grever (Scriptor. Rer. Dan. l. cit.) Det lader at han og var en Tydsker. Imidlertid skulle Greverne dog ogsaa her have brugt Vold, maaskee for et Syns Skyld, og til hans Undskyldning. Oluf Hakonson Aar 1376.

Den gode Hvidtfeld indfører (S. 13) Indholden af et Brev givet Aalholm den 4de Martii af den stettinske Hertug Bugislav, hvorved han blandt andet forbandt sig til at gjøre Tjeneste af Rygen som han havde til Lehn. Schvartz imodsiger dette (Pomm. Lehnhist. S. 455.) og Gram viser med megen Rimelighed (Vid. Selsk. Skrift. IV. 105) hvad som har bragt Hvitfeld i Vildfarelse, i det han har blandet tvende forskiellige Breve sammen af 1376 og 1359. Dette Brev af 4de Martii har altsaa aldrig været til.

Da nu en farlig tilkommende Tid truede Danmark, saa grebe Inderne først til ovenmeldte kiække og kloge Beslutning, og dem

 fulg-

Oluf Hakonsön Aar 1376.

fulgte Skaaningerne ved deres Brev fra Roskilde den 4de Marts, allerhelst Jyderne havde kun besluttet at vælge ham, saafremt Skaaningerne ogsaa vare af samme Mening. Skaaningernes Brev til Jyderne findes baade paa Latin og Dansk hos Hvitfeld, (S. 4-6) og lyder det Danske saaledes:

Nicolaus, af Guds Naade Erkebiskop til Lund, Sverriges Fyrste, og hans gandske Capitel, Abbeden af Helnækirke hos Lund, Prioren af Dalby, Thue Gallen, Holger Gregersøn, Anders Jacobsøn Lunge, Peder Nielsøn af Blekinge, Riddere, Torkild Nickelsøn, Henrich Josephsøn, Hovedsmand paa Lindholm, Bosse Parijs, Hovedsmand paa Varberg, og Peder Brock, Væbnere, hilse Eder værdige Fædre og Herrer Bisper, Riddere og Riddermændsmænd, Kjøbstedmænd, Stæder og Byer udi Nørre-Jylland, evindeligen kjærligen udi Herren. Os er til Vidende vordet ved Herre Jacob Olufsøn, Ridder, at I samtligen og endrægteligen ere til Sinds at vælge Herre Oluf, den stormægtige Herre Hakons Søn, til vor Herre og Konge, hvis at vi det samme med Eder blev til Sinds; derfore skrive vi Eder tilbage paa alle Stæders Vegne udi Skaane, Halland og Bleking, at vi og give vor Stemme paa ham, og nu samtykke ham, for Herre og Konge at have, eftersom vi af fornævnte Herre Jacob Olufsøn og formærke, Eders Stemme hedengaaer, bedende derfore Eders Beskedenhed og gode Forsyn, at I uden Forthog fare frem udi Eders Forsæt, at vælge ham til Danmarks Konge, og ingen anden. Vi af al vor Magt ville staae Eder dertil bi, med denne Besked, at forbemeldte Herre Oluf ved sig selv og Hans skal forsikre os om vore Privilegier, Lov, Ret, Haandfæstninge, givne, udi Almind og sær, af hans Forfædre, Danmarks Konger, og at holde os ved samme Privilegier, Naader, Friheder

og

og gode gamle Sædvaner. Hermed Eder Gud befalet. Actum Roskild, Tredie Dagen efter Dominicam Invocavit, Aar 1376.

Oluf Hakonson Aar 1376.

Et stort Skridt var nu gjort, allerhelst da Erkebispen stod i Spidsen af denne Forening. Skaaningerne frygtede vel for at komme under den svenske Kong Alberts daarlige Regimente; Hakon var derimod bekjendt for en vis og god Herre, og Margrete førte sig klogeligen op. Foreningen fik den 21de Marts ny Styrke ved det Johan Mus, Hovedsmand paa Langeland, tilskrev den 21de Marts alle Riddere, Ridder-Mænds-Mand (militaribus) Kjøbsteds- og Landefolk i Jylland, og de øvrige, som vare paa Viborg almindelige Thing, at han vilde og samtykke, saafremt de vare af samme Mening, i at udvælge Junker Oluf, Kong Hakons Søn, til de Danskes Konge, og raadte han dem høiligen dertil; alene at de forenede sig om at han stadfæstede og bifaldt deres Love og de Danskes Rettigheder. (Diplom. Langeb.)

Udi Stralsund og ikke i Lübek holdtes Hansestædernes Forsamling den 23de Marts af de Stæder Lübek, Rostok, Wismar, Stettin, Gripeswald, Campen og Stralsund, og der blev svaret til det danske Riges Raad og til Hertug Alberts Raad, at da de preussiske Stæder og de af Zuyderse ej havde indfundet sig, saa kunde de intet Svar give dem, men at en ny Dag skulde den 18de Maj holdes i Stralsund, og Breve da omsendes til Preussen, Campen, Sirixe, for fuldkommen at besvare dette, og for at frede Sven. Det forekommer mig rimeligt, at de kloge Stæder har med Villie forhalet Svar, indtil de saae, hvorledes Tingene vendte sig.

De pommerske Hertuger Wartislaw og Bugislaw, Brødre, forbandt sig den 8de April i Stralsund (Hvitfeld S. 14) til Riget Danmark, og den Konge, som Rigsraadet valgte (de

an-

Oluf Hakonson Aar 1376.

andre Stænder regnedes nu kun for saare lidet) at ville med deres Magt staae Danmark bi, tilligemed deres Fættere, Hertugerne af Stettin, Svantislaf og Bugislaf, Hertug Barnims Sønner, og skulde da den udvalgte Konge give dem en Forsikring, som skulde gjøres af fire Kongens Raad og fire af deres Raad, men kunde disse otte ej blive enige, da skulde hvert Parti vælge en Opmand, der kunde afgjøre Tingen. Da Pommern og Meklenborg aldrig vare ret Venner ved det de vare Naboer, og havde ført jevnlige Krige sammen, saa betjente de Danske sig snildeligen heraf. — Meklenborgerne bleve ved at holde sig til Kejseren, som den 1ste Maj til Weiden lovede dem tilligemed sine tre Sønner den kraftigste Bistand til den danske Thrones Erhvervelse, og havde forhen den 4de Martii sluttet en Ægteskabs-Forening udi Eger mellem sin yngste Søn Johan og den meklenborgske Prinds Magni Datter Euphemia, med Vilkaar, at om hun døde for Bryllupet, eller Paven nægtede Dispensation, da skulde han faae en Datter af den svenske Kong Albert, eller og en af den meklenborgske Hertug Henrics yngste Døttre; de øvrige Vilkaar kan sees hos Rudlof (S. 498-99). Og da man endnu ansaae Kejseren for hele Christenhedens verdslige Overherre, saa lode de sig den 4de Maj give af ham et Brev om Prinds Alberts Rettighed til den danske Throne. Af ovenmældte Ægteskab blev dog intet; thi Euphemia forlovedes den 21de Januarii med Eric, Søn af den Saxen-Lauenborgske Hertug Eric. Dog de Danske agtede alt dette ikke, men den 3die Maj i Slaulose (Slagelse) udvalgte saavel de Fornemme som Almuen, den unge Olav til de Danskes, Slavers og Gothers Konge, og stadfæstede han der den fremlagte Haandfæstning, og lovede hans Fader Hakon, Konge i Sverrige og Norge, og hans Moder Dronning Margrete ogsaa ubrødeligen at holde dette.

dette. Denne Haandfæstning haves paa Latin, og haver jeg ladet den trykke bagved. Paa Dansk lyder den saaledes hos Hvitfeld (S. 6–13): Oluf Hakonson Aar 1376.

I den hellig Trefoldigheds Navn, Amen. Aar efter Guds Byrd 1370 og paa det sjette, den Tid i Slagelse var samlet de mægtigste Mænd udi Riget og Almuens Folk, ny Konge at vælge, var endrægteligen skikket: Først at Biskopper, Capitel, Kloster og Kirkens Personer i Danmarks Rige, skulde nyde alle deres Friheder, Naade, Ret, Lov og Fordele, som de nogen Tid friligst og brugeligst have brugt, med hvad Navn de have, og skulde de være fri og undertagen af al Kongelig Tynge.

Item, hver Præst skal have den beste Gaard udi sit Sogn til sit Sæde, fri og undertagen af al Kongelig Tynge, og de Hion som ere i den samme Gaard.

Item, Kirketiende skal ej bedes eller annammes i nogen Maade af Kongen eller hans Embedsmænd.

Item, Ingen Udlændinger, som taler fremmed Tungemaal, eller ej haver fuldkommen Alder, skal have nogen Kirke.

Item, Ingen skal befatte sig med Klostergods, gejstlig Gods, eller disses Ejendom og Tilliggende, men Abbeder, Priorer, Forsynsmænd for Klosterne skulde aldeles selv svare deres rette Herrer Bisper udi al Maade, saavel i legemlige som aandelige Sager.

Item, Ingen skal skikke nogen Klerk til Kirke, uden den, hvilken han haver fuld Ret til, som kaldes jus patronatus, ikke skal heller den, som mægtig er, gjøre den som mindre er, Forfang i Kald og Udvælgelse.

Item, ingen Biskop eller nogen Kirkens Person skal fanges, fordrives, og ej hans Gods fratages, uden han vorder lovlig overvunden for sine gejstlige Dommere.

Item,

Oluf Hakonson Aar 1376.

Item, Kloster eller Kirkens Personer skulle ej tynges at føde Hunde eller Heste.

Item, Ingen skal befatte sig med Præste eller Klerke, deres Gods, som afdøer, uden deres Arvingers Willie og Befaling.

Item, alle Riddere og Riddermændsmænd som ere af Vaaben, skulde oppebære friligen af deres Tjenere tre Marks Bøder, og ni Marks Bøder efter hver Lands Lov, paa hvad Ting de overvindes, eller meer, om de ere priviligerede dertil.

Item, de skulde ej nødes til at fare i Strid uden Riget, og naar som de fare efter Kongens Bud uden Lands eller inden, og vorder der greben, da skal Kongen løse dem af Fængsel inden et Aar, og give dem igjen, hvad de have mistet, før de udfare anden Tid, og deres Frihed alligevel blive bevaret om de ej fare.

Item, Kongen skal ej begynde Fejde med Nogen, uden med Prælaters Raad og de Ypperste i Riget ere.

Item, Hvilken som haver mistet sit Gods urettelig, han skal have det igjen formedelst Kronens Hjelp, og hvis Nogen paa Kongens Vegne slig Jord, som er borttagen, haver paa at tale, da skulle tolv Beskedene og fuldmægtige Mænd udnævnes af Bispoppen af det Land, ved deres Eed sligt at adskille og ordele.

Item, Ingen som er skikket under hellig Vielse skal stædes af Kongen til nogen verdslig Bestilling, men han skal skikke selige og beskedne Legmænd til, som skulle forestaae saadanne Embeder, og om de bryde mærkeligen udi deres Embede, da skulle de bedre for deres Brøde, og aldrig derefter stedes til saadanne Embeder.

Item, Kongen og hans Embedsmænd skulle af al Formue pligtige være, Fiendskab og Usone iblandt Rigets indbygde Mænd at dæmpe og aflægge.

Ingen

Ingen skal og gribes, uden han sin Gjerning kjendes i Retten af fri Villie, eller vorder lovlig overvundet, eller vorder greben i aabenbarlig Sag, for hvilken han maa miste Liv og Lemmer, og vorder han lovlig overvunden, da skal han have Dags Tid og Respit at fly uden Riget, som i Lovbøgerne formeldes, og skal ingen straffes paa højere Sagefald eller Pengeudgivt, over den Straf udi Lovbøgerne er sat, og Ingen skal aflives eller straffes, uden han er lovligen dømt og overvunden. Oluf Hakonson Aar 1376.

Item, alle Kong Woldemars Lovførers Love (hvis Sjæl Gud have) skulde holdes ubrødeligen uden de ved Haandfæstning eller andre Privilegier ere rettede, og skal al Vane og Ulov, indført imod Landslov, aldeles afskaffes og besynderligen disse efterskrevne. Den første er denne: At Kongens Bønder skulde ej age Kongens, hans Husfrues, hans Børns eller Drostens Gods, uden deres Herredsskjel, og hvilken Bonde som vansker i Egt, da skal Kongens Embedsmænd leje Vogne, og den som vansker skal betale Lønnen med tre Mark.

Item, Bønder skulde ej nødes til at igjenbygge Kongens Gaarde, Møller eller Slot, uden med Rigets mægtigste Mands Raad og Samtykke.

Item, ny Tvang som ere nylig paalagde, som er Tiende-Skat, skal ej bedes og ej annammes af Nogen. Jordegne Bønder som have frit Gods, maa tjene andre og fæste Lejegods, dog at de alligevel give deres Kongelige Ret af deres egen Jord.

Item, Kongen skal ej bygge paa andre Mands Grund, uden Ejernes Samtykke og Villie, og det som bygt er her til, skal aldeles afbrydes.

Item, Bønder og Bokarle paa hvis Grund de boe, naar de ville ej længer boe der, da skulle de betiden tilsige deres Husbonde

Oluf Hakonsøn. Aar 1376.

og gjøre dem fuldt og opsige Godset efter Landsloven, fare siden fri af, efter Landsloven.

Item, Kongens Embedsmænd skal ej stevne Nogen for dem til Doms, uden til deres Værnething.

Item, Ingen kan forbryde sin Jord for nogenhaande Sag, uden han gjør crimen læsæ majestatis, og vorder overvunden med Worhelds Eed, den Sag undtagende og Avindskjold, forbrydes deres Gods.

Item, Ingen skal uskjelligen gjæste i Kloster, hos Leeg eller Lærd, men han skal lade sig nøje med hvad Husbonden haver og hvad han vil give ham; men frister han og tager mere med Vold, er han Klerk, da skal han have sin fri Villie og Magt at forfølge det samme Vold med Herverks-Sag eller Rof eller Band; er han Lægmand da med Herverk og Rof.

Item, Kjøbmænd og Borgere som bo udi Danmark, skulde friligen nyde deres Kjøbmandskab uden Tynge eller Told, og skulle føre udaf Riget hvad de have at kjøbe og sælge med, uden Kongen gjør det for skjellig Sag og Bedtarftighed, og da med de Bedstes almindelige Tykke, at noget ikke skal føres af Landet.

Item, Bønder skulle ej tynges af Kongens Foged, imod Lov og Landsret.

Danehof skal holdes hvert Aar St. Johannes Baptistæ Dag, som gammel Sædvane er, og vil Nogen søge det fornævnte Hof, da skal han i Middelstund nyde fuld og fast Tryghed, fjorten Dage for den foreskrevne Dag og fjorten Dage efter, og den Tryghed skal ej heller brydes af Nogen. Er det saa, at Nogen bryder den Tryghed, da skal han vide sig at falde i den Sag som kaldes Ordbodemaal. Falder han i Ordbodedele og lovligen overvindes, da skal han straffes af Kongen eller hans Embedsmand efter Landsloven.

In-

Ingen skal stevnes udenlands, som til Norge, af Kongen og hans Lehnsmænd, men skulle finde deres Ret i Landet.

Oluf Hakonson Aar 1376.

Ingen mægtig Mand, i hvad Skikkelse eller Vilkaar han er udi, skal true eller undsige nogen Mand, Klerk eller Leeg, der mindre er en han, at jo maa følge sin Ret for Ting og Dom; vorder det ham skjelligen overprøvet og beviist, da skal han først have tabt det han deler om, og siden bøde Kongen, om han er Lægmand, og Biskoppen om han er Klerk, eftersom Loven udviser, og ligesaa have tabt Hovedsagen.

Item, Ingen skal stevnes af Kongen eller hans Foged, uden sit Herred.

Item, om Nogen lider Uret af Kongen eller hans Embedsmænd (hvilket Gud forbyde) og kjerer han det retviselig og forfølger, skal han derfor ikke af Kongen eller hans Embedsmænd hades og forfølges.

Item, om Nogen tiltaler eller fortørner Nogen med onde Ord og fortrædelige, som kaldes Maning, for Kongen eller i hans Gaard, for Biskoppen eller i hans Gaard, eller for Marsken og Drost, naar de ere paa Dom eller Hof, eller paa Retterthing eller Landsthing i Danmark, han skal først miste det, om hvilket han taler, og dernæst skal han bøde efter Landsloven.

Ihvor Fogden er født, da skal han skikke en troer Bonde er, Foged af det samme Herred, udi sit Sted naar han ikke kan være tilstede, for en Dommer.

Alle disse fornævnte Artikler og Punkter lover vi stadeligen og uforkrænkeligen at holde.

Fuldbyde og stadfæste derhos alle Love, Ret, Privilegier, Statuter, Haandfestninger, Friheder, som ere givne og undte Alle, i hvad de helst være kunde, Danmarks Riges indbyggde Mænd Klerke og

Oluf Hakonson. Aar 1376. Lagmænd, som dem naadeligen givne ere af vore Forfædre, Danmarks Konger.

Og vi Hakon med Guds Naade Norges og Sverrigs Konge, og Margrete Dronning med Guds Naade sammesteds, love og tilsige paa Herre Oluf, Danmarks Konge vor kjære Søns Vegne, at han alle disse foreskrevne Stykker ubrødeligen skal holde. Til ydermere og stærkere Forvaring haver vi ladet hænge vore Indsegle her nedenunder med efterskrevne hæderlige Fædre og Herrer, som ere: Niels, Erkebisp af Lund og Sverriges Første, Bisp Jenses af Ribe, Bisp Olufs af Aarhus, Bisp Nielses af Roskilde, Bisp Jacobs af Viborg, Bisp Svends af Børglum og Bisp Woldemar Podebuskes af Odense, Henning af Podebusk, Drost's, Effuert Moltekes, Marsk, Thue Gallens, Gilker udi Skaane, Peder Munks, Peder Grubbes, Christiern Vendelboes, Hans Andersøns, Hans Nielsøns, Anders Uffesøns, Jacob Olufsøns, Oluf Bjørnsøns, Anders Jacobsøns, Ridderes, og Conrad Moltekes, Erich Nielsøns af Horingholm, Torbern Nielsøns og Anders Pedersøns af Svanholm, Væbneres. Actum Slagelse, Aar og Dag som foreskrevet staaer.

Som Konge bekræftede derpaa Olav den 7de Maj udi Slauslose Gaven af Nebbe Slot til Roskilde Kirke og Pantsætningen af Sæmel og Ramsiø Herreder, og de tre Kongens Parter af Roskilde By, i Hensende til den Skade, de havde lidt i hans Morfaders og Formands Kong Valdemars Tid, og bekræftede Hakon, Sverriges og Norges Konge, og Dronning Margrete dette, og lyder det næsten aldeles som hendes Brev af 7de Decbr. 1375. Dette Gavebrev er indført i en Vidisse af 5te October 1387 udi

Roes-

Roskilder Sacristi ved Johan Baose, Kanik i Roskilde, og Bisp Nicolai Kanzler. (Diplom. Langeb.) — Oluf Hakonson Aar 1376.

Efter dette rejste Oluf uden Tvivl rundt om i Provindserne, og lod sig efter gammel Skik hylde og sværge overalt paa de sædvanlige Steder. Om Viborg almindelige Thing have vi vis Underretning af et Øjenvidne Johan Nicolaison, en Ridder fra Nørre-Jylland, og Kong Erics Raad, og saae han der Kong Oluf sværge, at han aldrig vilde afhænde Noget fra den danske Krone. (Script. R. Dan. VII 413.)

Den 18de Maj samledes i Stralsund Hansestædernes Sendebud fra Lybek, Gripsvald, Stetin, Campen, Rostok, Vismar og Stralsund, hvor endda Intet kunde afgjøres om Danmark, fordi de preusiske Stæder og de fra Zuyder-Sø bleve borte, men i Henseende til det som Biskop Nicolaus af Roeskilde og Herre Andreas Jacobson forlangte paa det danske og norske Riges Vegne blev en Dag berammet i Stralsund 4 til 5 Dage for St. Hans Dag for at afgjøre de Ting, Stæderne havde med dem at afhandle, og 8 Dage derefter skulde Stæderne udsende deres Sendebud med Fuldmagt for Stralsund til Vordingborg for at dagtinge med den norske Konge og det danske Rigsraad om mange Ting og Mangler, som vedkom alle Stæder, og især udi Stralsund at handle om Slottene i Skaane, at de maatte betroes til saadanne Mænd, at Stæder og Kjøbmænd kunde blive ved deres Frihed og Rettighed. Den 24de Junii vare Sendebud fra Lybek, Gripsvald, Elbinghe, Thorun, Campen, Zütphen, Stralsund, samlede paa det sidste Sted. Der mente nogle, at det var bedst, at Stæderne selv toge de skaanske Slotte i Besiddelse, andre mente, at Herre Henning (Podebusk) kunde beholde dem, og man slutte saa fast med ham, at Stæderne kunde vedblive deres Ret og Frihed, og de ogsaa sætte

deres

Oluf Hakonson Aar 1376.

deres egne Fogder did; hver der drog til Skaane, skulde have et Harnisk med, og lyde deres Fogder der, og disse besee Harnisket, og holde enhver til at tage det paa; ingen Kjøbmand maatte tage andre Penge paa det skaanske Marked uden dem fra Lybek, Hamborg, Wismar, Rostok, Stralsund, Gripsvald, Lauenborg, Soltvedel, hvilke skulde gjælde saa længe Markedet stod, og ingen forandre deres Pris, men gamle Grot skulde gjælde som fra gammel Tid, og bragtes andre Penge til Landet, da skulde Fogderne have Tilsyn dermed; Ingen Strandfoged maatte kjøbe grøn (saltede) Sild for nogen Kjøbmand, og ingen kjøbe dem af nogen Strandfoged; De danske Fogder maatte ej have mere end een Dag til at salte til Kongens Behov, som brugeligt havde været fra gammel Tid; Man skulde mane dem af Gotland, at holde det Løfte, som deres Raadmænd havde gjort Stæderne i Cøln; Det syntes Stæderne, at Kjøbmændene i Bergen kunde nok hjelpe til Rejsen til Norge; Berthold Nienbach af Lybek klagede at hans Kogger vare brændte i Norge, og Herre Everd Bose af Campen over dem, som tilhørte Hejne, og bleve for Helsingborch, og begjerte de Erstatning, hvilket syntes Stæderne at være billigt; hvad der fortæredes i de skaanske Boder, og hvad Herre Henning Putbusch skulde have, det skulde tages af den første skaanske Told. (Recessus Hansæ.)

Da her Intet tales om Sendebud til Wordingborg, eller om danske og norske Statssager, saa slutter jeg, at der intet er bleven af den Sendelse, allerhelst der virkeligen holdtes en Samling den 14de August udi Kalingborch (Kalundborg) mellem den norske Kong Hakon og hans Raad, og de befuldmægtigede Gesandtere (Ambaciatores plenipotentiales) fra Stæderne Lybek, Stralsund, Gripsvald, Elbinghe, Campen og Amsterledamme, og da

blev

blev, efter adskillige Forhandlinger og Dagtingninger, al Krig, Tvedragt, Skade og Fornærmelser nedlagt, og af Kongen den 14de August udi Kalingborch udstædet et Brev til alle disse Stæders Sendebud, som skulde slutte og vare Befuldmægtigede fra alle Hansestæder, at der skulde være en stadig Fred og venligt Forlig mellem begge Parter, saa at de med Skibe, Kjøbmænd, Indvaanere, Borgere maatte frit besøge alle danske Havne og Grændser, og nyde der alle Friheder, Rettigheder, Privilegier og gamle Sædvaner, som de nogensinde havde havt fra hans Fader Kong Magnus og andre hans Forfædre og Formænd i Norge; Saafremt nogen Inden- eller Udenlandsk blev dømt at bøde til Kongen, saa maatte dog hans Gjæld først fradrages; om nogen af deres Skibe kom til en Havn med de saakaldte Topcastel, da skulde de derfor ej bøde, naar de kun ej lagde an til Broen, men de maatte ej indlægge nærmere til Landet førend de havde taget Topkastellet ned af Masten; Kongens Raad 4 Riddere, 5 Væbnere, hvoriblant Hakon Jonsen, lovede at holde dette med ham. Paa plattydsk er dette Brev trykt hos Willebrandt, (Hans. Chronik. III. 32) og tildeels i rostoksche Nachrichten (1754. S. 125–26). Samme Sted, som og her efter tvende forskjellige Afskrifter skrives i det ene, som er paa plattydsk, Kalyngenborch, og i det andet, som er paa Latin, Callenburg, stadfæstede han den 15de August Byen Campen især sine gamle Privilegier. (Diplom. Langeb.) Oluf Hakonson Aar 1376.

Den 14de August paa Kalingborch Slot gave Stædernes Gesandtere et Forsikkringsbrev over denne Fred til Kong Hakon, som skulde vare saa længe indtil Stæderne kunde sende deres egne Breve herom. Dersom Rostok og Wismar vilde være indsluttede i denne Fred, saa maatte de i ingen Maade tilføje Kongen eller hans Hjelpere nogen Skade, eller hjelpe deres Herrer de meklen-

borg-

Oluf Hakonson Aar 1376.

borgske Hertuger, dog maatte disse hos dem hverve Folk, og kjøbe Heste der, og faldt Kongen ind i Hertugernes Land, da maatte de hjelpe dem; vilde de hjelpe dem udenfor det Meklenborgske, da skulde de lade give Kongen det et Fjerdingaar forud tilkjende; de tilligemed flere Byer skulde tilsende Kongen deres Breve om Fred inden Mortensdag til Bahus, men de øvrige Byer inden Mikkelsdag næste Aar til samme Stad. Lybekkerne gave og samme Tid Afskrift af det Fredsbrev, de vilde sende ham, som og blev den 6te September skrevet i Lybek.

Samme Dag den 14de August var Stædernes Sendebud samlede med det danske Raad paa Corsør Slot, og maae de have skyndet sig meget for at kunne have været paa een Dag baade i Kalundborg og i Corsør, og paa begge Steder afgjøre saa vigtige Ting. For det første afgjortes der, at Kong Oluf af Danmark skulde med sit Raads Samtykke give alle Søstæderne sit aabne Brev, beseglet med sin Klemme, paa alle de Dagtinger, som vare afgjorte mellem Kong Valdemar og Stæderne, baade om den evige Sone, og om Slottene i Skaane, samt stadfæste alle deres Privilegjer. Dette Kong Olufs Brev blev udstædet paa plattydsk i Corsør den 16de August (Diplom Langeb.) hvorved han bekræftede alt det forelagte, og ved et andet særdeles Brev Pantsætningen af Slottene og Indkomsterne af Skaane, som var afgjort i Stralsund 1370 den 23de Maj: besynderligen nok skrives han her Aleff; dette gaves og saa i Corsør den 16de August; Afskrift blev da og givet af det Brev, som Lybek og Stralsund skulde paa alle Stæders Vegne udstæde om Freden til Kong Olav, og som og blev skrevet i Lybek den 7de September; ligeledes Afskrift af et Brev, udstædet i Lybek den 8de September, hvorved Lybek stadfæstede Forliget med Kong Valdemar; det samme gjorde og Stralsund den 8de Sep-

tem-

tember, undtagende dog Kongens Valg og Vardberg Slot, som med Stædernes gode Villie var overgivet. Mærkeligt er det Brev, som den 15de August blev i Visby udgivet af denne Stads Raad og Menighed, hvorved de tilstode, at have antaget den højbaarne Fyrste og Herre Oluf Konge af Danmark og hans Arvinger og Efterkommere til deres rette Arveherrer, og at de altid vilde blive ved den danske Krone; de skulde Ingen vælge til deres Raad uden han hyldede og svor Kongen og Kronen af Danmark; aarligen skulde de give Kongen 60 ledige Mark Sølv efter lybsk Vægt, og betale dem i Lybek paa Vor-Frue-Dag; alle de Hertuger, Herrer, Grever, Riddere, Knapen, Skibsfolk, og hvem de var, som havde hjulpet Kong Valdemar til at de kom under Riget, de skulde have med dem en fuld Sone, og de aldrig klage herpaa; Slottet skulde staae aabent for de danske Konger. Dette Brev synes klarligen at vise, at Kong Albert og de Svenske ej have taget Gotland fra Valdemar, og da han strax efter dets Erobring skrev sig Gothernes Konge og Danmark vedblev at være i Besiddelse af Gotland til 1641, saa viser det tydeligen, hvorfor de danske Konger have brugt og endnu bruge denne Titel, og ingenlunde af Jylland. Den 8de September gav Gripesvold, den 15de Hamborch, den 29de de preussiske Stæder, den 4de November Campen, deres Fredsbreve, hvilke lyde ligesom Stralsunds. Alle disse Breve ere paa plattydsk, og findes enten i Hansestædernes Recess (Mst.) eller og i det kongelige danske Tydske-Cancellies Archiv. Oluf Hakonson Aar 1376.

Af 15de August i Kallundborg haves et Brev af Dronning Margrete, hvorved hun tilbagegav til Ridder Nicolaus Eggisøn, den ædle og hende kjære Mand, alt hans Gods i Arsherreth. Gram i sin Copi af dette Document mener, at denne Mand har været mange Aar forhen forligt med Regjeringen. (Diplom. Lang.)

Oluf Hakonson Aar 1376.

Imedens disse Forhandlinger gik for sig med Stæderne, samlede Hertug Albert en stor Har og Flode sammen, og drog dermed til Danmark, befalende, som Hvitfeld skriver (S. 15.) sin Søn den svenske Kong Albert at komme sig til Hjelp; men hans Flode led ved Storm megen stor Skade den 13de September, hvorover Hertug Albert og hans Søn Hertug Henric, og 7 Riddere og Væbnere, begave sig til Kjøbenhavn, og sluttede der den 21de September følgende Forlig med Danmark, hvilket jeg har ladet trykke i Bilagerne paa Plattydsk, og som lyder saaledes paa Dansk hos Hvitfeld (S. 15):

Vi Albert, af Guds Naade Hertug til Meklenborg, Greve til Schwerin, til Stargard og Rostok en Herre, og vi Henrich af samme Naade Hertug til Meklenborg, og vi Ficke Molteke til Divitze, Johan Molteke af Totendorp, Claus Alkiin, Johan von Plesse, Riddere, Henneke Molteke af Sterlin, Reymar Bernekow og Henrich Bernekow, Herre Raffvens Sønner, Væbnere, bekjende og tilstaae offentlig udi dette Brev, at denne efterskrevne Forhandling imellem højbaarne Fyrste og Herre, Herre Albret, Hertug Henrichs Søn til Meklenborg, paa den ene Side, og højbaarne Fyrste og Herre, Herre Oluf, Kong Hakons Søn til Norge, og Dronning Margrete og ganske Menigheden i Danmark og Danmarks Indbyggere, paa den anden Side, ere endrægteligen mellem dagtinget, saa at forbemeldte Herre Oluf, hans Moder Fru Margrete til Norge, skulle blive ved al deres Rettighed, saa og at Hertug Albret, Hertug Henrichs Søn af Meklenborg, og skal blive hos al sin Rettighed udi al hans Arve til Land, Slot, Folk og hvad ham arveligen kan være falden udi det Kongerige Danmark, uforsømmet, saa vidt han haver Faje og Ret til, og ham kan tilkjendes af den velbaarne Fyrste og

Herre,

Herre; Herre Friederich, Markgreve til Missen; men om han ikke vil tage den Sag til sig, da skal man det fremdeles søge hos Borggreven af Nürnberg; vil Borggreven ikke gjøre det, skal man forsøge hos Kongen af Frankrige; vil han ikke tage sig det til, da skal man søge hos Kongen af Ungern. Var det saa, at disse Herrer ikke ville tage Sagen paa sig at skjelne herom, da skal nogen af Danmarks Raad med nogen forbemeldte Hertug Albret af Meklenborgs Raad, dertil beskikkes og tiltages. Disse skal endrægteligen blive tileens ved deres Eed og Ære uden Argelist, kejsendes En som skal skikke og sige os Retten imellem, som foreskrevet staaer, hvorfor de ere udsendte, og saasnart de Danske den Ret forekommer, skal Rigets Raad i Danmark, som dertil ere deputerede, med vort fornævnte Hertug Albrets af Meklenborgs Raad, som dertil blive sendte, uforsømmeligen ride til Danmark, eller fare did til Skibs, det første dem muligt er, og saa tidligen som de røre Danmarks Rige, da skal de ærbaarne Folk, Herre Woldemar Podebusk, Bisp til Odense, Herre Effuert Molteke, Herre Marquard Gropert, Herre Jens Nielssøn, Riddere, Bosse Parijs og Peder Begere, af Vaaben, fra den Dag inden et Fjerdingaar, hvad forbemeldte Hertug Albret, Hertug Henrichs Søn, af det Kongerige Danmark medrette bliver tilsagt, som foreskrevet staaer, behjelpelig være, at det ham vedersares. Var det saa, at sligt ham inden fornævnte Tid ikke endda vedersores, da skal de fornævnte Herrer, Bisp Woldemar af Odense, Herre Effuert Molteke, Herre Marquard Gropert, Herre Jens Nielssøn, Riddere, Bosse Parijs og Peder Begere, af Vaaben, forbenævnte Hertug Henrichs Søn behjelpelig være med Liv og Gods og med alle Slotte de inde haver, og med Nyborg, paa god Tro uden Argelist, indtil saa længe ham vedersares,

Oluf Hakonson Aar 1376.

Oluf Hakonson Aar 1376.

res, hvad ham medrette tilsiges eller loves. Ydermere skal de Danske og alle Indbyggere udi Danmark, blive ved deres fri Kaar og hos al deres Ret og hos alle deres Privilegier, som de af Kongen have havt. Tilmed skal det Kaar, som de Danske have gjort Dronning Margretes Søn, Oluf, Kong Woldemars Dattersøn, ikke komme forbenævnde Hertug Albret til Hinder eller Skade, og foreskrevne Kong Olufs Ret og Navn, han er kommen til, at blive ved sin Fuldmagt. Ydermere, hvad Ret forbemeldte Hertug Albret, Hertug Henrichs Søn, tildømt bliver, derved skal vi, Hertug Albret til Meklenborg, og Hertug Henrich til Meklenborg og vore Arvinger og Efterkommere, lade os med benøjes, og skal eller ville derom ikke mere tale, dog at dem vederfares hvad Dom og Ret dem tilsiger. Fremdeles, var det saa, at denne Albret, Kong Woldemars Dattersøn, uden Arvinger afgik (det Gud forbyde), hvem da den Rettighed blev tilkjendt, derom gaae saa vidt Ret er. Disligeste, var det saa, at man de Riddere eller Svende, som Slottene have udi Værge, naar dette med Retten bliver adskilt, ville afsætte fra Slottene, da skal man ikke maa dem afsætte, før man haver dem tilfredsstillet for deres Skade, som redeligt og muligt er. Ydermere, saa tage vi Hertug Albret og Hertug Henrich, forskrevne Hertuger til Meklenborg, udi denne vor Fred og Sone, romerske Kejser og hans Søn, romerske Konge, Markgreverne til Brandenborg, og skal de Grever af Holsten selv forvisse denne Fred, disligeste skal Kong Albret af Sverrige, vor Søn, selv forvisse denne Sone. Alle disse foreskrevne Artikler, og hver besynderligen, love vi Hertug Albret og Henrich til Meklenborg, og vi Ficke Moltecke von Totendorp, Claus Alkiin, Johan von Plesse, Riddere, Hennecke Moltecke von Sterlin, Reimer Bernekow og Henrich Bernekow, Her-

Herre Raffuens Sønner, Væbnere, forbenævnte Herre Woldemar, Bisp til Odense, Herre Effuert Molteke, Herre Marquard Gropert, Herre Jens Nielsøn, Riddere, Erich Nielsøn af Horningholm, Bosse Parijs og Peder Bergere, Væbnere, udi god Tro stedse og fast at holde uden Argelist, til Vidnesbyrd og Forvaring under deres Indsegle. Actum Kjøbenhavn Aar 1376 St. Matthæi Apostoli.

Oluf Hakonson Aar 1376.

Mærkeligen siges Forliget her at sluttes med Kong Oluf, Dronning Margrete og det danske Rige, thi heraf maa man slutte, at Hakon var draget tilbage til Norge, thi uden Tvivl var han efter Lagerbrings Mening (Swea Rikes Historie. III. 685.) ligesaavel Formynder for Oluf som Margrete; men Hakon maatte ofte være fraværende, da Norge krævede hans Nærværelse, og Margrete derimod, som indfødt og Valdemars Datter, kunde være de Danske behageligere. Her nævnes vel adskillige Opmænd, den ene efter den anden, som skulde afgjøre denne vigtige Tvist, men det lader ej at nogen af dem har paataget sig det, og som den gamle Hertug Albert døde kort efter, siden hans Søn Henric, og endeligen den unge Albert, som skulde være Konge, og det uden Børn, saa faldt denne Tvist bort af sig selv. Uden Tvivl har Margretes Visdom havt nogen Del heri, hvorved vandtes Tid til at bestyrke hendes Søns Regimente.

Hvorledes Holsteenerne tilegnede sig Sønder-Jylland kan sees af det Brev Grev Nicolaus udgav i Apenraa den 12te October, og som er trykt i Langebeks 8de Tome (S. 99–100) hvorudi han skriver sig Greve af Holsten og Stormarn, og Herre ai Sønder-Jylland (Hertug kunde han ej skrive sig saalænge han ej havde faaet Forlehning derpaa) hvorudi han stadfæstede et Mageskifte mellem

Her-

Oluf Hakonsön Aar 1376.

Herre Thomas, Abbed af Lygum, og Frue Cathrine, Enke efter Nicolaus Bramstrup.

Det meklenborgske Forsøg, samt den liden Tryghed fra holstensk og svensk Side, formaaede de Danske til at søge fremmed Forbund. Saaledes lovede Bugislaf, Hertug af Stettin, Fyrst i Rygen rc. til Kong Oluf af Danmark, Hakon af Norge og Sverrig, Margrete Dronning af Norge og Sverrig, og Riget Danmark, ved sit Brev udi Roeskilde den 26de October (Hvitfeld S. 13) at han vilde staae dem bi i al deres Nød og alle deres Krige, og om de meklenborgske Hertuger, eller nogen anden forurettede dem, da skulde han strax komme dem til Hjelp, saasnart det paaæskedes, og ej indgaae Fred med dem uden med deres Villie; behøvede han deres Hjelp over Søen, da skulde han sende dem Skibe, Kost og Tæring og indestaae dem for al Skade, naar det derimod angik hans Fiender i Danmark, Norge og Sverrige, da skulde det skee paa deres Bekostning. Forhen havde de pommerske Hertuger af Volgast og Stettin allerede den 16de Februarii forbundet sig sammen, at de vilde holde med hinanden hvor og hvem de vilde tjene, og mener Schwartz (Pomm. Lehnshistor. 455-56) at de herved alerede sigtede til Forbund med Danmark.

Atter i Kallingeborch den 1ste November, sluttede Kong Oluf, Kong Hakon (hvoraf man dog næsten maa troe, at han endda ej var reist til Norge, hvor han dog skulde være i Bahus den 11te November.) og Dronning Margrete, samt Riget Danmark, en Forening med Hertug Eric den Yngre af Saxen (Lauenborg) at skulle staae ham bi i alle hans Krige med al deres Magt imod alle hans Fiender, saasom de meklenborgske Hertuger, og aldrig forlige sig med dem uden hans Villie, og skulde de betale ham 5500 lødige Mark i gode lybske Sølvpenge nemlig 3500

Mark

Mark i Schanore og Valsterbode, hvert Aar den fiette Del, af Told, Tiende, Boder og alle Penge, som der falde, indtil de vare afbetalte paa Skaane Marked (her har Scheidt S. 368 urigtigen læst Rhone). Dronning Margrete skulde overantvorde frit Hertug Eric og hans Arvinger Tolden af Vrestede og Drelleborch (som hun maaske har arvet efter sin Fader, eller faaet i Udstyr) og det inden næste Mariæ Himmelfarts Dag, og til samme Tid betale ham 1000 lødige Mark i Nykjøping paa Falster, eller og i Lybek, hvorimod han skulde overgive hende de Slotte Apenstene, Falkenberg og Lagerholm (Laholm) til Kong Olufs og det danske Riges Haand (venteligen har hans Fader besiddet disse Slotte fra Valdemars Tid); nøddes han at krige for dem, da skulde de betale ham 1000 lødige Mark, og sende ham 60 vel bevæbnede Mænd til hans Slotte i Tydskland, paa deres Kost og Skade; de Konger Oluf og Hakon og Dronning Margrete, samt det danske Rige lovede troligen at holde dette. Drosten Henning Pudbusch og 7 andre, hvoriblandt en (Rute) Rud, og Hildebrand, Hertugens Kanzler, vare herved nærværende. Kongerne Oluf og Hakon samt Dronning Margrete hang deres Segl for. Scheidt haver ladet trykke dette Brev (i Vom teutschen Adel pag 368–69) men for dets Vigtigheds Skyld har jeg dog tilføjet det i Bilagerne. Paa saadan Maade bestyrkede de Danske sig ved Forbund og skaffede Meklenborg Fiender paa begge Sider, havende det i Klemme. Oluf Hakonson Aar 1376.

Erkebisp Nicolaus af Lund stadfæstede den 25de April alle de Anordninger, hans Formand Peder havde 1345 fastsat paa Concilium i Helsingborgh, hvilke desværre nu kun lidet holdtes, som han dog nu bød under Bansstraf. (Diplom. Langeb.)

Sven, Bisp af Burglum og 3 Riddere hvoriblandt Boecius Høgh og Nicolaus Glob, 6 Væbnere, hvoriblandt Cristiernus

Oluf Hakonson Aar 1376. nus Munk og 3 Bønder, hvilke vare satte til Justitiarier over forholdet og ulovmæssig indtaget Gods i Burglum Stigt, og vare ved Rigets Raad beskikkede, de tilstode, at Frue Elena af Julby, Enke efter Herre Ebbe Strangeson, Ridder, havde paa Tytha Sysels Ting beviist for dem ved Breve af Herre Peter Vendelbo, forhen den danske Konges Drost, og ved Kongens aabne Breve herom, at Nybhyl i Vestervannet Sogn og Hyllerslef Herred var bleven pantsat af bemeldte Vendelbo til Ridder Strango Ebbesen, og siden i Kongens Overværelse skjødet ham, og tilhørte hende derfor arveligen, endskjøndt Kongens Advocater og Kronen havde siden bemestret sig det, da hun hverken havde nogensinde afhændet det, eller begaaet noget crimen læsæ majestatis, hvorfor hun skulde miste det, hvorfor de tildømte hende, med Kongens og Rigets Myndighed. (Diplom. Langeb.) Man seer heraf, at Adelen betjente sig af Omstændighederne for at tilbagevinde de Gods, Kong Valdemar havde med Ret eller Uret tilegnet sig fra dem. Rimeligen indsattes lige Commissioner i alle Stigter, men Dronning Margrete dæmpede siden Adelens alt for høje Mod ved at holde sig til Gejstligheden.

Udi Roeskilde den 27de October gav Erkebisp Nicolaus af Lund 40 Dages Aflad til alle dem, som besøgte St. Claræ Kloster i Roeskilde og for de Troendes Sjæle læste Fader-Vor og Ave Maria.

Margreta Jacobs Datter, Enke efter Eric Sjællandsfar i Hoolk paa Lolland (Kong Valdemar Slegfred-Søn) skjødede den 27de December for sin Sjæl til Dominicaner-Klostret i Odense sin halve Part i Ulfs Skov beliggende i Oters Herred i Fyen, da hendes afdøde Moders Legat did endda ej var betalt af hende.

Den

Oluf Hakonson Aar 1376.

Den 14de April udi Slesvig tilstod Henning von Treya, Knape, af det slesvigske Stigt, ved sit plattydske Brev, hvoraf ogsaa haves en gammel latinsk Oversættelse, at han havde solgt til den værdige Herre Johan af Hestede, Kirkeherre til Sognekirken Schouby i Fyen, 5 Husen Land i Landsbyen Onenstede i Campe Sogn, Slesvig Stigt, som aarligen gav i Afgift 40 Skjepper Rug af Rendsborger store Maal, og det med alt Tilhørende, Jagt, Fiskedamme, Friheder, Boder, Tjenester o. s. v. og det for 72 Mark lybsk ham betalte. Joan Krummendik, ellers kaldet Staverby, Knape, Detlef kaldet Lutke-Detlef, Borger i Rendsborg (oppidanus), lovede dette tilligemed ham med sammenføjede Hænder. Johan af Hestede havde derpaa selv overladt dette til de Fattige i Rendsborg. Derpaa 1613 den 26de November paastod Raadet i Rendsborg ved Begjering til Kong Christian den 4de at det tilhørte Hospitalet, og klagede over Amtmand Buchwaldt i Gottorp, at han havde forlangt Penge for at hugge i Skoven til de Fattiges Brug. (Diplom Langeb.)

Fra Avignon den 1ste September skrev Pave Gregorius til Provsten i Slesvig, at Erkedegnen og Kapitlet i Ribe havde klaget over Borgeren Jacob Johansen der, at han fornærmede dem i Henseende til Penge som hørte dem fælles til; da de for hans Tjenestes Skyld ej burde søge ham i Byen og Stigtet Ribe, saa gav Paven Provsten Magt til at kjende i denne Sag. (Diplom. Langeb.) Samme Dag den 1ste September tog Hennichin Nicolaisen Lygum Kloster, dets Gods i Logherret, og overalt, og især det, som laae i Lystle Tundern, under sin Beskyttelse: baade for dets Bevaagenhed mod ham og Slægt, saa og for de Krige og Uroligheder, som overalt reiste sig i Landet (imellem Danmark og Holsten), og da hans Forfædre havde for lang Tid stedse ta-

Oluf Hakonson Aar 1376. taget sig det an, saa vilde han mandeligen forsvare det, og paa ingen Maade, hverken hemmeligen eller aabenbare enten ved sig selv Fogder eller Tjenere, fornærme det under noget Slags Paaskud, han skulde holde ved Magt de Friheder og Rettigheder, som det havde af Kongerne, Hertugerne og Fyrsterne; dette Brev skulde gjælde fra Datum til Mikkelsdag 1377. Det er trykt i Langebeks 8de Tome (S. 234-35).

Bispen af Odense Eric Johanson døde i dette Aar, uden at man veed Dagen; Valdemar Podebusk kom i hans Sted, og var allerede Bisp den 3die Maji. Efter Pontoppidan (Tom. II. Pag. 64.) var han Søn af Drosten Henning Podebusk og Gisle Krabbe. Kong Valdemars Frille den bekjendte Tovelille var hans Faster. Han havde godt studert og rejst i sin Ungdom og forvaltede sit Embede baade paa Rigets og Stigtets Vegne med megen Nøjagtighed og Myndighed; Gjerrighed alene forekastes ham. (Script. R. Dan. VII. 232.)

Den 31te Marts bevidnede ved et plattydsk Brev de Knapen Eric Coppelove og Herman Zelghe, at Herre Jacob Olavisson (Olusson) havde gjort denne Sone for deres døde Ven Hennek Coppelove, som var slagen i Jylland, saavel for sig, som for dem der forraadede ham og alle dem der vare mistænkte derfor, dog dem undtagen, som dræbte ham og vare derved tilstede; og skulde de holde ham angerløs for den Slagnes Broder og for Zelgherne, og for den Slagnes Nærmeste. Med dem lovede med samtlig Haand 2 Riddere og 7 Knapen, og det lovede de til hans tro Haand, til Herre Henning von Pudbuske, 3 andre Riddere og 5 Væbnere. (Diplom. Langeb.).

Det Forlig mellem Kong Hakon og Hansestæderne af 14de August findes hos Torfæus paa Latin (Tom. IV. 500, samt i

Han-

Hänsische Chronica III. 32–34.) Torfæus har og paa Latin (pag. 504–505.) anført Olufs Haandfæstning af 3die Maji. Oluf Hakonson

Den 4de December udstædte Erland, med Guds Taalmodighed Abbed af Munkelif, og 3 andre deres Brev udi Bergen udi Erkebispens Gaard, om at de saae, at Erkebisp Thord af Nidaros kjøbte af Knud Eggundesøn en Jord. Aar 1376.

Udi Ringsted den 28de Januarii bekjendtgjorde Kong Oluf, at Bisp Nicolaus af Roeskilde, og en Del ærlige og beskedne Mænd, som der havde siddet i Kongens Retter-Thing, havde dømt at en Boel Jord i Skaverlund i Smørum Herrit tilhørte Ebbe Jacobsen, og stadfæstede Kongen denne Dom under sit Retters Segl (sigillo ad causas). Hans Justiciarius Nicolaus Thøgesøn kaldet Draghæ var herved Vidne. (Diplom Langeb.) Samme Dag og Sted stadfæstede han atter en Dom af bemeldte Herrer, hvorved de havde dømt, at gandske Kognsorthoorp og Knapsthorp, en Gaard i Bondorp, en i Kagærp, og en i Algusthorp i Meyerløshæreth tilhørte ved Arveret den danske Krone, hvilken Dom han herved bekræftede. (ibid.) Den 29de Januarii forlagde Kongen til sit "Mal" (Proviant, maaske det samme som Fadebur) 14 Skilling Jord i Skyld, som Peder Dywr af Hwalsøømaglæ havde, og tillagde ham samme Friheder, som andre Kongens "Malsmen", men dog saaledes at han derfor skulde aarligen efter sin Jords Størrelse betale til Kongens Bord (ibid). Udi Roeskilde den 24de Februar bekræftede Kongen den Dom af Rigets fornemste Mænd paa hans Retter-Thing der, hvorved de havde tilkjendt Bispen der den fjerde Part af Roeskilder Bye tilligemed al kongelig Rettighed (ibid). Samme Sted den 25de Februar tildømte han Herre Olaf Pæderson af Nyborp, Ridder, hans Gods Aar 1377.

Oluf Hakonson Aar 1377. i Warebjerg og Dalby i Horns Herred og erkjendte ham fri for Gotskalc Dyengs Tiltale, tilintetgjørende de Breve med "Lavdagh" som vare udstædte mod ham, og alt dette i Følge Kong Valdemars Testamente, hvorefter de Adeliges Gods skulde tilbagegives (ibid). (Dette er hel mærkeligt; thi vel er det muligt, at Samvittigheden har slaaet Kong Valdemar i det sidste, og at nogle have gjort ham bange for Skjærsild, men den Mistanke kan ogsaa letteligen opstige hos En, at de adelige Herrer have digtet sligt, eller og Margrete selv for at gjøre dem sig bevaagne, eller at hun dog i det mindste har stillet sig an som hun troede dette.) Samme Dag og Sted tildømte Kongen St. Agnetis Kloster i Roeskilde Møllen ved Haraldsborg og Jorden derom, kaldet "Konungshennet" tæt ved Roeskilde, i Følge den Dom paa hans Retterthing i Roeskilde af Bisp Nicolaus der, adelige Mænd, Riddere og Ridder-Mænds-Mænd, grundet paa den Gave den berømte danske Kong Eric havde givet deraf didhen. (Diplom. Langeb.)

Fra dette Aar haves adskillige Stadfæstelser paa Plattydsk af Hansestæderne paa Freden mellem dem og Kong Oluf, saasom den 6te Martii af Darbet (Dörpt) den 9de Martii af Amsteledam og den 13de April af Rostok, men da de alle, mutatis mutandis, ere som Lybeks, saa har jeg ingen ladet trykke af dem.

Kongen udstædte paa sit Retterthing i Lund den 20de Maj et Vidnesbyrd, at af de tvende, Ketil af Kastløsæ og Johan Pavelson af Bosarp, som havde mødt der den 1ste Maj og begge vedtaget at møde den 20de, havde dog kun den sidste mødt, og fremlagde tre Breve af 1356, 1359 og 1362 til Bevis i sin Sag, da den førstnævnte derimod ej engang lod lyse sit Forfald.

Den 24de Junii samledes de Stæder Lybek, Hamborg, Rostok, Stralsund, Wismar, Stettin, Elbing, Danzig og Campen,

pen, deres Gesandtere, i Lybek. Der afgjordes for det første efter Begjæring af Herre Henning von Putbusch, baade paa det danske Riges og hans egne Vegne, saa og efter Begjæring af dem af Meklenborg ved Herre Vikke von Moltcke og Herre Parove, at Stæderne skulde sende Gesandter til Danmark til Dagen mellem Rigsraadet og dem af Meklenborg, for at forsøge venlige Midler til at forlige dem, saa at Kjøbmanden maatte blive ved sin Ret og Frihed; samme Gesandtere skulde tale med Henning von Putbusch om at han endnu vilde holde det Aar Slottene i Skaane paa Stædernes Vegne til Kjøbmændenes Bedste; de skulde og tale om Sørøverne, at Kjøbmanden kunde blive sikker for dem, og at man skulde udruste Kogger til at holde Fred; hertil maatte paalægges Pund-Skat paa alle Stæder i to Aar, da baade Sendebud skulde skikkes til Fyen (venteligen til Danehof i Nyborg den 1ste Julii) og Kogger udrustes mod Sørøverne; til Kyndelmisse skulde man derfor oppebære af hver flamsk Pund Grot en engelsk Penge, saa god som 3 Lybske, altsaa 3 lybske Penge af 5 lybske Mark; Rostok og Wismar skulde i disse to Aar ingen væbnede Folk udsende, men forligte deres Herre af Meklenborg sig med Danmark, og Sørøverne antastede dem, da skulde de udrede Bevæbnede ligesom de andre; i Skaane og paa Markedet maatte ingen Mønt gjælde uden fra Lybek, Wismar, Hamborg, Rostok, Stralsund, Gripswald, Lyneborg og Saltwedel, saa og gode fra Stettin, og de gamle engelske Grot; Ingen maatte paa Vitterne i Skaane skjære eller sælge Tøj i alenvis uden i Tøjboderne, men overalt i Vitterne kunde de kjøbe og sælge det i Stuver og Repen (maaske af Reb, som da kan have været et bestemt Maal). Enhver skulde føre sit Harnisk med til Skaane og være sin Foged lydig; om Strandfogderne og de danske Fogder, ligesom besluttet var 1376;

Oluf Hakonson Aar 1377.

In-

Oluf Hakonson Aar 1377.

Ingen Foged maatte tillade nogen Skotte, Engelskmand eller Walliser at salte Sild i Skaane, og gjorde han det, da bøde 50 Mark Sølv til menige Stæder; da der meget klagedes over at der var stor Tvedragt imellem Fiskerne i Skaane, saa skulde Fogderne see til, at de bleve liggende paa de Steder, de havde ligget fra gammel Tid, og at de ingen Vaaben førte med sig ned til Stranden, for at forekomme Strid; der klagedes meget over at Kjøbmændene forurettedes meget i Trelleborg, Usted og Sommershagen (Cimbershavn), derom skulde man tale med Herre Anders Jacobson, at sligt ej mere skete, men hjalp det ej, da skulde man sige Kjøbmanden, at han skulde flytte sit Gods derfra, saa at han ej var der næste Aar.

Om Stædernes og Meklenborgernes Gesandtere have mødt i Nyborg vides ej, dog troer jeg de første, eftersom Fred var dem saa meget magtpaaliggende for deres Handel. Men det er vist at Meklenborgerne ej eftergave deres Paastand paa Danmark, men allerede forhen den 9de Januar havde udgivet en Protestation mod det norske Hofs Foretagender, som strede mod Forliget af 21de September 1376; de vendte sig og igjen til Keiseren, som den 12te og 14de September, venteligen fra Lejren for Danneborg, stævnede de danske Rigsraader og Riddere for sig, for inden 16 Uger at gjøre, under Straf af Ulydighed, Rede for deres Opførsel. Dette var altsaa atter et Forsøg af Keiseren at gjøre sig Danmark underdanig, men herom brød de Danske sig intet, da de baade havde Retten paa deres Side, og Keiseren havde nok i Tydskland at bestille. Imidlertid havde Meklenborgerne dog adskillige fornemme danske Slægter paa deres Side, som i dette og næste Aar forsikrede at ville give dem al mulig Understøttelse, og herom udstædte disse Forskrivninger i dette og næste Aar. Alt dette fortæller Rud-

lof

lof (i Meckl. Gesch. II. 502) efter Chemnitz, men Skade at han ej har udgivet den 2den Del af sit meklenborgske Diplomatarium.

Oluf Hakonson Aar 1377.

Paa Danehof i Nyborg den 1ste Julii udgav Kong Oluf en ny Forpligtelse til alle Danske, om et godt Regimente, hvilken lyder hos Hvitfeld (S. 20–22) saaledes:

Oluf, med Guds Naade Danmarks, Venders og Gothers Konge, og vi Margrete med den samme Naade Sverriges og Norges Dronning, Niels med Guds Miskund Erkebisp i Lund, og Sverriges Første, Jens af Ribe, Broder Jeppe af Viborg, Oluf af Aarhus, Niels af Roeskilde, Svend af Berglum og Woldemar af Odense, med den samme Naade Kirkens Biskopper, Henning Podebusk, Hofmester, Effuert Molteke af Torbenfeld, Marsk, Thue Gallen af Skaane, Peder Munk, Boe Høg, Niels Torstensøn, Niels Lassen, Christjern Vendelbo, Las Offesøn, Niels Erichsøn, Jens Andersøn, Christjern Raas, Peder Albretsøn, Lauge Jensøn, Niels Lycke, Erland Kalff, Peder Grubbe, Oluf Bjørnssøn, Jeppe Olufsøn, Oluf Hansøn, Oluf Pedersøn, Thue Knudsøn, Oluf Lunge, Henrich Jensøn, Boe Diure, Steen Basse, Bent Biug, Holger Gregersøn, Torbern Pedersøn, Ludvig Andersøn, Niels Thuesøn, Jens Axelsøn, Jens Stauerskov, Niels Sture, Jens Pedersøn af Beldringe, Riddere, Albret Andersøn, Jvar Lycke, Niels Jffuersøn, Ludvig Jffuersøn, Jens Eskildssøn, Jens Glob, Peder Glob, Anders Glob, Thimme Limbeck, Christen Raas, Eske Frost, Knud Erichsøn, Lauge Dufs, Gotskalck Nielssøn, Jens Friis, Niels Erichsøn af Affuensberg, Thimme Nielsøn, Peder Huase, Troels Thunesøn, Niels Slet, Niels Matsøn, Kort

Mol-

Oluf Hakonson Aar 1377.

MoltEke, Peder Basse, Erich Pilemand, Peder Offesøn, Jens Offesøn, Anders Findsøn, Torchild Nielsøn, Jeppe Josepsøn, Niels Hack, Anders Davidsøn, Niels Andersøn, Henrich Andersøn, Henning Andersøn, Niels Gagge, Anders Jensøn, Bosse Pariis, Thyge Puder, Erich Geed, Axel Kieldsøn, Peder Nielsøn af Skjoldeness, Thue Nielsøn, Niels Matsøn, Jens Jensøn, Josep Falster, Jens Thomisøn, Axel Magnusøn, Rickmand von Lancken, Ogge Star, og Peder Axelsøn, som kaldes Rebbing, af Vaaben, evindelig Helsen med vor Herre, fordi at det er gjort efter alle og hver deres Bejaelse, Prælaters, Ridderes, Riddermændsmænds og alle Danmarks Riges Indbyggeres, som nu var tilsammenkommen i Dannehof, som holdet var i Nyborg, en almindelig Beslutning, at alle og hver Danmarks Riges indbygde Mænd, i hvad Rigens Land de ere boende, skulle nyde stadig Fred, og skulle nyde deres Ret, Lov og deres Frihed uforkrænkeligen, Vi give Samtykke til af al Hu til saadanne heylsom og salig Skikkelse, thi jette Vi stadelige i denne Skrift paa vor gode Tro og Ære, at holde og bevare ubrødeligen og evindeligen al Ret, Lov, Frihed, lovlige og hoviske Sædvane, som ere givne til den Dag, Klerke eller Leegmænd, hvo de helst ere, af Woldemar Lovfører (hvis Sjel Gud have) fordum Danmarks Konge og andre Danmarks Konger, derfore tilbyde vi os, om det hændes nogle Klerke eller Leegmænd at undertrykkes eller tvinges uretviseligen imod Landslov, af nogle ihvo de helst ere, vorde vi tilsagde af Drosten, Marsk eller Hofmester, da skulle vi derfore tilsammen komme uden Forthog og sætte os fuldkommeligen ud derfore med Liv og Godses Fortabelse at afskaffe og bedre saadan Tvang og Uret, efter deres Raad, som er Rigets forne Raadgivere, som

so udi Landet, hvor vi tilsiges. Til alle disse foreskrevne Artikklers Styrkelse have vi alle hængt vore Indsegl for dette nærværende Brev; gjort og givet Aar efter Guds Byrd 1370 paa det syvende, ottende Dagen efter St. Johannis Baptistæ. Oluf Hakonson Aar 1377.

Man har den trykt paa Latin bag i jydske Lov med Biskop Knuds Glosser af 1507 og efter den er den afskrevet i Langebeks Diplomatarium og trykket hos Westphal T. 4 col 1778-1780. Den viger der i Navnene mærkeligen af fra Hvitfelds danske Oversættelse. En anden latinsk Original findes i Lunde Kirkes Register lit. B. pag. 35, og kommer den overens med den trykte undtagen i Retskrivningen.

Udi Nyborg den 13de Julii tilstod Ridder Jacob Olavisen ved sit plattydske Brev, at Dronning Margrete havde indløst fra ham det päntsatte Holbek Slot med tilliggende Len og erklærte han alle de Breve, han derpaa havde, for døde og magtesløse, og skulde han tilbagegive det, naar hun det forlangde. Han selv, hans Broder Oluf Lunge, Ridder, og hans egen Søn Volmer Jæybson hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Ligeledes i Nyborgh den 15de Julii tilstod Johan Vittekop ved sit plattydske Brev, at have faaet af den ærlige Fyrstinde Frue Konegund, Hertuginde til Slesvig, al Rettighed til Slottet Haderslæf, som hendes Breve udviste, og skulde han inden Jul betale hende 400 lødige Mark Penge, som vare gjænge og gjæve i Sjæland, men gjorde han det ej, saa skulde hun faae Brevene og Rettigheden igjen, og skulde han ikke lade nogen anden indløse dette Pant end Kong Oluf og hans Arvinger, og imedens han havde det skulde hverken Kongen eller det danske Rige tage deraf nogen Skade (og dog solgte og forraadde han det siden til Holstenerne). Han selv tillige med Dronning Margrete, de ædle Herrer Henning Pud-

 bust

Oluf busk, Kongens Drost, og Evard Moltike, Kongens Marsk,
Hakonson Riddere, hang deres Segl for. (ibid.)

Aar 1377. Den 29de August bevidnede Broder Peder, Abbed i Aas Kloster, og det hele Convent, at have bekommet af Dronning Margrete en forgyldt Tavle med Helgens-Levninger, til Jomfru Mariæ og Klosterets Ære, paa Vilkaar, dagligen at holde en Messe for Kong Valdemars og Dronning Heylviks Sjæle, samt alle ham troe Forfædres og Beslægtedes, samt aarligen at holde en Aarstid for dennem samtlig med alle Klosterets Præster, og alle de verdslige Præster, de kunde faae dertil. De meddelte og Kong Valdemars Aarstid alle gode Gjerninger af den hele Cistercienser-Orden, hvad enten de bestode i Messer, Vigilier, Faste, Bønner, Arbejder og andre gudelige Gjerninger. Tvende Segl hænge for. I det ene staaer S. Friis Petri Abbis Asyli, og i det andet S. Conventus S. Mariæ De Asylo. (ibid.)

Den 8de September erklærede Jacob Mus ved sit plattydske Brev i Lund det Brev for dødt og magtesløst, hvorved Dronning Margrete havde pantsat ham Elvesborgh for 200 lødige Mark; han selv tilligemed den ædle Herre Henningh von Pudbuz Ridder, Rigets Drost, og Eric Nicklæsøn af Hørningsholm hang deres Segl for. Dette synes at vise at Elfsborg er forblevet i de Danskes Hænder siden 1366, og at Margrete rimeligen har faaet det i Arv efter sin Fader, thi hvorledes kunde hun ellers alene pantsætte det. (ibid.)

Den 27de September tilstode udi Helsingborch Henric Raspe, Hannes Stropaz, Wikman von Hagenez og Albrict von Gage, med deres Seller (Krigs-Kammerader) 12 i Tallet, som opregnes, at de fra Søndag for Mikkelsdag (venteligen 1375) da de først kom i den danske Konges Tjeneste, havde bekom-

Oluf Hakonson Aar 1377.

kommet fuld Betaling for deres Tjeneste, samt Kost til den Dag, de udgave Brevet, saa at de aldrig derfor vilde mane ham meer, og takkede ham for al Ære og Got. Gram har tegnet paa dette Dokument med Blyant, at man heraf seer at Margrete har taget Fremmede (tydske) Krigsfolk i Sold til at forsvare Riget for sin Søn. (ibid.)

Hvitfeld siger S. 22, at Kong Oluf tildømte (rettere stadfæstede) Erkebisp Nicolaus af Lund 4 Parter af Mynten der, og at Nicolaus Tursen Drage, Thuve Gallen, Gielker i Skaane, Anders Jacobson, Holger Gregerson, Torbern Pederson, Ludvig Andersson, Anders Pep, Riddere, Eske Brok, Jacob Axelsson, Johan Holgersson, Mogens Pedersson, Væbnere, vare herved Vidne.

Den 25de Januarii i Thumathorp stadfæstede Erkebisp Nicolaus af Lund Abbeden og Klostret af Thumathorp alle dets Benaadninger og Friheder givne ved sine Formænd, som og 3 Marks Sager over dets Tiunder, Brydier og Bønder i Jarlestadhe Hæret, undtagen i meget vigtige Ting; saa at de havde Magt at holde Erkebispe-Thing over deres Tiunder og give Paamindelses-Breve derpaa. (Diplom, Langeb.)

Olav Bjørnesøn af Gurue Slot tilstod ved sit Brev af 1ste Martii at have paa Slangethorp Retter-Thing med Samtykke og Raad af det hele danske Rige, med al kongelig Rettighed givet Ebbeholdt Kloster tilbage dets Gods i Hammershok, Byp Ringherød, Haysagher, Tyberop og Thobolt, som Kong Valdemar havde uretfærdigen frataget det, og lagt under bemeldte Slot, og som han paa sit Yderste havde fuldkommen tilbagegivet for sin Sjæls Velfærd i Overværelse af ædle og beskedne Mænd. Dette synes at vise, at Valdemar er dog virkeligen paa sit Yderste bleven

Oluf Hakonson Aar 1377.

svag ligesom den store Keiser Joseph 2. Dette mærkelige Brev er trykt i Langebeks 6 Tom. p. 172.

Den 11te Martii beskikkede Cecilia, Enke efter Magnus Henrykson, til Forstander over alt sit Gods i Wendæs Syssel den beskedne og ærlige Mand Herre Nicolaus Erichson, saa at alle der skulde svare under ham, han hæve Indkomsterne, og ind- og afsætte Beboerne (familias.) (Diplom. Langeb.)

Jacob Olavson, Klerk af Odense Stigt og offentlig keiserlig Notarius, fik Befaling af Bisp Valdemar der at udstæde en Notarial-Forretning, som han og gjorde i Klosteret Wadstena den 22de Martii, over det at bemeldte Bisp havde som Pavens Commissarius indfundet sig der, tilligemed Erkebisp Nicolaus af Lund, for at undersøge den afdøde Frue Birgitte hendes Afslad saa og om hendes Liv, Sæder og Mirakler, og indførte han efter Klosterets Begjæring saavel Pavens Bulla af 13de November 1356 om Commissionen, saa og Erkebisp Nicolai Substitution til Bisp Valdemar fra Brunsby den 3die Martii, og vare herved nærværende Bisp Nicolaus af Linkøping, Herr Tyki af Witzen, Ridder og Hovedsmand paa Calmar Slot; og tre andre, som alle vare især hertil budne, vare herved nærværende. (Diplom. Langeb.)

Udi Roskilde vidnede Joseph Johanson, Præst i Lund, den 26de Martii, at den ærlige Skolar Nicolaus Pederson kaldet Ellyng fra Fobburg i Odense Stigt, gjorde paa sit Yderste saadant Testamente. Til Mariæ Gilde i Fobburgh gav han to Boder med liden Grund, skilt fra Hovedgaarden, paa Vilkaar, at hans Navn skulde med de andre Gildesbrødres indskrives i deres Skraa, og derfor skulde en Messe ugentligen holdes ved Mariæ Alter; til Herre Johan, betjenende Præst (Plebanus) i Hornum, to Lagener med en liden Hovedpude (puthe); sin Søster Cecilia den halve Gaard

hun

hun beboede med sin Mand; Herre Peder Eskilsen sin Skriftefader, og betjenende Præst ved St. Dionysii Kirke i Roskilde, 3 Grot, og til sin kjære Staldbroder Peder Johansen sin Overkjole, sit lidet Sværd, og alle hans Sager i Roskilde. Signetet, som var herfor, er borte. Man seer heraf, at Signeter da vare saa brugelige, at Skolarer havde dem. Dette Dokument er trykt hos Pontoppidan. (Annal. II. 224.)

Oluf Hakonson Aar 1377.

Fra Rom den 10de April tilskrev Paven Bisperne af Camin, Lübek og Wexio, at der var klaget for ham, at under Paaskud af Krige, hvormed Lunde By og Stigt plagedes, lagde man voldelig en Haand paa Geistlige der, som i ingen Maade blandede sig deri, og kastede dem i Fængsel, ja prygleде, saarede og dræbte dem, berøvede, borttog og brændte Kirker, Klostere og Hospitaler, og bemestrede sig deres Gods og Indkomster; mange berøvedes herved Sacramenterne, og Fattige deres Underholdning i Hospitalerne; ja mange imodtoge sligt Rov i Stæderne, Slottene og Fæstningerne, betalte derfor, og beskyttede Forbryderne; herover befaler han disse Bisper at bandlyse alle slige, om de end vare Bisper og kongelige Personer. (Diplom. Langeb.) Uden Tvivl have de Geistlige meget forstørret dette, men man seer dog heraf, at der da har været gaaet megen Uorden i Svang. Da her tales om Krig, saa skulde man næsten troe, at den svenske Kong Albert allerede forstyrrede Skaane, imidlertid haver man dog ingen sikker Efterretning, at han gjorde det i dette Aar, alene Wisby Annaler sige, (Script. I. 260) at han ofte faldt ind i Skaane og i Halland.

Trugill Olavson gjorde den 25de Maj sit Testamente i Lund, og skjenker til Laurentii Kirke der, hvor han vilde begraves, 12 Mark Sølv; til Erkebispen sit Pantsier med at Herrn; Adskilligt, især Penge, til Kirker, Klostere, Hospitaler, Præster;

til

Oluf Hakonson Aar 1377.

til sin Hustrue 10 Mark purt med et Skib, kaldet "Skude"; sin Broder Uffo Olesson en Guld-Cirkel; Herre Peder Suneson et Psaltare; til Alzaf en Stud, en Ko, hans bedste Troje med Kabus og Selv-Knapper (Noduli); sin Opvarter (Famulus) Torsten et rodt Fol, en Staal-Bue (balista, thi her kan vel neppe tænkes paa Blider) en Kræve, et Sværd, et Par Staal-Handsker, og en broget Troje med Kabus; sin Opvarter Skaningh et graat Fol, et Par "Rytherkynner", en Kappe med Kabus og en hvid foret Overkjole (Diplois), og Penge til Adskillige. (Diplom. Langeb.)

Paa Pudbuske (paa Rygen) den 28de Maj gav Henningh von Pudbuzke den gamle, Ridder og Danmarks Drost, ved sit plattydske Brev til Klosteret Eldena den Werder kaldet Kalverdans til evig Tid. Selv hang han sit Segl for, og vare 3 Knægte (famuli armigeri) hvoriblant Johan Marlowe og hans to Skrivere herved Vidner. (ibid.)

Først efter denne Tid, den 15de Julii, ja maaskee efter den 22de, saasom Danehof endnu vedvarede, rejste Odenseer Bisp Valdemar til Rom og gjorde det rede for Pave Gregorius og alle Cardinalerne, for den Aflad, som var tillagt Vadsteng Kloster, samt for Frue Birgittes Levnet, Sæder, Mirakler og Fortjenester, og vare der fra gandske Sverrig forsamlede de ædelste Herrer og Matroner, som havde kjendt hende fra hendes Ungdom, og som hendes Legemes Levninger havde ført did fra Rom. Paven bekræftede og dette Aar hendes Ordens Reglen for Vadstena Kloster. Med alt dette sigtedes til hendes Canonisation, som hendes Datter Frue Cathrine ivrigen paadrev, men hvorved det hengik til 1391 den 7de October formedelst Kirkens Schisma.

Den 22de Julii udi Nyborg, medens Dannehof varede, dømte Bisp Johan af Ribe, eneste af Paven beskikket Dommer, udi Borgerens Gotscalk Vræden hans Hus, at St. Nicolai Kirke i Rist paa Øen Ertyæ skulde tilhøre Johan Jule, Prior for Knuds Brødrene i Odense, for hvilke han førte Sagen, og ej Marqvard Balle Præst fra Bremens Stigt, som i 3 Aar havde voldeligen besiddet den ved Hjelp af Kong Valdemar, som det synes, og Bisp Eric Krabbe af Odense. Af dette Document haves en ufuldstændig Udskrift i en Papirs-Codex i Upsal, og en Stump i Bartholins skrevne 6te Tome eller H. p. 460 (Diplom. Langeb.)

Oluf Hakonson Aar 1371.

Den 10de August bekjendtgjorde Ridder Jacob Olessen, at han for 6 Aar havde lejet af St. Claræ Kloster i Roeskilde alt dets Gods paa Møen, saa at han de 2 Aar skulde deraf give 13 Skilling Grot, og i de følgende 4 tre Mark Sølv, men døde han forinden, da skulde Godset med Bygninger og Indkomster igjen tilhøre Klosteret, uden at hans Arvinger kunde derpaa tale. Hans Segl hænger for. (ibid.)

Johan Sæmendson skjænkte den 24de August til Ebbeltholt Kloster sit Gods i Haslabyerghe for sin Sjel, sin Hustrues Katharinæ og alle sine Forfædres og Slægningers. Det er trykt i Langebeks 6te Tome pag. 172.

Den 14de October overlod Gotscalc Henningeson til Eric, i Udstyr med sin Datter Christine, alt sit Gods i Hunby i Odsherreth, nemlig 2 og ½ Bool Jord, som aarligen indbragte 11 Skilling Sæd, og 2 Gaarder i Guthmundorp, som ogsaa aarligen indbragte 11 Skilling Sæd, med alt Tilhørende; dersom Nogen vandt dem fra Eric, saa vilde han give ham andet Gods i Odsherreth, der aarligen indbragte 3 Læster Sæd. Dette bekræftede

han

Oluf Hakonson Aar 1377.

han tilligemed sin Søn Hennichin Gotskalcsen, og gav han ham desuden sin Gaard i Brænaholt i samme Herred (Diplom. Lang.)

Den 13de November paa Britcii Dag var en overmaade stark Storm, hvorved skete megen Skade til Lands og Vands. Hamsfort fortæller dette efter Corner col. 1127.

De holstenske Grever vedbleve at bringe Frisland under sig, og tilstode Indbyggerne af Bokingherred at de havde hyldet Greverne Henric og Nicolaus, vilde troligen blive ved dem, som ved deres rette Arveherrer, og lovede at give dem Skat og Pligt, ligesom forhen til Kongen. (Diplom. Langeb.)

Udi Slesvig den 14de Junii bortforpagtede Johan Varnekins Søn, og gandske Slesviger Kapitel, alt deres Gods i Landsbyen Tranebyl med al deres Ret, Skov og Lyng ("rubetis") alene undtagen, til den strænge (strenuus) Væbner Segebot Krummedike udi 3 Aar for 10 Skilling Sæd aarligen, som han hvert Aar skulde lade dem betale i Slesvig paa St. Andreæ Fest. (ibid.)

Udi Lybek den 1ste Februarii tilstod Alberth Greve af Holsteen og Stormarn ved sit plattydske Brev, at i hans Overværelse havde Herr Johan Scheppenstede, Raadmand af Lybek, solgt for 900 Mark gode lybske Penge, som vare gjæve og gangbare, til Raadmanden Herman von Osenbrügge, sin rette Arving, det halve af Dorperne, Nyendorp og Recke, beliggende i Grevens Land Holsteen, som hans Fader Grev Johans aabne Breve udviste. Blandt Vidnerne forekomme hans kjære tro Herrer Keye von Rantzowe og Breyde von Rantzove. (Behlage zur Möllnischen Deduction p. 188.)

Keiser Carl udstadte den 30te October i Tanghermunde sit plattydske Brev til Staden Hamborg, om at Henrich, Claves, Adolf og Otto, Herrer af Holsten og Schauenborg, havde klaget

over

Oluf Hakonson Aar 1377.

over, at, endskjøndt de og deres Forfædre havde været og endnu vare rette Arveherrer af Hamborg, saa var Raadet i Hamborg dem dog ej lydig, og vilde ej hylde dem, hvorover Kejseren byder Raadet at være bemeldte Grever lydige, som deres Arveherrer, og om de der ej gjorde dette, saa maatte Kejseren være dem behjelpelig til deres Ret. Dette Brev staaer i en latinsk Vidisse af Gotschalc, Bisp af Slesvig, den 9de November 1509 til Vilhelm, Bisp af Lybek, og er udstædet i Segeberger Kloster. Kejserens Brev er trykt hos Lünig i hans Reichsarchiv. (Pars specialis. Cont. IV. Th. I. 940) og i andre Actis publicis Hamborg angaaende. Ved et andet Brev af samme Dag erklærede Kejseren, at de Breve han forhen havde givet til Hambergernes Gunst, sigtede kun til Markedet og dets Forsvar mod Sørøvere, og ingenlunde til at betage de holstenske Grever deres Ret til Hamborg. Det findes ogsaa i tre danske Actis publicis, og er anført i Schützes Geschichte von Hamburg (2ter Theil p. 359); men med alt det frygter jeg for, at det er det samme, som blev givet til Lybek 1375 den 30te October.

Paven havde i Avignon 1375 den 22de November taget Neumünster eller Bordesholm Kloster under sin Beskyttelse, og beskikket Provsterne af Stade og Stettin og Decanus i Minden til dets Forsvarere, og siden Provsten i Gripswald til Dommer, i hvilken Anledning nu adskillige Breve bleve verlede mellem dem, som findes hos Westphal (II. 260 o. f.); og var det Grev Henric især og Kjøbstæderne som stode under ham, og adskillige Adelsmænd, der fornærmede Klostret.

Til Danneberges Belejring forlangte Kejseren Hjelp af Lybekkerne, som sendte ham 2 Blider og 60 velbevæbnede Mænd, efter den skrevne lybske Kronike, men efter Corner (ap. Eccard II. 1129)

Oluf Hakonson Aar 1377. 1129) 600. Hvorfra Becker (Gesch. von Lübeck II. 289) har, at da har man den første og vigse Efterretning om, at Lybekkerne betjente sig af Krudt og svær Skyts, er mig ubekjendt; venteligen er det en Vildfarelse.

I Tangermünde fastsatte Keiseren, at de saxiske Hertuger af Wittenberg og Luneborg skulde skifte med hinanden at vælge Keiseren, eller og, efter en anden Skribent, den Ældste udøve denne Rettighed. Corner (Eccardi Scriptor. II. 1129) har det første; men den lybske Kronike hos Gerdes (Mecklenb. Saml. IX. 47) det sidste, og at Hertugerne af Wenslaw, Albert og Eric, skulde samtlig forestaae de tre Lande af Wittenberg, Lyneborg og Lauenborg. Mærkeligt er det, at da den lybske Kronike hos Gerdes er et Udtog af Ditmar, og min skrevne lybske Kronike paa plattydsk er Ditmar fuldstændig, saa staaer det dog ikke i min, hvilket viser, at Manuscripterne ere hel forskjellige, og at man maatte sammenligne mange for at besørge en god Udgave af denne vigtige Kronike.

Meklenborgerne indsaae nu, hvor vigtigt det var for dem at være enige, hvorover de tvende Huse, Hertugerne af Meklenborg og Herrerne af Werle, som længe havde holdt sig til den danske Side, forligte sig, saa at Henric, Hertug Alberts ældste Søn, da hans Gemahlinde, den danske Ingeborg, allerede var død før den 16de Junii 1370, under 26 Februar ægtede Mette eller Mechtild, Datter af Bernhard, Herre af Werle, der boede i Waren, og som fra 1341 var gift med Elizabeth, Datter af Greve Johan af Holsten-Ploen; herpaa fulgte den 24de August en Arveforening i Schwerin mellem begge Huse, hvorved Bernhard og hans Søn Johan forsikrede Hertug Albert og hans Sønner og deres mandlige Afkom Arvefølgen efter deres mandlige Afkoms Udgang,

gang, og lovede 20 vendiske Mænd dette paa Bernhards Side, og Hertug Johan af Stargarde, de holstenske Grever Henric og Claus med 4 deres Riddere, at holde dette, paa Albrets Side. (Rudlof II. 503-4.) Oluf Hakonson Aar 1377.

Den 3die Februarii var Kong Hakon i Norge, og overlod den Dag paa Slottet Akersborgh (Aggershus) til sin elskelige Tjener (servitor) Gudmund Grein udi 20 Aar sit Gods i Landskabet Alir nær Lødese i Vest-Gotland og som kaldtes Alweim, og gav alle hans Bønder og Indester fri for alt Arbejde til hans Slotte (Dip. Langeb.) Man seer heraf, at Hakon har endda besiddet Gods i Sverrige. Forhen den 20de Januar i Oslo afskaffede han med Samtykke af sit Raad, Bisper, Riddere og Svenne, alle de Friheder, Hansestæderne havde meer tiltaget sig i hans Rige end de havde havt fra gammel Tid og han nu nyligen havde stadfæstet dem: alle Vare som faldt det i Landet og kom til Lands eller Vands skulde føres til Torvet, men af Korn, Mel, Malt, som kom til Skibs, i hele Laster, i halve eller Pund, skulde kun af hver een Skjeppe føres til Torvs. Da jeg haver ladet Brevet trykke i Bilagerne, saa kan de andre Artikler der efterlæses. Da der udtrykkeligen staaer i Brevet, at det er givet 1377 Torsdagen før Kyndelmesse (29de Januar) paa Kongens andet Aar (skal vel være andet og tredivte eller andet og tyvende) saa seer man at det regnes fra 1345 eller 1355.

Islænderne aflagde i dette Aar Troskabsed til Kongen paa Althinget (Torfæus IV. 507) og skete dette ved 36 Bønder, derefter skete det samme i hvert Sysel. Flateyar-Annaler allene henføre det til 1378.

Den svenske Kong Alberts Dronning, Riccardis, Datter af Grev Otto i Schwerin, døde i dette Aar efter den 23de

 April,

Oluf Hakonson April; han havde ægtet hende omtrent 1358, og avlede med hende Sønnen Eric, og Datteren Riccardis (Dalin II. 543) som æg-
Aar 1377. tede Grev Johan af Gölitz Keiser Carls Søn, efter 4de Marts 1376, men han døde 1399. Den 3die August døde Fru Margrete, Datter af Bengt (Bilke), svensk Rigsraad og gift med den bekjendte Ehrengiel Niclisson. (Langeb. Script. Rer. Dan. V. 496.)

I et svensk Diplom paa Latin i Linköping af 24de April (Diplom. Langeb.) nævnes Laurentius Dansson, hvoraf sees, hvor længe det Navn Dan var i Brug.

Aar 1378. Udi Roeskilde tilskrev 4 Roeskilder Borgere Kong Oluf den 20de Januar (Diplom. Langebek.) og kalde de ham mærkeligen den sejerrigste og ærefuldeste Fyrste og Herre, deres kjæreste Herre; de melde, at de ærbødigen have modtaget Hans Herligheds Brev i Henseende til at indlede Ebbe Jacobson, St. Agnetis Kloster i Roeskilde dets Procurator (Forstander), udi Besiddelsen af den Jord kaldet Könningshenyæth, og Haraldsburgh Mølle, tæt ved Roeskilde, som Kongen havde tildømt det, og skulde de forsvare bemeldte Ebbe i denne Besiddelse; uden Tvivl var Kongen da i Roeskilde, i det mindste var han der i Februar Maaned.

Den 25de Januarii samledes Hansestæderne Lybek, Rostok Wismar, Stetin, Gripsvalde, Thorun og Stralsund udi den sidstnævnte Bye. Der bleve først oplæste Breve fra den meklenborgske Hertug Albert til Henning Putbusch og Cord Moltcke, hvori han og hans Mænd manede det danske Rigs-Raad om deres givne Løfte, og bade at Stæderne ogsaa vilde mane bemældte Raad, hvorpaa bemeldte Herrer alerede havde svaret, at Raadet var færdigt at komme over, for at dagtinge med Meklenborg, og bade de Stæ-

der-

derne at vente der efter dem, men som Staderne frygtede for at det vilde vare for længe, saa bade de Raadet af Stralsund og Gripesvolde, at de skulde tale med Rigsraadet naar det kom, i Henseende til hvad Hjelp de vilde gjøre for at rense Søen for Røvere, og for at beramme en Dag mellem det og Meklenborg for at slutte Fred, og tilligemed at dele anden Skade, Kjøbmanden havde lidt i Riget og i Søen, og for dets Bøns Skyld bleve de enige om at skikke Sendebud til den Dag, dog saafremt de paa begge Sider begjerte det. (Man seer af alt dette, at Meklenborg holdt sig alene til det danske Rigsraad, da det ej erkjendte Olav for Konge, eller hans Foraldre for Formyndere; man seer og heraf, at det er rigtigt hvad den skrevne plattydske Krønike beretter ved 1376, at de Danske opholdt Hertugen med Dagtingning, godej Ord og store Løfter, venteligen fordi han havde et Parti i Riget, saa og for Sverriges Skyld). Fremdeles afgjordes der, at Lybek, Stralsund, Gripsvald skulde udsende Freds-Kogger for at holde Søen sikker, og det ved den Pund-Skat, som skulde optages, og om den ej slog til, da ved den skaanske Told, og skulde man atter samles den 30de Maji i Stralsund. (Recessus Hansæ). Oluf Hakonson Aar 1378.

Den 25de Februarii var Kong Olav i Roeskilde og tildømte der St. Agnetis Kloster ovenmældte Jorder og Møller, som ved den roeskildske Bisp Nicolaus, og de ædelste og beskedneste Mænd i Sjeland vare blevne det paa hans Retter-Thing tildømte, og han selv ved 4 Breve havde dømt, hvorpaa og 4 Beskedne havde sat Ebbe Jæepsen, bemældte Søstres retmæssige Værge, i lovmæssig Besiddelse deraf, hvorfore en bestandig Taushed blev paalagt i denne Sag.

Den 26de Martii døde Pave Gregorius i Rom, da han var færdig at vende tilbage til Avignon. Af en Del agtedes han

for

Oluf for en hellig Mand; men hans Opførsel mod Florentinerne var
Hakonson haard og overilende. Kardinalerne valgte derpaa Urbanus 6
Aar 1378 den 3die April til Pave; men en rum Tid efter den 21de September valgte de franske Kardinaler udi Avignon en Clemens til Pave, foregivende at de af Frygt havde bifaldet det første Valg, og med denne sidste holdt Frankrige, de spanske Riger, Skotland, Sicilien, Cypern og Rhodus, men med Urbanus næsten hele Tydskland, Engeland, Portugal, Bøhmen, Ungarn, Polen og de tre nordiske Riger. Saaledes begyndtes det store Schisma (Spondani Annal. I. p. 596. 603. Torfæi Hist. Norv. IV. 507.) som varede i 40 Aar, og gav det pavelige Monarki et dødeligt Saar, thi da begge Paver bandsatte hinanden, saa kom den pavelige Myndighed herved i Foragt. De nordiske Riger tilskrev Urbanus efter Bzovii Beretning (Annal. V. p. 5 No. 13.) Lykønsknings-Breve, dog siger han at kun Haqvinus gjorde det, og kalder han ham de Svenskes, Danskes, Norges, Gothers og Venders Konge, venteligen fordi han var Formynder for sin Søn.

Den 30de Maji samledes i Stralsund Stæderne Lybek, Hamborch, Rostok, Vismar, Stetin, Gripesvold, Kolberghe, Elbing, Thorun, Danzig, Campen, Zytphen og Stralsund. Der besluttedes at Freds-Skibene skulde komme hjem til St. Hans Dag, men atter gaae ud for at opsøge Sø-Røverne, hvor de vidste de vare, endog paa Slottene, og dersom nogen husede dem der, da ansee dem for lige saa strafskyldige som Røverne, hvilket Rostok og Vismar ej vilde bevilge (venteligen at Meklenborgerne have udsendt slige Røvere mod de Danske og Røverne tilligemed plyndret Hansestædernes Skibe) Freds-Skibene skulde være ude til Mortens Dag; Brev blev sendt til Kongen af Norge om at oversende nyt Skyt (venteligen Blider) til Skibene og Tjeneste-

Knæg-

Knægte, og Undskyldning at de nu ingen Dag holdte med ham, og at takke ham for hans venskabelige Brev, og bede at han med Sine vilde frede Kjøbmændene paa Søen; til Kjøbmændene i Aslo bleve deres gamle Tvangsbreve fornyede under Stralsunds Secret, de Artikler om Skyt dog undtagen; til Gotlands Sendebud sagdes, at det syntes billigt, at de og de Svenske havde een Bøsse, da de havde een Oldermand sammen, og skulde baade Gotland og Sverrige give det halve af den flamske Kyst tilbage til de liflandske Stæder, og Gotland aabenbare ved beseglede Breve tilstaae, at de havde de flamske Privilegjer under sig til begges Bedste, hvilket Gotlænderne vilde anbringe for deres Raad, og saa forlangte af Gotland 200 lødige Mark for Omkostninger, de havde gjort i den danske Krig (mod Valdemar) hvilket Sendebudene vilde bringe for deres Raad, og med det første skrive Svar til Lybek (alt dette viser dog at Gulland haver havt dengang Samsund med Sverrige, dog tænker jeg, at ved de Svenske forstaaes kun Indvaanerne paa Gulland, som af Herkomst vare Svenske, da derimod de fleste i Wisby vare Tydske); til de preussiske Sendebud sagdes, at de skulde formaae Højmesteren til at lade Skibene segle ud af sit Land, gjennem Øresund til Flandern, og ikke veigre (schütten) Nogen det indtil Svar kom fra Frankrige, England, Flandern og Danmark, og om Højmesteren ej vilde dette hvad da de preussiske Stæder vilde herved gjøre, men de svarede, at de herpaa endnu ej vare beredte, og at de vilde bringe det for deres Raad, og med det første give Svar; Herre Evert Bose af Kampen klagede over Henneke Lembek, at han havde taget en Kogge fra en af Byens Borgere; Stæderne bleve nu enige om at ville igjen tage til sig fra Herre Henning von Putbusch de skaanske Slotte, Helsingborch, Schanøre, Walsterbode og Ellenboghe (Malmøe) til St. Jacobs Dag, og betroe dem

Oluf Hakonson Aar 1378.

Oluf Hakonson Aar 1378

til de Herrer Gregorius Svertingh og Nicolaus Zegebrede i 3 Aar, saa at de skulde aarligen have 1000 sundiske Mark, og hvo der af dem ej længer vilde blive derved, sige det op et halv Aar forud, og forpligtede de sig ved deres aabne Breve til at holde de Privilegier, som Kongen og det danske Rigsraad havde givet Stæderne baade ved de skaanske Markeder og siden naar de vare forbi. Fogderne skulde see til med de Skibbrudne og modtage Vrag. Af Skuder og af alt hvad der gaves noget af, skulde intet mere tages end Stædernes Privilegier udviste. Slotsfogderne skulde med de andre Fogder være tilstede paa Markederne og ej tillade at fare, hvor det kunde være Kjøbmanden skadeligt, enten til Lands eller Vands; Stæderne vilde ej betynge de Herreder, som laae til ovenmældte Slotte, med overmaade Skatter til Upligt; Hoffolkene paa Slottene skulde ej beregne Stæderne nogen Skade af Slottene, men Gevinst og Tab skulde de svare med dem; man maatte ej tage fra Fiskerne Sild at salte til Kongen, og maatte ingen Foged kjøbe Sild ved Stranden af Fiskerne til Kjøbmændene, men disse skulde selv kjøbe; ingen Kjøbmand maatte tage af den anden den ny Kobber Mønt, som sloges i Skaane, og skulde man befale Hovedsfolkene paa Slottene, og de andre Fogder at holde dette; Fogderne skulde lægge baade danske og tyske Fiskere paa deres Lejer, thi megen Forprang var kommen af at der herover ej holdtes, og vilde nogen Fisker ej rette sig herefter, da skulde Fogderne derfor svarligen ansee ham; ingen Foged maatte tillade nogen Flamand, Brabanter, Skote eller Waler at være paa sin Vitte; Stetin og Kolberg havde klaget over, at de vare blevne forurettede forrige Aar i Skaane, og skulde derfor Fogderne forsvare dem. Da baade de af Meklenborg og det danske Rigsraad begjerte, at Stæderne skulde komme til deres Dag, saa havde disse bedet dem af Lybek, Stralsund,

sund, Rostok, Wismar og Fogden af Campen paa alle deres Vegne ride did, for at ramme begges Bedste, og for at tale med Rigsraadet om den Skade, som er skeet Staderne i Danmark, og at befordre Stædernes Bedste hos det; alle Stæderne bleve enige om, at enhver Stad skulde tale med sit Raad om de nægtede at forny det Forbund med Danmark og Norge, som nu løb ud, og herom skulde bringes Svar til næste Dag; Fogderne skulde paa deres Vitter i Schanore og Valsterbode oppebære Pund-Skat; Fogden af Campen i Schanore af de Engelske, Flamske, Skotske, Welske og andre Udydske; i Ellenbogen skulde Fogden af Campen oppebære Pund-Skat af sine egne Borgere, og Toldene, som Stæderne ansatte, af alle de andre Kjøbmænd, som der laae; de af Lybek og Stralsund skulde oppebære Tolden i Schanore og Valsterbode, og de af Rostok og Wismar i Ellenbogen. (Recessus Hansæ. Mst.)

Olaf Hakonson Aar 1378.

Den 8de September sluttede de meklenborgske Hertuger et Forbund med Hertug Eric af Lyneborg imod Enhver, undtagen imod Keiseren, hans Sønner, Hertug Eric af Saxen-Lauenborg, og de holstenske Grever, og Grev Claus's Datter Elizabeth bestemtes til Prinds Alberts Gemahlinde, og hende lovtes en Medgift af 2500 Mark Sølv og et Livgeding af 500 Mark Sølv af Indkomsterne af Landet Boizenburg eller Wittenburg, og saafremt Prindsen kom til den danske Krone, da i Danmark. (Rudlof Mecklenb. Gesch. II. 502-3.)

Den 25de November samledes i Lybek Stædernes Hamborgs, Rostoks, Stralsunds, Wismars og Lybeks Sendebud, hvor der blandt andet handledes om at gjøre Søen sikker; der mødte og Sendebud fra Raadmændene og Kjøbmændene i Ellenbogen, som gave deres skriftlige Klage og Svar ind, hvilket Stæderne opsatte til næ-

Oluf Hakonson Aar 1378.

næste Dag (Samling), og bleve Breve skikkede til Fogden i Helsingborg og til Ruth, at denne og de af Ellenbogen skulde venligen forlige sig, eller og afgjøre det paa Samlingen til St. Hansdag, og skulde Fogden i Helsingborg ej besvære dem af Ellenbogen med nogen Skat, og skulde Sendebuddene fra Ellenbogen bevare Skude- og Vogne-Pengene til næste Dag.

Rutegund, Hertuginde af Slesvig og Jydland, stadfæstede den 28de November ved sit plattydske Brev alle de Dagtingninger, hun havde gjort med den højbaarne Fyrstinde og Frue Margrete, Dronning af Norge og Sverrige, ja endog hvad hun hemmeligen og aabenbare havde dagtinget og lovet ved sig selv, og takkede hende for al Ære og Godt, og hermed vare alle Dagtingninger til Ende. Hun lod hænge sit Segl for, hvilket og de ædle Herrer Albrecht von Tghenhusen, Jons Nafnæsson, Peder Wallekendorp, Georgius Jork og Henric Krysove gjorde. (Diplom. Langeb.)

Den 21de December tilstod Henning Cristernson ved sit plattydske Brev, at hans Forseelse var bleven undersøgt for Retten, og blev da fundet for Ret, at han med Rette havde forbrudt sin Haand (o: falde i Kongens Unaade, miste sine Rettigheder og Friheder); thi det er aabenbart at hver den, der saarede en anden i Kallundborg, havde forbrudt sin Haand; derfor skulde hverken han eller nogen af Hans, nogensinde tale herimod, men han takkede den durchlauchtigste Fyrstinde og Frue, Dronning Margrete, at hun havde givet ham sin Haand igjen, og derved benaadet ham for hans Frænders Bens Skyld; han lovede ved sine Arvinger og Frænder at ville aldrig paatale dette mod Dronningen, hendes Tjenere eller Husfolk, og ej derfor angribe deres Slotte, Lande eller Stæder, hverken med Raad eller Daad. (ibid.)

Sam-

Samme Dag haves et Brev af Dronning Margrete, som er meget ulæseligt, men som jeg engang troede snarere at høre til 1398, fordi Eric, Konge af Danmark, Norge og Sverrige nævnes derudi, men nu er jeg kommen efter at disse Ord ere vist fejl læste af Udskriveren; thi Originalen er borte; at det er af dette Aar slutter jeg deraf, at Dronning Margrete siges deri at have betroet et Kar, gjort af Vidie-Grene, til Martin, Abbed i Sors (hvilket sidste og er en Læsefejl, thi da var Michael Abbed der), hvori laae et Brev til Eric Niclæsson af Hyrningsholm (og han var da allerede død) af 1377 den 9de October, hvorudi han efter sin Død overlod til Dronning Margrete sit Gods i Mathelby, og forseglede Peder Grubbe, Ridder, med ham. I sit eget Brev siger Dronningen, at hun for Forretningers Skyld var draget fra Danmark til Norge, hvorom ellers intet findes i Historien, og lader det af det, at Eric Niclæsson var allerede død, men at hun nu havde faaet bemeldte Kar tilbage, og gav Abbeden Qvittering derfor. (ibid.) Oluf Hakonsøn Aar 1378.

Paa sit Retterthing i Roeskilde tildømte Kongen Sors Kloster Bondebyen Fynesløflitle, undtagen Præstegaarden med Engen Bispopsholm, og blev Abbed Michael lovmæssig sat i korporlig Besiddelse deraf, og stilte Kongen tvende Breve ud herom. Dette anføres paa tvende Steder i Sors Gavebog (Scriptor. IV. 480 et 489), saa at denne Ejendom maa have været Klosteret meget kjær.

Den 23de Januar gav Pave Gregorius en Bulle ud fra Lateran til Cistercienserordenens Beste. Derimod er det urigtigt, naar Hvitfeld (S. 23–24) og Torfæus efter ham (pag. 507) anføre et Brev fra samme Pave om de Verdsliges Overlast i Skaane med Geistligheden; thi det hører til forrige Aar.

Oluf Hakonsøn Aar 1378.

Tuvo Galen, Gjelker i Skaane, Ridder, tilstod den 2den Februar at være skyldig til Herre Olav Bjørnsøn, Ridder, 34 Mark Sølv, som han til Mikkelsdag skulde igjen betale i rede, hvide Sølvpenge, gode og gangbare, hvorfor han pantsatte ham sit Gods i Sjælland, nemlig en Gaard i Rasby i Thyuthæbyerghhæreth med 3 Landboer, og en øde Grund og mere, saa at Olav skulde besidde det, indsætte der Bonder og Landboer, og have Alting deraf indtil de vare udløste; men bleve de ham fravundne, da skulde Galen betale Pengene inden et Fjerdingaar. Han selv tilligemed de ædle Mænd, Herrerne Peder Grubbe, Jacob Olaffsøn, Fikke Moltecke af Kyuse, hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Den 14de Februar leiede Bortius Karse, Væbner, af Fru Katrine og det hele St. Agnetes Kloster-Convent i Roeskilde for sin, Hustrues og Børns Livstid, alt deres Gods i Sneser i Bars-Herrit, og skulde aarligen deraf paa St. Nicolai Dag betales i Afgift 3 Mark Sølv i loymæssig og gangbar Mønt, saadan som den der gik, og at erlægges i Klosteret, men skulde de ej kunne betale for Ildebrand og fiendtlig Vold, da skulde Klosteret behandle dem lemfældigen. (ibid.)

Den 3die April tilstode Abbed Sweder og det hele Convent af Esrom, at de af den strænge Mand, deres særdeles Velgjører, Herre Olav Bjørnsson, Ridder, Executor af Kong Valdemars Testament, havde faaet 50 Mark Sølv i hvide Penge, nemlig Sterlinger af 4 Lybske (Skilling), hvorfor de forbandt sig til hver Dag at holde en Messe ved de hellige Martyrers Altar, opført i den søndre Del af deres Kirke, for bemeldte Konges og Forfædres Sjæle, og for at opmuntre Brødrene til des villigere at opfylde dette, saa gave de til deres Bord en Mark Guld af deres Ladegaard Sandæ; paa St. Severini Dag skulde denne Konges Aarstid holdes

Oluf Hakonson Aar 1378.

des paa det højtideligste; samme Dag skulde Abbeden give Brødrene foruden det Sædvanlige, 3 Retter og en Tønde tydsk Øl. (ibid.)

Den 8de September i Wawet udstædte Jacob Esbernson og 7 andre et Brev, at Herre Thrugill Nicolaison, Kanik i Ribe, og Henechin Lembek, Hovedsmand paa Ribe Slot, havde i Kapitel-Huset udi Overværelse af Riber Bisp Johannes og Kapitlet antaget dem til Opmænd angaaende Trætten om Jon Syllæ og Godset han boede paa i Gulengs Sogn, og havde de dømt at det tilhørte Riber Kirke i Følge et Vidnesbyrd fra Skats-Herritsthing. Er trykt hos Terpager (Ripæ Cimbr. pag. 36).

Den 29de September tilstod Johan, kaldet Gyrstinge, af Aas, at han havde lejet af Fru Cristine Stranges Datter, Priorinde for St. Agnetes Kloster i Roeskilde, og det hele Convent en Del Gods i Hjelmsyslilæ i Thythæbyerg Herrit, imod at han derfor skulde aarligen give 2 Pund Korn og et Svin. (Diplom. Langeb.)

Samme Dag fra Rom tilskrev Pave Urbanus alle Gejstlige fra Dacien, Sverrige og Norge, at han havde sendt Pileus, Præst og Kardinal af St. Praxedis, til Kejser Carl og de andre Riger, han tilskrev, som sin Nuntius, og befaler derfor alle disse Gejstlige at tage vel imod ham. Siden den 31te August 1380 skrev denne Pileus fra Nürnberg til Erkebispen og Kapitlet i Upsal; meddelte dem denne Bulla, og at han havde længe maattet opholde sig i Tydskland, og paalagde dem for 12 Dages Procuration 300 Florens af godt Guld og Vægt. (ibid.)

Paa Bornholm fra Slottet Hammershus gjorde Erkebisp Nicolaus af Lund den 28de October bekjendt, at de Kjøbmænd, som kom til hans By Rothna (Rønne) paa Bornholm, havde oprettet et

Gil-

Olaf Hakonsøn Aar 1378.

Gilde der til Guds og Jomfru Mariæ Ære og til alle Landsflygtiges gudelige Hukommelse, hvorfor han samtykte, at de i Kapellet maatte have Lys, Sindal og andet Ligtøj, og holde Messe der, og led nogen Kjøbmand Skibbrud der, saa maatte de, uden nogen Forhindring fra hans eller hans Fogders Side, redde deres Tøj; de maatte og kjøbe en Grund i Byen og derpaa opføre et Hus eller en Bod, for der at holde deres Samlinger og Drikkelaug, og skulde den være fri for al Afgiot og Paalæg; hvad Stridigheder og Slagsmaal der opkom mellem Brødrene, maatte de selv bilægge. (ibid.)

Fra samme Slot den 24de November skjænkte bemeldte Erkebisp til St. Laurencii Kirke i Lund sit Gods i Gørthælycke, kjøbt af Peder Niclisson, Ridder, af Hamundæhøgh, for at holde der en Messe den 24 April ved St. Laurencii nedre Alter, de Helgen er Georg og Laurentius til Ære St. Jørgens-Dag, og tilligemed en Collect for Erkebispens Sjæl efter hans Død. Desuden gav han til Erkebispens Bord sit Gods i Luddekøpinge, kjøbt af Herre Peter Niclisson, kaldet Kyrningh, Ridder, af Væbneren Peder Speldener, og af Nonne-Klostret i Lund, og skulde Lunde Kaniker derfor aarligen holde hans Aarstid i St. Laurencii Kirke, og et Pund Sterling derfor uddeles til dem. Hans Nepos (maaskee Søster-Søn) Johan Uf, Foged paa Hammershus, hang blandt andre sit Segl for. (ibid.) Af denne hans Anordning har Lunde Necrologicus (i Script. III. 464) vel taget Anledning at lade ham døe den 6te December, rimeligen i dette Aar, og Krøniken, som slutter med 1389, heri fulgt af Hvitfeld (S. 25), at henføre hans Død til 23de November, men tilligemed til 1379; men alt dette er urigtigt, thi han gjorde sit Testament først 1379 den 3die Februarii, og maa han være død kort efter. (Matthiæ Series p. 160–62.)

Mar-

Margrete Jacobs Datter, som boede i Lolland paa Orby, og var Enke efter Eric Sjællandsfarer, gav, efter Hamsfort (Scriptor. I. 314) meget Gods til Franciscanerne i Odense; hun førte en Øen med udstrakte Vinger i sit Vaaben (Hvitfeld p. 24). Oluf Hakonson Aar 1378.

Den 1ste October holdt Andreas Sodalis (maaskee Broder af en vis Orden) Bisp Valdemars Generalis Offitialis i det aandelige, et Landemode (concilium) i Odense. Herre Nicolaus Prior af Dalum anklagede Henne Speck og Medskyldige, fordi de med bevæbnet Magt havde faldet ind i Dalum Kloster, mishandlet Nonnerne, og gjort adskillige grumme Gjerninger, derfor blev han bandsat og udelukt fra Kirkens Samfund. (Hvitfeld S. 24.)

Den 19de August blev endeligen et Forlig sluttet mellem Bordesholme Kloster og Johan Nabith, Sognepræst i Nordorp. (Westphal II. 265–67.)

Bernhard, Herre af Werle i Waren, døde den 8de Julii, og havde været gift med Elisabeth, Datter af den holstenske Grev Johan, de danske Kongers Erichs og Christophers Halvbroder, som han havde ægtet 1341. (Rudlof. II. 504.)

Keiser Carl døde den 29de Novbr. og havde sin Søn Wenceslaus til Eftermand.

Den 13de April var Kong Hakon i Bergen og udstadte der et norsk Brev til Jorund Arnason af Fosse, og beskikkede blant andre Bisp Jacob af Bergen til at undersøge en vis Sag. Den 8de November Mons Kirke og i sit 24 Riges Aar gav han ved sit norske Brev 30 Mark Bol Jord, som han fik af Herre Ketilsson, hvis Brev herom er udstædt samme Dag; han lagde derfor til sin Brydie Gaarden Almeros. Forresten ere i Archivet tre norske Breve til Private.

Oluf Hakonson — Udi Norge gik stor Sygdom med Bylder, hvilken Flateyar-Annalerne henføre til 1379.

Aar 1378. Den 14de November stadfæstede Kong Albert ved et svensk Brev til Rigets Mænd i Sverrige alle de Friheder, som de havde havt fra gammel Tid, og skulde han aldrig herefter forlange nogen Tjeneste af deres Tjenere (Hion). Det lader, at hans Fader Hertug Albert og Brødre Henric og Magnus have da været ovre i Sverrige, siden de lovede dette med ham, og hang deres Segl for. De have ej heller omtrent ved de Tider udstædet noget Diplom i Meklenborg, som kan imodsige dette. Brevet er trykt af Hadorph (Rimkrøn. 2den Deel p. 37–38) Man seer heraf, at de Svenske da vare misfornøjede med Albert, og at han lod til at ville smigre for dem.

Aar 1379. Den 10de Julii var Dronning Margrete i Lund, og nedlagde der ved sit Brev al den Tvedragt og Tvist som til den Dag havde været mellem hende og de hæderlige Mænd Kanikerne af Lund, saa at ingen af Parterne skulde mere skylde hinanden nogets hun havde hengivet sig til St. Laurentii Tjeneste, og vilde gjerne være hans Tjeneste-Qvinde, og saa længe hun havde Lyndholm (hvor hun ofte opholdt sig og nu kun er et Stutteri, da Slottet længe siden er ødelagt, og ligger det i Skaane i Wemmehøgs Herred og Svedale Sogn, 2 til 3 Mile sydøst for Malmøe) skulde hverken hun eller hendes Embedsmand beskatte Kanikernes Alter eller Kirke-Gods, eller deres "Vordnede", som laae i hendes Læn, der laae til Lundholm, undtagen hendes rette Stud og Ledingsk, som hun burde have af Lunds Kirke-Gods, medmindre Erkebispen, Riddere eller Svenne, som boede i hendes Læn, vilde gjøre hende nogen Hjelp eller Tjeneste til Slottets Spisning, da skulde for-

nævnte

Kanikers, Alteres, Klosteres eller Kirkers Vordnede, ligesaavel hjelpe som de andre; men med ingen urimelig eller uskjellig Gjestning vilde hun gjæste dem, eller deres Vordnede, eller Præsterne af Lund. (Diplom Lang.) Eric Pileman tilstod ved Brev fra Holbek den 20de December, at den ypperligste og berømmeligste Dronning Margrete havde pantsat ham sit Gods Sæby og Sybyfang for 115 Mark purt, men nu havde hun betalt disse Penge, hvorfor han erklærte Pante-Brevet, hvor det kunde findes, for dødt og magtesløst. Han selv tilligemed de Riddere Evard Molteke, Vikke Molteke, Johan Anderson af Esendorp, Kaniken af Roeskilde Nicholaus Ruser, og de Væbnere Johan Rut, Synkenowe og Hartvic Kryseke hang deres Segl for. Oluf Hakonson Aar 1379.

Den 24de Junii holdte Hanse-Staderne en stor Samling i Lybek, og mødte der Gesandtere fra Hamborg, Bremen, Rostok, Stralsund, Wismar, Lüneborch, Stade, Stetin, Gripesvolt, Colberch, Dortmund, Thorun, Elbinge, Dantzig, Gotland, Riga, Dørpt, Reval, Campen, Amsterdam, Zytphen, Deventer, Hardevik og Lybek, hvor meget afhandledes om Flandern, Brunsvig, England, som ej kommer dette Værk ved. Blandt 4, som havde Stridigheder med Byen Brügge i Flandern, var ogsaa en Jordan Alevelt. I Henseende til den Tvedragt, der havde været mellem Gotland og Sverrige paa den ene Side og Lifland paa den anden om at bevare den flanderske Pengebøsse, da skulde hver have Nøglen dertil, og hver bære Halvdelen af Omkostningerne; Stæderne vilde herom sende til de svenske Stæder, men vilde de ej bære Omkostningerne, da skulde Gotland deraf kun erlægge den fjerde Del til Lifland; vilde Gotland ej holde dette, da skulde man skrive til Kjøbmændene i Brügge, at de maatte holde saa meget Gods tilbage, at de af Lifland kunde faae deres igjen;

Oluf Hakonsön Aar 1379. Breve bleve sendte til Henning von Putbusch og det danske Riges Raad, for at undskylde at Stæderne ej havde sendt deres Bud til Danmark, fordi Hertug Henrik af Meklenborg ej sendte nogen til Danehoffet; Stæderne bade at Raadet vilde til den 8de September sende 2 til 3 af deres med Fuldmagt til Skaane for der at tale med Stædernes Mænd og Fogder, som kom did, om den Ansøgning, Herre Henning Pudbusches Kapellan forhandlede for Stæderne, saa og paa Herre Olav Bornsons Vegne og paa von der Hagthens imod dem af Preussen, og paa den odenseiske Bisps Vegne mod dem af Stetin og Colbergh, hvilke havde sagt deres Uskyldighed til Stæderne, saa og om de af Preussen og Sytphen imod Pilman for deres Skade, og om mange andre Ting at handle og tale, saa og om Bispen af Roeskilde paa Zütphens Vegne om Vitterne paa Dracor (Dragør). Breve skulde og sendes til Fogderne paa Helsingborch, at de ej skulde taale i Skaane nogen Engelskmand, Flaminger, Waler, og ingen Morder, Manddraber, Tyv eller Røver. Fogderne skulde og tale med de Raadmænd der som Fogder sendtes til Skaane med de 100 lødige Mark fra Ellenbogen, og at de skulde see til, at de af Ellenbogen lode Kjøbmændene beholde deres Rettigheder. Til Fogderne i Helzingborch skulde og skrives, at de ej lode nogen Kræmmer staae paa Graven, men at de skulde staae sammen ligesom fra gammel Tid. Ingen Tøjskjærer i Skaane maatte falholde Varer som vedkom Kræmerne, og at de ej solgte ringere end et liflandsk Pund, ogsaa maatte de ej sælge alt Slags Linned undtagen bleget Linned, som tilhørte Kræmerne. Da Stædernes Fogder i Skaane havde ladet godtgjøre hvad Omkostninger de havde havt der paa deres Heste, saa skulde det mældes for hvers Raad og forhandles paa næste Samling: Enhver skulde og tale i sit Raad om Freds-Koggerne, om de skulde ud til

næ-

næste Aar; man skulde og tale med Danmark om Opfyldelsen i det der hørte til Slottenes Besætning (Tobehøringe) om "Wedeme", om den tredie Foged, om Pund-Skat, og om deres Folk at de maatte beholde deres Rettigheder; Stralsunderne skulde have af Gotlænderne 600 Mark for Bekostninger; af Skaane hævede Lybek fra Mariæ Renselsesdag 1378 til Cathrinæ Fest den 25de November samme Aar 122 Mark og 4 Skilling Lybsk; Rostok, Stralsund og Wismar hævede der ogsaa. (Recessus Hansæ.) Oluf Hakonson Aar 1379.

Den 9de Januarii bevidnede Sven og Peter Kaniker og Værger for Lunde Kirke, at den ærværdige Mand Herre Magnus Nicolaisson Decanus i Lund havde udbetalt 80 Mark purt Sølv god og lovmæssig hvid Mønt til den beskedne Mand Yvar Niclisson, Indvaaner i Malmøghe, for en Gaard med Stenhus og Tilliggende, hvor bemaldte Yvar boede, som han deels havde givet, deels solgt til Lunde Kirkes Bygning, og pantsatte de til Decanus bemaldte Gaard for 60 Mark, men for de 20 vilde de holde 2 Aarstider for ham og Forældre i Lunde store Chor med Messer og Vigilier, og 12 Messer nedenfor. (Diplom. Langeb.)

Den 3die Februarii paa Slottet Hammershus gjorde Erkebisp Nicolaus af Lund sit Testamente, hvorved han stadfæstede Gaven af Gyorthalykkæ til Lunde Kirkes Bygning, og Lunde Kapitels paa St. Jørgens Dag skulde holdes en Collect for hans Sjel, og det Purpur lægges paa hans Grav, som han havde givet Kirken; han stadfæstede og Gaven af Luddokøpinge til Erkebispens Bord; til St. Laurentii Kirke, hvor han vilde begraves ved hans Formands Petri Hoved, gav han 20 Mark Sølv, saa og en ny Regnkappe, den scholastiske Historie (af Petrus Comestor) Decretalerne og hans Chor-Redskab (Chorale) kaldet Kølt-Kølt (sic) til Væggenes Prydelse; til sin Eftermand, sin Bibel i to Bind, kjøbt i

Oluf Hakonson Aar 1379.

Flandern, sit Missale med Noder, Bogen kaldet Proprietates rerum, Moralia Gregorii (Magni) med hans Homilier og Dialogus i et Bind, det store Antiphonarium med Noder, sit store Breviarium med Noder, nok et Missale i to Bind for hans Kapel i Lund, 1 Kalk, den ny Canon (at synge efter), nogle Benedictionarier, og 2 Ordinarier (venteligen Ritualen ved Præste- og Kirke-Vielser) som han havde ladet skrive paa Bornholm, og et prægtigt Psalter i rødt Bind; til Lunde Kapitel de 4 Bøger Sentencer (af Petrus Lombardus); til Lunde Skole, Papias (hans Ordbog) Cicero, Prisciani Derivationer, og Solinus, som Kapitlet bør betro Skolemesteren, og aarligen eftersees, naar almindeligt Kapitel holdes, at de ej borttages; til Provst Folqvin et forgyldt Horn af Sølv, ligeledes til Decanus Magnus et forgyldt Horn, til Erkedegnen Peder Frost sit ny Breviarium, som han havde faaet af Slesviger Biskop, hvorimod han skulde tilbagegive det Breviarium, han forhen havde faaet; ligeledes til ham et glosseret Psalter; Decretet kjøbt i Flandern, Johannes Andreæ over den 6 (Decretalernes Bog); til Mathias Synichson Cantor sit Passionarium, som han altid havde ført med sig, Instituta (maaskee Justiniani Institutiones) 1 Tymbria af alt Slags Skind, Silde-Tienden for forrige Aar hævet i Helsingborg, og oplagt hos Herre Johannes der, som og hans Indkomster af samme Aars Fogderi, nemlig 2 Mark Sølv, hos samme Johannes; til Herre Sven Saxsthor Martini (Poloni) Krønike; til Herre P. Symonis sin store Bibel og en Kiste; til sin Embedsmand (officialis) Laurentius en ny Blide; til Herre Alan Dyetam Salutis; Kaniken P. Nicolaison Bogen om de forunderlige Ting i Skriften; Kaniken Mathias Andersson et Skab, som han havde sat i sit Kapel i Lund, et Psalter, som han førte

med

med sig, og den Bog, indbunden i sort, som han havde faaet af Jacob Jarmer, saa og en grøn Bog af Papir, hans Chortej, nemlig "Amicia" og en Overpels; Herre Erland Absalonsson en "Sathilfaat"; Herre Peter Dua en Haandløgte, Johan Uf hans største forgyldte Sølv-Horn med 2 Flasker, bemalte med hans Skjold (flasconibus clipeo nostro depictis.); han var ham ogsaa skyldig 40 Mark Sølv for adskilligt Proviant til Hammerhus, hvorfor han overlod ham, indtil de indløstes, 6 Boder, han selv havde bygget i Erkebispens Navn i Lysta paa Bornholm, og som aarligen indbragte 6 Mark Sølv; til hans Brud 2 Tymbria adskilligt Skind tilligemed et Skakbret, Erkebispen havde faaet af den norske Dronning; til Johan Ufs Datter, Cecilia, en Guldring; til hendes Søster Frue Marina sin bedste Kiste og sin Kaabe med den store Kabus, foret med Graaværk; til sin Broder-Søn Peter Lauritsøson sin graa Ganger og var han hans Fader Ridder Laurencius Jønisson skyldig 26 Mark Sølv, som han havde forstrakt ham til hans Romer-Rejse, hvorfor han havde maattet pantsætte sit eget Gods, som endnu stod, og til hvis Afbetaling Erkebispen overlod denne sin Broder-Søn og Gudsønnende Indkomsterne af Godset Gennetophte og Skenchilsøe i Sjeland for tilkommende Aar, og det derpaa følgende, nemlig aarligen 8 Mark Sølv og 1 Mark Sæd (hvoraf man maa slutte at 1 Mark Sæd var saa meget som 5 Mark Sølv); til at afbetale 50 Mark sundiske Penge til Raadmanden i Stralsund Herre Jacob Swerslíper, for sendt tydsk Meel og Øl til Kanik Benedict i Lund, bestemte han 10 Stude, som bemældte Benedict burde betale ham for Mangel i sin Regning, førend han fik Afløsning fra Bandsættelsen; til sin Kjøkken-Forstander Peter Nicolaisøn bød han at give tilbage sin sorte Hingst, som han havde overladt til Er-

Oluf Hakonson Aar 1379.

Oluf Hakonson Aar 1379.

Erkebispens Stutteri, og gav han ham et Føl af sit Stutteri; til Cristjern Holk en forsølvet Klov; til sin Sacristan i Lund Herre Peter Johanson sin brune forede Kappe med Ryggen af Graa-Skind, og Trøjen og Kabussen dertil; til Chor-Vægteren Herre Laurencius sin brune Overkjole foret med Graa-Skind; til Præsternes Kapitel paa Borendaholm (Bornholm) en Bog med Prædikener for det ganske Aar, han havde faaet efter Herre Johan Poulson; Broder Benedict af Ahus den første Part af Thomas (Aqvinas venteligen); Broder Nicolaus Holumbo, Lector af Lund, Bogen kaldet Suffragium monachorum, og 6 Alen hvidt Klæde; Yvar Skolar den 6 (Bog af Decretalerne) og Clementina (ogsaa en Part af jure canonico ved Pave Clemens den 5te) i et Bind, "Exameron" (maaske Erkebisp Andreæ af Lund) og det Breviarium som P. Frost havde havt; Johan Bonda, Britoricus (Armoricus udentvivl) og 12 Skilling Grot; Peter Nicolaison Skolar sit forgyldte Sølv-Bælte med den Fløjels-Pung og 4 Mark Sølv; Skolarerne (Disciplene) selv hans øvrige Autores, Bøger og Poeter (Skade at de ej ere navngivne); alle øvrige Afgifter og Tiender af det gandske Stigt, som stode tilbage for afvigte Aar, skulde anvendes til hans Begravelse, at udbetale efter Testamentets Indhold; sin Eftermand efterlod han Stutteriet i Burghaby og alle Restancer. For Resten gav han, som sædvanligt, Penge, Horn, Guld-Ringe ꝛc. til Kirker, Klostre ꝛc. (Diplom. Langeb.) Derefter døde han den 5te Februarii, som det siges i den roeskildske Gave-Bog (Scriptor. III. 272.) hvor tilligemed siges, at han først havde været Kanik i Roeskilde, og derfor gav Kapitlet der til Bolig for en Kanik sin Residence med det murede Hus i St. Olavi Sogn, imod at det derfor aarligen skulde holde hans Aarstid. Samme Dag findes og i det roeskildske Døde-Register (Scriptor. VI. 593.) hvor-

hvorimod hans Død henføres i den lundske Gave-Bog (ibid. 485.) til den 9de Februarii, og hermed stemmer overeens den lundiske Krønike, Nettelblad haver udgivet. Petrus Olai i Langebeks Excerpter lader ham døe paa den hellige Jomfru Agathæ Dag. Forunderligt er det, at Krøniken som slutter med 1389, lader ham døe 1379 den 29de November, (Scriptor. VI. 533.) hvoraf man altsaa skulde slutte, at Krøniken ej er skreven paa den Tid, den slutter med. Man seer af Nicolai Testamente, at han efter de Tider maa have været en lærd Mand, eftersom han besad en Deel Bøger, og desuden bevises det derved, at han haver paa Latin skrevet en Krønike over Lunde Erkebisper, fra det første de bleve indsatte Aar 1104 indtil hans Formands Jacobi Død, hvilken Erkebisp Tuo fortsatte. Denne Krønike gav den yngste Thomas Bartholin ud 1709 af sin store Faders Samlinger, og siden er den bleven indført i den 6te Tome af Langebeks Scriptores p. 621-52. Nicolaus begroves i den vestre Kant af Lunde Domkirke mellem begge Taarnene under Orgel-Værket, under en stor Steen, hvorpaa hans Navn endda saaes i Hvitfelds Tid. (Hvitfeldt S. 25.)

Oluf Hakonson Aar 1379.

Paa Randers By-Thing, som holdtes efter den 2den Februarii, bevidnede Raadet og Menigheden der, at Symon Jonesøn havde solgt til Johan Thordsøn kaldet Skythæ sin Gaard i St. Mortens Sogn tilligemed en Brygger-Pande, store og smaae Tønder, og andre Brygger-Redskaber. (Diplom. Langeb.)

Den 20de Februarii bevidnede Borgemester og Raadmænd i Randrus, at Johan Thordsøn kaldet Skythæ havde tilfredsstillet dem til Behag for det Manddrab, de Voldsomheder og Fornærmelser baade større og mindre, han havde bedrevet i deres By, imod By-Anordningerne, og Rets og Lovs Forbud. (ibid.)

Mag-

Oluf Hakonson Aar 1379. Magnus fra Fyen, Decanus i Lund, valgtes til Erkebisp, og stadfæstede derpaa Kapitlets Privilegier ved sit Brev i Lund den 12te Maj. (Diplom. Langeb. Hvitfelds Bispekrønike pag. 79.), hvorpaa han en Tid efter drog til Rom for at indvies af Pave Urbanus, som den 12te Junii lod Kapitlet i Lüttich vide hvad han havde gjort og udrettet mod Mod-Paven Clemens og hans Anhængere, og omtrent ved samme Tid tilskrev Urbanus ogsaa alle de Lande, der vare paa hans Side, hvoriblant Danmark. (Bzovii Annal. ad ann. 1379 Tom. V. pag. 33. No. 8.)

Holmger Gregorsson, Ridder, overlod den 22de Maj sit Gods i Gærisherrith til den ædle Fru Elena Ingemars Datter hvoriblant forekommer en Gaard, hvis Besætning bestod i en Ore med et Pund Sæd, hvoraf aarligen gaves 5 Pund Byg. Han forbandt sig til at skjøde og hjemle hende dette. Blant dem, der forseglede, var og hans Præst (Curatus) Sven Eskildsen. (Diplom. Langeb.)

Eric Pyleman, Boetius Dyuræ, Ridder, og to andre tilstode, at de den 26 Junii havde været nærværende, da Herre Barnim, Ridder, havde betalt til Henning Johanson 7 og 1 halv Mark Sølv i hvide Penge for Møllen Uggeldorp, og for et Par Smidde-Rede (Smythærøtha) og et Par Bryggers-Rede (Indretning). (ibid.)

Den 11te Julii bevidnede Olav, Erkedegn i Roskilde, at Peter Gad, Indvaaner i Slangethorp, havde mødt for ham i Retten, og tilstaaet at have forpagtet St. Agnetis Kloster i Roskilde dets Gods i Synbylillæ fra Mikkelsdag af, saaledes at han skulde istandsætte og bygge det, og to Aar efter hinanden erlægge i Klosteret paa Alle-Helgens-Dag et Lam, en Gaas og to Høns, og paa Mariæ Renselses to Pund Rug og Byg. (ibid.)

Erkedegn Olav og ganske Ribe Kapitel bevidnede den 1ste Augusti, at en vis Jacob Johansson, som udgav sig for Borgemester i Ribe, havde Natten efter 1ste Januarii 1377 hemmelig en indlagt mange bevæbnede Folk i Domkirkens største Taarn, og taget det i Besiddelse, uden Kannikernes, Raadets og Menighedens Vidende, og Dagen efter var han ved Middags-Tider kommet ind i Kirken, og lagt Haand paa Christiern Frellesson, ved hvilken Lejlighed denne var bleven haardeligen saaret, hvorfor al Guds-Tjenesten havde siden ophørt i Kirken indtil Palmesøndag, ved det Bispoppen var langt borte i Rigets Ærinder; faa Dage efter havde bemeldte Jacob begaaet Kirkeran ved, med sine Hjelpere, at borttage nogle Borgeres Gods i Penge, Klenodier, og andre Ting; og for alt dette havde Erkedegnen ladet ham bandlyse paa Søn- og Helligdagene i alle Ribe Byes Kirker, og under denne Band laae han endnu, dog agtede Erkedegnen ej herfor at fordre hans Blod. (ibid.) Samme Dag skreve Raadet og Menigheden i Ribe til alle Herrer, Fyrster, Primater, Riddere, Riddersmænd, Raad, Borgere og alle Danmarks Indvaanere, og klagede over, at Jacob Johansson, forhen deres Raadmand, havde opbrakket Byens Budikke, deraf udtaget By-Seglet, og dermed imod deres Villie forseglet Breve, som vare hele Staden til stor Skade, men ham til Gavn. Derpaa havde han taget Byen Nøgle til sig, og indført bevæbnede Folk i Byen, og siden gjort alt det forhen anførte, og saaret Kongens tro Mand, og Byen meget nyttige Christiern Frellesson, og derpaa brudt ind i Borgernes Huse, og borttrøvet af dem hvad ham anstod. Som han nu var bleven overbeviist om dette Forræderi, saa var han om Natten flygtet fra Byen, hvorfor de af dem alle begjærte Straf over ham. (ibid.) Abentyvl har denne Jacob holdet med Holsteenerne.

Oluf Hakonson Aar 1379.

Oluf Hakonson Aar 1379. Den 8de Septembr. skjankte den adle og ærbare Matrone Frue Sophia Holmgers Datter, Enke efter Herre Olav Jenssøn, Ridder, paa sit Yderste til Sors Kloster en Gaard i Heslebu af en halv Bol Jord i Skyld; hendes Søn Herre Andreas Olafsson, Ridder, samtykte i denne Gave ved sit Brev. (Script. IV. 509.)

Fra St. Peder i Rom tilskrev Pave Urbanus den 3die October Abbeden og Conventet i Eppleholt, og stadfæstede dem efter deres Begiæring alle deres gamle Friheder og Rettigheder, givne af hans Formænd af Konger, Førster og andre Troende. (Dipl. Langeb.)

En Bedrager navnlig Conrad drog ved denne Tid gjennem Danmark og gav sig ud for et Sendebud, fra Brødrene af St. Antonii Orden, og tog alle, som gave Penge, ind i Broderskabet, iblant andre den 13de December Nonnerne af Dalums Kloster, og gav dem Aflad for deres Synder.

Udi dette Aar, men uden Dag, gjorde Abbed Bertold af Pades af Cistercienserorden i Reval Stigt den navnkundige og ærbare Mand Magnus Kazen (maaske Kaas) og hans ærbare Frue Benedicta delagtige baade i Liv og i Død i alle den hele Ordens gode Gjerninger, og det lovede de ham paa Klosterets Vegne i Henseende til den Andagt, og Venskab, de begge bar for Klosteret, og vilde det ogsaa holde Messer og Vigilier for deres Sjæle (Diplom. Langeb.)

Den 20de Augusti tilskrev Broder Nicolaus, Abbed i Rye Kloster, og beskikket eneste Dommer af Paven, fra det til alle Abbeder, Primater, Priorer, Decaner, Provster, Erkedegne, Skolemestre, Cantorer, Skolastiker, Caniker ved Domkirker og Collegier, Sognepræster, betjenende Præster og bestandige Vica-

tier og dem, som vare beskikkede i deres Sted; Tigger-Ordenens Custodes, Priorer, Lectorer, og dem som vare i deres Sted udi Staderne og Stigterne Slesvig, Ribe, Odense, Roskilde, Aarhus, Viborg, Børlum, Lybek, Razeborg, Verden, Sverin og Camin, at da hans Formand Abbed Jacob havde i Kraft af apostoliske Breve, og efter Herre Nicolaus Brok, Kanik i Ribe, hans Forlangende, bandsat Nicolaus Slæt, kaldet af Guthenlund, en Lægmand fra Viborg Stigt, men nu opholdende sig i Aarhuses, og det fordi han uretfærdigen havde bemestret sig Gods i Otersbøl, beliggende i Myolden Sogn i Riber Stigt, som tilhørte Puk-Huset i Ribe, saa skulde de hver Søn- og Festdag bandsætte denne Slæt i deres Kirker. Dette Brev er trykt hos Terpager (Ripæ Cimbr. p. 475–76).

Oluf Hakonson Aar 1379.

Samme Dag tilstod Johan Limbek, Ridder, af Trøyborg, at være skyldig til Lygum Kloster, 150 Mark Lybsk i lybske Sølvpenge i Henseende til den Skade, han selv, hans Tienere, Hielpere, Beslægtede, og hans Slægtning Nicolaus Rundi, Ridder, havde tilføiet Klostret ved at fange, skatte og fornærme det, og valgte han tilligemed bemeldte Rundi, deres Begravelse i Kloster-Kirken, og afstod han for bemeldte Summa al sin verdslige Rettighed i Lygum Sogn, eftersom Hertug Valdemar havde for længe siden overladt den til hans Beslægtede Johan Limbek, Ridder; han overlod og til Klostret Grunden i Bjernetorp, hvorom de længe havde trættet. Med ham hang deres Segl for, hans Fader Lydder Limbek, Nicolaus Rundi, Gotscalc Skyærw, Riddere, og hans kiære Broder Wipe Limbek. Dette Brev er trykt i Langebeks 8de Tome (pag. 7–8).

Den 23de Februar, udi Barfodbrødrenes Kirke i Kyl afsagde Greve Adolf af Holsten en Dom imellem Borsholm Kloster og

Oluf Hakonson Aar 1379.

Byen Kyl om Patronats-Retten til en Kirke og Skole, at Klostret ej maatte anlægge et Kloster i Byen Kiel, eftersom det lovet havde, og gav han Byen Ret i det Meste. Dette plattydske Brev er trykt hos Westphal (Tom. II. 272–77).

Den gamle holstenske Krønike (Leibnitii Accessiones 63–66) beretter, at Pave Urbanus lod kalde Grev Henric til sig for at anføre hans Hær, bragt dertil ved Rygtet om hans Tapperhed, men at Pavens andre Anførere vare hermed misfornøjede, og at Paven selv tilsidst forandrede sin Yndest mod ham, hvorover han begav sig til Barnabas, Herre af Mailand, som han kjendte fordi han plejede at sende ham Folk fra Holsten, hvilken og tog vel imod ham, og besørgede ham til Cöln, hvor han fik Penge hos Kjøbmændene ind til Lybek paa Vilkaar at blive der indtil han havde betalt dem. Christiani skriver (Schlesw. Holst. Gesch. II. 264–71) at om man antager denne Tildragelse for rigtig, saa maa den være skeet 1379. Dette er vist, at Urbanus havde i sin Hær mod Mod-Pavens Anhængere italienske og tydske Frivillige af St. Jørgens Rode, men Anfører af den hele Hær har Henric aldrig været, men dertimod en vis Albani, Greve af Barbiani eller Cuneo, som den 28de April slog Mod-Pavens Clementis Tropper, der meest bestode af Britaniere, maaske fra Frankerige (Muratori Gesch. von Italien IX. 10–11); Clemens begav sig derpaa til Frankrige. Christiani (l. cit. S. 269) anmærker ogsaa rigtig, at Greven var allerede hjemme forend den 12te September.

Den 29de Februarii eller og den 18de døde udi Schwerin den meklenborgske Hertug Albert 1ste, egentlig den 2den, og begraves i Dobberan Kloster. Han var en af Meklenburgs vigtigste Regenter, som først forskaffede det Navn af en Hertugdom, og bragte en af sine Sønner paa den svenske Throne. I ham mistede Dan-

mark

mark en farlig Fiende. Han efterlod sig 3 Sønner, Henric, Albert, Konge i Sverrige, og Magnus, som alle regjerte i det Schwerinske tilsammen, dog tog Albert næsten ingen Del deri, ved det han opholdt sig i Sverrige. Ingeborg var og hans Datter, som først var gift med Ludvig den Romer, Churfyrste af Brandenborg, fra 1357 til 1365, og siden med den holstenske Grev Henric, og Anna gift 1366 med den holstenske Grev Adolf. Albert var først givt med Eufemia, Datter af den svenske Hertug Eric, og Søster til Magnus, Konge i Sverrige og Norge, som døde førend den 16de Junii 1370, og med hende havde han alle sine Børn. I sin Alderdom giftede han sig anden Gang 1378, omtrent den 5te Martii, med Adelheit, Datter af Grev Ulric af Hohenstein, og dette sildige Ægteskab paaskyndte uden Tvivl hans Død. (Rudlof Mecklenb. Gesch. II. 505–7. Corner ap. Eccard. col. 1131.)

Oluf Hakonson Aar 1379.

Kong Hacon beskikkede Henric af St. Claro, Herre af Rosslyne, til Jarl over Ørkenøerne, og udstadte Henric derover sit Brev i Marstrand den 2den Augusti, hvorved han tilstod at have beviist ham Huldskab og Mandskab, og at have kysset hans Haand og Mund; han skulde tjene ham udenfor Ørkenøerne med 100 velbevæbnede Mænd paa Kongens Kost; han forbandt sig til at forsvare Ørkenøerne og Hetland mod fiendtlig Overfald; ingen Slotte eller Befæstninger at opbygge paa dem; ej at sælge eller pantsætte dem uden den norske Konges Villie; dersom Kongen selv kom did, eller nogen af hans Raad og Mænd, da skulde han være dem til Hjelp, og underholde dem; ej begynde hverken inden- eller udenlands nogen Krig, hvoraf Norge kunde tage Skade; at staae for Kongen og hans Raad, om nogen beskyldte ham for stor Fornærmelse, som Drab, Lemlæstelse, Godsers Borttagelse; kaldte Kongen

Oluf Hakonson Aar 1379.

gen, ham til en alminbelig Samling, da skulde han møde; han skulde ej bryde Kongens Fred, Tryghed eller Sikkerhed; han skulde ej indgaae Venskab med den orkenøiske Bisp uden Kongens Samtykke, men være ham til Hjelp imod Bispen, indtil denne havde udviist mod Kongen hvad han burde; naar han døde faldt Jarledømmet igjen til Kongen, og efterlod han nogen Søn, da skulde denne søge det hos Kongen og Eftermand. Til Mortensdag skulde han i Tunsberg betale til Kongen eller hans Embedsmand 1000 Guldpenge kaldte Noble engelsk Mynt; hans Beslægtede Mallisius Sparre skulde afstaae al sin Ret til disse Lande, og ej derfor foraarsage Kongen og Eftermænd nogen Besvær; gjorde han nogen Forening med sin Frænde Alexander af Learde, saa skulde han indslutte Kongen deri; dette lovede Henric tilligemed sine Venner og Frænder, 2 Riddere og 7 Væbnere, hvoriblandt Mallisius Sparre, til Kongen og hans Søn Oluf, saa og hans Raad og Mænd, 9 Riddere og 3 Væbnere, hvoriblandt Hakon Jonson; han efterlod 5 Herrer som Gisler, hvoriblandt bemeldte Sparre, og skulde de ej begive sig fra den norske Konge eller det Sted, han bestemte, førend dette var opfyldt; 2 skotske Bisper af St. Andreas og af Glasgov, 2 Grever af Duglas og af Mirwen og 4 skotske Riddere skulde love det samme, og derpaa udstede deres aabne Breve med Segl for til Mortensdag, som han udførligen havde meldt i et andet Brev. Med de Lande, som Kongen og Formand havde forbeholdt sig, skulde han ej befatte sig. Dersom han ej opfyldte alt dette, saa faldt hele Forbindingen bort. Efter dette drog han til Skotland, og udstædte der i St. Andreas den 1ste September et nyt Beviis, at han paa ingen Maade skulde afhænde eller pantsætte Jarldømmet, men troligen holde Alt hvad han havde lovet; han selv tilligemed de i forrige

Brev

Brev opgivne skotske Bisper og Grever, og 8 Baroner og Rid- dere hang deres Segl for. Disse to Breve ere trykte i Torfæi Orcades (S. 174-77). Hvitfeld (S. 25-26), og Torfæus, formodentligen efter ham (Orcades p. 177, Histor. Norv. IV. 507), berette, at derpaa kom paa St. Barnabæ Dag, det er den 11te Junii, 1380 Mallisius Sparre og to andre Herrer til Kong Hakon, og bragte Grev Henrics Reversal-Brev paa Ørkenøerne, med Tilstaaelse at han havde dem i Forlehning af Kongen, men som de ej vare forseglede af de skotske Bisper, Grever og Baroner, saasom lovet var i Marstrand, saa vilde Kongen ej tage imod dem, hvorover disse tre Herrer skriftligen lovede Kongen, at de vilde forblive i Tunsberg saalænge indtil Kong Hakon var bleven fornøjet, og skulde han faae Brevet inden Mortensdag, og døde nogen skotsk Herre imedens, saa skulde en anden af samme Værdighed træde i hans Sted; de lovede og at de resterende 80 Nobler af de 1000 skulde blive betalte til den Tid; opfyldtes alt dette ikke til den Tid, da skulde de forblive i Tunsberg indtil det var skeet. Men da Kong Hakon døde 1380 d. 1ste Maj, saa sees tydeligen at her er en Vildfarelse i Dagen, hvori den saa har bestaaet; thi paa Barbaræ Dag den 4de December tør jeg ikke tænke, eftersom det lader at Henrics Sendebud ere komne til Norge 1380, siden de satte det ud til Mortens Dag. Dog imod dette strider at man virkeligen haver det Brev af Wilhelm af Dalhjel, Malloius Sparre og Alexander Rode, givet St. Barnabæ Dag 1380, og af det Indhold, Hvitfeld beskriver, med Tillæg at Johan af Svecia havde bragt det Brev med sig; men da dette Brev kun er indført i en Vidisse af 1426, (Mandagen for St. Georgii Fest, hvilken indfalder den 24de April, udi Asla Kirkes Sacristie ved Bisp

Oluf Hakonson Aar 1379.

Jo-

Oluf Hakonson Aar 1379. Johan og Kapitlet af Aslo, saa kunde letteligen Barnabæ være sat istedet for Barbaræ, dersom ej Apostoli var lagt til. Vel er muligt at man haver holdt Kong Hakons Død en Tidlang hemmelig, indtil hans Dronning og Søn fik det at vide i Danmark, og man fik Svar tilbage. Ikke vil jeg tro, at Hvitfeld S. 26, og med ham Torfæus (Hist. Norv. IV. 507) har vildfaret i hans Dødsdag den 1ste Maj, men vist er det, at han er den eneste, som siger det, og at hverken Hakons eller hans Eftermands Diplomer, ej heller noget Necrologium, give Oplysning heri.

Den 26de November ved Holms Kirke i Dale (maaske i Holmdals Sogn og Sundfjords Provsti; thi jeg kan neppe tro, at Hakon var da i det svenske Landskab Dalerne, thi der ligger i Nordalsherred den Kirke Holm) eftergav Kong Hakon den velbaarne Mand Nisa Knudson alt hvad han havde brudt imod ham, fordi han var bleven hans Mand og Tjener paa Vilkaar at give de Forurettede Lige for deres Skade, og være ham til ydermere Tjeneste. (Diplom. Langeb.)

Broder Conrad af Clarevalle Kloster, Indsamler i Sverrige og Norge af den pavelige Understøtning, tilstod ved Brev af 26de Januarii at have faaet 8 lybske Gylden af Mariedals Jomfru-Kloster (i Sverrige) og gav derfor Qvitering.

Imellem de Norske, som boede i Grønland, og Skrælingerne, der uden Tvivl kom derover fra Labrador, og ere de nuværende Grønlændere, skete et Slag, hvorudi faldt 18 Norske, og 2 Drenge bleve bortførte i Trældom. (Torfæi Hist. Norv. IV. 507. Ej. Grönlandia p. 253.)

Syv Skibe kom (fra Norge) til Island og førte Bylde-Sotten med sig, hvoraf 12 Præster døde allene sønden paa.

En

En andægtig Islænder Bjørn Einarsøn havde tre Gange gjort Pilegrimsrejser til Rom, nu drog han med sin Hustru Olava til det hellige Land. | Oluf Hakonson Aar 1379.

Efter Peder Clausson valgtes Botulf til Bisp af Stavanger i dette Aar, og var han den første, som lod skrive Stigtets Register paa alt gejstligt Gods.

Den 19de Januarii var Kong Albert i Ørebro og gav der noget Gods i Vest-Gotland til den velbaarne Mand, ærlige og elskelige Herre Sten Bendichsson, Rigets Marsk, som forhen havde tilhørt Herre Johan Hagtornsson, som i lang Tid havde været og endda var Rigets Fiende. (Diplom. Langeb.)

Udi Holbek den 5te Januarii overlod Dronning Margrete til Hennichin Olafsson og Arvinger al sin Ret til Godset i Hembek, saaledes som hendes Fader Kong Valdemar havde besiddet samme. (Diplom. Langeb.) Aar 1380.

Den 11te Februarii tildømte Kong Olav, som han alerede forhen havde gjort ved 4 Breve, Herre Benedict Byugh, Ridder saa og Arving efter Ridder Jacob Nichelsson af Magleby, Godset i Vangleede og Malsøe, hvilket havde været pantsat til bemældte Herre Jacob ved en vis Nicolaus Anderssun for 40 Mark purt Sølv efter Lelms Vægt, og ej til rette Tid bleve indløste. (Diplom. Langeb.)

Dronning Margrete og Conrad Moltecke, Høvedsmand paa Vordingborg-Slot, tilstode ved deres Brev af 18de Martii, at de gjorde den sydlige Del af Roeskilder By, som Kong Olav havde pantsat til Roeskilder Bisp Nicolaus og han igjen overladt dem, fri i Henseende til det gejstlige Gods fra al Kongens Rettighed, og det fra tilstundende Paaske i 6 Aar, og maatte de, som

Oluf Hakonson Aar 1380.

vilde flotte fra den øvrige Del af Byen, der tilhørte Bispen og dem, han havde overladt den, frit gjøre det, og ligeledes tvertimod; men efter de 6 Aar skulde denne Part igjen tilfalde Bispen og Eftermænd, som den var pantsat til. I Seglet sees Dronningen siddende paa sin Throne, og Rigets Klenodier om den. Samme Dag udstædte denne Bisp Nicolaus et lige lydende Brev herom udi Roeskilde mutatis mutandis. Dette Brev og Underretning om Sigillet findes alene hos Bartholin.

Ved denne Tid, thi hverken Aar eller Dag staaer i Diplomet, udstædte, efter Grams Formodning, Ridder Johan Scarpenbergh sit Brev, at han med Venners og Frænders Raad havde overladt og skjødet til Dronning Margrete og Arvinger Traneholm Herred og Mølle i Kloburgh Sogn (i Aarhus Stigt og Brads Herred) og mange flere Gaarde. Mange og deriblandt 7 Riddere, hvoraf 1 Povisch og 2 Potbusch, og 5 Væbnere, hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Den 1ste Maj døde, efter Hvitfeld S. 26 og Torfæus S. 507, den norske Kong Hakon, og døde han efter de visbyske Annaler (Scriptor. Tom. I. 260.) i Oslo. Alle vore Kroniker saa og alle islandske Annaler ere enige i at han døde i dette Aar, men Hvitfeld er det ældste Vidne for at han døde den 1ste Maj. I Flatøer Annaler skrives, at Folk holdte ham for en god Mand. Aeneas Sylvius, siden Pave Pius den 2den, en af de 15 Sekuli bedste Skribentere, giver 1457 denne Konge det prægtige Vidnesbyrd (Æneas Sylvius de Frid. III. cap. 25.) at han var en guddommelig Mand, og forunderlig elsket af sine Undersaatter; alle hans Gjerninger vise og, at han var god Søn, Fader, Mand og Konge, undtagen at han i sin Ungdom lod sig af det svenske Raad forlede til at hæfte sin Fader, som han dog ved tro sønlig Lydighed og Underdanighed

derstøttelse godtgjorde siden; han efterlod sig den eneste Søn Oluf, som nu var 10 Aar gammel. At dette var Hakons eneste Søn det vidner allerede Paulus Eliæ i Manuscriptum Skibyense. (Script. II. 557.)

Oluf Hakonson Aar 1380.

Oluf arvede Norge efter sin Fader; thi Norge var et Arve-Rige; Wisby Annaler fejle derfor naar de sige (Script. I. 260.) at han valgtes til Konge, men derved forstaaes maaskee kun at han blev hyldet i Norge. Hvitfeld vil S. 27, at han først i næste Aar drog til Norge for at begrave sin Fader, som skete hæderligen, og for at krones; men da Oluf var saa nær da Hakon døde i Oslo, saa kan man ej troe at han og Margrete have saa længe opsat den Pligt, og den vigtige Sag for dem selv, allerhelst de islandske Annaler berette at han i samme Aar blev af alle i Norge erkjendt for Konge, hvortil Flateyat-Annalerne lægge, at Margrete blev det med, venteligen som Formynderske; hertil kommer, at man ej haver noget Diplom udstædet i Danmark enten af Oluf eller Margrete 1380, senere end fra 18de Martii, hvilket bringer mig paa de Tanker, at de begge have forladt Danmark for at ile til Norge, hvilket de tryggelig kunde gjøre, da Henning Podebusk og andre troe Mænd vare tilbage i Danmark. Derimod haves adskillige Breve udgivne af Oluf udi Norge i hans Riges første Aar der, men derved forefalder det Spørgsmaal om han ej har regnet sin Regjering der førend fra den Tid han blev kronet, som venteligen skete i Throndhjem ved Erkebispen; thi saa kunne disse Breve ligesaavel høre til 1381 som til 1380. Arnas Magnæus selv er og uvis i sin skrevne Chronologi paa Latin over de sidste norske Konger om han er bleven kronet 1380 eller 1381. Alting overvejet, troer jeg dog, at han har strax tilligemed Moderen begivet sig op til Norge, hvor han efter Hvitfeld (l. cit.) blev der

Oluf Hakonson Aar 1380.

næste Aar over. Antages det for rigtigt, at han er draget til Norge 1380, saa haves 2de Diplomer af ham, begge givne i hans første Aar. Det første er fra Bergen den 23de Junii, og kommer det mig rimeligt for at han først er gaaet til Oslo, og derfra til Bergen, hvor han bemeldte Dag gav tilligemed Drosten Herre Ogmundur Findsson et Brev, hvorved han stadfæstede hvad de Konger Magnus og Hakon af Norge og Sverrige havde givet Bønderne i Slyngstad paa Strand som laae til Kongens Kapel Mariæ Kirke i Oslo, og skulde dette Brev gjælde indtil han kom til sine lovlige Aar. Det andet Brev er givet i Tronhjem 31te Julii under hans og Drostens Segl, og stadfæstede han derudi et Brev af hans Fader Kong Hakon om Skomagerne i Bergen, og lagde Kong Oluf nogle Friheder til. Da Oluf var i Norge levede der følgende fornemme Mænd Amund Findsøn, Drost, Kongens Frænde, Jon Mortensøn, Alf Haraldsøn, hans Maag, Hakon Sigurdsøn, Henrik Vinold, Kanzler, Henrik og Ogmund Bolck, Erland Philipssøn, Joen Darre, Joen Sivardsøn, Jakob Bisp i Bergen, Vinold Henriksen, Nicolaus Erkebisp (men han blev det først 1382 og 1381 døde først hans Formand Trondur, og til 1382 henfører ingen Olufs Kroning), Bisp Jon i Opslo, Oluf i Stavanger, Sigurd i Hammer, Sigurd Hafthorssøn, Hakon Jonsson (Kongens Frænde) Otto Ragvaldssøn, Erland Philipssøn, Gaute Ericssøn, Oluf Haraldssøn. Saaledes opregner Hvitfeld S. 27 de norske Herrer og venteligen Rigs-Raader, og skulde man næsten troe at de alle havde været med at besegle Kongens Hyldingsbrev, om ej Erkebispens Navn stred derimod. Hvitfeld skriver ogsaa l. cit. at man holder for, at der da er bleven givet en Forpligt mellem Dronning Margrete og det norske

Rigs-

Rigs-Raad, at de 2de Riger Danmark og Norge skulde stedse blive sammen under een Konge. Oluf Hakonson

Den 21de October samledes Hanse-Stæderne Lybek, Hamborch, Rostok, Stralsund, Thorun, Elbing, Dansik og Wismar i denne sidste Stad, og blev der beslutet til næste St. Hans Dag (den 24 Junii) at holde en Samling i Lybek, og lode de dem i Lifland, Gotland og Zuyder-Søe det ogsaa vide; Stargard forestilte, at den havde lidt meget Skade i Stædernes Tjeneste, da de havde Orlog med Kongen af Danmark (Valdemar) og bad at den maatte faae af den skaanske Told slig Omkostning og Skade erstattet, men Stæderne svarede hertil, at Stargard havde gjort dette for sit eget Bedste, og at over 14 Aar vare forløbne siden den første Krig, og Tolden af Skaane blev alene overladt til at betale den sidste Krigs Omkostninger, og Stargard var endnu skyldig for den første Krig 1538 Mark og 10 Skilling lybsk, hvorom man ofte havde manet den; Lybek og Hamborch bade om Breve til Henneke Lembek, som de fik; de af Rostok om Breve til Paven og den holstenske Grev Henric (hvilket synes at vise nogen Slags god Forstaaelse mellem Paven og Greven, og kan saavidt tjene til at bekræfte hans Romer-Reise); de danske Herrer Hennynch Pudbusch og Cord Moltcke forlangte, at man vilde holde en Dag med dem til Stralsund, om mange Slags Anliggender, og dette befol Stæderne til dem af Stralsund, og begjærte de tilligemed dem af fra Lybek, at skikke Sendebud did, hvilket de lovede at berette deres Raad; Stæderne befol og at man skulde tale med Herre Hennyngh paa de preussiske Stæders Vegne, om det Tøj (Want), som var frataget deres Kjøbmænd, og formane ham til at gotgjøre det til de Stæder, som kom der; de skulde mane ham herom, og hvad Stralsund erholdt af ham, det skulde de melde Preusserne. Stæderne talte og om at frede Søen, Aar 1380.

og

Oluf Hakonson Aar 1380. og vilde Preusserne berette det i deres Raad; Preusserne klagede og over det Gods, som Hertugen af Saxen (maaske Eric af Lauenborg) havde frataget deres Borgere i Gjesser (paa Falster) i Danmark; Preusserne bade og om Breve til Herre Olav Bjørnsson som de fik, i Henseende til en Mand, de vel havde holdt halvanden Aar fangen, og som de vilde holde til St. Hans Dag, og lode det vide til bemældte Olaf og Brodrene van dem Hagen, men dersom Ingen inden den Tid dagtingede om ham, saa syntes det Stæderne, at man vel kunde lade ham løs. Alle Stæder bleve og enige om at overantvorde til Bevaring de skaanske Slotte, Helsingborch, Falsterbode og Schanor til næste St. Jacobs Dag (den 25de Julii 1381) til Herre Peter Stromekendorpe og Ulve Ulflame, og stilte de hver 2 Herrer til Borgen for sig; Hertug Henric bad alle Stæderne om Breve paa sin Søns (Alberts) Vegne til Dronningen og det danske Rigs-Raad, hvilke bleve ham givne; Han bad tillige, at om Rigs-Raadet kom over, at man da vilde handle og tale om hans Søns Sager. Han skrev da og et plattydsk Brev til Stæderne om at frede Søen, og at han fra denne Tid indtil St. Hans Dag vilde udsende 4 store Skibe og 20 Snekker, bemandede og forsynede med Proviant, hvorimod han bad, at Stæderne vilde sende de ham tilkommende Pund-Penge, som man da havde oppebaaret, saa og laane ham nogle Penge, og staae ham inde for, hvad Skade heraf kunde opkomme; han havde herom skrevet til Campen, og de andre sydersøiske Stæder, og bad dem og herom at skrive til Lifland. (Recessus Hanse, Mst.)

Jacob Olufsson, Ridder, forpagtede af St. Claræ Kloster i Roeskilde den 25de Februarii alt deres Gods i Alverslef og Thymehemath i Borezharet udi 6 Aar fra Mikkelsdag af, og skulde hvert Aar betale forend alle Helgens Dag 8 Skilling i Grot i god

og

og gangbar Mønt, medmindre Godset blev ødelagt af Rigets Fiender, og maatte han sætte Bonderne (familiam) af og ind. Han selv tilligemed hans Søn Folmer hang deres Segl for. Oluf Hakonson Aar 1380.

Den 8de Martii forpagtede Ridder Henning Podboz, Drost, og hans Hustru Gyole, af St. Claræ Kloster udi Roeskilde, dets Gods i Gæthuvæ i Walsburgs Hæret, undtagen Kirke-Offer (oblationes) som laae til Kloster-Kirkens Bygning, og skulde han første Aar give 6 Pund Sæd, en halv Tønde Smør, en Tønde Sild, 2det Aar 8 Pd. Sæd, 3die Aar en Læst Sæd, 4de Aar 14 Pd. Sæd, 5te Aar 16 Pd. Sæd og 6te Aar 18 Pd. Sæd, men Smør aarligen som i det første; det skulde betales til St. Andreæ Dag, den halve Sæd i Rug, og den halve i Byg; dersom han efterstod med Betalingen eller døde forinden, da skulde alle Bygninger, baade de forrige, og de af ham opførte, tilhøre Klostret.

Gotscalc Henningsson kaldet Dyækn gav den 1ste April sit Gjældsbevis for 20 Mark Sølv til Roeskilder Bisp Nicolaus, som skulde igjen betales næste Pindsedag (den 13de Maj) i god Sølvmønt, og pantsatte derfor det Gods, den Adelsfrue Gertrud havde pantsat ham, nemlig en Gaard i Swininge ꝛc. (udi Odsherret). Han selv og de ædle Herrer Jacob Olufsson, Olav Lunge og Thuro Knutsen hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Den 2den April tilstod Johan af Chassynolle, Commissarius i Dacien, Sverrige og Norge, og Collector for Abbeden i Claravalle for de i det almindelige Kapitel 1379 paalagde Afgivter, at han af Abbeden af Saba (i Sverrige) havde bekommet 2½ Gylden for nærværende Aar, hvorfor han herved quitterede ham. (ibid.)

Den 5 Maj bekjendtgjorde Ridder Henning af Putbusch, Drost, at den beskedne Mand Christiern Fredlufsson i Sjælland ved Skyghesnæs (ell. Schyghesnæs) havde indsteffnt en vis Jacob Jenssøn,

(Bor-

Oluf Hakonson Aar 1380.

(Borgemester i Ribe, som er anmærket 1379) for Stridigheder mellem dem til at dømmes af Drosten med Samtykke af Dronning Margrete og andre ypperlige Mænd i Danmark, og vare de begge blevne indstævnte ved Drostens Breve, da og Christiern mødte, men Jacob Jensøn ikke; thi han turde ej møde paa den andens Klage; derfor dømte Drosten efter Overlæg med mange beskedne og troværdige Mænd, at Christiern havde Ret medmindre Jacob Jensøn kunde herefter fremkomme med overflødigere og bedre Grunde og Documenter, og bevise, at han ej havde kunnet møde. (ibid.)

Den 8de Junii gave Brødrene Johannes Humbersbøtel, Ridder, og Hartvig Humbersbøtel deres Gjældsbevis for 1000 Mark purt Sølv efter Cölns Vægt til Herre Everard Moltike, Ridder, den danske Konges Marsk, og pantsatte samtlig derfor deres Gods i Wynninghe og Guthume Herreder i Fyen, som de havde lovligen faaet af Hvitte Yvan kaldet Krumedike, nemlig Mageland og Maghelnudefang, ellers kaldet Løkkasholm; de frasagde sig alle Modsigelser og Indvendinger, kaldte "Helperede", og hvad Exception der kunde haves af danske eller tydske Love (legum dacarum vel almannicarum exceptione); deres Sønner Hennichin, Johans Søn, og Hennickin og Hartvic Hartvics Sønner lovede dette med forenet Haand til Marsken, og paa hans Haand til hans Brødre Herre Fikko, Ridder, og Hennikin Molteke, Herre Johan Andersøn, Ridder, Conrad Molteke af Wordinghe-burgh og 6 andre Adelsmænd, og hang de selv deres Segl for tilligemed Nicolaus Kierl, kaldet Rønnowe, og 5 andre. (ibid.)

Erkebisp Magnus kom tilbage fra Rom og holdt sin første Messe paa Lætare Søndag den 4de Martii (Hvitfeld S. 26), og den 14de Junii i Gryppswold stadfæstede han sin Formands Erke-

bisp

bisp Nicolai Privilegier, forundte de Kjøbmænd, der droge til Rothna paa Bornholm, imod at de ej foretoge sig noget til Formærmelse af Sognepræsten (rector plebanus) der, og gave aarligen hver Mikkelsdag en hvid Penge enten af stralsundsk eller lybsk Mønt til Erkebispen og hans Efterkommere, som Erkjendelse at han var Herre af Grunden i Byen Rothna. (Diplom. Langeb.) — Oluf Hakonson Aar 1380.

Johan, kaldet Qvatz, Indbygger i Kjøbenhavn, gav sit Gjældsbevis den 29de September til den beskedne og ærlige Mand Magnus Lang, Borger i Roeskilde, paa 20 Mark Sølv i gode hvide Penge, hvoraf hver gjældte 4 gode lybske hvide (Penge), og pantsatte derfor alt sit Gods i Roeskilde i St. Mikkels Sogn, Stenhuset, med det Hus kaldet "Vethus", og alle andre Huse, Grunde, og alt andet dertil Tilhørende, og det udi 4 Aar. Han selv tillige med de beskedne Mænd Nicolaus Pedersøn, kaldet Snypsfugl, og Jacob Skrædere, Borgere i Roeskilde, hang deres Segl for. (ibid.)

Den 10de November bekjendtgjorde Erkebisp Magnus af Lund, Tuo Gallen, Gjelker i Skaane, og 7 Væbnere, at de forbandt sig til fra denne Time af stadigen og ubrødeligen at holde den faste Fred, almindeligen kaldet Landsfred, og den uden Svig, og at forsvare Erkebispen, den hellige Lunds Kirke, og de andre Kirker, Klostere, det ganske Kleresie og deres Tyende, saa og Riddere, Riddermænds Mænd, Væbnere, Kjøbmænd, Landboer (rusticos) og Menighederne i Lunde Stigt med deres Ret og Frihed, og det af al deres Magt, ej sparende heri Nogen formedelst Slægtskab, Gunst eller Venskab. Til des mere Beskyttelse hang de deres Segl for, og lovede desuden 38 Væbnere, hvoriblandt en Johan Ploypenning, ubrødeligen ogsaa i Sandhed og paa Tro og Love at holde alt dette, og hang derfor deres Segl for. Man seer heraf

Oluf Hakonsøn Aar 1380. Regjeringens Svaghed, og hvor lidet sikkert det var indvortes i Landet. Dette Brev findes baade i Bartholins 2den Tome, udskrevet efter en skaansk Lovbog, saa og i en skaansk Lovbog paa Membran, der gjemmes i det Kiøbenhavnske Universitets-Bibliothek, og findes deri under No. 37, saa og i en Samling paa Membran af Diplomer, som forvares udi Lund, og efter denne sidste som meget rettere, har jeg ladet denne mærkelige Forening trykke. Det lader ej at den var sigtet til Beskyttelse mod Regjeringen eller mod de Svenske, og lader det at de herved agtede at holde sig til Kong Magni Friheder og Privilegier.

Den 1ste Maj ved Pindsetider bevidnede Laho, Præst og Sogneherre af Hyging Kirke, at den beskedne Mand Nicholaus Wind af bemeldte Sogn havde paa sit Yderste givet til Lygum Kloster alt sit Gods i Arildt Mark og sit Gods i Hom i Seem Sogn, nemlig en Grund med to Ørting; han frasagde sig al Ret til de Jorder, Huse og Møllen Flasbro i Frøsherret, som han forhen havde forpagtet af det, Alt for sin Sjels Bedste. (Scriptor. VIII. 167.)

Helena, N. Johannis Enke, valgte den 14de September at begraves i Lygums Kloster, og gav alt sit Gods i Bulderp Sogn dertil, for at Munkene skulde jevnligen erindre hende i deres Bønner.

Den 1ste Maj overskyllede Vesterhavet Frisernes Her, og druknede Mennesker og utalligt Qvæg. (Hvitfeld 27. Scriptor. I. 314.)

Pontoppidan beretter i sine Annaler (II. S. 227) at tvende andægtige Qvinder, Gunder Juels og Marthe Matthis Dotter, gave for nogle Sjele-Messer, som skulde holdes for dem, meget Gods til Præsten i Brenderup i Fyen, for hvilket Wil-

helm,

helm, Præst og Provst i Fjelsted, hang sit Segl i den odenseiske Bisfop Valdemar Putbusch's Navn. Oluf Hakonson

Udi Tangermünd den 18de Martii beleenede Hertug Rudolph af Saxen de adle Herrer Gherhard og Henneke af Holsten samtlig med alt deres Gods i Holsten, som de havde af ham. Men da deres Fader Grev Henric først døde 1381, saa maa Acktet være urigtigt i denne Afskrift, ja man kunde endog vel tvivle om dette Diploms Ægthed, siden her staaer Henneke, det er Johan, og Henrics Søn dog hed Henning. Ikke skulde jeg tro, at Rudolph havde givet dem Lehnsbrev i Faderens levende Live. Aar 1380.

Den 17de September gjorde Otto, Greve af Teckelnbørch, Raadet i Bremen bekjendt, at han havde igjen overgivet Herskabet Delmenhorst til dens Herre Otto, som igjen kunde indløse fra Bremen hvad dem var pantsat. Derpaa pantsatte denne Grev Otto Grev Christians Søn den 9de October det halve af Slottet, Weichbildet, Tolden og Møllen i Staden og Grevskabet Delmenhorst for 324 lødige Mark til Raadet og Borgerne i Bremen, hvorpaa Bremer Raad beskikkede ham til Amtmand derover; og han udstillede igjen sin Revers den 27de October og gav den 31te October sit Bevis til Raadet, at have faaet de 324 lødige Mark. (Cassels Bremensia II. 286. Brem. Urkund. S. 62-68.)

Endnu haves i Geheime-Archivet 4 private Breve paa norsk, givne i Kong Hakons 25de Aar, det er 1380; i det ene, udstedet i Ullungsvanghe, tales om 9 Kylter Borde-Ved (Træ) det er Bredder, som man da maatte skjære med Haandsauger, forend man fik Sauger der dreves ved Vand.

Kong Hakon efterlod sig ved sin Død en Gield af 100 Mark puurt Sølv til de holstenske Greber, paadraget deels af ham selv, deels af hans Fader Magnus. (Scriptor. VII. 347.)

Oluf Hakonsön Aar 1380.

Efter Hakons Død har man to Breve paa norsk, et af 13de Julii, af Ridder Knut Alguzsen og 11 andre, og et andet den 17de Augusti af Throndr, Erkebisp i Nidaros, paa et Concilium han holdt i Sakristiet af Hammers Domkirke; begge ere daterede 1380, mærkeligt nok; thi man skulde næsten deraf slutte, at Oluf endda ej var erkjendt for Konge, mindre kronet; thi ellers havde man vel dateret dem af hans første Aar.

Man haver og et Brev paa Latin af dette Aar, men uden Dag, hvorved Olav, Prior af Johanniternes Hus i Werne (Waurns i Borge Syssel i Oslo Stigt) tager nogle baade Mand og Qvinder ind i Ordenens Broderskab, og gjorde dem meddelagtige i alle dens aandelige gode Ting, saa at de endog ved Kirkedøren maatte høre Messe naar almindeligt Forbud var. (Diplom. Langeb.)

De islandske Annaler N. 411, som slutte med 1430, sige at Valdemar den Store døde i Danmark i dette Aar, og at hans Datter Dronning Margrete regjerte efter ham baade i Norge og Danmark, og siden den Tid kom Norge under Danmark. Enhver seer letteligen, at heri er noget sandt og noget urigtigt.

Den 4de October bød Nicolaus, Biskop i Linkøping, at fra den 14de October af, skulde alle de lyses i Band, Fogder eller Hovedsmænd, Høje og Lave, som i nogen Maade fornærmede eller forulempede Kirken og dens Tjenere; og hermed sigtedes uden Tvivl til Kong Albert selv, men fornemmeligen til hans Fogder og Lehnsmænd, hvoraf mange vare Tydske, og over hvis Vold og Uretfærdigheder Rigsraadet offentligen klagede ved Skrivelse fra Telge den 10de Januarii (Lagerbring III. 776); saa misfornøjet var man allerede med Alberts Regimente. Hvad den svenske Kronike, som slutter med 1440, i Langebeks 4de Tome (S. 496) me-

meuer med det, at 1380 blev udi Stokholm Albert først udvalgt til svensk Konge, skal jeg ikke kunne sige.

Oluf Hakonson Aar 1381.

Af Dronning Margrete haves et Diplom i en meget slet Afskrift, ja endog kun en nyere dansk Oversættelse; det er givet Bakeshus den 12te Januarii 1381, at hun der efter sin kjære Mands Kong Hakons Død og med det norske Rigsraads Willie og Samtykke stadfæstede paa sin og hendes Søns Kong Olufs Vegne alle de Privilegier, gamle og nye, som St. Mariæ Kirke i Oslo havde af Kongerne især dets Handel paa Follo efter Kong Hakons Brev, og det indtil hendes Søn Kong Oluf selv ankom. Heraf sees, at hun har rejst i Forvejen, og har opholdt sig paa Agershus, Slottet ved Oslo; og skulde man heraf snart slutte, at Oluf ej har 1380 været i Norge, men først kommet der 1381. Oluf var dog i Danmark endda den 19de Januarii, thi da vidnede han, at paa hans Retter-Thing, i Slauløsæ, var tilstede de Herrer Claus Skæplißæ, Thure Knutson, Henric Jonsson Riddere, Johan Skriværæ, Provisor for Johanniternes Hus i Andvorskov, 6 Vædnere, og mange ædle og beskedne Mænd, hvor da mødte Andreas Jensøn af Særsløf og Nicolaus Brydyæ af Fyællatsløf som Vidner kaldte Thinghørringhæ for den Appel taldet Skudsmaal, Herre Barnum Erikson Ridder havde gjort fra Kongens Retter-Thing til Skippings Hæreths Thing, og vidnede de enstemmigen, at Stokkenænsd havde bevidnet der, at Godset i Skipinghæ, hvorom der var Trette imellem Herre Barnum og Hartvic Brysykkæ, var bleven pantsat af Ridder Nicholaus Strygson til Herre Barnums Fader Eric Barnumsøn for 10 Mark Sølv, hvorfor Retter-Thinget dømte, at Godset tilhørte Herre Barnum paa hans Frue Christinæ Jensesdatters Vegne, og at han havde Ret til at kræve de 10 Mark Sølv af Herre Nicholaus Strygsons

Oluf Håkonson Aar 1381.

sons Arvinger. Kongens Segl ad causas blev forhængt, og var Nicholaus Draghæ, hans Justitiarius, herved Vidne. (Diplom. Langeb.) Olav skriver sig her Konge i Dacien, Norge, de Slavers og Gothers, saa at hvis han først er bleven kronet i dette Aar udi Norge, saa haver han dog forhen skrevet sig Konge deraf.

Strax efter dette maa Kongen være gaaet over til Norge, thi den 7de Februarii udi sit norske Riges første Aar udgave han og Drosten Herre Ogmund Findsson et Brev i Oslo, hvoved han stadfæstede de forrige norske Kongers Privilegier til Mariæ Kirke og Kongens Kapel i Oslo; og er heraf en Vidisse udstædt paa hvide Søndags (Invocavit) Aften udi Oslo i Olafs 4 Aar, det er 1384 af Thorbjørn Asgrimsson, Lagmand i Oslo. Da Olafs Brev er af 7de Februarii, og dateret hans første Aar, saa maa det nødvendigt være af 1381, saasom Hakon døde den 1ste Maij 1380; nu bliver vel Spørgsmaal, fra hvad Dag hans første Aar regnedes, neppe fra Hakons Dødsdag, men venteligen fra den Dag de Norske erkjendte ham, og efter gammel Skik gave ham paa Thingene Konge-Navn, hvormed vel nogen Tid er bortgaaet. Da han nu døde 1387 i Julii, som det lader, og man dog ej finder et eneste norsk Brev fra hans Tid, som er dateret fra hans syvende Aar, og intet senere end fra hans 6te, og har man maaske der ej regnet hans Regjering førend fra hans Kronings Dag, hvorvel han selv skrev sig Konge af Norge en god Stund tilforn, saa maa man tro at han er bleven seent kronet i Norge i dette Aar 1381, saafremt han snarere er bleven kronet i det end i 1380, som jeg nu næsten begynder at troe i Følge Hvitfeld.

Medens Olav og Margrete vare borte i Norge, hvorvel det lader, at den sidste ej har gaaet videre end i Aggershus Stigt, saa maa den svenske Kong Albert have betjent sig af Lejligheden til

at angribe Skaane; vist er det at den 7de April blev udi Skeninge i Ost-Gotland en Fred og Dagtingning sluttet mellem ham og de skaanske Herrer samt det gandske Land, som skulde begynde den 24de Martii og vedvare til den 24de Junii 1382; det mærkeligste ved den er, at den skulde ej hindre ham i at staae de meklenborgske Hertuger Henric og Magnus bi i at bekrige Danmark vesten for Øresund, og ej heller de gode Mænd i Skaane, Halland og østen for Øresund at staae deres Herre Kong Oluf bi i alle Krige paa alle Lande undtagen i Sverrige. Denne Dagtingning som haves hos Hvitfeld S, 28-32, haver jeg ladet aftrykke efter Originalen, som findes i det danske Geheime-Archiv, saasom Hvitfeld har gjort Sproget nyere. Hvad Messenius (Scondia III. 29. XII. 205.) videre vil der da blev sluttet, forkaster Lagerbring med god Grund. (Swea Rikes Hist. III. 689-90.) Oluf Hakonson Aar 1381.

Antaget man at Kong Oluf er først dette Aar bleven kronet i Norge, saa maa han den 23de Junii have været i Bergen og den 13te Julii i Thronhjem, og de tvende Breve, jeg haver henført til 1380, henhøre til 1381; og da endog det sidste er dateret hans 1ste Regjeringsaar i Norge, saa maa han temmelig snart have overalt faaet Kongenavn der; men forunderligt er det, at man saa længe har opsat hans Faders Begravelse, dog venteligen kun den offentlige. Jeg er nær ved at tro at Hakon ej er død den 1ste Maj, som Hvitfeld og Torfæus ville, men en god Del senere i 1380, thi efter et under det Aar anført Brev, synes han endda at have levet den 11te Junii, saafremt Barnabæ Apostels Dag er det rette Datum. Har Oluf dette Aar den 31te Julii været i Tronhjem saa har Margrete ej fulgt ham nordenfjelds, thi man har et Brev af hende udstædet den 28de Julii paa Wardbergh Slot, hvorved hun gav til den anstændige Mand Swarte Skonungh alt det

Oluf Hakonson Aar 1381.

Gods i Fjærs Herred, Magnus Pors og Thorkill Bätun forhen havde ejet, og det gjorde hun for den Tjeneste, han forhen havde beviist hende, og herefter skulde bevise, og gav hun ham det som et Lehn; men dersom bemældte tvende Mænd vilde overgive sig til hendes Tjeneste, og have Godset igjen, saa vilde hun give Skonung andet Gods istedet. (Diplom. Langeb.)

Medens Oluf og Margrete vare i Norge holdt Hanse-Stæderne Lybek, Rostok, Wismar og Stralsund en Samling den 25de April i sidst bemældte By. Der mødte Peter Walekendorp og Albrecht Kalenberch og undskyldte Dronning Margrete for det Sø-Røveri, som var forøvet mod Stæderne, og den Mistanke, man havde til hende, at hun beskyttede Sø-Røverne, at det røvede Gods var bleven ført op paa hendes Slotte; saa og at hun var uskyldig i den Fornærmelse, der var skeet Kjøbmændene udi Skaane; de Herrer Henningh von Pudbusch og Cord Moltеke undskyldte hende ogsaa, og sagde at det var dem ukjært af al deres Hjerte; de vilde umage sig for, at det tagne Gods, som var bragt op paa Slottene, kunde komme tilbage; Stæderne svarede, at dem var skeet stor Skade; de lovede at Skaden skulde blive Stæderne vederlagt, og de faae lige for ulige; Stæderne vilde tage herimod og de 2 Herrer vilde tale med Dronningen og Rigs-Raadet herom, og bringe Svar til næste Samling; Stæderne talte med dem om hvad de vilde gjøre mod Sø-Røverne, og at de vilde bestolde Slottene, hvor det røvede Gods var, og hvor stærk de vilde komme dem til Hjælp, hvorpaa de svarte, at de vilde beraade sig og bringe Svar til næste Samling; der bleve og Breve sendte til Preussen og til Stæderne ved Synder-Sø om Dronningens Bud og om de tvende andre Herrer, Putbusch og Moltеke, som havde lovet at hjælpe dem mod Søe-Røverne, og Slottene, og

der-

derom bringe Besked til St. Hans Dag; de bade at bemeldte Stæder vilde give deres Bud Fuldmagt herom. (Recessus Hansæ.) Oluf Hakonson

Udi Lybek holdtes da atter en Samling den 24de Junii af de Stæder Hamborch, Rostok, Stralsund, Wismar, Lyneborch, Kiel, Torn, Elbing, Danzig, Stettin, Righa, Dørpt, Reval, Campen, Stavern, Amstelodame, Lybek og Gotland. Der kom stor Klage over Fogderne i Trelleborg, Ystade og Zomershavene (Cimbershavn) at de jevnligen havde beskadiget Kjøbmændene, som laae der paa den skaanske Handel og forurettet dem, hvorover man skulde under Haanden advare Kjøbmændene ej at komme der, men alene til Schaner og Falsterbode, under Straf at tabe Kjøbmændsret, og 50 Mark. Stædernes Embedsmænd klagede over Borgemesteren og Folket i Ellenbogen, at de ej vilde tillade dem at blive Dionysii Dag over (den 9de October), da de dog havde fra gammel Tid blevet der til Mortens Dag imod at give 1 Øre eller Ørtug Penge; hver Stad skulde derfor befale sin Foged, som sendtes til Skaane, at komme dem heri til Hjelp. Rostok, Wismar og Kiel klagede over Stargard og Anclam, at de ej betalte dem, hvad de vare skyldige for den første Orlog, og blev besluttet at mane disse 2 Byer om denne Betaling; man blev og eens om at Stralsund og Campen skulde i Tide sende sine Fogder til Skaane, for at lægge Fiskerne i deres rette gamle Leje; Stæderne vilde og bede deres Hus-Fogder i Skaane, at de ej af nogen skulde tage Penge for Retten; i Henseende til Pund-Skat skulde man vedblive Recessen, som gjordes i Stralsund St. Hans Dag 1376; Lybek, Rostok og Wismar vilde af Kjærlighed til alle Stæderne udsende Freds-Skibe saaledes: de af Lybek 1 stort Skib og 2 Smakker med 80 Væbnede; de af Rostok 1 Skib og 2 Smakker med 50 Væbnede, og de af Wismar ligeledes; man handlede og om Sagen mellem Herre Hen- Aar 1381.

Oluf Hakonson Aar 1381. nyng von Pudbus, og dem af Preussen om Tøjet, som det Aar var bleven berget ved Helsingborgh, og blev det afgjort at han skulde have hver tiende Stykke, men Preussen sagde at der var berget mere end 9 Pakker, hvortil han svarede at han ej vidste neje Besked herom, men tilsidst enedes man at herom skulde han manes; Kjøbmændene fra Tunsberch og Aslo mødte for Stæderne og klagede over, at de bleve svarligen forurettede og skatlagde af Fogderne imod de Friheder og Privilegier, som Kongen af Norge havde givet Stæderne og Kjøbmændene, hvorover Breve bleve sendte til Dronningen og Fogderne for at bede dem lade Kjøbmanden beholde sin Ret; men Fogderne havde sagt at Kongens Privilegier gjældte ej efter hans Død; Fogden af Campen og andre Kjøbmænd klagede over, at de med Rov og Brand vare blevne beskadigede i Skaane af Fogderne; Regningen over Tolden i Skaane og over Freds-Skibene blev opgivet, saa og om Pund-Skatten, med de Stæder, som vare tilstede, undtagen Campen, Stavern, Gotland og Stetin, der ej havde bragt den med sig for dette Aar, hvorfor vedtoges, at de skulde bringe den til Lybek. — Da her intet mældes om Sø-Røveriet, som Dronning Margrete skulde have understøttet, saa maa de Danske venteligen imidlertid ved Underhandling faaet forhalet denne Sag, som dog atter forekom næste Aar. (ibid.)

Den 11te December var Kong Oluf igjen i Danmark; thi da befol han ved Brev fra Ringsted, at Thorkill Nielesson, Søn af Nicolaus Børgesen, skulde sættes i korporlig Besiddelse af hans Faders Gods, Skipperaloff ꝛc, som Kongen forhen havde tildømt ham ved 4 Breve. Nicolaus Draghe var herved Vidne.

Den beskedne Mand Jacob Matesson, kaldet Kristiern, Borger i Nestved, laante den 4de Februarii 8 Mark Sølv i hvide Penge af sin Medborger Olav Thrave, og pantsatte ham derfor sit murede Hus med 2 Boder og Kjælder under, og et Hus bag i Gaarden med tilliggende Grund samt Ind- og Udgang, og skulde han aarligen svare Olav 8 Skilling Grot, og Indkomsterne uden Afkortning i Hovedstolen, tilhøre denne; han og efter 4 Venners Skjøn paa hver Side faae betalt hvad han imedens kunde have bygget. (Scriptor. IV. 526.) Oluf Hakonson Aar 1381.

Pave Urbanus skrev fra Rom den 22de Martii til Erkebisp Magnus af Lund, at da Priorinden af St. Agnetes Kloster i Roeskilde havde klaget over at Etle Jesekes af Roeskilder Stigt havde bemestret sig en Gaard ("manerium") med en Mølle, og andre adelige og mægtige Personer i samme Stigt, andet Gods Klosteret tilhørende, saa befol Paven Erkebispen at kalde de fornødne Personer for sig, og om det behøvedes at raabe den verdslige Arm til Hjelp, samt tvinge de Modsigende ved Kirkens Band, og at skaffe Klosteret sit Gods igjen. (Bartholin VI. 939-40. Mst.)

Paa Korsør Slot den 31te Martii stiftede Fru Gisla, Drosten Henning af Putbuske hans Hustru, for sin og Forældres Sjæle, med Samtykke af sin Mand, Børn og Venner, til Guds og Mariæ Ære et bestandigt Vicarie i hendes Kapel Putbuske, og et Altar, og gav dertil aarlige Indkomster af 30 Mark i samme disse Penge i Gaarden og Godset Kibellowe paa Landet Rygen, belliggende i Poseritze Sogn og Roeskilder Stigt, som hun havde kjøbt af den beskedne Mand Nicolaus Sum, Knape, med al Ret og Frihed, eftersom det lød i hans aabne Breve herom, dog forbeholdt hun sig og Arvinger af begge Kjøn Patronats-Retten til Vicariet. Hendes Segl tilligemed hendes Mands og hendes Børns,

 The-

Oluf Hakonson Thetse Kanik i Lund og i Roeskilde, Johan Pridbors, og Baranthons bleve forhængte. (Diplom. Langeb.)

Aar 1381. Andreas Pæterson, Borgemester i Malmoghæ, overlod den 23de Junii, efter sin Død til sin kjære Hustrue Ingerd Jønisæ Datter sin iboende Gaard med Huse, Bygninger, Kjældere, Grunde, Jorder med alt hvad deri var, nemlig Pander, Tønder og alt Brygger-Redskab samt al "Bohave" og det uden Deling mellem hans Arvinger og hende, og det gjorde han for hendes Fortjenesters Skyld. Da dette er det ældste Testament mig forekommet her i Landet af en Mand til sin Kones Bedste, saa har jeg ladet det trykke i Bilagerne.

Hartvic Hummersbøtel, Søn af Hartvic Hummersbøtel, engang Ejer af Løkkesholm, skjødte den 31te Julii til Fikko Moltike af Kiusæ, Ridder, sin Gaard Løkkesholm ellers kaldet Maghelund beliggende i Elvestetb Sogn og Wynninghe Hæreth med hele Maghelunde Fang samt Møllen, og alt hvad som overalt i Fyen havde ligget fra gammel Tid til Gaardene, som hans Farbroder Johan Humbersbøtel, og hans egen Fader Hartvic havde kjøbet til Herre Everad Moltik, Ridder, og den danske Konges Marsk, med hans "Ja" og gode Willie, og tilstod han, at hans Farbroder Johan samt hans Søn Hennechin, hans Fader Hartvic med hans Søn Hennechin, og han selv var bleven fuldkommen stillet tilfreds for den. Nicolaus Friis og 3 andre hang tilligemed ham selv deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Hennechin Albertson, Indbygger i Slaulose, gav den 10de Augusti sit Gjælds-Bevis for 28 Mark Sølv til sin Med-Indbygger, den beskedne Mand Hincekin Winke, og pantsatte derfor sin Gaard i Byerbygade, med Grunden, det murede Hus, andre Bygninger, og Abild-Haugen (pomoerium), og skulde han,

naar

naar det var bleven indløst til St. Volburgs Dag, end da beholde den i 1 Aar uden nogen Afgift; brændte den af, og Winke opførte en Bygning igjen, saa skulde Hennekin betale ham den efter Taxation af 4 deres Venner paa hver Side. (ibid.)

Oluf Hakonson Aar 1381.

Udi Lybek den 27de Augusti gav Heyno Verwer, Borger i Lybek, Fuldmægtig og Commissarius for Cardinal Pyleus, Pavens Nuncius til Dacien, Sverrige og Norge, tilligemed Johan Lange Kjøbmand fra Nürnberg, men boende i Lybek, sin Qvittering til Bisp Johan af Ribe, hans Kapitel og Kleresie, for 150 Guld-Gylden af ret Vægt, og 1 Gylden til Kardinalens Notarius, samt 57 lybske Skilling istedetfor Grot fra Tours betalt til Kardinalens Nuncius, og 9 forhen for hans Umage at bringe Kardinalens Brev til Ribe; og disse Penge havde Heyno faaet ved 2 Kaniker fra Ribe. Kardinalens Fuldmagt til Heyno og Lange fra Maynz den 23de Junii er indført i dette Brev. (ibid.)

Hvitfeld beretter S. 33, at der i dette Aar var saa godt Kjøb, at en gildet Veder gjaldt 4 Hvid, en Ko 3 Skilling lybsk, 15 Eg 1 Penge, en Skjeppe Korn 11 Penge, en Tønde Øl 4 Skilling, et Pund Smør 2 Penge, et Tiunde at leje om Dagen 3 Penge eller Heller, hvilket altsammen, naar det beregnes efter vor Tids danske Mønt, bliver dog altid meget godt Kjøb, som dog især kom deraf, at der da var faa Penge i Landet.

Den navnkundige holstenske Greve Henric døde i dette Aar (Script. I. 314 Christiani III. 272. Chronicon Holsat. in Acces. Leibnitii, cap. 25–26. p. 62 et 67.) uden at man veed Dagen, ja ej engang Maaneden, af Mangel paa Diplomer. Han har for sin Tapperhed Navn af "ferreus" ɔ: den som er af Jern, hvilken man ej heller kan afrette ham, ihvorvel mig synes at hans Broder Nicolaus udviiste sig ligesaa tapper. Udi Itzehoe blev

han

Oluf Hakonson Aar 1381. han begravet hos sine Fædre i Overværelse af hans Broder Claus og den holstenske Adel, og bleve mange Gaver og Offre givne for at holde Messer for hans Sjæl. Han regjerede i 41 Aar. Seent giftede han sig, først efter 1366, med Ingeborg, som var meget dejlig, og en Datter af den meklenborgske Hertug Albert den Anden, og yngre end hendes Brødre Albert og Henric, og Enke efter den brandenburgske Churfyrste Ludvig den Romer. Med hende avlede han tre Sønner Gerhard, Albert, og Henric, og en Datter Sophia, som fik Hertug Bugislav den Tredie af Pomern, med hvilken han avlede Sønner og Døttre. Da hans Børn vare unge ved hans Død, saa laae Regjerings-Byrden fornemmelig paa deres Farbroder Claus, dog finder man, at de tvende ældste, Gerhard og Albert, toge tidligen Del i Regjeringen.

Grev Otto af Delmenhorst, Søn af Grev Kristen, tilstod den 1ste April ved sit Brev at Raadet i Bremen havde valgt ham til Greve af Byland. Brevet er trykt hos Cassel. (Ungedruckte Urkunden pag. 17–72.)

Paa hellig Korsets Dag den 14de September kundgjorde Junker Johan og hans Broder Junker Mauritius, Sønner af Grev Cordas (Conrad) af Oldenborch, at de havde endeligen lovet Menigheden af Oldenborch, da den havde hyldet dem, efter deres Faders Raad, med oprakte Fingre, at de vilde holde Raadet og Borgerne ved deres Frihed efter de gamle Haandfæstninger og Breve, som deres Fader, Farfader, Farbrødre og Fættere havde udgivet. De selv og deres Fader hang deres Segl for. (Lünig Spicileg. eccles. 2ter Theil S. 373.)

Den 24de Maj indgik de meklenborgske Hertuger Henric og Magnus en Forbindelse udi Barth med Hertug Wartislav 6

af

af Pomern og Rygen, som fra 1363 var gift med Anna Datter af den meklenborgske Hertug Johan en Broder til Albert 2; hvorved denne Wartislav forbandt sig til al mulig Bistand imod Kong Oluf og Dronning Margrete. Imidlertid skrev Henriks Søn Albert sig paa denne Tid ej Konge til Danmark, men kun Arving dertil, men brugte dog i sit Vaaben de 3 danske Løver, og det kronede meklenborgske Tyrehoved paa Hjelmen. (Rudlof II. 510-511.) Oluf Hakonson Aar 1381.

I dette Aar døde Bisp Bottolf af Stavanger og viede Erkebisp Throndi i hans Sted Hallgur Asmundsøn til Bisp, og siden efter døde Erkebispen. Da nu dette maa være skeet meget snart paa Aaret, og efter Annales Flateyenses, som Torfæus (Hist. Norvag. IV. 508.) følger, Nicolaus først blev Erkebisp 1382, saa maatte Oluf ej være bleven kronet før da, saafremt det, i Følge Hvitfeld, skete, da Nicolaus var Erkebisp, men jeg vil dog snarere troe, at Hvitfeld har heri fejlet. Efterat Erkebispen havde indviet Hallgur til Bisp i Stavanger, kom en Olav fra Rom og var der bleven viet til Bisp, hvorpaa Hallgur godvilligen veg for ham. Bisp Magnus i Hammer døde ogsaa, og ligeledes Oddgeir af Skalholt den 15de August. Rafn Botolfsøn kom i dette Aar til Island som Opsynsmand over den halve Del deraf, beskikket af Kong Oluf. (Torfæus l. cit.)

Den 28de April i Wadstena stadfæstede Peder Porse, Ridder, og hans Hustru Ingerydh Sigga Datter, Gaven af Brænninge i Raga Sogn til dette Kloster ved hans Hustrues Søster Ingeborg Hakans Datter, som gav sig did ind, og vilde der begraves. (Diplom. Langeb.) Da den hellige Cathrine, den hellige Birgittæ Datter, begroves i Wadstena, hvor hun var død den 23de Martii, vare der nærværende mange Erkebisper, Bisper,

Ab-

Oluf Hakonson Aar 1381. Abbeder af de tre nordiske Riger, Sverrige, Danmark og Norge, som fulgte hende til Jorden med megen Graad; der var og Kong Alberts Søn Eric med mange Fyrster, Magnater og Baroner, foruden utallige mindre Gejstlige og Verdslige; Bisp Nicolaus af Linkøping forrettede Tjenesten. (Acta Sanctor. Martii Tom. III. 517. Raynaldi. Annal. ad ann. 1381. pag. 97. No. 55. 46). Jeg forestiller mig, at da saa mange Danske vare der i Sverrige, saa har det givet Anledning til at Forliget mellem Skaaningerne og Kong Albert blev den 7de April besluttet i Skenninge. (Lagerbring. III. 689.)

Aar 1382. Af Aaret 1382 haves næsten ingen Diplomer af Kong Oluf og Dronning Margrete. Dog taler Johan Buk og 3 andre i et Brev fra Skippersløf den 9de October om det S. 98 anførte Brev fra Kongen, hvorved han havde befalet dem at sætte Thuco Nickesson i korporlig Besiddelse af Skippersløf og mere, og bevidnede herved at have gjort det.

Den 31te October gave de Væbnere Hinric Wardenbergh og Paschedach deres Qvittering til Dronning Margrete for 400 Mark Sølv, hvorfor de havde havt hendes Slot Abrumstorp (nu Jægerspris) i Pant med tilliggende Fogderier, og vilde de inden 14 Dage levere tilbage hvad Breve, de havde fra hende. Ved dette tilintetgjorde de og hvad Løfter, Lof kaldet, hun og hendes Medlover-Mænd havde skriftligen eller mundtligen og med Haandtag givet dem, undtagen et Løfte om 100 Mark Sølv ved Herre Vicco Moltike, Ridder, og tre andre, hvorom de lovede Taushed i et Aar fra næste Mortens Dag. Naar hun det paakrævede vilde de tilbagegive Abrumstorp. De gave og herved Qvittering til Hennikin Olafsson og tre andre for 100 Mark Sølv, som de med

sam-

samlet Haand havde lovet for hende. Adskillige lovede alt dette med dem, og deriblant Johan Liste, Hovedsmand paa Dronningens Vegne for Slottet Oppensten. (Diplom. Langeb.)

Oluf Hakonson Aar 1382.

Johan Thruwelsson, Landsdommer i Sjeland, med to Riddere og fire Vabnere vidnede, at den 5te November mødte paa Landsthinget den ærværdige Mand Peder Lykke, Kanik i Roeskilde, og fremviste tre beseglede Breve fra Dronning Margrete om Odsherreths Pantsætning ved hende til Roskilde Bisp for 800 Mark Sølv, og vidnede tilligemed, at hun havde indløst dem, hvorpaa Ridder Jacob Olafsson, som sad med i Retten, reiste sig og vidnede, at han havde været tilstede da Odsherreth blev løst tilbage. Der oplæstes og Hinric Wardenberghs og Paschedachs Qvittering til Dronningen for de hende laante 400 Mark Sølv, hvorfor de havde Abrumstorp og Hornsherreth i Pant, og tilstod Hinric Wardenbergh, som var nærværende, at han og Paschedach havde faaet Pengene. (ibid.) Man seer heraf, at Margrete forstod Husholdningskonsten, og vidste at bruge sine Penge.

Den 24de Junii holdtes en Samling i Lybek af Hansestæderne, Hamborg, Rostok, Stralsund, Wismar, Lyneborg, Campen, Zutphen og Lybek. Man besluttede da at tilskrive Eschel Valck et Brev, som mente at have Ret til Folkenes Efterladenskab (wedeme) da dog Slottene i Skaane vare pantsatte til Stæderne, og de derover vilde holde sig til "Wedeme", ligesom deres Forfædre, thi om Kong Magnus, medens de havde Slottene, havde givet Valck beseglet Brev paa Wedeme, saa fik han derom at holde sig til denne Konges Arvinger. Henneke Grubendal (den danske Konges Hovedsmand paa Søborg Slot i Sjeland) og Thomas van dem Hagen mødte ogsaa, og sluttede Fred med Stæderne til næste Mortensdag, og skulde den opsiges fire Uger

Oluf Hakonsön Aar 1382.

forchen, af Grubendal ved hans aabne Brev i Stralsund, og af Stæderne ved aabne Brev paa Syborg; begge lovede at holde denne Fred for sig og deres Anhængere, og sluttede de Vicke Grubendal ind derudi, og saafremt Hinric Wartberg og Paschedach vilde antage den, saa skulde de sende deres aabne Brev herom til Lybek, og ligeledes skulde Henneke Orzen gjøre. (Rimeligen have disse Herrer især drevet Sørøveri mod Stæderne, og Søborg været et af de Slotte, hvorhen Ranet blev ført.) Henneke Lembeke lovede Herre Everd Boze paa dem af Campen deres Vegne Fred for sig, og alle dem, der hang af ham, og skulde den vare til næste St. Hansdag, og lovede Boze ham den igjen paa Campens Vegne. Herre Peter Stromekendorp og Wulf Wulflam talte om de store Bekostninger, de havde havt paa de skaanske Slotte, og begjerte enten Betaling eller Forstrækning, hvilket opsattes til næste Samling i Stralsund, hvorpaa de mældte, at om de ej bleve hjulpne til Mikkelsdag, saa maatte de frasige sig de skaanske Slotte, hvilket dog ej toges imod. (Recessus Hansæ.)

Den 29de September holdtes atter en Samling i Stralsund af Stæderne: Lybek, Rostok, Wismar, Stetin, Gripeswald, Tanglim (Anclam), Thorn, Danzig og Stralsund, hvor Herre Peter Stromekendorp og Wulf Wulflam beklagede sig, at have faaet Skade ved Slottene, som de paa Stædernes Vegne havde i Bevaring, og forlangte 1000 Mark godtgjorde for Omkostninger og Skade, men som Stæderne ej kunde enes herom, saa opsagde den første Stæderne, og blev hans Medlovere fri for deres Løvte, hvorimod den sidste paatog sig Slottene efter Stændernes Begjering indtil næste St. Jacobi-Dag (den 25de Julii.) Man vedtog ogsaa, at ville holde en Samling i Lybek 14 Dage efter Paaske, for at tale om den Skade, Sørøverne fra Danmark havde

de gjort, og om de skaanske Slotte og om Fredsskibe at udruste (ibid.) Man lod og et Brev paa plattydsk afgaae til Dronning Margrete og det danske Rigsraad af Indhold, at de havde holdt mange Samlinger, baade i Skaane og til Nykjøbing (venteligen i Falster) om den megen Skade, som var skeet dem og Kjøbmændene alle Dage, og endnu skede af Indvaanerne i Danmark, som droge ud derfra og did igjen fra og til Slottene, og havde de forlangt redelig Besked og Erstatning, som endda ikke var skeet, og havde de ventet Sendebud derom paa Samlingen i Stralsund, men forgjæves, hvorover de havde igjen berammet en Dag i Lybek 14 Dage efter Paaske, om det da skulde blive Dronningen belejligt at komme der, eller at sende sin Fuldmægtig for at faae redelig Besked, saa at de ej havde nødig at klage mere. (Diplom. Langeb.) Man vedtog, at Enhver skulde tale i sit Raad om Nordmændene (fra Frankrige) deres Gods, hvad enten det kom til Stæderne eller til Skaane. (ibid.)

Oluf Hakonson Aar 1382.

Udi Kjøbenhavn indgikge Kjøbmændene fra Wismar, Sunde (Stralsund) og Stetin en Forening den 2den Februarii for alle de tydske Stæder, og besluttede at give 1 Boldek (maaske en Ligbaar) og 4 Lys naar en Broder af Selskabet (Gildet) døde, og hædre ham med 3 Messer, hvortil skulde gives 2 Mark Vox. Pontoppidan har givet et kort Udtog af denne plattydske Gilde-Skraa i Origines Havnienses (p. 186–187.) og seer man der ogsaa, at det kaldes Hellig-Trefoldigheds-Gildet.

Hennekin Lembek Hovedsmand paa Riber-Hus gav den 21de Februarii Qvitering til Christiern Frellefssøn sin Foged og Tjener for alt hvad han havde oppebaaret af Riber-By med Fogderier og Herreder tilliggende Slottet (Diplom. Langeb.)

Oluf Hakonson Aar 1382.

Benedict Bilig, Ridder, frasagde sig den 9de Marts Retigheden til det Gods, han havde ved sin Hustrue Helena efter bemældtes Mand Eric Nielson af Hyningsholm, og som denne havde i sit Testamente bortgivet til at oprette et Vicarie for i Roeskilder-Kirke; og det frasagde han sig ej alene for sig selv og Arvinger, men for alle bemældte Erics Arvinger, saa og til andet Gods, som Herre Eric ogsaa havde givet til bemældte Vicarie; han forbandt sig og til at oprette et Alter (St. Nicolao til Ære) henliggende til ommældte Vicarie i Roeskilde-Kirke, og at give Prydelser til det, nemlig en Messe-Bog, Kalk og Disk af Sølv, et hvidt Alter-Klæde, og de øvrige Prydelser, saavel til Præsten som til Alteret, og det inden St. Hans Dag over et Aar. Han selv tilligemed de adelige Mand Johan Offeson af Eghede, Hennichin Olafsson af Snesholm, Hennichin Grubendal Høvedsmand paa Slottet Snesborch, Johan Tuveson af Thærsløsæ og Peder Steen af Husby hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Den 14de Maj skjænkte den Adelsmand Olav kaldet Grubbe 2 Brydie-Gaarder i Witskyle og Flakkebergs Heret til St. Mariæ Kirkes Bygning i Sorøe, for sin Hustrue Margretes og begge Forældres Sjæle, hvorimod Brødrene skulde højtideligen ihukomme dem, som de andre Ordenens ypperste Velgjørere; disse Gaarder havde han mageskiftet sig til fra den ædle Matrone Fru Cecilia Enke efter Herre Herman kaldet Tralav, Ridder, og derimod overladt ham sit Fædrene-Gods i Tjæreby og Rugstæda Heret, og skjødte han dem selv paa Ringsted Landsthing. (Scriptor. R. D. IV. 509.)

Den 4de Junii bekjendtgjorde Johan Trugillson, Landsdommer i Sjeland, Olav Lungæ, Ridder, med Brødre Conrad af Farbeksholm, Henikin og Efvard, alle Moltiker, Johan

Gør-

Gørstingæ og Johan Brun af Førsløf Væbnere, at paa Sælands Landsthing havde den ædle Frue Gertrud, Enke efter Herre Eric Barnumson, Ridder, frivilligen skjødet med sine Børns Villie til Olav Grubbæ, Væbner, alt sit Gods, nemlig en halv Mark Jord Skyld i Kunby etc. dog først at besidde dem efter hendes Død. (Diplom. Langeb.) Oluf Hakonson Aar 1382.

Fra Lund den 18de September tilskrev Erkebisp Magnus alle Forstandere (Sogne-Præster) af Kirker og Kapeller, og alle andre gejstlige Personer paa Landet Rygen i Roeskilde Stigt, at Berthold Wuzeke Præst og Kanik i Roeskilde, havde paa egne og 14 andres Vegne, hvoriblandt Sumo af Yasmand, Guzlav Zum den ældre, Nicolaus Sum den ældre og Henric Sen af Ertmar af Lancken, klaget over, at Esbern Decanus i Kjøbenhavn, beskikket Commissarius af Bisp Nicolaus af Roeskilde, højligen fornærmede dem, thi efterat de lovligen havde appelleret til Erkebispen imod hans Fremgangsmaade, havde han dog bandsat dem, hvorfor Erkebispen herved erklærer den for ugyldig og truer dem, han tilskriver, med Band, om de ej adlyde. (ibid.)

Folmar Jacobsen bevidnede den 20de September at have skjødet til Frue Elena af Byernvith, Enke efter Herre Everard Moltike, Ridder, og til de Molteker Conrad, Hennichin og Everard og deres rette Arvinger Godset i Heyneth ham skjødet paa hans Faders Vegne paa Stehfnets-Hæreths Thing ved Frue Inghebnrg Enke efter Albert Albrithsøn. Jacob Olavsson, Ridder, overlod ogsaa samme Dag til bemældte Frue og de 3 Molteker samme Gods, som arveligen var tilfaldet ham selv, og Broder Olav Lunghæ, Ridder. Folmar og Andreas Jacobs-Sønner og Johan Thrugillson hang deres Segl for. (ibid.)

Oluf Hakonson Aar 1382.

Den 26de September 1380 havde Gotskalc Henningson skjænket til Frue Alter i Lund, som laae i Kirkens nordre Deel, hvor Disciplerne plejede at holde Mariæ Messe, til deres Underholdning 3 Grunde i Travestræde i Skaaner, og gav han herpaa Brev til Herre Nicolaus Offeson bestandig Vicarius ved bemældte Alter; hvorimod de aarligen skulde paa første hellig Dag efter Mortens Dag holde Aarstid for Kong Valdemar, Gotskalc selv, hans Frue Cecilia, og deres Arvinger, saa længe Lunde Kirke stod. Heraf udstædte Erkebispen en Vidisse den 7de September 1382. (ibid.)

Den 12te November fra Kjøbenhavn tilskrev dets Decanus Eobern alle gejstlige og offentlige Notarier paa Rygen, at da de Personer (omtalte i Erkebispens Brev af 18de September) vedblev i deres Forhærdelse og i Band, at de derfor skulde paaminde bemældtes Venner, Naboer, Tjenere og Frænder af begge Kjøn, at de paa ingen Maade skulde have Omgang med dem, eller i noget være dem til Tjeneste medmindre de 4 Dage efter vilde være bandsatte. (Diplom. Langeb.) Uden Tvivl har denne Eobern været en slem Hierark.

Den 14de December udgav Erkebisp Magnus i Tummathorp en Stadfæstelse ud paa alle hans Formænds Privilegier givne til St. Peders Kloster i Thommorp, og anføres det af 1322 og 1377.

Udi Stralsund i det søndre Chor ved Alteret i St. Nicolaj Kirke lod den stridbare kjøbenhavnske Decanus Eobern den 31te December forkynde sit Band mod Bertold Wuszeke Præst og de flere for Bertold Qvaas, Sognepræst ved Oldenkirken, og fire andre rygiske Sognepræster, og formanede dem at holde derover, men Qvaas svarede, at de derom vilde beraadslaae sig, og gav den en-

de-

delige Besked, at da Erkebispen havde tilbagekaldt hans Bandsætning, og de ogsaa siden havde forrettet Gudstjenesten udi de Bandsattes Overværelse, saa kunde de ej efterkomme dem, hvorpaa Esbern lod forfatte et Notarial-Instrument, hvorved Johan Koulyn, Klerk af Zwerin Stigt, og keiserlig Notarius Publicus, var Vidne. (Diplom. Langeb.) Oluf Hakonson Aar 1382.

Kroniken, som slutter med 1389 (Script. IV. 534.) beretter, at Herre Thuvo Galen, Gjelker i Skaane, mistede sit Slot Thyrsterpes, og at Ridder Holmger blev der ihjelslagen; Hvitfeld lægger til S. 33, at det laae ved hans Gods Næsbyholm, og at Holmger, som han kalder Peder Holgersøn, var hans Halvbroder. Saa at det er uvist om det har været Kong Albert af Sverrig, som tog det ind, eller om det er skeet i et Opløb. Messenius Scondia III. 29. og Dalin (II. 569.) mene, at Albert har gjort dette, og vil den første at Skaaningerne brøde Freden, men den sidste derimod, at Albert brød den. Lagerbring (629-30.) troer derimod, at dette er skeet i en Opstand, hvilket bliver det rimeligste.

Grev Nicolaus af Holsten havde i dette og maaskee i forrige Aar megen Krig med Ditmarskerne, hvilke først, paa Grund af adskillige Fornærmelser, skulle have begyndt Krigen. Det kom da til et uafgjørende Slag, som det synes, i hvilket Greven selv fægtede med stor Tapperhed, og skal med sit Sværd have kløvet en stor ditmarskisk Ridder tvers fra hinanden. Men derpaa blev, endnu i dette Aar, som Hvitfeld S. 33 vil, hvorvel Christiani er uvis mellem 1382 og 1383, Fred sluttet, hvorved fastsattes, at Ditmarskernes Skibe skulde paa Ejderen og Traven være, som fra Arilds Tid, fri for ny Told og Skat; tilføiede Holstenerne dem nogen Skade, da skulde den erstattes inden een Maaned, hvilket og

Oluf Hakonson Aar 1382. Ditmarskerne levede paa deres Side, saa og at klage ordentligen for Greven, og ej hævne sig ved at gjøre Indfald, om de fornærmedes i noget. Ingen Part skulde beskytte den andens Fiender. Saa længe dette holdtes skulde og Freden vare, men vilde en af Parterne opsige den, da skulde det tilkjendegives 6 Uger forud; beseglede Breve bleve herpaa udstædede, som endnu ej ere fundne. Rimeligen fornyedes for det øvrige Freden af 1355. Og fra den Tid holdtes Freden saa længe Grev Claus levede. (Leibnitii Access. p. 74–75. Hvitfeld 33. Boltens Ditmars. Gesch. II. 405. Christiani III. 275.)

Den 2den Februarii sluttedes udi Lybek en Lande-Fred mellem Hertugerne af Saxen Eric den Ældre, og Eric den Yngre, Grev Otto af Holsten (egentlig af Schauenborg og Pinneberg) og Staderne Lybek og Hamborg.

Den 23de Junii udi Hamborg tilstode Decanus Werner og det ganske Kapitel der, at de af deres Herres af Holsten og Schavenborch Naade, og ej af Ret, havde sat en Med-Indsamler af Tolden udi Hamborg, paa Vilkaar at Byen skulde selv lønne ham. Endskjønt Brevet er trykt i Remonstratio Danica, saa har jeg dog ladet det trykke bag ved, siden bemeldte Remonstratio er sjelden.

Pave Urbanus skrev fra Rom den 25de April til Raadet og Menigheden i Wismar, og roste dem meget, fordi de satte sig mod Schismatici (Anhængerne af Mod-Paven Clemens) og at hans Nuncius Bisp Johan af Slesvig skulde nærmere give dem hans Villie tilkjende. (Schrøders Pap. Mecklenb. p. 1551.) Fra dette Aar haves i Archivet et norsk Brev af Ridder Knut Alguzson, udstædt den 22de Januarii, og dateres det fra 1382 uden at melde af hvilket Kong Olufs Aar. Men i Fortegnelsen af Brevene forvarede paa Aggershus 1624, forekommer 10, alle daterede

fra

fra Kong Olufs andet Aar, og kun eet dateret 1382; alle have været paa Norsk og af Private. Nogle af dem høre maaskee til 1383, hvorom dog aldeles intet kan siges; da Dagen ej nævnes ved noget. Oluf Hakonson Aar 1382.

Paus anfører (i Norske Love III. 230.) paa Dansk og Torfæus paa Latin (Hist. Norv. IV. 509.) et Brev af Kong Oluf givet i Bergen udi hans Riges 2det Aar, og stilet til Islanderne, som da eller derefter seglede til Bergen, om, at hans Embedsmænd der havde klaget for ham og hans Raad, at de ej betalte den rette Told af hvad de did førte, og da han havde efterseet det med Rigets Raad, saa havde han fundet i Kong Magni Anordninger, at de af hvert Hundrede (120 Fisk) skulde give 6, af hver Tonde saltet Torsk 6 Skilling Lybsk, af hvert Kar Tran 1 Ask, og af hver Pakke Vadmel og af alle Slags Vare i samme Forhold. Derfor befol han dem at betale efter hans Faders Anordning, og de som brøde derimod, at bøde 8 Ørtug og 13 Mark. Herved vare nærværende Jacob, Biskop af Bergen, Amund Findsen, Drost og Kongens Frænde, og mange flere. Skade at Dagen ej staaet hos.

Flateyar-Annaler henføre til dette Aar, at Kanikerne i Tronhjem udvalgte Hakon Ivarsøn til Erkebisp, som derpaa drog til Rom for at vies, men kom ej længere end til Tydskland, da han mødte Nicolaus, dansk Legmand, som kom derfra med Pallium, og var der viet til Erkebisp. (Torfæus l. cit.) Dette bringer mig paa de Tanker, at Nicolaus ej er kommet til Norge førend 1383, som og en islandsk Annal vil, og som stadfæstes derved, at man haver et Brev fra ham af 8 November, uden tvivl givet i Danmark, hvorved han overlader til Dronning Margrete med al Rettighed den Landsby Brundby-vestre, Ryngebeks Leje, og Mølken Wethlevgarth, som Kong Oluf havde skjænket ham, og hvilken han mær-

Oluf Hakonson Aar 1382.

seligen kalder de Danskes, Norskes, Svenskes, Slavers og Gothers Konge. Han selv tilligemed Herre Johan Rut, Ridder, og Peder Jacobsen, kaldet Finkenoghe, Erkebispens kjære Broder, hang deres Segl for.

Den 7de September udi Forbærg gav Arwo Ingemarsson, Ridder og Høvedsmand i Jempteland, et Lejde-Brev for 3 Uger fra Mikkelsdag af til de Kaniker og andre Gejstlige, som efter Erkebispen i Upsal hans Befaling skulde drage did for at undersøge Provst Laurencius af Lyth hans Udsvævelser, og hvilken var nu afsat i Jemteland, og skulde samme Lejde-Brev og gjalde for Herre Laurencius Lyth. (Diplom. Langeb.) Heraf sees at Jempteland stod i det aandelige under den svenske Erkebisp.

Islænderne svore nu Kong Oluf Troskabseed. Andres Svendsson kom til Island, og var af Kongen beskikket til Forstander for den halve Del deraf. (Torfæus IV. 508.)

Paven lod nu paa alle Kirke-Dørre i Norge opslaae Bands-Breve imod Mod-Paven Robert (som kaldte sig Clemens). Samme Bands-Breve opsloges og paa alle Kirke-Dørre i Danmark. (Pontoppidans Annal. II. 227.)

Skibet Thorlaksfud fra Skalholt strandede ved Grønland, men Folkene reddede sig i Land til Landet der, komme og tildeels op paa et andet Skib kaldet Olafs-Suden, som derpaa kom til Norge, efterat have været 2 Aar i Grønland, og bragte Tidende med om den grønlandske Bisp Alfs Død, som var skeet 6 Aar sehere efter adskillige Annaler, men snarere kun 4.

Michael, en dansk Mand, blev (Torfæi. Hist. Norv. IV. 541.) i Rom viet til Bisp i Skalholt, og havde forhen været Poenitentiarius i Rom.

Paa

Paa Orkenøerne blev Biskop Vilhelm dræbt, hvilket i Torfæi Orcades (p. 177.) henføres til 1383. Da han var uforligt med den norske Konge, saa har dennes Jarl Henric af S. Clare maaske ladet ham dræbe. Oluf Hakonson Aar 1382.

Den svenske Drost Bo Jonsen myrdede den 19de Junji i forrige Aar, hvilket Messenius (Scondia: III. 29.) henfører til dette, Ridder Karl Niclæsson udi Ridderholms-Kirken, da Minoriternes, i Stokholm ligefor det høje Alter, uden at han derfor, saavidt man veed, gav nogen Bod, og hug han ham i mange Stykker, hvis Antal stod i Messenii Tid angivet paa dennes Ligsteen.

Den 11te Julii udstædte det svenske Rigsraad, og i Spidsen af dem Erngisl, Jarl af Orkenøerne (som han vedblev at skrive sig, endskjøndt han ej besad det, og Henric af S. Clare nu var Jarl der) den Anordning, at hvert Menneske i Sverrige, som havde naaet sit 16de Aar af begge Kjøn, skulde give 1 Penge gangbar Mønt til Wadstena Kloster, og hertil havde Kong Albert givet sit Samtykke. (Diplom. Langeb.)

Den 6te December udstædte Christina, Datter af Herre Peder Karlsson af Byerby og Enke efter Magnus Johanson, sit Gjælds-Brev til den beskedne Mand Hennechin Molteke af Thorbernesælde for 10 Mark purt Sølv i gamle Sterlinger, og lybske Kroner (coronatis.), som allevegne i Dacien vare gjænge og gjæve, hvorfor hun pantsatte ham sine Ejendomme i Mørkow (Mørkhøj) og Nyken Nethwet, som Herre Benedict Byug, Ridder, uretfærdigen forholdt hende, saasnart det kunde igjen vindes. Hun selv tilligemed Herre Barnum Eriksson, Ridder, Jacob Skave og Jacob Niælsson af Wagnsorp hang deres Segl for. (ibid.)

Oluf Hakonsøn Aar 1383.

Kong Oluf var den 2den Januarii i Kalundborgh, og tilskrev derfra Skaanderne, at han havde tildømt Tyko Pucher Godset i Elvedorp i Arsháreth, som denne havde arvet med sin Kone. Dette Brev er tilligemed mange flere af 1384, 1386 og 1388 indført i en Vidisse af den bejendte Herre Abraham Brodersen givet i Svausridh 1402 Onsdagen efter Søndagen Lætare.

Hamsfort vil, at Kongen var efter 6te Januarii i Nyborg og tildømte der Valdemar Skinckel noget Gods; men naar han vil at han opholdt sig der denne Vinter og Sommer, saa vise Diplomer, at han dog imedens har været paa andre Steder.

Den 22de Januarii paabød han, uvist paa hvad Sted, at naar Nogen anlagde Sag imod nogen af den roeskildske Bisps Tiunde (familia), skulde det ske lovmæssigen paa Bispens Retterthing efter de roeskildske Privilegier, og gjorde Kongen tilintet Alt hvad sket var paa anden Maade. Nicolaus Draghæ, Kongens Justitiarius, var herved Vidne. Dette Brev er indført i en Vidisse udstædet paa Sjelands Landsthing 1417, Onsdagen for St. Thomæ Dag, der indfalder den 20de December. (Dipl. Langeb.)

Den 4de Martii var Kongen i Roeskilde (Scriptor. I. 314) og udstædte der følgende Brev, hvorved han tildømte Thorkill Niclesson af Gladsaxe Godset i Skipperslöff ꝛc. ham tilfalden i Arv efter hans Fader Nicolaus Byriesson. (ibid.) Hvitfeld vil (S. 34) at forhen holdt Kongen et Parlament, som Hvitfeld kalder en Herredag, udi Odense, hvor han den 1ste Martii tilligemed den holstenske Grev Adolf viste sig gavmild mod Knuds-Brødrene.

Udi Staden Lybek mødte den 5te April Sendebuddene fra Stæderne Hamborg, Rostok, Stralsund, Wismar, Lyneborg, Campen, Dortrecht, Amsterdam og Lybek, og blev da berammet,

at

at 14 Dage efter Pindse skulde atter en Samling holdes i Lybek om de mange Besværinger, som skete Kjøbmændene i Flandern, England og Norge, og blev derpaa et Brev skrevet til Dronning Margrete af Indhold, at de vel havde bekommet hendes Brev, og tilligemed af Credencial-Brevet forstaaet Wulflams Ærinde til dem fra hende, men dog igjentoge de herved deres Klage over den Skade, som var sket menige Kjøbmænd fra Riget Danmark, og fra Rigets Slotte der, saa og fra Rigets Indvaanere, og forlangte derfor, at hun og Rigets Raad vilde sende Fuldmægtige til Stralessund, og havde de tilskrevet dem af denne By, herom at handle, da de haabede at dem skulde ske lige for ulige. Herre Everd Boze af Campen foredrog, at han i fremfarne Aar havde forestillet Stædernes Fogder i Skaane, at de skulde bestyrke Slots-Hovedsmændene med 30 Væbnede, men ingen havde gjort det uden de af Campen og Sunde (Stralsund), hvorfore han bad at de andre vilde og gjøre sit dertil, hvorpaa vedtoges, at enhver Stad skulde befale sin Foged det; Herre Peter Stromekendorp og Wulf Wulflam klagede over at Slottene i Skaane indtoges (maaske af de Indfødte i de indbyrdes Krige), og at Herrederne som dertil laae, fordærvedes, samt Godset, saa at de toge stor Skade, hvilken de beregnede til 300 lødige Mark, og opsattes Undersøgelsen herom til næste Samling; de klagede og over de store Omkostninger de havde havt ved 1382 at frede Markedet i Skaane, og forlangte ligesom de andre, Tillæg til de 100 Mark de havde faaet, og blev dem tilstaaet 50 Mark Lybsk i Skaane til den næste Høst; Wulflam gav og tilkjende, at han ej vilde holde de skaanske Slotte længere end til næste St. Jacobi Dag, medmindre man vilde give ham 1000 lybske Mark istedet for de 1000 sundiske, han hidindtil havde faaet; dette opsattes og til næste Samling; i Henseende

Oluf Hakonson Aar 1383.

Oluf Hakonson Aar 1383.

seende til Agrene, liggende til Slottene i Skaane, da vilde han at Kornet som stod paa dem skulde taxeres af 2 Mænd paa Stæ- dernes Side og 2 paa hans, saafremt han kom fra Slottene; med Freds-Skibene skulde bero til næste Samling, da Enhver skulde bringe sine Pundpenge med; i Henseende til Tøjskjærerne i Skaa- ne, da skulde der med dem forholdes efter Recessen af 1377, gjort i Lybek St. Hansdag, og skulde Enhver befale sine Fogder at holde herover; af engelsk Klæde skulde hvert Stykke holde 44 Alen, og hvert halve Stykke 22.

Atter den 31te Maj samledes i Lybek Stæderne Cöln, Ham- borg, Rostok, Stralsund, Wismar, Dortmund, Münster, Cam- pen, Amsterdam, Brunsvig, Hildensem (Hildesheim) og Lybek; der taltes om de skaanske Slotte, og Walmeken Wulflam ved- blev at forestaae dem paa Stædernes Vegne paa samme Vis, han hidtil havde havt dem, og det saalænge Stæderne beholdte dem ef- ter de Breves Indhold, de havde af det danske Rige, og gik hans forrige 4 Forløfts-Mænd paany i Borgen for ham, og skulde han fra Jacobi Dag af aarligen have 1200 Mark sundiske, og herpaa i Høst annamme paa forestaaende Aar 575, og nu strax 500 Mark, som man var ham skyldig paa det nærværende; Fredsski- bene skulde blive i Søen til forestaaende Mortensdag, og Bekost- ningen for dem tages af Pundpengene, og om de ej strakte til, da af den skaanske Told. (Recessus Hansæ.)

I Junii Maaned holdt Kong Oluf det sædvanlige Danehof eller Parlement i Nyborg, og gav da den 29de Junii noget Gods til Prædiker-Brødrene, og den 26de Augusti tilbagegav han den velbaarne Mand (vir illustris) Andreas Stigison Godset i Nor- reby, ham frataget, som hans Farfader Ketill Petersson havde

ejet.

ejet. Herved vare Vidner: Nicolaus Urna, Johan Bryms og Nicolaus Drage, Justitiarius. Oluf Hakonson

Den 14de September vår Kongen udi Lund og tildømte der ved sit Brev Michael Ingermarssön, kaldet Dyækn, Besiddelsen af en Gaard, beliggende i Lund i Mariæ mindre Sogn, som Kongen forhen havde tildømt ham ved 4 Breve, og i hvis korporlige Besiddelse han og var bleven sat af 4 beskedne Mænd; herved vare nærværende Erkebisp Magnus og mange andre. (Diplom. Langeb.) Aar 1383.

Den 4de October samledes i Lybek, Stæderne Hamborg, Rostok, Stralsund, Wismar, Stetin, Gripswald, Thorun, Elbingen, Danzig, Campen, Staveren, Landet Gulland, Rygen, Goslar, Brunsvig, Lyneborg og Lybek, og blev da besluttet at affende et Brev til Dronning Margrete af Indhold, at hendes Skriver Albert Kaleberch havde paa hendes Vegne forebragt, at hun forlangte at holde en Dag med dem, og lode de hende vide, at, om det var hende behageligt, vilde de holde den med hende 14 Dage efter næstkommende Paaske enten i Nykøpinge eller i Vordingborg, og vilde de da gierne sende deres Bud did, saafremt hun vilde bringe med sig det danske Rigsraad, og Hovedsmændene af Rigets Slotte, paa det de kunde tale sammen om den mangehaande Skade, og de Hindringer, Kjøbmændene havde havt fra Riget Danmark, dets Indvaanere og fra Rigets Slotte. De bade og at hun med samme Bud vilde lade dem af Lybek vide hvad hun heri tænkte at gjøre. I dette Brev kalde de hende Durchlauchtige Fyrstinde. Fremdeles vedtoges, at om Dronningen lod Lybekkerne vide, at hun vilde holde Samlingen, saa skulde man ombede alle Stæderne, at sende deres Gesandtere, og medbringe deres Skade beskreven, som de havde lidt fra Danmark, Indvaanerne

og

Oluf Hakonsøn Aar 1383. og Slottene. Man skulde og sende Breve til Drosten, Herre Henning van Pudbuz, og til Cord Moltke, og lade dem vide, at der var berammet en Dag med Dronningen, og bede dem at komme der, og at tilsige Rigsraadet og Slottenes Høvedsmænd at møde der, samt at give Lybekerne Svar med samme Bud. Vilde Dronningen holde Dagen i Nykjøbinge, da skulde Stædernes Bud være i Rostok 8 Dage efter Paaske, men vilde hun holde den i Wordingborg da skulde de være i Stralsund paa samme Tid. Men blev intet af Dagen, saa bleve Stæderne enige om, at de til samme Tid vilde samles i Lybek, for da at beraadslaae om den skete Skade, og om de skaanske Slotte, hvilket de af Preussen vilde berette deres Raad. I Henseende til Regnskab for Pund-Pengene, og den skaanske Told, vedtoges at dermed skulde beroe til næste Samling, 14 Dage efter Pindse, og da enhver medbringe sine Pund-Penge. (Recessus Hansæ.)

Den 13de Februarii protesterte Esbern, Decanus udi Kjøbenhavn, udi Stralsund i St. Nicolaj Kirke imod Erkebisp Magni Brev af 18de September 1382 til Gunst af Herre Bertold Wuzeken, Embedsmand for den roskildske Bisp paa Rygen, som ej vilde tilligemed flere aflægge Regnskab; Esbern skyder sig ind under Paven, fordi Erkebispen ej havde undersøgt Bertolds Appel, om den og kunde kaldes saa, fordi han ej havde kaldt Parterne for sig, og ej hørt den roskildske Bisps Documenter, og ej iagttaget nogen Lov foran, men viist sig partisk: Esbern begjærte Bevis-Breve (apostoli) herpaa, om Magnus vilde give ham dem, og om de nægtedes ham, da appellerte han igjen til Paven. Af denne Appel blev et Notarial-Instrument udfærdiget ved Jacob Herwart, Præst i Zwerin Stigt, kejserlig offentlig Notarius. Denne Appel lod Esbern igjen oplæse i Sacristiet af vor Frue

Kirke i Kjøbenhavn den 16de Maj, og bevidnedes dette af Eric Awko's Søn, Klerk i Odense Stigt og kejserlig Notarius. Der-paa den 18de Julii udi den roskildske Bisps Nicolai Herberge i Stralsund krøb Bertold Wuzeke til Korset, og tilstod, at den Penge-Beregning, man forelagde ham, var rigtig, og det gjorde han med sine Forlovere, hvoriblandt nævnes Zume af Jasmund, Væbner, Gøzlav Zume, Zume den Ældre af Jasmund, Darizlav af Barnakav, Ridder, Nicolaus Izum (maaske Sum) den ældre, Henric af Lanken Søn af Ertman af Lanken; Bertold frasagde sig der og Appellen til Erkebispen. Andreas Pedersøn, Klerk af Roeskilde Stigt og kejserlig Notarius, udfærdigede et Notarial-Instrument heraf. (Diplom. Langeb.) Saaledes fik denne fortredelige Sag en Ende, i hvilken Roeskilde udentvivl havde Ret og Bertold og Erkebispen Uret, men hvorudi dog Lebern fremfor meget myndig, haard og hierarkisk; men saa var Tidernes Brug.

Oluf Hakonson Aar 1383.

Henning af Putbusch, Rigets Drost, paastod at have Arveret til Uresundby, som tilhørte Sorø Kloster, men udi Slaulose paa Kongens Retterthing frafkrev han sig den 13de Februarii denne Ret for sig og Arvinger, og udstædte ogsaa Kongen der sit Brev herpaa. (Scriptor. Rer. Dan. IV. 495 og 529.)

Den 15de Martii gjorde Johan Absalonsøn og Andreas Syundersøn af Kærstorp, Væbnere, et Skifte mellem sig af alt Godset i Fyen og udi Skaane, som var dem arveligen tilfaldet efter den ædle Mand Absalon Jacobson og hans Hustru Cecilia Jonesfæ Datter. Johan var denne Absalons Søn og Syunde havde ægtet hans Datter Christine. De skiftede med de ædle Herrer Tuwo, kaldet Galen, Gjelker i Skaane, og Olav kaldet

Oluf Hakonsön Aar 1383.

Lunghæ, Ridder, hang deres Segl for. Godset var meget og bestod i hitter omstrøede Gaarde. (Diplom. Langeb.)

Fra Lund den 17de April tilskrev Erkebisp Magnus fem af sine Kaniker om den salig Qvinde Magnild af Foletofte, som uretfærdigen var bleven dræbt af sin Sønnekone da hun førte et helligt Liv og derpaa blev begravet paa Foletofte Kirkegaard, hvor siden mange Jertegn vare skete; saa at Erkebisp Andreas havde i sine Breve kaldet hende en hellig Qvinde, men som man ej mere ærede hende tilbørligen, da i det Kapel, som der var bygget, holdtes neppe een Messe om Aaret, hvor forhen dagligen var messet, og at Almuen nu der hendrev hele Natten med uanstændige Sange, Dandse, Fraadseri og Drik, ja endog Skjørlevnet, derfor befalte han, efter Overlag med Kapitlet, bemeldte Kaniker, at begive sig did 3die Pindsedag, og at føre hendes Levninger ærbødigen hen til Lunde-Kirke, og at eftergive, naar de havde først fundet Naade hos Erkebispen, Syndere, især Manddrabere og dem der havde ligget Børn ihjel, eet halv Aar og een halv Faste af den dem paalagte Poenitense, at sige, de af dem, som vare nærværende ved denne Forflyttelse og Skrin-Lægning. (ibid., it. Mathiæ Ser. Episc. Lundens. 164.)

Erkebispen holdt nu et Provincial-Concilium i Malmughø (Malmø) og udstædte derfra den 25de April et Brev til sine Lyd-Bisper af Ribe, Viborg, Aarhus, Roskilde, Burglum, Odense, Reval og Slesvig, samt alle Geistlige i det hele Erke-Stigt, om at han med bemældte Bisper havde paa Concilium stadfæstet Erkebisp Peders, og andre sine Formænds, Anordninger paa deres Provincial-Conciliter, samt paany udstædet Band-Lysning mod dem som fangede Bisper, fornærmede Kirker, fangede eller fornærmede Geistlige i deres Person eller Gods, fangede, saarede eller dræbte

Mo-

Nogen i Kirker eller paa Kirkegaarde, tvang dem til at gaae ud ved Sult, eller trak dem voldeligen derfra; dem, som gjorde Kirker og Kirketaarne til Kasteller, som ved Plnster tvang Gejstlige og deres Underhavende til at give sig Qvittering; de Gejstlige, som holdt Gudstjeneste i slige Forbryderes Overværelse; dem, som røvede paa Landevejene, Sø-Røverne, og dem som plyndrede Skibbrudne; ligeledes dem, som havde Krig og Uvenskab med Kirkernes Advocater, deres Slotte og Befæstninger, og under det Paaskud røvede og brændte; saa og dem, som gjorde Anordninger mod Gejstligheden og Kirkens Frihed, og saa fremdeles. Dette skulde paa alle Højtider og Festdage oplæses, og skriftligen tilkjendegives alle gejstlige Personer i Lunde Erke-Stigt. (ibid.)

Oluf Hakonson Aar 1383.

Den 25de Maj solgte og skjødte Johan Henricsson, Kanik i Lund, til den ærlige (honestus.) Mand sin Med-Kanik Peder Nicolaisson en Gaard i Malmoghe kaldet Skaghemanz-Lathægart, som var ham bleven pantsat ved afdøde Herre Yvar Niclesson, Ridder. Heraf udstædte udi Lund Erkebispen en Vidisse den 13de August, tilligemed af Yvar Niclesson Ridders Brev af 31de August 1359, hvorved han pantsætter bemeldte Gods til Johan Henrichsson. (ibid.)

Fra Rom den 17de Junii tilskrev Pave Urbanus alle Abbeder og Conventer af Cistercienser-Ordenen og forbød at ingen Prælat eller Sognepræst maatte besvære dem med Tiende-Givelse. Heraf blev 1469 den 22de August en Vidisse udstædt af Broder Mathias Pedersson fra Esrom-Kloster udi Kjøbenhavn i Erkebisp Tuvo's Overværelse. (ibid.)

Den 29de Julii skjænkte Folmer Jacobsson af Magleby, Ridder, en ædel og meget navnkundig Mand, til Sorø Kirke for sin og Forældres Sjæle en Brydie-Gaard i Broby udi Alstædhæret,

Oluf Hakonson Aar 1383. og mende Gardsætie-Staffne (curiæ inqvilinares), som laae til den større Gaard, og skiødte dem paa Sjælands Landsthing. Disse Gaarde havde han tilbyttet sig fra sin Broder Nicolaus Jacobsson, Kanik i Roskilde, og derimod givet ham en Brydie-Gaard og to Gaardsæte-Stavne i Ramsyøharet. (Script. R. D. IV. 486.)

Den 11te November gav Margrete Thrueløsæ Datter, Priorinde af Mariæ Kloster i Roeskilde, og det hele Convent deres Gjælds-Brev til Clemens kaldet Haghæ, Væbner, for 14 Mark Sølv god og gangbar Ment, hvorfor de pantsatte Alt hvad den ædle (nobilis) Mand Eric Nielsøn af Hyrningholm havde skjænket dem for sin Sjæl nemlig Sæby i Waldburgsharet, ham pantsat af den ædle Mand Tuco Grubbæ af Therslosæ, og det gjorde de med Samtykke af deres Foresatte (Superior) Herre Michael Abbed i Sorøe. (Diplom. Langeb.)

Den 6te December overlod Peder kaldet Basæ af Thythæbyergh til den ædle Mand Conrad Moltike af Farebeksholm alt det Gods i Wrisløsalilæ, som Johan Skyttæ af Høøm havde pantsat til hans Fader Sten Basæ Ridder; fravendtes det Moltike, saa forbandt han sig til inden en Maaned efter at give ham 7 Mark Sølv.. Han selv tilligemed de beskedne Mænd Jacob Nielson af Synthorp og Peter Skyttæ af Høggorp hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Den 22de December forskikkede Andreas Petersøn, Væbner, af Svaneholm St. Augusti Kloster i Roeskilde Godset i Ysow, som han og hans Søstre Edla og Marina, der vare gangne ind i Klosteret, havde arvet efter deres Far- eller Mor-Moder Frue Cecilia Ba. (ibid.)

Efter Hvitfeld (S. 34.) som deri følges af Torfæus (p. 509.) faldt den svenske Kong Albert med en stor Magt ind i Skaane

og

Halland, og indtog Laholms Slot med Storm, men da Dronning Margrete og Kong Olufs Marsk gik ham i Møde med en dansk Krigshær, trak han sig tilbage, og ilede ad Sverrige til. (Lagerbring III. 691-92.) Skade at vi fra denne Tid have saa faa og ufuldstændige Kroniker. Oluf Hakonson Aar 1383.

Stephanius (Script. IV. 558.) lader den forrige Abbed Michael døe i dette Aar, men den 11te November var han endda i Live, saa at han efter dette maaskee først døde i Begyndelsen af næste Aar, men vist er det at han endda var i Live 1385. Han sad i 18 Aar og havde Nicolaus af Halland til Eftermand.

Den 15de Augusti døde Olaf Johanson, Erkedegn i Ribe, som gav en Bibel, der kunde bæres (thi de fleste vare lænkede fast) og fik forgyldte Sølv-Belte til at kjøbe Gods, hvorfor hans Aarstid bestandig kunde holdes. (Script. V. 507.)

Udi Tøndern den 2den Martii tog Adolph, Greve af Holsten og Stormarn, Lygum Kloster under sin Beskjærmelse, og stadfæstede dets Privilegier, givne af de danske Konger og søndrejydske Hertuger. Er trykt S. 178 i Langebeks 8de Tome. Heraf maa man slutte, at Adolph har i det mindste været i Med-Besiddelse af (Store-) Tøndern og Lygum. Hertug Henrics Enke Kunigunde havde faaet Tøndern og Hadersleb til Livgeding og Enkesæde af sin Mand, og var efter hans Død i Besiddelse deraf med Kong Valdemars Tilladelse; imidlertid vare dog begge Slottene der i Hennicke Lembeks Hænder som Hovedsmand, men forend dette Aar, maaskee 1382, bemestrede de holstenske Grever Nicolaus og Adolph sig dem, saa at den første beholdt Haderslebem, den sidste Tøndern; Kunigunde mistede det altsaa, og Anledningen dertil var, at Herman Lembek kom i Tvist med Kiloniensere, som vare Adolphs Undersaatter. (See Chron. Holsatiæ

cap.

Oluf Hakonson Aar 1383. cap. 23 p. 58. Carstens hos Heinze T. 3 p. 21–22.) Men Kunigunde levede længe efter denne Tid.

Erkebisp Magnus gav i Lund den 8de September 40 Dages Aflad til alle dem, som besøgte for Rejse eller Andagts Skyld St. Johannis Kloster i Hollym (skal være Holm) tæt ved Slesvigh, ligeledes dem, som bade der for de Afdøde, som rakte Hjælp og Haand til Kirkebygningen, Prydelserne, Lysene, Nonnernes Indkomsters Formerelse, som hørte Messe eller anden Gudstjeneste der, og som efter Messen, naar salve regina sjunges, bade Gud for Fred og for den ganske danske Kirke, ogsaa ginge om Kirkegaarden bedende for de Døde, som fulgte Herrens Legeme og den hellige Olie, naar den bares til og fra Syge; eller om Aftenen ved Klokkeslaget tre Gange bøjede Knæ ved Engelens Helsen, eller og bade for deres Herres Kong Olavs (besynderligt at Dronning Margrete er udeladt) lykkelige og ønskelige Tilstand (status), som og de ædle Fyrsters og Herrers, de holstenske og stormarske Grever Henric og Nicolaus (fordi de besadde Byen og andet af Landet Slesvig som Pant) saa og deres ædle (her staaer vel Nichtarum, men det er intet, hvorfor jeg læser Nobilissimarum) Fruer og deres kjære Sønner. Brevet er trykt i Westphals 3die Tome col. 372–73 og 338–39. Efter det skulde Grev Henric endda have været i Live 1383 den 8de September; Hvitfeld (S. 33) henfører og hans Død først til dette Aar, men tvivlsomt, da han beretter at andre Annaler have 1381, hvilket sidste Aar dog beroer fornemmeligen paa den gamle holstenske Krønike, som er saa meget urigtig i Tidsregning og Følge. Imidlertid da man fra 23de April 1383 haver et Diplom, hvorefter Grev Gerhard, Henrics Søn, synes da at have været regjerende Herre, saa bliver det vel sikkerst at holde sig til 1381, men da maa Underskriften af

Mag-

Magni Brev 1383 hos Westphal forandres til 1381, eller maaske 1380, allerhelst Brevet er urigtigt trykt, da det kun er efter en Afskrift. Thraziger siger i samme Tome hos Westphal col. 338, at Magni Brev er af 1380, am dritten Tage Mariæ Geburt, hvilket kan forklares saaledes, at det er givet 1380, Tirsdagen efter Mariæ Fødsel det er den 11te September, og har han da henført tertio ej til Aaret men til die. Er det givet 1380, da falder al Vanskeligheden bort; thi da levede Henric endnu efter Alles Tilstaaelse. Den 15de September stadfæstede Grev Nicolaus Gaven den ædle og ærbare Fru Helena, Datter af afdøde Ridder Johan Hvidding, havde gjort af alt sit Fædrenegods i Højersheret og de Sogne Hstre og Schaseth til Lyghum Kloster i Overværelse af Grevens Justiciarius Ridder Johann af Tyne. Dette Brev er trykt i Langebeks 8de Tome (S. 84). Den 23de April indgik Johannes, Prior, og det ganske Kapitel i Neumünster et Forlig med deres Herre Grev Gerhard af Holsten (deres Herre kunde han ikke være, saalænge hans Fader Grev Henric levede, altsaa var denne da død. Heraf maa man ogsaa med Christiani slutte (3ter Theil S. 278) at Gerhard haver enten regjeret over Egnen af Bilefeld og Neumünster, eller den og været fælleds blandt Brødrene) om Stridigheden angaaende Tienden af Landsbyen Bilevelt, og eftergave de ham derfor 100 Mark hamborgske Penge. (Westphal II. col. 278.) Oluf Hakonson Aar 1383.

Den 24de Januarii eller og snarere den 9de Junii (det kommer an paa hvilken Feliciani Dag herved forstaaes) tilstod Raadet af Hamborch, at deres kjære og naadige Herre Alff, Greve af Holsten og Stormarn, maatte alle Aar i de 12 Jule-Dage gjenkjøbe for 650 Mark Penge, som gik og gjaldt i Hamborch, det Land Hamerbrocke. Er indført i en Vidisse af 1570 den 23de November

ved

Oluf Hakonson Aar 1383.

ved Bisp Eberhard af Lybek og Verden efter Forlangende af Kong Frederic den 2den, og de holstenske Hertuger Johan og Adolf. Schütze i sin Geschichte von Hamburg 2 Theil p. 360 henfører dette Diplom til dette Aar, men den 20de October, dog da var ej Feliciani Dag, herfore haver jeg henført det til 1382 efter Remonstratio Danica. Den 18de October solgte Grev Adolf ved Brev udi Plone Hamer, Horne og Hammerbroke til Hamborg, og herved bliver det troeligt at Brevet om Gjenkjøbet er af 20de October.

Den meklenborgske Hertug Henric døde i Martii Maaned (Rudlof. meklenb. Gesch. II. 511.) og befriedes Danmark derved fra en farlig Fiende. Først var han gift med Kong Waldemars Datter Ingeborg og avlede med hende 1) Eufemia, som 1377 ægtede Herre Johan af Werle-Gustrow men blev kort efter Enke; 2) Maria, som ægtede Vartislav den 7de af Pomern-Stolpe, og avlede med ham Eric, som siden beherskede de 3 nordiske Riger; 3) Ingeborg, som 1395 blev Abbedisse i Ribnitz og døde 1408 den 28de September; desuden havde han og med hende Sønnen Albert den 3die, som gjorde Tiltale til det danske Rige og regierede efter sin Fader, dog saa at hans Farbroder Magnus formedelst hans Ungdom mest forestod Regimentet. Med sin anden Gemahlinde Mechtild af Werle-Waren, som han ægtede 1377, avlede han ingen Børn. Henrik holdt strængt over Retfærdighed og lod alle Straten-Røvere uden Forskjel af Stand ophænge, men gik saa vidt at han undertiden selv forrettede det, og fik derover det Tilnavn af Suspensor i Følge den skrevne lybske Krønike. Han døde i Zwerin i den anden Uge efter Paaske, som det Aar gik fra 26de April til 2den Maji, og stadfæstes herved Marskalks Be-

retning (Westphal. Mon. I. col. 307–8.) at han døde den 1ste Maj, og det ved at styrte i en Turnering i Wismar. Oluf Hakonson Aar 1383.

I dette Aar fandtes i Wilsnach udi Prignitzer Mark, efter Præsten Johannis Foregivende, paa det ufortærte Alter i den afbrændte Kirke, 3 Hostier, hver med en Blods-Draabe i, og derved skete, som vedbørligt, utallige Mirakler, og varede denne Overtro lige til 1552, da den lutherske Præst i Wilsnach Joachim Ellefeld forbrændte det hellige Blod. Pilegrime have strømmet did fra Tydskland, Frankrig, England, Skotland, Danmark, Sverrige, Ungarn og flere Lande. (Pauli preuss. Staatsgeschichte I. 607. III. 125. Hvitfeld p. 35.)

Næste Tirsdag efter Mariæ Messe i Lange Fasten (maaske den 10de Februarii) gav Endrid Erblensøn et norsk Brev ud i Kong Olufs 3 Aar. Oluf kaldes der mærkeligen Norges, Skaanes og Dana Konge, men maaske at Skaane er forskrevet istædet for Gotha; dog dette Brev hører maaske til 1383; thi i Herlef Jonssons Brev af 11te Augustii 1383 fra Korsbrødre-Gaarden i Oslo siges udtrykkeligen til Slutning, at det blev givet i Kong Olufs andet Aar, hvilket viser at man i Norge regnede hans Aar fra 1381 efter den 11te Augusti, saa at han først er bleven hyldet og kronet efter den Tid, og er dette et classisk Brev til at fastsætte hans Regjerings Begyndelse i Norge. Af 28de September haves et Brev af Olufs 3die Aar, som maaske hører til dette Aar, maaske til 1384. Provst Henrik Henrikasøn ved Mariæ Kirke i Oslo, Kapitlet og alle Korsbrødrene der har udstædt det i deres Commune-Stue. Samme Uvished er om 3 norske Breve af 5te, 6te og 17de October fra Olufs 3die Aar, om de høre til 1383 eller 1384, dog hælder jeg meer til det første Aar. Endnu haves et norsk Brev dateret 1383, men uden Dag, af Sven

Oluf Hakonson Aar 1383. Birgirson, hvorved han tilstaaer at have oppebaaret af hæderlige og velbaarne Jon Martesson 40 Mark Penge, nemlig en graa Hest saa god som 20 Mark, og i Klæder og rede Penge 20. I Fortegnelsen af norske Breve paa Agershus 1624 nævnes 3 Breve uden Dag, de 2 givne i Kong Olufs 3die Aar, men det 3die 3 Aar efter Kong Hakons Død, en underlig Datere-Maade, maaskee det er skeet fordi Oluf endda ej var myndig.

Torfæus (Hist. Norv IV. 510.) henfører, efter nogle islandske Annaler, ej førend til dette Aar, at Michael blev Biskop i Skalholt, og at den orkenøiske Bisp Wilhelm dræbtes. Efter de islandske Annaler No. 410 og 412 kom den tronhjemske Erkebisp Nicolaus, og det uden Pallium, hvorpaa jeg dog tvivler, først til Norge, hvilket sidste stadfæstes ved hans Brev af 1382 den 8de November, som synes at være givet i Danmark. Fra Norge komme 7 Skibe til Island. No. 13 og 427 henføre til dette Aar at Kong Oluf drog til Danmark, Flateyar-Annalerne, uden Tvivl rettere, først til 1384, og lader det, at Oluf var 1383 slet ikke i Norge. I et Brev fra Skeninge af 20de Martii tales om 8 Syen (Spand) Korn og 6 Skaanske, som gjalt 1 Mark lødig, og nævnes den beskedne Mand Nicolaus Dansk. Peter Porse, Ridder, solgte den 1ste April i Wadstena til Klosteret der for 19 Mark Penge, en Qvernsten, en halv Qvern og en Tompt, som laae ved Ekesis, og som han havde faaet af den ærlige Mand Boo Jonson (Drost.) Tilligemed ham forseglede ædle og velbaarne Mand Hr. Eringisle, Jarl, Birgir Ulfson, Johan Molteke, Ridder, og Ulf Jonsson. (Diplom. Langeb.)

I et Brev af 29de April udstedet i Biarke af Bisp Nicolaus i Linkjøping omtales den afdøde Adelsmand Magnus Porse, og fra Stokholm den 1ste September haves et Brev fra hans Enke-

Frue

Frue Elin Gregors Datter, hvorudi Magnus og Johan Gregors Sønner kaldes hendes Brødre. Oluf Hakonson

Fra Gripsholm den 10de September tilstod Kong Albert ved sit Brev at have aflagt al Mistanke og Tvedragt imellem ham og Rigsdrosten Bo Jonsøn og alle andre Rigets iboende Mænd, høje og lave. Dog den gode Forstaaelse varede ej længe, saasom Kong Albert heldede for meget til sine Tydske, og ophøjede dem paa de Svenskes Bekostning. Dette Brev er trykt hos Hadorph. (Rimkrøn. II. 39. Messenii Scondia III. 30. Lagerbring III. 671.) Aar 1383.

Den 6te Januarii var Kong Oluf i Ringsted og tilskrev derfra alle dem som boede i Sjælland, at efterat man havde paa Tuzæherrets Thing og Sjællands almindelige Landsthing bevist ved de Beskedne, at Gaarden i Sandby med Tilliggende var arveligen tilfalden den som bragte dette Brev, Henrik Skyttæ, efter hans Moder, saa tildømte Kongen ham den; herved var N. Drage Vidne. Fra Slagløsæ den 29de Januarii tildømte Kongen Tyko Puther anden Gang Besiddelsen af Alvædorp; ligeledes den 8de Februarii fra Næsby tredie Gang. Atter fra Næsby den 25de Februarii bød han Nicolaus Jacobsøn kaldet Billæ af Æblæthved og 3 andre at sætte Henrik Skyttæ i korporlig Besiddelse af Sandby i Tuzæ Herred; atter fra Næsby den 28de Februarii befol han 4de Gang at sætte Tyko Pudher i Besiddelse af Sylvæthorp. (Diplom. Langeb.) Endnu fra Næsby den 27de Martii befol han Herlogh Bryndæ og 8 andre at sætte Tyko Pudher i corporlig Besiddelse Ølvædorp som arveligen tilhørte ham med hans Kone. Da Næsby er kun en Landsby, saa maa den den Gang have været en Kongs-Gaard eller Slot, og maaske Aar 1384.

Oluf Hakonson Aar 1384.

Kongen har opholdt sig paa det tæt ved liggende Næsbyholm, som da laae ved Suse-Aaen.

Ved Brev fra Ringsted den 2den April tildømte Kongen paa sit Retterthing Awho Steegh af Boghæ Besiddelsen af 16 Skilling Jord i Upplæstorp, hvilken Andreas Peterson af Svanæholm vilde fravende ham, og bød Awho Guld, Sølv og rede Penge for denne sin Fædrene-Arv, om den skulde være pantsat, samt indstævnede Andreas efter Hr. Olav Lunghæ, Ridder, hans aabne Breve, hvorimod Andreas paastod at de ved Mageskifte vare tilfaldne Hr. Nicolaus Knutsson, Ridder, hvis Arving han var; Andreas blev en Tid forelagt og af ham modtaget, men han mødte ikke uden at give sit Forfald tilkjende. Ved dette Brevs Udstædelse var tilstede Eskil Peterson kaldet Faalk, 4 andre Navngivne, og mange flere ædle og beskedne. (ibid.)

Den 20de April paa Kongens Retter-Thing, Byærnwich, som for denne Sag særdeles holdtes, foreviste Johan Gyrsting paa Vegne af Conrad Moltcke af Faarebekeholm nogle aabne Breve med omhængende Vor-Segl om Godset i Lathagræ og Salby i Ramsø Herred af Aarene 1341, 1344, 1357, 1365 og 1382. Herved vare nærværende Hennekin og Efward Moltcke, Brødre, 3 andre og mange flere beskedne og ærbare. Nicolaus Draghæ Justitiarius var herved Vidne. (ibid.) Den 2den Maj fra Næsby tildømte Kongen Godset i Olendorp at tilhøre Tyko Puther, som havde faaet det med sin Kone og hvorpaa han havde Kongens 4 Breve og var ogsaa sat i corporlig Besiddelse af det. I alle disse Breve skriver han sig ikke Gothorum rex, men Guthorum, til Bevis paa at de danske Konger kaldte sig ikke efter Gotherne, men efter Øen Gulland, hvilket da siden forandredes til Gother, endog af Olav selv, og som Valdemar ogsaa havde brugt.

Den

Den 24de April samledes i Stralessund Stæderne Lybek, Rostok, Wismar, Gripsvalde, Thorn, Elbinge, Danzig, Campen, Stavern og Stralessund, hvor Dronning Margrete og de Herrer Hennyng von Pudbuz, Drost, og Cord Moltreke samt andre danske Rigs-Raader mødte. Stæderne talte med dem om den Skade, som Kjøbmændene havde lidet fra Danmark og dets Slotte. Efter mange Dagtingninger og Handlinger lovede Dronningen og Rigsraadet, at de med al Troskab vilde hjelpe Stæderne mod Sø-Røverne med 9 Skibe og 100 Bevæbnede, og skulde de komme til næste Pindse; Dronningen vilde udrede 2 Skibe, Drosten 2, Cord Moltreke 3, den unge Henning von Putbuz 1 og Marqvard Wustenye 1, og skulde der paa hvert være 10 til 12 Bevæbnede, og behøvedes flere saa vilde de gjøre det, naar de kom hjem. Dette modtog Stæderne, dog uden at eftergive Erstatning for den Skade Kjøbmændene havde lidet siden Orlogen, og blev derom berammet at holdes en Dag i Skaane efter den 8de September eller Vor-Frue Fødsels-Dag; hertil vilde Dronningen og de nærværende Rigsraader indkalde det ganske Riges Raad samt dem som havde Rigets Slotte, og især de Herrer Wendelboe og Günther, for at svare til hvad Skade der var skeet Stæderne og Kjøbmændene fra Riget og Slottene; dersom nogen af dem ej mødte som Stæderne havde klaget imod, saa vilde Dronningen og Rigsraadet være dem behjelpelige til at indmane dem deres Skade. Stæderne vilde om Sommeren forfare, til hvilke Slotte Sø-Røverne havde deres Tilflugt, og om Stæderne blev til Sinds at bestolde dem saa skulde Dronningen og Rigs-Raadet med al Magt hjelpe dem dertil, og vandt de Slottene, da skulde Stæderne beholde dem for deres Omkostninger; Dronningen paatog sig at tale herom med Rigs-Raadet, og at give Stæderne Svar paa bemeldte Dag, og til samme skulde

Oluf Hakonson Aar 1384.

Oluf Hakonson Aar 1384.

de paa begge Sider bringe Afskrifter med sig af deres Breve og Privilegier; Borgerne af Rostok manede om deres Klæde, som Tolderne paa Fredsskibene havde gjentaget fra Sø-Røverne, hvorpaa de finge venligt Svar og at Lybek og Sund vilde give for det 30 Mark lybsk; disse 2 Stæder vilde og for alle Stæders Bøn hver udrede et stort Skib og 2 Snekker med 50 Bevæbnede, og de skulde være færdige til Pindse; de øvrige Stæder vilde staae Skade og Omkostninger med dem paa Freds-Skibene; man enedes og om at Pund-Pengene skulde under Eed oppebæres i alle Stæder, og tilstode de preussiske Stæder 1000 Mark Preussiske til Skibenes Udrustning; den norske Dronning (Margrethe) sagde og at hun vilde betale Boderne paa Skaane som Yeppe Mus fra Lindholm havde nedbrudt og den Skade der var skeet dem fra Ustede og Dulborch (maaske Trelleborg); om Hr. Peter Stromekendorpes og Wulflammes. Maning opsattes til næste Dag, og vedtoges at hver Stad skulde sige sin Mening om de skaanske Slotte; man enedes og om at Borchweldisk Tøj ej skulde føres til Skaane, og skulde enhver af Stædernes Fogder forkynde det der, og om Nogen solgte det der saa skulde han miste Tøjet, men førte han det kun did, da føre det tilbage. De preussiske Stæder manede Herre Henning von Putbuz for Tøj som forrige Aar var bleven bærget, hvortil han svarede at ville tale herom med Claves Cernyn og bringe Svar til næste Dag. Efter alt dette lader det at Henning Putbuz var ligesaa mægtig, hvad Midler angik, som Dronning Margrete, og Conrad Molteke nok saa mægtig. Man seer og, hvor driftig denne store Dronning var. (Reces. Hansæ.)

Om Sommeren drog Kong Oluf op til Norge og tilskrev fra Tunsberg den 31 August alle Mænd i Bergens "Fehyrdzslu" (Stats Egne ell. District) og i alle Nordlandene, og meldte, at Almuen

haa-

baade Læg og Lærd havde klaget for ham og hans Rigsraad, baade Bisper og Lehnsmænd, Riddere og Svenne, at de som vilde beboe "Bolhavn" (holde Folk paa Landet) kunde ej faae sine Tiunde til at forrette deres Sager, da de fleste unge Mænd lagde sig efter Kjøbmandskab, baade mod Loven og de Indretninger og Love, dem givne af hans Farfader Kong Magnus og hans Fader Kong Hakon med al Rigets Raad og Samtykke, hvorefter fastsættes, at Ingen maatte seile paa Kjøbmandsfart, uden han i Gods besad 15 gamle Mark, og det uden Gjeld indenlandsk eller udenlandsk, og hvorvel dette Brev var hidindtil kun lidet holdet, saa vilde dog han og hele Rigets-Raad, at det herefter skulde staae ved Magt, saasom Landet, ja Kongens egne Jorder, lagdes øde, og Ledingen blev næsten ingen. Derfor befol han, og Raadet, at ingen Mand i By eller Herred maatte bruge Handel, segle nord paa Landet eller og til Kongens Skatlande, uden de kunde gjøre det af deres egen Formue, og uden Gjeld, eftersom de med Ed kunde bekræfte; hver som det gjorde, have Skib forbrudt og bøde desuden 8 Ørtug og 13 Mark, fordi de handlede mod Kongens Brev; alle sine Embedsmænd forbød han, især Fehyrden (Skatmesteren) i Bergen, og alle dem udenfor, ej at tillade nogen Mand at rede Skibe ud, eller fare i Kjøbmandskab; Sysselmændene som vare hos dem skulde holde herover; Lagmændene skulle lægge lovlig Dom mod dem, som Sysselmændene herfor beskyldte. Da han og havde forstaaet, at han led stor Skade derved, at det Gods, som kom fra Island, blev før udskibet end han havde faaet sin "Seckegjald" deraf, og hvad andet han burde have efter Loven, saa forbyder han, at Ingen, som have med hans Penge-Oppebørsler at gjøre, maa tillade dette, og gjør han det, da straffes, som den der tog hans Gods med Vold og bøde desuden 8 Ørtug og 13 Mark. Vel findes dette Brev trykt

Oluf Hakonson Aar 1384.

Oluf Hakonson Aar 1384.

trykt hos Pans (III. 231-32.) paa dansk, og hos Torfæus (IV. 509-10.) paa Latin, men dog haver jeg ladet det trykke bagved i det gamle norske Sprog, allerhelst de andre ere og ganske urigtige, og Torfæus har begaaet den ubegribelige Fejl, at forandre Skatlande til Scotia. Hvitfeld har (S. 34.) korteligen Indholdet, men henfører det urigtigen til 1383.

Efter dette begav Kongen sig, udentvivl sidst i Aaret, tilbage til Danmark; thi i Januarii 1385 var han i Slagelse i Sjæland, og islandske Annaler vidne, at han 1384 forlod Norge.

Den 9de October samlede Stæderne Lybek, Rostok, Stralsund, Wismar, Gripsvalde, Colberg, Elbingen, Campen og Stavern, sig i Falsterbode i Skaane; hvor de talte med Dronning Margrete og det danske Riges Raad, og manede om den Skade de havde lidt, især Hr. Gunther, som tilstod, at han efter sin Herre Kong Hakons Død havde taget Skibs-Vrag, og hvad der fandtes i Søen, og naar det norske Rigsraad, og Stæderne kom sammen og sagde, at han ej havde gjort Ret, saa vilde han give det igjen; men Stæderne gave det ej Bifald, men sagde, at han havde Uret, og mante ham at give det igjen. Dronningen sagde at vilde bringe Hr. Gunther og alle hendes Folk til at føre sig saa op, at Stæderne skulde takke hende. Derpaa mante de Heppe Mus for den Skade han havde gjort Kjøbmændene i Skaane, men han tilbød sig, at bevise sin Uskyldighed, men de vilde ej tage derimod, sigende, at saa mange brave Mænd havde sagt dem det, som de troede bedre end ham. De talte med Dronningen og Rigsraadet om det de havde lovet i Sund, at de til denne Dag vilde bringe vid alle Hovedsmændene af de danske Slotte, som dog ikke var skeet, men hertil svarte de, at den store Orlogsnød (hvorved ingen anden kan forstaaes, end den foraarsaget ved Kong Alberts Indfald

falb i Halland, som Krønniken der slutter med 1389 anfører til dette Aar, endskjøndt Andre have 1383, hvorom mere siden) havde hindret dem fra at bringe dem hid, saa og deres Breve og Privilegier, og derfor holdtes og Dagen senere end berammet var, men de vilde gjerne holde en Dag i Helsingborg med Stæderne paa den Tid de skulde tilbagegive Slottene, de vilde da alle møde der med deres Breve og Privilegier, og kunde da enhver efter deres Breves Indhold gjøre hvad de vare pligtige til; dog Stæderne toge ej herimod, men sagde, at de vilde berette det til deres Raad og lade dem siden vide deres Mening. Stæderne vedtoge at holde en Dag i Lybek paa Søndagen Oculi for at beraadslaae om de efter Brevene skulde overgive de skaanske Slotte eller ikke, og om den store Skade Kjøbmændene var skeet fra Danmark, om man vilde lade den staae hen; om Stædernes Forbund skulde forlænges eller lades løs; om at enhver skulde slutte sit Regnskab om Pund-Skat og den skaanske Told, og om Freds-Skibene; hvilket alle nærværende bifaldt, og vilde de tilskrive de liflandske, preussiske og syderseiske Stæder, som ej vare her nærværende, om at møde til bestemte Dag. Enhver Stad skulde bringe for sit Raad, at man i ingen Stad skulde tilstade at gjøre eller gyde Skyde-Bøsser til deres Tjeneste, som vare udenfor Stæderne. Disse to Samlinger, hvor Dronning Margrete mødte, har Willebrandt (Hansische Chron. 2te Abtheil. 50. 191.) blandet med den som holdtes 1385 den 24de Junii.

Oluf Hakonson Aar 1384.

Efter Aarbøgerne som slutte med 1389 og synes at være skrevne paa den Tid (Script. VI. 534.), var det først i dette Aar 1384 at Kong Albert, havende mange Krigsmænd med sig fra Skaane, brød ind i Skaane og Halland og indtog med Magt Slottet Lagholm; men da Dronning Margrete med Drosten og andre Dan-

Oluf Hakonson Aar 1384. ske gik ham imod, flyede han tilbage til Sverrige, ej uden Undseelse, saasom han ej kunde blive en Qvinde i Marken. Saaledes udtrykker denne Forfatter sig. (conf. Lagerbring III. 691.) At Krigen er ført i dette Aar, beviises ej alene ved ovenanførte Ord af Hansestædernes Reces den 9de October i Falsterbode, men og af den svenske Drostes Bo Jonsens Testamente (Lagerbring 692.) gjort efter Paaske, som dette Aar indfaldt den 10de April. Rimeligen gik Toget for sig i Maj Maaned; thi den 24de April var Albert endda i Jonkiøping. Som en Følge heraf troer jeg det var, at de Danske og Norske faldt igjen ind i Vest-Gothland, og brændte Skara med Domkirken, saa og Jonkiøping, hvorpaa Stilstand blev gjort imellem Albert og de Danske. Albert gjorde ellers ofte Indfald udi Skaane og Halland, i Tanke at undertvinge dem, og for han der frem med Rov og Brand. Dette fortælles i de wisbyeske Annaler (Script. I. 260.) Ericus Olai beretter og (lib. IV. 254.) at Albert tænkte at erobre Skaane, Halland og Bleking, men havde ingen Fremgang, saasom de Danske og Skaaninger stode imod, og fulde Danske og Norske og Skaaningerne igjen ind i Vest-Gothland og andre svenske Lande og tilføiede dem stor Skade. Begge anføre intet Aar, men jeg tænker at alt dette fornemmeligen er skeet 1384.

Den 23de Januarii bevidnede Peder Friis, Landsthings-Herrer i Fyen, og 13 andre Personer, at paa den Dag mødte paa Fyens Landsthing (udentvivl i Odense) Peder Rachæsen, Borger i Svinborg, og fik et fuldkomment Vidnesbyrd, at Borgerne som havde Jorder udenfor deres Gagne, ikke maatte i Høstens Tid (underlig nok staaer her tempore vindemiarum) borttage noget Slags Qvæg eller føre dem til deres Huse, og indsætte dem, og ej

hele

hellere indelukke dem paa deres Marker i Foldene, undtagen Gjerder. (Diplom. Langeb.) Oluf Hakonson Aar 1384.

Erkebisp Magnus tilskrev fra Sorø den 7de Februarii St. Agnetes Kloster i Roeskilde, at Paven havde tilstaaet det at tilbakalde hvad af deres Gods dem uretfærdeligen var frataget, og at de ej maatte afhænde eller paa lang Tid bortförpagte noget, hvilket Erkebispen herved paany forbød dem. (Mst. Bartholin. VI. p. 936.)

Den 28de Junii overlod Ridder Folmar Jacobsøson af Magleby til Sorø Kloster al sin Ret til Brøbyholm beliggende imellem Susorp og Nesbyøre ved Suse-Aaen. Den ærbare Matrone Margrete, Datter af Effward Hennekesøson og Enke efter Tuko, Borger i Slaulose, gav for sin og Mands Sjæle og begges Forældres til Sorø Kloster, det halve af et muret Hus og det halve af en derved beliggende Gaard udi Slaulose i St. Michaels Sogn. (Script. R. D. IV. 485-86.)

Den 5te September bevidnede Hinrik Stenkop, Advocat i Malmøghe, og 9 andre Raadmænd og Indvaanere der, at paa Bythinget der hørte de oplæse Erkebisp Jacobs Brev af 1360 saa og at Andreas Jacobsøson lovmæssigen udstædte sin Laghæfest for sin Gaard Skavmans Ladhægardh. (Dipl. Langeb.)

Henrik Stenkop, Advocat i Malmøghe, og 6 Andre bevidnede, at den 10de November mødte paa Bythinget de beskedne Mænd, Peder Nicolaesøn og 3 Andre, de nærmeste Arvinger efter Byens Borgemester Andreas Pætherson, og havde da skiftet med hans Enke Ingert Jonesøse-Dotter, og overladet hende hans forhen iboende Gaard med alle murede og Træbygninger, Kjældere derunder, Bohave med Pande, Tønder og alt Bryggeri-Redskab, Alting, undtagen Gevæhr, som skulde være til Arvingernes Brug; saa overlode de hende og en Skude med Anker, Segl og alt Tilbe-

Oluf Hakonson Aar 1384. behør; saa og et aabent Brev udstædet af Johan Anderson af Thuufstorp til Andreas Peterson paa 10 Mark Sølv, og mod hans Qvittering hans Gaard i Malmøghe; ligeledes den halve Del af den Gjeld, som Dronning Margrete var skyldig til Andreas Peterson; og skjødte de hende det i Skjødet; imod at hun skulde udbetale den halve Del af hendes Mands Gjeld, hvorimod hun igjen tilsendte dem al Resten, tilligemed den halve Gjeld. (ibid.)

Sven Saxtorp, Decanus, og Peder Jensøn, Kanik i Lund, Kirkens Bygnings-Værget forpligtede sig til ugentligen at holde 3 Messer for den ædle Mand Torkill Nielsen hans Sjel for det Gods i Harthakre litle &c., som han havde skjænket Kirken. (ibid.)

Paa Sjælands Landsthing skjødte Andreas Jacobsson, Ridder Folmars Broder, til Sorø Kloster to Bol i Broby, hvoraf det ene kaldtes "Gjorde-Bol", og fik derimod i Mageskifte 12 Øre Jord i Glumsiø i Tybergsharet, og 15 Skilling Jord i Hawneløff i Steffensharet. (Script. IV. 476. 486.)

I Sommerens Begyndelse, venteligen sildst i Junii, holdt Kongen Dannehof i Nyborg, for at dømme i Sager (Script. I. 315.), følgeligen er han først efter den Tid gaaet op til Norge.

Den 2den September døde i Roeskilde Jacob Falster, Kanik, og den 6te December i Wisby, dens Raadmand Hr. Thidemann af Rode, som gav til Minoriter-Klosteret, i hvis Kirke han begroves, 85 Mark Sølv til to Piller og andre Bygninger, imod at være i bestandig Erindring (Script. IV. 566.)

Den 7de April, paa den gode Torsdag (Skjærtorsdag), indgik Raadet i Hamborg paa egne og Stædernes Lybeks, Lyneborg, Stade, Buxtehude, og Itzehoe, deres Vegne med de ditmarske Sogne Meldorp, Weslingbuhren og Busum, og disse gav dem

same-

samme Dag et Brev igjen om, at naar et Skib, der gik op og ned af Elben eller Ejderen, kom paa nogen Sandbanke ved eller nær Ditmarsken, saa skulde Skib, Folk og Gods have al Sikkerhed for dem og de i ingen Maade hindre Skibsfolket i at berge, men vel for Bergerløn staae dem bi; hvad Skibsfolket selv bergede, deraf skulde intet gives, men hvad Ditmarskerne bergede, som og hvad der opkastedes til deres Strand, deraf skulde de nyde den Trediedel i Arbejdsløn, og af hvad, der drev til dem, og de tog i Forvaring, den Tiendedel. Men dreves et Skib did uden Folk, saa skulde de forvare det et Aar, og kom der da en Kjøbmand med Brev fra sin By, saa skulde de udlevere ham det, imod at beholde den Trediedel for deres Umage; klagede Kjøbmanden over, at de havde berget mere, og de vare selv tilstede, saa skulde dømmes efter Kjøbmandenes Ret, men ellers de, som vare i Besiddelse deraf, bestemme Værdien med 12 gode Mænd. Ditmarskernes Brev er udstædt af deres Raadmænd, Sluttere og Svorne, og af Fogden i Wintberghe. Dette er trykt hos Schuback (de jure littoris 301.) og det første hos Westphal (III. 1759.); begge hos Bolten. (Ditmars. Gesch. II. 412–19.)

Oluf Hakonson Aar 1384.

Af dette Aar haves 6 norske Breve af 14de, 26de og 29de Martii, hvor Oluf kaldes Norges, Skaana og Dana Konge; 27de Junii, anden Sommer-Søndag, maaske 1ste Julii paa Mandag efter . . . . om Høsten, det er Tamperdag, eller 4 tempora, altsaa den 25de September, alle givne i Olufs 3 Aar, og et i hans fjerde, som jeg ogsaa troer at høre til dette Aar, da det er af 3die December; thi før den Dag var han venteligen hyldet og kronet i Norge.

Et Skib tilhørende Hakon Jønsson forgik, og der satte næsten 90 Mand Livet til, altsaa var det ej lidet.

Oluf Hakonson Aar 1384. Den tronhjemske Erkebisp sendte Præsten Thorkil Sæl til Island for at indsamle til hans Pallium. (Johannæi Hist. eccles. II. 133.)

Den 3die November tilskrev den engelske Kong Richard alle Vice-Grever rc. fra Westmynster, at han havde taget under sin særdeles Beskyttelse og Forsvar. same trygge og fri Lejde, den ædle og mægtige Mand Oghmund Finsen, Ridder og Baron fra det norske Rige, og hver anden som kom fra ham did til Engeland, opholdt sig der og vendte tilbage og det med 40 Ryttere, Tyende, Heste, Harnisker, og alt deres Gods og Sager, og skulde dette gjelde for eet Aar; dette Brev findes hos Rymer (edit. Holmes. Tom. 3. Part 3 col. 174 a.)

Den 27de Februarii var Kong Albert i Stokholm, den 7de April i Norkjøbing, og den 24de April i Jonkjøping, hvor han gav Godset Hilghæ til ærlig Mand, ham elskelige Hr. Knut Eringislason. I det forhængende Segl, synes at staae 3 Kroner, herefter og herfra antraadte han vel sit skaanske Tog, og efter dets Slutning, var han den 27de November atter i Jonkjøping.

Aar 1385. Den 12te Martii samledes i Lybek de Stæder Rostok, Stralsund, Wismar, Thorn, Elbinge, Danzig, Campen, Dordrecht, Tzirke (Zirikzæ), Amsterledam og Lybek, og gjorde der en Overregning over Pund-Skatten og Tolden i Skaane, og hævede Lybekkerne ialt for 1383, 2141 Mark 2 Skilling og 5 Penge lybsk; for 1384, 4739 Mark, mindre 1 lybsk Penge. Rostokkerne finge for 1383 og 84, af Tolden i Mallenboge (det er Malmø, som her faaer et nyt Navn, sammensat af Malmø og Ellenboge) 20 Mark lybsk, men som de satte til paa tvende Rejser til Falsterbothe, og en til Nykøping, og 32 Mark lybsk desuden, som Hr. Henrik

Witte

Witte udlagde paa Rejsen til Wordingburg: Stralsund havde tilbage af den skaanske Told for 1383, 719 Mark, 5 Skilling og 4 Penge lybsk, men ialt oppebar Stralsund i Pund-Penge og af den skaanske Told for 1383 og 84, 6130 sundiske Mark; Wismar oppebar for 1383 og 84 af Tolden i Mallenbogen, 206 Mark lybsk, men gav det meste ud for to Rejser til Falsterbode, og en til Nykjoping, desuden gave de ud 100 Mark for Skibes Rustning mod Sørøverne, hvilke Skibe dog ej kom ud, saa og 32 Mark lybsk for en Rejse til Wordingburgh af Peder Stromekendorp og 10 Mark for hans sidste Rejse til Skaane. I Henseende til den Maning Hr. Peder Stromekendorp og Wulveken Wulflammes gjorde, da besluttede Stæderne at give dem 200 Mark for deres Skade, og den sidste desuden 50. Med ham gjordes og en Forening, at han til at frede Søen og forfølge Sørøverne skulde holde et stort Skib og saa mange Snekker og Skuder som behøvedes til 100 Bevæbnede, og skulde han gaae ud 14 Dage efter Paaske og blive ude til Mortensdag, og selv staae for al Skade og Kost, og herfor skulde han have 5000 Mark sundisk. Stæderne skulde hertil laane ham fire Snekker i fuld Stand med Redskab og alt, 6 Bøsser, 32 Arm-Bøsser, 6 Tønder Krudt, altsammen paa deres egen Regning, hvad han tog fra Sørøverne skulde høre ham til, men havde noget deraf tilhørt Kjøbmændene, da skulde det gjengives dem eller deres Slægt. De Sørøvere eller og deres Hælere, som han fangede, skulde han selv dømme over. Døde han, da skulde hans Venner lade det vide til Raadet i Stralsund, og blev han slaget eller fanget, da skulde hans Forlovere ej derfor manes; hvad der af bemeldte Snekker, Bøsser &c., forloredes eller gik forloren, det skulde betales af Pund-Skatten. De Stæder, Lybek, Rostok, Stralsund, og Wismar, skulde hver

udruste

Oluf Hakonson Aar 1385. udruste en Snekke med Toug og Redskab og 8 Arm-Bøsser, samt en halv Tønde Krudt, deraf Lybek give tre Bøsser, Rostok og Sund to. Wulweken Wulflam paatog sig ogsaa, at holde de skaanske Slotte, Stæderne tilhørte, efter Christi Himmelfart, og vilde annamme hvad Stæderne derfor vilde give ham. Saafremt Dronning Margrete lod Stæderne vide, at hun ej kunde holde den Dag, som Stæderne havde tilskrevet hende om, saa havde de her forsamlede Stæder vedtaget, at holde en Dag i Stralsund paa St. Hansdag, Midsommer, og skulde man lade de andre Stæder dette vide, og vedtoge Preusserne, at give deres Raad dette tilkjende. Et Brev blev da paa Latin, af samme 12te Martii fra Lybek, med det lybske Segl for, som alle nærværende Stæder paa den Tid betjente sig af, sendt til Dronning Margrete, hvori hun kaldtes Fyrstinde af høj Fødsel, den ærefulde Frue, Deres dronninglige Ypperlighed. Indholdet var: at deres Raadmænd og Sendebud, som havde været hos hende i Skaane, havde berettet dem, at hun formedelst Krig havde undskyldt sig, at hun ej kunde holde den Dagtingningstid saaledes som den var vedtaget i Stralsund, og at hun derimod havde sagt, at ville efter Christi Himmelfarts-Dag, holde en Dag i Helsingborg, for der at afgjøre hvad som ej afgjordes i Skaane, hvilket deres Sendebud havde vedtaget, at ville berette for Stædernes Raad; men nu lode de hende vide, at den Tid og Sted var dem ej beqvem, men vilde hun af Rigsraadet forsende befuldmægtigede Sendebud til Stralsund, saa vilde de sende deres did, for at afhandle bemeldte Ting, om de skaanske Slotte, Stædernes Privilegier, Skade og Maning, som begge Parter havde til hinanden, og bade, at faae Tiden forud nøje at vide af hende paa det, at de i Tide kunde sammenkalde deres Venner did, da de ej herefter som hidindtil vilde lade sig opholde med Ord. (Den

ene

ene lybekske Gesandt, da Raadmand, siden Borgemester, Henrik Westhowe, var, i det mindste siden, som Corner (Col. 1126.) skriver, Dronning Margrete meget hengiven.) Svaret forlangte de saasnart muligt med de stralsundiske Borgemestere. Derpaa samlede sig den 24de Junii udi Stralsund, Stæderne Lybek, Rostok, Wismar, Stettin, Gripsvalde, Thorn, Elbinge, Danzig, Campen, Amsterdam og Stralsund; her fremlagde de fra Stettin af Pund-Skatten for de Aar 1384 og 1385, 500 Mark "Vinkenoghen" som udgjorde 250 Mark sundisk. Stralsund skulde af andre Byer annamme 575 Mark sundisk, som man var Wulflame skyldig for de skaanske Slotte. Der vedtoges, at hver By skulde tale med sit Raad om Fredsskibe og Pundskat for næste Aar; hvad der var tilovers af Pundskatten skulde for Mortensdag sendes til Sunde for at betale Wulflam. Der fremlagdes og et plattydsk Brev af Kong Oluf fra Helsingborg den 11te Maj, hvori han skrev sig ret Arving til Sverrig, og af Dronning Margrete, Henning von Pudbuz, Ridder, Danmarks Drost, Magnus, Erkebisp i Lund, Nicolaus, Bisp i Roeskilde, og flere det danske Riges Raader, hvorved de tilstode og gave Qvittering til 35 (Hansestæder) som nævnes, og de flere som havde samme Ret med dem, for de skaanske Slotte, Helsingborg, Ellenbogen, Schanør og Valsterbode, med alt Tilliggende, at de efter 15 Aar, hvori de skulde besidde dem, havde tilbagegivet dem med alt Tilligende til deres Fornøjelse, og det i Følge Stædernes Breve, hvorfor de tilstaae at frasige sig al Maning og Tiltale, bemeldte Slotte angaaende, som og om Stæderne skulde have oppebaaret formeget i Told, Baader og Rettigheder, hvorimod Stæderne skulde igjen ej mane de Danske for hvad Skade de havde gjort i Slottenes Herreder, dog skulde dem og de Danske ogsaa være forbeholdet, hvad Skade de ellers havde lidt,

Oluf Hakonson Aar 1385.

Oluf Hakonson Aar 1385. lidt, baade til Lands og Vands; saasnart de forlangte af Kongen Fornyelse og Stadfæstelse af deres Privilegier og Friheder, skulde han ej nægte den; Kongen, Dronningen og alle Rigets Raader hang deres Segl for. Til at fuldføre dette Brevs Indhold, bade Stæderne dem af Lybek og Stralsund, at ville oversende de Herrer Hinrik Westhowe og Gregorius Swerting, hvilket blev bifaldet. Den svenske Kong Albert og hans Fætter, Hertug Albert af Meklenborg, mødte og i denne Samling og forlangte af Stæderne, at de vilde hjelpe dem mod Danmark, at dem maatte skee Ret, og tilbøde sig, at staae Stæderne og Kjøbmændene igjen bi med Slotte, Lande og Folk imod de Danske, og det med al Oprigtighed; man vedtog, at hver Stad vilde berette dette i sit Raad. (Recessus Hansæ.) Naar Willebrandt (Hanss. Chron. II. 49. 50. 191.) og Gadebusch (Liefländ Jahrb. I. 486.) ville, at de holstenske Grever Adolf og Nicolaus mødte paa denne Dag, saa troer jeg snarere det hører til 1386.

Saasom nu de skaanske Slottes Afstrædelse var vis, saa begav (Hvitfeld S. 37.) Kong Oluf sig tilligemed sin Moder Margrete Trinitatis Løverdag det er den 27de Maj til Lund efter Urbani Fest (i den gode Krønnike som slutter med 1389 (Scriptor. VI. 534.) staaer for, og følges deri af Hvitfeld; men det kan ej være, thi denne Fest indfalder altid den 25de, og paa noget andet Aar passer det ej heller); og gik der ind i St. Laurentii Kirke med megen Andagt, ofrende en stor og kongelig Skjænk, mødte derpaa den hele skaanske Almue paa Lyborshøj, og lovede siden paa Skaane-Landsthing, at holde Fred, Love og Privilegier. Søndagen derpaa den 29de Maj hyldede Skaaningerne ham i Lunde Domkirke for St. Laurentii Alter. Da Danmark, ved at faae Slottene igjen, først kom i sikker Besiddelse af Skaane, saa vilde

den kloge Margrete, da hendes Søn nu var næsten myndig, at han paa en højtidelig Maade skulde tage dette vigtige Land i Besiddelse. Samme gode Krønnike vil (Script. l. cit.) at Kongen i dette Aar gjorde den holstenske Greve til Hertug af Slesvig, men dette skeede nok først 1386, fra den roeskildske Bisps Slot Hjortholm. Oluf Hakonson Aar 1385.

Den 13de August forbød Kong Oluf, paa Klage af Ascer, Abbed i Ebleholt, at ingen maatte foruroligе eller borttage dette Klosters Ejendom. Fra samme Dag og Sted stadfæstede han Klosteret Besiddelsen af en Bod paa Skanør-Marked, efterat Abbed Ascer havde for ham og de der nærværende Rigs-Raader beviist at den hørte det til. (Diplom. Langeb.)

Paa Kongens Slot Gurre, den 17de August, udgav Olaf et Brev, hvorved han stadfæstede Lunde Kapitels Friheder og Privilegier, og skulde alle deres Brydier, Landboer og Gaardsætte-Mænd (Inqvilini) samt andre Tiende, svare for dem i Forseelser, saavel 40 Marks Sager som ringere tilligemed Frithkiøb, undtagen af Strandgods. (Diplom. Langeb.) Magnus Matthiæ (i Series Episcop. Lund. pag 165.) anmærker, at alle Kapitlets Prælater nævnes undtagen Cantor.

Men nu kommer (i Diplomat. Langeb.) et Brev hvis Datum er vanskeligt at forene med de andres og med Begivenhedernes Følge. Det er paa Norsk og givet i Bergen i Kong Olufs fjerde Aar, altsaa 1385, og det Fredagen næst for Bartholomæi Messe følgeligen den 20de August, og i Bergen synes det vanskeligt at Oluf kunde være den 20de, naar han den 13de var paa Hjortholm og den 18de paa Gurre, dog naar han samme Aften overblev, og den 18de tidlig om Morgenen er gaaet til Skibs fra Sjælland, saa kunde han maaske den 19de eller meget tidlig den 20de

 om

Oluf Hakonson Aar 1385.

om Morgen være i Bergen. Underligt bliver det dog, at man haver intet andet Brev fra ham givet dette Aar i Norge. Dog vil jeg heller antage 1385 end med Hvitfeld S. 35 og Torfæus S. 519 1384, thi da maatte han den 19de August have været i Tønsberg og den 25de October atter i Bergen, men saadan Frem- og Tilbagerejsen er ikke rimelig; thi havde han den 19de August været i Bergen saa havde han vel og blevet der saalænge indtil han havde kunnet give den Anordning for Bergen af 31te August og ej rejst til Tønsberg for at gjøre den da. Hans Rejse bliver begribelig, naar han er gaaet fra Danmark til Tønsberg, derfra til Bergen, og saa tilbage til Danmark; hvorom alting er, saa er Forordningen af 20de August mærkelig; thi han tilskrev al Almuen paa Helge-Land (Nordlandene) i Finmarken, Nummedalen, Thrundhjem, Nordmør, Romsdalen, Sundmør, og alle andre, som boede og byggede norden for Stadt, at de Kjøbstæder, Bergen, Thrundhjem, Vaage, og andre, hvor Markeder have været fra gammel Tid, fordærves og lægges øde, efterdi de ej sejle med deres Vare did, derfor havde hans Farfader Kong Magnus og Fader Kong Hakon med deres Raad afslagt og forbudet al Fjorde-Kjøb og Være-Kjøb (i Fisk-Værerne) hvilke Breve han nu med sine gode Mænds Raad samtykker og stadfæster; han forbød derfor under sin Hyldest og Naade, at ingen maatte sejle med deres Gods til andre Kjøbstæder end følgende: nemlig de af Finmarken og Helgeland til Vaage; de af Nummedalen og Trundhjems Fehyrdsler og af Nordmør til Tronhjem; de af Romsdalen til Vedøer; de af Sundmør til Bergen; Bergen skulde sejle til Vaage, og der kjøbslaae (nu er det omvendt, da Nordlændingerne sejle til Bergen); hvo herimod handlede skulde give Brevebod; og som Ryser og Kareler havde opsagt de Norske Dagen (Freden), saa forbød han under Livs og Gods's Fortabelse dem af Finmar-

marken og Helgoland strengeligen at handle paa andre end foreskrevne Stæder, og bad at de skulde modstaa Russer og Kareler. Brevet gaves i Bergen med Samtykke af Bisp Jacob af Bergen. Ogmund Finsen, Drost, Winald Hendriksen, Provst ved Apostlernes Kirke, Erlander Philipsen, Skatmester, Oluf Haraldsen og mange andre. Schøning har afskrevet dette Brev og tegnet derpaa 1384, antager ogsaa samme Aar efter Torfæus i hans Finmarkens Beskrivelse (S. 91.) men i den norske Reise (2det Hæfte 96) antager han 1383, som endnu mindre kan være.

Oluf Hakonson Aar 1385.

Den 4de December, ikke den 2den, som Hamsfort uretteligen vil, (Scriptor. I. 315.) stadfæstede Kongen ved Brev udi Odense Knuds-Brødrene der udi Besiddelsen af St. Nicolai Kirke i Ryse paa Errye (Ærø) som adskillige havde villet fratage dem og hvorover de klagede. (Diplom. Langeb.) I det runde Segl af grønt Vox sees i Midten en stor Krone og rundt om stod Dominus imperat, Dominus imperat. Denne Paaskrivt synes mig hel underlig og neppe rigtig, endskiøndt saaledes staaer antegnet paa Afskriften i Copie-Bogen, som Stephanius har ejet og nu er i Upsal.

Herman kaldet Steffen udi Bergen paa Runen gav der den 3die Februarii sit Gjelds-Brev paa 20 Mark Sølv, i god og gangbar Solamynt, til Asbern Jacobsen, Decanus i Kiøbenhavn og Roeskilder Stifts Officialis paa Runen, og pantsatte derfor Klæde-Overskiærerens Bod i Kiøbenhavn tillige med Grunden som han havde faaet med sin Hustrue Cathrine, imod at samme Decanus indløste den fra Hr. Johan Skrywer, Prior i Andvorskov, for 9 Mark Sølv; brændte Boden af saa forbandt han sig til at [illegible] Decanum hvad han derpaa byggede. (Ibid.)

Hen-

Oluf Hakonson Aar 1385.

Henrik Spyllenrump og Heylike hans Hustru, overlode ved et plattydsk Brev den 27de Junii, til Johan Monyk, Borger i Kiøbenhavn, et Huus og Grund der, beliggende i Duyschemans Stræde, til Brug udi 20 Aar, imod derfor aarligen at give 2 Gylden af godt Guld og ret Vegt, at betale i December. Det som han opførte noget paa Grunden, saa skulde den, efter tvende gode Venners Udsigende paa hver Side, betales ham derfor, og betalte de ham ej inden et Aar, saa maatte han bo der saalænge indtil han havde faaet Betaling. (Diplom. Langeb.)

Tynno Nicleson, kaldet Skriver, af Sandogher, overlod den 26de Junii til sin Farbroder Synno Aghieson af Laghetweth Gaarden Bremeholm i Tolebole Sogn og Nørre-Herred, som var ham pantsat af Laurentius Mus. Han selv tilligemed Gunner Holm, Borgermester i Swynburch, og Absalon Krughelund, hang deres Segl for. (ibid.)

Peder Nicolausson, kaldet Friis, Nicolaus Præst (Presbyter), Prior for Nonnerne i Dalum, og 7 Odense Borgere, hvoriblandt Jons Markvin, bevidnede, at den 11te November paa Fyens Landsthing, havde Nicolaus Buze tilstaaet at være skyldig til den beskedne Svend (famulus) Otto, og Otto, Brødre af Tedinghuse og Skinkel, 8 Mark purt Sølv, hvorfor han pantsatte dem sin Gaard i Klintekær i Tangedorp Sogn og i Bogherreth. (ibid.)

Gyncelin af Falkendal, Borger i Roeskilde, tilstod den 20de November, at have solgt til Berthold Skøneveld, Borger i Kiøbenhavn, sin Grund beliggende paa Thydeskmannes Gaden mellem Borger-Gaarden og Bertholds egen Grund. Han selv tilligemed de Beskedne Sommersthorp, Borgermester i Kiøbenhavn, Godichin Thomasson og Synard Hammagh, Raadmænd der, hang deres Segl for. (ibid.)

Bre-

Brødrene i Thiwelsø og Aafs bleve dømte frie for at lukke Lyungæ Hagegjerde (Hegngjerde) med Sundby Mænd. Oluf Hakonson

Nicolaus, sand Arving til Hertugdømmet Jylland (saa skrev han sig efter sin Broder Henriks Død og hidførte alt dette fra Kong Christopher den 2dens Brev af 1330, hvorved deres Fader Grev Gerhard blev for sig og Arvinger tilligemed Valdemar belehnet med Hertugdømmet og skulde tage det i Besiddelse, saafremt Valdemar døde uden retmæssige Arvinger) Greve af Holsteen og Stormarn, afgjorde med den ypperlige Herr Junker Gerard, Greve af Holsten og Stormarn, hans Broder-Søn (patruelis) og sine Svorne Raad, at de vilde reformere det hellige Nonne-Kloster af Holmbek ved Byen Slesvig og reglere Disciplinen der og mageskiftede han for sin Farfaders og sin Broders Henriks Sjæle og alle sine Arvingers, Patronat-Retten til Mariæ Kapel i Kaleby som ved Slesviger Bisp Johan var mageskiftet med Patronatet i Blokenker. Det Brev blev givet i Nienhus (et Slot han havde ladet bygge omtrent en halv Miil fra Flensborg) den 16de Junii, saa anmærker Carstens (Heinze Abhandlungen III. 10. 21.) thi hos Westphal hvor det er trykt (III. 373.) staaer allene seqventi die, men der skal lægges til Viti Martiris; Nicolaus var den Gang i Besiddelse af det meste af Hertugdømmet Søndre-Jylland, som han og hans Broder Henrik havde fra 1340 den 23de Junii været i Besiddelse af, da Hering Valdemar pantsatte det til dem, og som Nicolaus havde siden forøget med Hadersleben og de begge maaske i det mindste Nicolaus vist siden med Øen Als. Udi Slesvig den 20de October afstod derpaa dets Bisp Jon bemeldte Capel i Kaleby til (St. Johannis) Kloster paa Holm forbeholdende sig allene Cathedralicum, Forbud, og Erkedegns-Pro-

Aar 1385.

Oluf Hakonson Aar 1385.

varationer (Undskyldelser, appel) for sig selv og for ham. Dette Brev er og trykt hos Westphal (I. col. 374.)

Otto, Greve af Schauenborg, Stormarn og Holsten, og Bernt Provst i Hamborg og Amtmand af Stiftet Bremen, Brødre, erklærede den 29de September Borgerne i Buxtehude frie for Told paa Elven, i Henseende til den Venskab og de Tienester de havde beviist dem. Brevet er trykt hos Scheidt (Vom Adel S. 569.)

Den 27de October udi Plone stadfæstede Greve Allef (Adolph) af Holsten og Stormarn sine Forfædres Brev af 1236, 1260 og 1322 om hans Wichbeld i Plone dets Frihed og Rettighed, og derved stadfæstedes denne By den lybske Ret, fri og frie Græsgang fra Holstenbrügge indtil Vejen ad Eleucke, dog maatte de ej uddrive Qvæg paa Olden i Skoven naar hans Fogder forbød dem det. Brevet er trykt hos Westphal. (IV. 3205.)

Den 19de November forskreve de hamborgske Raadmænd Alberd og Johan kaldet Hojer sig til, at deres kiære Herre Grev Alef og Arvinger maatte igienkiøbe og indløse Willeverder, og det hvert Aar fra Pindse til Mikkelsdag, for 2000 Mark Penge, som gik i Lybek og Hamborg; dog lode dem det forud vide et helt Aar; de tilstode og, at Mandskabet i Willeverder var dem ej pantsat; i 6 Aar maatte han og Arvinger ej lade rove eller brænde Muldenhavede eller Landet saalænge de havde det; heraf udstædte Bisp Everhardt af Lybek 1574 en Vidisse. Det er trykt i Remonstratio danica.

Lybek, Rostok og Wismar, samt den svenske Kong Albert som Hertug af Meklenborg og hans Broderson Albert, Hertug af Meklenborg, forenede sig sammen mod den røverske Adel og gav Lybek alene 500 Ryttere dertil, under Anførsel af sine Raadsherrer Thomas Morkerke og Hinrik Westhof, saa og nogle

Vogne

Vögne med Ildrer og Vasser. Først droge de mod Slottet Gamerov, som tilhørte Zemmerkin af Maltn, og laae en Mil fra Parchem; de indtoge og udbreve det hvilket, og flere med Schorzow, som tilhørte Moltzan, og Preensborg, Truzen og Raden, der tilhørte Slægten Bülov, og bleve i alt 20 Røver-Slotte brandte. (Rudlof S. 514. Corner. Col. 1143. Beckers Gesch. von Lübek. I. 302–303.) Oluf Hakonson Aar 1385.

Den meklenborgske Hertug Magnus døde efter Paaske. Corner (col. 1143.) og den plattydske Krønnike af Lybek give ham kun et slet Vidnesbyrd, sigende, at han var utro og fvigefuld, ej skiøttende sin ridderlige Ære, saa man var mere glad end bedrøvet over hans Død.

Den 24de Februarii skjænkte den norske Drost Agmunder Findzon, Ridder, 2 sine Jorder Widz og Folghe til sin Hustrue Cathrine Knutz Datter, udi Stavanger Biskops Jule-Stue, i hans ved Navn Oluf og andre gode Mænds Overværelse, og dem skulde hun beholde uden nogen Tiltale af hans Arvinger, siden de ingen Børn fik sammen, hvorimod hun skulde give slip paa sin Hjemgift, der bestod af 100 lødige Mark Sølv, hver beregnet til 15 engelske Skilling, dog undtagen de 300 lødige Mark, som hans Herre Kong Hakon gav dem begge. Dette norske Brev er classisk i Henseende til at beregne Kong Olufs Regjerings-Aar, thi deri siges at det er givet 1385 paa Tirsdagen i Fastens Indgang udi dit 4de Aar af Olaf, Norges, de Danskes og Gothers Konge.

Efter de islandske Annaler No. 427 døde Erkebisp Nicolaus af Ridaros i dette Aar, saa og Agmunder Findzon, Drost, men No. 410, 411, 412 og Flatøyar-Annaler, og Torfæus efter dem, henføre deres Død til 1386. Det Aar, den skalholtske Bisp Michael kom paa til Island, drev hen til Hetland og Færøerne og

Oluf Hakonson Aar 1385. og 4 Islands-Farer breve til Grønland, hvor de forbleve i to Aar. Saasom Gejstlige og Verdslige i Sverrig klagede over, at deres Bønder ej nøde gammel Frihed, dem givet af fremfarne svenske Konger, saa stadfæstede Kong Albert slige Friheder paany, ved sit Brev. (Messenii Scondia III. 30. XII. 206.) Saaledes søgte han vel at vinde dem, men han fordærvede det dog igjen ved andre Handlinger.

Aar 1386. Læsemesteren Ditmer, i sin skrevne plattydske Krønike af Lybek, og (Corner apud Eccardum col. 1150) følgende ham dog ej anførende Alting, berette, at i dette Aar kom Dronning Margrete i fuld Besiddelse af Danmark, ligesom hendes Fader Valdemar havde havt det, (dog maa dette indskrænkes dertil, at hun blev det som Formynderske for sin Søn) og forvaltede hun det med megen Klogskab og Myndighed, hun fik ligeledes Skaane igjen som havde været pantsat til Sø- eller Hanse-Staderne i 16 Aar; (vel skede dette egentligen i forrige Aar, men vel muligt at Staderne have ej førend i Begyndelsen af dette trukket deres Besætninger ud): hun tog ogsaa til Jylland og holdt der en Dag med sine Modstandere de holstenske Grever, og forligede de sig ganske med hverande, sluttende en evig Fred. Hun tillige med sin Søn forlehnede dem med Hertugdommet Slesvig, som de og deres Børn skulde til evig Tid besidde, dog at de skulde tage det til Lehn af Riget, og gjøre Kongen Tieneste og Mandskab deraf, naar han det forlangte; altsaa har Margrete og venteligen Oluf med udstedet et Forsikrings-Brev, maaske i Januarii, til samtlige de holstenske Grever, at forlehne dem med Hertugdommet. (Skade, at hverken det eller Lehns-Brevet selv er endnu funden, og vare uden al Tvivl allerede brændte eller forsunkne 1424; da Holstenerne havde den store

Tvist med Kong Eric, thi ellers havde de frembragt dem, til at bevise, om Hertugdommet var dem forlehnet som et personligt eller arveligt Lehn, hvilket sidste det denne Gang vist var, nemlig, paa den hele holsten-rendsborgske Linie, endskjøndt Gerhard alene kaldte sig Hertug, hvorom mere siden.) Da dette var skeet, overfaldt en stor Angest og Frygt alle Rigets adelige Mænd, for Dronningens Klogskab og Magt, saa at de tilbøde sig og deres Sønner til al Tjeneste, og lod hun da deels indbyde alle Fogder i Danmark til sig, tildels drog hun fra Slot til Slot og lod sig hylde, og forsatte Fogderne fra det ene Slot til det andet, og skede dette for Kyndelmisse (den 2 Febrnarii), og inden et Fjerding-Aars Forløb blev hun fra fattig, saa at hun uden sine Venners Hjelp kunde ej give et Maaltid-Mad fordi alle hendes Slotte stode ude for højere Summer end de vare værd, saa rig og mægtig, saa at nu mangelede hverken hende eller Søn noget. Saavidt Ditmar. Oluf Hakonson Aar 1386

Da de holstenske Herrer vare ej alene mægtige, men endog stridbare, især den gamle Grev Nicolaus, da desuden, som Carstens (hos Heinze III. 23. 29. conf. Christiani IV. 6–8. Script. VIII. p. 42.–43.) retteligen anmærker, havde nu i 46 Aar været Besiddere af næsten det hele Hertugdømme, hvorvel kun som Panthavere, de tvende sidste Kong Valdemars Aar undtagne da de kun besadde Gotstorp og Nienhus, maa man ej undre sig over, hvi den kloge Margrete overlod dem Hertugdømmet som et Arvelehn; Man saae jo og siden, hvor lidet Kong Erik, der besad alle tre nordiske Riger, var i Stand til at tvinge Holstenerne, hvis lykkelige Beliggenhed Sprog og Svogerskaber gjorde, at de finge idelige Hjelp fra Tydskland. Da nu Margrete og Søn havde desuden de meklenborgske Hertuger Albert, Henrik og Albert, den ene efter den anden til Fiender, og af hvilke den sidste

Oluf Hakonson Aar 1386.

paastod at være nærmeste Arving til Danmark, og den svenske Kong Albert ogsaa var deres Fiende, saa var det intet Under, at de søgte at forlige sig med Holstenerne, allerhelst Oluf, som Søn af Kong Hakon, skrev sig ret Arving til Sverrige og havde i Sinde at bekrige det, da saamange vare der misnøjede med Albert, hvorfor det var saare vigtigt, at have Ryggen fri og at være vis paa Holstenernes Stille-Siddende. Den gamle holstenske Krønike siger derfor (Leibnitii Access. p. 73.) at da Margrethe agtede at angribe Albert, saa vilde denne meget sindige Dronning ej tænde Ild paa mere end et Sted, og kaldte derfor Grev Nicolaus til sig og sluttede en evig Fred med ham og udvalgte ham til og kaldte ham sin Fader, hun indsaae letteligen hvor vigtigt det var at vinde ham, og han var for klog til at lade sig vinde ved et personligt Lehn, som det lader at hun først tilbød ham, hvorfor hun maatte overlade Hertugdømmet som et Arvelehn til ham og Broder-Sønner, da han selv ingen Sønner havde. Men endnu en vigtigere Grund for denne hendes Handlemaade finder man i anførte Fortælling hos Ditmar og Corner, og at den er sand det kan man let overtale sig til at troe, naar man overvejer den danske Adels og de Stores Forhold under Kong Valdemar's, den Omstændighed, at Riget var tvistig efter hans Død, at den meklenborgske Albert gjorde Paastand paa det og havde et temmeligt Anhang, at Oluf var et Barn og Margrete et Fruentimmer; hvo kan da tvivle paa, at Adelen og de Store betjente sig af Lejligheden og bøde Kronen til dem som gav mest; Skaane var for meste Del i Hansestædernes Magt, og disse mægtige og stolte Stæder behandlede da Danmark med en Slags Foragt, som hist og her er anført; Meklenborgerne bleve ved at forurolige Riget, og Holstenerne bleve igjen Mestere af det ganske Hertugdømmet, og man seer ej at Mar-

gre-

Oluf Hakonson Aar 1386.

grete hindrede dette eller gjorde nogen eftertrykkelig Anstalt dermed; hvortil ingen anden Aarsag end Afmagt kunde være; men efterat hun havde bundet den lybske Borgemester, faaet Skaane igjen, forligt sig med Holsteenerne; da kjendte hun sin egen Adel, da handlede hun med Kraft mod Albert. Ditmers Fortælling bekræftes og derved, at Aarbøgerne af Wisby (Script. I. p. 260.) berette, at i Olufs Mindreaarighed foruroligedes Danmark med mange Krige af Kong Albert, af Hertug Ulrik af Meklenborg, og af Rigets egen Adel; om hvilken sidste Omstændighed vore mange Krønniker ellers intet berette; hertil kommer at man endnu haver 2de Breve, just ved den Tid Ditmar sætter, som bevise at Margrete fik Slotte og Gjeld igjen fra Adelen, og det rimeligen ej med det Gode. Det første er fra Kallundborg den 3te Januarii, hvorved Henning Meinerstorp, Ridder, Hinrik og Lüdeke, kaldte Scharpenbergh, tilstode at lade Kong Oluf og hans Moder Margrete qvit, ledig og løs for 1500 lybske Mark som de havde lovet dem og Arvinger ved Hr. Reymer Breyden, Ridder, hvilket de tilstode at være skeet. Det andet er og fra Kallundborg den 2den Februarii, hvorved Olaus Vlemingh erklærede det Brev Dronning Margrete havde givet ham paa Bahus for 150 lødige Mark for dødt.

Uden Tvivl har Kong Oluf været ved denne Tid i Viborg; thi hos Terpager (Ripæ Cimbr. p. 477.) findes et Diplom fra dette Aar, givet i Viborg ved de tre Bisper Johan af Ribe, Jakob af Viborg og Sven af Børglum, hvis Dagen er udeladt; maaske dog gjort ved en Trykfeil; der siges, at udi Kong Olufs og deres Overværelse indfandt sig Hr. Nicolaus Brok, Kanik i Ribe, og Nicolaus Slet af [illegible] Bonde, da den første anklagede den sidste for at have bemægtiget sig Møllergaard i Ottersholm By i

My-

Oluf Hakonson Aar 1386.

Myalden Sogn i Logherreth i Sønder-Jylland, som Brok paastod at tilhøre de fattige Discipler i Pulhuset i Ribe, hvis Provisor han var; Slet undskyldte sig at saadant var skeet ham uafvidende ved Hennekin Lembek, og tilstod at den tilhørte Pulhuset.

Den 1ste April samlede sig udi Lybek Fuldmægtige fra Stæderne Hamborg, Rostok, Stralesund, Wismar, Greipswalde, Lyneborg, Campen, Amsterledam og Lybek, hvor man først handlede om at holde en Dag med Kong Oluf, og tilskreve ham at deres Venner som sidst havde været hos ham paa Dagen i Wardingborg, havde berettet at atter en Dag var berammet at holdes der til Mikkelsdag, og at de skulde have Svar derom fra ham til Mortensdag, men da nu kun saa faa Stæder vare samlede, og al især fejlede Campen og de fra Zyudersøen, som dog havde været i Wordingborg, og det formedelst Vind og Vejr, saa kunde de endnu ej give ham nogen fast Besked herom; hvortil kom at der endnu var langt til Mikkelsdag, og vilde de saasnart muligt give ham Svar. Udi Lybek skulde atter én Dag holdes den 13de Julii for at aftale om Dagen i Wordingborg med Kongen; man skulde dertil indbyde de preussiske, liflandske og sydersøiske Stæder, de skulde tage med sig Pundskatten og gammel Gjeld til at afbetale Wulflame med for Fredsskibene og de skaanske Slotte, og som han beklagede sig saa meget for sin Skade, saa skulde han faae 800 Mark Sundisk. Da man i Skaane fandt mange hele og halve Sild-Tønder og Fjerdinger, som vare for smaae, og slige gjordes i adskillige Stæder, saa skulde Enhver tale herom i sit Raad, og de Stæder Colberg, Treptowe, Ruenwalt, Kyslin, Belgarde, Wolin og Gripenberg, altsaa lutter Pommerske, herom tilskrives. Wulwecke Wulflampe manede Stæderne om 2500 Mark sundisk, som man endnu var ham skyldig for Fredsskibene, som og fordi han havde holdt de skaan-

skaanske Slotte paa Stædernes Vegne over Lübek, og fik han Oluf
strax herpaa 800 Mark sundisk af Lybek, Wismar, Rostok og Hakonson
Sunde. (Recessus Hanseat.) Aar 1386.

Den 1ste Maj var Kong Oluf i Vordingborg og bekræftede der paa Slottet Capitlet i Slesvig alle dets Privilegier, som det havde af ham og Frænder, de slesvigske Hertuger, med de sædvanlige Udtryk; heraf maae man slutte at han neppe forrige Aar har gjort det, som Hvitfeld (S. 38) vil. Dette Brev, som i Alt kommer overeens med den jydske Hertug Eriks af 1313, er indrykket i en Vidisse ved den slesvigske Bisp Nicolaus af den 27de Februarii 1437.

Hamsfort vil (Scriptor. I. 315) at Kongen var den 23de Junii i Nyborg paa det Dannehof hvor den holstenske Grev Gerhard blev forlehnet med Hertugdømmet Slesvig, og at han der da stadfæstede Gaven af Godset i Hillestoft ved Margrete Jacobs Datter til Dominicanerne, og ligeledes hvad de Væbnere Ivar Christensen og Jens Cnudsen af den Slægt Saur havde skjænket til Franciscanerne.

Udi Vordingborg den 28de Junii tildømte Kongen Capitlet i Lund en Gaard i Malmøe, endskiøndt Nicolaus Eskilsen, kaldet Gedeman, havde en Tid lang besiddet den, men 12 beskedne Mænd, kaldte "Adel-Bønder" (mærkeligt, at dette Navn og Stand, var paa den Tid endda til i Danmark), havde besvoret Capitlets Rettighed paa Kongens Retterthing. Diplom. Langeb.)

Læsemesteren Ditmar eller min plattydske Krønike af Lybek, skriver, at de holstenske Grever bleve udi Nyborg forlehnte med Hertugdømmet Slesvig paa Mariæ første Dag; nu forstaaes vel gemeenligen Mariæ Himmelfart; som indfalder den 15de August, ved Mariæ første Dag, men til denne kan Ditmar ej sigte, thi

det

Oluf Hakonson Aar 1386.

det er vist, at Oluf var i Nyborg, og holdt Danehof i Julii Maaned; desuden var han den 2den August og 11te September i Roeskilde, og da Dronning Margrete var nærværende ved denne Handling og dog den 13de Julii, tilligemed de holsteenske Grever, paa Hansestædernes Samling i Lybek, saa maa ved den første Marie Dag, da Oluf den 12te August var i Roeskilde og den 15de maaskee enten der eller i Stubbekiøbing paa Falster, ingenlunde den 15de August forstaaes, og derfor rimeligen Mariæ Besøgelses-Dag, som indtraffer den 2den Julii; thi alle andre Mariæ-Dage ere for langt tilbage i Aaret, nemlig den 25de Martii og 2den Februarii; havde man Lehnsbrevet, da kunde denne Sag let afgiøres. Altsaa den 2den Julii paa en Mandag, forlehnte Kong Oluf de samtlige holstenske Grever af den rendsborgske Linie, den gamle Grev Nicolaus og hans Broders Henriks Sønner, Gerhard Albert og Henrik, med Hertugdømmet (Søndre) Jylland eller Slesvig udi Overværelse af sin Moder, Dronning Margrete, og af 7 Bisper, Erkebisp Magnus af Lund, Erkebisp Nicolaus af Tronhjem, Bisp Johan af Ribe, Johan at Slesvig, Sven af Børlum, Jacob af Viborg og Nicolaus af Roeskilde, og maaskee Henrik af Garde i Grønland, og mangfoldige fornemme Herrer og Adelsmænd, og skede dette paa Nyborg Slot. Der, skriver Ditmar, fuldkommedes og forkyndtes Freden mellem Danmark og Holsten, paa følgende Vilkaar: 1) De holstenske Herrer og deres Børneborn skulde arveligen besidde Hertugdømmet Slesvig og deraf skulde de bevise Riget (det danske) Mandskab og Tieneste; 2) en af de holstenske Herrer skulde kun regiere i det Slesvigske, og kalde sig Hertug og Herre deraf; 3) paa ingen af Siderne skulde de mere have Orlog sammen eller tilstede den, og om der kom nogen Ufeyde; da skulde de Danske vælge to af sig, en holstensk Mand, og Holste-

nere

nerne igjen to af det danske Rigsraad. Disse fire skulde forlige Ufreden, om de kunde, kunde de ej, da skulde de vælge en Overmand, og hvad han sagde det skulde staae; 4) Slottet Tranekjær, som hørte til Hertugdommet, det skulde Kongen besidde i 3 Aar, og imidlertid skulde Holstenerne besidde Friserne paa Danmarks Side; dersom det efter de 3 Aar behagede dem paa begge Sider, saa skulde det blive derved, men behagede det dem ikke, da skulde de bytte, og derfor blive Venner; den ene skulde hjelpe den anden i Noden mod sine Fiender, naar de bade derom. Derpaa svor de holstenske Herrer Landefreden til det danske Rigsraad, og til Riget, og at holde den baade til Lands og Vands mod Røverne. Forlehningen skete ved Fahne i det hele Rigsraads Nærværelse og med deres villigt Samtykke, og blev Gerhard for sig og Arvinger forlehnet med Hertugdommet, og det iværksat med Fahnernes Nedkastelse, og beholdt han bemeldte Hertugdomme Slesvig eller Jylland roligen sin hele Livstid, og kaldtes saaledes; og bevidnedes dette endda 1424 i Processen mellem Kong Erik og de holstenske Grever af Detlew von Alwelde og Lauenz Hesten, Riddere, samt de Væbnere Voldemar Wonsflod, Marqvard Draghedk, Hennekin Ritillund, som endda levede og havde været nærværende paa Nyborg Slot 1386 ved denne Forlehning; Henrik, som siden blev Bisp i Slesvig, Johan Harnschild og Johan Schriver, Kanniker i Slesvig, vare og nærværende ved denne Forlehning, og levede endda 1424; og denne aabenbare Sandhed, at de holstenske Grever da sagde Slesvig som Arve- og Fahnelehn, modsagde dog Kong Erik siden 1424, og nægtede at det var skeet, og det benægtede ligeledes edeligen Erkebisp Peder af Lund, Bisp Lage af Viborg, og Bisp Johan af Roeskilde, som da var Rigets Cantzler, og paastod, at det var alene et personlige Lehn, nægtens

Oluf Hakonson Aar 1386.

Oluf Hakonson Aar 1386.

tende det var et Feudum, med hvilket Navn de alene belagde Arvelehn. Den gamle holstenske Kronike (Leibnitii Acces. 73.) skriver at baade Oluf og Margrete sadde paa deres Trone ved denne Handling i Overvarelse af mange Bisper, Prælater og Adelsmænd af Danmark og Holsten, og at Gerhard bøjede Knæ for Kongen og modtog af ham for sig og Arvinger Investitur af Hertugdømmet og aflagde Mandskabs og Troskabs-Ed til ham, og at den gamle Grev Nicolaus og Albert Gerhards Brødre aflagde ogsaa Troskabs-Ed, hvorpaa Hertug Gerhard fik for sig og Arvinger følgende Vaaben; ganske vist og umaatvivleligt det Slesvigske; thi her er meget borte i Texten. Corner (Eccardi Script. II. col. 1157.) henfører denne Forlehning urigtigen til 1388. Den holstenske Kronike (Leibnit. Access. l. cit.) lægger til, at Margrete var meget snedig, og udvalgte Grev Nicolaus til sin Fader, da hun ej paa engang vilde antænde Ild paa flere Steder, det er, have Krig baade med Sverrig og Holsten.

Fra Nyborg rejste Dronning Margrete til Lybek, efterladende sig Kong Oluf i bemeldte By, og der bivaanede hun den 13de Julii Hansestædernes Samling, hvor der vare forsamlede Gesandtere fra Hamborg, Rostok, Stralsund, Wismar, Riga, Dorpt, Campen, Dordrecht, Amsterdam, Zutphen, Elbarch og Lybek. Der talte Stæderne først med Dronningen af Norge (saa kalde de bestandigen Margrete) om Dagen som skulde holdes i Wordingborg. Dernæst blev et Brev tilskrevet de preussiske Stæder, at de havde vel fornummet, hvorledes de for mange Aarsagers Skyld hjemme ikke havde kunnet sende nogen til Samlingen i Lybek og ej heller kunde komme til den der skulde holdes i Wordingborg med den danske Kong Oluf næste Jacobs Dag (den 25de Julii), og at de preussiske Stæder nødvendigen maatte være tilstede; saa havde

de aftalt med Dronning Margrete, som var nærværende, at den skulde opsættes til 8te Dage efter Vor-Frues-Fødsel, altsaa den 15de September; de havde gjerne udsat den længere, men Dronningen havde sagt, at hun ej kunde, formedelst mange store Ærinder hun havde i Norge. De maatte derfor komme saa tidlig til Stralsund, at de betids kunde med dem møde i Wordingborg; thi Dronningen sagde, at Kong Oluf vilde ej længer lade sig mane af Stæderne, at baade hun, Kongen, og begge Rigers Raad, Danmarks og Norges, vilde møde der, thi hun maatte vide, om Stæderne, for den Fordeel, de kunde have af ham, Dronningen og deres Raad, vilde i Henseende til Sørøverne forlige sig med ham, eller om de vilde staae til Rette for Fyrster og Herrer, som vare begges Venner, og syntes det Stæderne, at Redelighed og Ret forbandt dem til at svare herpaa, hvorfore de vilde give deres Sendebudere Fuldmagt til at svare afgjørende herpaa, og tilligemed da at tilendebringe hvad Sager der ellers var mellem Danmark og Stæderne, hvorfor de indstændigen bade dem at møde, og om de ej gjorde det, saa vilde de dog ved deres Fuldmægtige gjøre Ende paa Sagen.

Oluf Hakonson Aar 1386.

Ditmar skriver (apud Gerdesium pag. 48.), at paa denne Samling i Lybek, var ej alene Dronning Margrete, men og den svenske Kong Albert, de holstenske Herrer, efter Crantzius de Grever Nicolaus og Adolph, og mange andre Herrer, hvoriblandt Crantzius nævner Hertug Eric af Saxen, Ridder og Knaper, og blev der meget dagtinget om Rigerne Danmark og Sverrig, og om Kiøbstæderne i Lifland, Flandern og Skaane.

Imedens denne Samling var i Lybek, blev Kong Oluf ved at opholde sig i Nyborg, hvor tillige Danehoffet eller Rigsdagen vedblev; og hvor han den 25de Julii tilkiendte Frue Ingeburgh,

Oluf Hakonson Aar 1386. burgh, Enke efter Tyko Pudbat; alt det Gods i Alsherreth, som hun havde arvet efter sin Søn Nicolaus Knutson. Nicolaus Draghæ var herved Vidne. Dette findes i Abraham Brødersens Vidisse af 1402, Onsdagen efter Søndagen Lætare. Paa denne Rigsdag forordnede ogsaa Bisperne, (Hvitfeld S. 40) at Bønner skulde holdes for Rigets Bedste og for Kongens og Dronningens Velfærd.

Saavel Læsemesteren Ditmar l. cit. og Cranzius (Vandalia lib. IX. cap. 19.) der følger ham, berette, at den svenske Kong Albert var dette Aar i Meklenborg og bekrigede tilligemed sin Brodersøn Albert 3die og de Stæder Rostok, Wismar og Lybek, den røverske Adel, især de Slægter Moltzahn af Storsau, Mallin af Gamtow, Bülowerne af Preensberg af Prützen og af Raden, og forstyrrede over 20 Røver-Slotte, og holdt Kongen derpaa et Hof og Turnering i Wismar, der varede i 8te Dage, hvor og indfandt sig Wenceslaw, Hertug af Saxen, Bugislaw af Wolgast, Eric af Lauenburg, Nicolaus Greve af Holsten, Adolph af Schauenburg, Otto af Hoja, Gunther af Rupin, Laurenz Herre af Werle og mange Riddersmænd, som og mange fornemme Mænd og Qvinder fra Stæderne, især fra Lybek; Henning Koningsmark, en tapper og navnkundig Ridder, vandt der Prisen og fik den af de ædle Qvinders Hænder.

De gamle Skribentere sige vel, at denne Samling holdtes for Landefredens Skyld, og for at dæmpe den overmodige og røverske meklenborgske Adel, men Lagerbring har undentvivl Ret, naar han (III. 702.) vil, at Albert ogsaa havde den hemmelige Hensigt, at bestyrke sig ved udenlandsk Hielp mod sine genstridige svenske Undersaatter, dog feiler Lagerbring, naar han vil, at Reisen ej skete forend efter Bo Jonsons Død; thi den indtraf

først

først den 26de August, og den 13de Julii dinaanche Albert tilligemed Hertug Eric af Lauenburg og de holstenske Grever Nicolaus og Adolf, Dagen i Lybek, ifølge Ditmar af hvilken Corner og Cranzius have taget deres, og lagde Lybekkerne der Klage an imod de holstenske Grever, fordi de beskyttede deres Adelsmand, især Ditlew Godendorp, som hende villet overfalde Byen Lybek, (Lindenbrog Script. Hamburg. 1706. 210.) og afgjordes da endeligen, at Ingen maatte huse dem, enten i Danmark eller i Holsten, hvo det gjerde, skulde straffes ligesom de, og skulde dette oplæses i alle holstenske Kirker. Efter Ditmar afgjordes da og Meget, Danmark og Sverrig angaaende, som og om Kjøbmændene i Lifland, Flandern og Skaane, hvilket, om det altsammen forholder sig saaledes, viser, at man ej har indført Alting i Hansestædernes Reces. Uden Tvivl har og Albert paa denne sin tydske Rejse arbejdet imod Danmark, hvilket dog i Henseende til Holsten og Hansestæderne ikke lykkedes ham.

Oluf Hakonson Aar 1386.

Den 2den August var Kong Oluf i Roeskilde, og der gav, paa Retterthing, Margrete Thrunvels Dotter Quittering til Christine, Enke efter Jacob Thruwelsen, kaldet Skrædærær, forhen Borger i Roeskilde, for al den Arv hende kunde tilfalde, efter hendøde sin Broder, dog skulde Christine overlade til Margrete 2 Køer, 6 Faar, en opredt Seng, en Gryde, et Tinkar og 6 Alen Klæde, hvorimod forpligtede han sig til at underholde hende med Klæde og Føde saalænge han levede. Kongen lod hænge sit Sigil ad causas under; 5 Roeskilde Borgere og mange andre hedervne og ærlige Mænd vare tilstede. Nicolaus Draghe, Kongens Justitiarius, var hævet Vidne. (Dipl. Langeb.)

Den 15de August i Stubbekjøbing eller og i Roeskilde, stadfæstede Kong Oluf Byemændene i den første By det Leje de havde

Oluf Hakonson Aar 1386.

havt i 40 Aar paa Münthovet, som kaldes Stubbekjøpinge-leighe; og forbød nogen deri at hindre dem. Kongens Segl, som hang derfor, er borte. Brevet er paa Dansk, men slet og blandet med Tydsk. Det er trykt i danske Magazin 2det Hæfte og gjemmes i Stubbekjøpings Raadstue-Archiv. Man har i Danmark faae andre Kongebreve paa Dansk; men fra denne Tid afblive de hyppigere.

Udi Wordingborg den 29de September stadfæstede Kongen alle de Herligheder (privilegia) og Benaadinger, som hans Formænd havde givet Bymændene i Nakskov. Det findes i en Vidisse, udstædt den 4de Februarii 1404 af Kong Eric udi Nakskov paa hans Retterthing, hvor denne Byes Raadmænd lod oplæse deres Privilegier for Kong Eric af 1266. Kong Olufs Segl blev forhængt. Denne Vidisse findes afskrevet i Peder Syvs Collectanea, saa og i Resenii danske Atlas; begge i Manuscript (Diplom. Langeb.)

Ved samme Tid, den 28de September, holdt Hansestæderne en Dag med Dronning Margrete i Wordingborg, angaaende Sørøverne, og blev da i 4 Aar sluttet Fred for Danmark og for alle Sø-Stæderne (af Hansen) med følgende Sørøvere: Ludeke Schinkel, for hvilken [illegible] i Borgen: Nicls Moltcke af Nyborg og Hr. Volmer Jacobsøn, Wenzlaff Knut og Henneke van Anewelde, og paa Rigets Vegne lovede igjen Hr. Henning van Putbuz, Drost, og de [illegible] fra Hansestæderne; for Mickel Knut lovede Wenzlaff Knut og Henneke van Anewelde; for Eler Rantzow lovede begge disse og Hr. Henning van Putbuz, den Yngre; for Hennecke Schult lovede Laurits Jonson og Peder Zivordesøn; for Cört Howeschilt, lovede Erik og Carl Thomessøn og Claus Howeschild; for Henneke van Osten lovede Clawes Strubendorp og Wyggert Withesblock. Dronningen vilde, at Tönnes og Bertold [illegible] skulde udelukkes med

i Fredes, og skulde have hendes Borgen til Stæderne og hun have Magt til paa Stædernes Vegne at tilsige disse Freden. (Recess. Hansæ.) Man seer heraf, hvilke anseelige Slægter disse Sørøvere vare, og tilligemed hvor mægtige, saa at Danmark og Hansestæderne maatte gjøre Forlig med dem. Det viser og, i hvor slet Tilstand Sø-Magten da var, og at Handelen har været yderligen trykket. — Oluf Hakonson Aar 1386.

Den 28de October holdt Hansestæderne en Samling i Lybek, hvor der mødte Gesandtere fra Hamborg, Stralsund, Wismar, Lyneborg, Thorn, Elbinge, Danzig og Lybeck hvor der handledes om en Dag at holde i Cøln om Handlinger med Hertugen af Burgundien og Landet Flandern samt Stæderne der; og blev da et Brev skrevet til Kong Oluf, at siden det var afgjort paa den Dag deres Fuldmægtige de Herren Gregorius Swerting og Henrik Westhof holdt med ham i Skaane, at han skulde holde en Dag med dem i Nykjøping St. Olai næste Dag (den 29de Julii) angaaende det Ærende som hans Skriver Albert Kolenberch havde paa den Tid til dem, saa lode de Kongen vide at de gierne vilde skikke deres Raads Sendebud til ham i Wordingborch St. Jacobi næste Dag (maaske den 20de December eller af 25de Julii næste Aar) og om han vilde have hos sig sine Rigers Danmarks og Norges Raad og Hovedsmænd der samlede, paa det at de kunde faa fuld Besked paa deres Ærinde, og især ønskede de at der norske Raad var der, da de havde vigtige Ting, Stæderne og Kjøbmændene angaaende at afhandle med dem; de udbade sig et godt Svar, og at deres Sendebud maatte faae Leide. (ibid.)

Den 1ste December skiænkte Dronning Margrethe (efter Hvitfeldt S. 40.) til Lunde Kirke og Capitel Slottet Lystrupholm med Bygning og Tilliggende, hvilket alt hun havde kiøbt af Herr

Thue

Oluf Hakonson Aar 1386.

Thue Gallen, dog skulde Kirken først faae det efter hendes Død, og saafremt hendes Søn Kongen vilde give Befæstningen med, saa skulde det staae ham frit for, dog skulde al Bygning og Tilliggende tilhøre Kirken. De Herrer Cort Moltike, Peder Walkendorp, Claus Corsitsesøn, Predbjørn Podbusk, Stig Ausgesøn, Jens Due og Albret Nislosøn beseglede det til Vitterlighed. Kongen stadfæstede ogsaa dette hans Fru Moders Gjøde til Evert Moltike af Torbenfeld paa hendes Vegne.

Den berømte rige og mægtige svenske Drost Bo Jonsen Grip døde den 20de August, (Lagerbring III. 699. 702.) han ejede ej alene selv meget Gods men besad ogsaa i Pant Rigets Slotte, Nykjøping, Stokholm, Calmar, Abo, Wiborg, Rasaborg, Tavasthus med flere samt Aaland, og det saakaldte Upsala Øde. Til Executores af sit Testamente indsatte han de Bisper Niels af Linkjøping og Thord af Strengnæs, de Riddere Carl Ulfson, Birger Ulfson, Erik Kjellesen, Sten Bengtson, Eringisle Nilsen, og de Svende (Armigeri) Ulf Jenson, Sten Boson og Carl Magnusson.

Kong Albert tænkte nu at have frie Hænder, da han var bleven befriet fra saa myndig en Mand, og fordrede saavel [illegible] [illegible] af aandelige og verdslige Frelser til at underholde sit Kongelige Stat med samt søgte ved Retten at tilvende sig dem, især vilde han tilegne sig Bo Jonsens Forpantninger; men Executorerne saavelsom Rigets Adel satte sig heftigen herimod og paastode at Kongen vilde anvende dette til at berige sine Tydske med, hvoraf mange af ringe Stand endog selv Bønder vare indkaldte fra Meklenborg, og bleve gjorte til Riddere; at han og bragte Tydske til Drabanter, opvakte ligeledes megen Had imod ham, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] for ham. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

tren

tuenn mein brave Knecht". De fornemste Embeder i Staten be- | Oluf
troede han og til sine Tydske og agtede ej den svenske Adel, ligesom | Hakonson
hans Broder Hertug Magnus ej den indfødte Meklenborgske. | Aar 1386.
(En af hans Yndlinger den tydske Borger Bernhard bortførte med hans Villie fra Riseberge Kloster Nonnen Elisef Eriks Datter af en stor Slægt fra Øster-Gotland og vilde tvinge hende til at ægte sig). Til Tydskland især til Fruentimmer han yndede sendte han hvert Ny-Aar store Gaver i det mindste 100 Mark i Penge og vægtige Sølv-Kar. De idelige Krige han førte med Danmark betyngede ogsaa hans Undersaatter saaledes, at mange derover maatte sælge deres Fædrene-Gods for at leve. Alt dette og flere paafølgende Ting gjorde Albert saa forhadt at han derved tilsidst mistede Krone og Scepter. (vid. Ericus Olai edit. Messenii lib. IV. pag. 253-59. Lagerbr. III. 700-701. Recess. Hansæ. Rimkrøn. I. S. 146-66.) Imidlertid mener Læsemesteren Ditmar, at de Svenske uretteligen satte sig imod deres Konge. Saa meget er vist, at han ved sine Forskrivninger af 1371 siden stadfæstet 1387 og ved dem af 1378 og 1383 (Hadorf II. 37-41.) havde lovet stedse at vilde holde Rigets Mænd deres gamle Frelse, at Kirker og Klostere, Riddere og Svenne som frelste deres Gods med Tjeneste, skulde være fri for al Tjeneste, Hjelp eller Arbejde til ham som var mod Rigets gamle Ret, at han aldrig vilde fordre nogen Skat af dem uden de frivilligen gave, og at han vilde i alting rette sig efter sit Raads Villie. Dette sidste blev ham vel aftvungen ved den mægtige Drost Bo Jonsen, men de foregaaende Poster ere dog grundede i den ældre Forfatning. Imidlertid maa man dog tilstaae, at det er altid er betænkeligt naar en Fremmed behersker et Rige; hvor let opkommer ej paa begge Sider Mistanke og Uvillie, og hvor naturligt da, at Regenten holder sig til sine Landsmænd; Gemenligen

Oluf Hakonson Aar 1386.

findes derfor Skyld paa begge Sider. Vel kan man sige, at Undersaatter bør taale Alt af deres Regenter, men det er næsten aldrig bleven udøvet, kan ej heller; thi det er naturligt at man vil kaste Byrder fra sig; letteligen kan det siges at man skal handle Ret for at gjøre Ret, men det store Spørgsmaal bliver altid at afgjøre hvad er Ret? thi er det Ret at Alting skal være En tilladt og Intet alle de Øvrige, naar handler Regenten uret naar Folket? lad Regjeringen være vis og retfærdig, saa kan man sikker vædde paa at Folket ej gjør Opstand mindre Oprør, og man kan sætte som en uforanderlig Regel, at naar det skeer, saa er det enten directe Regjeringens Skyld eller at den i det mindste ikke haver vaaget nok over sine Betjente men seet for meget igjennem Fingre med dem.

Udi Roeskilde den 21de Marts gjorde Caniken der, Semund Johansen, sit Testamente og gav til St. Lucii Kirkes Bygning 1 Mark Sølv; til Capitlet Gesta Danorum i 2 Bind (mon det ej har været Saxo Gramaticus, dog holder Langebek det for et andet, nu skjult eller bortkommet Skrift) til Decanus en Sølvske, Præsten en Bolle eller Skaal kaldet Søl-Nap; Erkedegnen og Cantor hver et Horn; Canik Jacob Poulsen (siden Bisskop der) en Bog, som begyndte med "Otia detestans" og en anden med det Ord "Samaritanus"; Canik Benekin hans Hætte; Canik Jacob Hemmikinson Bogen om Casus i Retten og Bogen om jus canonicum der begyndte med: "Super actionibus." Hr. Günnar hans Sølv-Bælte og Bogen: Spørgsmaal over den anden Bog af Sentenzerne (ved Petrus Lombardus); Hr. Magnus hans Chor-Kaabe; Hr. Johan Amosen Bogen der begyndte med "Bonifacius", Hr. Peder Johansen Bogen der begyndte med "Circa tractatum" og Bogen med "Delectatio" og Spørgsmaale over Logika; Hr. Wilhelm Bogen om Medicine, som begyndte med

"Ego",

"Ego", for sin og Forældres aarlige Sjælemesse sin Gaard i Kolsbek i Holmboherred af aarlig Afgivt 4 Pund; til de 6 Præbender i Roeskilde sine 2de Gaarde i Kolsbek af aarlig Afgift 2 Pund; til Sacristen Hr. Thomas en Sølvske; Hr. Erik den ældre sin Overkjole; Hr. Erik den yngre Bogen om Rettens Regler; Brødrene Joseph og Jacob, sit Breviarium; 2 Skilling Grot til Vicarierne, som bivaanede Vigilier og Messen for ham; til Vor Frue Kloster i Roeskilde hans Deel i Gaarden, som han og Moder besadde i St. Olai Sogn, dog saa at hun skulde beholde den saalænge hun levede men den siden tilhøre Klosteret imod at holde hans Aarstid. Forresten skjænkede han Rug, Malt, Brød, Øl, Skilling Grot, Grot, Pund Sæd, et Føl, et Horn, en Guldring, sit bedste Pandser, en Trøje, en Kjortel, til adskillige, nemlig Klostere, Nonner, Præster, Kirker paa Landet, Fattige, sine Tjenere, en Beslægtet, Opsynsmænd over Agre, (Campario) Klokkeren, Custos, Degne (ministri.) Til Executores indsatte han Henning Jenson Vabner og Nicolaus Pedersson kaldet "Snøfugel" Borgere i Roeskilde. (Diplom. Langeb.) — Oluf Hakonson Aar 1386.

Erkebisp Magnus gav og skjødede den 4de April til Lunde Kirke sin Gaard i Malmoghe, Jomfrue Maria til Ære, der overgik alle Helgene og Salige, og forordnede, at hver Løverdag, efter completorium, skulde skee en Procession fra det høje Alter i Choret ved at gaae ned for Mariæ Billede, og det saaledes at efter sædvanlig Maade ginge de der bare Voxlysene, ceroferarii, og Røgelsekarbæreren (Thurifer) foran, og skulde adskillige Bønner og Psalmer med bøjede Knæ synges; alle de, som bivaanede dette, faae 40 Dages Aflad af den dem paalagde Poenitense. Enhver Kanik og Scholasticus skulde af Gaardens Indkomst have 6 Penge være en Sterling, hver Vicarius, Sognepræst, hver der betjente Al-

Oluf Hakonson Aar 1386. Alteret, (altarista,) som var ordineret, 2 Penge eller en Lybsk, og hver Skoledreng og den der ringede med Klokkerne, campanista, en Penge eller obolus, hvorved maaskee forstaaes Hvid, i det mindste en ringe Mynt, og disse alle uddeles ved Erkedegnen, dog hvad der offredes til Billedet eller i Blokken (truncus) skulde komme Kirkens Bygning til Gode. (Diplom. Langeb.)

Den 11te Maj fra Genua tilskrev Pave Urbanus Abbeden i Sorø, hvorledes Johan Ketilsson, kaldet Hvid, Sogneprest i Kallundborg, havde klaget over, hvorledes Bisp Nicolaus af Roeskilde havde forkyndt ham at være i Band, endskjøndt ingen Bands-Dom var gaaen over ham, hvorover Paven byder ham, at kalde Parterne for sig, og at afgjøre denne Sag. (Dipl. Langeb.)

Erkebisp Magnus, Nicolaus af Thronhjem, og de Bisper Johan af Ribe, Nicolaus af Roskilde, Jacob af Viborg, Sven af Børlum, Henrik af Garde (paa Grønland) gave udi Nyborg den 15de Julii 10 Dages Aflad til alle dem som gudeligen besøgte St. Andreæ Kirke i Snodwith (nu Snøde paa Langeland) og saa bade for Velfærden af disse Bispers Kirker, den danske Kirkes og Kong Olufs og Rigernes Beste. (Diplom. Langeb.) De samme gave den 26de Julii Aflad til St. Michels Kapel, der tilhørte Skoledisciplernes Pukhus i Ribe, og som var meget fattige og er det trykt hos Terpager, (pag. 38.); og de samme den 27de Julii til Ribe Domkirke, som paa mange Steder var bygfældig, ja Erkebisp Magnus eftergav til hver Manddraber en halv Faste og et halvt Aars Poenitentse, naar han skjænkte denne Kirke en Skilling Grot, saa og tilsød han at forandre alle Løfter om Pilegrimsreiser til andre Steder til den at søge Ribe Kirke, forsaavidt han som Erkebisp kunde dispensere og forandre. Dette Brev er trykt hos Pontoppidan (Annal. II. 229-30). Den 29de Julii

lii gave de samme Bisper Aflad til Brendorp og Horby Kirker, og antager Hamsfort ogsaa (Script. I. 315) at de ligeledes gave tillige med Bisp John af Slesvig Aflad til Lygum Kloster, men hos Bartholin (T. II. p. 416) lægges til at Bisp Johan af Slesvig ej allene stadfæstede det samme om Mandrdraberne, men udstrakte det endog til dem som laae deres Børn ihjel, som gave en halv Skilling Grot til Ribe Domkirke, hvilket og er trykt hos Terpager (p. 86–88). Alle disse Afladsbreve bleve givne paa Rigsdagen i Nyborg. Oluf Hakonson Aar 1386.

Erkebisp Magnus bevidnede at den 22de September skjødte udi hans Kammer i Lund den ædle Matrone Fru Sophie, Enke efter Nicolaus Olufsson af Gerrizneß, Væbner, sine tvende Gaarde i Hanertæ og i Nybele til Provstiet i Lund, den ærværdige Mand Drosten Hr. Folqvin til Hænde, saaledes at to Aarstider skulde holdes i Lunde Chor, een for hendes Mand og den anden for hendes Fader Johan Tuvesson og for hendes Moder. (Diplom Langeb.)

Udi Genua den 2den November udstædte Henrik Vrisak, Klerk af Stiftet Havelberg, Notarius ved pavelig og kejserlig Myndighed, et Instrument udi Bisp Peders af Aarhus hans Besig udi Nærværelse af hans Erkedegn Peder og af Nicolaus Strabenheym, en leg Præst for Naumborg Stift, hvorved Bispen frivilligen tilstod at have faaet 45 Guldgylden af Kammeret, alle Ducater af godt Guld og ret Vegt, af Johan Andresen af Rom, Pavens Ostiarius (Dørvogter, som havde Nøglerne til Kirker, og lukte dem op, og havde den første og øverste geistlige Grad), og fik han dermed Laans, og var dermed fornøiet og fuldkommen betalt. Pavens Poenitentiarius, Peder Nicolaison af Dacien, sagde god herfor, og at de skulde betales inden 15 Dage,

og

Oluf Hakonson Aar 1386.

og lovede Bispen at betale dem naar og hvor denne vilde med al Skade og Interesse, og pantsatte derfor til ham alt sit og Kirkens Gods. Mig forekommer det, at Bispen aldrig har faaet disse Penge og er enten bleven tvungen hertil ved Magt eller og at herved skulde paa en skjult Maade skee en Fordring til Pavens Pœnitentiarius. (ibid.)

Udi sit Kammer i Lund den 29de November forordnede Erkebisp Magnus for at rette de Feil, som havde indsnieget sig i Lunde Kirke formedelst de mange og langvarige Forfølgelser: 1) At Ingen maatte blive Vicarius i Choret undtagen han havde geistlig Orden, besad tilstrækkelig Lærdom, havde godt Rygte og gode Sæder; 2) de som forsømte Choret, eller vare tilstede og ej mødte, eller og forrettede Gjerningen der skjødesløs og slet, skulde straffes efter de gamle Chor-Statuter; 3) hver der skulde tjene i deres Fraværelse og ej mødte, endskjøndt ansagt ved Sacrista eller hans Substitut, skulde straffes som en Fraværende; 4) de bedste Bøger, Antiphonaria, og Gradualer skulde ligge paa Pulpetet inde i Choret, at derefter kunde synges; 5) Kannikerne skulde staae i deres Stole og synge; 6) paa Søgnedagene skulde synges hastigt, men paa Helligdage langsommere, og skulde Cantor eller hans Substitut styre Sangen; 7) de som ej kunde synge skulde lære det i Skolen; 8) de straffes som sang urigtigt; 9) Sacrista og Chorets Custos skulde skiftes til at staae i Choret og passe paa, og Opvarteren i Kraftkirken (minister cryptæ) skulde ligeledes; 10) Ingen maatte føre Lig i Kirken eller holde Exseqvier og Maaltider uden Capitlets Tilladelse. (Diplom. Langeb.)

Erkebispen forordnede ogsaa, at den 12te Martii skulde Pave Lucii Fest holdes, hvis Hoved forvares i Roeskilde, den 11te Julii St. Morten Bisps og den 17de Julii St. Euphrosynæ

og

og Florentia, hvis Legemer alle tre hvilede i Lunde Domkirke, om man kan tro Hvitfeld (S. 41); men jeg tænker snarere kun nogle Levninger af dem. Den sidste var St. Hilarii Discipelinde og døde i Poitiers i Frankrige den 1ste December omtrent Aar 360; ved hendes Levninger i Danmark skulde være mange Jertegn skete. — Oluf Hakonson Aar 1386.

Den 29de August eller før er den mægtige Mand Niels Fris, Væbner, begravet i Odense hos Franciscanerne. Hans Hustrue hed Tora, og fra dem stamte, efter Hamfort (Scriptor. I. 315.) den berømte Canzler Johan Fris hos Kong Christian den Tredie og Frederik den Anden.

Paa en Mandag den 2den Julii var en stor Ildebrand i Kjøbenhavn, hvorved St. Petri Kirke afbrændte med sine to Klokker samt 4 skjønne Klokker af Vor-Frue-Kirke (som maaske smeltede) og en Del af Byen. (Script. VI. 374.)

Den 24de Februarii sluttede Raadet og Borgerne i Flensborg en Forening med Raadet og Borgerne i Slesvig, hvorved de sidste finge Lov paa Flensborg Torve og Markeder at handle og sælge, som indfødte Flensborgere, dog maatte de ej alt for længe opholde sig der. De og Gods maatte ej hos dem hæftes for Gjeld. Ingen af dem maatte for Gjeld eller Forseelse indstævnes for nogen Fyrste eller mægtig Ridder, men lovmæssigen for Raadet i Flensborg eller Slesvig. Ingen Landsflygtig for Gjeld eller nogensomhelst Misgjerning, maatte finde Tryghed hos dem, men dømmes efter Retten. Denne Anordning er trykt hos Noodt (Beyträge I. 177. 78.) og hos Seelen (Memorabilia Flensb. pag. 195.)

Ved plattydsk Brev i Arnsboken, den 1ste Februarii, bevidnede: Sven Alef af Holsten og Stenman og Jacob Crumbeke,

Er-

Oluf Hakonson Aar 1386. Erkedegn i Trybuzes og Domherre i Sverin, Lybek og Hamborg, at de havde lovet at stifte et Jomfrue-Kloster i Arnsboken for deres Forældres Sjæles Bedste og Jomfrue Maria til Ære; Greven gav dertil Kirken og den lille Kirke i Arnsboken med alt Tilhørende, og Crumbeke gav dertil 146 Mark Penge, som han ejede paa Femern i 5 Landsbyer samt med videre Kjøbegods for 1000 til 1200 Mark. Greven vilde stadfæste, hvad han af sligt Gods vil kjøbe i hans Land. Begge hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Dersom Christiani havde havt dette Stiftelses-Brev, saa kunde han aldeles have igjendrevet det urigtige Sagn, at Greve Nicolaus stiftede dette Kloster.

Den 21de December solgte Johan, Provst Alheyde, Priorinde og det helt Jomfrue-Convent i Preetze til Neumünster eller Bordesholms Kloster, to øde Mark i Lyderstorpe for 20 Mark lybsk med alt Tilliggende, saa og øvre og nedre Ret, det er Hals Haand, Bøder og Afgift (censusservitium), og gjorde Sognepræst Johan af Borkow Zelandia og Warandia for Almuen efter Landets Brug, hvilket paa Landets Sprog kaldtes Zeelunde Waar. (Westphal II. col. 280.)

Den 4de August tilskrev den norske Kong Robert fra Onearne, som jeg ikke kjender, den norske Konges Embedsmand (Ballivi) paa Orkenøerne, at da der i Forliget imellem de norske og skotske Konger endog i det sidste mellem ham selv og den sidst afdøde Hakon, stod, at i ingen af Rigerne nogen Landflygtig fra det andet Rige, og især for Majestætsforbrydelse, skulde modtages og beskyttes; saa formener han dog, at hans Uven Alexander Brun, som var Majestætsforbryder, opholdt sig paa Orkenøerne, endskjønt han havde forlangt ham udleveret ved sin Balliv af Cathnæs, Ridder Henrik af St. Clard (Sinclair), hvorved de vare forfaldne i den

fast-

fastsatte Straf af 10000 Mark, og da han gjerne vilde holde Venskab, saa forlangte han at vide, om det var skeet efter den norske Konges Befaling, eller de havde gjort det af sig selv; han formener og, at de tilføjede de Skoter, som kom til dem, bestandige Fornærmelser og Undertrykkelser. Salig Schøning har udskrevet dette Brev af Hvitfelds Adversaria. (Diplom. Langeb.) — Oluf Hakonson Aar 1386.

Paa Norsk haves 3 Breve af Private Folk, og af 30te Januarii, 12te Martii og 23de Augusti, alle givne i Kong Olufs 5 Aar, altsaa 1386. I Fortegnelsen af Brevene paa Aggershus forekommer 4 af dette Aar og et med det udtrykkelige Datum 1386, givet af Erkebisp Poul i Nidaros og var et Beskjærmelses-Brev for Hovedo Kloster, men 1386 var Poul ikke Erkebisp, men Nicolaus, og levede Poul 60 Aar forhen. Dette bestyrker, hvad jeg ofte har funden, at der er mange urigtige Data i denne Fortegnelse, og skal Aarstallet vel her enten være 1326 eller 1336.

Efter Flateyar-Annaler døde den throndhjemske Erkebisp Nicolaus i dette Aar, uden at have holdt nogen Messe, indviet Nogen eller confirmeret noget Barn. (Torfæus. IV. 511.)

Udi et svensk Diplom, udstædet af Eringisl Nielisson, Ridder, næste Onsdag for St. Eskildsdag for Midsommeren, altsaa ej den Eskilsdag, som indfaldt den 6te October, forekommer den ærlige og velbaarne Mand, Erik Waldemarsson (som stammede fra Svantopolk, den danske Kong Waldemar den Andens Sønnesøn.) (Diplom. Langeb.)

Den 16de Januarii var Kong Oluf i Nestved og overlod til Ridder Vicko Molteke det Kastel Saxtor (Sixtye) med alt Tilligge — Aar 1387.

Oluf Hakonsen Aar 1387. liggende i Byen Svolte; nemlig Etnes, Karabek, Gumtorp Angerthorp, 3 Gaarde i Meenstorp, en Gaard i Lyndhæ, en Gaard i Jonstorp og to Gaarde i Thorstorp, med al kongelig Retighed saalænge han levede, paa Vilkaar, at det efter hans Død skulde igjen tilfalde Kongen eller hans Moder eller og hans Arvinger, saa at hvem de da vilde overlade det til, saa kunde det skee uden at Moltekes Arvinger eller nogen anden kunde paatale det, og dette skede fordi Molteke havde frisk, i vel Behold, og med fri Villie overladt til Kongen og hans Moder Dronning Margrete, Ringsted By i Ringsted Herred, Gaarden i Hroløff og alt andet Gods der, tilligemed Møllen, som han havde i Pant af Kongen. Seglet er af rødt Vox (Diplom Langeb.) Skade at man haver intet senere Diplom af Kong Oluf; thi det lader at han maa være død førend 3die August, hvorom mere siden, og at man en Tid lang har holdt hans Død hemmelig, saa at det nok bliver umuligt at sige hvad Dag han egentligen er død.

Den 22de Januarii forpagtede Margrete, Priorinde af Vor Frue Kloster i Roeskilde og det hele Convent, med Samtykke af deres ærværdige Fader Johan Abbed i Sorø, til Magnus Lang og hans Hustru Cecilia alt deres Gods Thorslef i Horns Herred med alt Tilhørende for en Last Sæd den halve i Byg og den anden halve i Rug, men betalte han den ikke da faldt Godset strax til Klosteret. Dronning Margrete af Norge og Sverrige hang des Segl og Abbed Johans bleve forhængte. (ibid.)

Atter den 22de Julii gjorde Tymo Lembek, General Auditeur af Viborg Thing, bekjendt, at paa Viborg Landsthing var den

Dag

Dog nærværende Hr. Christiern Wendelbo, Ridder, i Overværelse af Bisp Jacob af Viborg og mange andre troværdige Mænd, og foreviste Forlig gjort imellem ham og en anden Part (hvor Navnet ej kan læses) ved Margrete Dronning af Sverrige og Norge og de ærværdige Fædre de Herrer Jacob, Bisp af Wiborg, Sven af Børlum og Peder af Aarhus, Drosten Henning af Pudbusk, med mange Rigets Raad, nemlig de Herrer Jacob Anderson, Iwar Lycke og Wolmar Jacobson, Riddere, og andre troværdige Mænd, som hertil vare især sammenkaldte, og foreviste han sine Breve over Thrugholm Slot, og hørte da de nærværende ej at nogen modsagde dem endskjøndt han 3de Gange efter Landets Lov opfordrede dem dertil. (Diplom. Langeb.) Rimeligen har Dronningen, da Forliget gjordes, været i Jylland siden ingen uden jydske Bisper nævnes. Da hun kun kaldes Dronning i Sverrige og Norge, saa viser det, at Kong Oluf enten endda ej var død eller hans Død i det mindste ej bekjendt.

Oluf Hakonson Aar 1387.

I Begyndelsen af Fasten den 17de Februarii gjorde Blydebach, Kongens Foged paa Byritzholm (venteligen Biursisholm ved Ystad) et stort Nederlag paa Bønderne paa Aasum Kirkegaard ikke langt fra nuværende Christianstad, og samme Aar skete atter et Nederlag paa Bønderne fra Sjøthorp Slot (nu maaske Sofaleborg, ej langt fra Ystad) ved en tydsk Tyran og Foged i Jarrestath Herred (nu Herrestad) kaldet Heyne Snakenberg. (Hvitfeld S. 41. og Script. Rer. Dan. VI. 534.)

Da Hansestæderne ej mere besadde Skaane, og disse dog havde været deres Fogder der, saa beholdt Kongen dem vel i sin Tjeneste

 som

Oluf Hakonson Aar 1387.

som kyndige Mænd, men uden Tvivl har de plaget og betynget Bønderne. Uden Tvivl har disse Oprør foraarsaget, at Kongen opholdt sig Sommeren i Skaane og var en Tid i Ystad, som Kling (Dissert de Medelstad. pag. 55.) har efter et Diplom, og døde paa Falsterbode Slot. Pontoppidan vil vel (II. S. 231.) at han i Tensberg udi Norge bivaanede et Concilium som alle Bisperne holdte der og hvor de Gejstlige finge en Deel af alle Bøder, men han siger ej hvorfra han har dette og jeg har ej kunnet finde det hos nogen anden. Dersom det var vist, saa kunde man let finde hvad han havde foretaget sig i dette Aar; thi den norske Rejse maatte medtage en Deel Tid, og i Skaane var han vist en Tidlang, og da havde man ej nødig at tro at han allerede var død enten i Junii eller i Julii, og da kunde man vist holde sig til den 3die August eller Dagen af Findelsen af St. Stephani Levninger, som Petrus Olai (Script. I. 135.) og Krøniken der slutter med 1523, (ibid. VI. 229.) Skribenter af 16de Seculo, berette. Alle vore Krøniker som og gamle fremmede Skribentere, Læsemesteren Ditmar, Cornerus, Krantzius henføre eenstemmigen hans Død til 1387, saa at ingen Tvivl kan være om Aaret, men at han skulde være død den 3die August, derom kan være megen Tvivl, eftersom det lader, at Margrete behøvede nogen Tid, inden hun kunde stemme de Store i Danmark til at betroe hende Scepteret, saasom hidindtil aldrig noget Fruentimmer havde regjeret der som Selv-Regentinde men allene som Formynderske; Gram i Noterne til Meursius (col. 539–42.) antager derfor ogsaa, at hun har holdt hans Død hemmelig nogen Tid, og da kan man bedre forklare, hvi de Norske tvivlede paa at han var død, og hvi siden længe efter, nemlig 15 Aar, en Bedrager fra Preussen kunde udgive sig for ham, og hvi en Hen-

rik

rik udi Italien ogsaa ansaaes for hendes Søn og maatte da rimeligen være Oluf, saasom man paa intet Sted finder optegnet at hun havde flere Børn end ham. Dog paa alt dette kan temmelig godt svares; men dette er mig derimod et vigtigt Tvivl imod at han skulde være død den 3die August, at den gode Krønnike som slutter med 1389, (Scriptor. VI. 534) og synes det Aar at være skrevet i Skaane, ikke nævner Dagen af Olufs Død og derhos udtrykkeligen vidner, at Søndagen før St. Laurentii Fest det er den 4de August blev hans Legeme ført til Sorøe og hans Indvolde begravne i Lunde Domkirke midt i den og lige for Vor Frue-Alter, og dette følger ogsaa Hvitfeld (S. 43.). Var han nu død den 3die August, saa var det ingenlunde rimeligt at man haver ilet med at begrave ham Dagen efter, ja endog udtaget hans Indvolde, medmindre han maatte være død af en smitsom Sygdom. Saadan Il maatte vist have opvakt Formodning, at han enten var omkommen paa en voldsom Maade eller og kun udgivet for død, og hertil findes dog intet Spor i vore gamle danske Skrifter. Den gamle danske Rim-Krønnike siger (Udg. af 1613 fol. N.) at han døde af Sygdom, og Henneberger en preussisk Skribent af 16de Seculo følgende deri den ældre Simon Grunau, at han vilde seile til Sverrige, men at Skibet forgik i en stor Storm og han med flere druknede, hvorvel nogle undkomme og efter Nogles Sigende Kongen deriblandt, hvilket gav den preussiske Bedrager Anledning til at udgive sig for ham. Dog da Henneberger synes at lade ham do kort forend denne viste sig, og da ingen taler om saa mærkelig en Tildragelse som en Konges Drukning, saa bliver denne Beretning vist en Fabel.

Oluf Hakonson Aar 1387.

Oluf Hakonson Aar 1387.

De Norske vilde mindst finde sig i hans Død, eftersom deres ældgamle Konge-Stamme udslukkedes med ham og de ogsaa elskede ham fordi han var en ung retfærdig og beleven Herre. Derfore siges i de islandske Annaler No. 410 og No. 412, hvoraf den første slutter med 1394, at Oluf mistedes, kom bort, og i Flatøyar-Bogen som er skrevet ved 1389, bag i det Stykke om Norges Opfindelse det selv samme, med Tillæg at de Danske sagde at han var død, men de Norske vilde ikke troe det. Torfæus (Hist. Norv. IV. 511-12.) anfører dette, og skriver at han ikke veed hvad herom skal siges. Imod dette kan siges, at de Norske havde ligeledes forhen troet om Oluf Tryggesen at han ej omkom i Svolder Slaget, og de svenske Bønder vilde lenge ej heller troe at Carl den 12te var død. Sligt troe Fraværende ugjerne om dem de elske. Den svenske Historieskriver Ericus Olai (editio Messenii 4to Lib. IV. 253.) skriver ligeledes, at man ej veed hvor Oluf kom hen eller paa hvad Maade han døde. Men herved maa agtes, at Ericus var de Danskes afsagde Fiende. Messenius (i Scondia XII. 206) følgende den Kronnike Lindebruch har udgivet og hvoraf denne uden Tvivl selv var Forfatter, vil, at Oluf døde paa en ubekiendt Maade, og paa et andet Sted (Scondia III. 31.) giver han Margrete reen ud Skyld for at have dræbt ham, og naar han taler om Bedrageren fra Preussen lader han sig mærke med det samme. Men Messenius er for ny og for stor en Fiende af de Danske til at fortjene Tro. Af vore egne Danske er Magnus Mathiæ som levede sidst i 16de Seculo, den eneste som skriver (Series Regum Daniæ Mst.) at det er uvist, hvor Oluf døde. Den ældre Svaning (Bartholins Annaler) har maaske og havt et Slags ond Tanke om Margrete, naar han skriver, at Oluf blev nedlagt i en ringe Grav. Gram derimod gjør

sig

sig (l. cit.) megen Umage for at vælte al Mistanke fra Margrete, og mener, at de Norske ere faldne paa den Tanke at Oluf ej var død af det, at det stod hen til næste Aar inden det afgjordes i Norge hvem der skulde regjere. Mig synes, at da Oluf blev henført til Sorø og hans Indvolde til Lund, saa kan man ingenlunde tvivle paa at han jo i Danmark ansaaes for død; Margrete har ej heller ved nogen anden Gjerning viist at være i Stand til at begaae saa vederstyggelig en Handling; thi at hun var ærgjærrig og klog nægtes vel ikke, men derfor bør man ej slutte til saadan Udædiskhed. Alting vel overlagt saa bør uden Tvivl Margrete frikjendes for slig Beskyldning og Mistanke, allerhelst naar betragtes, at hun umuligen kunde forudsee at faae nogen Fordel ved sin Søns Død; thi paa det danske Rige havde den meklenborgske Hertug Albert Paastand og Tiltale, og hans Farbroder den svenske Kong Albert vilde vist understøtte ham. Til det Norske havde Drosten Hakon Jonson Tiltale, da han stammede fra Kong Hakon den 5tes Datter, og Margrete derimod ingenlunde var af det norske Kongehus. Margrete maatte forudsee, at hun ved sin Søns Død vilde faae mange Vanskeligheder at bestride og maaske nødes til at blive en privat Person.

Oluf Hakonson Aar 1387.

Efter Fundinn Noregs havde Oluf en Alder af 17 Aar ved sin Død, hvilket uden Tvivl er rigtigt og derimod urigtigt naar andre tilskrive ham 22; med de 17 kommer og Læsemesteren Ditmar mere overens naar han tilskriver ham 18. Han havde regjeret paa 12 Aar i Danmark under sin Moder Margretes Formynderskab, og 7 i Norge.

Hvitfeld skriver (S. 44) at han var en god from Konge, stille og dydelig, holdt god Fred i sin Tid, holdt hver Mand ved

Oluf Hakonson Aar 1387.

Lov og Ret og havde gjerne nogen af sit Raad med sig hvor han foer frem, samt hørte gjerne Sager. I et gammelt latinsk Munkevers i Langebeks IV Tome p. 621 kaldes han Fredens Vogter. Det synes at være gjort efter 1412. Kongen døde ugift og uden Børn. Paa Tavlen som hænger i Sors Kirke over dem der ere begravne og hvilken er gjort ved 1524, siges at der laae i Choret for Skriftestolen begravet Kong Oluf under en Sten med hans Navn og Vaaben paa. Denne Sten som er liden og uanselig synes endnu der i Choret paa Alterets nedre og venstre Side, og staaer i dens Midte hans Skjold med den norske Løve, venteligen for at vise, at han paa Faders Side stammede fra de norske Konger. Omskriften lyder saaledes: Hic jacet Olaus filius Margretæ reginæ qvem genuit ex Haqvino Rege Norvegiæ. Udi Roeskilde Domkirke vises et hvidt Marmorbillede bestaaende af adskillige Stykker, hvorom Zeiler (Itin. ant. Germ. pag. 404.) skriver at det saaes der allerede i hans Tid, og som skal forestille at de Svenske saaledes behandlede Oluf; det samme siges endnu af dem som vise Fremmede om i Kirken, undtagen at de undertiden berette, at de Svenske truede saaledes at behandle ham, om de finge ham fangen. Men rimeligen er dette Billede bleven gjort for at lægges paa hans Grav; det forestiller en ung Person i Harnisk. Følgende, uden Tvivl gamle, Gravskrift blev indhugget i Marmor:

Hoc cubat OLAI parvo sub marmore corpus
MARGARITA Regis matre potente sati.
Hæres regnorum fuerat princepsqve duorum
Hæredem at fecit mors properata poli.

Ivar

Oluf Hakonson Aar 1387.

Ivar Bartholin (Marmora Dan. T. I. p. 145) gjorde ved 1570 følgende Gravskrift over ham:

Danica Norvago genuit me MARGARIS illa,
Qvæ fuit HAQVINO tradita connubio.
Et jus Norvagum, sed Danum gratia Regem
Signat, ubi fatis cum patre cedit avus.
Sed mihi regna negat mors immatura deinceps,
Norvagia ut Dano pareat imperio,
Et matris, tanta regnantis laude, triumphus
In Svecos toto notior orbe foret.
Inter avum et proavum nunc Soræ corpore condor
OLAUS, coeli lumine mente tegor.
At qvi me ob similes vultus se finxit eundem,
Nutricis ludens arte doloqve meæ,
Falsterbodensi cineres commisit arenæ,
Supplicium in ficto corpore ut ignis agat.

Wadding hos Gram (l. cit. col. 541–42) mener, at dette Vers var gjort i Margretes Tid, hvilket er urigtigt, og han vil af de 4 sidste Linier slutte, at man allerede i hendes Tid tvivlede i Danmark om Olufs Død, men jeg finder ej mindste Tegn til Sligt i dem. Krønniken som slutter med 1389 (Scriptor. VI. 534) siger, at Oluf var ædlere end nogen da levende Konge; thi i kongelig Byrd og Blod overgik han Alle, saavel paa Faders som paa Moders Side (thi Faderens Slægt gik ved den første norske Enevolds-

Oluf Hakonson Aar 1387.

Konge Harald Haarfager lige op til Odin, og Moderens til den danske Konge Svend Estrithsen).

Denne Konge tilskrives 5 Mynter som ere stukne i det kongelige Myntcabinet. Den ene er af Guld og veier 2¾ Ducat; paa Adversen sees et kronet O, og paa Reversen et Løvehoved; paa den anden det samme, men den er af Sølv og begge ere de prægede. Den 3die, 4de og 5te af Sølv, men med forskjellige Præg; paa Adversen sees 4 Sværd med Spidserne mod hinanden som et Kors, og i Vinklerne staaer O Rex; paa Reversen en Bispestav og en Nøgle mellem de Bogstaver J og A, der uden Tvivl betyde Jonas Asloiensis.

Dronning Margrete.

Ved Olufs uformodentlige Død var Danmark og Norge uden Regent. Vel var Margrete Kong Valdemars Datter og Kong Olufs Moder, men hidindtil havde man intet Exempel havt paa, at et Fruentimmer havde regjeret i Danmark, desuden var der endda i Mecklenborg Hertug Albert, Søn af Kong Valdemars ældste Datter Ingeborg, og i Pommern var Alberts Søster Marie gift med Hertug Wartislaw den 7de, med hvem hun havde en Søn Eric, som dog endnu kun var et Barn paa 3 Aar da Albert derimod var fuldvoxen. Men ved Klogskab og Mildhed havde Margrete vundet de Flestes Hjerter. Hun havde i Sønnens Mindreaarighed regjeret meget fornuftigt, og havde nu ogsaa den Fordel at være nærværende. At opsætte Valget vilde være farligt, og kunde give fiendlig Sindede Anledning til at opvække Tvedragt i Riget. Man finder derfor ogsaa, at de Skaanske tilligemed flere danske Stænder allerede den 10de August valgte og hyldede Margrete Norges og Sverriges Dronning (saa kaldte hun sig som Enke efter Kong Hakon) i Lunde Kirke og paa Lunde Landsting til fuldmægtig Frue og Husbonde og til gandske Danmarks Formynder, saa at de ej skulde vælge Nogen til Konge, som var hende imod eller uden hendes Raad og Villie. Vel siges at Erkebisper og Bisper vare tilstede ved Valget og kejsede hende, men Brevet er dog kun udstedet af den trondhjemske Erkebisp Vinold

Margrete
Aar 1387.

og

Margrete Aar 1387. og Bisskop Peder i Aarhus, og synes disse tilligemed Drosten Henning Podebusk og Henric Parasw, som siden anførte den danske Hær mod Kong Albert, at have med flere mest fremmet dette Værk, der blev saa nyttigt og ærefuldt for Danmark. Af Brevet, som Hvitfeld har indrykket S. 45–47 (i Qvartudgaven) haves endnu den gamle danske Original. Af de 14 underhangende Segl ere de 13 endnu i Behold, og fejler kuns det syvende Ridder Folmer Jeghepsøns. Til mere Bestyrkelse lod Dronningen siden den 26de August paa sin Gaard i Landsbyen Withy (maaske det i Skaane Christiansstads Lehn og Albo-Herred) heraf udstede et Notarial-Instrument paa Latin ved Notarius publicus Henric, og vare herved nærværende Nicolaus Abbed af Sorø (altsaa maa Johannes være gaaet af og Nicolaus kommet til det igjen) og Lauritz Johansen, Præst i Roeskilde Stigt. Henric Vrisack, Klerk i Havelberg Stigt, var da Notarius publicus ved pavelig og keiserlig Myndighed. (Diplom. Langeb.)

Den 21de August blev hun og hyldet og valgt af Sjellandsfarerne, og staaer Henning Podebusk deri i Spidsen. Det skete i St. Knuds Kirke i Ringsted og paa Sjællands Landsting. Bisskoppen af Roeskilde var der tilstede, og siges endog at Bønder og Bokarle og Kjøbstedsmænd vare tilstede, som og Menigheden af Møen, Lolland og flere Danmarks Lande. Brevet herom lyder hos Hvitfeld S. 47–48 forkortet saaledes:

"Det skal alle Mand kundigt være, de dette Brev see eller høre læse, det vi Henning Podebusk, Danmarks Riges Drost, Jens Truidsøn, Landsdommer i Sjæland, Benedict Byg af Gunderslevholm, Johan Rud, Hovedsmand paa Vordingborg, og Michel Rud af Skjoldenes, Riddere, Jens Offesøn

af Egede, Finkenow, og Hartvig Bruske, kjendes og vidne, med det vort aabne Brev, det vi, efter vor Herres Fødsel Aar 1387 den ottende Dag næst for St. Bartholomæi Dag, først i St. Knuds Kirke i Ringsted saa paa Sjelandsfars Landsting, nærværende var, og selv alle Stykker medgjorde, hørde og saae, det Bisskoppen af Roeskilde, Riddere og Svenne, Abbeder og andre Prælater, Bønder og Bokarle, Kjøbstedsmænd og Menigheden af Sjeland, og flere af Riget Danmarks Mænd, og Menigheden af Mæen, af Laaland, og af flere Danmarks Lande, paa den forsagde Dag, i den samme St. Knuds Kirke, og paa den samme Sjælandsfars Landsting, samlede vare, annammedes og endrægteligen kejsedes, og udvalgdes, en hæderlig Fyrstinde og Frue, Fru Margrete; (Det andet Brev udi denne fornævnde Udkaaring paa Sjælandsfars Landting, er lige lydende med fornævnte Dronning Margretes Elects, som skede i Lund, uden i Enden, til Beslutningen derpaa, begyndes saa) Alle disse fornævnde Stykker have Bisskopper, Riddere, Svenne, Abbeder, Prælater, Bønder, Bokarle og Menigheden af Kjøbstedsmænd fornævnde, og vi med dem af Sjæland, og flere Rigets Mænd, og Menigheden af Møen, og af flere andre Danmarks Lande, lovet og foret, at holde og fuldkomme, foruden Hjelperede og Argelist, og haver hun os foret igjen. Til alle disse Stykkers Teelse og Beviselse, have vi vores Indsegle for dette Brev, med Ja og med Minde hengd. Det er givet og skrevet Aar, Dag og Sted, som for staaer skrevet." Saavidt Hvitfeld. Margrete Aar 1387.

Udi Visby lod Dronningen den 26de August heraf ligeledes ved Notarius Henric udstede et latinsk Instrument. (Diplom. Langebek.)

Den 26de October, hyldedes i Odense saavel i St. Knuds Kirke som ogsaa paa Fyens Landsting følgende Hovedsmænd: Henrik

Margrete rik Oluffsen paa Nyborg, Berneckin Schinckel paa Hindsgavl,
Aar 1387. Henning Berg af Kjestorpe, Otto Schinckel, Landsdommer i Fyen, Otto Strangesøn af Lange, Tuwe Niclesøn, Borqvard Schinckel af Rothstedte og Borquard Limbecke, Vidner, at de havde været overværende, da baade verdslige og regelbundne Prælater og saadanne der havde været paa den odenseiske Biskops Vegne, Riddere, Riddersmænds-Mænd, Bønder, Kjøbsteds-Mænd og Menigheden af Fyen, saa og af Langeland og Thosland, samt af flere danske Egne i stor Mængde havde eenstemmigen valgt Dronning Margrete til deres Frue, Fyrstinde og det hele danske Riges Formynder, baade for den særdeles Yndest, gode Villie og mange Velgjerninger, de havde oppebaaret af hende, som og fordi der i Henseende til Slægtskab var Ingen nærmere til Riget. Dette Hyldings-Brev haves kun paa Latin hos Hvitfeld (S. 49–50). Deraf udstædedes samme Dag, (thi at der endog i Originalen staaer XVI October er en Skrivefejl) udi Odense et Notarial-Instrument ved Henric Vrisack i Overværelse af Jacob Gherardsøn, Dronning Margretes Secretair, og Laurids Johanson, Præst af Roeskilde Stigt. (Diplom. Lang.)

I alle disse Hyldningsbreve siges udtrykkelig, at Kong Oluf var død. Det maa ellers have havt sine Aarsager, at Fynboerne saa længe efter dem af Skaane og Sjæland hyldede Margrete. De af Jylland; Biskopper og Adel (og venteligt Bønder og Kjøbstedsmænd ogsaa) hyldede hende ogsaa ved deres Brev, men dette havde allerede Hvitfeld ikke (Hvitf. S. 50). Det skete vist paa Viborg Landsting, og uden Tvivl endda senere end i Fyen.

Den 18de August gav Olavs Vleming sin Qvittering til Dronningen ifor 150 Mark lødig Sølv. Han selv, Herman

[illegible] Ole

Vleming og Jorius Jørk hang deres Segl for. (Diplom. Langebek.) Margrete Aar 1387.

I Vordingborg den 8de September gav den tronhjemske Erkebiskop Wynold ved et plattydsk Brev tilkjende, at det Gods, som hans Formand Erkebiskop Nighels Ruser havdeført til Danmark det havde han modtaget af den ærbare Mand Hr. Jens Rut, Ridder, Dronning Margrethes Amtmand paa Vordingborg-Slot, og det havde han flyet ham paa hendes og hele Rigets Vegne, nemlig følgende: en Kiste, hvori var 100 "Walenedrynermiin" smaa og store, og en Messebog i 2 Dele; et Skrin, hvori Breve; en Dækker "Permint" og Vævergejl; en anden Kiste, hvori to "Bolsane"; en Bibel, en Bog de proprietatibus rerum, et Decretale, en Formularius, et Passionale, en norsk Lov-Bog, 2de Regne-Bøger, to Registere over Kirkens Skyld; et Skrin, hvori en stor Guld-Tegnebog uden Stene, to Sølv-Kruse med Sølv-Kjeder, og Breve; i samme Kiste to sølv Vand-Bækkener, et Sølv-Almiisefad, en Sølv-Kop (Beger) kaldet "Hermen", 3 Gribs-Kløer beslagne med Sølv, et Sølv- "Krude-Fad", 12 Sølv-Skaaler, en Sølv-Skaal med høj Fod og Dæksel, en Dug, hvorpaa man sætter Drikkefadene, 4 Sølv-Bægere, en Sølv-Nap (rund Bolle) med en "Ghelke" uden Dæksel, en liden Sølv-Nap med Dæksel, et Sølv-Stop (Pokal), et forgyldt Salt-Fad med en Drage-tunge, en Ædelsten og en Krystal med Sølv-Kjede, en Sølv-Ske, en Silke-Pude, et Kortin (Gardine) af Sindal, og Kortiner af Gyldenstykke, en grøn Silke- "Kolce"; nok én Kiste; deri et langt Skrin og deri 5 Sølv-Skaaler, to Par Vægt-Skaaler, et Jagd-Horn af "Walcene" med Silke-Bord og Sølv-Beslag; endnu et lidet Skrin, hvori en Budike, og deri et sort Indsegl og et Secret, en Guld-Finger-Ring med en Safir, en stor Guld-Finger-Ring

Margrete Aar 1387. med en Ædelsten af gjennembrukket Arbeide, en stor Guld-Finger-Ring med en stor Safir, en Guld-Finger-Ring med fire Perler; saa og vare i samme Kiste 4 Kniv-Skafter, 3 Bordduge, en Haand-"Dwele" og en Jordebog; ham blev og overgivet en Bispekrone, 1 Pots-Sølv-Krus, en lille Collect-Bog, to "Bankpole" og en Arm-Brystwinde. For alt dette gav Erkebiskoppen Qvittering til Dronningen og det danske Rige, og forpligtede sig til ligeledes at forskaffe sit Capitels Qvitterings-Brev, saasnart Dronningen kom med ham til Norge, og kom hun ikke, da skulde han overgive Brevet til Hovedsmanden paa Vordingborg Slot eller og til en paa Rigets Vegne i Kolding Slot, og det inden Aar og Dag. Han selv hang sit Segl for, og til Vidne ligeledes Michel Rut, Hans Klerk i Vordingborg, og flere Danske. (Diplom. Langebek.)

Den 21de September stiftede Bisp Johan af Ribe en bestandig Messe udi Riber-Kirke, hver Dag en bestandig Messe om den hellige Jomfrue, hvori skulde bedes for Dronning Margrete og hendes Forfædres Sjæle. Hun skulde og være delagtig i alle de gode Gjerninger, som gjordes i Riber-Kirke og gandske Stigt; han overlod og afhændede fra sig og Efterkommende den halve Del af Skrændet Gods i Vandfuld-Herred, endskjøndt bemeldte Herred var pantsat til Stiftet. Da han her kalder hende Sverrigs og Norges Dronning, samt ret Arving og Fyrstinde til Danmark, saa tænker jeg at Jyderne havde da allerede hyldet hende. (Diplom. Langebek.)

Den 20de December gav Herre Wedaghe Bugenhaghen Margrete, Dronning af Sverrige, Norge og Danmark, fri for 250 Mark, som han havde udlagt, da hun var i Holme, og som [illegible] Værd-

Vredderik van Halleghe havde oppebaaret af ham. Han hang sit Segl for. (Diplom. Langebek.) Margrete Aar 1387.

Den gode Krønnike, som slutter med 1389, siger (Scriptor. R. Dan. VI. 534.) at Margrete blev af de Ypperste i Riget valgt til at regjere det for den Viisdom Gud havde givet hende, og at de derpaa hyldede hende paa Skaane-Landsting, hvorved vare tilstede Erkebiskop Magnus, Bisperne Nicolaus af Roeskilde og Johan af Aarhus, Drosten Herr Hemming, med Rigets Menighed og Ypperste.

Krønniken, som slutter med 1523, vil (Scriptor. R. Dan. l. cit. 229–30) at Slesvig først i dette Aar overlodes til de holstenske Grever; men det er vist urigtigt.

Den 9de October holdt Hanse-Stæderne Hamborg, Stralsund, Wismar, Danzig og Lybek en Samling i sidstnævnte Stad, hvor da vedtoges, at paa Valentins-Dag (25de Februar) skulde holdes en Samling i Lybek, og skulde derfor omsendes Breve til mange Steder, iblandt andre til Lifland, Gotland og Stokholm. Da Resten angaaer Burgundien, Flandern og Preussen, saa forbigaaer jeg det her.

Den 15de August overlod Uffo Johansen, Ridder og "Familiaris" (det er at sige, at endskjøndt han hverken var Munk eller Kanik, saa var han dog indlemmet i Broderskabet af Hariswath Kloster) til St. Hans Kirke i Kaagryth en Gaard i samme By og Luthguda Herred, dog saa at han forbeholdt sig de to Trediedele af Indkomsterne, saalænge han levede. Hans eget og hans Søsters Margrethes, Johan Pors's, Johan Nicolaisens af Weltebjerg Segl bleve forhængte. (Diplom. Langeb.) Samme Dag den 15de August tilstode Brødrene Andreas Petersen af Swaneholm og Johan Petersen af Hegedorpe at være skyldige til

Margrete Aar 1387. Jacob Villesen 30 Mark Sølv af cölnsk Vægt i Sterlinger eller Grot fra Tours eller lybske, alle gode og gjæve, og 20 Mark Sølv i lovmæssig og gjæv Sølv-Mynt, som skulde igjen betales paa Thorild Herreds næste Ting før Mariæ Himmelfart, hvorfor de havde pantsat deres Hovedgaard Kældekar, Møllen Vingstæth med Tilliggende udi Sognene Brethesteen og Skilith; dersom Jacob opførte nogle Bygninger paa Godset, eller forbedrede Holskorn og Holsfæ, da maatte han føre det bort, medmindre de betalte ham efter hans Forlangende. Brevet er forseglet med deres Segl tilligemed Hennikin Lembecks og Fleres. (ibid.) Den 21de August solgte Magnus Saxesen, Borger i Roeskilde, til sin Medborger Johan Holebek en øde Gaard i Roeskilde i St. Hanses Sogn, vesten for Kongens Gade og for den almindelige kaldet Olafs Kirke-Gade, og skjødte han ham den paa Roeskilde Byting Onsdagen efter Mariæ Himmelfart. (ibid.) Samme Dag udstædte Borgermester, Raadmand og Borgere i Roeskilde paa deres Byting et Vidnesbyrd, at Gotschalch Johansen, Kanik i Ribe, stiftede den 22de August et bestandigt Vicarie ved Vor-Frue Domkirke sammesteds med Samtykke og Villie af Bisp Johan og de andre Kaniker, og hertil gav han 5 Boder med tilliggende Grunde og 20 Mark purt Sølv, hvorfor en Messe skulde holdes Jomfrue Maria og alle Helgene til Ære. Gave-Brevet er trykt hos Terpager S. 160.

Udi Flyginge den 26de August mødte hos Erkebiskop Magnus for Retten udi hans Kammer de ædle Mænd Schwarthæ Skaaningh, Procurator for den ædle Mand Peder Akesen og Arvingerne efter Ridder Hr. Ako Johansen, og beviste det ved Peder Akesens aabne Brev med hans Segl for, som og med de ædle Mænds Jacob Mus og Abraham Brotherssøns (det er

første Gang denne bekjendte Mand nævnes); ligeledes mødte Peder Munk paa sin Hustrues Vegne Fru Anne, som forhen havde havt Ridder Ako; og bekjendtgjorde den arvelige Deling af Godset imellem Fru Anne og Peder Akeson efter Hr. Ako, nemlig Gaarden Hofgaard i Fryslof Sogn og Stefns Herred i Sjælland, 6 Gaarde i Gythinge Herred i Harnskygh By, og meget mere, som opregnes; hvorpaa Svarte Skaningh overgav, afstod og skjødte paa Peder Akesens Vegne alt Bemeldte til Peder Munk og Hustro Anne imod at Resten tilhørte Peder Akesen. Mange Adelsmænd hængte deres Segl herfor, men ingen fører Slægte-Navn. (Diplom. Langeb.) Margrete Aar 1387.

Udi Linkjøping den 31te August skrev sammes Biskop Nicolaus til Peder Lykke, Erkedegn i Roeskilde, og meddelte ham Pave Urbani Brev til sig af 28de Februarii 1386 fra Lucca angaaende Cistercienser-Ordenens Gods i Scara Stift. Til Lykke melder han, at formedelst Uro i det svenske Rige havde Ingen fri Ind- og Udgang af sit Hus, og Ingen kunde paa sin Rejse være sikker for at fanges og lide Skade paa Gods og Heste, og derfor kunde de, som han vilde indstevne, ej komme til ham. Derfor bød han ham under Bands-Straf at lade kalde for sig Arvingerne efter den ædle Mand Eskil Falk og andre, om hvilke Abbedissen i Gudhjem forlangte det, for at forhøre om alt det Gods, den svenske Dronning Cathrine (Eric Læspes) havde skjænket bemeldte Kloster, hvilket beliggende i Sjælland den afdøde Eskil Falk havde bemægtiget sig, og nu, som der sagdes, hans Arvinger sadde inde med. Saa skulde han og forhøre om andet Gods i Sjælland og Møen, og tildømme Klosteret hvad det med Rette tilkom, og tilholde Besidderne inden 6 Uger at tilbagegive det, og i vidtrig Fald bandlyse dem i sit Stigt. (Dipl. Lang. conf. Lagerb. III. 701-703.)

Man

Margrete Aar 1387. Man seer af dette vigtige Brev, hvor lidet roligt det var i Sverrig endog efterat Kong Albert havde begyndt at give efter.

Den 18de September gjorde Raadet i Skanør bekjendt, at paa deres Byting havde den anselige og ærlige Qvinde Margrete Niclas Datter, Mikel Niclassons deres Medborgers Enke, skjænket og skjødet der en Bod i Traufnostræde til Lunde Kapitel med alt Tilhørende for deraf efter hendes Død at holde en Høj-Messe med Vigilier i Choret og 12 ringere Messer i Kirken for hendes og Mands Sjæle paa hans Døds-Dag, og da at gives 1 Skilling Grot til Fattige og en halv Skilling Grot til Vicarierne, som bivaanede Messen, og 5 Sterling til dem, som ringede med Taarn-Klokkerne; det øvrige deles imellem Lunde Kirkes Bygning og de tjenstgjørende Kaniker. (Dipl. Lang.) I Lunde Gavebog (Script. R. Dan. III. 564.) henføres denne Gave til 25de October som maaskee har været hans Døds-Dag. Den 5te October udstædte Jacob Johansen og Jacob Rud, Klerker af Roeskilde Stigt og kejserlige Notarii publici udi Roeskilde Kirkes Sacristi, et Vidisse af Kong Olufs Brev givet udi Slagelse den 2den Maj 1376 (under hvilket Aar jeg forhen S. 4 ogsaa haver anmeldt det) og fremlagt ved Johan Baase, Kanik i Roeskilde, og den roeskildske Bispops Kaniker. (Diplom. Langeb.) Hermed vilde Bispoppen uden Tvivl vindicere sig sin Ret til Kjøbenhavn; imidlertid blev dog Kronen i Besiddelse af den, saalænge Margrethe levede.

Hamsfort vil (Scriptor. R. Dan. I. 315.) at Samlingen i Lybek med Dronning Margrete, Kong Albert og de Store, først skete i dette Aar, men det er urigtigt.

Den 19de September (Script. R. Dan. I. 315, III. 273.) døde Johan Hennichinsøn, Provst i Roeskilde, som for sin

Aars-

Aarstid gav til Kapitlet ½ Bol i Valby-Østre, som han havde af Johan Bendictsøn, og en Fjerding Jord af Gyncelin. Margrete Aar 1387.

Den 24de November tilskrev Erkebiskop Magnus de Herrer Johan Heeth, Erkedegn i Ribe, og Nicolaus Crook, Kanik der, hvorledes Herre Nicolaus Brudenes havde klaget over, at Arvingerne efter den afdøde Præst Hr. Peder Henrichsen og andre af Borglum-Stigt ej vilde igjen betale ham, hvad han havde udlagt for dem, hvorover han beder bemeldte tvende Mænd at kalde Parterne for sig og dømme i Sagen. (Soript. Rer. Dan. VIII. 216.)

Den 17de November udi Rostok gav Albrecht, Hertug til Mechlenborg, sand Arving til Danmark, og Herre til Zwerin, Stargerd og Rostok, tilkjende ved sit plattydske Brev, at hans Borger i Rostok Lüdeke Pelegrime havde overladt Godset Ziuerdshagen til en anden Borger. I et forehængende Segl kalder han sig kun Konge af Danmark og Hertug af Mecklenborg, da han derimod i et ældre af 1376 kaldte sig Konge af Danmark og Slavernes. (Diplom. Langeb.)

Margrethe lod sig ej nøje med at herske i Danmark, men vilde og herske i Norge, og som hun baade havde længe været der, imedens hendes Mand Kong Hakon levede, og siden i 7 Aar forestaaet Riget som Formynderske for sin Søn Kong Oluf og det til de Norskes Fornøjelse, saa blev det hende ikke tungt at optaae sit Ønske, hvorvel det varede meget længere end i Danmark formedelst Norges Fraliggenhed. Det hjalp og meget, at hun havde den tronhjemske Erkebiskop paa sin Side og i Almindelighed alle Geistlige. Det norske Raad saavel Geistlige som Verdslige udstædte derfor i Oslo den 2den Februarii deres Brev paa Norsk, hvorved de paa hele Rigets Vegne udvalgte Margrete til at være det norske Riges mægtige Frue og rette Hosbonde og til at raade over Nor- Aar 1388.

Margrete Aar 1388. Norge og dets Skatlande saalænge hun levede. De lovede og tilsvore hende dette. Dette gjorde de, fordi hun var Kong Hakons Hustru og den nyligen afdøde Kong Olufs Moder, og for den Gunst og gode Villie hun havde vist dem; og for den Nød, som paalaae Riget med den svenske Krig, skulde en almindelig Udskrivning eller Leddingtog ske af det hele Riges Almue; hun igjen havde paa sin Side lovet og svoret at holde dem Lov og Lands Ret i alle sine Livs-Dage; de bade derfor alle Mænd i ganske Norge og dets Skatlande, til hvem Brevet er skikt, at aflægge hende Troskabseed og at hver Syselmand skulde i sit Sysel tage Eden af dem, saa at de derfor maatte bevise hende og Embedsmænd al skyldig Lydighed efter Lov og gammel Lands-Skik, og det saa meget mere som hun havde budet alle Syselmænd og deres Embedsmænd at holde Lov og Lands Ret hver i sit Sysel. Dronningen var nærværende og blev hun endda en Tid lang i Norge. At det norske Rigsraad tilegnede sig alene at vælge Regenter, kunde det saa meget lettere gjøre, saasom af det gamle Kongehus af Sverres Æt var ingen flere tilovers end Drosten Hakon Jonsen, hvis Farmoder Agnes var en uægte eller Frille-Datter af Kong Hacon Magnusen der døde 1319, men som selv var med at udstæde dette Hyldingsbrev og derved afstod den Ret han kunde have. Virkelig gjorde han det enten fordi han fandt at Margrete var for mægtig og for elsket, eller og maaske fordi han mærkede, at de Store ej vilde tillade en af deres Jevnlige at herske over sig, og da han døde saa Aar efter, saa har han maaske og været sygelig; tilmed finder man ej, at han efterlod sig Børn. Imidlertid da Margrete aldeles ingen Arving var til Norge, saa er det underligt nok, at den norske Almue fandt sig saa villig heri; men Margrete var elsket baade for sin egen Skyld saa og fordi hun havde været deres kjære Kong Hakons

Dron-

Dronning og deres kjære Kong Olufs Moder. Da og alle norske Konger vare, tildeels som Odelsbaarne ved Arverett komne paa Tronen, saa at derfor Riget og var stundom blevet deelt mellem Brødre, ja Fættere, hvorvel nogle havde paa Grund af deres Odel tilegnet sig det ved Sværd, og aldrig det Fald af friit Valg endda var indtruffet, saa var den norske Almue ved denne uy usædvanlige Ting forbauset; og lod derfor de Store raade og valte som de vilde. Fra Hertug Skules Død 1240 havde og en dyb indvortes Fred hersket i Riget, Almuen til megen Tryghed og Nytte; hvorfor den nu ej kunde saa let opværes deraf som i de ældre Tider, da den vist ikke havde saa taalligen lidt at lade sig Valg-Rettigheden vriste af Hænderne. Da og herved Danmark og Norge blevt idetmindste for en Tid forenede, saa har denne Betragtning vel og bidraget til at gjøre de Norske saa villige. Fremdeles, da Margrete som en Dansk venteligen vilde mest opholde sig i Danmark, som og skete, saa fandt de Store deres Regning ved at Regenten var fraværende. Alle disse Aarsager tilsammen virkede, at de Norske vare siden saa villige til at antage den til Konge, som de Danske havde udvalgt. At Margrete blev svoret i hver Sysfel, var vel for at undgaae at reise om i Norge og lade sig hylde paa hvert Ting, da hendes Nærværelse var nødvendig i Danmark især for den svenske Krig, hvorfor man og finder, at hun allerede var den 23de April i Lødese udi Sverrig mellem Norge og Halland, som da hørte til Danmark. Den 6te Februar paa Agershus Slot gav det norske Rigsraad, men færre i Tallet, atter et norsk Brev ud, hvorved de tilstode, at Dronning Margrete havde efter sit Valg adspurgt dem, hvo der efter hendes Død var næste Arving til Norges Rige, og at hun fremdeles og havde helst seet at Hertug Albrecht af Meklenborg var bleven det, men

Margrete
Aar 1388.

Margrete Aar 1388. de beviste med deres Lov, at da han selv og Fader og Farfader havde været imod det norske Rige og dets Konge, kunde han paa ingen Maade blive Konge der, men den ældste Søn af den pommerske Hertug Wartislav og Margretes Søsterdatter skulde være Arving til Norge, og efter ham igjen hans næste Arving, saasom Søn, Broder, eller i deres Mangel hans andre Fædrenefrænder og dersom han forskyldte det og Margrete selv vilde have ham til Konge i Norge, imedens hun endnu selv levede, saa vilde de alle dertil give deres Samtykke, dog saaledes at hun skulde vedblive at styre saalænge hun levede. Dette Brev findes hos Hvitfeld Side 51-53. Man seer heraf, at Margrete ej agtede at gifte sig igjen, dertil var hun for herskesyg, og derfor, for at forene sin Ærgjerrighed og Sikkerhed sammen, valgte hun et Barn til Arving, som hun efter Behag kunde engang gjøre til Konge; da det var usædvanligt i Norden at see en Qvinde regjere, saa vilde hun formilde det ved at fremvise en Skygge af et Mandfolk. Da saamange Rigsraader ej udstædte dette Document som det forrige, slutter jeg deraf, at de fraværende ej fandt Behag i at en ny Konge-Slægt fra Rydskland skulde opstaae i Norge, og derved alle de Indfødte, som stammede fra de gamle Konger, udelukkes. Dog var den føjelige Hacon Jonsen med ogsaa at udstæde dette. Albrecht, som hun, maaske ej af fuld Alvor, foreslog, var død enten sidst i forrige Aar eller først i dette, hvilket hun venteligen ikke har vidst. Han døde af Pest. Petrus Olai vidner (Script. I. 134) at han var en god Yngling og Riget værdigst, men at Margrete, begjerlig efter at herske, fik ham udelukt. Atter paa Agershus d. 18de Februarii bevidnede Erkebiskop Winold, Biskop Oluf af Stavanger og Sigvard af Hammer tilligemed 9 verdslige Rigsraader, at de havde været nærværende der udi Dronning Margretes Overværelse samt flere

nor-

norske Rigsraaders, og at den beskedne Mand Hacon Jonsen Margrete
havde lagt sin Haand paa Bog (Biblen eller Evangelii=Bogen) Aar 1388.
og svoret ved Gud, Jomfru Maria og alle Helgene, at han aldrig havde eftertragtet at blive Konge i Norge, og tilstod sig ingen Ret eller Rettighed at have dertil, at han aldrig havde gjort det og aldrig vilde gjøre det, samt svor, ikke tvunget men frivilligen, at han aldrig i sin Livstid vilde blive Konge i Norge. Dette bevidnede de alle at have seet og hørt. Brevet er paa Latin og trykt hos Hvitfeld (S. 56–57). Denne Forfatter skriver (l. cit.) at Folk meente almindelig at Hacon Jonsen havde som Mand Ret til Norges Rige, men at han blev underkuet, og havde hverken Magt eller Anseelse nok til at udføre sin Ret. Skade at ingen gammel Historieskriver har noget om alt dette, hvorom man da kunde have fuld Underretning. Uden Tvivl har Margrete, som var meget klog, betjent sig af List, Løfter og Penge, for at opnaae sine Hensigter, da vist aldrig nogen Revolution skeer uden sligt. Man seer og at hun er gaaet gradevis og forsigtig frem. Hvitfeld skriver og, at Hacon Jonsen ejede Gods i Sverrig; dersom man med Nogle vilde troe at han var af den svenske Baner Slægt og hans Moder eller maaske snarere Farmoder en naturlig Datter af den svenske Konge Magnus Smek, saa kunde han let komme til Gods i Sverrig, men jeg tvivler paa alt dette.

I Oslo den 6te Martii udstædte dets Biskop Eystein og Capitlet et Brev om at Dronning Margrete havde givet til St. Halwords Kirke i Oslo 100 lødige Mark for at stifte der et Alter med Tilbehør, som skulde betjenes ved en Præst der dagligen skulde holde Messe om St. Hans den Døbere, efterat Maria=Messen og de andre Helgeners var sunget; hvo maatte selv beskikke Præsten dertil enten en Engelsmand eller en Indfødt. Actum i Oslo,

Margrete Aar 1388. og det i Mariæ Kirke, stadfæstede Dronningen og hendes Raad de Privilegier og Breve, som Kongerne Hacon, Magnus, Hacon hendes Mand, Oluf hendes Søn og hun selv havde givet til deres Kapel Mariæ Kirke i Oslo. Deri tales om dets Tjenestemænd og Vordnede; hvilket tjener til at bevise Rofod Ankers Forklaring over dette Ord i de gamle Tider, at det kun betydede Personer, som stode under andres Beskyttelse og Værge, og ingenlunde i den Mening som det i senere Tider brugtes i Danmark, betydede Stavnsbundne, thi det har aldrig havt Sted i Norge. Provsten ved bemeldte Kirke Hendrich Hendrichsen, Dronningens og Rigets Kansler, forseglede det i Dronningens Overværelse. (Diplom. Langeb.)

Imedens Margrete var i Norge, tilstod Alph, Herre af Holsten og Stormarn, ved sit plattydske Brev, givet i Plone, at den beskedne Mand Jeose Durwe havde betalt ham 3000 Mark Penge, som vare gjænge og gjæve i Lybek, og det paa den ædle Fyrstinde Margrete Dronning af Norge og Danmark hans Fætterske og det danske Riges Vegne, hvorfor han herved gav sin Qvittering. (ibid.)

Stridighederne imellem Danmark og Sverrig stege nu højere. Saasom Albert var hadet af mange af sine Undersaatere helst af de Store, saa blev det let for Margrete, paa adskillige Maader at vinde mange af dem. Algot Magnusen, Executoren af Bo Jonssens Testament, var den første svenske Herre, som den 5te Januarii forskrev sig til Dronning Margrete, og overlod hende Slottene Obersteen og Øresteen tilligemed underliggende Land og Mark. Hans Brev findes hos Hvitfeld S. 62-64, hvoraf sees hvilke svenske Herrer da allerede vare paa hendes Side, blandt hvilke den siden saa navnkundige Abraham Brodersen, hvilket vel have

vare

været den første Anledning til den store Gunst, hun siden bar for ham. Derpaa den 22de Martii forskreve sig 12 svenske Rigsraader, hvoraf 8 vare Riddere og 4 Svende, til hende, om at overlade hende ej alene som Executores af Bo Jonsens Testamente de Slotte, Fæster og Lehne, som de efter ham indehavde af hans Pant, men endog paa deres Venners, Frenders og Hielperes Vegne og paa menige Rigets Mænds Vegne i Sverrig vilde de holde og have hende for deres fuldmægtige Frue og rette Hosbonde og aldrig indgaae Fred eller Sone med Kong Albert uden hendes Raad og Villie, ja de forbandt sig endog til at forskaffe hende alle Slotte Fæster og Lande i gandske Sverrig, som hørte Kronen til, og skulde hun regjere over dem saalænge hun levede, medmindre hun selv frasagde sig; ja de lovede endog at tage den til Konge over gandske Sverrig, enten i hendes levende Live eller efter hendes Død, som hun selv dertil foreslog. Brevet findes hos Hvitfeld Side 64-68. Margrete Aar 1388.

Da Margrete havde regjeret til Fornøjelse i Danmark og Norge, og hun var et Fruentimmer, som spaaer gemenligen et mildt og eftergivende Regiment og har altid noget stærkt tiltrækkende hos sig, saa har dette uden Tvivl mægtig virket hos de svenske Herrer, som haabede maaskee under hendes Regjering at faae fri Hænder. Deres Had til Albert og Frygt for ham, som var uden Grændser, har og meget bidraget hertil; vel muligt ogsaa at Margrete har derhos, hos andre og mere gjældende Overtalelses-Midler, som nu ere ubekjendte, ogsaa vel underhaanden ladet dem forstaae at hun agtede at gjøre den pommerske Prinds til sin Arving, og hvad ønskeligere da for disse Aristocrater end at have et Barn til Konge. Imidlertid endskjøndt disse Rigsraader udgave sig for det svenske Riges Fuldmægtige, var det dog saa langt fra at Folket havde givet dem slig Fuldmagt, at tvertimod de fleste af

det

Margrete Aar 1388. det holdt endda med Albrecht. Samme Dag udgav bemeldte Herrer et andet Brev om den Del de holstenske Herrer havde i Kobberbjerget for den Tjeneste og Undsætning de havde gjort Riget i Krigen mod Russer og Kareler; da Dalerne hvori det laae var overladt til hende, saa gave de hende Fuldmagt at handle her efter god Tykke, venteligen for derved at drage den slesvigske Hertug Gert og holstenske Grev Adolph fra Kong Alberts Parti, eller hindre dem fra at tage det. Brevet findes hos Hvitfeld Side 69–70.

Samme Dag den 23de Martii gav Dronningen sit Forsikringsbrev til bemeldte svenske Rigsraader, venteligen endnu imedens hun var i Norge, hvilket viser at Tingen har forud været aftalt mellem hende og dem; deri siger hun: at hun giver Alle i Sverrige alle de Privilegier de havde havt forend Kong Albert kom did ind, dernæst lover hun dem al Hjelp imod Albert og Hjelpere indtil Krigen havde Ende. Med Slotter, Fæster og Land vilde hun holde efter Lands-Lov; til Bo Jonsens Testamentarier overlod hun for de Penge hans Børn havde tilgode, Nykjøbing med dets Fogderi, Westmanland med dets Kjøbstæder, halvt Dalerne, halvt Kobberbjerget og halvt Jernbjerget som laae deri, og Wiborg med dets Fogderi; da de havde dagtinget hende, at hendes Mænd skulde igjen have deres Gods og Ære i Sverrig, saa skulde det samme ske de Svenske i Danmark og Norge; alle de Rigets Mænd, som gave sig til hendes Tjeneste, skulde nyde de Herreder og Sogne de havde i Pant, men ingen Slotte eller Slotsfogderier uden de nævnte; naar hun var kommen ind i Sverrig, og bleve hyldet, da vilde hun holde Alt, hvad den svenske Lov medførte, og hvad Kong Albert og Fader havde lovet dem; de svenske Grændser skulde blive som fra gammel Tid. Man maa forundre sig over,

at

at de svenske Herrer fik nu mindre end Albert havde lovet dem, og at de ej snarere fik mere, hvilket viser i hvad Betryk de vare og hvor meget de frygtede for Albert. Brevet findes allene paa Svensk hos Hadorph (Rimkrøn. II Del. S. 51-54). Margrete Aar 1388.

Ved Brev fra Daleborg den 23de Martii lovede den svenske Ridder og Marsk Eric Kjættelsøn at holde alt det samme som de andre 12 Rigsraader havde lovet Dronning Margrete. Brevet findes hos Hvitfeld pag. 70-71.

Den 23de April var Dronning Margrete i Lodese, en svensk Kjøbstad imellem Bahus og Halland, og tilskrev derfra alle Mænd i Øst-Gotland, Thiust og Kind, og lod dem vide, hvorledes ovenmeldte Rigsraader klagede haardeligen over Kong Albert, hvorpaa hun og de vare blevne enige om at hun skulde hjelpe dem som gave sig til hendes Tjeneste; hvorfor hun bad og troede dem hun tilskrev at ville staae hende bi naar hun kom til Sverrige, at hun kunde blive det mægtig. Brevet findes paa Svensk hos Hadorph (l. cit. p. 54).

Fra Nykjøbing i Sydermanland den 20de Maj tilskreve hende 8 svenske Riddere og 13 Svende, at de Herrer Byrge Ulfsen og Steen Bentsen vare komne til dem igjen fra hende, og havde berettet, hvorledes de havde dagtinget med hende og bragt det Ærende til Ende som dem var overdraget paa deres og alle deres Venners Vegne i Sverrig, hvilket de i alle Maader vilde holde. Brevet findes paa Dansk hos Hvitfeld, S. 71-72, og paa Svensk hos Lagerbring (III. pag. 709). Man maa slutte af dette sidste, at Sverrig var da i fuldt Oprør, eftersom de Oprørske turde opholde sig i Nykjøbing der laae saa nær ved Hovedstaden. Dog havde endnu ingen af Biskopperne aabenbar erklæret sig for Dronningen, endskjøndt Bisp Niels af Linkjøbing var Albert

ikke

Margrete Aar 1388. ikke god; venteligt vilde de som forsigtige Statsmænd oppebie Tingenes nærmere Udfald.

Da Hacon, Margretes Mand, havde Arveret til det svenske Rige, var og engang af Standerne bleven erkjendt, og vedblev indtil sin Død at skrive sig Konge af Norge og Sverrig, saa vedbeholdt hans Dronning naturligen samme Titel. Vel muligt at hun har havt Hensigt hermed, imidlertid lod hun dog aldrig sin Søn Oluf skrive sig Konge i Sverrig. Men Albrecht skrev sig nu, hende til Trods, Konge til Danmark og Norge, venteligen først efter sin Brodersøns Alberts Død, da han maaskee mente som Søn af Kong Magni Smeks Søster at have Arveret til Norge, men til Danmark gav det ham aldeles ingen Rettighed. Hvitfeld vil og (S. 57) at han antog det danske Vaaben 3 Kroner, — dem man dog finder længe før ham at være brugte af Magnus Smek og Søn Eric og Birger, og maaskee ogsaa Magnus Ladelaas, paa deres Mynter, maaskee for derved at betegne de tre Riger, det Svenske, det Øst- og Vestgothiske, og sandt at sige, da finder jeg ikke, at nogen dansk Konge haver brugt de tre Kroner paa en Mynt forend Eric af Pommern, og det endda paa en stokholmsk Mynt, og havde samme Konge dem ogsaa i sit Sigil for derved maaskee at betegne de tre nordiske Rigers Forening, ligesom han og i sit store Sigil af 1398 hang det norske i Midten, nederst det gothiske og vendiske, og øverst det danske, nemlig tre Løver i et Feldt besaaet med Hjerter, og de tre Kroner, som der vist forestiller det svenske. Vel har man ældre Sigiller, som af Eric Menved, hvor to Kroner sees, een paa hver Side af Kongens siddende Billede af Valdemar den IVde med en Krone, ja endog af ham en Krands besaaet med 9 Kroner, hvilket altsammen viser, at sligt har i Forstningen været overladt til Stempelskjæ-

skjæreren fra den Tid af nemlig at man satte Kroner paa Mynt og i Sigiller, da de vare blevne et Kjendetegn paa den kongelige Værdighed. Efterat Unionen var brudt, vedbleve de danske Konger dog i deres Segl og stundom paa deres Mynter Brugen af dem, hvilket og de Svenske længesiden have afladet at paatale, ligesom det ej heller kan give dem nogen Ret til Sverrig, hvilket de ej heller paastaae, og derfor ikke heller kalde sig Konge deraf, som derimod Engelske gjøre af Frankrig efter en gammel Sædvane og forældet Rettighed. Margrete Aar. 1388.

Da Albrecht havde med Magt indtrængt sig i Sverrig, og fanget den retmæssige Konge Magnus og forjaget hans Søn den retmæssige Kong Hacon, saa havde siden den Tid bestandig været enten Krig eller Uvillie imellem Norge og Danmark, som fra 1375 havde fælles Konge, paa den ene Side, og Sverrig paa den anden. Forbittrelsen blev derover meget stor, og Albrecht foragtede eller stillede sig an at foragte Margrete fordi hun var en Qvinde, kaldte hende over sit Bord Dronning Braakeløs, det er Bu̲xeløs, og en Munkedeje, fordi hun elskede de Gejstlige især sin Skriftefader Abbeden af Sorø, (uvist om enten Nicolaus eller Johannes), og han lod sig forlyde med at han aldrig vilde bære Hætte (en da brugelig Dragt) førend han havde vundet Danmark til Sverrig. Til Spot sendte han hende og en Hvessesten eller Slibesten til at skjærpe hendes Naale og Kniv paa som endda hang til Erindring udi Hvitfelds Tider i en Jernkjæde udi Roeskilde Domkirke, men som de Svenske i Carl Gustavs Tid 1658 førte derfra, og bragte til Upsala Domkirke (Lagerb. III. 711, Hvitf. S. 58). Imidlertid som han saae, at han ej meget kunde stole paa den svenske Adel, hvoraf saa mange havde forbundet sig med Margrete og nu begyndte at samle Folk at befæste deres Gaarde og at oprette Skandser,

Margrete
Aar 1388.

ser, og andre igjen uddroge af Riget til Preussen, hvoriblandt Magnus Sture, Erkebiskop Johannes Magni Olderfader, saa var han herved nødt til at betjene sig mest af Tydske (Lagerbr. III. 701). Til den Ende fik han Tropper fra Meklenborg, og, saafremt en Buggislaw fra Pommern er kommet ham til Hjelp, fra Pommern; fra Meklenborg fik han mange Folk ved sin Brodersøn Hertug Johan af Meklenborg, ved en Greve af Lindau, samt ved flere, hvoriblandt hans Svigerfader Grev Otto af Rupin eller og hans Søn Gunther og den meklenborg-stargardske Prinds Ulrich; men som Albert indsaae at Krigen var farlig, saa forordnede han i Stokholm den 24de Julii (Rudlof Meklenb. Gesch. II. 517) at i Fald han enten skulde sætte Livet til eller blive fangen, skulde hans Søn Erich, og, i Mangel af ham, hans Brodersøn Johan være Konge i Sverrig, om han faldt, eller og, ifald han blev fangen, indtil han kom paa fri Fod, og derfor aftraadte han dem, forsaavidt paa en Slags Maade Regjeringen, og overantvordede dem til en Sikkerhed Stokholms By, hvis Privilegier han tilligemed stadfæstede; han søgte og at sætte sine meklenborgske Arvelande i Sikkerhed som og sin Brodersøns den unge Johans, for hvilken han endda var Formynder den 18de December, og sluttede derfor den 28de November (Rudlof l. cit.) et Forbund med Margrev Jodokus af Mähren som da eiede Brandenborg, til at bevare Landefreden og til fælles Bistand paa hver Side med 100 Ryttere paa denne Side Havet, der nok vil sige i Tydskland. Disse Data vise uoverveindeligen, at Slaget ej er skeet i dette Aar den 21de September, som endog nogle gamle Skribentere sige, men den 24de Februarii 1389. Derpaa ilede han til Sverrig skriver Rudlof, hvoraf sees at han har meent at Albert da var i Meklenborg i Wolmagt. Den indbyrdes Krig rasede nu saa stærkt i Sverrig efter Erici Olai (lib. V. p. 261.) og den

fern-

svenske Rim-Krønnikes Vidnesbyrd, at Broder ej var sikker for Broder, Fader ej for Søn, Stæderne bleve brændte, Bønderne plyndrede og Landet laae udyrket; saaledes vedvarede det i mange Aar. Albert paalagde svære Skatte baade nu og førhen, hvorom kan læses hos Hvitfeld (S. 59-60.) Og da dette ej vilde hjelpe pantsatte han, efter Ericus Olai og Petrus Olai, hvorvel denne siger at Albert gjorde det efter de tydske Fyrsters Begjering for at dæmpe Vitalie-Brødrene og altsaa har formodet det hører til senere Tider, Øen Gulland til den tydske Orden i Preussen for 30,000 Dubloner, hvoraf hver gjorde tvende Guldkroner. Lagerbring skriver (S. 712.) at Olaus Petri paaminder at andre Krønniker melde langt anderledes, dog dette kan jeg ikke finde i min Afskrift af hin, ej heller i hans Broders Laurentii Petri, som hos mig er i Grunden aldeles den samme paa nogle faa Afvigelser nær. Imidlertid lader det dog at være sandt, at de preussiske eller tydske Riddere først længe efter kom i Besiddelse af Gulland. Margrete Aar 1388.

Efter den Vise som Biskop Niels af Linkjøbing har gjort om den skjønne Nonne Elisif (Elisabeth) som en af Kong Alberts Raadgivere den lange Bernhard med Magt bortførte, saa var Herre Eric i Øst-Gotland der stammede fra de gamle Jarler, hendes Fader, og Anna, af den norske Gisle-Æt, det er at sige Kongestammen, hendes Moder, og hendes Slægt de fornemste Ophavsmænd til Opstanden mod Albert for at hevne denne Spee, hvoraf Halman, som har gjort Noter til denne Vise, slutter, at ved Eric forstaaes Eric Kiettelsen, Marsk.

Ligesom Albert bestyrkede sig, saa gjorde ogsaa Margrete og trak sine Tropper, som bestod af Danske, Norske, Svenske og nogle Tydske, sammen i Halland og Skaane, og de kom did baade

Margrete Aar 1388. til Lands og til Vands, og da Albert befæstede stærkt Slottet Arewal i Vest-Gotland, venteligen for at hindre hende fra paa den Kant at bryde ind i Sverrig, saa lod hun derimod tæt derved oprette et andet Slot (Corner apud Eccard. col. 1158.) hvor hun gjorde Swarte Schanning til Hovedsmand, og hvorved de Svenske paa Arewald indskrænkedes saameget, at de led stor Hunger der (Lagerbring III. 710). Dog er det langt fra at disse Fæstningers Anlæg vare Aarsag til Krigen, som Ditmer og Corner ville, da der ere langt andre, som jeg forhen har omtalt, men de foraarsagede alene at Slaget i næste Aar stod i Nærheden derved.

Den 1ste Maj samlede Hansestæderne, Hamborg, Rostok, Stralsund, Wismar, Gribsvald, Lyneborg, Thorn, Danzig for Gotland, Rygen, Reval og Lybek sig i den sidste Stad; her vedtoges at sende Breve til Dronning Margrete, som hun kaldes sædvanligen i Stædernes Protocol, Dronning til Norge, til Erkebispen af Lund, til dem af Mellenbogen (Malmøe), Ystad og Zommershaven (Cimbershavn) (og har denne maaske Navn af det den kun var en god Havn om Sommeren og ingenlunde af Cimbrerne hvis Navn neppe nogensinde var bekjendt i det gamle Norden), samt til Fogderne der, angaaende nogen Besvær og Betryk, Kjøbmændene lede. Til Dronningen skreve de at have faaet stor Klage fra Kjøbmændene, at de for mange Aar siden havde lidt stor Skade over al Danmark baade til Lands og Vands imod deres Privilegier, eftersom de ofte havde klaget for hende, og da det endda dagligen tiltog, begjærede de baade at Kjøbmændene maatte faae deres Skade erstattet og at sligt ej herefter maatte skee; de sendte nu Borcard den lybske Raadmand, som fremlagde dette Brev. Med et andet Brev gave de hende tilkjende, at de preussiske Stæders Sendebud havde klaget over, at de tvende Gange forgjæves havde be-

begjæret af hende Erstatning for et Skib der blev ved Skagen, hvorover Stæderne bade at dem maatte ske Ret saasom de tilligemed havde ladet dem vide at deres Boder paa Vitterne ved Skanør vare nedbrudte; da og Stæderne havde fornummet at paa Falsterbod var den tydske Fogeds Bod og deres Gods borttaget, hvorfor de bade alt dette rettet, og venligt Svar tilbage ved nærværende Sendebud en Raadmand fra Stralsund. De tilskreve og Jesse Dunnen Foged over Boderne og Vitterne paa Falsterbod som lader at have været en Præst, at Oldermændene og Kjøbmændene i Mallenbogen klagede over at han imod deres Privilegier indkravede usædvanlige og upligtige Afgifter af dem, endskjønt han selv havde udstædet og beseglet Privilegierne; han havde belagt dem med Band og hindrede dem fra Sacramentet og Begravelse paa Kirkegaarden, og vilde ej engang tilstæde det for Penge. Ved et andet Brev klagede de over at han fratog Kjøbmændene i Ellenbogen deres Gods og Penge, tillod ej Skibe at trækkes af Vandet paa Land, tvertimod forhøjede Tolden paa visse Vare fra 10 lybske Penge til 10 engelske, de bade ham skriftlig at give Besked herom til Raadmændene i Stralsund. Ved et andet Brev klagede de over at han i Ystad forbød at tilføre Kjøbmændene Salte-Tønder, Jern og Trækuld, at han lagde dem i 5 Noblers Boder, naar de tilførte en Stud til Skibsfolkenes Kost, at han betalte sin Gjeld til dem med gamle Skuder, Tønder, Lader, Garn, Toug; naar de vilde flikke deres Boder, beskyldte han dem for at gjøre Vold fordi de ginge over hans Jord did hen; de maatte ej føre tydske Skuder did, som de ellers havde gjort overalt i Skaane; Tolderne vilde ikke tilstæde Kjøbmanden at faae ladt uden han i det mindste gav ham i Skriverpenge 4 hvide Penge; de forlangte at hun skulde erstatte alt dette og ej lade det mere ske, hvis ikke maatte Stæderne tænke

Margrete Aar 1388.

paa

Margrete Aar 1388. paa andre Midler. Ved et andet Brev klagede de over at Kjøbmændene ligeledes forurettedes i Zommershaven. Deres Kjøbmænd i Flandern befalede de ved et hemmeligt Bud at romme det den 15de August, og skulde det til den Tid bekjendtgjøres i Staderne og paa Skaane, og dette skede i Henseende til den overmaade store Overlast Kjøbmændene lede der. Lübeck forklagede Kiel, og forlangte at den skulde stødes ud af Stædernes Tal. Mærkeligen tales i denne Samling slet intet om Stridighederne imellem Margrete og Sverrig, og dette har den lybske Borgemester Henrich Westhof udvirket, som mødte der paa Lybekkernes Vegne, og som efter Corner var Dronningens Ven.

Den 1ste Junii skjænkte Margrete til Svarte Skanung og Arvinger det Gods som havde tilhørt Magnus Posse i Fjære Herred (i Skaane). Brevet er paa Svensk, og blev Dronningens Secret forhængt. (Diplom. Langeb.) Borgemester og Raad i Stralsund takkede den 29de Junii Dronningen fordi hun havde tilbagegivet deres Borgemester Albrecht Ghildehusen hvad Jyøse Mus havde berammet, og gave de derfor deres Qvittering. (ibid.)

Udi Svendborg den 30te November beviste Dronningen Indvaanerne i Føborg den Naade at give dem samme Fred, og paa samme Maade som de andre fyenske Kjøbstæder; hendes Secret blev forhængt. (ibid.) J Plöen d. 6te December qvitterede Greve Adolph af Holsten og Stormarn Dronning Margrete fra Fatterske for 1000 Mark som hun var ham skyldig af de 3000 Mark hendes Fader Kong Valdemar havde været ham skyldig. (ibid.) Conrad Henrichsen, Indvaaner i Slagelse, og Peder Angel af Svininge gave den 6te Januarii deres Gjældsbrevis til den ærlige Fru Else af Wanløse, Enke efter Boetius Duewen, for 3 Mark Sølv i gode hvide Penge, hvorfor de pantsatte 4 Skilling Jord i

Skyld

Skyld udi Gorbylille i Flakkebierghered, som forhen havde været pantsatte for 4 Mark puer Sølv. (ibid.)

Margrete Aar 1388.

Den 29de Martii tilstod Gyneelin Gynzekins Søn af Falkendale, at have solgt til den beskedne Mand Boetius Porse, Væbner, alt sit Gods i Welardhe i Hiortlunde Herred. (ibid.)

Johan, Erkedegn i Ribe og det ganske Capitel, bevidnede, at i deres Capitelshus og i Bisp Johannes Nærværelse havde den ædle Mand Hennekin Lembek, Søn af Herre Nicolaus Lembek, Ridder, forhen den danske Konges Drost, begavet Mariæ Alter i Ribe Domkirke, som Bispen havde tilladt ham at oprette, med adskilligt Gods i Warwith Syssel, som opregnes, for sin og Forældres Siæles Bedste. De forbandt sig derfor til dagligen at holde en Messe for bemeldte Alter, at vedligeholde det, og hvert Aar at holde Aarstid for Ridder Nicolaus Lembek, Drost, hans Hustru Fru Ydde, Herre Johannes Lembek, Ridder, Henniken Lembek selv og hans Kone Fru Jutte, og det efter deres Død paa qvasimodogeniti Søndag efter Aftensang med Vigilier og Dagen efter med 24 Messer. Dette Brev er trykt (S. 293–95) hos Terpager, som lægger til, at ved dette Alter brugtes en Sølvkalk dagligen, 2 Sølvkrukker, 2 stige af Tin, 2 Messinglysestager, en lille Klokke paa de store Festdage, en Messehagel, en Gona (maaskee Zona, Belte) med et Torklæde (manipula), til daglig Brug en Messehagel med Torklæde og Belte, en Missale, 2 Duge at lægge paa Alteret, en Dug af rødt Læder, en grøn Messesærk, 2 Dukkener at lægge over Sacramentet (corporalia), en Kiste, 2 Par Gardiner, det ene til daglig Brug, det andet paa de store Festdage, en Tavle til Fadderlyser ved Messen, 2 Haandklæder, en Sebøsse til Alteret.

Den

Margrete Aar 1388.

Den 4de Maj gav Bisp Peder af Aarhus med sit Capitels Samtykke følgende Statuter: 1) At 2 almindelige Capitler skulde aarligen holdes i Aarhus Kirke, det ene første Helligdag efter Korsets Ophøielse, det andet Mandagen efter Midfaste; Ingen maatte udeblive uden for Sygdomme, privilegeret Studium, og for Kirkens eller Capitlets Ærende; 2) hvilken Kannik der gik i Choret uden Chordragt naar Tider eller Messe sanges, skulde betale to lybske Skilling til Capitlet og Kirken; 3) til Vicarier skulde tages beqvemme Personer, en Præst af saadanne aarligen faae 2 Mark Sølv, en Diaconus 8 Skilling Grot og en Subdiaconus 20 Skilling Sterling; 4) sagde nogen Kannik Uqvemsord (verba turpia vel probrosa) til sin Medbroder, da skulde han suspenderes i en Maaned og bøde to Skilling Grot; 5) slog en Kannik sin Medbroder, da skulde han foruden den Band de andre paalagde ham, give et Pund Sterling til den Fornærmede og ligesaameget til Kirkens Bygninger; 6) Hvilken Kannik der overbevistes om at have aabenbaret Capitlets Hemmeligheder, skulde i 100 Aar og Dag (ita) være udelukket af det; 7) hver Kannik skulde fra Mikkelsdag til Paaske have en Overkjortel og en sort Chorkappe paa, uden paa Højtiderne, men om Sommeren en Overkjortel med sorte Ærmer; 8) hvo herimod handlede, skulde intet have af Mensalgodset og Aarstiden; 9) de maatte ej siges at residere, uden de den meste Tid viste sig i Choret; 10) paa de store Højtider skulde de i Choret holde Messen, Evangelium, Epistler og Cantortjeneste, og have deres Vicarius hos sig, de skulde læse de 5 sidste Lektier, og de som læste Evangelium, ogsaa læse en Homilie; de som forestod Cantoratet, skulde synge det ny Responsorium og Halleluja med Verset i Messen, og det med 2 Vicarier og 2 Skolediscipler som sang bedst; 11) en Canonikus skulde forvalte de fraværende Kan-

Kannikers Mensalgods og det øde Messalgods; 12) Mensalgodset skulde deles i 10 lige Dele og lægges til de 10 Præbender hvoraf de 8 skulde residere ved Kirken og de 2 være Bispens "Commensales", dog naar de havde noget privilegeret Studium skulde de ej miste deres Bord, de øvrige skulde lade sig nøje med deres Præbender; 13) Bispen vilde med Capitlets Samtykke give Præbender bort, og Ingen maatte optere; 14) de som forestod Helliggejstes Hus og Christi Legem (venteligen et Hospital) skulde ej have Bordet; 15) Sacristanen skulde være en Kannik; 16) han og En til skulde være St. Clementis Kirkes Værger, og aarligen derfor aflægge Regnskab; 17) en Kannik skulde staae for Aar-Tiderne og Uddelingerne; 18) Scholasticus for Chorets Gods, og deraf holde saa mange Chordrenge han kunde; 19) hver residerende Kannik i det mindste give dagligen eengang Mad til 2 fattige Skolesdisciple, og skulde disse, naar de vilde nyde dette, skaffe sig Overkjortler naar de bivaante Gudstjenesten; 20) Kannikerne og især Prælaterne skulde see til at Gudstjenesten forrettedes med al mulig Anstændighed; 21) hver Kannik som havde et Præstekald, skulde besørge det ved en bestandig Vicarius efter Raad med Bispen; 22) tvende Kanniker skulde eftersee deres Gods, hvorledes det styredes; 23) hver Kannik skulde sværge, naar han blev indsat, at han mandeligen vilde stride for Kirkens Forsvar og Capitlets retmæssige Sager, og skulde da disse Statuter læses; 24) ingen Residerende maatte uden særdeles Tilladelse være aarligen mere borte end sex Uger; 25) ved sin Tiltrædelse skulde hver Kannik give en Chorkappe af 2 Mark Sølvs Værdie, eller og 2 Mark Sølv; 26) Ingen maatte afhænde gejstligt Gods uden Bispens og Capitlets Minde; 27) hver Bisp skulde besværge dette; 28) Landemøder af al Gejstligheden i Aarhus Stift skulde holdes 2 Gange om Aaret i Domkirken; 3 Margrete Aar 1388.

Margrete Aar 1388.

Dage efter Christi Legemsfest og Torsdagen efter Mikkelsdag; 29) af alle Bøder, hvori Kannikerne, Alterets Betjentere og Vicarierne forfaldt, skulde det Halve falde Kirken til og det andet Halve Kapitlet; 30) Erkedegnen og Cantor skulde inddrive dem; 31) naar Kirkens Bygninger vare istand, skulde Bøderne tilfalde Kannikerne. Sytten Kanniker bifaldte dette, og deriblandt Cantoren Nicolaus Bille. Samme Dag, den 4de Maj, gav Bisp Peder Statuter for Vicarierne i Choret, hvorved han befalede dem at indfinde sig der betimeligen og at opføre sig paa en anstændig Maade, samt for hver Gang de forsømte en af de store Tider paa store Festdage at betale en Sterling, og hver af de mindre en Lybsk; og paa de mellemste Festdage, nemlig Søndagene, Apostelbagene, og de andre Landets Festdage det Halve, for hver "Formesse" og Sjælemesse en Lybsk, for Salve Regina om Aftenen, og for Vigilierne en obolus (Hvid), for en Procession en halv Sterling; dersom Ebdomadarius (den Broder som ugevis opvartede Munkene), Succentor og Notarius forsømte uden at beskikke Nogen i deres Sted, da skulde de betale dobbelt; den Notarius som skrev falsk, skulde bøde 6 Penge for hver Penge; Diaconus skulde paaklæde Præsten og Subdiaconus igjen ham og "Gradualarii" (Dag-Opvarterne) igjen Subdiaconus under Straf at pidskes af Cantoren. Subdiaconus skulde paa visse Festdage bære Fredskys (osculatorium), efterat Evangelium var læst, paa den Bog, kaldet Plenarium, uden paa hvilken skulde sees et Crucifix; hvo der stod, løb om, skjændte eller bedækte Hovedet medens Confiteor, Evangelium, Homilier eller visse Psalmer læstes, skulde betale en halv Skilling; Ingen uden een ad Gangen maatte tage Ugeløn; hvo der skjældte en anden skulde give 4 Grot og gjøre Afbigt; hvo der gav en anden et Ørefigen eller tilføjede ham Vold, skulde give Penge og en

Bod

Bod efter Capitlets Skjøn; hvo der endvidere beskadigede eller besmittede en Bog skulde give en ny i Stedet og betale 4 Grot; hvo der loe saa højt at man kunde høre ham fra det ene Chor til det andet skulde betale en Sterling; faldt nogen Psalme eller Sang ned under Messen ved Spøg eller Forsømmelse af Chor-Opvarterne, da de betale som Fraværende; Enhver skulde have Forraad af Lectier, Evangelier, Epistler, Messer, Collecter, Vers og Sang, læse det ret og med Accent; hvo heri fejlede, bøde en halv Sterling; de to yngste Vicarier skulde og skjænke i Conventet, og tillige bringe det store Graduale (Responsorium, saa kaldet fordi det blev sjunget paa Trinene, gradus) under en halv Sterlings Straf. I begge Statuterne findes flere Anordninger end jeg har anført; da jeg har ladet mig nøje med at opregne dem, som synes mig de betydeligste. De ere begge trykte i Langebeks Scriptor. (6te Del S. 439–46.) Margrete Aar 1388.

Den 5te Maj tilkjendegav samme Biskop Peter ved sit Brev, at da der var flere Præbender ved Aarhus Kirke end Evne tillod, saa anordnede han, at den der besørgede Brød og Viin skulde herefter være Kanik, og derfor beskikkede han den nærværende Herre Nicolaus Rafn hertil og tillagde ham og Eftermændene Indkomsterne af St. Peders, St. Povls og Mariæ Altere.

Den 16de Junii tilskrev Dronningen 4 Mænd, hvoriblandt Burchard Lembek, og alle Knuds-Brødre, som det lader, og tildømte Brødrene at besidde de odenseiske Præsters Gods i Hollerstoft. Dette Brev findes allene omtalt hos Hamsfort (Script. I. 316).

Guds Legems Gildes-Lang i Lolland udi Sønder-Herred gjorde d. 29de Junii slig Anordning: At hvo der vilde holde Gilde, skulde give Opvarteren (minister) det tilkjende, og han igjen melde Dag og Sted til Brødrene og Søstrene; 4 Gange om Aaret skulde de

Margrete Aar 1388. samles, og 2 Brødre eller Søstre holde det; Præsten skulde de 4 Gange selv forrette Tjenesten, og bede for Levende og Døde og for alle Velgjørere og for det høje Alter sjunge 3 Messer, een for de Døde, een for Jomfru Maria og een om Christi Legeme: Hver Præst som det forsømte, bøde 4 Grot. Ved den høje Messe skulde hver Gildes-Lem offre en Sterling under 4 Sterlingers Straf; hvo der holdt Gildet, skulde skaffe Lemmerne Føde og andre Nødvendigheder efter Evne; hvo der 3 Gange fornærmede en af Lemmerne, bøde to Gange med Penge og udstødes tredie Gang af Gildet; for et afdødt Lem skulde de Alle om Aftenen sjunge Vigilier, og Dagen efter holde 2 Messer for ham, og hvert Lem ugentlig et helt Aar igjennem holde en Messe, hver Præst bestandig erindre ham ved Canon (Bønnen for og under Consecrationen) og hver Dag i sine Bønner; naar Lemmerne finge at vide et Lems Død, maatte de ej spise Kjød, førend hver havde ved Præst sendt Raadmanden sit Segl eller lovet at vilde holde Messer; vilde En rejse til Rom, St. Jacob i Spanien, eller paa hin Side Havet, det er Jødeland, da skulde hvert Lem give ham en Skilling Sterling, og led han Skade ved Ildebrand, da en Skilling Grot. De verdslige Brødre skulde søge at svare for de verdslige Dommere under Straf af en Skilling Grot; hver Broder og Søster skulde kun have een Opvarter med sig; ved Indtrædelsen skulde hver give 6 Mark Vox inden 2 Maaneder under en Skilling Grots Straf; Ingen maatte uden Alles Samtykke antages til Medlem; Enhver skulde i det mindste legere til det en Skilling Grot; ved Indtrædelsen skulde Enhver have en Forlover for sig. Blandt Underskriverne forekommer Raadmand Peter af Westenschau (uden Tvivl Præst og Selskabets Formand under det Navn af Senator), Lyppold af Osten, Ridder, med hans Hustru Grete, Gherhard

Re-

Ketelhot med Hustru Sophie, Heyno Parow, Ridder, Otto Ynøssen, Ridder, med Hustru Merde, Hennekin Breyde, Væbner, Hennyngh Dekne. (Diplom. Langeb.) Margrete Aar 1388.

Udi Roeskilde den 14de November bevidnede Mathias kaldet Roddæ og Sophia Peters-Datter, Enke efter Herre Olav Petersen, Ridder, at de havde været tilstede da Poul og Johanne, Børn (pueri) efter Herr Nicholaus, Sacristan i Roeskilde, havde qvitteret Priorinden i St. Agnetes Kloster og alle Nonnerne for al Tiltale, som de havde til dem efter bemeldte Nicolai Død. (ibid.)

Den 2den December udi Ribe gjorde Riber Biskop Johan sit Testamente, hvorved han skjænkte til Riber Kirkebygning sin Gaard i Uxbi Sogn, og til Capitlet Gods i Gedin-Herred og Salæ Sogn kjøbt af Christiern Luggi og Johan Pors, Væbnere, for daglig Messe og sin Aarstid; til Dronning Margrete en Guld-Ring og et Horn, ligedes til Erkebisp Magnus, Biskop Nicolaus af Roeskilde og Bispen af Slesvig hver en Guld-Ring, Bispen af Aarhus et Horn, Kanik Laghe en Guld-Nobel, 11 Guldringe og Nobler til adskillige Andre; Herre Thrugil sin beste utæmte Hoppe med Føl og et Tapet med et sort Sølvbælte; Provst Eskil sit beste Belte, en Sølv-Nap og 7 Sølv-Skeer; Hr. Peder Nicolausen en Kat (zonæ) af forgyldt Silke og en rød Ganger for 20 Mark Lybsk; Hr. Esger af Suethum en Guld- "Scutum" (Rigsdaler) og ligeledes til to andre; til adskillige Kirker og Klostere en Mark Penge, en Skilling Grot, en Mark lybsk; fremdeles til Andre en Jern-Kiste, Øxen, en Kjole foret med Graaværk, en Tønde Smør. Blandt Executores forekommer Johan Skramb, Væbner. Her nævnes og Slottet Brynkkæ, som tilhører Bispen, og Klosteret Stubbtor, det er

Stub-

Margrete Aar 1388. Stubbekloster, og anslaaes en Ganger med Tilbehør for 10 Mark purt Sølv og en graa Ganger med Saddel for 16. Blandt Vidnerne forekomme de Væbnere Johan Skram og Johan Friis. Det er trykt hos Terpager (p. 53–55).

Petrus Olai (Script. I. 136) følgende Cantzius, Hamsfort (Script. I. 316), som siger at det skete paa Dannehof i Nyborg i Sommerens Begyndelse, Krøniken, som slutter med 1523, (Script. VI. 230) og Corner hvis Aarstal dog ere noget urigtige, berette at Dronningen i dette Aar gav og stadfæstede Slesvig Hertugdømme til den holstenske Grev Gerhard. Jeg frygter for at de have blandet dette sammen med Forlehningen af 1386, som Corner aabenbare har gjort; dog er det ikke urimeligt, at Margrete som ny Regent har stadfæstet ham Forlehningen.

Riber Bisp Johan Mikkelsen døde den 5te December efter at have siddet paa 20de Aar; hans Aarstid holdtes med 5 Skilling Sterling af det Gods i Saale han havde givet til en Messe. Dalby Kloster i Skaane brændte den 28de Junii rent af tilligemed Sognekirken, det halve af Klosterkirken og tvende Dele af Byen, og da bragtes det hellige Kors fra Dalby til Lundby til Dominicanernes Capitel, som der holdtes, for derved at bede om Almisse. Pontoppidan (II. 235) skriver at Dronningen skjænkte sit Gods i Hillesløf til Dominicanerne. Efter Hamsfort (Script. I. 316) beviste Erkebisp Magnus og Abbed Svend af Herivad store Velgjerninger imod Abbed Thomas og Cistercienser-Munkene i Lygum. Den 2 Februar udi Pløn pantsatte den holstenske Grev Adolf Gaarden i Femmerlande til Henneke Breyde for 253 Mark Penge som vare gangbare og gjæve i Lybek og Hamborg. Dette Brev er trykt hos Noodt. Udi Odeslo den 5te April skjænkte Hr. Johan af Hummersbütle, Ridder, til Nonnerne i Reynebeke Kloster sin

Lands-

Landsby Schipbeke for derfor at kjøbe Klæde til Kjoler, og det for sine Forfædres Sjæles Bedste, og dette stadfæstede Grev Adolf udi Pløn. (Diplom. Langeb.) Den 18de October løslod og eftergav Fru Cathrine, Hertuginde af Saxen, gift med Albert af Saxen Lauenborg, sin "Ohm" (Morbroder) den holstenske Grev Adolf for den halve Del af Holsten, som kunde tilfalde hende og Arvinger efter hendes Moder og efter det Brev hendes "Eldervater" (maaske Morfader) den holstenske Grev Johan havde givet til hendes Fader Nicolaus Herre af Wende (altsaa var hun en Datter af Mechtilde, den holstenske Grev Johans Datter og følgelig Grev Adolf hendes virkelige Morbroder) paa hendes Moders Brudeskat. (Dipl. Lang.) Klüver skriver (II. Th. p. 886) at den svenske Kong Albert og den meklenborgske Hertug Johan bortgav 4de Januar paa Zverin Slot med Samtykke af Bispen af Razeborg, Patronat-Retten til St. Jürgens Kirke i Wismar. Dog tvivler jeg paa at Albert har i dette Aar saa tidlig været i Meklenborg, maaskee Aarstallet er sat efter den Regnen at Aaret begyndte med Paaske saa at det egentlig er skeet 1387 eller og allersnarest 1390. Et andet Brev hos Westphal (T. II. 2229) uden Dag er udstædt paa Zverin Slot ligeledes af Kong Albert og Hertug Johan om Broderskab mellem dem og Raceburger Capitel, men Aarstallet 1300 er ganske urigtigt og skal vel neppe efter Hempel være 1388 men snarere efter Schrøder 1400, thi da levede Hertug Johan den 2den. Westphal anfører ogsaa (Tom. IV. p. 997) et Brev af den norske Hertug Hakon til dette Aar af 8de September i Tønsberg angaaende Penge til Hansestæderne, men det er aabenbare at det hører til 1386. Margrete Aar 1388.

I Fortegnelsen over de norske Breve, som 1624 fandtes paa Aggershus, anføres 7 Breve givne i Dronning Margretes første

Aar,

Margrete Aar 1388. Aar, som uden Tvivl alle høre til dette Aar og et har udtrykkelig 1388.

Kong Albert gav den 7de Maj paa Ørebro Slot Abbedissen i Risebergs Kloster Tilladelse at opføre en Hytte paa Staalberget i Nevike og giver den fri for al Skat og Paalæg. Langebek har ladet trykke dette Brev i Vid. Selsk. Skrifter VII. 325. Man seer deraf at Albert var da i Sverrige, mig synes at han var i den Forfatning at han ej vel kunde forlade Riget og drage over til Meklenborg. I Vadstena den 5te Marts overlod Kirstine Ulfs-Datter, for at betale sin Morfaders (avi) Herre Sune Jonsens Gjeld til Linkjøbing Kirke for 200 Mark, alle sine Ejendomme. Hendes Morbroder Hr. Erngisle Sunesen hang tilligemed hende sit Segl for, hvilket og hendes Broder Ridder Karl Ulfson af Thopte, Ridder og Lagmand i Upland, stadfæstede tilligemed hende. (Diplom. Langeb.) Samme Dag gav bemeldte Erngisl Sunesen Greve af Orkenøerne endel Gods for det samme til Linkjøbing Kirke og hang han selv sit Segl for tilligemed hans Søster-Datter Fru Christine Ulfs-Datter. (ibid.) Da alle disse have været misfornøjede med Kong Albert saa have de vel gjort dette for at faae Bisp Niels af Linkjøbing paa deres Side. Udi Vadstena den 1ste August stadfæstede Ingrid Siggedatter sin Søsters Fru Maria Siggedatters Testament, og det for sin egen for sin Husbondes Herre Peter Porses, sin Faders og Moders Sjæle. (ibid.) Den 29de September i Vadstena skjænkte Jarl Erngisle Sunesen til Klosteret der og dets Abbedisse, ærlige og velbaarne Jomfru Sigrid, det Gods Kymena i Pythiesø Sogn i Østerlandet, som han havde faaet af Herre Bo Jonsen (ibid.) Da Siggrid stod i stor Naade hos Dronning Margrete, saa har dette vist ogsaa Sammenhæng med Opreisningen imod Albert.

Udi

Udi Ringstadholm den 12te October stadfæstede Jacob Jønissen af Skarhold, Væbner, udi Lunde Stift sin Farbroder Hr. Nicolai Feeth, Kanik i Linkøbing, hans Testamente til Linkøbing Kirke. De ædle Mænd Erik Kætilsson, Ulf Jonsson, Ridder, Stigot Pætersson og Jacob Mus hang deres Segl for. (ibid.) Alle disse vare i Forbundet mod Albert. Erkebisp Henrik af Upsal tilskrev alle som byggede og boede i Linkøbing Stift fra Almestæk maaske den 15de October (feria qvinta infra octavas Angelorum, hvorved muligen forstaaes Dagen indviet til Angelus, som indfalder den 13de October), hvorledes det skede der at verdslige Dommere dømte geistlige Personer og Ejendomme, hvilket han strængeligen forbyder under Band. (Diplom. Lang.) Den 2den November udstædte Eric Valdemarsen, i hvis Segl sees 3 Løver, sit Gjelds-Bevis til Prior Jønisse og Brødrene i Eskilstuna for 80 Mark svenske Penge, som han var dem skyldig for et brunt Hingstføl. (ibid.) Margrete Aar 1388.

Nu lavede alting sig til Krig imellem Margrete og Albert. De Danske bleve satte over Øresund, og de Norske droge til Lands, som det synes, og samlede de sig begge sammen ved Vardberg, hvor Dronningen opholdt sig imedens Krigen paastod, som Ditmar skriver. Didhen havde hun begivet sig fra Helsingborg, hvorhen Albert efter Ericus Olai, Erasmus Lætus (Margaret. lib. V. p. 111) og en af vore Kæmpeviser (2den Part, № 44) sendte en Herold, ved Navn Bouilus, med et Fejdebrev og Opfordring at møde ham i Strid paa Marken ved Falkøping, hvor Slaget ogsaa gik for sig, og hvorfor det maa være urigtigt som staaer i Kæmpevisen, (l. cit.) at Dronningen skrev tilbage, at hendes Hær skulde møde ham i Medelby i Vester-Gulland, da det Aar 1389.

Margrete Aar 1389. dog ligger i Smaaland. Efter Lætus (l. cit. pag. 120.) skal hun endog have fastsat Dagen til den 24de Februarii; vel muligt, thi det var ej ubrugeligt hos de gamle Nordboer; hun skal have sendt Svaret med en Grubbe. Endskjønt Visen er trykt senere tilligemed de øvrige Viser 1591, end Læti Poem, som er trykt 1571, kan dog ikke tvivles paa at den jo er ældre, og tænker jeg at denne især er gjort omtrent 100 Aar efter Slaget, hvorfor vel endel Omstændigheder deri kunde være rigtige; men urigtige findes dog og upaatvivleligen, som iblandt andet at Dronningen først vilde have den tydske Herre Parow til at anføre sin Hær, men at han som en falsk Mand undskyldte sig, hvorpaa hun lod hente den danske Herre Ivar Lykke fra Skanderborg, som paatog sig det. Lætus har taget meget af Visen, men dette har han dog ikke fulgt, hvorvel han har udsmykket sit Digt med mange poetiske Opfindelser; saaledes opregner han (pag. 133–34.) alle danske Biskopper og fast alle i hans Tid bekjendte danske adelige Slægter at have været med i Slaget, for at smigre deres Efterkommere. Da Krigen var vigtig, og uden Tvivl alle Lehnsmænd bleve udskrevne, saa kan ikke tvivles paa at jo de fleste have mødt. Imidlertid da Lætus (p. 136.) gjør ved denne Lejlighed Oluf til Biskop i Aarhus, da dog Peder var det, saa sees heraf at han ingen sikkre historiske Efterretninger har havt. Lætus fortæller videre (p. 146.) at de danske Tropper bleve mønstrede i Kjøbenhavn af Ove Hvid, at Lykke var da 42 Aar, og at han i sin Ungdom havde tjent under Galeatius, Herre til Meyland, hvilket han kan have faaet at vide ved Familie-Efterretninger, som i hans Tid kunde endnu være i Minde, men siden glemte. Han vil og, at det var i Vardberg at Dronningen fik Slibestenen tilsendt, og at hun selv lod den ophænge i Roeskilde Domkirke, og fængsligen anholdt den Svenske, som bragte den.

Ved

Ved denne Lejlighed sendte Albert vel ogsaa hende til Spot den Vadmels Fane, som hun lod ophænge paa en Jernstage ved en Pille lige udenfor Capitels-Døren i Roeskilde Domkirke. (Dalins schwedische Geschichte II. 448.) Noget efter forlod Dronningen efter Læti Beretning Vardberg og begav sig til Bahus, og var hun der ogsaa i større Sikkerhed, om Slaget var bleven tabt. Men da Ditmar skriver, at hun først red til Bahus, efterat hun havde faaet Tidenden om det vundne Slag, bliver det sikkerst at følge ham som den ældste. Albert havde i sin Hær Grev Johan af Eyderen, det er af Holsten, om hvilken mere siden, en Herre af Rupin og Tropper fra Mark-Brandenborg, hvilke ginge til Skibs fra Stralsund, som og sendte Hjelp, lige saavel som Rostok og Wismar. De ginge alle til Calmar, og synes ved Nykøbing at have forenet sig med de Svenske. Margrete Aar 1389.

Imedens Dronningen opholdt sig i Vardberg, som Corner (S. 115) urigtigen kalder Wording, gav Jacob Mus, Foged der, hende d. 26de Junii en Qvittering for al den Gjeld og Skade, samt alle de Klager han havde ført mod hende, og tilstod at han derfor var fuldkommen fornøjet.

Efter Ditmer bestod Dronningens Hær vel af 1500 Bevæbnede, hvorved venteligen alene forstaaes Riddere med deres Væbnere og Tjenere. De vidne alle og især Cranzius (Vandalia IX. 216) at hun med største Overlæg og Eftertanke satte Alting istand og beredte alle Ting. Ditmar og Corner følgende ham, sige, at Henrik Parowe, en meklenborgsk Ridder, anførte hendes Hær; men da saa mange danske Skribentere, Hamsfort (Script. I. 316.) Magnus Mathiæ (Series Regum. Daniæ. Manuscr.), Hvitfeld (S. 73) og Lætus (pag. 157) vidne, at Lykke anførte de Danske, og ligeledes saa mange svenske Skribentere, som f. Ex. Ericus Olai

 (p.

Margrete (p. 262) at deres Marsk Eric Kætilsøn anførte den hele Hær, saa
Aar 1389. tør jeg ikke tilskrive Parowe Anførselen, som Corner (col. 1158) vil, men jeg tænker at Lykke har anført de egentlige Danske, Eric Svenske, som vare i Margretes Hær, og Parowe de Norske, hvilket den samtidige Krønike, der slutter med dette Aar 1389, vidner. (Script. VI. 535.) Men hvo af dem, der har anført den hele Hær, er uvist, hvorvel der rimeligen har været Een, og da kunde jeg snarest troe, hvilket og Eric Olai vidner (lib. VI. 226) at den svenske Marsk som den fornemste har gjort det. Hvitfeld skriver (l. cit.) at Lykke var fra Egholm, i Vendsyssel, maaske det i Skjørping Sogn, hvor Margrete 1391 anordnede at skulle hver Fredag holdes en Prædiken maaske til Erindring om Sejren. (Danske Atlas V. 45.) Hvitfeld skriver at de andre Anførere vare Henric Parow, Fikke Norby og Lyder Kabolt. Den svenske Rim-Krønike pag. 26. og Lætus vidne, at den svenske Hær var stærkere og giver Kjæmpevisen (S. 305) den an for 4000 Heste og med Fodfolket 18,000. Rimkrøniken lægger til (l. cit.) at der vare mange tydske Hertuger, Grever og Lehnsherrer, og at de Tydske svore at hver vilde binde 3 Svenske af Dronningens Folk. Rimeligen har nogle Pralere sagt dette. Alberts Tanke var først at forsyne Axewal med Proviant; men da han kom der, hørte han at de Danske alt vare i Jønkjøping, hastede derfor til Falkiøping, og der paa den Slette Fala, som Krøniken, der slutter med 1415, urettelige kalder Asla, paa Nyckle Engen tæt ved Byen og Møsstebierg skete det navnkundige Slag paa Mathiæ Dag den 24de Februarii. En vis Herr Ficko Olufsen skal da have raadet Albert fra at stride, og var det maaske den samme, som han siden efter Latomus (Westphals Monum. IV. col. 317) sagde til, da de begge vare fangne: "O Grauer! Grauer! hätte ich dir gefolget!" Førend Slaget skulde begge Hærene efter

Ma-

Marescalcus have holdt Bøn. Mellem begge Hærene var et frossent Morads, over hvilket den tappre men overmodige Albert satte mod mange fornuftige og erfarne Mænds Raad, følgende de Unges og Forvovnes. Imidlertid adspredte han 2de Bannere, men havde det Uheld tilligemed de fornemste af sine Mænd at synke ned i Moradset og at blive siddende i det, hvortil kom, at den Ghert Snakenberch, som han den Dag havde gjort til Ridder, flygtede med 60 Bevæbnede. Albert blev da fangen, dog neppe af Lykke selv som Lætus vil, hvorvel det er rimeligt at han strax som Fange er blevet bragt til ham. Med ham blev fanget hans Søn Eric, som efter et gammelt latinsk Vers (Script. R. D. III. 259.) ej kan have været et Barn, tenellus, eftersom hans Moder Riccardis, fød Grevinde af Zverin, alerede var død 1370; Prinds Ulric af Meklenborg Stargard, hvilken Nogle uretteligen gjøre til hans Fader Johan, og som Hvitfeld og Lætus vrangeligen kalde Bugislaus, samt Rudolph, Bisp af Scara, begge unge Herrer; en Grev Günter af Rupin, disses Morbroder, og Grev Albert af Holsten, hvilken Krøniken der slutter med 1525, og er skreven af Minoriterne i Visby, ogsaa den gode Krønnike fra 1389 (Script. VI. 535) kalder uretteligen Gert, da dog denne var Hertug af Slesvig, og andre kalde ham Johan af hvilket Navn ingen holstenske Grever da var, da derimod Albert var Gerts Broder. Carstens (Heinzes Abhandl. III. 27) nægter at det kan have været Albert saasom han for nylig havde svoret den danske Krone Troskabsed, ret ligesom det var usædvanligt, helst paa de Tider, at store Herrer brød Ed og Løfte; han gjør denne Albert derfor til en Herre af Hohenstein af hvilken Slægt Kong Alberts Stedmoder var. Tyve Riddere og mange adelige bleve da og fangne. Paa de Svenskes Side falde 20 eller 17 Riddere og mange af deres Drabantere

Margrete Aar 1389.

el-

Margrete Aar 1389. eller Tjenere (satellites). I Følge Ericus Olai (pag. 262-63.) og den svenske Rim-Krønike (pag. 167–68). At der vare saa faa døde kom uden Tvivl deraf at Krigshærens Styrke bestod da i Riddere, der alle fægtede til Hest, og deres Følge, og naar de vare overvundne, toge Fodfolket, som fast altid var slet bevæbnet, Flugten. Ridder Tucko, Høvedsmand af Calmar, faldt og paa de Svenskes Side. Af Dronningens Folk fulde 8 Riddere, lutter Svenske, som Ericus Olai vil, og ingen af Dronningens egne, men den svenske Rimkrønike anfører, at hun mistede mange af sine Svende, blandt dem var Henrik Parow; Lyder Cabold blev ogsaa saaret saaledes at han samme Aar døde, og blev begravet hos Franciscanerne i Nysted i Lolland.

Mange, endog gamle Skribentere, henføre Slaget til Mathæi Dag 1388, saasom Ericus Olai, den svenske Rimkrønike, Hamsfort, men aldre til 1389 Mathiæ Dag, saasom Krønniken, der slutter med 1389, Minoriter-Krønniken af Visby, der slutter med 1415, den som slutter med 1440, og en Del gamle Vers saasom følgende hos Petrus Olai (Scriptor. I. 192):

Mille ter centeno, ter terno, bis qvadrageno
Mathiæ festo magne letis memor esto
ALBERTI regis captivi dum cadit egis,
Dumqve suus natus ERICUS fit superatus
Cum triplici comite, cum multo milite rite.
Armigeri nummerus qvotus est, vix novit Homerus.

Et andet i Krønniken der slutter med 1409 (Script. III. 259):

M semel et ter C simul L ter et X qvoqve nono,
MARGRET regnante, divino numine dante,
ALBRICHT rex Seciæ de Danis luce Mathiæ
Vincitur in bello cum nato qvippe tenello.

Ipso

Ipso confulti succumbunt agmine multi;
Rex capitur Sveciæ vi tentus luce Mathiæ.

Margrete Aar 1389.

I et gammelt Vers hos Langebek IV. 621 hedder det Rex capitur Sveciæ vi tentus luce Mathiæ, og i en anden Linie ibid: Vis vi capta fuit, rex malus ecce ruit. Hos Lagerbring III. 716 findes flere i Anledning af denne Begivenhed forfattede latinske Munkevers. Ericus Olai vil (pag. 262) at der var flere Svenske imod Albert end Norske og Danske, og derfor tilskriver han dem fornemmeligen Sejeren, men dette er vel overdrevet, hvorvel jeg gjerne tilstaaer, at Margrete havde ikke blevet Regentinde i Sverrig, dersom ej saa mange Svenske havde holdt med hende, og overalt er det vel ikke muligt, at et mindre eller lige mægtigt Rige kuldkaster et andet, uden det har mange af det andets Undersaattere paa sin Side; men paa den anden Side er det og vist, at de misfornøjede Svenske havde intet udrettet mod deres Konge, naar de ej havde faaet saa megen Hjelp af Margrete. Krønniken der slutter med 1415 vildfarer aldeles naar den lader Kong Alberts Fader fanges tilligemed ham, da han dog allerede var død 1379. Efter Lætus (p. 261) blev en Bilde sendt til Dronningen med Efterretning om Sejeren.

De Fangne bleve nu førte til Bahus hvor Dronningen var, efter Læsemesteren Ditmar (hos Gerdesius p. 49) og Hamsfort (Script. I. 316), og ej til Lødese, som Ericus Olai og Minoriterkrønniken af Visby ville, hvor hun strax satte Albert af Holsten, Ulric af Stargard, Günther af Rupin, og Rudolph af Skara med som det synes, i Frihed, mod deres Løfte og Forskrivning at løse sig med Penge, men Kong Albert og Søn Eric ikke. Hun skal og efter Ditmar (l. cit.) have i samme Nat han var ankommen, under Haand og Segl afvunget ham de Slotte Axewald og Runeberg

Margrete Aar 1389. berg udi Smaaland, en halv Mil fra Jonkjøping, vilde og have aftvunget ham Ørebro, men det fik hun ikke, saasom den tydske Hevedsmand der var en god Kriger, og vilde ej overgive det. Saasom Albert havde ved mange Spotteord og Gloser opirret sin Frænke Dronning Margrete, kaldende hende Munkedeje og beskyldende hende for ublu Omgang med hendes Skriftefader, Abbeden af Sorø, tog og Dronningen haanligen imod ham, sigende, som Wisen (p. 307) og Lætus (p. 275) vidne: "I Fjor bade vi Eder til Barsel og da vilde I ikke komme, nu er I kommen til Kirkegang"; han skal have givet gode Ord (Lætus p. 273); men hun befol eftersom meerommeldte skriver, saa og Mareschallus (apud Westphal) Krønniken hos Langebek der slutter med 1523 (Scriptor. VI. 230) den danske Rimkrønnike (Udg. af 1613 fol. N.) som er kun skrevet 100 Aar efter Slaget, at lade ham gjøre en Vadmels Hætte af 15 Alen i Omkreds med en Svands af 19 Alen, fordi han havde sagt ej at ville gaae med Hætte førend han havde undertvunget Danmark? Saa uædelt begegnede Regenter hinanden i de Tider. Ham og hans Søn lod hun Trediedagen derpaa, efter Lætus (p. 281), hæfte i et højt og dybt Taarn paa Lindholm Slot i Skaane (saa barbarisk behandlede man endda Krigsfanger i de raae Tider) og lægge i Lænker og Bøjer, og der sadde de i 7 Aar. De andre adelige Svenske forvarede hun paa Kallundborg Slot, og i det høje Taarn der, Folden kaldet, som Hvitfeld S. 73 skriver, og det med Jern om Hænderne ifølge Krønniken der slutter med 1389 (Scriptor. VI. 535) og ventelig lænkede til Muren. Latomus (hos Westphal IV. col. 317) og Wisen fejle derfor, som lade Albert forvares i Kjøbenhavn; Pontoppidan (Annal. II. 49) ligesaa, som lader ham sidde først paa Lindholm og siden paa Kallundborg; Hamsfort (Script. I. 316) i Bahus, hvor han dog

skri-

skriver, i faa Dage; Visby-Annaler (Script. I. 261) først i Sjælland siden i Helsingborg, altsammen urigtigt. Pontoppidan (II. 49) anfører og forkaster den Fabel, at Margrete skulde have ladet Alberts Krone indmure paa et ubekjendt Sted i Kjøbenhavns Slot. Margrete Aar 1389.

Endskjøndt Margrete havde vundet dette Slag og faaet Albert selv fangen, saa var hun dog langt fra endnu ikke Frue over hele Sverrige, da mange Svenske endda holdt med Albert og deriblandt Stokholm selv, som desuden holdtes i Tømme ved en stærk tydsk Besætning, og der opholdt sig og Alberts Brodersøn, den unge Johan af Meklenborg-Schwerin. Imidlertid vidste dog Margrete at overtale Borgerne i Calmar til at overgive sig, og lyder deres Brev uden Dag hos Hvitfeld (p. 75–77) saaledes:

"Wi Henric Remester, Johan Behr, Johan Breel, Johan Braske, Borgermestere til Calmar, i Sverrige liggende, og Henric Skiele, Sigge Sniz, Johan Roning, Tideman Durus, Albret Zegebade, Herbert Witte, Lambert von der Borg, Henrich Brekemand, Berent Witte, Geert von Kleye, Johan Parcken, Godskalck Hulds og Johan Lippe, Claus Tusse, Rorke Rehorst, Joen Hultung, Oluf Ruse, Oluf Bennemar, Tore Raster, Niels Bagge, Torckild Suder, Claus Heding, Bertholds Hobe, Hans Strabuck, Hans von Werne, Tydicke Trappelman, Hans Blome og Wicke Marlowe, Raadmænd, Borgere og ganske Menighed udi Calmar bekjende offentlig med dette vor Brev, at eftersom Claus von Buhen, os og ganske Menigheden udi Calmar med vor gode Villie til den høibaarne Fyrstinde, vor kjære Fru Margrete, Dronning til Norge og Sverrige, ret Arving og Fyrstinde til Danmarks Rige, haver forsonet, saa have vi Borgermestere, Raadmænd, Borgere, Indbyggere og ganske Menighed

Margrete Aar 1389. udi Calmar, alle endrægteligen med beraad Mod, god Villie, utvungen hyldiget og soret forbenævnte Dronning Margrete og hendes rette Arvinger troligen med evig Arvetjeneste at tilhænge, saa at vi Borgemestere, Raadmænd, Borgere og ganske Menighed udi Calmar og alle vore Arvinger, Indbyggere og Efterkommere ville og skulle udi Nød og Trang med Raad, Daad og tro Hjelp forbenævnte Dronning Margrete og hendes Arvinger, troligen og som godt Folk bistaae, tjene og lydige være, og have derfore annammet paa Tro, Ære og Love af forbenævnte Dronning Margretes Haand og hendes Arvinger Stadsnøgle til Byen, at holde alle disse foreskrevne Puncter som foreskrevet staaer til evig Tid for os og vore Arvinger, og love det med en samlet Haand uden al Hjelperede og Argelist højbemeldte Fru Dronning Margrete og hendes Arvinger, til ydermere Forvaring under Calmar Byes Indsegle, med Alles deres Villie hængt derfore."

Saaledes kom Calmar og Sølverborg (neppe Sølvitsborg i Bleking ej heller Salverborg i Dalerne, men venteligen et nu ubekjendt Slot i Nærheden af Calmar) i Margretes Magt. Ditmar, Læsemester, beretter, at hun og dagtingede med Claus von Viten, som arvede dem (venteligen dog kun som Befalingsmand) efter sin Fader Tarbg der faldt i Falkøping Slag; han fik kun maadelige Vilkaar for disse vigtige Slotte men nød dog sin Faders Ejendele i Sverrige.

Den 14de Marts opholdt Dronning Margrete sig endnu i Bahus og skrev sig der i et Brev Dronning af Danmark, Norge og Sverrige, og forbød ved det at Nogen maatte befatte sig med Wadstena Klosters Gods, hvor det end laae i Sverrige, uden de som Klosteret selv beskikkede der, og tilstode siden Ridder Aringisle Sonesen og Tabbo Eriksen, famulus, at have seet dette Brev, hvoraf jeg slutter at de have just været de som vilde befatte sig

sig med Klosterets Gods. (Diplom. Langeb.) Den 6te April var hun i Malmø, og skrev sig Dronning af Norge og Sverrige og og sand Arving og Fyrstinde til Danmark, og skrev hun og Erkebisp Magnus af Lund i eet og samme Brev til alle Lapper, og især dem der laae under Sverrige, og sendte did med en vis Margrete, en Qvinde af Upsal Stift, som havde underrettet dem om, hvorledes Lapperne endda føre vilde og tilbade Afguder, hvorover de formanes til Omvendelse, og alle den christelige Troes-Artikler opregnes-korteligen for dem, og lovedes dem derhos alle de verdslige Fordele som christne Mennesker nyde; Erkebisp Henrik af Upsala og Philip Karlsen formanes til herudi at gaae til Haande. (ibid.) Brevet er paa Latin, og man har derfor vel maattet forklare Indholdet deraf for Lapperne. Alting viser, hvor mægtig Dronningen var og hvorledes hun søgte at vinde sine ny Undersaattere. Margrete Aar 1389.

Fra den 6te April af haves intet Brev af Margrete forend den 29de Junii fra Helsingborg; om hun i al den Mellemtid har opholdt sig i Skaane eller begivet sig til Norge er uvist, dog helder jeg snarest til den sidste Mening, saafremt følgende Brev er udstædt i Oslo; men skal det være udstædet i Tronhjem, hvorom er megen Formodning, eller paa et andet Sted langt nord i Norge, saa bliver det ikke rimeligt at hun haver villet drage saa langt fra Sverrige. Men dette er vist at hun fik de norske førnevnte Herrer til at erklære hendes Søsterdattersøn den pommerske Hertug Erik for ret Arving og Konge i Norge, og lyder Brevet herom hos Hvitfeld (p. 78–79) saaledes:

"Wi Vinolder, med Guds Naade Erkebisp inden Nidaros, Henrich Senckler, Jarl udi Orknøerne, Jacob i Bergen, Østen i Opslo, Oluf i Stavanger, med samme Naade Biskopper, Herre Niels Sparre, Ridder, Haagen Jonssøn, Othe Rømer, Erland Philipsøn, Gauthe Erichssøn, Bendt

Margrete Aar 1389.

Michelssøn, Amund Bolt, Joen Darre, Niels Galle, Peder Nielssøn, Find Giordssøn, Torrild Siguordssøn, Guldbrand Erlingssøn, Røllicke Axelssøn og Suale Rømer, sender alle Mand, dem som dette Brev see eller høre, Guds Helsen og sin. Vi bekjende med dette vort aabne Berv, at vi have spurgt og grandgiveligen overlæst Lovbøgerne udi Norge, efter som norsk Lov formelder, at Hertug Erich, Hertug Wartislavi Søn af Pommern, er ret Arving, og bør at være Konge over Norges Rige, det at besidde, eje og beholde med al Ret, efter som Kongerne inden Norge bør, og hører at besidde og eje fornævnte Norges Rige, og som Konger udi Norge for ham besiddet og havt haver. Om fornævnte Kong Erich døer, da bør hans Søn at arve Norges Rige, eller og foreskrevne Konges Brødre, om hans Søn ikke til var, eller om fornævnte Kong Erichs Søn, Broder eller Faderbroder ikke ere levendes til, da skal den arve Riget i Norge efter dem, som er næste Frænde efter denne fornævnte Kong Erich og af hans Slægt, og bør næste Frænde at regjere fra fornævnte Kong Erich, om ej er Søn, Broder eller Faderbroder levende til, som foreskrevet staaer. Alle disse foreskrevne Stykker og Artikler stadfæste vi foreskrevne Erkebiskop og Jarl, Biskopper, Riddere og Svende, Rigets Mænd udi Norge, og samtykke paa alle vore Vegne og paa ganske Rigets Vegne udi Norge, og paa disse foreskrevne Stykker annamme vi og undfange denne forskrevne Kong Erich og hans rette Arvinger efter ham, som forskrevet staaer, for alle Vores og Rigets i Norge Konge og rette Herre, efter som vor Lov og Ret haver os og Riget i Norge til denne forskrevne Kong Erich, og til hans rette Arvinger, efter ham, som forskrevet staaer, henvist, og skal vor kjære Frue Dronning Margrete med al hendes Ret inden Riget i Norge uforsømmet være, og nyde

hvad

hvad hun Ret til haver, seerligen og synderligen at besidde og beholde hendes Morgengave i Norge som er Bahus, og Alt som dertil ligger, som hendes Breve derom lyde hvilke hun derpaa haver; og det Testamente som vor kjære Frue Dronning Margrete gjort haver, det skal holdes og i sin Fuldmagt blive, i alle Maader som det lyder, og skal vor kjære Frue Dronning Margrete raade over Riget i Norge, baade Hus og Feste og alt Landet i Norge, over Fogeder og Sysselmænd fra og til at sætte, og hun fornævnte Norges Rige at regjere efter hendes Villie indtil vor fornævnte Kong Erich eller hans rette Arvinger kommer til deres lovlige og skjelsAlder, uden at Regnskab; og efterat alle fornævnte Stykker saa fuldkomne og samtykt ere, og de skulle stadige og fast blive udi alle Maade som foreskrevet staaer, paa vore Vegne og paa Rigets Vegne i Norge, da have vi forskrevne Vinolder, Erkebisp, Henrich Senckler, Jarl udi Orkenøerne, Jacob i Bergen, Østen i Opslo, Oluf i Stavanger, Biskopper, Niels Sparre, Ridder, Haagen Jonsøn, Othe Rømer, Erland Philipsøn, Gauthe Erichsøn, Bent Nielssøn, Amund Bolt, Joen Darre, Niels Galle, Peder Nielsøn, Find Giordsøn, Tarrild Sinordsøn, Gulbrand Erlingsøn, Røllicke Axelsøn, Svale Rømer paa vore og Rigets Vegne udi Norge godvilligen hengt vores Indsegle for dette Brev, hvilket som er gjort og skrevet Aar efter Guds Fødsel 1389." Margrete Aar 1389.

Skade, at vel Aar, men ikke Dag staaer under det. Her kaldes han ligefrem Erik, saa at han vel neppe forhen har hedet Henrik, som nogle ville, endskjøndt hans Morfader hed saa, og begge Navne i Grunden ere eet. Man seer heraf, at Dronningen betingede sig adskillige Fordele, hvoraf den, at hun skulde beholde sin Morgengave Bahus, er meget billig, og den, at hun ved Eriks

myn-

Margrete Aar 1389. myndige Alder ej skulde aflægge Regnskab, meget forsigtig. Man haver og et andet Brev hos Hvitfeld paa Latin (S. 54-55) af samme norske Rigsraader, hvorved de ligeledes erkjende Erik for Konge, men hvori alt det er udeladt som angaaer Margrete. Det er uden Dag, men hos Hvitfeld angives Aaret for 1388. De islandske Annaler № 427 henføre Eriks Valg til 1388, men alle de andre rettere til 1389, og Alle sige at han valgtes baade til Konge i Norge og Sverrige. Maaske det norske Raad har ansét ham for, efter sin Moder og hendes Mands Fader at have Arveret til Sverrige, hvilket dog var noget vel langt hentet, og derfor have, saavidt det kunde staae til dem, erklæret ham for Konge i Sverrige, men da intet herom staaer i de tvende norske Valg-Breve vi have, saa bliver dette kun en dristig Forandring af de islandske Forfattere; alle bemeldte Annaler vidne og at det var Hakon Iversen som gav ham Kongenavn, hvilket og tilkom Hakon som Drost; Annalerne № 410 og 412 sige at Erik blev paa Øre Thing (i Tronhjem) taget til Konge over al Norge, hvilket og var Hoved-Hyldingsstedet fra ældgamle Tider, ligesom Isøre ved Isefjord længe udi Danmark; og heraf skulde man altsaa slutte at Valglovene vare udstædte i Tronhjem. Flateyar-Annalerne henføre det urigtigen til 1391, men i Slutningen af dem var Aarstallene hel fordærvede. De sige ellers hel mærkeligen, at Erik var da et Barn, at han sagdes at være en Systerson af Dronningen, men hans Fædrene vare i Thydskland, at alle Norske, og især de i Skatlandene (Finmarken, Orkenøerne, Hetland, Færø, Island, Grønland), syntes kun lidet herom.

Man seer heraf, at de endda ej kunde glemme Kong Olaf og at de neppe ansaa Eric for at være af Kongeslægten, hvori de ej heller havde Uret, og maa man forundre sig over det norske Raads

Dri-

Dristighed i at sige at han var ret Arving til Riget. Aarsagerne var, de indsaae, at Almuen aldrig vilde tilstæde at Norge blev et Valg-Rige, og den altid havde Odels-Retten i Hovedet; Man seer ogsaa at de have tvivlet paa at Eric var Dronningens Søster (Datter) Søn, og at den Tvivl haver taget til jo længere Landene vare borte. Efter Hvitfeld (S. 80) tog Dronningen derpaa den unge Eric til sig at opfostre; og fra dette Aar af regnes hans Regjeringsaar i Norge. Gram skriver i Noten til Meurssius (col. 543) at han var født 1382, men uden at sige hvorfra han har det, han gjendriver og Micrælii urigtige Beretning (Pommerland S. 391) at Erics Moder Marie var alerede Enke 1382, og besøgte da sin Moster Dronning Margrete havende Eric med sig, som da alerede var 13 Aar; men saa maatte han være bleven født førend hans Moder var bleven gift, og desuden siger han selv paa et andet Sted at hans Fader Wartislaw den 7de først døde 1393. Naar Flatejar-Annalerne sige at Margrete tog i dette Aar Rigsstyrelsen i Norge og Danmark, saa kan med det første sigtes til ovenmeldte Valg-Act, hvorved hende bekræftedes at regjere i Erics umyndige Aar, og har Forfatteren maaske menet at noget sligt og skete i Danmark.

Margrete Aar 1389.

Den 27de Mai holdtes en Hanse-Dag i Lybek af Stæderne Hamborg, Bremen, Rostok, Stralsund, Wismar, Lyneborg, fra Preussen, af Dortmund og Lybek selv, hvorfra Henrik Vesthof var tilstede. Derfra sendtes et Brev til Dronning Margrete, om at Kjøbmændene havde foarligen klaget over at de fra lang Tid af blevne haardeligen plagede i gandske Danmark baade til Lands og til Vands saavel ved Vold som ved Uret imod deres Privilegier eftersom Stæderne ofte havde klaget over, men nu tage Voldsomhederne til, hvorfor de bade, at Stæderne og Kjøbmændene maatte

faae

Margrete Aar 1389. faae Erstatning, og sligt ej mere skee; de bade og om Svar med nærværende Bud og Raadmand fra Lybek. Derfra skreves og til en Del skaanske Stæder at der paa Landet gjordes mange falske Tønder, endskjøndt de burde gjøres efter Rostokerform, og maatte Stædernes Fogder i Skaane ej tillade der nogen at gjøre Tønder eller have egne Boder, medmindre de vare Borgere eller Borger-Knægte i Stæderne. Atter den 29de September i Lybek holdte samme Stæder, og nogle til, hvoriblandt Gulland, en Samling, hvor dog intet forekom de nordiske Stater angaaende.

Imidlertid rasede den indbyrdes Krig i Sverrige; de Tydske især fra Stokholm, tilligemed en Del Svenske, streifede i syv Haabe om i Landet, og brændte Enkøping, Aros og Linkøping, som Ericus Olai (p. 265) vidner, hvortil Visby-Annaler (Script. I. 264) lægge Nykøping, og føre de, efter Hvitfeld (p. 74), ud fra Stokholm og op ad Mælaren; de brændte og plyndrede ogsaa mange Landsbyer og ihjelsloge mange Bønder i Tillinge Sogn ved et Bjerg i Nærheden af Linkøping som deraf fik det Navn Bønde- eller Skadeberg. Venteligen havde disse Byer og Bønder erklæret sig for Dronningen. Undre maa man sig, at hun ej satte sig kraftigen imod Alberts Anhængere, hvorfor Ericus Olai (pag. 264) tilskriver det en skjændig Politique, som om hun paa slig Maade søgte at svække baade Svenske og Tydske uden sines Tab; jeg vil haabe at de Ting hun havde at gjøre i Norge og maaskee andre os ubekjendte Sysler har været den sande Aarsag hertil, hvorvel man maa tilstaae at hun var baade snild og klog, og, som fast alle saakaldte store Regentere, var mere stor og glimrende end retfærdig; men vist er det ogsaa at de senere svenske Skribentere gjøre hende i mange Ting aabenbare Uret.

Udi Stokholm sloge sig mange ivrige Tilhængere af Kong Albert sammen, vel Tusinde i Tallet, mest Tydske, og bleve kaldte Hettebrødrene, fordi de ginge med Hetter, og gav den bekjendte Benedict, som havde bortført Nonnen Elisif, sig ind iblandt dem. Da de havde mange af de Svenske mistænkte at de vilde overgive Staden til Dronningen, saa besluttede de at forekomme det ved at dræbe dem. Tumlen herom opstod Trefoldigheds-Løverdag den 12te Junii og endte Christi-Legems-Dag den 17de. Hvitfeld (S. 85) beskriver dette saaledes:

Margrete Aar 1389.

"Derfore komme da de Tydske om en Nat tilhobe paa Raadstuen og besluttede hvor de best skulde kunne faae de Svenske ved Halsen, og havde saa strax Bud om Natten efter de Svenske af Raadet. Da de komne vare, kom strax Slotsherren med sine Folk af Slottet, og blev oplæst et Register, i hvilket beskrevet var de der skulde tages ved Halsen af de Svenske, og vare nogen i samme Register optegnede, som 4 Aar tilforn døde vare, af hvilket nok mærkes kan, hvad de Tydske havde i Sinde med de Svenske, langt forend Kong Albret fangen var, thi som nok troendes er, at strax Rigens Raad begyndte at sette sig op mod Kongen, vilde de tydske Borgere gierne være af med de Svenske, men Kong Albret vilde det ikke tilstede. Da nu Registeret læst var, gaves Befaling at tage dem alle ved Halsen, som optegnede vare, hvilket ogsaa skete. Og de ledtes alle paa Slottet og sattes i Fængsel. Nogle af dem bleve jammerligen pinte med Træsauge, paa det de skulle bekjende sig at have havt noget hemmeligt Forræderi imod Konning Albret, men eftersom Kroniken indeholder vilde de intet saadant bekjende. Saa førtes da alle Fangerne paa en lille Holm uden for Staden, som kaldtes Kepslingenæs, der bleve de bundne og stængede inde i et Huus og brændtes saa op med Huus og Alt; men hvor

Margrete Aar 1389.

der ingen Bekjendelse haver været eller noget klart Bevis til Forræderi, saa haver det været alt for grovt at tage en Hob Folk saa jammerlige af Dage; uden aabenbare Sag; og dette skede Anno Domini 1389 om Sommeren, Dagen efter St Eschildi, Dag Aaret efter Kong Albret fangen var."

Hvo der vil have nøjere Efterretning herom kan læse efter hos Lagerbring (III. 718–22, og Benzelii Monumenta p. 62–68). Dagen er dog tvivlsom; thi de gamle svenske Efterretninger sige selv at det skete Dagen efter St. Eschils Fest og den indfaldt 6te October. Hamsfort vil (Script. I. 316) og, at dette græsselige Mord skete 6te October.

Erkebisp Henrik i Upsal og Bisp Nicolaus i Linkøping satte over dette Mord Stokholms By i Band, men det gjorde ingen Virkning. Denne indbyrdes Krig foraarsagede Hunger og Mangel. At Meklenborgerne ej i dette Aar men først i næste Aar kom deres Herre Kong Albert til Hjelp, kan vel synes underligt, men Læsemesteren Ditmar giver Aarsagen tilkjende, nemlig: at der i dette Aar var stor Krig imellem Meklenborg og Markbrandenborg og at Henrik Bülow kaldet Grotekop, anførte Meklenborgerne. Rudlof (II. 519.) synes at henføre dette til Sverrige men heri fejler han. Hos Gerdesius siges urigtigen at Krigen førtes i Meklenborg mellem Kong Alberts Mænd og de Danske, "Dannemarkischen" da Ditmar udtrykkeligen skriver den Märkischen.

Margrete var den 29de Junii i Helsingborg og stadfæstede der ved sit Brev til Bisp Jacob af Bergen for de Tjenester han havde beviist de Konger Magnus Hakon og Oluf samt hende selv og som han herefter skulde bevise mod Kong Eric af Norge (hvoraf man vist kan slutte at Jacob har været geskæftig ved Margretes og Eriks Valg og at den største var da allerede skeet) alle de Naader og Privilegier han havde faaet og det saa længe han le-

ves

vede; han skulde være fri for at betale for det Gods han fik fra Island, uden til Dronningen selv eller dem hun gav Brev derpaa; han skulde og oppebære Dronningens ottende Del af hvad der kom med Skibe fra Island, og gjøre allene til hende derfor Regnskab; han skulde og sin Livstid beholde to Skibs-Reder med alle kongelige Rettigheder, uden at gjøre Regnskab derfor og efter hans Død skulde hans Efterkommere beholde dem for 100 lødige Mark, hvilke hun i sit Testamente havde givet til Bergens Kirke, saa at de aarligen erlagde 10 lødige Mark indtil den fulde Summa var afbetalt, men siden skulde de tilhøre Kongen og Kronen i Norge; hun qviterte ham for alle de Bestillinger han til den Dag havde havt for hende. Margrete Aar 1389.

Udi Falsterbode den 23de Julii forskrev Bugislav, Hertug til Stettin og Fyrste til Rygen, sig til at tjene og hjelpe det danske Rige, saa at han, hans Arvinger og Mænd skulde aldrig tjene mod hans kjære Frue og Moder Margrete, Dronning af Norge og Sverrige, og ret Arving og Fyrstinde til Danmark, ej heller mod de Riger Danmark, Norge og Sverrige; hvad han derfor skulde have, det skulde af hans Mænd afgjøres, ogsaa hans Arvinger og Mænd aldrig blive Fiender af Dronningen af de tre Riger. De af hans Mænd som Dronningen for hans Skyld lod løs skulde aldrig tjene mod hende eller Rigerne; han selv tilligemed een Ridder og 8 Andre hang deres Segl for. Schwartz (Lehnhistorie S. 468) anmærker retteligen herved at dette var kun et ordentlig Forbund, og at de Ord at tjene betyde ingen Lehnspligter, men aleneste at tjene hende. Rimeligen var Dronningen da og tilstede i Falsterbode. (Diplom. Langeb.)

Udi Kiøbenhavn, maaske, tilstode 3 Borgere af Campen, 2 af Zütphen, 2 af Züriksee, 2 af Strallsund, 2 af Wismar, 2 af Stettin,

 at

Margrete Aar 1389.

at de havde været tilstede tilligemed flere troværdige Klerker og Lægfolk, og hørt hvorledes Claus Skeel, Borger i Stralsund, havde klaget for den ædle Mand Johan Absalonsøn, Hovedsmand paa Kjøbenhavns Slot, og Andreas Holbek, Foged ved Markedet i Draghøre, hvorledes han da han med sit Skib var i Nærheden af Saltholmen op ved Landet og dets Ende, kaldet Grunnæ (Grund, Sandbanker venteligen) var bleven af en engelsk Skipper og hans Folk med Magt tvungen til at tage om Bord Vare, tilhørende bemeldte Skipper og Folk, som laae paa Saltholmens Grunde, og at føre dem hemmeligen til Havnen kaldet Høøl i Nærheden af Skanør Marked, hvorved altsaa ingen Told blev givet til Roeskilder Bisp, som ejede Saltholmen, eller til hans Foged, og var det dem bekjendt, at bemeldte engelske Skib med alt paa det værende Gods var med fuld Ret og af retfærdig Aarsag kommen i den roeskildske Bisps Hænder. (Diplom. Langeb.)

Udi Synderkjøping den 27de October bekjendtgjorde Erkebisp Henrik af Upsal og de Bisper Niels af Linkjøping, Tord af Strengenæs, Benedict af Vesteraas, Bjørn af Abo og Henning af Vexio, Erngisl Sonasson, Erik Kettilson og 18 andre Riddere med 6 andre Rigsraader og Mænd i Sverrige, at som den højbaarne Fyrstinde deres kjære Frue Dronning Margrete, Sverrigs og Norges Dronning og ret Arving og Fyrstinde til Danmark, havde overvejet de utallige Naader, Gud havde beviset hende, i det hun var bleven sat over disse tre Riger, og det med alle Rigernes Kjærlighed og Samtykke, saa havde hun besluttet, med det svenske Riges Mænd og Raad, til Guds Hæder og Kirkens Bedste, som til den Dag havde lidt meget af umilde Mænd, at give 10,000 lødige Mark til Domkirker og andre Klostere og Kirker i Riget til Amindelse af sig og andre Fyrster og Her-

rer

rer, som hun var takskyldig, herfor tillode meerommeldte Herrer, at hun for at udrede disse Penge maatte tage og pantsætte af Kronens Upsalas Ødes Herreder og andre Kronens Ejendomme og Gods; de murede Slotte og Faste undtagen. De lovede tilligemed at ville befordre og styrke af al deres Magt det Herskab, som nu var i Sverrige og som herefter kunde komme. (Diplom. Langeb.) Dette mærkelige Brev viser at Margrete da erkjendtes af gandske Sverrige; det viser og en stor og dyb Politique hos hende. Margrete Aar 1389.

Forend den 24de October udi Syderkjøping bevidnede de Riddere Birger Ulfsen og Steen Bengtsen, at de og flere Rigets Mænd finge et Brev af deres kjære Frue og Fyrstinde Margrete, Sverriges, Danmarks og Norges Dronning, til Rigets Sverrigs Forsikkring, nemlig det af Palme-Søndag 1388, som er trykt hos Hadorph. (Rimkroniken II. 51–54.)

Samme Dag den 24de October, tilskreve alle ovenanførte Bisper, Riddere, det svenske Riges Raadgivere og Mænd ved et et svensk Brev til alle Klærker og Læg-Mænd, Riddere, Svenne og Frelses Mænd, Skatte-Bønder og Frelses (frie) Hion, hvem de tilhørte uden for Upsalas Biskops Dømme, hvorledes det var dem vitterligt at Dronning Margrete havde beviist Riget stor Naade, Trøst og Hjelp og det i den store Drøvelse og Nød, og den store Krig og Ufred, som havde været i Riget, som de med Guds og hendes Naade og Hjelp haabede at skulde tage en god og hastig Ende; og derfor havde de alle med god Villie samtykket at give hende over det hele Rige baade af Bisper, Klerker og Kirker, Klostere, Riddere og Svenne, Landboer og Bordnede, som og af Rigers Skatte-Bønder, i hvad Bispedømme eller Laugdømme de boede, af hver en Mark svenske Penge, altsammen i rede Mynt hver Hvid svenske Penge beregnet til 1 Ørtug, og hver Hvid tydske Pen-

Margrete Aar 1389.

Penge til 6 svenske Penge og den gotlandske til 5 svenske; eller og i efterskrevne Kiøbmandsvare, Smør, Kobber, Jern, Graaværk, Sælhunde, Bukkeskind, saaledes at et Skippund Smør skulde regnes for 6 Mark, et Skippund Kobber for 18 Mark, et Pund Jern for 3 Mark, en Timmer Graaværk, efter den Pris Fogderne tog det for i Skat, og Sælhunde og Bukkeskind ligeledes, og hvorfor de lovede alle uvægerligen og uden Ophold at erlægge dette til den Tid hendes Brev tilsagde, saa og de gode Mænd, hun med sine Breve nu sendte til dem eller og fremdeles sendte. (Diplom. Langeb.) Denne Skat maa efter de Tider have bragt anseligen ind, og var uden Tvivl fornøden. Imidlertid for at give den des villigere var det, hun faae Dage efter skiænkte ovenmeldte 10,000 Mark til Kirkerne, hvorved Geistligheden slap godt, og Byrde faldt paa de Verdslige. Den 28de October atter i Süderkiøping udstædte Erkebispen af Upsal og Bisperne af Linkiøping, Strængnæs, Vesteraas, Abo og Wexiø en svensk Vidisse af et svensk Brev givet der Dagen forud af Bisperne i Linkiøping og Strængnæs, og 7 Riddere, til den ærlige Mand Magnus Rase, hvorved de lode ham vide, at det svenske Riges Raad og Mænd og Bo Jonsens Executores havde saaledes dagtinget med Dronning Margrete, at alle Rigets Slotte i Sverrige skulde til hende eller dem hun betroede dem til, overleveres saasnart hun det krævede, undtagen Nykiøping og Nyborg, hvorfore de bade ham at overgive Huset i Tavastland med underliggende Fogderier til de ærlige Mænd Thorth Bonde og Jacob Abrahamson, som Dronningen havde paa sine Vegne beskikket og derved skulde han blive fri for alle de Breve, hvori han havde forskrevet sig til Bo Jonsens Arvinger og Executores. (ibid.) Samme Dag tilskreve de og alle dem, der boede i Tavastland og lode dem dette vide. Rimeligen have de paa samme Maade tilskrevet Befalingsmæn-

mændene af alle de øvrige Slotte, og kom derved Margrete i Besiddelse af næsten hele Sverrige. Dem hun beskikkede til at modtage Tavasthus vare udentvivl Svenske, og sees heraf at hun ikke som hun beskyldtes for leverede Slottene til Udlændinger allene. Mærkeligen siger og Rigsraaderne her, at Slottene skulde overgives til dem hun dertil beskikkede og de lægge ej til saafremt de vare Svenske. Lagerbring (p. 749-51.) handler udførlig om hvorvidt Margrete var forpligtet til at overlade Slottene til indfødte Svenske allene, og synes at helde til den Mening at hun dertil var bundet hverken ved sin egen Forpligt eller ved nogen fuldelig antagen Lov, og at hun i det mindste havde saa kunstigen indrettet sin Forpligt at hun kunde gjøre hvad hun vilde uden at beskyldes for at have brudt den; mig kommer det endog for at hun slet ikke havde forpligtet sig til at betroe Slotte og Fogderier til Svenske alene. Det var og uden Tvivl en snild Politiqve af hende, at søge at blande de nordiske Folk sammen og stræbe at gjøre dem til eet Folk ved at befordre dem rundt om i Rigerne, hvorvel jeg her maa tilstaae det ej synes at hun haver betroet Embeder til mange Svenske i Danmark. Samme Sted og Dag den 28de October tilskrev Dronningen selv alle sine Fogder, Embedsmænd og Lehnsmænd alle andre Bønder og Bo-Karle, som boede og byggede i Jemteland, at hun havde taget Erkebisp Henrik af Upsal og hans Kirker, Provster, Klerker, Embedsmænd og alt hvad dem tilhørte i Jemteland under sin kongelige Naade, Fred, Hegn og Værge, hvorfor hun ved sit høieste Bud byder dem gjøre alt hvad de ere dem pligtige. (Diplom. Langeb.) Dette synes at vise at der da holdtes en Rigsdag i Syderkøping, hvor Dronningen selv var nærværende. Margrete Aar 1389.

Naar jeg overvejer den anselige Skat hun paalagde Sverrige, saa har vel Pengemangel været den fornemste Aarsag, hvi hun ej hand-

Margrete handlede raskere mod Stokholm og andre Stader der endda holdt
Aar 1389. med Albert; hvortil kom Stokholms Styrke og Beliggenhed og den stærke tydske Besætning som der laae, samt at Nordens Flode var uden Tvivl paa de Tider kun i slet Tilstand, eftersom Skibstjenesten efter Haanden hørte op ligesom Rostjenesten tog til. Hansestæderne vare da de mægtigste i Østersøen og en Del af dem understøttede i næste og paafølgende Aar Alberts Parti.

Den 6te November tilstod Ridder Benedict af Alevelde at han havde faaet de 1000 Mark Lybsk som han havde laant Margrete, og som den holstenske Grev Adolph var Borgen for. Atter, maaske den 8de December (thi der er gjort am unse Vrowen hvorved maaske conceptio Mariæ forstaaes) udi Colding tilstod han at have oppebaaret af hende 9000 lybske Mark, hvorfor hun havde bebrevet ham med Risbe Herred til et Pandt, og gav han hende herved Qvittering. Han selv og Claus Kerl og Johan von Alevelde, Riddere, og Henneke Lembeke, Claus og Henrik von Anevelde hang deres Segl for. (Diplom. Langebek.) Den 28de November bivaanede Dronningen i Vadstena, hvilket Kloster hun meget elskede, især for Abbedissens Ingegjærd Knuds Datters Skyld, da de vare blevne opfødte sammen som Borst, Indklædningen af Brynhild ***** Datter fra Norge, og Gyrid Josephs-Datter siden kaldet Birgitte. Der vare desuden nærværende de Bisper Niels af Linkøping, Thord af Strengnæs, Bero af Aros, Hemming af Wexiø, samt den største Del af den svenske Adel.

Udi Vadstena den 30te November tog Dronningen dette Kloster og Byen ved sit Brev under sin særdeles Værge, Fred og Hegn med alle dets Ejendele, beliggende udi alle tre Riger. (Diplom. Langebek.)

Den 4de Januar bevidnede Erkebisp Magnus udi sit Kammer i Lund, at der havde mødt for ham den hæderlige (honorabilis) Mand Albert Nicolaison, Borgemester i Malmøghe, som havde solgt sin Gaard der udenfor Graven til Erkebispen, og denne igjen skjænket til Marie Billede midt paa Lunds Kirkegulv eller rettere til Erkedegnens Embede, og havde Erkebispen derfor skjødet den til Erkedegnen Peder Frost, dog saaledes at Borgemesteren maatte beskikke den til Leje imod en aarlig Afgivt af 20 Skilling Grot og Betaling af paaliggende Udgivter. Erkebispen selv, Borgemesteren, Væbner Jacob Godrichson, Borgemester Andreas Martensen og Væbner Yvar Nicolausson, alle Bymænd i Malmøghe, hang deres Segl for. Dette Brev er paa Latin i Original, men deraf haves og en gammel og urigtig dansk Oversættelse. (Diplom. Langebek.) — Avo, kaldet Steek, Væbner, solgte og skjødte den 9de Januarii til den beskedne og ærlige Mand, Clemens, kaldet Hakæ, Væbner, alle sine Ejendomme i Lille-Sonathorp i Hvalsæ Sogn og Walborgsħæret, som han havde kjøbt af sin Moster Fru Margrete, Enke efter Herre Runsæmilugh, Ridder. (ibid.) Det lader at være udstædet i Roeskilde. Den 12te Marts solgte og skjødte Andreas Pedersen af Holme til den beskedne og ærlige Mand Hennekin Reysere sin Gaard i Synersløff, som han havde kjøbt af en vis Johan Nicleosson kaldet Grubbe, med tilliggende 4 Grunde, kaldte Stuve-Joorth. (ibid.)

Margrete Aar 1389.

Bisp Peder af Aarhus gav den 31te Marts Statuter for de bestandige Alterets-Betjentere eller Vicarierne og det med Samtykke af sit Capitel, og anordnede: 1) at Ingen af dem maatte uden Bispens og Capitlets Samtykke forsømme at være i Domkirken, og da skulde han have endvelig Fuldmægtig for sig, og skulde han indestaae for dennes Forsømmelser under sit Embedes Tab; 2) for hver Messe han

Margrete ej holdt, skulde han bøde en Grot til Capitlets Brug og Kirkens
Aar 1389. Tjeneste; 3) de skulde Alle passeligen møde i Choret med anstændige Overkjortler og bøde en Sterling for hver Time (hora) de forsømte; 4) de skulde samles i Kirken tvende Gange om Aaret, Fredagen efter Mikkelsdag og Fredagen i Paaskeugen, for at holde deres Capitel under en Grots Straf, og da skulde Statuterne oplæses; 5) deres Alter skulde de have i den Stand, at de anstændigen kunde betjene sig deraf, under Straf af en Skilling Grot; 6) en af dem skulde beskikkes til edsoren Vicarius, og skulde samme 2 Gange maanedlig indberette om de andres Forseelser, og de da lægges i Bøder som ugentlig fordobbledes indtil 2 Skilling Grot, og betalte de ej da skulde de afsættes og anden canonisk Straf paalægges dem; 7) paa de store Højtider skulde deres Altere være beklædede og Lys staae paa dem under 2 Sterlings Straf for hver Times Forsømmelse; 8) under en Sterlings Straf maatte Ingen gaae ind eller ud i verdslig Dragt; 9) Ingen maatte under 4 Grots Straf synge Messe i Kirken naar den høje Messe blev sjunget; 10) førend Nogen tiltraadte dette Embede maatte han sværge at holde disse Statuter, og befattede han sig dermed eller med Indkomsterne førend han havde aflagt Ed, da miste Alteret; 11) dersom en Klerk som ej havde Beneficium ved denne Kirke, residerede i Aarhus, da skulde han som Altarbetjenterne have sømmelig Dragt paa naar han gik i Choret og i vidrig Fald uden Skaansel straffes af Erkedegnen og Cantor. (Diplom. Langebek.)

Den 5te April solgte og skjødte Ivar Christiernsson og Ivar Knudson og deres Hustruer Ingeborg og Elisabeth, Niels Døttre, som vare Søstre, deres Gods i Flemløse Sogn og Vy og Bok Herred, kaldet Kalesford, til den beskedne Mand Henrik Walsrode, kaldet Arena. De hæderlige Mænd Finn Ag-

ge-

gesen, Johan Lest, Eskil Matteson og Erik Poulson hang tilligemed dem deres Segl for. (ibid.) Henningh Bergh, Hevedsmand paa Hakenskow Slot, og 12 andre samt flere paa Bok-Herredsthing tilstode den 5te April at have seet og hørt ommeldte Salg og Skjøde, og til Bekræftelse hang de deres Segl for. (ibid.) Den 11te April gav Gynselin Gynsekesson af Falkendale Fuldmagt til den hæderlige Mand Herre Jacob Hennichinson, Provst i Roeskilde, at udløse hans Gaard i Ysøvæ i Litlæ Herred af 16 Skilling Jordskyld fra Herre Johan Boesen, ham pantsat for 10 Mark i hvid Mynt, paa de bestandige Vicarier af Roeskilde Kirke, deres Vegne. Til samme Jacob var han desuden skyldig 5 Mark Sølv i god og gangbar hvid Mynt, saa at hver Hvid gjældte 4 Lybske. Herfor pantsatte han ham bemeldte Gaard. Han selv, hans Broder Jacob Gynsekesson og Herre Wilhelm Hemmingsson, Kannik i Roeskilde, hang deres Segl for. (ibid.) Derpaa, den 21de April, gav bemeldte Gyncelin sit Gjældsbevis til samme Jacob for 6 Mark Sølv i god og gangbar hvid Mynt, saa at hver hvid Penge skulde være 4 lybske Hulpenge værd, hvorfor han pantsatte ham en Gaard i Ysovæ. (ibid.) Friderik Dulmer, Erkedegn i Ribe, Esger af Snethum, Kannik der, 6 Væbnere og 4 Raadmænd der, hvoriblandt Peder Friis, bevidnede, at d. 27de April mødte paa Scast-Herredsthing 14 beskedne Mænd af de bedste i bemeldte Herred, som vidnede at afdøde Hennikin Piksteen eller hans Hustru Cathrine havde aldrig paa Thinget lovbudet deres der beliggende Gods, til Salg, men de saavelsom deres Sønner efter dem besiddet det upaatalt i 22 Aar, endskjøndt hans Broder Reymar Piksteen havde været nærværende, og derpaa havde de solgt det til Christian Fredlavsen, og han i 13 Aar besiddet det upaatalt. (ibid.) Den 30te April forbandt Provsten og

Margrete
Aar 1389.

Margrete Aar 1389. det ganske Capitel Børglum sig til at holde Messe for Dronning Margrete, hver Løverdag at sjunge en Messe om Jomfru Maria, og alle andre Dage i Ugen at læse en tilligemed Salve Regina og det med tvende Voxlys, baade saalænge hun levede og siden efter hendes Død; de lovede og at holde Aarstid for hende paa hendes Dødsdag med Vigilier og Messer, og det med 9 Voxlys, som skulde brænde en hel Dag og Nat, og tilligemed da at beværte Brødrene og Opvarterne i Klosteret og 9 dertil indbudne Fattige; de antoge hende og til deres Søster; de Bisper Eskild af Ribe, Peder af Aarhus, Jacob af Viborg, og Sven af Børglum, Johan, Provst i Viborg, Johan Anderson, Yvar Lykke og Gregorius Brodersson, Riddere, samt Jacob Hegle og Peder Niclasson af Agarth hang tilligemed dem deres Segl for. (ibid.) Den 27de Maj gav Skelmer Hakonsson, Væbner, sit Gjældsbevis til den beskedne og anstændige Matrone Cecilia Jens Datter, Enke efter Johan Kærreswen, for 20 Mark Sølv efter Cölns Vægt, og pantsatte derfor sin Brydiegaard i Skuderløse i Ringsted Herred, hvorpaa Jacob Foweth (venteligen Foged) boede; han selv, Abbeden i Ringsted, hans egen Broder Peder Hakonsen, Johan Trugilsen, Justitiarius i Sjælland, og Johan Brun, Borgemester i Ringsted, hang deres Segl for. (ibid.) Den 22de Junii gav Henrik kaldet Margretor, Indvaaner i Helsingør, med Samtykke af sin Hustru Cristine Frendes Datter, til Abbeden og Conventet i Esrom sin Gaard i Tiswillæ, som hans Hustrues Fader havde pantsat dem for 8 Mark purt Sølv paa Holmbo Herredsthing, hvor hans Hustru havde mundtligen stadfæstet denne Gave til deres og Forfædres Sjæles Bedste. (ibid.) Den 9de August bevidnede Erkebisp Magnus at for ham havde udi Lund mødt Herre Jacob Mus, Ridder,

der, og tilstaaet at have bekommet af den ædle Fru Marina Jones Datter, Enke efter Herre Nicolaus Haak, Ridder, af Højby, 120 Mark Sølv, hvorfor hun havde havt Højby og Højbyfang i Pant, og gav han hende herved Qvittering. (ibid.) Peder Mogensøn, Væbner, skjænkte den 14de September til Brødrene af St. Hans-Orden i Duholm paa Øen Mors sin Gaard i Ludrup Sogn for sin og Hustrues Elenæ Sjæles Bedste, hvilken indbragte 3 Pund Sæd, og var anslaaet for det samt et Svin og 2 Gjæs; og dersom de udvalgte at begraves hos dem, da skulde de lade dem højtidelig begrave med Messer og Psalmer og med saa mange Præster som muligt; men valgte de ej at begraves hos dem, da skulde dog Messer og Psalmer overflødigen holdes for dem, og deres Navne blandt de Afdøde og Velgjørerne offentligen nævnes paa deres Højtider i deres Kirker. (Dipl. Lang.) Brevet er trykt hos Pontoppidan (II. 235-36). Den 13de September gav Sophie Peters Datter, Enke efter Olaus Petersen af Nytorp, Ridder, til Kalendgildet i Roeskilde, sit Gjeldsbevis for 14 Mark Sølv i hvid og gangbar Mynt, saa at hver Hvid skulde være 4 gamle og gode lybske Hulpenge værd, og pantsatte derfor alt sit Gods i Kyndeløse i Walburg Herred; derfor skulde Prioren af Gildet holde hendes Mands Aarstid saa og hendes med Vigilier om Aftenen og en Sangmesse ved Gildets Alter. Hun selv tilligemed Olaus Pant, Decanus, Jacob Hennikinson, Provst i Roeskilde, Andreas Peterson af Svaneholm, Væbner, og 2 Raadmænd i Roeskilde hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Den 29de September bortforpagtede Søster Margretha, Priorinde af Mariæ Kloster i Roeskilde, og det hele Convent til Folryth Skinkel og Hustru, Fru Mærde, deres Gods i Rynkeby udi 16 Aar imod aarligen at afgive 6 Pund Sæd i Johan Hwytsons Hus i Nywburg. (ibid.)

Margrete
Aar 1389.

Knud,

Margrete Aar 1389. Knud, Prior i Dalby, og det hele Capitel bortforpagtede i 6 Aar den 30te September deres Gods i Sæwestathæ til Herre Nicolaus Johansøn, Ridder, kaldet Swartoskannungh, for 5 Mark purt Sølv i god Mynt aarlig. (ibid.) Den 11te October bevidnede Jacob Holbec, Præst, Kannik i Kjøbenhavn, Ryning, Foged, 2 Raadmænd og 3 Borgere der, at paa deres Bything havde mødt Christina, Peter Lindovs Enke, og tilstaaet at være skyldig til Herre Nicolaus Everhardson, Kannik der, 13 Skilling Grot i god og gangbar Sølvmynt, hvorfor hun i 10 Aar pantsatte til ham sin Gaard i Tideskemanne Gade ved Bispens Grund, imod at han aarligen oppebar Indkomsterne, dog uden at det fraregnedes Hoved-Capitalen; hvad han derpaa byg̃te skulde hun og Arvinger igjen erstatte i rede Penge efter 4 Mænds Skjøn paa hver Side. (ibid.) Den 13de October bevidnede Erkebisp Magnus at udi hans Kammer i Lund havde mødt den ædle Matrone Fru Yda, Enke efter Herre Johan Snakenburg, Ridder, og skjænket og skjødet til de Spedalskes Hospital i Aoos alt sit Gods i Norrabystor Brusorp Sogn i Albo Herred. (ibid.) Gøte Benctson, Vicefoged i Malmø, og 7 Raadmænd og Indvaanere der, vidnede, at paa deres Bything havde Frederic Dankenhagen skjødet og overgivet den 18de October til den beskedne Mand Claus Barnov, Indvaaner i Malmø, giftet med hans Søster Heylike, 4 Gaarde, en mured Bod og 2 andre Boder ved Petri Kirkegaard som de havde arvet efter deres Fader Raadmand Claus Dankenhagen. (ibid.) Den 11te November udstædte Nicolaus Syvertsen af Aarsmarke sit Gjældsbrev til den ædle og ærlige Mand, sin Frænde Herre Folkmar, Ridder, af Høgrthorp, for 60 Mark Sølv i god og ganbar Sølvmynt, og pantsatte derfor sit Gods i Hawenlovæ, imod at indløse det efter 10 Aar. Han

selv

selv tilligemed de beskedne Mænd Andreas Olavsen af Nesby, Herre Nicolaus Petersen af Heddinge, Henning Tuvessøn og Ebbo Jacobsen hang deres Segl for. (ibid.) Den 25de November bevidnede Nicolaus Fynbo, Foged i Roeskilde, 2 Kanniker og 3 Borgere der, at paa deres Bything næstfor St. Cathrinæ Fest havde deres Medborger Magnus Lang overladt til den beskedne Mand Peder Magnussen, sin Søn, al den Ret, han havde til Gaarden beligggende sønden for Dominicanernes Kloster i St. Mikkels Sogn i Roeskilde, som Johan Qvas, Borger i Kjøbenhavn, havde pantsat ham. (ibid.) Ingeborg, Enke efter Johan Læghæ, overlod udi Roeskilde den 24de December til Mariæ Kloster der sin Gaard i St. Olavi Sogn, tilligemed en Plads kaldet "Góortsrum" med alt andet Tilliggende, en Bod undtagen, som hun forbeholdt sig saalænge hun levede. Derimod skulde og Nonnerne lade hende dagligen faae 2 Portioner, kaldte Proventer, og forskaffe hende en anstændig Bolig i Klosteret, og holde aarligen 8 Messer for hende, Mand, Sønner og Forældre, saalænge Klosteret var til. Saadan Ahnelse og Clausul forekommer sjælden. Margrete Aar 1389.

Lybekkerne og den holstenske Grev Adolphs Mænd indtoge det adelige Slot Wenninghe, hvorfra var begaaet noget Rov og Mord. Hertug Gerhard af Slesvig og de holstenske Grever Claus og Adolph samlede sig med Lybeks og Hamborgs Gesandtere i Oldeslo for der at raadslaae om Landefreden og de Reissendes Sikkerhed. Men imedens de vare der indfandt sig mange Riddere og Knægte fra det Lyneborgske og fra Prignitzer Mark udenfor Oldesloe og bortdreve Køer og Heste, men de holstenske Herrer fik da at vide at Fogden af Lybek var kommet der med nogle Bevæbnede, hvorover de ej tog i Betænkning at gjøre Udfald endskjøndt

de

Margrete de vare uden Harnisk, og vare de saa lykkelige at fratage Røverne
Aar 1389. Byttet, og at forfølge dem lige til Mølln, ja fangede endog mange af dem. I alle Lande og Stæder nedenfor Elven var stor Pest undtagen i Lübeck. Landefreden blev nu sluttet af Hertugen af Saxen, Hertug Gert af Slesvig, de Grever Claus og Adolph af Holsten, Grev Otto af Schawenborg, og Stæderne Lybek og Hamborg, og skulde den vare i 3 Aar, hvorpaa Breve bleve udstædte og Eed aflagde. Lybekkerne dræbte i Holsten den Adelsmand Ditlef Godendorp, som var Hovedmand for dem, der nogle Aar forhen vilde forraade og overumple Lybek. Dette skede paa en Kirkegaard paa hans eget Gods, og blev han hugget i mange Stykker. I det Lyneborgske var Krig imellem de Hertuger Venzlav og Henrik, og befæstede den første Slottet Wynsen ved Aller-Flod, og belagde Slottet Zelle havende med sig Biskoppen af Minden, Greverne af Holsten Schawenborg, Greven af Regenstein, og mange Riddere og Knapen; men de kunde intet udrette og maatte ophæve Belejringen den 17de Junii. Strax derpaa skede et skarpt Slag, som Henric vandt, og faldt Greven af Regenstein, og mange af Wenzlavs Parti bleve fangne, og Henrik i Besiddelse af Lyneborg. — Udi Uttersen Kloster den 25de April tilbyttede det sig fra Bordesholm Kloster en Hufe i Halebeke imod aarlig at give 3 Mark gangbare hamborgske Penge (Westph. II. 280). Den 21de Maj overlode de Geschworne i Nortdorpe Sogn til Bordesholms Kloster en Skov og kaldet Kyfrøde. (ibid.) Den 1ste October i Cismar stiftede dette Aar Benedictinerkloster Broderskab med Augustinerklosteret Bordesholm (Westph. II. 282). Den biskoppelige Vicarius af Camin Johan, Bisp af Ørkenøerne, udstædte i Colberg d. 17de April et Afladsbrev, som findes i Rangos Pomerania Dipl. p. 107. Hvorledes en Bisp af Ørkenøerne er blevet Vicarius i Stiftet Camin i Pommern,

mern, vides ikke. Den 17de Maj skrev 2 norske Laugmænd og andre et Brev fra Bergen til Dronning Margrete om den grønlandske Handel, som findes hos Hvitfeld S. 81-83. Man seer heraf, at Hakon Jonsen var i alting Dronningen til Tjeneste. Da det altsaa gjordes vanskeligt at beseile Grønland, saa formindskedes Seiladsen didhen efterhaanden saa at Farten og Landets Beliggenhed tilsidst reent glemtes. Blandt Bilagerne har jeg ladet dette Brev trykke paa det gamle Sprog. (Dipl. Lang.) Endnu haves 4 norske Breve af Margretes andet Aar, nemlig af 16de Februarii, 15de April, 21de Julii og nok et af 21de Julii, hvori hun skrives Norges, Sverriges og Danmarks Dronning, men i de andre alene at hun var taget til at styre Norge. I Fortegnelsen paa Brevene paa Agershus 1622 forekommer et af hendes andet Aar. Fra denne Tid af dateres ingen flere Breve i Norge fra hendes Regjerings-Aar. I et af 6te Julii udgivet af Arnulfwer Gunnesen, Gulathings og Bergens Laugmand, omtales Brev fra hans værdige Frue Margrete, Norges Riges Styrere og ret Arving til Danmark. Ellers haves endda 4 norske Breve daterede 1389 af 16de April, 22de April, 3die October og 28de December og et paa Latin af 9de Julii udstædet i Helsingør af Henric af Sancto Claro, Greve af Ørkenøerne og Herre af Roslyne, paa en Gjeld af 140 Pund Sterling skotsk Mynt, som han skyldte den ædle Mand Hakon Jonsen, og som han skulde begynde med at betale den 10de August 1390 i St. Magni Kirke udi Kyngvale paa Hetland og siden paa samme Tid i to Aar hver Gang 40 Pund, og tilsidst 20 Pund Aar 1393. (Diplom. Langeb.) Da Breve fra 22de Julii endda dateres fra Margretes andet Aar, og Henrik Sinclair var den 9de Julii i Helsingborg, og Dronningen udi Skaane i April, og som det synes ogsaa i Julii, og Sinclair

Margrete Aar 1389.

Margrete Aar 1389. var iblandt de norske Herrer, som valgte Erik til Konge, saa maa man heraf enten slutte at Valget er gaaet for sig i Helsingborg eller og meget senere paa Aaret i Trondhiem, hvor Eric udnævntes til Konge; forhen haver jeg anført at Hakon Jonssen, en af Valgmændene, var den 27de Maj i Bergen. I Fortegnelsen af norske Breve paa Agershus 1632 forekomme 12 i Kong Erics første Aar, som maa være fra 1389 og 1390 efter Aarets Tid og hans Valg-Dag, som vi ikke vide. Der omtales og 5 Breve om Voldsted (?) paa Romerige givne Hovedøe-Kloster, og udtrykkeligen daterede 1389. Flateyar-Annalerne skrive at dette Aar kom 11 Skibe til Island, og at der vare 3 forhen, som bleve overliggende, samt at mere Vin dette Aar førtes til Island end man kunde erinde forhen skeet var. Efter andre islandske Annaler døde i Bergen mange Raadmænd, og № 410 vil at Henrik først i dette Aar blev viet til Biskop i Grønland, da dog Diplomer vise at han alerede var det 1386, men maaske han først i dette Aar er kommen til Grønland. Den 4de Maj var Erngisl Sonasen i Wadstena og tilstod at have givet til Søstrene i Skenninghe Kloster to Otting Jord i Loudby i Wadhirstade Sogn imod at de skulde herberge ham og Hustro Ingeborg Magnus Datter. (Diplom. Langeb.) I Nydale Kloster gjorde Abram Brodersen et Mageskifte med Abbeden og alle Conventerne der. Han selv tilligemed de Adelsmænd Laxmand og Arvid Johanson hang deres Segl for. (ibid.) Den 8de September i Røns gav Karl Ulfsen af Thoptum, Ridder og Lagmand i Upland, Godset Næsf i Stenbo Sogn til Linkjøpings Domkirke. Han selv tilligemed Niels i Linkjøping, hans Kapitel, og Jarlen den ærlige Herre Erngisl Sonassen hang deres Segl for. (ibid.) Den 21de October udstædte Dominicaner-Conventet i Wisby og Minori-

riter-Conventet der en Vidisse af Karl Magni Brev givet i Vardberg 1352 under hans og Stokholms Byes Segl. (Diplom. Langebek.) Margrete Aar 1389.

Zegebart von Lüten (uden Tvivl von der Lühe) tilstod den 16de Januarii ved sit plattydske Brev i Gorwe (det kongelige Slot Gurre) at han havde bekommet de aabne Breve, som vare beseglede med Dronning Margretes Secret og hvoraf det ene talte om 300 svenske Mark, som hun havde været ham skyldig og det andet om 10 eller 12 Vaaben (Wapen) af hans Venner, som han førte hende til Hjelp i hendes Krig, hvilke hun til Takke havde betalt. Naar disse Breve fandtes, da skulde de ej gjelde meer, da han herved qvitterede hende for deres Indhold; han selv tilligemed Georgius Jork, Albert Calenberg og Henrik Rossowe hang deres Segl for. (Diplom. Langebek.) Den 20de Februarii paa Wolde Hus (Wolde var et adeligt Slot i Pommern ej langt fra Demin, som blev sløjfet 1493) tilstod Vedighe Bugenhaghen, Ridder, at have oppebaaret 1000 lødige Mark, hver beregnet til 45 Skilling lybsk af stralsundsk Mynt, af Dronning Margrete, som hun havde betalt i Stralsund, efter som hun havde lovet ham, paa den durchlauchtige Fyrstes Hertug Bugislaus af Stettins Vegne, og herfor gav han hende Qvittering som og hendes Forlovere, de durchlauchtige Riddere, de Herrer Jacob Mus, Otte Jonesson, Ghevert Buddelsbach. (ibid.) Den 6te Maj var Dronning Margrete i Ørebro og forbød det ved sit svenske Brev under sin Hyldest og Naade, at Ingen maatte gjøre de Gods, som tilhørte Alvastra og Rydale Kloster, nogen Skade og Forfang, og som ærlig Mand Herre Karl Ulfsen havde givet did. Hendes Secret blev forhængt. (ibid.) Den 22de Aar 1390.

 Maj

Margrete Aar 1390. Maj i Linkjøping gjorde hun samme Forbud i Hensende til Wadstenå Klosters Gods, og samme Dag og Sted tog hun dette Kloster under sin Beskyttelse. (ibid.) Den 27de Junii var hun paa Stægheborgh overværende, da Hr. Steen Boson, Ridder, gav ved sit Brev tilkjende at de andre Executores af Bo Jonsens Testamente havde overleveret til ham som og var Med-Executor i Bestyrelsen af Bo Jonsens Børns Arv, Forvaltningen af dennes Bo, for hvilket Brev han med andre hang sit Segl, og derpaa 1391 den 21de October udstadte hun i Nykjøping i Sverrig en Vidisse deraf. (ibid.) Den 22de Julii var hun i det svenske Nykjøbing, og gav der Oluf Jønissen fri Frelse og Ledighed for alle Udrejser og for al Tjeneste som han var hende og Kronen pligtig, saa længe han havde Erkebisp Henrik i Upsala hans Sysler og Embeder imellem Hænder, og tog hun herved hans Gods fra samme Tid under sin Fred, Værge og Hegn. (ibid.) Udi Aros den 4de Augusti annammede Bisp Thordo af Strengnæs og Nicolaus af Wreninge, Borgemester i Aros, af den upsalske Erkebiskop Henric til Dronning Margretes Tjeneste 1000 Mark svenske, deels i gangbar svensk Mynt og deels i Guld-Nobler som et Laan. (ibid.) Den 20de August ved Ødesaga Sogne-Kirke, (ventelig Ødeshøge i Øster-Gotland og Wadstena Lehn) eftergav hun Wadstena Kloster al den "Sakøre" som tilkom hende og Kronen af hvad Slags eller Forseelse det være kunde. Herved bliver det mig troeligt at hun da i lang Tid har opholdt sig i Wadstena, et Sted hun saa højligen elskede, i det mindste vise Diplomer, at hun Sommeren og Høsten har opholdt sig i Sverrig, og i December var hun i Halland.

Den 23de August gave Claus, Ficke og Herman, Brødre, kaldte von Vitzen, og 5 andre, ved deres plattydske Brev Dronning

Mar-

Margrete og hendes Forlovere, de Herrer Iver Lykke, Jacob Mues, Skaningh, Abraham Brodersen og 7 andre qvit og fri for den Dagtingning hun havde gjort med dem i Bahus og Calmar om Slottene Calmar, Lydersborg og Ravnsborg (maaske det bekjendte af det Navn i Lolland, thi i Sverrig var intet saadant) med alle deres Lehn og Tilhørende, og skulde alle Dagtingninger, Handlinger, Løfter, Breve og alle Stykker og Dont herom være ganske døde og tilintet undtagen de 1000 Mark lødige, som de Herrer Gerste, Aghe Eskildsen og Claus Cernim med deres Forlovere havde givet Brev paa. (Diplom. Langeb.) Man kan ikke nok forundre sig over Dronningens Snildhed, som med Tid og Lempe vidste at rede sig ud af alle Vanskeligheder og at befrie sig fra alle byrdefulde Forskrivninger, som denne med Brødrene Vitzen. Det samme fremlyser og i det ovenanførte Brev af Bo Jonsens Executores, thi istedenfor at have med saa mange og saa mægtige Mænd at gjøre fik hun nu kun med en eneste, som hun snarere kunde bøje efter sin Villie. I Snildhed lignede hun ej alene sin Fader Valdemar, men overgik ham endog, da hun med mere Lempe udrettede alle Ting. Man maa og tilstaae at et klogt Fruentimmer har ved sit Kjøn store Fortrin for Mandfolk og kan lettere bøje dem efter sin Villie end en Mand kan bøje Mænd. Klogere og snildere Regent har nok aldrig siddet paa nogen af Nordens Throner, og forekommer hun mig i al sin Adfærd at have lignet den engelske Dronning Elisabet. Snild, belevet, smigrende, klog ligesom hun, saa og knap og gjerrig, vellystig, andægtig, paastaaende og streng, naar det gjordes fornødent; for Resten ved Tidernes Fejl mindre cultiveret.

Margrete Aar 1390.

Fra Rom den 15de October tilskrev Pave Bonifacius hende og kaldte hende Dronning af Danmark, Norge og Sverrig, saa at han

har

Margrete Aar 1390. har ikke anset Albert mere for Konge; han skriver at have faaet saavel ved Erkebispen af Lund (Peder som var bleven det efter Magnus, og var da i Rom for at hente Pallium) som ved mange andre af hendes Hofmænd (familiares) Breve fra hende, saa og mange og store Foræringer. Paven sender hende det Signet, hvoraf han havde beholdt et Aftryk i Vox, hvormed hun kunde besegle det som hun vilde lade ham vide, og som laae hende paa Hjertet. (Diplom. Langeb.) Den 9de December var Dronningen i Laholm i Halland og stadfæstede der Bymændene af Halmstad deres Privilegier. Dette Brev er trykt hos Richardson (Hallandia. II. 129).

Meklenborgerne vare i fuld Bevægelse for at hjelpe deres Herre Kong Albert ud af Fængsel, da de inderligen elskede ham, men Dronningen opholdt saavel hans Mænd i Meklenborg som i Rostok og Wismar udi lang Tid ved mange Forslag og Dagtingninger, der kostede dem meget, og hvoraf tilsidst Intet kom ud. Endeligen drog den meklenborgske Johan af Stargard over til Stokholm for at hjelpe sin Brodersøn, Kongen, allerhelst da Borgerne der bleve ham tro, hvorimod de øvrige Svenske havde forladt ham. Undervejs havde Hertug Johan megen Storm, saa at en af hans Kogger forgik under Øland tilligemed mange Riddere og Knapen, og hvilke der kom i Land bleve tagne til Fange. Et andet Skib som anførtes af en vis Rørbek og havde inde mange Borgere fra Stokholm samt Riddere og Knægte, sejlede frivilligen med dem til Calmar og overgav dem i Fiendens Hænder. Alt dette fortæller Ditmar under dette Aar, og efter Petrus Olai (Script. I. 316) lader det at, han ej kom til Stokholm.

Man maa undres over at da Dronningen var saa længe i Sverrige, hun intet foretog imod Stokholm, venteligen har hun fattet Penge, og Sørøveriet var næsten ganske af Brug i Danmark

mark med Styreshavne, hvorfor hendes Fader Kong Valdemar maatte selv holde et stadigt Corps af Søfolk, men som og i hans sidste Aar forfaldt, og efter hans Død gik venteligen ganske ind. Det lader, at Johan vendte med uforrettet Sag tilbage til Meklenborg, eftersom han Aaret efter gjorde atter et Tog derfra til Stokholm; rimeligen har han dog forsynet denne By med Proviant. Saa ivrige Meklenborgerne viste sig i at ville befri Albert, saa kolde opførte derimod Hansestæderne sig, og nævnes den hele Sag ikke med et eneste Ord paa Stædernes Samling i Lybek den 24de Junii, hvor Sendebud fra Hamborg, Stralsund, Wismar, Dortmund, Riga, Dörpt, Rostok og Lybek mødte, og iblandt de sidste Henric Westhof. Albert maa uden Tvivl have fortørnet Lybekkerne i noget, og især denne formaaende Mand. Der handledes fast allene om Flandern og den Skade, Stæderne havde lidt der og i Normandiet, som for Gulland beregnes til 577 lybsk Grot og 5 Skilling Grot (Recessus Hansæ.)

Margrete Aar 1390.

Pave Urbanus havde 1389 udskrevet et Jubilæum at holdes i Rom 1390 og siden hver 33te Aar fordi Christus var blevet saa gammel, men han oplevede det ikke, hvorfor hans Eftermand Bonifacius holdt det, og gav rigeligen Aflad til dem, der besøgte Sognekirkerne i Rom. Didhen strømmede nu en utrolig Mangde Pilegrimme, saavel Mænd som Qvinder; ogsaa fra de 3 nordiske Riger, Danmark Norge og Sverrige; og siden besøgte de Huset i Loretta; mange bleve og borte, endskjøndt de havde lovet sig did; og for dem gjorde Paven, hvad disse tre Riger angaaer, Anstalt Aar 1394. Slig Aflad var og blev en overmaade rig Kilde for det pavelige Skammer.

Den anden Marts faldt Erkebisp Magnus af Lund ned af den lille Vinde-Fjellebro paa Aahus Gaard i Graven og slog

sig

Margrete Aar 1390. sig ihjel; han blev begravet i Lunde Domkirke, hvor endnu sees en Marmorsten paa hans Grav, som er midt paa Kirkegulvet. Han var af Fødsel en Fynbo. Hans Aarstid holdtes den 11te Marts og ligeledes den 7de October, da den tilligemed hans Forældres holdtes af en Gaard i Malmø. Underligt er det at han døde den 2den Marts og at hans Aarstid først holdtes den 11te Marts; maaske det har været hans Begravelsesdag. (Hvitfelds Bispekrønnike 4to fol. X.; Mathiæ Series 165-66; Scriptor. III. 559.)

Den 6te Marts tilstod Broder Buze af Johanniterordenen at have faaet til sin Underholdning saalænge han levede, af Prædikebrødrene i Odense, noget Gods i Ottens Herred og Pathorp Sogn, som hans Søster Margrete Jacobs Datter, Enke efter Eric Sjællandsfar, havde for sin Sjæl givet og skjødet til dem; han selv tilligemed de ædle og beskedne Mænd Herre Henneke, Prior hos Knudsbrødrene, Helle, Commendator af Johanniterne, Borquard Skinkel og 3 andre hang deres Segl for. (Pontoppidan Annal. II. 237.)

Oluf Pant, Decanus, og Capitlet i Roeskilde tilkjendegav ved deres Brev i Roeskilde den 14de April at de havde forbundet sig til ugentligen at holde 2 Sjælemesser for den ædle Mand Herre Conrad Moltyke, Ridder, af Farbeksholm, ved Alteret i Roeskilde Kirkes Sacristi for det Gods han ved sin sidste Villie havde skjænket dem i Thorstorp i Lyllæ Herred, som den ædle Frue, hans Enke Margrete havde ved sit aabne Brev stadfæstet og paa Landsthinget bekræftet. (ibid.) Den 20de April udi Antvorskou udstædte Prioren der af Johanniterordenen Broder Albert af Ighenhusen og hele Capitlet et Brev der, hvori de gave tilkjende, at de i deres Provincial-Capitel havde med Samtykke af deres Brødre

He-

Helyas af Rethlingenhusen fra deres Ordenshus i Odense, og Buard fra det i Horsens, overladt til den navnkundige og ærlige Mand Herre Barnim Ericsson, Ridder, deres Ordens-Gods i Bretsved i Aarsherred, og derimod faaet en Gaard i Hynge i Løve Herred. De selv og den beskedne Andreas Petersen, kaldet Griis, af Byrstorp og 2de andre hang deres Segl for. (ibid.) Den 26de Maj udstædte Fru Ingeborg af Skuldorp, Enke efter Herre Peder Grubbe af Ordorp, Andreas Olaffsen af Næsby og Claws Cernyn af Rothersløff, Væbnere, Brev om, hvorledes de havde skiftet med deres kjære Svoger Hennichin Olafssen af Synsholm paa hans Hustrues Fru Ingeborgs Vegne efter Herre Peder Grubbe, saa at Hennichin havde faaet alt Godset i Kynnelsøse i Wolburg Herred, nemlig 4 Brydiegaarder med tilhørende Trediedelen af Møllen, kaldet Wasquern, som gav 6 Lispund Sæd (talenta); i Ondorp i samme Herred 3 Gaarde, som var en Søster-Del, hvoraf gaves 4 Lispund Sæd; i Haghenæs en Søster-Del; en halv Gaard i Nydorp i samme Herred, hvoraf gaves 2 Lispund Sæd; en Gaard i Qvanløse i Myerløse Herred, hvoraf gaves 2 Lispund Sæd og hvoraf Medarvingen Andreas Olaffsen havde en Skilling Sæd, og Medarvingen Olaus Cernyn 14 Skjepper Sæd og det halve Hoveri (servitium) og Arbejde; en Gaard i Lyungby i Flakkebjergs Herred, hvoraf gaves 4 Lispund Sæd og 20 Skjepper Havre; en Gaard i Boeslunde i samme Herred, hvoraf gaves 2 Lispund Sæd og 10 Skjepper Havre og i Tifteskov en Søsterdel. De selv tilligemed de ædle Mænd Herre Andreas Jacobsen af Skastorp, Ridder, Herre Johan Brun, Præst og Sognepræst til Brenxstorp Kirke, og Johan Thruelsen, Landsdommer i Sjælland, hang deres Segl for. (ibid.) Jeg haver ladet dette Document trykke, saasom deraf sees hvorledes et

Margrete Aar 1390.

Margrete Aar 1390. Skifte da gjordes, og hvor rig Peder Grubbe har været; thi den anden Datter som havde Cernyn, har maattet faae Vederlag herimod. Sønnen fik Hoved- eller Herre-Gaarden Oudorp, og Skullerup maa have været Enkens Livgeding. Den 1ste Junii overlode Laurids Hawæby, Ridder, og 3 andre med deres Beslægtedes og Venners Samtykke til Johan og Ermeghard Altena, Sønner af afdøde Eghard Altena, 100 Mark lybske Penge, som de havde havet før bemeldte Eghards Død, dog paa Vilkaar at om bemeldte Børn døde førend deres Moder Cathrine, saa maatte hun af den Summa ej have mere end hvad der retmæssigen havde tilkommet dem, men Resten kunde efter Beslægtedes og Venners Skjøn enten gives i Sjælemesse for dem, eller og deles lovmæssigen mellem Beslægtede og Venner; de selv tilligemed de ærværdige Mænd Paul Nielsen af Glostorp og Herre Tymmo Klenben, Provst i Haslager, hang deres Segl for. (ibid.) Fru Marine af Lovesmose, Jesse Petersons Hustru, pantsatte til Peter Erikson af Solunk alle de Friheder og Ejendomme hun havde arvet efter sine Børn hun havde havt med afdøde Johan Thornbarnesen, nemlig Godset i Slokesherred i Horstorp Sogn. (ibid.)

Johan Kraghe, Landsdommer i Lolland. Hr. Johan Stauvertschou, Ridder, og en anden med flere unavngivne gode Mænd, som vare paa Lollands-Landsthing, bekjendtgjorde den 3die August, at for dem havde mødt den ærlige Mand, Lasse Mus, og tilstaaet, at han med sine Søstres Samtykke havde solgt til den ædle Mand Hr. Otto Johansen, Ridder, alt sit Gods i Gredeshaghen, som var tilfalden ham og Søstre efter Frue Zielmstith, Enke efter Nicolaus Erichsøn, og skjødte ham det tilligemed Tilliggende, hvilket Peder Laurensen af Thesthorp modtog paa hans Vegne. Lollands Almues, eller Magistratens,

(Com-

(Communitatis terræ Lolandiæ) Segl blev forehængt tilligemed deres egne. (ibid.) Margrete Aar 1390.

Den 22de August gav Knud, Prior i Dalby, og det hele Capitel Qvittering til Hr. Skanungh, Ridder, for Indkomsterne af Svifthudhæ for det Aar, der beløb sig til 5 Mark purt. (ibid.) Jacob Jønsen, Foged i Skjelskjør, og 6 Indbyggere der, bevidnede, at deres Med-Indbygger Michael Byørnsen havde den 23de August paa deres By-Thing skjødet til Hr. Johan Nielsen, Curatus af Boeslunde Kirke, sin Gaard med Grund og Bygninger hvor hans Fader afdøde Skomager Bero forhen havde boet. (ibid.) Michel Jensen, Foged i Odense, 7 Raadmænd og Borgere der, hvoriblandt en Marsviin og en Friis, tilstode, at paa deres Bything den 29de August havde den ærlige Matrone Ingerd, Enke efter Borgemester Johan Hennekens i Odense, skjødet til Prædike-Brødrene der, ifølge hendes Mands Testamente, 3 Agre i Thagelycke, imod at de derfor skulde aarligen holde 12 Messer for ham. Dette Brev er trykt hos Pontoppidan (Annal. II. 297-98.)

Den 5te October bevidnede Magnus Nielsøn, Foged i Skowby-Herred, og 7 andre, hvoriblandt en Schinkel, Ridder, og 3 Væbnere, at paa Skowby-Herredsthing havde den beskedne og ærlige Mand Parzov af Alsæ, fremlagt et Thingsvidne af 8 Mænd, om at det Gods, han nu besad i Wirløf Sogn havde tilhørt en vis nu afdød Nicolaus Rød. (Diplom. Langebek.) Jacob Pedersøn, Væbner og Hovedsmand af Herredet Salingsholm, gjorde bekjendt, at Hr. Johan, Prior af Grindesløf, havde med Samtykke af Broder Johan, Bisskop i Viborg, og det hele Capitel, overladt ham for Livs-Tid alt sit Gods i Idebærgh Sogn og Norg-Herred, saavel beboede som øde (tam constructa, qvam de-

Margete Aar 1390. desolata) saa og den øde Gaard Huxenvanth i Daalby Sogn og Hernberg Herred, saa at han maatte ind- og afsætte Opsidderne, (colonos), imod derfor aarligen at give 7 Øre Sæd, saa og at Bønderne skulde eengang om Aaaret for Klosteret gjøre en Kjørsel, kaldet Langhægt og engang om Aaret Tjeneste (Laboricium) kaldet Dawsgjerningh; alt, hvad han bygte til, og alt det Qvæg og Sæd han lagde til, skulde efter hans Død tilhøre Klosteret; derimod skulde de erindre ham baade i levende Live, og efter Døden, i Messer, Prædikener og andre Andagts-Øvelser. Han selv tilligemed Bisp Jacob af Viborg, en Præst og 5 Væbnere, hvoriblandt en Krabbe, og maaske en Kaas, ihvorvel der staaer Koath, hang deres Segl for. (ibid.) Absalon Petersen, Væbner, skjænkte og skjødte den 6te December til Prædike-Brødrene i Odense adskilligt Gods i Skalketorp i Angneslef Sogn, for sin og Forfædres Sjæle, til at holde Vin og Oblater for, samt Kirkens Linned og Fakler. Han selv, 2 Riddere, hvoriblandt en Bil, venteligen Bille, og 3 Væbnere, hvoriblandt en Urne, hang deres Segl for. Brevet er trykt hos Pontoppidan (Annal. II. 238). Den 8de December udstædde Claws Byntop, Knape (famulus), sit Gjælds-Brev til Gerard Ketelhoth for 20 Mark lybsk i gode og gjæve Sølvpenge, og pantsatte derfor en Gaard i Skalknæs og een i Truelseby. Han selv og Hr. Johan Gammele, Præst, og Johan Kraghe hang deres Segl for (ibid.) Den 8de December fra Rom tilskrev Pave Bonifacius Abbederne og Klosterne af Cistercienser-Ordenen, hvorved han tillod dem at modtage, hvad frie Præster gave dem, naar det blot ikke var Feudal. (Diplom. Langebek.) Dette Brev staaer i den esromske Codex, forbi Esrom var af den Orden; og den 12te December ligeledes fra Rom stadfæstede han Esrom Klosters Friheder og Immu-

tæ-

tæter. Paul Olafsøn, Præst i Nørkungæsløf og 7 andre Mænd gjorde bekjendt at den 13de December paa Helyem Herreds Thing havde Peder Martinsøn fremlagt et Things-Vidne af 6 Mænd, hvorledes Præsten Herre Peder Ferkosøn havde 1387 paa anden Thingdag efter Julen tilstaaet at have faaet fuld Værdie for det Gods, hans Fader havde solgt til bemeldte Martinsøn, og lovede, at hans Moder Inge ogsaa skulde skjøde det paa Viborger Landsthing. (ibid.) Den 17de December overlod Henning af Putbuz, Ridder (udentvivl den gamle), og hans Hustru Christine Tymmisdatter til den ædle Mand Bero Olufsøn og Arvinger Hovedgaarden Langweholm med Tilliggende, og tilstode at have faaet fuld Værdie derfor. De selv med Johan Petersen af Løvesmose hang deres Segl herfor. Den 1ste August døde Andreas Sivedeson af Terstorp i Lolland, og begroves i Nysted hos Franciscanerne; hans Hustru Christine, af Slægten Uhlfeldt, lod sætte et Monument over ham. (Scriptor. Rer. Dan. I. 316.) Paa den Tid blomstrede, efter Hamsfort, i Fyen Christiern Friis, kaldet Lumby, Esko Niclesøn, Ridder, Johan Urne, Herman Karkændorp, Matthæus, Dominicanernes Provincial i Dacien, Johan, deres Prior. (Scriptor. l. cit.) Margrete Aar 1390.

Den 2den December døde i Rom ved Jubilæum Herre Johan Nicolausen, Kannik i Lund og Roeskilde, og Erkebisp Peders Kantzler, som gav til Capellet i Lund for sin Aarstid sin Gaard der i Botulphi Sogn med det murede Hus, dog saa, at hans Arvinger maatte bo der, imod en aarlig Afgivt af 3 Mark gode Penge. (Scrptor. Rer. Dan. III. 572.)

Ghert, Hertug af Jylland, Greve af Holsten, Stormarn og Schawenborg gav ved sit plattydske Brev tilkjende, at alle hans Formænd, Konger, Hertuger og Grever, havde i hans Hertugdom

Sles-

Margrete Aar 1390. Slesvig forbudet, at ingen Borger eller Bonde maatte give deres Huse eller liggende Grunde til Præster eller den hellige Kirke, men rørligt Gods maatte de give; dette at være sandt, vilde han bevise med sine Riddere, Knægte, Borgere, Husmænd og med det ganske Land. Derfor bød han alle Gejstlige, ej herefter at bemænge sig med sligt, og vilde de i saa Henseende anklage nogen Borger eller Husmand, da skulde det ske lige for ham selv, og vilde han da skaffe Enhver Ret. Da man i saa mørke og uoplyste Tider neppe skulde vente saa fornuftig en Anordning, saa har jeg ladet den trykke bagved blandt Bilagene. Noodt har og ladet den trykke, (I. 179) og har udentvivl ret, naar han mener, at dette er kun en Oversættelse af Latinen. Hertug Ghert holdt og, som Ditmar vidner, Bryllup i dette Aar med Elizabeth, Datter af Magnus Torqvatus, Hertug i Brunsvig, som allerede var død 1373, hvorimod hendes Brødre Frederich, Bernhard og Henric endda levede, og vare Hertuger i Brunsvig og Lyneborg. (Christiani IV. 17.)

Den 25de April skjødte Matthias Christensen af Hundsbek og Lælinge Sogn til Lygum Kloster for sin og Forfædres Sjæle Møllen Gamlævoth ved Skodborg-Aa med sine Render, Damsted, Fiskeri, Enge, Græsgange og Agre. (Scriptor. Rer. Dan. VIII. 216.)

I Anledning af Kirke- og Jubel-Aaret var der i 17 Uger Aflad i Slesvig Kirke for Johannis intra portam latinam Fest, og indtil Ægidii Dag, det er fra 6te Maj indtil 1ste September.

De ædle Venetianere Nicolaus og Marcus Zeno skulle i dette Aar, ligesom forhen 1380, have gjort store Rejser meget langt Nord paa; thi de tænkte vel kun at drage til England og Belgien, men Storm fordrev dem til Island, Grønland og Estotiland og maaske Hetland og Irland, som det synes. Forresten

ere

ere deres Efterretninger fulde af Fabler, deres store Ø Friesland har vel aldrig været til, og ligeledes gaaer det med mange andre Øer og Stæder hos dem, som og Skikke, og de Krige den norske Konge skal have ført i de Egne, og de igjen mod ham; Efterretningen herom er udkommet paa det italienske Sprog (Spondani Annales ad ann. 1390 p. 647.) Pontanus har indført den paa Latin i sin Historie (Descriptio Daniæ. pag. 755-64.) Da Marcus Paulus Venetus havde 100 Aar forhen gjort og udgivet sin Reise øster paa, saa har det vel bragt disse Brødre paa de Tanker, at udgive een ligeledes med, dog med den Forskjel at Marcus digtede ikke, saa hans Efterretninger derfor indeholde fast lutter Sandhed, og disse Brødre derimod vel sige meget sandt, men derhos tigange saa meget urigtigt. Margrete Aar 1390.

Udi Oldenborg (i Vagrien) d. 20 Januarii solgte Knape Ditlev Valstorp til Raadet i Eismar Landsbyen Gütov i Gørbie Sogn for 500 Mark, og herom gav den holstenske Grev Nicolaus sit Brev ud til Stadfæstelse, og med Samtykke af hans Brodersøn (patruelis) den jydske Hertug Gherard, og gjorde han Bønderne der frie for al Afgift og Tjeneste, undtagen til Landets almindelige Forsvar, og skulde de derfor med Messer og Vigilier holde hans Faders Gherards, og Brødres Henrics og Adolphs Aarstider. Dette Brev er trykt hos Westphal. (Westph. IV. 3442.) Imellem denne Tid og den 17de Martii maa den holstenske Grev Adolph, som fornemmeligen ejede Wagrien, være død, og venteligen i Februarii Maaned, eller maaske endog først i Martii. (Christiani IV. 12-13.) Ditmar skriver (i sin skrevne Krønike) at han var en fredelig Første og en god Nabo af Lybek, og blev han begraven i Reinefeld Kloster, men Hamborgerne satte sig herimod, og bragte det saavidt, at hans Lig blev igjen opgravet og ført til Hamborg, hvor det blev

jor-

Margrete jordet i Domkirken, og havde det en skjøn Ligbegjængelse; Lybek-
Aar 1390. kerne sendte endog did tvende af deres Borgermestere, og meget Folk desuden bivaanede den, saa højt elskte de ham. Med ham uddøde Grev Gerhard den 2dens Linie, og faldt hans Land nu efter Slægtskab til de holstenske og schauenborgske Grever, som alle vare ham lige nær beslægtede, men den gamle Grev Nicolaus, som var ved Haanden, og den mægtigste, lod sig kort efter hylde endskjønt de schauenborgske Grever vare ligesaa nær som han. Alt dette skriver og Ditmar. Adolfs Gemahlinde var Anna, Datter af den meklenborgske Hertug Albert, og Søster til den svenske Kong Albert, og til Ingeborg, som havde været gift med den holstenske Grev Erik, og blev ved ham Moder til Hertug Geert (Christiani. l. cit.) Anna havde ingen Børn med Adolf, og levede ham længe over. I Anledning af dette Dødsfald, og især angaaende Fordelingen af Adolfs Lande, bleve mange Breve udstædte, som kan sees af Westphalens Monumenta (I. col. 1062–64. IV. col. 3442. 3208. 3212. præfat. p. 10.)

Udi Wadstena bekjendtgjorde Frue Ingeborg Magnus-Datter (af Folkunge-Slægten) førend den 6te Julii, at hendes kjære højlovede Herre Erngisl Sunesen, Jarl, og hendes kjære Sønner Sten Bængthsen og Thure Bængthsen, Riddere, havde for hendes Begravelse, som skulde ske i Wadstena, for hendes Sjæl og alle deres Sjæle, hun skyldte godt, og for de Jomfruer, hun vilde lade indgaae i bemeldte Kloster, overladt til hende efter hendes Død, alt sit Gods og sine Ejendomme i Kirkebyen i Säby Sogn, med alt Tilliggende, og hvilket hun herved gav til bemeldte Kloster (Diplom. Langeb.) Udi Wadstena den 10de August udstædte Katharina Glysings-Datter sit Gjelds-Brev til Dronning Margrete, for 1000 lødige Mark Sølv

svenske Penge, i Henseende til at Dronningen havde opladt hende Gods, sig tilfaldet efter sin Hosbonde, Hr. Johan Molteke, og havde frit løsladt de Fanger, som vare tagne fra ham, (venteligen havde han hjulpet Kong Albert) som og de 1800 Mark, Dronningen havde udgivet for Marienborgh, som og de 300 Mark svenske Penge, Dronningen nylig havde givet hende selv, hvilket tilsammen beløb sig til 1000 lødige Mark, og herfor overlod hun Dronningen til evindelig Eje al sin Arvedel og Rettighed i Pabodhenæs og Tilhørende, som hun havde arvet efter sin nyligen afdøde Søsterdatter Jomfrue Merete, Arendtz van Vitzens Datter, og hvad hun endvidere kunde arve i Pabodanæs paa Møre i Linkjøpings Stigt. (ibid.) Hendes Søster Benedikte Glysinge-Datter solgte og skjødte ligeledes i Kalmar den 14de September til Dronningen al sin Ret og Arvedel i Pabodanæs, som hun havde arvet efter sin Søster-Datter Mærete Arents van Vitzens Datter; hun havde faaet god Betaling, og afhændte det derfor fra sig og Børn: nemlig hendes 2de Sønner Kætil wmme Reyser og Erik wmme Reyser. (ibid.) Margrete Aar 1390.

Hvitfeld vil, Side 87, at Dronning Margrete blev Aar 1391 i Sverrig og Norge, og at dette er Aarsagen, hvi saa lidet findes optegnet om hendes Bedrifter i det. Men tvertimod; de faae Diplomer, som haves fra hende af dette Aar, give den Formodning, at hun det hele Aar har opholdt sig i Danmark. Det første Brev af dette Aar er af 6te Marts i Nestved. Deri overlod Benedikt Byg af Gunnersløfsholm til Brevdrageren deraf Dronning Margrete, (hvilket viser, at hun da var i Nestved), Gaarden Hyrningsholm med alt Tilliggende, hvor det end laae, saasnart han var ved Døden afgaaet, og maatte hun Aar 1391.

Margrete Aar 1391.

strax efter hans Død tiltræde det med al den Ret, som hun havde kjøbt det af Herre Henneking Aneveld, der for længesiden var Ridder, og som var Broder til Herr Benedict af Aneveld, Ridder. Ja Alt hvad Dronningen havde givet ham eller beviste at have udlagt for ham, det skulde hun ogsaa have igjen, førend at hun efter hans Død igjengav bemeldte Gaard. De Herrer Nicolaus, Abbed af Sorøe, Johan Ruth og Michel Ruth, Riddere, og 5 andre, hvoriblandt Johan Grubbe og Andreas Griis, hang tilligemed ham selv deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Uden tvivl paa samme Sted gav han Dagen efter den 7de Marts til Dronningen et andet Brev, hvorved han tilstod at have for sin og sin Hustrues Elenes Nytte og Fornødenhed, og til at indløse begges Gods, oppebaaret af Dronningen i rede Penge følgende Pengesummer: 300 Mark lybsk strax efter hendes Faders Død; 400 Mark lybsk ved Henneking Grupendale; 100 Mark Sølv af Herre Efred Moltceke, Ridder, paa hendes Vegne, og hvorfor han fik Ribe i Pant af hende; 300 Mark Sølv, som hun selv laande ham i rede Penge; 100 Mark Sølv, som hun laande ham til hans Gaarders Underholdning, og at hun paa hans Vegne gav Proviant til Abbeden i Sorøe; 200 Mark lybsk, som han fik Klæde og Heste af hende for; alt dette, som Dronningen beviste, enten mundtligen eller ved aabne Breve at have givet, eller herefter at give ham, skulde efter hans Død hende igjen betales, førend hun gav Gaarden eller Slottet Hyrningsholm tilbage, som hun skulde komme i Besiddelse af strax efter hans Død, og saa længe maatte hun efter sin Villie benytte sig af den. De samme Mænd hang deres Segl for dette, som under det forrige. Erkebisp Peder af Lund, og Bisp Jacob af Aslo udstædde en Vidisse heraf, Torsdagen efter Kong Knuds Fest. (ibid.) Siden jeg handler om

Her=

Hornyngsholm, saa vil jeg blive ved at tale om de øvrige Breve, henhørende til det i dette Aar. Fra det gav Johan Grubbe af Gunnersløf, Cecilia Jøns-Datter, hans Søster, og Enke efter Hennichin Grupendale, deres Brev ud den 6te December, at da deres afdøde Farbroder Herr Benedict Byug, Ridder, havde pantsat Hørnisholm til Dronning Margrete med alt Tilhørende, saa bekræftede de dette herved, og som hans Enke Frue Helene havde efter hans Død skjødet dette til Dronningen, saa bekræftede de og dette, og tilstode, at de vare blevne fuldkommen fornøjede derfor. De selv tilligemed de Herrer Yvar Lykke og Andreas Jacobsen, Riddere, Hennichin Moltike og Johan Grubbe af Gunnerslef, Væbnere, og 6 andre Væbnere hang deres Segl for. (ibid.) Paa samme Sted gjorde bemeldte Johan Grubbe af Gunnersløf, Væbner, og Frue Helene Juels-Datter, Ridder Byugs Enke, et Skifte saaledes at hun afstod ham Gaardene og Godserne Gunnerslef med al Ret og Rettighed, og al Bohave og Bygningen, dog paa Vilkaar, at al Bygningen der skulde nedbrydes; ligeledes overlod hun ham 5 andre Gaarde, som nævnes. Derimod qvitterte han og Søster Cecilia og Arvinger for alt andet, saa at de ingen Tiltale mere skulde have, enten til hende eller Dronningen for Arvegods, kjøbt eller pantsat, eller for noget Bohave, Løsøre eller liggende Gods. Yvar Lykke, Ridder, og 3 Væbnere hang deres Segl for. (ibid.) I Roeskilde den 10de December udstædde Frue Helene, Ridder Byugs Enke, sit Brev, at dets Brevdragerske den meget ædle Frue Ingeborg Niels-Datter, Enke efter Hr. Peder Offesen, Ridder, og hendes Søn Offo med Arvinger havde faaet pantsat af hende endel Gaarder, som opregnes, for 100 Mark Sølv, som hendes Mand Ridder Byug havde været skyldig til de Herrer Peder og Johan Offesøn-

Margrete Aar 1391.

Margrete sønner, Brødre og Riddere; og maatte de nyde Indkomsterne
Aar 1391. deraf, indtil det blev indløst. Hun selv tilligemed de ædle Herrer Yvar Lykke og Jacob Billæ, Riddere, Ole Pant, Decanus i Roeskilde, Peder Lykke, Erkedegn der, og Væbnerne Hennichin Molteke og Peder Nielsøn af Waldorp hang deres Segl for. (ibid.) Den 16de December i Slangerup udstædde Hennichin Olefsøson af Snesholm, Væbner, og haus Hustrue Ingeborg Peders-Datter, deres Brev, og tilstode, at de havde afstaaet og skjødet til Dronning Margrete al deres Ret til Hørnisholm, som og til alt andet Gods, som Frue Elene, Enke efter Ridder Byug, havde givet, skjødet og pantsat til St. Clares Kloster i Roeskilde, tilligemed Godset Klosnetofte i Liseherreth etc. efter de Herrers Eric Niclesøns af Hørnisholm og Benedict Byugs, Ridderes Død, undtagen noget Gods, som opregnes. De tilstod derfor at have faaet fuld Værd, og frasagde sig til Dronningen al Ret, de havde til Hørnisholm og det mere, og skulde aldrig derfor give nogen Paatale (allocutio dicta Atalæ) enten til hende, Arvinger eller Eftermænd. De selv tilligemed den ærværdige Fader, Broder Nicolaus af Sorøe, Jvar Lykke, Nicolaus Aghesson og Jacob Billæ, Riddere, hang deres Segl for. (ibid.)

Den 6te April var Dronningen i Kallundborg og stadfæstede alle Friheder og Herligheder af St. Nicolai, de Spedalskes Hospital der, som hendes Formand Kong Valdemar havde givet det. Det er trykt hos Pontoppidan (Annal. II. 239).

Hertug Albert af Bayern, Pfalzgreve ved Rhinen, Greve af Hennegau, Holland og Zeeland, og Herre af Friesland, gav i Haag (i Holland) den 6te April sine Schøppen og Raad i Amsterdam den Frihed, at de paa deres Vitter og Land i Skaane, eller

hvad

hvad mere de deraf kunde herefter faae af Kongen i Danmark, maatte behandle og drive alle deres Sager og Ret som de der havde at gjøre. Bisp Georgius van Egmond af Utrecht udgav siden heraf i Haag den 20de Junii 1544 en Vidisse. (Dipl. Langeb.) Margrete Aar 1391.

Grev Otto af Hoya og Bruchhusen tilstod ved sit Brev af 25de April at have bekommet 200 lødige Mark ved Herre Volmer Jecobs af de 800 lødige Mark, som den afdøde danske Kong Valdemar, det danske Rige og Fru Margrete, som nu regjerede der, var ham skyldig. (ibid.)

Udi Aalborg den 17de Maj bekjendtgjorde Priorinden og det hele Nonne-Convent der, samt Knud Jønsøn, Prior der, og Broder Jacob, Bisp i Viborg, at Dronning Margrete havde for en Messe for Jomfru Marie dagligen at holde der, for hendes Fader Valdemars og Forfædres Sjæle, som og for om hun eller Fader havde fornærmet Klosteret i noget, og for at blive delagtig i alle dets gode Gjerninger, givet og skjødet did Slottet Ekholm i Emer Sysel med alt Tilliggende, uden Kronens Gods, hvilket Slot Kong Valdemar havde kjøbt af Herre Ivar Lykke, dog skulde Slottet nedbrydes, Pladsen ej bortlejes til Nogen, og det aldrig opbygges eller befæstes. Klosterets og de fraværende Personers Segl tilligemed Bisp Svens af Børlum, Peders af Aarhus, Eskilds af Ribe og de Herrers Christierni Wendelbo, Johannis Andresen, Ivar Lykke, Nicolai Yversens, Ridderes, og 3 Væbneres bleve forehængte. (ibid.) Samme Dag og Sted udgav Dronningen sit Brev herom, af samme Indhold og med samme Personers Segl, undtagen at hendes kom i Steden for Priorindens og Priorens. (ibid.)

Om Sommeren, i Junii Maaned som det synes, sendte Dronningen en Hær, alle sine Rigers Magt, efter Ericus Olai (lib.

Margrete (lib. IV. p. 265), men en middelmaadig efter Messenius (Scon-
Aar 1391. dia XII. 213) som forekommer mig rimeligere, da hun udentvivl har manglet Penge, under Anførsel af de tvende svenske Herrer, Abraham Brodersson og Algot Magnussøn, ind i Sverrige til at belejre Stokholm, og lode de derfor opkaste der tvende Skandser for at indeslutte den. Da nu Kong Alberts Befrielse ene beroede paa denne Byes Undsætning, saa spændte Meklenbørgerne alle deres Kræfter an, for at bringe den tilveje. Allerede den 3die Maj i Rostok udgave Borgemester og Raad der et Brev, hvorved de forbandt sig med Hertug Johan den Ældre (af Stargard og hans Sønner) Rudolph, Bisp af Zverin, og de Hertuger af Meklenborg Johan, Ulrich og Albert, saa og Hertug Johan, Hertug Magni Søn (Kong Alberts Brodersøn, og paa hans Vegne Regent i Sverrige) og med alle deres Herres, Kongens (Alberts) Raad, alle Riddere og Knægte i Meklenborger Land i Stigtet Zverin og i Landet Stargard og især med Raadet i Wismar, som og med det i Byzov, Sternberge og alle andre Stæder, med Reymar von Pless, Foged i Marutze, og med alle Riddere og Knægte, om at ville staae imod Fru Margrete, Dronning i Norge, og imod de Riger Danmark, Norge og Sverrige, og alle Indvaanere i dem som stode hende bi, saavel Gejstlige som Verdslige, baade her i Landet og over Havet, og skulde aldrig indgaae nogen Sone eller Dag, uden forbenævnte Raad, og før Kong Albert og hans Søn, og deres Folk Riddere og Knægte, der med blevne fangne, vare ganske komne løs, og før samme Krig havde ganske en Ende. De skulde imedens ej beskadige nogen af ovenmeldte Herrer, Riddere og Knægte; og om nogen af dem som heriblandt var, vilde undslaae sig herfor, og ej besegle med, saa skulde de Alle staae sammen, paa det at Dom kunde gaae

over

over saadan en, der forlod sin rette Herre. De forbandt sig til at befrige Danmark. Dette Brev er i Rostockische Nachrichten auf das Jahr 1754, 39stes Stück 153–54. Margrete Aar 1391.

Der findes og et andet Brev af samme Aar fra Wismar, men uden Dag (Rostoksche Nachrichten 1754 p. 146–55), hvorved Hertug Johan af Meklenborg og Staderne Rostok og Wismar forbandt sig til den tydske Højmester Conrad af Jungingen, at ville igjen erstatte hvad Skade Kjøbmænd havde lidt paa Skibe og Gods, som foer fra venskabeligt Land til venskabeligt Land, og som var foraarsaget ved deres Mænd og Folk; de vilde kjøbe de Skibe, som de kunde behøve til deres Herres, Kong Alberts Krigé, og skulde det afgjøres paa samtlige Staders næste Dag; paa det at sligt i Fremtiden ej meer skulde ske, da vilde de bede Rostok og Wismar og alle deres Høvedsmænd som droge til Stokholm eller andensteds, ej mere at gjøre det, og det under Straf af deres højeste Formue, og dette skulde komme i Gang 6 Uger herefter. Udentvivl har Højmesteren klaget, og de ogsaa tænkt herved at faae ham paa deres Side, idet at alt dette var billigt. Udi Zverin den 24de Maj forsikkrede Vicko Zwisow, Foged der, tilligemed Borgemesteren og Raad og alle Riddere og Knægte i det Fogderi til Hertug Johan den Ældre, Bisp Rudolph af Zverin og de Hertuger Johan, Ulrich og Albert, og Johan, Magni Søn, til Kong Alberts Raad, alle Riddere og Knægte i Meklenborg og Stigtet Zverin, og til Stæderne Rostok og Wismar, Alt det samme angaaende Kong Alberts Befrielse, som staaer i de forrige Breve; dette er trykt hos Ungnaden (Amoenitates V. 369–71). Der sees heraf, at Meklenborgerne paastode ej videre end Kong Alberts Frihed, og at de ej tænkte paa at gjøre ham igjen til Konge i Sverrige, som og var umuligt, da det hele Rige var ham imod. Om

Mar-

Margrete Aar 1391. Margrete da ved at lade ham fri kunde erholde samme Vilkaar som siden 4 Aar efter, vides ikke. Ikke kan jeg troe at hun har holdt ham af Had, at han skulde sidde lige saa længe som hendes Mands Fader Kong Magnus, dertil var hun uden Tvivl alt for klog.

Den 8de Julii tilstode Bisp Rudolph af Zverin, Johan og Albert, Brødre og Hertuger i Meklenborg, ved deres Brev fra Rostok at de med Raad af deres kjære Faders Kong Alberts Raad havde efter hans Ønske udsendt de ærbare Mænd, de Herrer Verner von Axecov og Henrich von Bibow, Riddere, og 2 Borgemestere af Rostok og Vismar til den romerske Konge Wenceslaus, til Mesteren af Preussen deres særdeles Ven og til Ordenen der, og det med fuldkommen Magt, at slutte paa Kong Alberts og hans Raads Vegne. Uden Tvivl søgte de at bringe disse tvende Herrer til at staae dem bi. Dette Brev er trykt hos Pötken. (Saml. von Urkunden 5tes St. p. 27.)

Ved Marie Himmelfartstid den 15de August drog Hertug Johan, Søn af den ældre Hertug Johan (Corner og Kranzius lægge til: hans Broder Ulrik og Fader Johan) tilligemed dem af Rostok og Vismar med en stor Hær til Sverrige, og landede underveis paa Lindholm, hvor de ginge i Land, plyndrede og dagtingede; derfra sejlede de til Gulland, brændte og dagtingede der; endeligen kom de til Stokholm hvor de Danske havde bygget 2de Skandser (uden Tvivl ved Indgangen af Havet) hvoraf de vandt den ene, og bestoldede den anden, som laae paa en høj Klippe. Men da blev en Stilstand gjort imellem Dronningen (som jeg heraf næsten skulde slutte haver da opholdt selv i Sverrige, allerhelst man ingen Diplomer haver af hende ligefra Mai til December) og de meklenborgske Herrer, som skulde vare til 8 Dage efter Pintse

næste Aar, og skulde alle Fanger som Herrerne havde, gives Dag (venteligen blive i Frihed) til samme Tid, men han selv (Kong Albert med de flere) skulde blive i Fængsel; og til denne Dagtingning tvunges de paa begge Sider ved Hunger. Saaledes skriver Ditmer (Gerdesii Saml. IX. 51.) Vi skulle siden see, at til den Tid 6 Uger efter Pintse skulde en Dag og en Forhandling gaae for sig i Falsterbode. Corner (apud Eccardum col. 1163-64.) mener at om Hertugen havde vedblevet at beleire de Danske, saa havde han derved faaet deres hele Hær til Fanger og sat Albert i Frihed; men hvo vil troe at den hele danske Hær var indsluttet i den ene Skandse. Cranzius, som er meget yngre end de begge, lægger endvidere til (Svecia lib. V. cap. 33. pag. 570.) at de Danske lovede meget angaaende Kongens Frihed, som Hertugen troede, allerhelst han hastede at komme hjem og frygtede for ligesaa stor en Storm som forrige Aar. Skade at Freds- eller Stilstands Documentet er endnu ikke opdaget. Hvorom alting er, saa var det vist, at Hertugen vendte hjem, efter at have provianteret Stokholm, og at han i egen Person forsøgte intet mere til Alberts Befrielse. Margrete Aar 1391.

Fra Linkjøbing den 18de November tilskrev Provsten og Capitlet der Herr Ragwald, Sognepræst ved St. Laurentii Kirke i Suderkjøbing, og Herr Henrik Bugge, Provst i Suderkjøping, og gave dem tilkjende, at de havde forstaaet, hvorledes Ewert Moltreke, Foged paa Stægeborg, havde Tirsdagen forhen paa Tinget ved Skinberg Kirke lagt Skat paa Kirkens Tyende (Hyon) i Hammerkind Herred, saa at 6 Landboer tilsammen skulde give en Nød af 2 Marks Værdi, 3 Læs Hø, 9 Spand Korn og $1\frac{1}{2}$ Pund Smør, og haver de maattet saa meget mere undre sig, som Pavens Band laae paa hver den der skatlagde geistligt Gods

Margrete Aar 1391. uden Bispernes og Kapitlets Samtykke, og hertil kom at Dronning Margrete havde den 15de Mai i Linkjøbing (altsaa var hun den Gang i Sverrige) forbudet Vikke Moltike som var tilstede, i Overværelse af de fleste af Kapitlet, at han ingen Skat eller Tynge maatte lægge paa noget Kirkegods, thi sagde hun, det var aldrig hendes Villie eller Bud, at han eller hans Ombudsmænd skulde skatte og betynge Kirkens Tyende, thi behøvede hun af dem nogen Hjelp til sit og Rigets Beste, da vilde hun bede det med Kjærlighed og Samtykke af Bisperne og Kapitlet, og Kirken havde desuden i dette Aar kun faaet lidt, saasom der havde været Misvært, det lidet som voxte var med Vold og Rov borttaget, saa at der vist fandtes 100 Landboere, som tilsammen ikke ejede et Spand Korn og et Læs Hø, end sige Nød og Smør, og andre ædende Varer, og om herpaa ej raadedes Bod, da maatte Gudstjenesten ikke alene i Linkjøbings Domkirke, men endog i det hele Stigt nedlægges; derfore befalde de bemeldte tvende Præster at sammenkalde Kirkens Tyende i Suderkjøbings Provstedømme, og forbyde dem at give noget uden Brev fra Dronningen, og vilde Wikke røre dem, da skulde de skyde sig under Guds og Dronningens Dom og Kirkens Ret, og derfore bede bemeldte Wikke og Evert Moltike, og alle deres Underfogder, Tjenere, Lænsmænd og Embedsmænd, at de ikke sig til Sjælevaade skulde lade skatte, gjæste eller røre Kirkers Tyende. Vilde de ej forandre sig, da skulde de mane dem, ligesom de og selv have manet dem tvende Gange, og vilde de endda ej bedre sig, da nødtes de til at gaae imod dem med Kirkens Ret. (Diplom. Langeb.)

Den 3die December i Kjøbenhavn solgte og skjødte de Brødre Jikko Moltike af Kysæ, Ridder, og Hennikin Moltike, Væbner, til Dronning Margrete Gaarden Lykkesholm, som var dem til-

fal-

Margrete Aar 1391.

falden efter deres Broder Everd Moltike, og tilstode at have faaet fuld Værdi derfor; de skulde derfor aldrig gjøre nogen Tiltale, almindeligen kaldet Dele, derpaa. De ærværdige (honorabiles) Herrer Yvar Lykke, Nicolaus Iversen og Johan Moltike, Riddere, og Evert Moltike af Heynet og Broder Ricard Moltike, Væbner, hang tilligemed dem deres Segl for. (ibid.) Den 5te December paa Gurre Slot overlod Dronning Margrete nysmeldte Lykkesholm i Fyen til Hennikin Olavsen af Sysholm, Væbner, for den tro Tieneste, han hidtil havde beviist og herefter skulde bevise hende og Arvinger, med al Kongens og Kronens Ret, dog skulde han betale 400 Mark Lybsk til Ridder Haveby for hvilke Lykkesholm var pantsat, og 200 Mark lybsk til Hennikin Moltike og det inden et Aar. Hun selv tilligemed Bisp Peder af Aarhus og de Riddere Johan Andersen og Nicolaus Iversen hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Heraf haves ogsaa en dansk Oversættelse, som efter Grams og Langebeks Mening er gjort til Dronningens Brug, dog maa herved agtes at i det Danske staaer følgende mere, at Lykkesholm laae i Vinninge Herret, og at Hennike skulde derfor give 10,000 lødige Mark Sølv Cølns Vægt til Dronningen, og at Haveby her faaer 600 Mark. Da nu desuden haves en Vidisse af den latinske Original, udstædet af Kong Erich i Nyborg 1420 Fredagen for St. Gregorii Paves-Fest, saa bliver Tingen end mere indviklet herved. Maaskee den danske har været det første Udkast, som Hennikin ej har villet indgaae, thi der hænger ingen Segl for det. (Diplom.) Den 21de December, i Slangerup som det synes, eftergave Søstrene, Agnes, Priorinde for Cistercienser Nonneklosteret, og det ganske Convent der, den ædle og ærlige Mand Hennikin Olafsen, udi Overværelse af Dronning Margrete, ham og hans Tienere

 al

Margrete Aar 1391. al den Skade, Vold og Fornærmelser, de havde tilføjet Klosteret, dets Tyende, Tjenere, Landboer og Indester ("colonis et inqvilinis"). De hang deres Segl for tilligemed Abbed Trugil af Esrom. (Diplom. Langeb.) Da dette er den samme Hennikin, som fik Lykkesholm, saa bliver det Spørgsmaal, om han ej har, for at faae dette og have Dronningen paa sin Side, maattet give bemeldte 10,000 lødige Mark Sølv.

Sidst i Junii og Begyndelsen af Julii holdtes det aarlige Danehof i Nyborg, hvor de Bisper Nicolaus af Roeskilde, Peder Lodehat af Aarhus, Johan af Slesvig, Eskil af Ribe og Thorstan af Skara i Sverrige, vare nærværende, og venteligen og Dronningen (Script. Rer. Dan. I. 316.)

Den 11te November holdt Hansestæderne en Samling i Hamborg, og mødte der Fuldmægtige fra de Byer: Lübeck, Cølln eller Culm (Colonia), Thorn, Elbing, Dortmund, Rostok, Stralsund, Stade, Riga, Dorpt, Lüneborg og Hamborg, og bleve endeligen de langvarige Stridigheder med Flamingerne afgjorde. Rostok og Wismar bade da og, at Stæderne vilde skikke Sendebud til den Dag, som var berammet at holdes med Dronning Margrete 8 Dage efter Pintse i Falsterbode, hvilket Stæderne lovede at tage i Betænkning og derom at tilskrive Raadet i Rostok og Wismar.

Den 17de Januar i Lund solgte og afstod Vicche van Vitzen, Ridder, til Dronning Margrete alt det Gods som han og hans Søster Fru Methæ arvede efter deres Broderdatter Jomfru Mærete Arnsdotter. Han selv, samt de Bisper Niels af Roskilde, Peter af Aarhus, Egger, Provst i Bergvin, Magnus Gloop, Ridder, og 10 Andre hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Samme Dag i Lund, tilstod Alberth Kalenberghe at have modtaget af Dronning Margrete 3000 lødige Mark, hver lø-

lødig Mark beregnet til 45 Skilling lybsk, paa Claus van Vitzens og hans Brødres Vegne. (ibid.) Peter Bagge, Herredshøvding i Synder Herred i Møre, tilstod den 26de Februar udi Kalmar, at for en sat Nempd (beskikket og udnævnt Ret) havde Viche van Vitzen, Ridder, Broder til Arnt van Vitzen, skjødet alt det Gods, han ejede i Sverrige, Pabodhanæs og det Mere til Dronning Margrete, og tog Ridder Magnus Glop ved Fæstet (vidh Feste) paa Dronningens Vegne, og holdt 8 gode Mænd paa Skaftet, hvoriblant Peter kaldes af Vaaben (armiger). Tolv Mænd, som sad i Næmpden, bevidnede dette. (ibid.)

Margrete Aar 1391.

Den 8de Martii i Aos gjorde Swen Olesson sit Testamente og gav til Kannikerne i Lund 10 Mark purt Sølv af sin Gaard i Holmby, som aarligen indbragde en halv Mark Sæd (og ginge da 24 Skilling paa en Mark), hvorfor de aarligen skulde holde hans Aarstid i Lunde Chor; hos Dominicanerne i Aos vilde han begraves, og gav han dem 10 Mark Penge. Erkebisp Peder i Lund eftergav han 20 Mark purt, som denne var ham skyldig. Forresten gav han, som sædvanligt, til Kirker, Klostere og nogle andre Personer, mest Lægfolk, og fast Altsammen i Skilling Grot. En gav han en ny "Balista" (maaske snarere en Staalbue end en Blide) og en Anden sit Pantser og Krave; sin Broder Jacob Olesson sin sorte Hest "Snøzsel" "Stækker" (hvilke Ord jeg ikke kjender) og "Armlæder". Overalt gav han mange Heste bort, og da han taler om sin Søn og Datter, saa slutter jeg, at han har været Verdslig og maaske en Ridder. (Diplom. Langeb.) Den 27de Martii, venteligen i Kallundborg, gav Barnum Erikson af Skarsholm, Ridder, et Gjeldsbevis til den beskedne Mand Marqvard Westeny af Klaby paa 23 Mark Sølv i gode hvide retmæssige og gangbare Penge, saadanne som en Kjøbmand betalte

en

Margrete en anden med og i intet andet, og pantsatte derfor to Brydiegaarde
Aar 1391. (duas curias villicales) i Tyggestorp i Ars Herred, med dertil hørende tvende Gaardsæters ("inqvilinorum") Jorder, og det i 4 Aar. Med ham forseglede Yrie Yerk, Væbner, Andreas Jønsson, Foged (Prætor) paa Kallundborg, og Peder Brand, Borgemester sammesteds. (Diplom. Langeb.) Udi Roskilde den 21de Maj skjænkte Bisp Nicolaus af Roeskilde, forhen Provst i Lund, til St. Laurentii Kirkes Bygning der, alt sit Fædrenegods i Willantz Herred i Østerslef, imod at derfor hans Aarstid skulde holdes i Lunde Chor. Han selv iligemaade hans kjære Farbrodersøn (Fratruelis) Johan Absolonsen, Høvedsmand paa hans Slot Hafn, hang deres Segl for. (ibid.) Lagho Rudbek, Væbner, solgte, den 21de Maj, til den beskedne Mand Finno Agesson sit Gods i Bremholm i Tolebøle Sogn som forhen var ham bleven skjødet paa Langelands Landsting af Laurentius Mws Han selv, tilligemed Præsten i Tolebøle, og 3 Væbnere, hang Segl for. (ibid.) Peder Lykke, Erkedegn i Roeskilde, tilstod den 21de September, at have for sin Livstid lejet af St. Agnetes Kloster dets Gods i Glim, Provestorp, og Bregnetweth, paa Vilkaar Intet deraf at give i de 3 første Aar, hvorimod han skulde sætte de øde Bygninger istand, men i den øvrige Tid skulde han aarligen betale, forend Mariæ Renselsesdag, udi Klosteret en halv Tønde (lagena) Smør og et Pund Sad; efter hans Død skulde det falde til Klosteret igjen. (ibid.) Thrugil Jonsson, Provst i Hymbersyssel, og 11 Andre bevidnede, at paa deres Gyslumhæreths Ting havde, efter den 21de September, mødt den beskedne og ærlige (discretus et honestus) Mand Wythy Wythysson og Hustru Elyzabeth, som forhen havde havt Tharkil Patrasson, og fremlagt dette Tings Vidnesbyrd, at Tærkils Ejendele vare blevne

lov-

foyligen delte mellem bemeldte Elsuf og hendes Sønner med Frænders og Venners Raad og Samtykke; og havde Withy og hans Hustru Elsuf med sammenfejede Hænder (manibus coadunatis) pantsat paa samme Ting til den beskedne og ærlige Mand Peter Andærsson kaldet Munk deres Gaard Hesæl med Tilliggende for 100 Mark lybsk i gode gangbare Grot fra Tours, Sterlinger og Lybekkere (pro centum marcis Lybicensium: videlicet in grossis Turonensibus, Sterlingis et Lybicensibus bonis et dativis), og tilstaaet at have gjort det for den Elendighed, Nød og Mangel kaldet "Hungærthrongh", paa Vilkaar, at Munk skulde hæve Indkomsterne af den, indtil den indløstes. (ibid.) Den 7de October i Roeskilde udstædte Kannikerne der en Vidisse af den roeskildske Bisps Jacobs Brev af 17de Maj 1253, og kalde denne oprørske Mand "af salig Ihukommelse" (sanctæ memoriæ), fordi han overdrev Kirkens Rettigheder. (ibid.) Margrete Aar 1391.

Den 30te December gjorde den lundiske Erkebisp Peder sit Testament i Helsingborg; skjænkte til Lunds Kirkebygning 10 Mark Sølv, og vilde han der begeaves; til Margrete, Dronning i Danmark, Sverrig og Norge, et forgyldt Bæger og en Guldring med en kostbar Saphir og en Ganger; til Provsten, Decanus, og Erkedegnen i Lund, hver en Guldring; hver Kannik en halv Mark Sølv; Prioren i Dalby en Guldring, med et Stykke af det hellige Kors i, som aldrig maatte komme fra Stedet; sin oprigtige Ven Hr. Jacob Mus, Ridder, et kostbart sølvbeslaaet Horn; Hr. Abram (Brodersen) Ridder, et sølvbeslaaet Horn; Nonnerne i Bosø en Guldring med en Saphir, som skulde gjemmes hos Reliqvierne da den i Rom havde engang ligget paa Christi Veronica (eller det Billede indtrykt i hans Kjortel, som han sendte til Kong Abgarus af Edessa); til Laurentius Aagesen, Kannik

Margrete Aar 1391. nik i Lund, sit gamle Breviarium; Nicolaus Tuvæson, Kannik og hans Beslægtede, sit bedste Breviarium, Decretalium liber sextus, og sin Formularbog; sin Canzler Hr. Johan et Par Klæder af rødt fransk Tøj, forede med Hermelin Skind, sin graabrune Ganger og Passionarium, som han ej maatte lade komme fra Kirken; sin Capellan Hr. Paul sin brune Ganger, en Trøje med Kabus foret med Maarskind; sin Morbroder Peder Nicolaisen 20 Mark Sølv, en af de bedste Oxer og 4 Køer, saa og Stutteriet, han selv havde kjøbt af Provsten Herre Laurentius; Michael Dyakn et Klenodie af 2 Mark Sølvs Værdie. Til sin Eftermand anbefalede han sine Drenge og Husfolk (pueri et familiares) især dem, som i Kirkens Anliggender havde været i Sverrige. Desuden gav han adskillige Marker Sølv, Skilling Grot, Guldringe, Klæder, Tønder Smør, til Klostere, Kirker, Gejstlige, og Lægfolk. (Diplom. Langeb.)

Dagen efter, den 31te December, døde Erkebisp Peder i Helsingborg. I den lundiske Gavebog (Script. Rer. Dan. III. 579) kaldes han Peder III, og synes at have været den 18de Erkebisp, han roses for sin Gudsfrygt, Mildhed, Retfærdighed, og Ædruelighed. Efterat han kom tilbage fra Rom, sad han kun et Aar og 12 Dage. Der siges han at være død den 30te December, som neppe er troligt. Denne Erkebisp stadfæstede ej allene Capitlets Privilegier, men gav det endog Indkomster af Sæd og paa dets bispelige Tiender med næsten al bispelig Rettighed, saaog 40 Mark og de ringere Bøder, og ligeledes Pengene for Eftergivelse af Mandsdrab, saa og for Fredskjøb og Sikkerhed. (Mathiæ Series Episcop. pag. 166–67.)

Den 18de April blev paa Torvet i Wisby dets Borgemester Herre Werner Grønewelt fra Wismar halshugget og begravet

i

i Mariæ Kirke. Strelow beretter (Guthlandske Krønnike pag. 186-87) at han og Flere bleve som Forrædere halshugne, fordi de havde overgivet Gulland til Hertug Johan, men det strider mod Tidsregningen; thi Johan fik først Landet i August Maaned, medmindre de først ere blevne rettede 1392. Strelow skriver og at de bleve rettede paa den Sten, der var opmuret paa Torvet, og begravne ved Vor Frue Alter i St. Cathrine-Kirke. Hvorom Alting er, saa maa det danske Parti have her igjen havt overhaand paa Gulland, da de bleve rettede, og var Gulland fra Valdemar den IVdes Tid et bestandigt Tvistens Æble imellem Danmark og Sverrige, saa det ofte er næsten umuligt at fastsætte, naar hvert Rige besad det. Den upsalske Bisp Henric indviede det høje Alter i Minoriternes Kirke-Chor i Visby paa den Dag, Kirken blev indviet. Roeskilder Bisp Nicolaus stiftede St. Laurentii Kapel ved Kirken der. Margrete Aar 1391.

Hertug Gerhard af Slesvig gav udi Ytzeho den 2den Maj denne By lybsk Ret, og stadfæstede det Markeskjel, som Grev Gerhard havde givet den 1335. Dette Diplom er trykt hos Westphal (III. 552). Paa Gottorp Slot den 14de Maj bekjendtgjorde samme Hertug, at hans kjære tro Hr. Wulf Poggewisch, Ridder, havde med hans og hans Raads Villie solgt til Fruerne i St. Johannis Evangelists Kloster i Lybek Landsbyen Bontfelde. Dette plattydske Brev er trykt af Lybekkerne (i Bericht von der Stadt Lübeck an dem Kloster St. Johannis habenden Eigenthums-recht, Beylage № 23). Ved et plattydsk Brev af 22de Junii tilstod bemeldte Ridder det samme, og at det var skeet med Tilladelse af Hertug Henric og af Greve Clawes. (ibid. № 23.)

Hertugen af Saxen, som ejede Lyneborg og Lauenborg, han af Slesvig, og Grev Claus af Holsten gjorde et Forbund som skulde

Margrete Aar 1391. vare i 4 Aar til at hjelpe hinanden mod Enhver. Christiani (IV. pag. 19) henfører dette til 1392. Den slesvigske Hertug Gerhard ægtede Elizabeth, Datter af Magnus Torqvatus, Hertug af Brunsvig, og Søster til Hertugerne Bernhard, Henric og Friderich. (Christiani IV. 17.) Den 15de Julii stadfæstede Hamborger Capitel adskillige Breve givne til Calendet i Itzeho Marsk. (Westphal III. 552.) Imellem de Geschworne af Bordesholm Kirke og Kannikerne der indgikkes den 23de October et Forlig om den tredie Del af alle Byrder til bemeldte Kirke. (Westphal II. 285.)

Peder, en dansk Mand, blev udi Rom viet til Biskop i Holum paa Island, og Thorstein Snorrasøn, en Islænder, blev ved Bisp Michael i Danmark viet til Abbed i Helgafæl paa Island og tilligemed beskikket til Officialis udi hele Skalholt Stigt. Saaledes søgte Dronning Margrete at blande de Folk sammen, som nu stode under een Regjering, naar hun kun ligeledes havde behandlet Norske og Islænder i Danmark; men dertil finder man lidet Spor, hvorfor man og finder at de sidste især vare misfornøjede med disse Fremmedes Ansætning hos sig. I dette Aar hyldede alle Islændere Dronning Margrete. Bisp Michael af Skalholt frasagde sig Stigtet, og blev Vilkin viet i Rom til Biskop i hans Sted. Den norske Drost Hakon Jonsen døde. Henric Sinclair, Jarl over Ørkenøerne, dræbte paa Hetland Malis Sperræ, som engang havde været Jarl over Ørkenøerne, og som det lader at han en Tidlang havde været god Ven med, men dog skal Sperræ efter Annalerne № 411 have engang fanget ham; han lod ham dræbe med 7 andre, men en Svend undkom med 6 andre paa en seraaret Baad.

Dette

Dette Aar kom 5 Skibe fra Norge til Island, og havde eet ligget over paa Hetland. Margrete Aar 1391.

Efter Pontoppidan (II. 239) skal Pave Bonifacius have forundt Munkelif Kloster i Bergen store Privilegier.

Den 7de October blev udi Rom (Script. R. Dan. I. 192. 396) den svenske Fru Birgitte højtidelig canoniseret af Pave Bonifacius udi 16 Cardinalers Overværelse, og mange Mirakler hende tillagte. Dronning Margrete og alle Svenske havde stærkt drevet herpaa. Bullen findes trykt i Bzovii Annal (III. ad ann. 1391 p. 447). Lagerbring (III. p. 626–50) haver omhyggeligen samlet Alt, hvad der angaaer denne hellige Frue. Den 2den Maj døde Bisp Niels af Linkøping, en i sin Tid mægtig og anseet Prælat, som almindeligen ansaaes for hellig (Benzelii Monum. 125–26) og af hvilken man haver paa svenske Vers et Værk om Ellisif, som giver megen Oplysning i Kong Alberts Historie. Han opnaaede efter Messenius (III. 33) en Alder af 65 Aar.

Pontoppidan beretter (II. 239) at Dominicanernes almindelige Capitel i Rom forordnede, at Abbed Tideman i Alvastra skulde oppebære som dets Fuldmægtig, hvad der stod tilbage at betales i Danmark, Sverrige, Norge, Pommern og Slavien. Underligt at Lagerbring har Intet herom. Fra Rom den 11te Februar tilskrev Pave Bonifacius Erkebispen af Lund og Bispen af Lybek, at Bispen af Strengnæs og Capitlet havde klaget over, hvorledes endel Adelsmænd og Raadet i Stokholm og flere Byer havde bemestret sig en Grund, tilhørende dette Stigt, og derpaa anlagt en Fæstning, hvorfra de havde plyndret Kannikernes Ejendele, hvorover han befaler dem at undersøge denne Sag, og at bandsætte de Ulydige. (Diplom. Langeb.)

Margrete Aar 1391. Den 18de November bevidnede Dom-Capitlet i Linkøping at Tilstanden var saa slet, at man fandt 100 Bønder, som tilsammen ej ejede en Spand Korn eller et Læs Hø, end sige Qvæg, Smør og andre ædende Vare. I slig elendig Tilstand var Sverrige da ved den indbyrdes Krig. (Lagerbring III. 725–26.)

Aar 1392. Den 2 Febr. 1392 qvitterede Hermen Nypertzen Dronning Margrete og hendes Medlovere, de Herrer Abraham Broderson, Magnus Glop, Age Eskilsen og Jesse Duve for de 200 lødige Mark, hun var ham skyldig, og gav han hendes Brev herpaa tilbage; og forbandt han sine Arvinger og Medlovere Herr Vicke von Vitzen, Ridder, Thomas von Vitzen og Vicke Nypersen til at holde dette, og at han aldrig skulde mane hende. Han selv tilligemed Hr. Vicke von Vitzen og Vicke Moltke hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Den18de Februarii var Dronningen paa Kalmar Slot i Sverrig, og udstædte der sit andet Brev paa Plattydsk til Bispen og Kapitlet i Lybek og Borgermester og Raad der, at Borgermestre og Raad af hendes Stad Calmar havde mødt for hende, og besvoret med oprakte Fingre, at den gamle Johan von Høyngen, der havde været Borger i Lybek, havde af sine egne Penge stiftet Capellet i Calmar, som Bispen af Linkjøping havde confirmeret, og at ikke Johan von Høyngen Borger i Kalmar, som var i Gjeld til Lybek, havde gjort det, hvorfore hun bad Præsten Herr Benedicht Rympt i Lybek, at han ikke vilde forstyrre den evige Messe, men at han vilde hjelpe Præsten derved til sine Breve og Indkomster. (ibid.) Fra Kalmar begav Dronningen sig til Oslo i Norge; thi der udgav hun Fredagen efter Kærslo Søndag en norsk Forordning. (I Edvardsens skrevne Beskrivelse af Bogen, findes en dansk Oversættelse heraf, hvor Kærslo er oversat ved hvide Søndag, hvorved gemeenligen

gen forstaaes Invocavit, som i dette Aar indfaldt d. 3 Marts, altsaa skulde Fredagen være d. 1 Marts; men i England kaldes Pindsedag hvide Søndag, og derfor skulde Fredagen være af 31 Maj; da nu Norge havde megen Omgang med England, saa var dette og rimeligt. Men Spørgsmaal, om Edvardsen har oversat ret, og om Kjærslo ej kommer af at kjære, det er klage, og da kunde Søndagen Iudica derved forstaaes, saasom den gamle Kirke regnede Christi Lidelse derfra. Forordningen maatte da være givet den 29 Marts. Udi Tønsbergs Lov-Codex, som engang var min, men nu Kongens, findes denne Forordning, men ej saa fuldstændig, som i Pergaments-Originalen i Kongens Archiv, hvorefter jeg har ladet den trykke. Her handles om en gjeldbunden Mand dræbes; gjordes Nogen efter Kristen-Retten fredløs, skulde Kongen og Bispen tage hans halve Bo; hvo der forpligter sig ikke at ville holde løs Qvinde eller andet Fruentimmer, han ej maatte have, og gjør imod sin Ed, skulde straffes som en Meneder; tager Nogen uden Kirkens Minde en Kone, medens hans første lever, da bliver han fredløs, og Kongen og Bispen tager hans Bo. Ingen maatte holde flere Svenne eller formindske Kongens Leding mere end Loven bød; Land- og Strand-Kjøb skulde overalt holdes ligesom hidindtil. Ingen maatte i Kjøbstæder kjøbe eller sælge uden paa det rette Torv; Indstævnte Kongens Foged Nogen for at have gjort dette, da skulde han selv tredie sværge sig fri. Her ender Tønsberger Codex. Denne Forordning skulde staae, indtil Kongen kom til sine Aar; og skulde Kongens Ret herved ej være eftergivet, men i alle Maader være uforsømt. Dronningen tilligemed det norske Rigsraad, nemlig: Vinalder, Erkebisp af Nidaros, og de Bisper Jacob af Bergen og Øystein af Opslo, Sigvard af Hammer og Halgeir af Færøerne, samt 13 Verdslige hang deres Segl for, blandt hvilke

Margrete Aar 1392.

Jon

Margrete Aar 1392.

Jon Darræ var upaatvivleligen Adelsmand. (ibid.) Men nu haves et Document af Kong Erik, som endda er underkastet langt større Vanskeligheder; thi det er givet i Oslo tredie Paaskedag i hans norske Riges tredie Aar, hvilket Langebek henfører til dette Aar, og altsaa til 16de April. Jeg vil ikke tale om, at Eriks tredie Aar synes snarere at burde henføres til 1391; thi det kommer dog an paa hvad Dag 1389 han er bleven antaget til Konge i Norge. Men da man haver Grund til at tro, at Margrete har først ladet ham hente til sig 1393 om Sommeren, saa forøger dette Vanskelighederne. Det skal først være skeet efter hans Fader Wartislafs Død, og Schwartz (Pommer. Lehnhistor. p. 475) lader ham først dø 1392, og i October dette Aar var han endda vist i Live. Endnu værre bliver det, dersom den troværdige Skribent Ditmar, Læsemester, har ret, at Wartizlaf først døde 1394. Imidlertid passer det sig godt at Erik har været i Oslo med Margrete 1392. I Listen over Brevene paa Aggershus af 1622 forekommer et, givet i Oslo udi Eriks 4de Aar, hvilket man gemenligen henfører til 1392. Erik skriver sig her Konge til Norge og ret Arving til Sverrige, hvilket sidste er synderligt nok, thi dette havde han aldeles ingen Arveret til, uden paa den Maade, at Kong Albert af Meklenborg ægtede Euphemia, den svenske Hertug Eriks Datter og Søster til Kong Magnus Smek, og avlede med hende Henric, som var Fader til Maria, Kong Eriks Moder, men saa var Erik ligesaa nær til Danmark; thi han var en Datter-Dattersøn af Kong Valdemar. Man seer ellers heraf, at dette Brev maa nødvendigen være skrevet førend 1396, thi da blev Erik først Konge i Sverrige. I dette Brev siger han, at hans Raad havde læst et Brev af hans kjære Fru Moder Dronning Margrete med hendes Rigsraads Segl for, som

hun

hun havde meddelt hans Kongens hulde Tjener Benedict Nicles- Margrete
sen, angaaende noget Gods, hvilket han herved stadfæster. (ibid.) Aar 1392.
Den 2den Junii tilstod Grev Otto af Hoya og Bruckhusen, at han havde anholdt paa sit Slot Hoya den strænge Ridder Herre Volmer Jacobsen for 500 lødige Mark westphalsk Sølv, som Kong Valdemar af Danmark havde været skyldig til Grevens Fader Grev Gerdt, og for andre 300 lødige Mark Sølv, som hans Fader havde lidt Skade for; men disse 800 lødige Mark havde bemeldte Ridder nu udbetalt, hvorfor Greven herved qvitterede Dronning Margrets af Danmark, Norge og Sverrige og hendes Efterkommere i Riget Danmark; herved tilintetgjorde han alle de Breve, som Kong Valdemar, det danske Rigsraad og bemeldte Herre Volmer havde udgivet herom. (ibid.) Den 24de Junii tilstod Herre Benedict van Alevelde, Ridder, at Dronning Margrete havde indløst fra ham Nybelberk i Lolland for 600 lybske Mark, som stod til Pant hos hans Broders Johannis Enke og hendes Børn, og skulde Dronningens Brev herom være dødt og magtesløst; han og hans Medlovere de Riddere og Herrer Niclais Kerl, Ulf Pogwische og Hinric van Alevelde hang deres Segl for. (ibid.) Udi Vordingborg paa Danehof bekjendtgjorde Dronningen ved sit Brev af 6te Julii, hvor hun første Gang skriver sig den danske Kong Valdemars Datter og Dronning af de tre Riger, at hende paa en retmæssig Maade var tilfaldet alt det Gods i Scara Stigt, som Herre Heyno Snackenbork havde ejet, og at hun skjænkte det altsammen til Cisterciensercklosteret Gudhem, som dermed skulde lade i Oratorium opføre et Altar, Jomfru Marie til Ære, hvorved Messe holdtes og altid Voxlys brændte; de Konger Hakons, Magni og Frenders Aarstid skulde og aarligen holdes. Hun selv tilligemed Bisp

Thor-

Margrete Aar 1392. Thorstan af Scara, Brynulf, Provst der, Gerard, Ridder, Sælgerens Broder, og de Herrer Nicolaus Sorte Sconingh, Erik Erlandson, Karl Baat og Flere hang deres Segl for. Christina, Abbedisse i Gudhem, lod udi Scara Kirke den 10de December 1460 udstæde en Vidisse deraf. Paa samme Danehof indginges ogsaa en vigtig Forening den 12te Julii imellem Dronningen og de holstenske Herrer, Grev Claus, Hertug Gerdt og hans Brødre de Grever Albrecht og Henric, for dem og deres Efterkommere, saaledes at der skulde være en bestandig Fred mellem dem, og den ene ej indblande sig i den andens Lande. Dette viser og at Slesvig herved atter erkjendtes af de Danske for et Arvelehn. Brevet herom haves paa Dansk hos Hvitfeld S. 88–91 saaledes:

"Dette er den Handel som dagtinget er imellem den højbaarne Fyrstinde og Frue, Fru Margrete til Norge og Sverrige, og ret Arving og Rigets Fyrstinde udi Danmark og hendes Arvinge og Efterkommere paa den ene Side, og den højbaarne Fyrste og Herre Grev Claus, Greve til Holsten, Stormarn og Skowenborg, Hertug Gert, Hertug til Slesvig, Grev Albret og Grev Henrich, forbenævnte Hertugs Brødre, alle tre Grever til Holsten, Stormarn, Skowenborg, deres Arvinge og Efterkommere paa den anden Side, saaledes, at forbenævnte Dronning, hendes Arvinge, Efterkommere og Mænd, og alle de udi disse forskrevne tre Kongeriger boendes ere og alle deres, ikke skulde hindre foreskrevne Herrer og deres, dem arge, opsige til evig Tid, eller dem bevare med Hertugdømmet til Slesvig eller Lande Holsten og udi alle Lande og Slotte som de nu have udi deres Værge, og de forbenævnte Herrer, deres Arvinger og Efterkommere og deres Mænd og alle de udi deres Lande boendes ere og alle deres, skulde aldrig

for-

forbemeldte Dronning, hendes Arvinger og Efterkommere til evig Tid hindre, skade, arge, opsige eller med bevare udi alle disse tre Kongeriger, og udi alle de Lande og Slotte, som hun nu haver udi hendes Værge, men begge Fornævnte skulle beholde en evig Fred, Forbund paa god Tro, Love, uden Argelist og Hjelperede; og var det saa, at Nogen brød denne fornævnte Fred, da skal forbemeldte Dronning, hun og hendes, lade rette over dem, som det Landets Brug er; desligeste skal fornævnte Herrer, deres Arvinger og Efterkommere rette over deres Forbrydere efter deres Lands Ret. Var det og at Nogen disse forbenævnte Fredbrydere husede, herbergede eller spisede, siden de havde gjort Fredbrud, dem skal forbemeldte Dronning, hendes Arvinger og Efterkommere udi hendes Rige og de forbemeldte Herrer og deres Arvinger udi deres Lande, iligemaade forfølge, rette over og straffe, som over Forbryderne selv. Ydermere, skal denne Dagtingen og Forhandling ikke skade forbemeldte Dronning Margrete, hendes Arvinger og Efterkommere udi den Eed, Hylding og Pligt, som disse fornævnte Herrer og deres Arvinger, staaer forbemeldte Dronning og hendes Arvinger med forbunden, og hende tilforn svoret, hyldiget og lovet have; og at alle disse Stykker og Artikler skulde holdes forbemeldte Dronning stadige, faste, ubrøden, det love vi forbemeldte Dronning Margrete, hendes Arvinge og Efterkommere, og vi Margrete, vore Arvinger og Efterkommere love det Grev Claus, Hertug Geert, Grev Albret, Henrich og deres Arvinger og Efterkommere, og vi Grev Claus, Hertug Geert, Grev Albret og Henrich love forbemeldte Dronning, hendes Arvinger Efterkommere det samme, enhver paa den anden Side, paa vores gode Tro og Love, uden Argelist og Hjelperede. Til ydermere Vished have vi Dronning Margrete med Greverne vort Indsegle ladet hænge

Margrete
Aar 1392.

Margrete Aar 1392. for dette Brev. Over denne Dagtingen haver været hæderlige Fædre af Guds Naade, Bisp Jacob af Viborg, Bisp Svend af Vendsyssel, Bisp Peder af Aars, Bisp Eskild af Ribe, og disse ærlige Mænd Herre Jffuer Lykke, Herre Jacob Mus, Herre Woldemar Jacobssøn, Riddere, Jens Due, Johan Thomissøn og Joen Jacobssøn, Væbnere, forbemeldte Dronnings Tjenere og Mænd, og Herre Benedictus von Alefeld, Herre Henrich von Siggen, Holster Marskalk, Herre Johan von Thynen, Drost, Herre Nicolaus Kierle, Herre Henning Kieltelberg, Herre Diderich Høcken, Herre Vulff Paauisk, Herre Siuord Dosenrode, Herre Henrich von Alefeld, Riddere, og Hertuig Paauisk, Væbnere, forbemeldte Herrers, Hertugers og Grevers Mænd og Tjenere, og vi forbemeldte Bisper, Riddere og Svenne, til ydermere Vidnesbyrd have vi ladet hænge vores Signeter her under. Actum Vordingborg Aar 1392 Fredagen efter St. Canuti Regis et Martyris."

Kong Friderich den 2den lod 1567 den 12 Maj udstæde en Vidisse heraf i Kjøbenhavn ved Kantzler Friis og Peder Oxe. Dette Brev er trykt i Langebeks Script. 7 T., (S. 364–65) og derhos en Vidisse deraf ved Bisp Johan af Ratzeburg i Reynwalde, og af 1423 Torsdagen for Marie Himmelfart, men jeg har dog for dets Vigtighed ladet det aftrykke paany. (ibid.)

De islandske Annaler № 411 berette, at der var berammet en Dag imellem Dronning Margrete og de Tydske, venteligom Kong Alberts Løsladelse og om Handelens Frihed; men de kom ikke; rimeligen skulde de have mødt paa Danehof i Vordingborg. De islandske Annaler № 427 henføre vel dette til 1391, men jeg troer de fejle. Skade, at der slet intet findes om Danmark i den vigtige Hansestædernes Reces for dette Aar. Køhler

hos

hos Willebrandt (p. 193) beretter dog, at Stæderne skulde i dette Aar under Liv og Godses Fortabelse have forbudet Sildefiskeriet og de saa kaldte Vitalianer; thi mellem Danmark og Stæderne var da ingen Ufred, undtagen at Rostok og Wismar havde, for at hjelpe deres Herre, den fangne svenske Kong Albert, ud, ladet udraabe (Hvitfeld S. 83), at hvo der vilde kapre og fejde paa de tre nordiske Riger, kunde finde sikker Tilflugt i deres Havne, hvorpaa en utallig Mængde indfandt sig, og fik de Navn af Vitalianer, fordi de toge Fætalie med sig, venteligen hvor de funde den; herved tænkte Meklenborgerne at tvinge Margrete til at sætte Albert i Frihed. Men man kan lettere lade vilde Dyr løs, end siden tæmme dem, thi disse Fætalie-Brødre bleve fuldkomne Sørøvere, og plyndrede baade Ven og Fiende, saa at Sejladsen til Skaane hørte derfor, som Ditmar, Læsemester, skriver, op i 3 Aar, hvorved Sildene bleve meget dyre; men naar han vil, at de allerede i dette Aar plyndrede Bergen, saa fejler han, det skete ej førend i næste efter samtidige islandske Annaler, og efter Hvitfeld (S. 92). Corner (ap. Eccardum col. 1165) vidner, at de ogsaa plyndrede i Vesterhavet, og at man i Rostok og Wismar ej spurgte om hvorfra Byttet kom, naar kun Noget var derved at fortjene. Især plyndrede de Lybekkernes Skibe, saasom de troede at de fornemmeligen vare Skyld i at Albert holdtes fangen, og at han ej uden deres Villie kunde komme ud. Corner vil vel nedslaae denne Beskyldning ved at berette, at Lybekkerne siden især befordrede hans Frigivelse ved deres Sendebud og Breve; men dertil var uden tvivl en hovedvirkende Aarsag, deres Handels Sikkerhed, og at forekomme dens Ødelæggelse; men han fortæller dog selv (l. cit. col. 1126) at den ansete lybske Borgemester Henric Westhof havde megen Del i, at de 3 Riger bleve forenede under eet Hoved,

Margrete Aar 1392.

Margrete og at man paa den Tid ansaae det for en stor Lykke for Hansestæ-
Aar 1392. derne. Ericus Olai (lib. IV. p. 264) fejler af Partiskhed, naar han lader Margrete være en rolig Tilskuerske ved denne Ulykke for Sverrige, saasom hendes Tid endda ej var kommen, hvorimod Danmark og Norge havde mægtige Forsvarere, da dog de følgende Aars Historie skal vise, at disse twende Riger lede ved Fetaliebrødrene nok saa meget som Sverrig. Fejlen var, at Nordens Sømagt var ganske forfalden, men om Dronningen var især Skyld deri vides ej, saasom den for lang Tid siden havde aftaget i Danmark siden Valdemar den 2dens Tid, ligesom Ros-Tjenesten og Adelen tog til, og i Norge siden Kong Hakon, Søn af Magnus Lagabæter, og kommer det mig for, at Magni Smeks søvnagtige Regjering har gjort megen Skade heri, saavel i Norge som i Sverrig. Valdemar den IVde holdt Søfolk paa sin egen Bekostning, men hertil var vel Margrete i Førstningen for fattig, og siden for sparsommelig; mange Penge har hun vel og maattet anvende paa at faae Alle drejede efter sit Sind, thi det var usædvanligt her i Norden at en Qvinde regjerede.

Tidikin Hesten, Otto Ranzow, og Olaw Jenesson, Væbnere, og Fin Pederson af Madrup bevidnede, at de havde indsat i korporlig Besiddelse de Væbnere Weith Parzow og Peder Knudsen i deres Gods i de Landsbyer Wetby, Wirlof, oh Wirløfrude, samt en Gaard i en øde Skov, og det efter Befaling ved Breve fra Dronningen, og holdte de for, at han (venteligen burde der staae de) kunde tilladeligen besidde dem. (Diplom. Langeb.) Jacob udvalgt Erkebisp til Lund bekræftede der den 18de Januar Capitelets Privilegier (Matthiæ Series Ep. Lund. pag. 167.) og stadfæstede tillige Erkebisp Nicolai Testamente. (Diplom.) Andreas Holbek, Borgemester i Kjøbenhavn, Johan

Hens

Margrete Aar 1392.

Henricson Ryning, Foged, og 5 Raadmænd og Borgere, bekiendtgjorde, at den 22de Januar havde mødt paa deres Bything, som til den Ende var sat, Hr. Gerard Henricson Oom, Kannik i Roeskilde, og Syward Stenwey, deres Borgemester, paa sine egne og Børns Vegne, Rotger, Gerard og Catrine, om en Arv efter Henric Oom, hans Hustru Catrine og Søn Lorents Oom, og havde qvitteret hinanden, dog saaledes, at den Gaard, som Syvard Stenwey, Hr. Gerards Svoger, nu boede i, den skulde Gerard frivilligen afstaae til ham, hvorimod Syvard igjen afstod til ham 3 andre Gaarde, en beliggende ved Østre-Torv, en i St. Nicolai Sogn, og den tredie paa Thydeskemannegade i Vor-Frue Sogn. (ibid.) Den 2 Februar afstød Lagho Nelson Urnæ til Ridder Zabel Karkundorp, sin Svigersøn, sit Gods Herby og Herbyfang i Sjeland, som den gamle Konrad Moltike havde faaet af Vilhelm, Væbner; han og 3 Riddere, og 2 Væbnere, hvoriblandt Christern Friis hang deres Segl for. (ibid.) Samme Dag, ifølge Hamsfort, (Script. R. D. I. 316.) overlod Karkendorp sit Gods i Gume Herred til sin Hustru Cæcilia i en Samling udi Fyen af Adelsmænd, hvoriblandt Nicolaus Urne og Christian Fris, alle Væbnere. Den 6te Martii overlod atter Lagho Niclesøn Urnæ til sin Svigersøn, Ridder Zabel Karkendorp sit Gods i Boreby og Borebyfang i Sjeland. Blandt Underskriverne forekommer Ridder Peder Basse. Karkendorp lod derpaa den 20de Martii paa Sjelands Landsting disse 2 Breve tinglyse, og en Vidisse af dem udstæde. Blandt andre sadde da paa Landstinget, Landsdommeren Johan Gyrstynghæ, Ewerart Moltike af Heyneth, Thorstan Wensterman, Væbnere, (ibid.) Den 3die Martii bevidnede 11 Væbnere, hvoriblandt Folrad Lembek og Johan Skelle, at i deres Overværelse havde

Margrete Aar 1392.

de den beskedne Mand Christiern Treleffson, Vaebner, med sine Venner og Frænder, Riddere, (militares) og Vaebnere udenfor Riber Chors Porte opfyldt en Sone, som Riber Kapitel havde paalagt ham til Bisskop Eskil, eftersom de begge under 100 lybske Marks Straf havde for sig og Tiunde lovet i et Compromiss, og var Bispen overværende ved denne Sone. (ibid.) Den 17de April solgte Ketil Magnussen, Vaebner, til den værdige og beskedne Hr. Peter Gylling, Erkedegn i Aarhus, sin halve Gaard i Breûstorp i Hasluf Herred for 9 Mark Sølv i god og gangbar Mynt. Han selv tilligemed de beskedne Mænd Johan Haagensen, Vaebner, og Johan Magnussen, hans egen Broder, hang deres Segl for. (ibid.) Johan Boosøn, Kanik i Roeskilde, gav den 21de April Fuldmagt til Claus Jensøn, Vaebner, at modtage af Johan Nicolaisson, kaldet Skeel, Borger i Roeskilde, Skjøde paa en Gaard i Markesléf i Tuße Herred, hvortil laae et halvt Bol i Jordskyld; og gav han samme Claus Jensøn tilligemed Fuldmagt at igjenskjøde denne Gaard til hans kjære beslægtede Magister Peder Lykke, Erkedegn i Roeskilde, og hans Broder Benedict Byllæ, Vaebner (dersom disse ej vare Halvbrødre, saa sees heraf, hvor vilkaarlig Slægtnavne da optoges); han selv tilligemed Olav Pant, Decanus i Roeskilde, og flere Gejstlige, og Johan Axelson af Ramløse, og Peder Bassæ af Nielstorp i Lolland hang deres Segl for. (ibid.) Dette Skjøde blev derpaa iværksat den 24de April paa Sjælands Landsthing, som da var besat af 10 Personer, hvoriblandt Landsdommeren, nogle Gejstlige, og Vaebnere, og 2 Raadmænd i Ringsted.

Fikke Moltkæ af Borsø, Vaebner, solgte den 24de Junii til den Adelsmand Henneken Olafsøn af Spøholm sin Bonde-Gaard (curiam [illegible]) i Rabbo, med underliggende Gaardsæde-

Mand

(inqvilini), som Tuvo Galin, Ridder, havde pantsat til afdøde Hr. Olav Byørnesøn, og skjødet siden til Fikkos Fader. Han selv tilligemed sine kjære Beslægtede Hr. Johan Moltekæ af Bavælsæ, Ridder, saa og Hennekin Moltekæ af Thorbærnfeld, Everd Moltekæ af Heinæth, og Everard Moltekæ af Helsinghæ, Væbner, hang deres Segl for. Paa Danehof i Vordingborg gave Bisperne Jacob af Viborg, Niels af Roeskilde, Sven af Borglum, Lavo af Aros i Sverrig, Peder af Aarhus, Tetzo Podebusk af Odense og Eskil af Ribæ den 28de Junii Afladsbrev til Aasum Kirke, den 29de Junii til Synderbroby, den 30te Junii til Hilderup Fraugde, og den 6te Julii til Redsted i Riber Stift. Hamsfort beretter (Script. I. 316–17) at paa dette Danehof handledes om Kong Alberts Befrielse af Fængsel; er dette rigtigt, da have maaske dog Hansestæderne havt Gesandtere der.

Margrete Aar 1392.

Den 20de Junii skjænkte Margareta Stranges-Datter og Enke efter Henric Jacobsen, Borger i Lund, til Kirken og Kapitlet der en Mark Sølv aarligen for sin Aarstid og Messer, og skulde den udredes aarligen af hendes Jord og Grund i Malmoge. Blandt dem, som hang deres Segl for, forekomme 2 Raadmænd fra Stralsund.

Den 8de Julii bevidnede Jacob Snak, Foged i Litle Herred, en Kanik af Roeskilde, og 5 Borgere derfra, at da havde mødt paa Litlæ Herreds-Thing den ædle og ærlige Mand Gyncelin Gyncikesøn af Falkendalæ, og havde skjødet alt sit Gods i Ysøwe til den ærværdige Mand Hr. Jacob Hennichinsen, Provst i Roeskilde, og tilstaaet at have faaet fuld Betaling derfor. Dette var da egentlig en Gave til St. Magni Alter i Roeskilde. (ibid.)

Udi Lund den 9de October bekræftede Erkebisp Jacob end ydermere Kapitlets Privilegier. (Diplom. Langebek.) Amund,

Provst

Margrete Aar 1392.

Provst af Langeland, almindelig Officialis i det Aandelige for Bispen i Odense, bevidnede, at den 11te October udi St. Knuds Kapitel i Odense havde Nicolaus Pedersen, Væbner, som boede i Hildesløf Sogn og Salinge By, skjænket nogle øde Jorder i Frøberg i Orte Sogn til St. Nicolai Kirke i Ortæ for sin Sjels Bedste, og overgivet dem til Johan Knapsen bemeldte Kirkes Værge. Sit Officialist-Segl hang han for, som og Præstens Hr. Ditlew Smyter, Provisor for Christi Legemsgods i Fyen. Heraf lod Vincentius Mathiassen, Provst i Tofte, udstæde 1507 den 7de August en Vidisse i Overværelse af alle Præster og Medbrødre af St. Catherinæ Collegium i Bogherret. (Diplom. Langeb.)

Jeg har forhen anført et Diplom, som viser, at Jacob Gertsøn var alerede den 18de Januarii udvalgt til Erkebisp i Lund, hvilket og Magnus Matthiæ stadfæster, naar han (Series pag. 167) lader ham vælges midt i Januarii, hvorfor Hvitfeld fejler, naar han i Kongernes Krønike lader ham først vælges den 29de April, men i Bispekrøniken siger midt i Januarii. Han vidner ellers, at han var af den adelige Grubbe-Slægt.

Den 20de April døde Valdemar Pudebusk, Bisp i Odense udi Alevad, og begroves hos Franciscanerne under deres Chor i Nysted i Lolland udi deres Ordens-Dragt. (Script. V. 547.) Om ham haves hos Hamsfort (Scriptor. VI. 233) følgende Vers:

Proximus istorum jam dictorum Dominorum
Est Valdemarus, vir præclarus, sed avarus;

og over denne Gjerrighed var han forhadt baade hos Gejstlige og Verdslige, hvorvel han i visse Maader var nødt dertil formedelst utidig Gavmildhed. I det Gejstlige havde han til Vicarier Peder, som en Tid lang var titulair Bisskop til Holum, og Præsten Andreas, sin Officialis. Valdemar var ellers en driftig Mand

og

og meget erfaren i Forretninger, en Fiende af al Overdaad og Ladhed; han byggede meget paa Alevad, hvor han opholdt sig; mod Franciscanerne allene viste han sig gavmild. Theus Podebusk hans Brodersøn blev Bisp efter ham. Margrete Aar 1392.

I Holstenernes Klage mod Kong Eric 1423 siges (Scriptor. VII. 277.) at Dronning Margrete havde lovet Hertug Gerhard at lade ham faae Slottet Tranekjær og Langeland, naar Hr. Jens Andersen døde, som venteligen havde det i Forlehning. Dette muligen er skeet paa Danehof i Vordingborg

Den 1ste Januarii tilstod Albert, Provst i Hamborg, ved Brev derfra, at de holstenske Grever Gerhard, Adolph (som var alerede da død, saa de maae have givet denne Bevilgning nogle Aar tilforn) og Henric havde givet ham og Kapitlet Frihed at indløse Alstern, som flød ved Hamborg, imod at de igjen kunde indløse den, naar de vilde. (Remonstratio Danica; Beylage H. H. H.)

I den wagriske By Oldenbörch gave de holstenske Grever Claus og Gerhard, Hertug af Holsten, denne By den lybske Ret, ligesom andre Stæder i Holsten havde. Nærværende vare blandt andre deres Mænd og Raad, de Herrer Henrik von Zyghen, Marskalk, Wolf Pogghewysch, Ridder, Johan Breyde, kaldet Berner, Claus Ratlov, Knapen. Er trykt hos Westphal (Tom. IV. 3227).

Læsemesteren Ditmer fortæller en Fabel, som dog viser den slette Tilstand da i Holsten, og Tidens Tænkemaade. Landet var fuldt af hemmelige Tyve. Engang kom man over 3, som man vilde hæfte, men den ene forsvarte sig, og blev derved dødelig saaret; ikke des mindre hang de ham dog op efter den sidste Landefred. Endel tilstedeværende fornemme Fruer lovede da den hængte Mand

Margrete til det hellige Blod i Wilsnack, og hvad skete? den hængte dødelig
Aar 1392. lig Saarede kom sig strax, blev frisk, og levede mange Dage efter. Paa denne Tid var Manddrab gjængs overalt i Holsten, Enhver slog den anden ihjel paa sin Græsgang, venteligen naar de drev deres Qvæg derud; man agtede hverken Fader, Broder eller Fætter; og deres Beslægtede igjen sloge Manddraberen ihjel, endog hans Beslægtede, om de end vare ganske uskyldige deri. Kejser Carl den IVde havde, da han opholdt sig i Lybek, villet afskaffe dette Vilkaar (vedtagen Skik), som Holstenerne kaldte den, men havde ej kunnet trænge igjennem dermed; dette var endnu en Levning af den over hele Norden i gamle Tider brugelige Frænders Selvhevn. Men Grev Claus afskaffede den nu aldeles ved at forestille sine Undersaatter, at Gud vilde paa Domme-Dag skille de Gode og Sagfærdige paa sin højre Side, men de Onde og Manddrabere paa sin venstre. Dette skede den 18de Martii, hvoraf jeg slutter, at han har ledsaget sin Formaning med en god Forordning og haarde Straffe. Da han efter Fortjeneste var elsket af Almuen, saa kunde han des lettere trænge igjennem hermed.

Wartislaw (maaske den 7de, som regjerte i Bag-Pommeren udi Stolpe og var Fader til den danske Kong Eric, thi at han skriver sig Hertug i Stetin, Slavien, Cassubien, og Pommeren, og Fyrste af Rygen, gjør intet til Sagen, da det var en almindelig Titulatur for dem alle) gav den 19de October paa sit Slot Løtze et Brev ud om de saakaldte "Rûsergarden" paa Rygen, hvilket synes at vise, at han virkeligen havde at befale over Rygen; men om nu saa var, saa kan neppe Wartislav den 7de have i dette Aar rejst til det hellige Land, eftersom Wartislav den 6te fulgte did med ham efter Micraelius, og altsaa kan Wartislav

den

den 7de neppe være død i dette Aar, som dog baade Micraelius og Schwartz ville. Margrete Aar 1392.

Den 20de Februarii holdte Stæderne Hamborg, Rostok, Wismar, Øen Gulland og Lybek en Samling i den sidste By, og atter den 18de October, og handledes der fast allene om de flamske Stridigheder. Derpaa blev Henrik Westhof, Borgemester i Lybek, og Johan Høyer sendte til Flandern, hvor de i Gend holdte den 16de, 20de og 21de December, og siden i næste Aar Tirsdagen efter Helligtrekonger og den 21de Januarii udi Bryge Samlinger med alle flanderske Byer, og lader det, at alle Stridigheder bleve da afgjorde, og Flæmingerne igjen tagne ind i det hanseatiske Forbund.

Af norske Breve haves i Archivet 5, et af 6te Marts udi Oslo i Eriks 3die Aar, et af 14de Julii paa Wors, dateret udtrykkelig 1392, et givet næste Tirsdag efter Vinternatten, venteligen altsaa den 5te November 1392, og et givet i Sandwin i Eriks 4de Aar. Udi Fortegnelsen af norske Breve paa Aggershus 1622 anføres 11 af Eriks 4de Aar, og dateres 4 fra 1392, hvoraf et af Bisp Østen i Oslo.

Peder Nicolaison kom til sit Stigt i Holum, og med ham følgende Danske: Broder Erik, Præst, Mathias, Bispens Beslægtede, Sven, Diaconus, Peder Gammi, Steger (ɔ: Kok) og Smaa-Svenne, det er Drenge, Opvartere. Alt dette behagede Islænderne ikke. Thodbjørn kom til Island med Brev fra Dronningen, hvori hun forlangte af hver Mand en halv Mark i gammel Skat, under Straf som en Landsforræder, hvortil næsten alle Islændere svarede i Begyndelsen meget djervt. Dette tjener til at bekræfte de Svenskes Beskyldning, at Margrete var gjerrig, hvorvel Omstændighederne af store Pengeudgifter kan tjene

 hen-

Margrete hende til Udskyldning; dog var Straffen alt for haard. I Nor-
Aar 1392. ge gik megen Sot, og døde mange Islændere. I dette Aar kom kuns et Skib til Island, som endda strandede. Om Sommeren lagde 10 fra Bergen an derpaa, men kom ej frem, da 3 forgik, og 2 drev tilbage. Ved de norske Kyster forgik mange tydske, engelske og norske Skibe.

Nogle henføre først til dette Aar Drosten Hakons Død.

Tre Mænd bleve brændte for Mord i Bergen. — Den 19de Januar udi Vadstena gav **Eringisle Sunesen**, Ridder, for sin Faders **Suno Jovansens**, Moders **Cathrine**, Søsters **Margrete**, sin Hustrues **Margretes**, **Ingeborg Magnus Datters** og **Agnetes** og flere sine Beslægtedes Sjæle alt sit Gods i Hulkeby og mere til St. Andreæ Kapel i St. Sigfrids Domkirke i Wexiø, hvilket Kapel var stiftet af hans Forfædre.

Aar 1393. Den 25de Marts opholdt **Margrete** sig paa Slottet Axewoll i Vester-Gotland, og udstædte der et svensk Brev til alle sine Fogder og Adelsmænd i Østergylland, og forbød dem under sin Hyldest og Naade, herefter, som hidindtil skeet var, at lægge Skat og Dagværk paa Kirkers, Klerkers, og Klosters Tjenere (Hion) og at tvinge dem dertil med Magt, hvilket ej var skeet efter hendes Bud, og med hendes Vidende. Præsten og Kapitlet i Linkjøping skreve derfra et Brev til Provsten i Skeninge og Præsten i Hargabyhøye den 1ste April, og meddelte dem en Afskrift heraf, og bade, at den maatte under Messe oplæses i Skeninge og Vastena hver Søndag og Helligdag, paa det Alle kunde vide, at hvad der foretoges mod Kirkens Frihed, ej var med Dronningens Villie.

Noget efter Paaske, hvis første Dag indfaldt den 6te April dette Aar, komme Fætalie-Brødrene fra Wismar og Rostok, den

17de

17de April, med 18 store Skibe ind i Bergens Vig, og ginge i Land udenfor Nordnæs den 22de April, og brøde henved 900 Skytter ind i Byen, hvor de gjorde et stort Nederlag paa Almuen udenfor Brødrene (maaske et Munkekloster) og blev Jon Darre savnet; dog faldt Adskillige af de Tydske; alle Kirkerne bleve plyndrede, Qvindfolk voldtagne, og alt Godset røvet; og tilsidst satte de Ild paa Byen og brændte den af. De tvang Bispen og Lagmanden til at aflægge Ed, venteligen til Kong Albert, som de sagde havde Ret til al Norge. De satte og Tydske til at staae for Kongs-Gaarden eller Slottet, og maatte alle sværge Albert som deres rette Konge. Eric, en tydsk Herre, beslægtet med Kong Albert, var deres Anfører, saa og en Meklenborg (hvilket vel ej vil sige andet, end at han var fra Meklenborg) som faldt i Slaget, hvorpaa Erich lod ham herligen begrave hos Brødrene, men alle sine andre Døde lod han ro ud paa Vaagen, og der synke ned; alt det Gods, de ej kunde føre bort med sig lode de synke ned i Havet. De bortførte Skibe og Ankere, undtagen Kong Olufs Anker. Otte Dage efter, venteligen den 30te April, droge de bort. Da de islandske Annaler fortælle alt dette saa omstændeligen, saa bliver det derved rimeligt, at de have Ret i Henseende til Aaret, som de angive for 1393, og at Ditmar (i sin Krønike) vildfarer, som har 1392. Hvitfeld fortæller (S. 92), at Dronningen lod entre et af deres Skibe, hvorpaa var 80 Mand, som hun lod alle henrette som Sørøvere, hvilket de og vare. Disse, som havde røvet Bergen, before derpaa Vesterhavet, og borttoge baade Ven og Fiende, venteligen fordi de ej saa let kunde komme tilbage igjennem Øresund og Belterne, hvor Dronningen maaske har ladet lægge Krigsskibe. En vis Barthold Jock eller Voetz (Francks Mecklenburg. lib. VII. pag. 48–49.), en dristig Vovehals, skal have

Margrete Aar 1393.

an-

Margrete Aar 1393. anført dem, veniteligen dem som plyndrede i Østersøen, og sloge adskillige Adelsmænd sig til ham. Borgerne af Stralsund fangede mange af disse Sørøvere, og som de manglede Kjæder og Bojer til at binde dem med, og Taarne til at sætte dem i, saa hvælvede de Tønder over dem, og stablede Tønderne op over hinanden, og saaledes maatte de ligge en hel Dag, hvorpaa de førte dem ud af Byen, og halshuggede dem. Saa fortæller Corner (apud Eccardum col. 1166) og er maaske det samme, som jeg forhen efter Ditmer har henført til 1392. Udi Westminster den 20de April tilkjendegav den engelske Kong Richard, at for det Venskab og Forening, som var imellem ham og hans kjæreste Søster Dronningen af Norge, Sverrig og Danmark, og for desmere at befæste den med hende og hendes Landes Indvaanere, saa havde han for at understøtte og hjelpe hende, da hun ved sine Fienders haarde Angreb (Fætaliebrødrenes) meget besværedes, herved givet Tilladelse til den ham kjære Sven Stalefote, Dronningens Sendebud og Commissarius, som efter hendes Befaling var for denne Undsætnings Skyld kommen til Engeland, at han maatte i Havnen i Byen Lenn hyre 3 store Krigsskibe med fuld Udrustning og Besætning, udi Dronningens Navn, og gaae med dem til hendes Landes Undsætning. Ved et andet Brev til sin Betjent Robert Berkerton befalede han ham at bekjendtgjøre dette for de tvende Skibes Skippere, og at holde dem til at udrette det. Endskjønt dette Brev er trykt hos Rymer (VII. 744), saa har jeg dog for dets Vigtigheds Skyld ladet det trykke bag ved. Man seer heraf, i hvor elendig Tilstand Nordens Flaade da var, og have disse 3 Skibe maaske borttaget det ene Røverskib. (Diplom. Langeb.)

Ved et plattydsk Brev af 31te Maj forbandt Skipper Hermen Redebere af Hamborg sig til Dronning Margrete og hendes

des Høvedsmand Hr. Folmer Jacobsen af Slottet Gorge (nu Margrete
Gurre) da han havde forpligtet sig til at tjene hende paa hendes Aar 1393.
Maade, fordi det Skib, han førte, havde strandet ved Helsingør, ved hans og Skibsfolks Forsømmelse, men nu forbandt han sig med sine Venner til Dronningen og til Hr. Folmer, at han og hans Venner ikke i den Anledning havde noget at klage eller kræve. (Diplom. Langeb.)

Den 6te Julii udi Wordingborg, venteligen medens Dannehof der holdtes, skjænkte Dronning Margrete ved sit svenske Brev, hvorudi hun skriver sig Valdemar Dana Konnings Datter, til Nonneklosteret Gudhem i Vestergylland, den Gaard og Stad Wadersholm og alt andet, som Hr. Heyne Snakenburg, Ridder, havde ejet i Wighu i Vestergylland, og hun kjøbt af ham; imod at Klosteret lod i sin Kirke bygge et Alter, Jomfru Marie til Ære, hvorved Messe dagligen skulde sjunges, Droningens, Kong Hakons, Kong Magni, og hendes Forældres Sjæle til Bedste. Paa Aarstiden skulde Fruerne vel plejes med Mad og Øl, og da sjunge Ave Regina Coelorum i Choret. Dronningen selv, Bisp Torsten af Scara, Domprovst Brynolf der, de Riddere og Brødre Gerid og Heyne Snakenburg, saa og de Riddere og Herrer Nicles Sorte Skoning, Erik Erlandsen, Karl Baat, og Gostaf Magnussen, samt Claves Dobot og Nikel Nielsen af Waaben hang deres Segl for. (ibid.) Drongens er libet, og sees deri 3 Kroner. Man seer heraf, at Margrete lod mange Svenske møde, naar hun holdt Dannehof, thi da hun allerede havde det store Værk i Sinde, at forene de 3 nordiske Riger sammen, saa vilde hun i Tide vænne Danske og Svenske til at omgaaes med hinanden, og at have Omgang sammen. Det samme har hun uden al Tvivl gjort med de Norske. Samme

Dag

Margrete Aar 1393. Dag og Sted skjænkte hun ved Brev til Hundzlund Nonnekloster Aggatorp og det mere Gods i Skovboherred i Nørrejylland, hvilket hun havde kjøbt af Henneke og Tymme Lembecker. Dette gjorde hun til Guds, vor Frues og det hellige Kors's Æder, og derimod skulde Klosteret lade i sin Kirke ufortøvet bygge et Alter, og dagligen lade sjunge en Messe, Korset til Ære, og siden Jomfrue Marie, og det for hendes Faders, Forældres, Venners og hendes egen Sjel, og skulde deres Aarstid holdes den 18de September, og Nonnerne da paa det bedste plejes med Mad og Øl. Dronningen lod sit Signet (Secret) forhænge, da hun ej havde sit Segl (Incigle) nær sig. Desuden haug de Bisper Sven af Burglum og Peter af Aarus, Christiern Vendelboe, Ridder, Pether Nielsen af Agart, Heneche Skarpenberg og Anders Nielsen af Asedal deres Segl (Incigle) for. (ibid.) Samme Dag, og venteligen samme Sted gav Priorinden og Conventet af Frue-Kloster i Hundslund deres Brev paa, at som ærlige Fyrstinde, Fru Margrete havde skjænket Klosteret fornævnte Gods, saa forbandt de sig til de anførte Vilkaar. Bisp Jacob af Viborg og Sven af Burglum gave ligedanne Breve om Messe at holde for Dronningens Sjæl, den sidste venteligen for Rugthvet givet ham 1391, og den første fordi Dronningen den 6te Julii i Vordingborg havde givet ham og Capitlet Hald Slot og Lehn, som hendes Fader havde kjøbt af Gotskalk Skarpenberg, og hun siden betalt til hans Hustrue, Frue Elisabeth, Hr. Bugges Datter, og deres Søn Henneke Skarpenberg, hvorimod Messe skulde holdes i Vor-Frue-Kirke for hendes Forældres Sjæle, og hendes Aarstid holdes Dagen efter Vor-Frue; Disciplerne skulde bedes hertil, og dem gives den Dag en Tønde Øl og 100 Brød, og skulde Ave Regina synges Maria til Ære (ibid.), jævnf. Hvitfeld (S. 93). Samme

me Dag og Tid skjænkte og skjødte hun til Bispebordet i Roeskilde den Gaard Soolt med alt Tilliggende (Bartholiniana T. 2 ell. C pag. 125) imod at der i denne Kirke skulde strax bygges et Alter, Treenigheden til Ære, og en Messe sjunges, og siden en Lov for Maria med Ave Marie, for hendes Faders, Forældres, Venners og egen Sjæl, Mandagen hvert Aar efter Trinitatis Søndag, og skulde Bispen da pleje Kanikerne vel med Mad og Øl, og om Aftenen tilforn i Vigilies, 1 lødig Mark til Deling, og Disciplene skulde faae 1 Tønde Øl og 100 Brød, og derfor sjunge Ave Maria for Vor-Frue Alter. Hun selv tilligemed Bisp Thetz af Odense, 4 Riddere og 2 Væbnere hang deres Segl for. (ibid.) Samme Dag, og venteligen samme Sted, skjænkte Dronningen med sit Raads Samtykke til Sorø Kloster, Godset i Kusetorp og Kattetorp i Løve Herred for de Tjenester det havde beviist hende og Forfædre, og for den Andel det havde forundt dem i deres Bønner og gode Gjerninger, og dette stadfæstede Kong Erik siden 1397 Tirsdagen efter Allehelgen. Dette Brev er trykt i Udtog i Langebeks 4de Tome S. 510.

Margrete Aar 1393.

Den 22de Julii samledes Gesandtere fra Stæderne Lybek, Hamborg, Stralsund, Gripsvald, Colberg, Thoren, Danzig, Campen i Lybek, hvor iblandt andet fastsattes, at for Usikkerheds Skyld skulde i eet Aar Ingen drage til Skaane eller Danmark for at salte Sild, eller nogen Kjøbmand, hans Gesell eller Knægt kjøbe Sildene; men havde Nogen, førend Forbudet blev ham bekjendt, gjort det, saa maatte han føre det med sig. Stralsunderne paatoge sig at gjøre Forbuddet saasnart som muligt bekjendt i Danmark, men Fogeden af Campen vilde herom skrive til sit Raad; Stæderne bleve ogsaa enige om, at intet Skib skulde gaae til Skaane, og ingen Kjøbmand kjøbe Sild af Skibe under Straf af

Margrete to Skilling Grot, og Enhver edeligen forpligte sig til at holde
Aar 1393. dette; ingen Fiskerskude maatte seile til Skaane eller Danmark for at fange Sild. — Den 29de September holdte Stæderne Lybek, Thorn, Danzig, Stralsund, Campen, Gripsvald og Stettin en Samling i Skaner og Falsterbode, hvor Dronningen og det danske Raad og den hende hengivne lybske Borgemester Westhof mødte, og blev der Adskilligt talet mellem Dronningen og hendes Raad paa den ene Side, og den meklenborgske Hertug Johan og hans Raad paa den anden, om den fangne Kong Albert. Hertugen gav med sit Raad tilkjende, at han i Henseende til Ret, Velvillighed og Venskab vilde henholde sig til Stæderne, hvortil Dronningen svarede, at hun i Alt vilde gjøre det samme, saavidt hendes Ære tillod det, ja antage deres Besked herom; Stæderne svarede hertil, at de ej vel kunde gjøre det, medmindre de hørte Begges Ret, hvortil Dronningen strax tilbød sig, og opregnede en Del deraf, men Hertug Johan og hans Raad svarede hertil, at Ingen var saa vidende om Retten, som Kongen selv, og forebragte derfor, at han maatte komme did; Dronningen svarede hertil, at det ej stod til hende, at lade Kongen komme did (heraf maa man slutte, at hun havde lovet de svenske Herrer, at han ej skulde komme fra Lindholm uden deres Villie) men vilde Hertugen og hans Raad ride til Lindholm, saa var hun dermed fornøjet; men han og Raadet gjenmælede, at det intet nyttede, og at de ej vidste hvorfor de skulde gjøre det; og som saaledes meget blev sagt frem og tilbage, som dels blev opskrevet, dels ikke, saa toge Stæderne følgende Beslutning paa Begges Behag: Dronningen skulde give Kongen Dag 2 eller 3 Aar, meer eller mindre, som man kunde forenes om, og til at overholde den skulde man til Forsikring levere Stokholm til 4 eller 2 Personer af hvert Raad, eftersom de kunde blive

eni-

enige om; kunde Kongen inden den Tid forliges med Dronningen, enten ved god Villie, Venskab eller Ret, saa skulde det blive derved; men kunde de ej forenes, da skulde han uden Svig igjen indgaae i Fængslet, og Stokholm ham igjen overgives, eller dem han dertil satte; men gik Kongen ikke ind i Fængslet, da skulde Stokholm overgives til Dronningen, eller til dem hun dertil beskikkede; men kunde de ej forenes om de 4 Personer, da skulde Stæderne afsige, om de vidste Nogen, som de paa begge Sider vilde fornøjes med paa samme Vilkaar; Hertug Johan og hans Raad svarede til det første, at han bifaldt det; Dronningen svarede, at hun og vilde gjøre det, saa vidt hun kunde med Ære, men hun maatte tale herom med Rigsraaderne af Norge og Sverrige, som nu ej vare tilstede, thi hun havde lovet dem ej heri at handle uden deres Villie, og det kunde hun ej forandre i; naar de kom, vilde hun berette dem Stædernes Forslag; Stæderne svarede hertil, at de havde berammet at holde en Dag i Lybek efter Jul, saasnart muligt, om hun imedens vilde tale med sit Raad og samle det til den Tid did, eller lade Stæderne vide sin Beslutning, saa vilde de nærmere tale herom. Derpaa begave Sendebuddene fra Lybek, Preussen, Stralsund og Campen sig atter til Dronningen om deres egne Sager, hvorpaa hun sagde, at hun nok havde formodet, at de ej saa fuldkommen havde forstaaet hendes Svar om Dagtingningen, saaledes som hun meente det, og gav hun nu saadan Besked: at hun gjerne vilde i Henseende til Kongen sætte det hen til Stæderne, naar de vilde give hende og hendes Riger saadan Forsikkring, som de kunde være trygge ved, saa at hun og Rigsraadet til den fastsatte Tid enten fik Kongen igjen i Bevaring, ligesom hun nu havde ham eller og Stokholm fri og "unbeworen" i sin og Raadets Magt, og at Stæderne og Rigsraadet saaledes og afgjorde hvori Forsikringen skulde

Margrete Aar 1393.

be-

Margrete Aar 1393. bestaae. Man seer heraf hvor forsigtig og langsom den kloge Dronning gik tilværks, da hun bestandig havde i Sigte den store Tanke at forene de tre nordiske Riger i et bestandigt Samfund, og hvorledes hun dog tilligemed vidste at holde Venskab vedlige med de mægtige Hansestæder, da hun af sin Faders Exempel havde lært, hvor farligt det var at lægge sig ud med dem. Man seer og heraf deres store Vælde, at de ligesom Dommere sadde i Norden. Efter dette rejste Sendebuddene til Ellenbogen (ɔ: Malmø), Ystad, Trelleborg og flere Stæder, efterdi de finge at vide, at mange Sild bleve saltede der, og for at hindre dette, og skreve de til Lybek, at de vilde tilskrive Kjøbmændene i Flandern og Engelland, at de skulde forholde sig efter Brevets Indhold til Lybek, saafremt der kom Sild fra de forbudne Steder. Endeligen berammede de at holde en Dag i Lybek paa Mariæ Renselsesdag, og at herom skulde skrives til Preussen og Lifland.

Langebek haver antegnet paa en liden Seddel, at i Bjørns af Skarsa Annaler (skrevne ved 1660) staaer under dette Aar: nogle Personer sagde da at Oluf, Margretes Søn, var gaaet ud (venteligen af Landet). Sligt staaer ej i nogen gammel islandsk Annal, hvoraf jeg slutter, at Bjørn har taget dette af den Beretning om den danske Prinds Henrik hos Wadding, hvorom mere siden.

Efter Petrus Olai (Scriptor I. 192.) kom den pommerske Prinds Erik først i dette Aar til Danmark, hvilket og bestyrkes ved det Micraelius (Altes Pommerland S. 391-92) fortæller, at hans Moder Maria, Dronning Margretes Søsterdatter, drog did med ham efter hendes Mands Død, skal vel snarere være efter hans Bortrejse til det hellige Land, saafremt han først er død 1394, og at Dronningen da fandt saadan Behag i den unge Eric, som

var

var kjøn, vel voxen og godt opdragen, at hun derfor besluttede at beholde ham hos sig, hvorvel jeg troer, at det længe har været hendes Tanke, saasom hun allerede 1389 lod ham antage til Konge i Norge. Micrælius vil, at han da var 14 Aar, og at det skete 1382, hvilket sidste er aldeles urigtigt. Hans Alder er uvis; thi da han efter Gram blev 75 Aar, saa var han født 1384, og altsaa nu 9 Aar; men andre lade ham opnaae en Alder af 78 Aar, altsaa var han født 1381, og følgelig nu 12 Aar. Nogle berette, at han egentlig hed Henrik efter sin Morfader, men at de Danske forandrede det til Erik, som de vare mere vant til, og i Grunden er Erik, Henrik, Hinrik eet Navn, kuns Udtalen er forskjellig. Hadorphs store svenske Rimkrønike (pag. 170) og Ericus Olai (V. 288) sige, at han først hed Bugislav, hvilket uden Tvivl er urigtigt. Margrete Aar 1393.

Den 29de Januarii tilstod Peder Steen af Huseby, Vabner, at han af sin Søster Cristine Bodatter, Priorinde af St. Agnetes Kloster i Roeskilde, og af det hele Convent der, havde paa sin Livstid forpagtet deres Gods i Sunbylillæ og Oppe Sunby i Jorlunde Herred, paa Vilkaar: aarligen at betale et Pund Byg, et Pund Rug det første Aar, og siden aarligen 2 Pund god Byg, og ligeledes 2 Pund Rug, og forsømte han det, da skulde de have Magt at gjenkalde deres Brev; efter hans Død skulde Afgifterne dog vedvare til Mikkelsdag samme Aar, og derpaa Godset igjen tilfalde Klostret. Han selv og 2 Kanniker i Roeskilde hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.)

Syvard Stenwey, Borgermester i Kjøbenhavn, gav den 2den Februarii sit Gjeldsbrev til Swartæ Claus, Indvaaner i Kjøbenhavn, paa 18 Mark Sølv i gode og gangbare hvide Penge, og overlod ham derfor nu sin Gaard i Kræmmer-Boderne. Han selv til-

Margrete Aar 1393. tilligemed Hr. Peter Lengæ, Kanik i Kiøbenhavn, og Andreas Holbek, Borgemester der, hang deres Segl for. (ibid.)

Den 25de Marts gav Barnum Erikssøn af Skarsehólm, Ridder, sit Gjeldsbrev udi Kalundborg, til den ædle Mand Herman kaldet Flæmming paa 20 Mark Selv i hvide gode og gangbare Penge, saa at hver hvid Penge skulde gielde 4 gode Lybekker, saaledes at den ene Kiøbmand kunde dermed betale den anden; han pantsatte derfor sit Gods i Klaby i Aars Herred, navnlig 2 Bryniegaarde, hvoraf den ene gav 6 Pund Sæd, og den anden 3. (ibid.)

Fra Roeskilde tilskrev dets Biskop Nicolaus Præsten Joseph Jonssen den 21de Maj, og meddelte ham Betjeningen af St. Martini Alter i Roeskilde tilligemed Indkomsterne deraf, og havde han ved sin Ring indsat sin Decanus Hr. Olav Pant paa hans Vegne, og til denne Collats sat sit Segl for.

Broder Jacob, Biskop Tez's, Vicarius i det aandelige (in pontificalibus) gav den 29de Junii et Afladsbrev fra Assens for 20 Dage til St. Laurentii Kirke i Kærhngedrop, saa at alle de, som til Kirkens Bygning gave Kalk, Bøger og Prydelser did, eller læste visse Bønner ꝛc. skulde nyde den. Dette Brev er trykt hos Pontoppidan (T. II. S. 241.)

Tre Præster ved St. Pedersk, St. Johannis og St. Laurentii Kirke i Wisby gave den 21de Julii tilkjende, at de havde faaet Brev af 16de Julii fra Henrik Markman, Officialis for Bisp Knud i Linkøping paa Gulland, og 3 andre Gejstlige, at 3 Wisby-Borgere havde meldt dem, og i Dominicanernes "Refectorium" edeligen forklaret, at de den 15de Julii havde hørt Hr. Heyno, Præst ved St Olai Kirke, sige paa Prædikestolen, at efterat Dominicanerne og Franciskanerne sadde i Skriftestolen havde ingen vir-

virkelig Præst mere været i Guds Kirke. Dette meldte Officialis og de 3 andre derpaa St. Olai Dag, det er den 17de Julii, for Biskop Knud, og at Præsten ved St. Olufs Kirke havde ydermere sagt, at siden den Tid havde Kirken ingen Præst havt, eller været godt bestyret, saa og at den der hørte en Præst messe, der var i en dødelig Synd, begik den og, og at saadan en Præst havde ingen Magt til at afløse, at Munkene vare ej andet end Folkeforførere, og havde han gjort mange berygtede Bøger i Rim-Gange og Skrift. Der de nu ej dristede sig til at afgjøre dette, saa havde de paalagt ham under hans Embeds Fortabelse inden en Maaned fra denne Tid at møde for Bispen, og imidlertid havde de suspenderet ham fra hans Embedsforretninger. (Diplom. Langeb.) Da Wisby var en stor Handelsstad, saa er vel ved Skibsfart kommen fra England did Underretning om Wiclefs Lære, og da det i de Tider, helst udi Norden, herskede meer end cimmerisk Mørke, saa er det glædeligt dog engang at treffe paa en Mand som kunde tænke. Imidlertid havde alle verdslige Præster fra Forstningen af bemeldte tvende Ordener bleve stiftede, været meget misnøjede med det de tilnærmede sig Skriftestolen tvertimod deres Indstiftelse.

Margrete Aar 1393

Ivar Fynson af Skyldebyergh solgte den 4de December til Henrik Walsrode, kaldet Alerna, Vebner, en Grund til at bygge paa i Vardeløse Sogn, Verdinghe By, og Bok Herred, for 18 Mark lybsk i gode hvide Penge, og havde han "lovbudet" og lovlig skjødet ham den. Han selv tilligemed de ærværdige Mænd Hennikin Røper og Mathias Brok, Vebnere, og 2 Bønder hang Sigil for. (Diplom. Langebek.)

Mariæ Besøgelseshistorie, som og Psalmen laudes virginis blev først indført og sungen i Slesvigs Kirke.

Den

Margrete Aar 1393.

Den 6te Januarii udi Itzeho stadfæstede de holstenske Grever Claves og Albert Bordesholm Kloster Kjøbet af adskillige Gods i de Sogne Brugge og Nortorp med tilliggende Herligheder, Landtienesten undtagen, dog paa Vilkaar, at de inden 10 Aar skulle igjen sælge dem for Kjøbe-Skillingen, eller og ligesaa meget af deres forrige Gods til den forrige Ejer, Syward Smalstede, kaldet Tøtike. Er trykt hos Westphal (II. 298). Den 1ste Maj gav Grev Claves tilkjende, at han havde forstrakt Zeghebode Krumedyk de Penge, hvormed han havde udløst sig af Kong Valdemars Fangenskab, og dette bevidnede 4 Riddere og 3 Knaper med ham, og hang alle deres Segl for.

Udi Miensted den 7de October gav Grev Johan af Holsten, Stormarn og Schawenborg ved sit plattydske Brev Byen Ny-Krempe lybsk Ret, og bekræftede dens gamle Grændser. Han selv tilligemed de Adelsmænd Carl af Pløen, Sigfrid Guckow, Ditleff af Bockwalde, Marqvard af Radmensdorff og Frederik von der Crempe og mange andre troværdige Mænd hang deres Segl for. Er trykt hos Westphal (IV. 3229–30).

I Archivet findes intet norsk Document fra dette Aar; derimod anføres 6 i Fortegnelsen paa de norske Breve af 1622, alle givne i Erics 5te Aar, som jeg anseer for 1393. Efter de islandske Annaler No. 427 kastede en Stormvind Holums Kirke tilligemed Taarnet ned den 28de December, og blev en Degn ihielslagen i den, men efter No. 411, som Biskop Johnsen følger, skede det først 1394.

I Aas overlod Sophie Jønisdatter den 16de Marts til sin Mand Tuwo Nielsen alt sit Gods i Halland og Skaane for 300de lødige Mark Sølv, i gode og gangbare Penge, saa at 5 Skilling Grot gjorde en Mark Sølv, undtagen nogle Gaarde, som

hun gav for sin Sjel, til St. Laurentii Kirke i Lund, en Gaard i østre Garstange, som aarligen gav 3 Skilling Grot i Landgilde, og saaledes gav hun ved dette sit Testamente adskillige Gaarde til Kirker og Klostere; af en Gaard i Leghé By i søndre Halland i Ysby Sogn gaves i Landgilde en halv Tønde Smør. Den Gaard i Ysted, som hun gav til Graabrødre-Kloster der, maatte hendes Mand indløse for 12 lødige Mark, og alt dette gav hun ham, fordi han for begges Nytte Skyld var kommen i stor Gjeld. Hun selv tilligemed Erkebisp Jacob af Lund, Abbed Jønes af Bekskov, Prior Ake af Ahus, Hr. Hannus udvalgt til Tomarp, og to Andre hang Segl for. (Dipl. Langeb.) Paa Kongens Vegne (saaledes kaldes Margrete her) tildømte d. 11te Junii Erlændh Knutsøn, og paa Laugmandens Vegne Nielis Andrisson, Nydale Kloster en Gaard og en Qværn i Tordedorpe, og samme Dag ligeledes en i Stensis. (ibid.) Udi Lena den 23de November solgte Thorsten Gøzstaffen til ærlige og velbaarne Mand, Hr. Niels Swartaskanung, Ridder, sine Ejendele i Drathorp i Ørby Sogn for 160 Mark svenske Penge, saa gode som de gik og gjaldt i Riget, saa at 6 Mark Svensk gjorde 1 lødig Mark. Han selv, Abbed Harald af Warnem, Pædhær Ribbing og Bæinct Andresson hang deres Segl for. (ibid.) Den 1ste Junii blev Knud Bosen viet til Biskop i Linkøping i Vadstena Kloster ved Erkebisp Henric af Upsal og Biskopperne af Aros og Wexis, og samme Dag skete og Fru Birgittes Skrinlægning, og bare de 3 Biskopper tilligemed Bisp Thorsten af Skara hende ind i Kirken, og satte hende paa det høje Alter i utallige Menneskers Overværelse, venteligen fra alle tre nordiske Riger. (Diarium Wadsten. p. 10. Lagerbring III. 635–36.) Margrete Aar 1393.

Margrete
Aar 1394.

Den 25de Januar opholdt Dronning Margrete sig paa Calmar Slot, og tilskrev derfra Hansestaderne et plattydsk Brev, at hun haabede deres Raad havde tilkjendegivet dem, hvorledes det ej var hendes Skyld, at der paa Dagen i Falsterbode ej blev sluttet Fred mellem hende og Hertug Johan, da hun ej kunde byde højere; hun haabede og, at de ej vilde tage det ilde op, at hun ej kunde sende Nogen af sit Raad til Samlingen i Lybek, da Tiden var for kort til at hun kunde tale med Nogen af dem derom, og derfor bad hun Stæderne om at være paa hendes Bedste. Imidlertid havde alle de af hendes Raad, som hun havde talt med, tilslaaet, at hun ligesaavel kunde betro sig til Stæderne som Hertug Johan, naar hun kun fik Sikkerhed for sig og sit Rige, som hun og var vis paa, at Stæderne vilde give hende, da hverken hun eller hendes Mand havde, med deres Vidende, fornærmet Kjøbmandene, og, om saa var skeet dem uafvidende, da kunde de rette det, som havde forbrudt det. Hun foreslog derfor at holde paany en Samling i Danmark, hvor der kunde handles om Freden og om Enighed tillands og vands, og bad om Svar herpaa, saaog ifald de havde isinde at bekrige Sørøverne, at de da vilde lade hende vide, om de vilde have Raad og Hjelp af hende. Dette sendte hun med sin Skriver Johan Bryms, til hvilken hun bad dem medgive Svar paa alt Dette, og om Freden imellem Hertug Johan og hans Hjelpere og hende og hendes Riger. Dette vigtige Brev findes i den haandskrevne Recessus Hansæ.

Paa samme Tid den kloge Margrete gav den rimelige Undskyldning om sine Raaders lange Frastand, lod hun af al Magt beleire Stockholm, som ene af ganske Sverrige holdt endda med Albert, ved de Herrer Abraham Brodersøn og Algot Magnusson, saa at derved stor Hunger opkom i Byen. Havde hun

kunnet erobre den, saa havde hun vel ej saa let sat Albert og Søn i Frihed. For at komme Byen til Hjelp, gik Fetaliebrødrenes Amiral Hugo med 8 store Skibe ladte med Korn og Malt ud fra Rostok og Wismar, og fulgte der nogle Riddere og andre anselige Mænd med. Maaske de ginge ud i December forrige Aar; thi det lader at de frøs inde i Januar; idetmindste viser et Brev af 24de Maj, at det var i Aarets Begyndelse og ej i dets Slutning, at de bleve indefrosne. De frøs inde ved Dalerne (maaske Dalers i Stockholms Skjær.). (Corner (col. 1168) kalder den urigtig portum *danicum* maaske en Tryk- eller Skriverfejl istedetfor *Dalicum.)* Hugo lod da hugge Træer i Skovene, lagde Skibene tæt sammen, og gjorde en Trævold om dem, som han idelig lod øse Vand paa, hvorved den blev ganske glat. Da de Danske saae, at han stod fast i Isen, førte de Krigsmaskiner og Katte, som opmurede Taarne kaldtes, derhen. Men Hugo lod vække om Natten; hvilken Aabning strax frøs libet til igjen, ja bedaktes endog med Snee som faldt. De Danske, agtende ej herpaa, førte en Kat frem, besat med mange bevæbnede Folk, hvorover Isen brast, da den kom paa Vaagen, og Katten sank med alle Folk. Da raabte Vitalianerne *Cas*, *Cas*, *Cas*, (maaske kask, det er: frisk). Vel bleve de Danske ved, af deres Maskiner at kaste Stene paa dem, men uden at gjøre nogen Skade. Saaledes kunde de Danske Intet udrette imod Vitalianerne, endskjønt de havde fire Gange saa mange Folk, som Latomus skriver. (Westphal. Monum. IV. 322.) Noget efter gik Isen op, hvorpaa Vitalianerne kom til Stockholm, og Byen blev forsynet med Proviant. Imidlertid var den dog tillands saa haardt indsluttet, at Besætningen ej kunde streife om i Landet. Vitalianerne kom lykkeligen tilbage igjen. Maaske de indtoge Visby paa Gulland; thi det er vist, at de Tyd-

Margrete
Aar 1394.

ske

Margrete Aar 1394. indtoge den i dette Aar, hvilket, efter Strelovs Sigende (guthilandske Kronike S. 186), skete, ved det Mange der holdt med dem. Rostokkerne skulle især have havt Del i dette Stockholmer-Tog, hvorfor de og afmalede Indfrysningen med de Danskes Stormløben, under Orgelverket i Mariæ Kirke i Rostok, hvor Franck endnu saae det 1705. (Franck Mecklenburg lib. VII. cap. VI. pag. 52.) — Udi Nykjøbing (i Sverrige) tilstod Fikke von Witzen, Ridder, ved sit plattydske Brev af 28de Februar, at have oppebaaret af den hæderlige og værdige Fyrstinde Dronning Margrete 900 lødige Mark ved Hr. Jacob Mus, Jeppe Axelson og Bymændene i Malmø og Ysted paa hendes Vegne, for det Gods, han havde solgt hende, nemlig Pabodenæs i Møre, og alt det Gods og Rettighed, han og Søster havde i Sverrige, og gav han herfor Dronningen herved Qvittering. (Dipl. Langeb.)

Den 8de Martii holdtes i Lybek en Samling af Stæderne Hamborg, Stralsund, Gripsvold, Stetin, Colberg, Thorn, Elbingen, Campen, Zirickze, Amsterdam, Riga, Dorpt, Reval og Lybek; og blev der skrevet til Kjøbmændene i Flandern, at de skulde bekjendtgjøre, at Ingen maatte, under Livs og Gods's Fortabelse, feile gjennem Norssund (ɔ: Øresund), og det samme skulde de lade Kjøbmændene i England vide. Hertug Johan af Meklenborg hans Raad, og Stæderne Rostok og Wismar, indfunde sig og, og klagede da Byerne over den Skade, som var skeet Kjøbmændene i Almindelighed, og endnu skete, fra dem, hvortil de svarede og bad, at Stæderne vilde hjelpe til, at deres Herre Kong Albert kom løs, og da skulde Skaden, som var skeet, nok erstattes Stæderne; men døde han uden at blive frie, saa vilde dog Hertug Johan indestaae Stæderne derfor. Dette benægtede Stæderne at antage, sigende, at Albert gjorde dem godt, saa længe han var

fri,

fri, nu skete dem ondt, saalænge han sad fangen, derfor kunde de ej tale til ham herom. Derpaa taltes om Sikkerhed paa Havet, og at Rostok og Wismar maatte hjelpe dertil. De svarede, at de det ej kunde gjøre, uden deres Herre blev løs. Man svarede hertil, at deres Magt var Stæderne kun til liden Nytte, men de skulde kun hindre, at Kjøbmændene ej bleve beskadigede af deres. Derpaa rejste de bort, men som de havde imedens raadført sig med dem af Preussen og Lifland, saa kom de igjen til en ny Samling og bleve da Hamborg, Preussen og Lifland beskikkede til at dagtinge med dem, og blev da Skadens Oprettelse og Søens Sikkerhed forbret af dem; hertil svarede de, at hvad Skade de havde tilføjet de tre Riger, det havde de gjort med Billighed og med Ære, men derimod forlangte de at vide, til hvor meget Skaden beløb sig, som de havde tilføjet Venners Land. De finge Beløbet, dog forbeholdt man sig videre at opgive, hvad man nu ej vidste. Hertil svarede de skriftligen, at deres Herre Hertug Johan og Raad, samt Stæderne, havde været samlede med Dronning Margrete i Skaane, og Falsterbode, for at faae Kong Albert løs, men endskjøndt han og Byerne Rostok og Wismar havde tilbuden Betaling for hans Befrielse, og for Freden, saa havde de dog intet kunnet formaae imod Dronningen, hvorfore de ydmygeligen bade, at Stæderne vilde med Raad og Daad hjelpe til Kongens Befrielse, da de ganske vist vare mægtige over ham, og derved vilde de forbinde Hertug Johan, Kongen, og deres Stæder og Lande til deres evige Tjeneste. Derefter igjentoge de, hvad de forhen havde sagt om Skadens Erstattelse ved Kong Albert, og det mere; men da Stæderne ej vilde indgaae dette, saa foresloge de at overlade til den preussiske Højmester denne Sags Kjendelse; vilde han ej, skulde hver Part vælge en Opmand, og kunde de ej enes om Dom-

Margrete Aar 1394.

Margrete Aar 1394. Dommen, da Højmesteren være Overdommer, saafremt han vilde; dersom deres Hertug Johan og hans Raad undsloge sig for at indgaae dette, som de dog ej haabede, saa vilde de to Stæder alene indestaae for hvad de efter Retten vare pligtige til; de vilde og gjengive, hvad endnu fandtes i deres Havne af deres Venners Gods, og formane dem af deres til at tilbagegive, hvad de havde, og anlægge Sag imod dem, som benægtede det; de vilde og, saavidt muligt, see til, at de Kapere, som vare i Søen, ej røvede Venners Skibe, som sejlede til Venners Land; hvad der endda fejlte i Erstatningen vilde de paa den venskabeligste Maade afgjøre; tilsidst bade de Stæderne at see til, at Kongen, som i sin Tid havde æret og beskyttet Kjøbmændene, maatte med sin Søn, Riddere og Knegte komme løs for Sølv og Guld, og han og Søn ej trænges ud fra deres kongelige Værdighed. (Diplom. Langebek.) Med dette Svar var Stæderne ej fornøjede, og forlangte, som og blev tilstaaet, at de strax skulde udlevere, hvad Gods der fandtes paa Skibene, og hvad der ej fandtes paa de Skibe, som de selv havde ladet bygge skulle de betale, om de vilde beholde det; hvad Skade der var skeet, hvor deres Herre havde været med, vilde de ej alene staae inde for, men derfor skulde han svare med dem; men hvor han ej havde været med, der vilde de alene staae inde for, naar det ikkun var sket fra deres Havne, men at dermed maatte vare til St. Hansdag, og overlode de til Stæderne hvad Borgen herfor skulde stilles, men bade paany Stæderne at mane Dronningen om at lade Kongen løs for en mulig Summa, og naar hun ej vilde, da at bekrige hende med dem. Stæderne svarede, at de havde alerede med megen Bekostning arbejdet paa hans Befrielse, og de vilde gjerne endnu videre skrive derom, men med Dronningen derfor at indlade sig i Krig, dertil havde de nærværende Sendebud ikke

Fuld-

Fuldmagt, men enhver vilde derom tale med sit Raad. De tvende Stæder gave nu tilkjende, at de havde befalet deres Skibe ej at bekrige Kjøbmændene, som sejlede til venskabeligt Land; og gjorde nogen det, da skulde han ej mere have Lejde i deres Stæder og Havne. Stæderne vedtoge nu, for at frede Havet, Lybek at udruste 6 Kogger med 100 Bevæbnede paa hver og en Skude og Snekke ifølge med hver; Stralsund 4 Kogger paa samme Maade; Gripsvold, Anclam, Wolgast og Demin tilsammen 2 med 120 Bevæbnede; Stetin, Ny-Stargard, Golow, Gartz, Grisenhagen, Damme og Camin 2 Koggere med 200 Bevæbnede; Colberg, Royenvelt, Stolpe, Treptov, Grisenberg, Wolyn 2 Koggere med 80 Bevæbnede, Preussen 10 Koggere med 90, Campen 2 Koggere med 4 Rhinskibe (Rynshipe, maaske det betyder runde Skibe) med 300; Dordrecht, Amsterdam, Stavern, Hardewyck og alle Stæderne ved Zuyder-Søen, Campen undtagen, 2 Kogger med 200; Zeeland 4 med 400 og Lifland 2 med 200; med hvert Hundrede Bevæbnede skulde være 20 Skytter med fuld Vaaben og gode Armbøsser; herpaa skulde hver By give Svar 14 Dage efter Paaske, og til Pintse skulde alle de fra Zuyder-Søen, Holland og Zeeland være færdige at sejle med Koffardiskibene fra Flandern og England til Øresund; de fra Lifland og Preussen skulde være færdige til samme Tid, og møde dem der, og alle skulle de lyde hvad Hovedsmanden befalede; og hver den Sømand, som nu var forbunden og slog sig til Sommer fra dem, skulde være fredløs i hver Hanse-Stad; og mange strænge men nødvendige Anstalter bleve føjede mod de Stæder, som ej vilde hjelpe til denne fornødne Krig; til Formændene i Colberg og de flere Byer blev der skreven om at tilholde de dem underliggende Byer at udruste Skibe og Mandskab; Pundskat lagtes paa de Byer som ej bidrog til Udrustningen, og dog bereiste Søen; Hamborg al-

Margrete
Aar 1394.

Margrete Aar 1394. allene befriedes herfra for de store Omkostninger den havde havt med at frede Elven. Hvad Pundskat der samledes i Skanør, den skulde Fogeden af Campen oppebære, og i Falsterbode skulde der indsamles i hver Vitte, og nedlægges i Zirikzees Vitte, og siden flyes til Fogeden af Campen; de som ej vare Kjøbmænd og ikke forbundet, og ej vidste af Forbudet at rejse til Skaane, de maatte faae deres Sild igjen; de som beskyldtes for at have besejlet Skaane og Danmark for at salte Sild, og ej kunde dem overbevises, maatte fri sig ved deres Eed; i Henseende til de Borgere af Preussen som havde i afvigte Høst saltet Sild i Danmark og i Skaane, da var det tilkjendegivet at hver Stads Sendebud skulde berette sine Borgere det, og havde de ej faaet det at vide, saa vare de uden Skyld, men Godset havde de dog forbrudt, og skulde tilfalde den Stad, hvor de vare Borgere. Lybek, Hamborg og Lifland havde fuldbyrdet det. Til Dronning Margrete blev skrevet, at de gjerne havde seet, at den højbaarne og berømmelige Fyrstinde havde efter Aftale sendt sit Raad, men siden hun nu forlangte en Dag i Danmark, saa vilde de til St. Hansdag skikke deres Sendebud did, om hun tænkte at faae sit Raad samlet til den Tid, som og dem, som i hendes og Søns Tid var klaget over at have beskadiget Kjøbmændene, og hvis Navne vare skriftligen indgivne, og at hun imedens vilde tænke paa, hvad der kunde befordre Freden, og paa Kongens Befrielse, hvortil de gjerne vilde hjelpe, da de ikke længere kunde taale den nærværende Krig og Kjøbmændenes Skade. (Diplom. Langebek.) De preussiske Sendebud klagede over, at dem var skeet stor Skade fra Danmark ved Sørøveri og Strandgods fra lang Tid, og forlangte, at om Dronningen vilde ej skaffe dem Ret efter Privilegierne, at Stæderne da vilde bekrige hende; Stæderne svarede hertil, at de vilde holde en Dag med

Dron-

Dronningen, og da alvorligen tale herom, baade om deres og anden Skade, og naar de havde faaet Dronningens Svar, da kunde man videre tale herom. Den 5te Junii overgav udi Utrecht den keiserlige Notarius Gottfried van der Krempen paa Lybeks Vegne et Skrift til de hollandske og zuydersøiske Stæder, hvori foresloges, at da de preussiske Stæder havde besluttet at formere deres Udrustning endog indtil 1000 Mand, og Stralsund ogsaa at ville gribe sig an af alle Kræfter, saa haabede Lybek, at disse Stæder og gjorde det, og at de lode møde i Helsingborg, hvor Dronning Margrete havde ladet Lybekkerne vide, at hun vilde holde en Dag i Aar. (ibid.) De fra Amsterdam svarede hertil paa egne og Zirikzees Vegne, at de laae færdig at afreise til Preussen, men paa Spørgsmaal, om de ej vilde komme til Dagen i Helsingborg og der oppebie de andre Stæder, svarede de, at de vilde gjøre det, om de fandt Preussere der, men benægtede at blive der, om de fandt Lybekker og Strassunder for sig; Campen svarede gjerne at ville gjøre hvad der forlangtes, om Amsterdam vilde bie til den blev færdig; alle de andre Byer svarede, at de ej kunde reise, siden Amsterdam, Zirikzee og Campen ej vare enige. Margrete Aar 1394.

Udi Stokholm den 24de Maj udstædte de 2 Riddere Ramhold Sanewitze og Bosse van deme Kalende (udentvivl Meklenborgere) og 8 Knaper, hvoriblandt en Skipper, et plattydsk Brev, hvorved de stiftede, efter Overlæg med de gode Folk, som havde ladet sig med dem bestille i Isen paa Voerden ved Dalerne, dog med deres kjære Herre Kong Alberts, og den der bleve Konge efter ham, hans Bifald, en evig Messe af deres egne Midler, Gud til Lov, og til Ære for det hellige Kors, det hellige Blod, St. Jorgen, St. Gertrud og alle Helgene, udi Stokholms Bykirke, til Taksigelse, at Gud havde bevaret dem fra deres Fiender,

Margrete og skulde Præsten Herre Johan Østerburghe forestaae de Gaaer 1394. ver, som dertil skjænktes, og holde Messen, baade for deres kjære Herre Kongen, alle Hans og for dem Alle. (Diplom. Langeb.)

Den 10de Junii gav Abraham Brothersøn og Jacob Billæ, Riddere, og 8 Væbnere et Brev ud i Openstein udi Adskilliges Nærværelse, hvorved Beynt Sture paa sin Moders, Fru Ingerds og egne Vegne, Berthord paa egne, Jesse Beyntsen paa de Brødres Jons og Folkis Vegne skjødte og overgav til Dronning Margrete al den Ret og Del, de havde i Stedet, hvor Fæstet Openstein stod paa, som og til Rynth, og tilstode, at de havde faaet fuld Betaling derfor, som og for den Tid, hendes Fader Kong Valdemar havde besiddet det. Herre Abraham Brothersøn skulde paa Dronningens Vegne betale Jesse Beyntsen med Kronens Gods paa et andet Sted for det Gods Asdorp og for Stedet hvor Openstein laae, om han dertil nogen Ret havde; de saae og paa, at alt dette blev Dronningen skjødet paa Thinge i gode Mænds Paahør efter Landslovene. (ibid.)

Udi August holdt Dronningen den berammede Dag og Dannehof i Helsingborg, og der venteligen udgav hun den 10de August det Brev, hvorved hun overlod til Bæncz Stwras Moder, og ham selv og deres Arvinger, saa meget Gods, som hun hidtil havde havt af hende og Kronen i Kind, for det Gods, som hun og Søn havde overladt Dronningen i Kind ved Openstein, og for den Ret de havde til det Sted, hvorpaa Openstein er bygget, og hvad dertil ligger. Hun selv tilligemed Hr. Svarte Skanungk, Ridder, Nyls van Skarzow og Swen Stura hang deres Segl for. (ibid.)

Den 15de August toge Lybekkerne og de andre Hansestaders Sendebud over til Helsingborg med en stor Flode for at handle med Dronningen om Kong Alberts Frihed. Men denne Samling fik

en

en hastig Ende, thi paa et Værtshus hvor Danske og Tydske vare samlede, kom det først til Ordstrid imellem dem, derpaa til Slagsmaal og endeligen til Drab. Da Gregorius Swerting, Borgemester i Stralsund, mærkede dette, vilde han løbe til Dronningen paa Slottet, for at underrette hende herom, paa det hun kunde styre tilrette, men paa Gaden blev han hugget i Hovedet af en rasende Dansk, saaledes at han strax døde, hvorpaa alle Hansestædernes Sendebud ufortøvet forlode Helsingborg og droge hjem. Dette var Frugten af Mangel paa Vagt og staaende Krigshær. Venteligen vare de Danske og Tydske beskjænkede efter de Tiders Vis. Margrete Aar 1394.

Udi Nykjøbing (uvist om det i Falster eller i Sverrige, dog rimeligere det første) stadfæstede Dronningen den 22de September Lunde Capitels Friheder, givne ved hendes Søn Kong Oluf, og forrige Konger. (Diplom. Langeb.) Den 31te October fra Kjøbenhavn tilskrev Ylgis Peterson, Skipper, den ærbare og naadige Dronning Margrete, ved et plattydsk Brev, at ham ingen Skade under hendes Lejde var tilføjet i hendes Land, enten af hende selv, hendes Hovedsmænd eller Folk; til Bevis hang han og Heyne Hoppenbir, Skipper, deres Segl for. (ibid.)

Pave Bonifacius (Bzovii Annal. ad an. 1394 № 10 p. 166 a) søgte ved Kejser Wenceslaus og andre Nordens Førster, som og ved Breve og Sendebud, at befri Kong Albert af sit Fængsel. Skade, at Bzovius ej har ladet trykke nogle af hans Breve herom.

Fra Rom den 1ste April udstædte Pave Bonifacius en Bulle, hvorved han gav efter Dronning Margretes Forlangende alle de Personer af hendes 3 Riger, som efter Løfte ej kunde paa Jubelfesten besøge Kirken i Rom, samme Aflad, naar de besøgte Wadstena Kirke og Kloster; og skulde Bispen af Linkjøbing dertil be-

Margrete Aar 1394. skikke 30 Præster. Men som Bispen befandt sig langt borte, saa beskikkede Paven sin Capellan, Magister Johan Ottesøn, Provst i Wexio, til at sætte dette i Værk. Denne Aflad stod paa i en hel Maaned og Paven forlængte den endog, efter Dronningens Begjering, for simple og troendes Folk, som stode i den Tanke, at den varede længere. Denne Aflad og Jubelaar stod paa i en hel Maaned udi Wadstena fra den 14de Junii, og indfandt sig der en overmaade Mængde Folk. (Diplom. Langeb.)

Swen, Biskop af Børglum, tilskrev den 18de Julii fra sit Slot Sæelstorp, Provsten Johan og Kannikerne ved Viborg Kirke af Augustiner-Ordenen, og overlod dem med sit Capitels Samtykke al Jurisdiction over Læsø for 2 Mark Sølv aarlig Afgift, efterdi de dog forhen besadde det Verdslige i den hele Ø ved Kongers, Bispers og andre Troendes Gaver, og dette havde forhen givet Anledning til nogen Strid ved det hans Formænd og deres Officiales vare gangne for vidt; dog forbeholdt han sit Sæde Skilsmisse mellem Ægtefolk, Kirkers og Kirkegaardes Indvielse, Manddrab og voldeligt Angreb paa gejstlige Personer. Dette Brev er trykt hos Pontoppidan (II. 242).

Den 6te August gave de i Helsingborg ved Dannehof forsamlede Bisper et Afladsbrev til Elfvedsted Kirke og den 10de ligeledes til Kerndtorp og vare de: Erkebisp Jacob af Lund, Bisp Peder af Aarhus, Tezo af Odense, Eskild af Ribe, Thord af Strengnæs, Eysten af Oslo, Henning af Wexio, Henric af Orkenøerne, Winold af Færøerne, og Johan af Christopolis (som jeg ikke kjender, venteligen in partibus). Dette sidste Brev er trykt hos Pontoppidan (II. 243). Paa Slet Herredsthing efter den 14de bevidnede de 9, som sadde i Retten, hvoraf Peder, Abbed af Vitskøl var den første, at den beskedne og ærlige Mand Andreas

Glob

Margrete Aar 1394.

Glob havde overladt til den beskedne og ærlige Mand Peder Andreæsen, kaldet Munk, alt sit Gods, som forhen var ham pantsat, indtil han eller Arvinger kunde indløse det. (Diplom. Langeb.) Den 18de September solgte Pr (Pritbor) og Johan Podbus, Brødre, til Bisp Peder af Aarhus en Gaard udi Roeskilde paa den almindelige Gade, som en vis Willekin havde pantsat til deres afdøde Fader Henning Podbus, Danmarks Drost. De selv tilligemed deres Herr Broder Tezo, Bisp af Odense, hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Da dette Brev viser, at den mægtige Drost var allerede død 1394, saa har jeg ladet det trykke herved. Han blev begravet i Sorø Klosterkirke ved Valdemar den IVdes Hoved, og laae der mange flere af hans Slægt og Afkom. Han var ej allene en fornem Mand, men og en virkelig stor Mand. Som Schwartz (Pomm. Lehnhistorie pag. 634-35) vidner, havde han, foruden disse tre Sønner ogsaa een, ved Navn Borantd, men Pritbor, den 4de af det Navn, fortsatte Slægten, som endnu blomstrer, og delte sig i 2de Linier, den danske og rygenske, og besad denne Pritbör og hans Søn Claws tilsidst hele Slægtens Gods; den danske Slægt, som nu er paa Rygen og i Sverrige, og ere Grever, blomstrede [illegible] for nærværende Tid.

Tydemand, Føged i Sundherred, Fin Aagesen af Løghetwet, Strue Ranzow, Johan Esth af Cleynestorp, Absalon Cragelund af Thwet, Tuo Skytte af Sandrum, og Johan Zwitch, Væbnere, bevidnede, at den 30te September havde paa Sundherreths Thing Erland Eghslund, Væbner, fremlagt et Thingsvidne af 8 Mænd, for at Faderen til en vis Brenne Christjernssøn havde med sine Brødres, og alle sine Beslægtedes Samtykke, overladt til bemeldte Erland al Ret til Jorden, i Anledning af bemeldte Brennes Drab, saa at han, efter Sjel-

lands

Margrete Aar 1394.

lands Lov oppebar og udpressede af Manddraberne al Bod, som og skeet var, og derfor qvitterte bemeldte Erland dem for Brennes Drab, som og for al Fejde, der herefter kunde heraf opkomme. (ibid.)

Nicolaus Mus af Kagylthweth, Præst, 2 andre Præster, 3 Væbnere, og 2 andre Personer, bevidnede at de vare tilstede paa Hornsherreths Thing den 16de November, da Jacob Pedersøn fik paa den hæderlige Herres, Christjern Wendelbo, Ridders, Vegne et fuldstændigt Thingsvidne, uden nogen Undtagelse, paa at den Grund, hvorpaa Gaarden Lunholm nyeligen er bygget, havde fra gammel Tid med Rette tilhørt afdøde Ridder Nicolaus Buggy, og Christen Wendelbo faaet den med sin Hustru Elene Buggys Datter. (Diplom. Langeb.)

Udi Roeskilde den 6te December frasagde Folmar Jacobssøn af Høgrstorp, sig al Ret og Tiltale til Roeskilde Bisp Nicolaus for hvad Skade han havde lidt, imedens han havde Kiøbenhavns Slot og Fogderi af Bispen; tvertimod han tilstod at være fuldkommen tilfredsstillet. Han selv, hans Broder, Herr Nicolaus Jacobssøn, Kannik i Roeskilde, og hans Beslægtede Andreas Oluffsen af Menthy heng Segl for. (Diplom. Langeb.)

Anskar, Minoriternes Provincialis i Dacien, døde, efterat have forvaltet dette Embede i 4 Aar.

Udi Slesvig den 13de December gav dets Biskop Johan 40 Dages Aflad til alle dem, som besøgte, eller skjenkte noget til St. Gertruds Kirke udenfor Rostok. (Diplom. Langebek.) Den 25de Januar overlod og skjenkte Schake Rumor, Knape, en Husue i Landsbyen Goren til Bordesholm Kloster, for deraf at indkjøbe Vox, Viin og Oblater til Alteret ved den af ham stiftede Vicarie. Han selv, tilligemed Marquard Rumor, Søn af hans

hans Broder Claus, hang Segl for. (Westphal II. col. 299.) Brødrene Ditleff Lüdeking, Otto og Henneke kaldte von der Wensien, Knaper, overlode den 13de November til Utersen Kloster deres Gods Corten-Mohre for 900 Mark Hamborger Penge, og ginge 4 Knaper i Borgen for dem. Desuden lovede Sælgerne dette efter Landets Skik under Fred og Ban, Sele og Warand. De holstenske Grever Otto og Adolph, hans Søn, stadfæstede dette Salg den 13de December for at blive delagtige i alle de gode Gjerninger, der skede i Klosteret Dag og Nat. Disse to Breve ere trykte hos Westphal. (IV. col. 3480–82.) Margrete Aar 1394.

Saasom Stralsunderne havde ladet putte i Tønder adskillige Adelige fra Prignitzer-Mark, som de havde fundet blandt Sørøverne, saa vilde deres Beslægtede der hevne dette, og droge op mod Byen under Anførsel af Claus Mollin og en Moltike, men Stralsunderne joge dem paa Flugt ved Slottet Gutzkou og dræbte begge Anførerne. (Francks Mecklenb. lib. VII. cap. VI. p. 51.) Men Ditmar henfører dette til 1395. Efter samme Læsemester Ditmar blev Hertugen af Pommern over Sverin (altsaa Wratislaw den VIIde) dræbt i dette Aar af sin Fiende, som var en stor Røver. Er dette rigtigt da kan han ej være død 1392 efter Schwartz (Pom. Lehnhistor. 475) mindre i Ungarn. Efter Hvitfeld (S. 92) blev han syg udi Constantinopel, hvorfra han bragtes til Zenderin (er mig ubekjendt) hvor han døde paa Rejsen til det hellige Land; men han maa da være kommen tilbage fra denne Rejse. Vist er det at han i det tidligste ej kan være død førend 1393. Foruden Sønnen Eric, som alerede var valgt til Konge i Norge, og opfødtes hos Dronning Margrete, efterlod han sig en Datter ved Navn Cathrine, som siden ægtede Johan, Pfaltzgreve ved Rhin, og fødte hun

Chri-

Margrete Aar 1394. Christopher, kaldet af Bayern, der blev Konge over alle 3 nordiske Riger efter Eric. Wratislaw døde i sin bedste Alder.

I det kongelige Geheime-Archiv findes 4 Breve fra Norge; det første er udstædet af Torgiuls Torgiulsen paa den første Onsdag (altsaa den 1ste Januarii, om derved forstaaes af Aaret) udi Kong Erics 5te Aar; det andet af Hakon Torgeyrsøn ligeledes i Erics 5te Aar paa den tredie Dag i Ugen (hvilken maa da have indfaldet den 6de Januarii (det tredie er dateret den 22de September 1394 og udstædet af Prior Johan ved St. Mariæ Kloster af Bernhardi Orden udi Bergen, og bliver derved en vis Nicolaus Henrichsøn med Hustru indtaget i Broderskabet, og faaer Del i alle dets gode Gjerninger. Det er paa Latin. Den fjerde er en norsk Skraa for St. Olufs Gilde. Den er bleven meddelt salig Schøning af Præsten Schnabel, og synes dette Gilde at have været i Sundhords Lehn. Da man har saa slige Ting fra Norge, saa har jeg ladet den trykke udi Bilagene.

Vilsin blev viet af Vinold, Erkebisp i Nidaros, til Bisp i Skalholt, og kom samme Aar did og holdt sin første Messe den 14de September i Skalholt, hvor han gjorde saa stort et Gjæstebud, at man syntes aldrig at have seet dets Lige i Island. Der kom Bisp Peder af Holum og de udvalgteste Mænd fra Nord-, Vester- og Sønder-Kanten af Landet; der blev intet andet drukket end tydsk Øl, og det af det dyreste. Med dette Aar slutte de gode Flatteyar-Annaler.

Thorsten, Biskop i Scara, udstædte i dette Aar en Vidisse af den svenske Kong Johannis og et andet af den svenske Dronning Cathrina, Kong Eric Lespes Gemahlinde, og hendes Fader, den svenske Hertug Birger af 1280 om Gaver til Gudhem Kloster. (Diplom. Langeb.) Udi Vadstena den 21de Junii

stade-

stadfæstede Ridder Knuth Algotsøn Gaven af det Gods han havde givet til bemeldte Kloster, da hans Datter Ingefred gik derind; deri siger han, at hans Moder var først gift med Harald Brynjolfssen, som avlede med hende Matritta, Ellen og Brynjolfwer, og siden med Algot ham selv og hans Broder Bængt, og døde hun førend hans Fader, som sad længe ugift. (ibid.) Den 27de April døde i Wadstena den norske Fru Brynild, som længe havde været Enke, og var hun nu Søster der. Margrete Aar 1394.

Keiser Wenceslaus skrev fra Prag den 14de Marts og stadfæstede derved alle Privilegier ꝛc., som hans Formænd havde givet Riga Kirke, og til at holde over dem befikkede han Kongerne af Danmark, Sverrig, Norge og Polen, Churfyrsterne af Trier, Maintz og Cöln, Erkebispen af Magdeburg, Hertugerne af Stettin, Meklenborg, Geldern og Jülich, Borgemesterne af Lybek, Stralsund, Riga og Dörpt, samt alle Vasaller af Rigas og Dörpts Kirker. (Diplom. Langeb.) Aar 1395.

Omtrent ved Christi Opstandelsesfest, den 20de Maj, ifølge Recessus Hansæ, hvilket udentvivl er rigtigt, men efter Læsemesteren Ditmar den 30te, droge Sendebud fra Lybek, hvoriblandt Borgemester Westhof, fra Stralsund, Thorn, Elbing, og Danzig over til Skaane og Falsterbode for at handle med Dronning Margrete om Kong Alberts Løsladelse. Der vare og tilstede Grev Albert af Schwartzburg, Comptur fra Zirikze, og Johan Torgersen, Procurator fra Marienborg, begge Ambassadeurer fra Preussen. De handlede der først med Dronningen og Hertug Johan og Kongens Raad om at følge den Dægtingning, som var berammet til Helsingborg, og den i Wordingborg, hvorved fastsattes, at Enhver skulde beholde sin Ret ubeskaaren paa begge Sider,

Margrete Aar 1395.

og dersom de følgende Dagtingninger Intet afgjorde, saa skulde de intet gjelde. Og som man forud havde besluttet, at Fred og Sone skulde forsikres, saa spurgte man Dronningen ad, hvorledes Freden skulde lyde, hvortil hun svarede, at hun paa Stædernes Forviisning vilde give den paa 3 Maader: Stilte Albert og Søn sig igjen udi Fangenskab, da skulde den vare 9 Uger, førend den opsagdes; betalte han Penge, da et Aar; men overgaves Stokholm til hende, da skulde en stedig Sone være; og til Forsikring at Freden og Sone skulde holdes, da vilde hun love det til Herrerne af Meklenborg, deres Riddere og Knægte og Stæder, og til Kongen og hans Søn, naar de vare blevne løsladte; i Henseende til Staden Wisby, da vilde Dronningen forhen have det til Landet, men for Sendebuddenes Bøn, og af Kjærlighed til dem, saa vilde hun overlade Landet til dem, og sig selv forbeholdt hun Byen; hvad dens Hjelpere havde førend den 24de April tillagt Byen, det skulde blive ved dem; men Alt, hvad de havde tillagt den efter den Tid, det skulde tilhøre hende; den Fred, som var gjort mellem Byen og Landet, skulde forsikres; Dronningen havde givet Kongen et halvt Aar Dag, for at tage imod Stædernes Borgen, det syntes hans Naade at være for kort; hvorfor Sendebuddene bade hende høiligen, at hun vilde give ham Tid indtil Mikkelsdag 3 Aar omme, men blev han ved det halve Aar, da skulde det være paa hendes eget Eventyr, og ej paa Stædernes; døde enten Kongen eller hans Søn inden det halve Aar, da skulde de andre holde alle Dagtingningen, men døde de begge inden den Tid, da skulde Pesterman[illegible] være fri; men gaves 3 Aar, da vilde Stæderne gaae i Borgen, og døde een af dem imedens, da vilde Stæderne gaae i Borgen, og døde de begge, da skulde Dronningen enten faae Penge eller Stokholm; alle de, som vare blevne fangne ved Krigen,

skulde

skulde faae ligesaa Aar og Dag, som han, og gaae igjen ind i Fængsel, saafremt Kongen og hans Søn gik ind; men fik Dronningen Pengene eller Stokholm, da skulde Kongen, hans Søn og alle Fanger komme løs, dog undtog hun dem, som havde i Helsingborg lovet Løsepenge, nemlig de Herrer Jon Ruth, Arvid Bentzon og Jon Darre, som skulde udløse sig til Paaske næste Aar; Sendebuddene rede derpaa til Lindholm; og blev der i Kongens, hans Søns, Dronningens og hendes Raads Overværelse en Fred gjort og antegnet af begge Parter, og Breve derpaa udstædte. Dronningens udstædtes til Lindholm den 17de Junii af de 3 Rigers Erkebisper, 4 danske Bisper, 3 svenske og 2 norske, og indeholdt at Stædernes Sendebud havde dagthinget om Fred mellem Kong Albert, hans Søn Hertug Eric, deres Tjenestemænd og Hjelpere, og mellem Dronning Margrete, hendes Tjenestemænd og Hjelpere, og ginge disse geistlige Mænd i Borgen herfor, og skulde den vare til Mikkelsdag om 3 Aar, baade til Lands og Vands; forbleve Albert og Søn i Live, og ginge til den Tid igjen ind i Fængsel, da skulde Freden opsiges 9 Uger forud; bleve Pengene betalte, da et Aar, men overgaves Stokholm, da Freden blive stadig; skulde Nogen af dem forinden bække Freden, da skulde de Alle staae imod den, og om Nogen af dem hjalp ham, den da ansees ligesom han. Kongen, hans Søn og Hertug Johannis Hjelpere skulde beholde Visby og den Del af Gotland, som de inde havde den 24de April, og Dronningen ligeledes, hvad hun indtil den Dag havde, og de andre tilbagelevere, hvad de efter den havde taget i Besiddelse, og kunde de efter de 3 Aar ej forenes om Gotland, saa skulde dog Freden endda staae et Aar der; saa længe Freden varede, skulde Handelen gaae, som fra gammel Tid, men Ingen imedens bygge ny Slotte eller Fæstninger i Sverrige el-

Margrete Aar 1395.

Margrete Aar 1395. eller paa Gotland, dog maatte man vedligeholde de gamle; Saasnart Albert og Eric var frie, skulde de ved deres Breve forsikre, at ville holde denne Fred. For denne Fred lovede bemeldte Erkebisper, og Bisper, Svenske og Danske, saa og 50 danske Riddere, og 63 Andre, venteligen Væbnere, baade til Kongen og hans Søn, saa og til dem, som havde lovet for dem, Hertug Johan den Ældre, (altsaa levede han endda) og Hertug Johan den Yngre af Meklenborg tilligemed adskillige Riddere, Knaper og Andre. Om nogen af Forloverne døde, eller ej hang Segl for, saa skulde det dog ej gjøre mindste Skaar i Freden. (Dipl. Langeb.) Ligesaadan et Brev beseglede Johans Riddere, Knægte og Stæder paa Kongens Vegne, og haves dette Brev hos Hvitfeld pag. 97–104. Disse tvende Breve bleve oplæste for Kongen og Dronningen, og deres Raad, af dem bevilgede, og derpaa Segl forhængte af Vedkommende. Derpaa blev tre ligelydende Afskrifter gjorte af dem, hvoraf Kongen og hans Søn beholdt det ene, Dronningen det andet, og Stæderne det tredie. Man vedtog, at Freden skulde strax gjælde, og ingen Kapere være i Søen efter den 25de Julii, og skulde Havnene Rostok, Wismar, Wisby og Stokholm strax sluttes, og derfra Ingen udgaae, som beskadigede enten Dronningen, eller Kjøbmændene, og gjorde Nogen det, da han dømmes. Naar Albert og Søn kom frie, saa skulde den ene Afskrift gives dem under en saadan Formular: "Vi Margrete bekiende, og tilstaae at bekræfte herved Freds-Brevene, og ville vi uden al Svig og List holde deres Indhold i alle Maader." Derefter gave Stæderne tilkjende, at om nogen af begge Parterne brøde dette Forlig saa vilde de herefter ej have med den hele Sag at gjøre, hvilket Kongen, Dronningen, og begges Raad have givet Bifald; ligeledes, at om Kongen og Søn, imedens herpaa arbejdedes, undkom

fra

fra Dronningen, eller og Brevene forgik paa Søen, saa skulde dog disse Dagtingninger holdes. Margrete Aar 1395.

For at give Beslutningen angaaende Sørøverne des større Vægt, havde Lybek alerede den 11te Junii ladet gaae 20 store Fredsskibe og Snekker udi Søen, med udvalgt bevæbnet Mandskab, under Anførsel af 4 Hovedsmænd, af Raadet, og holdte de Søen til efter Mikkelsdag, og rensede det for Fetalie-Brødrene, hvilke derover ginge fra Rostok og Wismar ind i Nordsøen, overfaldt Bergen anden Gang, og plyndrede der meget Gods og Klenodier, Guld, Sølv, Husgeraad og Fisk fra Kjøbmændene og fra de Norske, og førte det tilbage til Rostok og Wismar, hvor de delte det med Borgerne; om det er denne Gang, eller i et senere Aar, skal jeg ikke sige; det er vist, at det skede, hvad Cranzius fortæller (Norvagia lib. VIII. pag. 750.) at Bergen brandte let, fordi Húsene vare af Træ, og at Vitalierne da finge der en stor Del tør Frugt (tostas fruges) som Stæderne havde ført did, da Landet havde ej selv nok af den Vare. Men, som de siden mærkte, at de ej vare sikkre der, saa delte de sig, nogle ginge til Friesland, og røvede Kjøbmændene der, andre gjorde det samme i den spanske Sø, og en stor Hob drog til Rusland, og kom blandt andet til Viborg i Karelen, og ginge i Neva. Deres Anfører vare: Deke Michels, Wichman Wygboldt og Claws Styrtebeker. Besynderligt er det, at de islandske Annaler ej tale om denne nye Plyndring af Bergen, men Ditmer melder den alt for omstændelig, til at den kan drages i Tvivl. Krøniken af Riddageshus (Leibnitii Script. II. 81) benævner dette og korteligen, og Corner (col. 1170–71) omstændeligere, efter Ditmar; han vil og, at de Vitalianer, som ginge til Rusland, bestode kun af 400 Mand, og at de komme til det caspiske Hav, hvor han fortæller adskilligt Fa-

bel-

Margrete Aar 1395.

belagtigt om Jøder og brune Mennesker, dog kom efter omtrent et ½ Aars Forløb ej fuldt den halve Del tilbage til Tydskland, ledsagede af en Westphaler efter Solens Gang.

Men Stæderne vilde ej indgaae Forsikkringen at betale 60,000 Mark fint Sølv for Alberts og Søns Løsladelse efter 3 Aars Forløb, dersom han ej imedens indrømmede dem Stokholms Slot og By, med dertil hørende 6 Sogne, hvorfor de gave ham 3000 Mark lybsk, hvilke den meklenborgske Adel, 14 Riddere og 23 Knaper tilligemed Raadet af de Stæder, Zwerin, Grevesmølen, Gadebuz, Wittenberg, Grabou, Boitzenburg og Criwitze, lovede ved deres Brev af 15de Junii i Schonow at betale i tre Terminer 1000 Mark til Rostok og Wismar, som havde forskudt dem, og de andre 2000 til disse Byer tilligemed de øvrige Kongens Vasaller og Stæder i Meklenborg. Dette Brev er trykt hos Pøtker (Saml. VI. 29-31) og Westphal (Monum. IV. præfat. pag. 66) men jeg har dog ladet det trykke bag ved. Og i Anledning af dette er det vel, at Chemnitz (Westphal II. 1685.) og flere fortæller, at de adelige meklenborgske Fruer og Jomfruer gave deres Guld-Smykker til at løse Kong Albert, hvorfor de finge Lov at besidde Lehnene, naar ingen Mand var, saalænge de levede. Dog er dette maaske, som Resten, Fabel, siden Rudlof (i sin Mecklenb. Historie) intet taler derom. Saasom Vitalianerne havde og tilføjet de preussiske Stæder stor Skade, saa indginge Hertug Johan den 3die af Meklenborg, og Stæderne Rostok og Wismar et Forlig med dem og Højmesteren Conrad af Jungingen, at alt borttaget Gods og Skibe skulle tilbagegives de neutrale Kjøbmænd, eller og deres Værd godtgjøres, og herefter skulde intet Koffardiskib, som sejlte fra Vens Land til Vens Land, mere foruroliges enten af Meklenborgere eller Svenske.

For

For at afgjøre Ovennævnte om Stokholm, og paa det Stæderne kunde faae Breve derpaa, blev en ny Dag berammet at holdes med Dronningen til Helsingborg den 8de September. Der udstædde samme Dag Borgemester og Raadmænd af Lybek, Stralsund, Gripsvalde, Thorn, Elbing, Danzig og Reval et Brev, (Diplom. Langeb.) hvorved de ginge i Borgen for Kong Albert og hans Søn Hertug Eric paa ovenanførte Vilkaar, at de fra Mikkelsdag 3 Aar skulde enten gaae ind i Fængsel igjen, eller betale 60,000 lødige Mark, eller og overgive Stokholm til Dronningen; men kunde de ej i den Tid forenes, saa skulde Stæderne igjen skye Albert og Søn leverede til Dronningen paa et af hendes Slotte, Kolding, Wordingborg, Helsingborg, eller Nyborg, eller og betale paa et af dem bemeldte Penge til hende, eller og overgive hende Stokholm. Pengene skulde betales i gode hvide Penge, saaledes som de vare gangbare i Lybek, eller og i Nobler, eller i Mønt af samme Værdi, hver Mark beregnet til 5 Skilling Grot, eller 45 Skilling Lybsk; og hvad der skeede af dette, skulde de lade Dronningen vide paa et af bemeldte fire Slotte forud paa Treføldigheds Søndag; Møllen og Rettigheden i Stokholm var forpantet til Dronningen og hendes Efterkommere; og den maatte indløses for 700 Mark Svensk; Skulde Dronningen døe inden de tre Aar, saa skulde de holde alt dette til Eric, som nu var Konge i Norge, og alt dette lovede de til de tre Rigers Raad, som opregnes. Borgemester og Raad af Rostok, Wismar og Stokholm indginge og lovede alt det, ligesaa formeldte 7 Stæder, til Kong Albert og Søn. Fremdeles samme Dag og Sted gav Dronningen Stæderne en Forsikkring (Diplom. Langeb.) at ville med al sin Magt forhjelpe dem til Stokholms Slot og By igjen, om den i de tre Aar skulde dem fravendes ved Forræderi, Snak eller Magt, Margrete Aar 1395.

Margrete Aar 1395. Magt, og lovede de tre Rigers Raad med hende og tilligemed, at om Dronningen fik Stokholm, saa skulde de udstæde deres Brev paa, at den skulde beholde sine gamle Rettigheder, Privilegier og Friheder, og Kjøbmændene ligeledes der og i ganske Sverrige. Kong Albert og Søn Hertug Eric gave og samme Dag deres aabne Brev (Dipom. Langeb.) til de 7 Stæder, og til Preussen, og takkede deri for al den Umag, de havde havt med at faae ham fri, og at de havde gaaet i Borgen for ham til Dronningen, ligeledes at hans Fætter Johan den ældre af Meklenborg med Raad, vare gangne i Borgen for ham med samlet Haand; Siden igjentoges Alt, hvad der har staaet i foregaaende Breve med Tillæg, at om han eller Arving kunde betale vedtagne Penge, saa skulde Stæderne igjen give Stokholm til den igjenlevende; kom Stokholm inden de tre Aar paa nogen Maade ud af deres Hænder, saa skulde han af al Magt selv hjelpe til, at de fik den igjen. De meklenborgske Hertuger Johan (den ældre, kan dog være den 2den, og ej dennes Fader den 1ste, som venteligen alerede døde 1392) Herre til Stargard og Rostok, og Johan (den yngre, eller 4de, en Brodersøn af Kong Albert) Greve af Zwerin, samt mange Riddere og Knaper, og Raadet af Rostok, Wismar og 9 andre Byer udstædde samme Dag et Brev, (Diplom. Langeb.) hvorved de stadfæstede og indginge Alt, hvad der var lovet Dronningen og Stæderne, endog at de skulde af al Magt forhjelpe de sidste til Stokholm igjen, om den inden de tre Aar kom fra dem. I disse tvende Breve staaer Stedet blank, venteligen fordi Udstæderne ej vare tilstede, og skulde det vel siden sættes til, som man vel og har iagttaget i Originalerne, da ellers disse findes kun i Haandskrift i Recessen. De 7 Stæder gave derimod samme Dag udi Stokholm denne By det Løfte (Diplom. Langeb.) at de vilde holde den ved

sine

sine Rettigheder i de tre Aar, og om den siden skulde overgives til Dronningen, da formane hende til efter Løfte at stadfæste dem. Samme Dag udi Stokholm gav deres Raad Forsikkring om alt dette til de 7 Stæder. (Diplom. Langeb.) Udi Helsingborg samme Dag forsikkrede de 7 Stæder Kong Albert og Søn, at ville holde Alt om Stokholm. (ibid.) Atter i Helsingborg samme Dag forsikkrede Dronningen (ibid.) til de 7 Stæder, tilligemed sine Forlovere, 2 Bisper, 3 Riddere og 1 Knape, at hun vilde aarligen hver Paaske i de tre Aar give dem i Stokholm 2000 Mark lybsk, men forligte hun sig imedens med Kong Albert, eller Stæderne gave imedens Stokholm fra sig, saa skulde hun heri faae Afslag. Hun lovede og, hvilket dog ej staaer i Brevet, at lade dem beholde 6 Sogne ved Stokholm, saasom Neyelinge med Tilhørende. Udi Rostok den 6te September forsikkrede denne Byes og Wismars Raad til de 7 Stæder (ibid.) at ville hver Paaske betale dem i Lybek aarlig i 3 Aar 1000 Mark lybsk, for dermed at holde Besætningen i Stokholm. Albert skulde og selv betale 3000 Mark, dog dermed vilde Stæderne bie til det fierde Aar, men blev det saa vel for ham, at han kunde løse sig ud, saa skulde han ej faae Stokholm, førend han havde betalt disse Penge. Dette lovede Kongen og Søn at stadfæste dem ved beseglet Brev, saasnart de kom fri. Dronningen vilde i det Tidsrum fra den 15de August til den 8de September overgive Kongen og Søn til de 7 Stæder udi Helsingborg. — Dette maa være bleven lovet paa Lindholm, endskjønt det i Recessen staaer efter Brevene, og lader det, at alle disse Breve ere blevne skrevne paa Lindholm, og Dag og Sted siden sat i dem. Man afgjorde og, at de tre Stæder Lybek, Stralsund og Gripsvalde skulde staae det halve af al Bekostning, og de preussiske Stæder med Reval den anden halve Del, og lige-

Margrete Aar 1395.

Margrete Aar 1395. ledes skulde paa samme Maade den Hjelp, Kongen og Dronningen vilde give dem, deles imellem dem; Skulde Pundskat derfor betales, da skulde den deles paa samme Maade, og ligeledes Bekostningen af Folk og Forsvar i Stokholm.

Noget før Mikkelsdag samledes Sendebudene af Lybek, Stralsund, Thorn, Elbing og Reval, tilligemed de Herrer Johan Schoneuelt, Foged af Derssowe, og Johan Tirgarde, Stor-Skaffer eller Procurator af Marienburg, udi Helsingborg. De sagde til Dronningen, at de vare komne der for Kongens Befrielse, og for at sætte de vedtagne Dagthingninger iværk; hertil svarte hun, at det ej stod til hende at udlevere ham, forend hun havde seet Stædernes og Kongens Breve. Efter megen Samtale udstædede ej alene de 7 Stæder, men endogsaa Rostok, Wismar og Stockholm udi Helsingborg en ordentlig Caution og Borgen for Kong Albert, at han skulde holde Alt, hvad der var dagthinget i Falsterbode, og hang Hertug Barnym af Stettin, de tre preussiske Herrer, endel Riddere og en Knape, ogsaa deres Segl for. Brevet lyder hos Hvitfelt (S. 95-97) saaledes: "Vitterligt skal Alle være, som dette Brev see eller høre læse, som de 10 efterskrevne Stæder, Lybek, Stralsund, Gripswald, Thorn, Elbing, Danzig, Reval, Rostok, Wismar og Stockholm, med deres Raads Vidskab og Stædernes Indsigle, forseglet have den høibaarne Fyrstinde, Fru Margrete, Dronning til Sverrig, Norge, ret Arving til Danmark, hvorudi de 10 Stæder hende og hendes Raad og Mænd lovet have, og love for den stormægtigste Fyrste, Kong Albret og Hertug Eric hans Søn, Hertug til Meklenborg, Greve til Swerin, Herre til Stargard og Rostok; det bekjende vi Henrich Vesthoff og Johan Nybor, Borgemestere til Lybek, Berent von Rode og Vulff Vulfflam, Raadmænd til Stral-

sund

sund, og Gøddicke Nebbe, Borgemester til Torn, Johan Stolte, Borgemester til Elbing, Johan Stoltevoet, Borgemester til Reval, Johan von der Aae og Henrich Witte, Borgemestere til Rostok, Marquord Ganskower, Johan Tyckesuerd, og Herman Meyer, Borgemestere til Wismar; og vi bestaae offentligen udi dette nærværende Brev, at vi fornævnte med god Villie og velbedagt Mod, af vort Raad og vore Stæder, og paa de andre Stæders Vegne, have det obne forseglede Brev, her til Helsingborg overantvordet højbemeldte Dronning Margrete, og fornævnte hendes Riges Raad, og have igjen annammet og undfanget, her til Helsingborg, fra forbenævnte Dronning, og hendes Riges Raad, forbenævnte Herrer, som er forbenævnte Konning Albert og hans Søn, paa vort Raad og Stæders, og de andre Stæders Vegne, paa saadan Tro og Love, som forbemeldte Frue Dronning, og hendes Rigers Raad, vort Raad og Stæder, og de andre Stæder, og deres Arvinger, lovet og tilsagt haver, udi alle Maader, som vort Raads og vore Stæders aabne Brev udviser, som vi hende, og hendes Riges Raad her overantvordet have; og ligesom det dagtinget og berammet var til Falsterbo udi Sommers, da vi toge Afsked fra hende og hendes Rigers Raad. Til ydermere Forvaring paa disse forskrevne Stykker, da have vi Borgemester og Raad forskrevne vore Indsegle, med Vidskab og god Villie ladet hænge for dette Brev; og vi Barnim af Guds Naade, Hertug til Stettin, Pommern, Cassuben Første; og derhos, vi Johan Schonefeld, Foged til Darzaw, og Johan Degerde, store Skaffner til Marienborg udi Preussen, og vi Otho Pflug, Wibert Lunzow, Henrich von Jasmund, Verner von Lyckhoffue, Wedige Bugenhagen, Henrich von Bylow, Segband Thun, Reimer Hagenow, Geert

Margrete Aar 1395.

Ne-

Margrete Aar 1395. Negendanck, Otho Byerflet, Jochim von Bylow, og Henning Heye, Riddere, Wernecke Thydecke von der Borne, Væbnere; vi alle forskrevne have vort Indsegle, med forbemeldte Borgemestere og Raadmænd udi Stæderne, ladet hænge for nærværende Brev, dette forskrevne Brev til Vidnesbyrd, og Kjendelse, at Alting saa skeet er, som foreskrevet staaer. Datum Helsingborg, Aaret 1395, Søndagen for S. Mikkelsdag.

Bagved har jeg ladet dette Brev trykke efter Recess. Hansæ.

Derpaa bleve Brevene udvexlede. Men da det Brev, som Dronningen og Byernes Raad havde udstædet om Stokholm, var ikkun halv beseglet, saa vilde Stæderne i Førstningen ej modtage det; dog for ej længere at forhale Sagen, gjorde de det endeligen, imod at Dronningen, Bisp Peder af Roeskilde, og de Herrer Jon Ruth, Wolmer Jacobsøn, Abraham Brodersøn, Riddere, og Resse Duve, Algot Magnusøn, Jon Darre og Magnus Munk, Knaper, lovede fra denne Tid og indtil St. Hansdag at sende et andet til Lybek med alle Segl for, da dette skulde tilbageleveres. Derefter talte Sendebuddene om den Skade, som fra lang Tid af var tilføjet Kjøbmændene fra Danmark, men som de, der skulde svare derfor, ej vare tilstede, saa berammede Dronningen og hendes Raad en Dag at holdes med dem til Kjøbenhavn næste 25de Julii, og skulde hver Stad, hvis Borgere havde lidet Skade, sende hende en Optegnelse derover mellem Paaske og Pindse, paa det hun kunde lade stevne Vedkommende ind. De talte og om den Uret, som vederfor Kjøbmændene med Vold og Besværinger mod deres Privilegier ved de skaanske Fogder. Kongen og Dronningen bleve og enige om, at de vilde holde en Dag (Stedet er udeladt) Søndagen den 7de November før næste Mortensdag. Og herpaa blev Kongen og hans Søn overgivet til

Stædernes Sendebud udi Helsingborg, tilligemed de øvrige Fanger, blandt hvilke Hamsfort nævner Greven af Rupin, hvorpaa jeg dog tvivler. Hvitfeld (S. 94) og Hamsfort (Scriptor. I. 317) ville og, at det skete den 1ste November, men det er rimeligen skeet kort før Mikkelsdag, som Magnus Matthiæ (Ser. Reg. Dan. Mst.), Chronologien hos Benzelius (Monum. Eccles. 95) Minoriternes Annaler af Visby (Script. Rer. Dan. I. 261) Annalerne, som slutte med 1415, ville, og venteligen 26de September, da Brevene bleve udstædte, hvilken Dag ogsaa Rudloff (Mecklenb. Gesch. II. 531) antager. Kongen blev derpaa sat i Land udi Rostok, og hans Søn i Wismar, formodentligen paa det at begge de dem tro og hengivne Byer skulde tage Del i Glæden over deres Befrielse. Hamsfort vil (loc. cit.) at Dronningen ogsaa holdt en Dag i Aaleholm med Hertug Johan af Meklenborg og Stædernes Sendebud, og at Albert kom derpaa i Frihed. Skulde noget være heri, saa have maaske Dronningen og Albert holdet i Aaleholm den vedtagne Dag, medmindre at Aaleholm var bleven sat af en Vildfarelse istedenfor Lindholm; han lægger til, at Dronningen fik derpaa hele Sverrige, hvilket dog ikke er rigtigt, saasom Stokholm forblev i Stædernes Bevaring udi 3 Aar, og beskikkede de efter Hvitfeld (S. 95) Herman von Hal til Høvedsmand der, hvilken tilligemed de Krigsfolk, de der indlagde, maatte aflægge Ed til dem. Messenius (lib. III. 35) vil, at Stæderne havde isinde at beholde Stokholm for sig selv, og derfor lagde Besætning der, men det var jo nødvendigt, naar de engang, som Forlovere, skulde overgive den til Margrete.

Margrete Aar 1395.

Man maa forundre sig over, at Margrete ej forlangte, at Albert skulde reent afstaae det svenske Rige, og nedlægge Kongenavnet; men hun har klogeligen indseet, at han vist ej gav sig

paa-

Margrete Aar 1395. paany i Fængsel, ej heller blev istand til at betale de 60,000 Mark Sølv, saa at Stokholm maatte efter 3 Aar blive hendes, og dermed hele Riget, hvorover hun ej har drevet paa, at han skulde aflægge Navnet. Da Dronningen saae, at hun fik Erik udvalgt til Konge i Sverrige, og Foreningen mellem de 3 Riger bragt i Stand, førend hun fik Stokholm, saa troer jeg, at en dyb Politik har stukket under det, at hun ej bragte ham til at afstaae Sverrige, og at nedlægge Kongenavnet; thi da Albert og alle Meklenborgere vare yderst forhadte hos de Svenske, heldst hos de store gejstlige og verdslige Herrer, saa var dette ligesom et Tvangsmiddel, hun brugte til at faae de Svenske til at indgaae, hvad hun vilde, da de ellers maatte frygte for at faae Albert igjen til Herre. Lagerbring gjør ellers den rigtige Anmærkning (III. 732), at Hansestæderne ej kalde Albert Konge af Sverrige, men slet hen Konge, i deres Forløftelsesbrev. Franck (lib. VII. 56) vil, at Margrete længe paastod, at Albert skulde reent frasige sig Sverrige, men at han ingenlunde vilde; dog herom finder jeg intet hos nogen gammel Skribent.

Den 29de September holdte Stæderne Hamborg, Stralsund Thorn, Elbing, Reval, Campen, Deventer, Zutphen, Hardervyck, Stavern og Lybek en Samling paa det sidste Sted, og vare blandt Lybeks Sendebud den virksomme Mand Henric Westhoff. Det lybske Raad drog til Kong Albert i Reeve (et Sted, jeg ikke kjender, med mindre at Ræf forstaaes derved, som maaske ligger tæt udenfor Trave) og opholdt sig hos ham i to Dage, forestillende ham mange Ting, og besluttede han da at drage til Lybek, tilligemed sin Søn, sit Raad, og med dem af Rostok og Wismar, og der forelagdes de sidste Klagen fra Engeland og Flandern over den Skade, de havde tilføjet deres Kjøbmænd, hvortil Kongen svarede, at de havde gjort det for at befrie ham, og bad han derfor

Stæ-

Staderne, at de ej vilde lægge ham det ud til det onde; men Stæderne svarede, at de ej kunde opgive dette. Endeligen udbad han sig to Dages Betænkning, og red endeligen derfra, efterat en Dag var berammet at holdes herom til St. Hansdag næste Sommer. Denne Alberts Ankomst til Lybek er rimeligen skeet i de første Dage i October; thi om han end sattes i Frihed den 26de September, saa sejlte han venteligen ej bort førend den 27de; det tydske Raad var hos ham i Reeve i to Dage, altsaa kom han neppe til Lybek, førend den 1ste eller 2den October. Man skulde heraf næsten slutte, at han sejlte lige til Lybek, og at han kom til Rostok, og Sønnen til Wismar, ad Landevejen. For at frede Søen mod Røvere, som endnu gjorde den usikker, vedtoges, at Lybek, Hamborg, Stralsund, Preussen, Lifland, Campen, zuydersøiske Stæder, Holland og Zeeland skulde tilsammen udruste en Flaade af 11 Skibe, velbesatte med bevæbnede Mænd og Skyttere, og fulgte af Snekker og Skuder, og skulde de samle sig paa anden Søndag efter Paaske ved Dragør (nu Drago) og der den ene bie efter den anden, for at sejle til Bornholm, Preussen og Lifland. Staderne skreve og et Brev til dem af Flandern om det nylig Anførte, der var foranstaltet mellem dem og Albert, læggende derom til, at han havde sagt, at ville skikke Sendebud til Kongen af England, dem og de flere, der havde klaget. Da Staderne kalde ham her Konge af Sverrige, saa er det Navn ved en Forsømmelse kun bleven udeladt i deres Forløstelses-Brev. Til alle Hansestæderne skreve de og, at de havde holdt Dag i Lybek med Albert, og hans Stæder Rostok og Wismar, men som de ej finge tilstrækkeligt Svar, saa havde de berammet at holde en Dag herom i Lybek den 24de Junii, og bad dem at møde der. Ligeledes skulde den 25de Julii holdes en Dag i Kjøbenhavn med Margrete om den Skade,

Margrete
Aar 1395.

Kjøb-

Margrete Aar 1392. Kjøbmændene havde lidt ved de danske Havne. De bade samtlige Stæder, at indsende Omstændighederne af deres Skade for Paaske, at ej denne Dag skulde løbe forgjeves af. Til dem af Holland og Zeeland skreve de, at de næste Aar vilde med deres Skibe møde ved Dragør. Endeligen tilskreve de Margrete et Brev, og lode hende vide, at de havde faaet den Skrivelse, hun havde sendt til det lybske Raad, om at en Del af Vitaliebrødrene havde samlet sig ved Wyborch (hvorved jeg ikke tænker, at det danske forstaaes, saasom Havet ej gaaer op til det, men det i Carelen, henne mod Rusland) hvilket de og forhen havde hørt. Dette berettede de til Albert, bedende ham at forhindre, at ej gjorde mere Skade, hvortil han svarede, at han ej vilde tage dem i Forsvar. Til næste Aar tænkte de at sende en Flaade i Søen, og bade derfor Dronningen lade dem vide, med hvor mange Skibe hun vilde komme dem til Hjelp. Alle disse Breve om Kong Alberts Befrielse, som og de, der nu udstædedes i Lybek, ere paa plattydsk. Da Hansestæderne sadde her som Opmænd mellem to mægtige Regenter, saa maatte og deres Sprog bruges.

Den 24de October gav Hertug Barnym af Stetin, sin Qvittering til Hr. Bernd von der Rode, Raadmand i Stralsund, for 400 Mark lybsk, som han havde betalt ham paa Dronning Margretes Vegne. (Diplomatarium Langebek.)

Besynderligt er det, at Modpaven Benedict, thi Danmark erkjendte den rette Pave Bonifacius den IXde, stadfæstede Gavns Kloster af St. Augustini Orden, alle de Privilegier, og Gods, som Margrete havde skjænket det. Hamsfort (Script. I. 317.) og Hvitfeld (S. 106) berette dette.

Saasom alle de Afgifter, de danske Bisper fordrede af deres undergivne Præster, under Navn af Gæsteri, Cathedaticum etc; va-

vare blevne til en stor Tyngde, saa udvirkede Dronningen hos Bisperne og Rigsraadet, at alle disse Afgifter bleve afskaffede paa to nær, hvorimod hun selv gav Godser til Bisperne for dermed at holde deres Visitatz-Rejser; saaledes skiænkte hun Draxholm til Roeskilde Bispesæde, men Herredet laae den Tid til Kalundborg; og til Odense Bispestol gav hun Øen Taasinge og Kjestrup Slot der paa, hvor Fyens Bisper ofte siden opholdt sig. (Hvitf. p. 107.) Margrete Aar 1395:

Den 12de Januarii gav Roeskilde Bisp Nicolaus Qvittering til den ædle Mand sin kjære Tjener (Servitor) Benedict Bille, for hans aflagde Regnskab for Fogderiet af hans Slot Draxholm. Det har tilforn tilhørt Roeskilde Bisper, hvilket og Diplomet viser, saa det maa kun være visse Rettigheder, som Dronningen har i dette Aar givet Stiftet. Skade, at man endnu ej har fundet hendes Gavebrev herom. Strax efter den 18de Januarii døde Biskop Niels Ipsen af Roeskilde; han indstiftede, at man hver Dag skulde i Roeskilde Kirke sjunge den ubesmittede Jomfru til Ære (saaledes oversætter jeg inviolata, og forstaaes derved Jomfru Marie); og han indsatte til den Ende daglige Uddelelser, og gav dertil 3000 Guld-Nobler; han udstyrede og St. Margretæ Alter. Ligeledes stiftede han herligen St. Laurentii Kapel, hvor han blev begravet, og hvor hans Aarstid i Følge hans Testament holdtes af Sognepræsten ved det. (Scriptor. Rer. Dan. VII. 161.) Bispens Grav maa i senere Tider være bleven aabnet, thi den Messing-Plade, som laae paa den, staaer nu opslaget paa Væggen i St. Lucii Kapel; derpaa sees han i fuld bispelig Dragt, og er Arbejdet ganske gothisk. Den Inscription, Morten Pedersen (Biskop Absalons Herkomst S. 71) anfører, staaer paa den, og i den siges, at han døde den 18de Januarii; han havde Del i det næstvedske Klosters Broderskab, og siges og

Margrete at have stiftet St. Birgitta Alter og fører Tilnavn af Lunges; derimod
Aar 1395. siges i en roeskildsk Bispeliste hos Langebek, samlet med flere af Hamsfort (Scriptor. VII. 164), at han var af den ulfeldske Slægt; dog maa jeg tilstaae, at paa ovenmeldte Messingplade findes paa begge Sider af Bispen en Ørn med udstrakte Vinger, hvilket synes at betegne hans Vaaben, og dette er Lungernes. Udi Maria Kirke i Kiøbenhavn holdtes denne Bisкops Aarstid, fordi han havde skienket meget til den. Udi Roeskilde holdtes hans Aarstid den 17de Januarii, Dagen før hans Dødedag. Hans Eftermand blev Bisp Peder Jensen eller Johannisøn af Aarhus, en klog og driftig Mand, og Dronningen meget hengiven, hvorved hun altid havde ham ved Haanden, saasom alle Roeskilde Bisper vare Rigets Kantzlere. Syv i sine Kiæmpeviser Udgaven 1764 (S. 685) og Hvitfeld for ham (S. 106) giøre ham til en Jernskieg, og give ham en Ibskal til Vaaben, men Langebek i Danske Magazin (III. 356. V. 290.) viser, at han var en Lodehat, og havde et Mandshoved med en rød Hue paa til Vaaben. Syv giør ham endog til en Søn af Kong Valdemars bekiendte Admiral Peder Jernskieg, og fortæller, at han med sit Harnisk paa under Klæderne krysté sin Hustru, som var en Skave, ihiel udi Barselseng, fordi han havde hende mistænkt for Utroskab.

Den 28 Januarii solgte og skiødte Ridder Barnum Erichssøn af Skarsholm til Væbner Johan Axelsøn af Ramløse alt sit Gods i Odsherred for 30 Mark Sølv i gode hvide Penge. Han og de ædle Mænd, Herrer Sabel Kærkendorp, Ridder; Nicolaus Basæsøn af Uthby; Hartwig Brysiske; Benedict Bille af Brothorprøde; Nicolaus Skytte, Væbnere, og Thrugil Andersøn, Præst og bestandig Vicarius ved Roeskilde Kirke,

hang

hang Segl for. (Diplom. Langebek.) Den 10de Februarii gav Yde Petersdatter af Glassaxe, Enke efter den velbaarne Mand Johan Snakenborg, Ridder, alt sit Gods i Gaisherreth, som hun havde arvet efter sine Døttre, Pernille og Ingierette ved sin første Mand Thorkel Nicleson, til St. Laurentii Kirke i Lund paa Vilkaar, at oprette der et Alter, Gud og Maria Magdalena til Hæder, hvor hver Dag Messe skulde holdes, om Mandagen for hendes Sjæl, og i hver Messe en Collect og Amindelse for hendes og Forældres Sjæle; for sin Aarstid i Lunde Chor gav hun en Mark Sølv, og skulde den holdes nede i Kirken med 12 Messer og 12 Psalters. Hun selv og de ædle Mænd, Stigot Aakesøn af Naas, Høvedsmand paa Helsingborg Slot, Stigot Pederssøn af Kraparp, Riddere; Johan Nicleson af Bollorp, Væbner; Gøtho Bendictsøn, General-Auditeur ved Skaane Landsting, og to Borgemestere af Lund hang deres Segl for. (ibid.) Peder Dwa, Kannik i Lund, skjødte den 23de Februarii til Lunde Kapitel sin Gaard i Hynrietstorp, i Hwælynge Sogn i Skesherreth, for sin Broders Johan Dwæs, Væbners, Sjæl, med Samtykke af sin Fader Tyko Wyspa. (ibid.) Den 28de Februarii afstod Boetius Porsæ af Haghetorp, Væbner, til de ædlige Knapen (Famuli honesti) Boz Paris og Henning Paris alt sit Gods i Uthlærdhe i Jørlunde Herreth, som Gyncelin Gyncekinsen havde solgt. Han selv, og de beskedne adelige Mænd, Herrer, Abbeden af Ebbleholt, Jacob Nielsøn af Ramsø, Peder Magnussen og Hennikin Pedersøn hang Segl for. (ibid.) Paa Nørreherreds Thing paa Langeland gave 8 Mænd, som sadde i Retten der, et Things-Vidne ud, at den Adelsmand Peder Stygge havde den 1ste April skænket endeel af sit Gods for egene Frænders og Venners Sjæle til Stagnes Kirke. Patronatsret

Margrete Aar 1395.

har

Margrete Aar 1395. har anført dette (II. 249). Den 24de April solgte og skjødte Gyncelin Gyncekinosøn af Falkendale og hans Broder Jacob Gyncekinosøn til deres Søstersøn den beskedne og ærlige Mand, Johan Bendiktosøn, Væbner, af Calris, deres Gaard i St. Olavs Sogn i Roeskilde. (Dipl. Langeb.) Biskop Jacob af Constants, Vicarius for Odense Bisp Teuzo, tilskrev den 1ste Maj fra Snede Kirke paa Langeland, alle dens Sognefolk, og gav alle dem, som understøttede den, og blant andet formerede Præstens Indkomster, 40 Dages Aflad; Pontoppidan har trykt det (II. 249.) Peder, kaldet Sød, Indvaaner af Nykjøbing paa Falster, tilstod ved sit Brev i Kallundborg af 29de Maj, at have solgt til Gertruds Gilde i Kallundborg sit Gods af 5 og en halv Skillings Jord, i Asmundorp i Ars Herreth. Han selv og de beskedne Mænd Jonas Skytte og Haugborgh hang Segl for. (Dipl. Langeb.)

Jacob, Erkebisp i Lund, tilstod ved sit Brev, at den 6te Julii havde udi hans Kammer i Lund mødt for ham, Bisp Peder af Roeskilde, 5 Lunde Kanniker, og flere, den ærlige Mand, Herr Eric, bestandig Vicarius ved Lunde Kirke, og tilkjendegivet, at Ridder Jacob Munk med Følge havde truet ham paa Livet, om han ej hang sit Segl under et Brev, hvorfor hang Segl af Ridderens Søster, Frue Marie Jønisdatter, Enke efter Herr Nicolaus Hak, Ridder, og herved var Eric bleven nødt til at gjøre det, endskjøndt han hverken før eller siden var enten mundtligen eller skriftligen bleven af hende anmodet herom. (Diplom. Langeb.) Den 17de Julii skjænkte og skjødte Hennichin Olafsøn af Syoholm adskillige Gaarde i Kloppinge og paa flere Steder til Bordet af Præsten i Heddynge-Magle, imod at han dagligen derfor skulde holde en Messe for hans, hans Hustru Ingeborg Petersdatters, Forældres og Beslægtedes Sjæle.

Ja-

Jacob, Erkebisp af Lund, Peder af Aarhus, (venteligen beholdt han det, til han var indviet til Roeskilde) Tezo af Odense, Eskild af Ribe, Thord af Strengnæs, Østen af Oslo, Henning af Wexis, Henric af Orkenøerne, Wichbold af Færøerne og Johan af Christopolis, gav den 10 August i Helsingborg (paa Dannehof) til St. Laurentii Kirke i Kærnethorp i Odense Stigt 40 Dages Afløb. (Diplom. Langeb.) Margrete Aar 1395.

Gertrud, Enke efter Herr Eric Barnumsen af Skarsæholm, Ridder, gav den 11le October Bevis til sin Svoger Benedict Billæ for 60 Mark purt Sølv, som han havde udlagt for Klæder og andet for sit Bryllup med hendes "neptis", Ingrid Thornberns Datter, og pantsatte derfor sit Gods i Alendæ-Magle i Ringstedh Herred, og skulde det indløses paa Ringsted Lands-Thing, der holdtes efter Mariæ Himmelfart, dog først efter 10 Aars Forløb, og imedens oppebar hun Indkomsterne. (Diplom. Langeb.)

Den 21de October blev den Adelsmand Peder Henrichsøn af Sjøthofte, Væbner, indlemmet i Sors Klosters Broderskab, og vedtoges han at begraves der tilligemed sin Kone Catharina Claus-Datter for at blive delagtig i alle Ordenens gode Gjerninger; han gav Klosteret en Gaard, beliggende i Malms, paa Kjøbmands-Gaden lige over for den Helligaands Hus, og den 13de Decbr. skjødte han den til Klosteret paa Malms Bything. (Script. IV. 526.)

Den 15de December vidnede Præsten Magnus Pedersøn af Hjøringh og 7 andre Præster, at de havde mødt paa Vensyssel Thing, og Jacob Pedersøn erholdt et fuldstændigt Thingsvidne paa den hæderlige Herres Christjern Wendelbo, Ridders, Vegne, om at den Grund, hvorpaa Gaarden Dueholm nyligen er bygget,

havde

Margrete Aar 1395. havde fra gammel Tid tilhørt Herre Nicolaus Buggy, Ridder, og han, Wendelbo, arvet den med sin Hustru Fru Elene Buggyzdatter. (Diplom. Langeb.)

Den ædle Fru Gertrud af Horsetofte, Ridder Peder Grubbes Datter, og Enke efter Herrr Eric Barnimsen af Skarsholm gav og skjødte til Sorø Kloster for sig, Forældre, Mand, Sønner og sin Begravelse sit Gods i Swetninge, som hun havde arvet efter sin Broder Nicolaus Pederssen, og bestod i en Brydiegaard, som indbragte en halv Mark Sæd og to "Gaarde (pro inqvilinis) Gaardsættestavne" kaldte, som aarligen gave 5 Pund (talenta) Sæd. (Scriptor. IV. 491.)

Pontoppidan beretter (II. 250) at Bisp Jacob af Viborg kjøbte af Dronning Margrete det Gods Hald, som hun havde faaet af Elizabeth, Scarpenbergs Enke, en Datter af Herre Niels Bugge. Men som Bispen maatte laane Pengene hertil af sin Nabo, Bispen i Aarhus, saa pantsatte han ham sit Stigts Rettigheder i Stefning, Onsild, Hald og Gelo Herred, og have Viborgs Bisper ej siden kunnet faae dem igjen. Dog dette hører vist til et andet Aar, thi Dronningen kjøbte Hald 1393, og paa et andet Sted, pag. 78, siger han, at Viborger Bisp kjøbte dette 1396 af Dronningen. Den 9de April, men uvist, om i dette Aar, døde Fru Regitze, Hustru af Herre Stig Aagesen af Næs, Ridder og Høvedsmand paa Helsingborg Slot; hun gav for sin Aarstid Halvdelen af Indkomsterne af tvende Gaarde i Dyurslof i Totterup Sogn i Bare Herred, og efter hans Død skulde hans Aarstid holdes af den anden halve Deel.

Gherard, Hertug i Slesvig, stadfæstede paa Gottorp den 13de Marts Slesvigs Borgeres Privilegier, dem givne af danske Konger og af hans Farfader, Fader og Farbroder, de holstenske

Gre-

Grever. Dette Brev er trykt hos Noodt (Beyträge I. 180). Margrete
Udi Maj Maaned brøde de holstenske Grever Freden, indgaaet Aar 1395.
med Bisp Johan af Slesvig 1389. Den 8de September belejredes og indtoges hans Slot Svavested, efter Raad af Henric af See, Provst ved Slesviger Kirke, og de tvang ham til at betale sig 2000 Guldgylden for at faae det igjen. Cypræus (Annal. 346) henfører denne Handel til dette Aar, men Christiani (Tom. IV. pag. 56) anfører den uden at nævne Aaret.

Den 23de April solgte de holstenske Grever og Brødre, Otto og Bernd, Provst i Hamborg, den saa kaldte Ochsenwerder og Moorwerder til Byen Hamborg. Dette Brev er trykt i Klefekers Sammlung (S. 106). Den 19de Maj tillode de Samme Hamborger By at maatte kjøbe til sig Bilwerder fra Borgemester Johan Høijer i Hamborg, som de havde pantsat ham for 2300 Mark Penge, gangbare i Lybek og Hamborg, og hvilken de havde arvet efter deres Fætter Grev Adolf, og bekommet efter Forening med deres Fætter Grev Claws, Hertug Geerd og Grev Albert. Dersom de eller Arvinger løste den ind igjen inden 20 Aars Forløb, saa skulde de erstatte Hamborgerne hvad Bekostning de havde gjort paa Inddigning. Dette Brev er trykt hos Klefeker (Dipl. Lang.) conf. Westphal I. 1114.)

I det kongelige Archiv findes fra dette Aar et norsk Brev af 31te Martii, udgivet af Sigurder Alfsen og de flere paa Lam i Kong Erics 7de Aar (Diplom. Langeb.), et paa Latin udi Tonsberg den 26de Julii af Erkebisp Vinald, og er et 40 Dages Afladsbrev for alle dem, som paa visse Festdage besøgte hellig Korses og St. Pauli Kirke i Skydhene i Oslo Stigt, som gave noget til den, og som bade for Kongens og Rigets lykkelige Tilstand og for Gaute Erichssøn, der havde udvirket dette Brev. Det er date-

ret

Margrete ret 1395. Det tredie er paa norsk af Oslo Bisp Østen, givet i Aar 1395. Gymshøy 1395 den 11te November og findes hos Pontoppidan (II. S. 244-48) oversat paa Latin af Arnas Magnussøn. Brevet er mærkværdigt for mange Kirkeskikkes Skyld. Pontoppidan beretter og, at Domkapitlet i Oslo forpligtede sig til aarligen at fejre den svenske Kong Erics Fest, paa Vilkaar, at Skatmesteren skulde derfor give dem tre Tønder Øl. Udentvivl har den kloge Margrete formaaet dem hertil, for desmere at binde Norge og Sverrige sammen. I Optegnelsen af de norske Breve paa Aggershus 1622 forekomme ni givne i Kong Erics 7de Aar, og et givet 1395.

Aar 1396. Uden al Tvivl har Dronningen alerede i forrige Aar, saavel i Sverrig, som især i Danmark arbejdet paa og forvisset sig om, at den unge Eric, som alerede var Konge i Norge, ogsaa skulde blive Konge i bemeldte tvende Riger, og til den Ende blev han alerede, enten sidst i forrige Aar, eller og allerførst i dette, samtykket og hyldet til Konge over gauske Danmark paa det almindelige Ting i Viborg, udi Jylland, hvor han blandt andet besvor ikke at afhænde Noget fra den danske Krone, og hvor han upaatvivlelig udstædte sin Haandfæstning, som endnu ikke er funden, og som vist har indeholdt de samme Poster som Kong Erik Glippings, Christopher den IIdens, Valdemars af Slesvig og Valdemar den IVdes om ej fleres. Der er det og udentvivl sket, at hun højtideligen erklærede og antog ham for sin Søn. Rimeligen kom de sidst til Viborg, efterat Erik var bleven hyldet og antaget til deres Herre og Konge i Danmark overalt i de andre Landskaber, nemlig: Skaane, Sjeland, Fyen — hvilket sees af følgende Brev fra Dronningen til dem i Nørre-Jylland, udgivet i Viborg den 24de Januarii, saa lydende hos Hvitfeld (Side 122-29.)

Mar-

Margrete Aar 1396.

Margrete med Guds Naade, Valdemars Dane Konnings Datter, sender Alle som bygge og bo i Nørre-Jylland, ihvo de helst ere, som i dette Viborg Landsting pleje at søge, evindelig Helsen med Gud. Efterdi at Rigens Mænd af Danmark ere pligtige, at styrke Retten, da ere de næst at føre fredløse Mænd til Rette, og lade dem staae sin Ret. Hvo som dem holder, eller hjemmer, eller fordediger, han bødre for dem deres Brøde, eller stande den samme Ret, hine skulde staae. Item, efterdi at der er overvættes liden Ret skeet af de Fæster, som nu ere begyndte, da forbyde vi, nu nogen flere Fæster, eller Barfred, at bygges, paa det at Landet skal des skiøndere koffreds og komme til Fred, Skjel og Ret, end de have nu snimen været, og byde vi Fogeder og Embedsmænd, at de det ej stæde, at Nogen bygger Fæster eller Barfred. Item, efterdi at de nu saa overeens ere vorden i Viborg, af alle Land, med Kongen, og Os paa hans Vegne, og vi med dem, at hvad Bønder eller Bønders Gods, hvad det helst er, som fra Kronen er kommen, siden vor Herre Kong Valdemar vor Fader (hvis Sjæl Gud haver) udfor af Danmark og til Tydskland seneste, det skal komme under Kronens Fred igjen; end haver og Kronen siden noget Gods fanget med Urette, det skal og gjenliste igjen komme til dem, som dertil meest Ret havet, saa og, om nogen Andre mere Gods havet fanget til Urette, det skal og gjenisten igjen komme til dem, der bedst Ret have dertil; at hver skal fange sit eget igjen, uforbærbet og uskadt, da bede Wi eder, og ville, vore Fogeder og Embedsmænd, hver i sit Sted, i de Lehn han inde haver, at I vedkjendes ved Bønder, og det som Kronen tilhørde, som før er sagt, og Hver i sit Sted kjendes ved Sit. Og efterdi alle Lande havet vor kjere Kong Eric hyldet, og undfanget til deres Herre og Konge i Danmark, da bede Wi Alle

som

Margrete Aar 1396. som ham end ej hyldet have, at I gjenisten inden 14 Dage kommer til ham, og hylde ham, og verde hans Mand, som de andre udi Danmark have tilforn gjort. Item skulle I vide, at efterdi at Vi saa ere overeens vorden med vor Frende Kong Erich, hans Raad og Mænd, og de med os, nu i Viborg ere, om alle Artikle, som herefter skrevet staaer, da bede Vi eder og byde, at I dem saa holde, som her efter følger, og holder bedre her efter, end som I have gjort her til, hvad som bydes paa hans Vegne, Alt, og bøde derfor, om det ej skeer. Item, først bede Vi eder og byde, paa forbemeldte vor Frende Kong Erichs Vegne, af at lægge al ulovlig Gjesteri, til Leeg og Lærd, ihvo de helst ere, og at de holder bedre Kirkefred, Qvindefred, Husfred, Gaardsfred, Tingfred, Plovfred, og at de holde Hjemfred og al anden Fred, eller bøde derfor, som Loven udviser, og at hver Foged lader bygge Krug paa hver fierde Mil, at man finder der fal til sin Nødtørft for sine Penge, ihvo did kommer, og at de ej fatte, eller andensteds hvor man kommer gjæstendes, Kostene dyrere eller højere, end som de gjælder udi næste Kjøbsted. Item byde Vi paa fornævnde vor Frende Kong Erichs Vegne, at ingen huser eller hemmer eller fordeltinger nogen fredløs Mand, uden hans Villie, som Ret er i samme Maade, som før er sagt. Og Kongen og Kronen skulle være de første, som nyde og undgielde, saa meget som ret er, paa Rettersting, uden længer Tøffring, og siden hver efter som Kjære forekommer, og uden Tøffring, som før er sagt. Item haver de gode Mænd her i Riget overgivet, at de intet Bondegods skulle hjemtage, eller kjøbe, eller Kongens Indgjelde mindske, i nogen Maade, førend Gud vil, han kommer til sin lauge Alder, siden haabes vi vel til Gud, at han og de vel forliges, baade om det og om mere. Tiden var og overgivet her i Viborg, at hvad Bønder som fra

Kro-

Kronen ere farne, siden den forskrevne Tid, at de give deres Landgilde i Aar ud, og 3 Mark til Forløg, og fare under Kronen igjen, som de før vare. Item forbyde Vi alle ulovlige Havne, og ingen have Havn, uden ved Kjøbstæderne, som de af Arild have været, og Stæderne blive ved deres Kjøbsted-Ret, og at lægge ingen Told op paa, i noget andet Sted, mens tolde udi Kjøbstæderne, efterdi som man bør at tolde, og for det man bør at tolde, og Ingen fordedige Nogen her imod. Item, at ej tages Vort Vrag, af nogen Kjøbstedmænd, af disse tre Riger, hvor de søge Land imellem, om deres Skib brydes. Item, efterdi at Kongen i disse tre Riger sidder i god Venskab med Stæderne og Kjøbmænd i alle Land, at man fordrer og ej uforretter dem, hvor de komme, enten til Land eller Vand, og om deres Skibe nogensteds under Landene brydes, at man da hjelper dem deres Gods at bjerge, og lader dem nyde, baade udi disse Stykker, og saa i anden Maade, som deres Privilegier udviser, at det saa stander ved, paa baade Sider, til næste Retterting vorder, og at hver veed, hvad man maa beholde med Rette, paa alle Sider, og skal første Retterting være udi Jydland, og siden i de andre Lande i Danmark, og skal begyndes først i Viborg Retterting første Søndag i Faste, og siden hver halv Maaned mod, i de andre Syssel i Jydland, til diss det omkring kommen er i Jydland, og er der tilnævnde 12 Dannemænd, som ere 6 Riddere, Svenne og Adelbønder, de skulle sidde Retterting, i hver Bispedømme, med vor Bisp i de Bispedømme, som Landsdommer Jens Nielsøn, og den Bisp af Sjeland, Kongens Cantzler, der tilsætter Embedsmænd i sit Sted. Disse forskrevne Mænd skulle udspørge og dømme, først paa Kongens og Kronens Side, som før er sagt, og siden hver Mand imellem, som de for Gud ville være bekjendt, hvad rettest er, og

Margrete Aar 1396.

Hver

Margrete hver skeer rettest, efter som før er sagt, og de villkaaret have, og
Aar 1396. som de ej ville bøde derfor, om de ej gjør som før er sagt; og hvo som Foged er, og Lehn haver inde, han lade enckelt stevne hver i sit Lehn, hvor Bondegods, eller hvad Gods det helst er, som Kronen er afganget, siden denne fornævnde Tid, og ej forsømme Kongen eller Kronen der udi, og komme det rettelig for, paa hver Retterting, som de ville ansvare for Gud, og som de ikke ville bøde derfor, om det ikke skeer, og at det endes nu aa Rettertinge, at baade Kronen og Andre, tage, og hende, saa meget som Ret er, og at I hjelpe dem deres Gods saa at bjerge, og lade dem nyde baade i disse Stykker, og saa i alle andre Maader, efter som deres Privilegier udviser. Item, bede Vi og byde alle Embedsmænd og Fogeder, at de gudelig med Lov, Ret og Skjel, naadeligen leje dem, som dem befalede ere, og være dem naadeligere herefter, end de nu have været her, som de ville ansvare for Gud, og som de ville kjendes for Kongen, og for os paa hans Vegne, at de ej saa afføre og skende Lehnet og Kongens Slot, som de have her til gjort, men rette dem derpaa hver i sit Sted, at de gjøre deres Regnskab, hver af de Lehn, han inde haver, først ham vorder tilsagt. Item skal og Ingen have Forpranger i sin Gaard, eller i sit Gods, gjør her nogen imod, da hindre Embedsmanden dem, og rette over dem, og Ingen tage Bønder eller Kjøbmænd til sine Svenne, eller fordedige dem, men lade dem blive under Kronen og Kongen, som de bør at være. Item, ingen tage her noget for, item ingen tager eller stæder, at tage der noget for, at naar vi byde dem noget, eller forbyde, at det saa holdes, og hvo ej holder det vi byde, paa Kongens Vegne, at han bøder derfor. Item, at de Mænd, vi kalde Fetaliebrødre, mere ej blive i Søen, da bede Vi og byde, alle de som Kongens Frelse kjendes, at de være

Nat og Dag rede, med deres Heste og Harnisk, naar de vorder tilsagde af os, eller Kongens Embedsmand, enten til Land eller Vand, og skeer det saa, at man griber nogen Fetaliebrødre, at man retter over dem, som over Fredbrydere, mest fordi, at Kong Albret og hans Mand og Stæderne have overgivet dem, og have sagt, at de intet dem fordedige ville, hvo dem derover fordediger, eller holder, og hvo derimod gjør, at man retter over ham. Item, hvo som vorder udbuden i Kongens og Rigets Udbud, at han udfarer, efterdi som han vorder udbuden at Kongens Foged tager der ej enten Penge eller Gave for, og at Kongens Embedsmænd, og Kjøbsted, rede dem paa Skib, til Kongens og Rigens Værn, og Embedsmænd som Slottene inde have, de spise dem vel, og bemande dem, og reedskaffe dem vel, som de vel besinde kunde, hvad Magt der ligger paa; og at man holder Strandvagt, allevegne som før, og om noget Orlog kommer paa, at en Hovedsmand kommer en anden til Hjelp, til Land og Vand. Item, hvad Brøde man bryder, at man tager der ej andre Penge fore, men ret efter hans Brøde. Item, at efterdi vi have hørt at her i alle Lande er Vanske om Mynt, at den er ej i Landet, da have de i alle Lande jæt os en Hjelp til den Mynt, og have de jæt os her i Landet 8 Grot af hvert Hus, nu ad Midfaste 4 Grot, at St. Mortensdag 4, om Nødtørft er at kræve dem, thi bede vi eder, at I lader hver i sin Sted, af sine Vornede bekomme disse 8 Grot, udaf hvert Hus, nu inden Midfaste, og hver Biskop af sit Bispedom, og Fogeden, med ham, lade skrive dem, og tage dem op, paa Kongens Vegne, og vore. Item, efterdi at Gud haver forseet, at I haver vor Frende, Kong Erich, taget til eders Herre og Konge i Danmark, som før er sagt, da hvo som vil nogen Privilegier eller Frihed nyde, ydermere end Lovbogen

Margrete Aar 1396.

ud-

Margrete Aar 1396. udviser, han søge det synderlig herefter af Kongens Naade, og have det med hans Minde. Alle disse forskrevne Stykker og Artikle, og alle disse Stykker, som paa Kongens Vegne, og vore i Viborg eder var berettet, paa Landsting, den Tid Vi der nu i Løverdags selv vare, og de alle vedtoge i Viborg, og alle sagde Ja til, af alle Land, bede Vi og byde, paa Kongens Vegne, under Liv og Gods, Fred og Frelse, saa at holde og gjøre, som Vi eder budet have, paa Kongens Vegne, og den ene lade den anden ved Fred og Ret, og haver Kjerlighed sammen imellem eder. Item, efterdi som vi have hørt, at Rigens Mænd haver betroet Os, at Vi skulle stande Riget for, paa Kongens Vegne, til dess han kommer til sin Alder, og have I hørt, hvad vi have dertil svaret, da haver vi befalet Herr Vendelbo til eders Hovedsmand og Rettere, paa Kongens Vegne, her udi Jydland, saa længe som os tykkes, og han dertil nyttelig er, og bede Vi eder og byde, at I være ham hørig, lydig og behjelpelige, at han maa hjelpe og gjøre Ret, Fred og Skjel, og være ham velvillige til Vor, og Kongens, og Rigets Nytte og Gavn, at disse Artikle maatte fuldkommes og gjøres saa, som forskrevet stander, da lader intet breste, saa at I være ham hørige og lydige, og behjelpelige i alle disse forskrevne Stykker, saa længe som vor Naade tilsiger, at vi ham dertil have ville, paa Kongens Vegne, og have vi sat Jens Nielsøn af Avensbjerg til Landsdommer i Nørre-Jydland, paa Kongens Vegne, og have Vi ham befalet, at han skal saa Alle dømme Ret og Skjel imellem, som han vil ansvare for Gud, og for Kongen, og for os, paa hans Vegne, der haver han og sagt Ja til, saa længe som nyttigt er, og han skal derved blive. Gjører nu i alle disse forskrevne Stykker, som Vi eder tiltro, og som I ville derfor ydermere have Ære og Tak af Kongen og Os. Datum Wiborg, an-

anno Domini 1396 feria secunda proxima ante festum conversionis S. Pauli. — Margrete Aar 1396.

Man seer heraf, at Rigets Mænd betroede Dronningen at staae Riget for indtil Kongen naaede sin fulde Alder, at hun siden havde mødt paa Tinget den 22de Januarii, at det første Rettething skulde holdes i Viborg første Fredag i Faste, det er den 19de Februarii, og endeligen maa mærkes, at hun kaldte Erik Konge over disse tre Riger, hvoraf man maa slutte, at hun havde nærmere Aftale med de Svenske, at de skulde antage ham til Konge, end den almindelige Forpligtelse, som det svenske Raad udstadte 1388, at de vilde tage den til Konge, endog imedens hun levede, som hun dertil udnævnte. Da *Margrete* saa tidlig tænkte paa at skaffe sig en Medregent, saa er det troeligt, at hun ej allene derved har havt i Sigte Rigernes indvortes Fred, og alle tre Rigers Forbindelse, men at hun og efter sin Klogskab haver indseet, at Mange vilde, helst med hendes tiltagende Alder, vanskeligen finde sig i at regjeres af et Fruentimmer. Hendes Klogskab seirede altsaa over hendes Ærgjærrighed, og viste hun sig heri meget større end en anden ellers stor Keiserinde i vore Tider, som endog med Uret forholdt sin egen Søn Riget. — Foruden til Nørre-Jylland bleve og ligedanne Breve udstædte til alle andre danske Landskaber med liden Forandring. Saaledes haver man Begyndelsen af et til dem i Fyen, som findes i en Codex af skaanske Lov paa det kjøbenhavnske Universitets-Bibliothek.

Efter Hvitfeld (S. 122) droge Dronningen og Kongen om i de danske Landskaber, sad i Retten, hørte Sager, og gjorde hver Mand Lov og Ret; hun gjorde og mange Forandringer om Rigets Væsen og Afgifter, saa hun paa en kort Tid samlede store Penge, — [illegible] Skat i Brevet af 25de Janu-

Margrete Aar 1396.

nuarii, som indkrævedes for deraf at lade slaae ny Mynt. Rimeligen brugte hun for endel disse Penge til at jævne dermed alle hendes Planers Udfersel i Sverrig. — Under 1393 har jeg fortalt hvorledes Dronningen overlod Slottet Scolt, nu Salts, til Bispens Bord af Roeskilde. I Anledning heraf udstædte Roeskilder Bisp Peder den 2den Februarii et Brev tilligemed hans Capitel, hvorved de forbandt sig til at holde alle de Vilkaar Dronningen havde paalagt dem for denne Gave, og iblandt andet vilde Bispen strax lade det i Roeskilde Chor ved hans Broders Gave bygte Alter indvie til Trefoldigheden, og derved holde Aarstid for Dronningen og hendes Forældre. (Diplom. Langeb.) Samme Dag den 2den Februarii tilstod Herre Otte Beygenvlet, Ridder, ved sit plattydske Brev, at have oppebaaret af den ærlige Mand Herre Beernde van dem Rode, Raadmand i Stralsund, 500 Mark Lybsk i stralsundsk Mynt paa Dronning Margretes Vegne, og gav dem herved Qvittering. (ibid.) Den 2den Martii var Kong Erik med dem i Viborg, og tildømte der Ejendomme i Hæsle i Gislum Herred til Peder Andersen, kaldet Munch, efterdi det var ham bleven tilkjendt paa Kongens Retterthing ved Bisp Jacob af Viborg, Herre Christiern Vendelbo og Flere. Kongens Justitiarius Johan Bryms var herved Vidne. (ibid.) Mærkeligen skriver Erik sig her at have Ret til Sverrige (ad regnum Svecicum jus habens); thi det synes mig at stadfæste, at han allerede da har havt et Slags Løfte, i det mindste af Rigsraadet, om at blive Konge i Sverrige. Dette Brev er indført i en Vidisse af Claus Grupendale af 1414. Omtrent ved denne Tid har og Erik været i Nykjøping paa Mors, da hans Retterthing der holdtes. Den 5te Martii udi Asnes (nu Assens i Fyen) tilstædde Herre Nysse Ywersson og Wulf Pogghewische den Yngre,

gre,

gre, Riddere, og Henneke Lembeke, Knape, ved deres plat- Margrete
tydske Brev, at de lode den afgangne norske Konge Hakon og hans Aar 1396.
Fader Kong Magnus og hans Arvinger og Medlovere, aldeles qvit og løs fra den Gjeld af 4000 lødige Mark Hoved-Stol, som han efter sit aabne Brev var dem skyldig. De selv tilligemed de andre Mænd og Riddere, de Herrer Benedict van Alevelde, Claus Rønnowe, ellers kaldet Rerle, Wulf Pogghewisch den Ældre, Claus van Alevelde og Hinrik van Alevelde hang deres Segl for. (ibid.)

Da nu Dronningen ej allene selv regjerede over de tre nordiske Riger, men havde og forsikret dem Fred og Samfund for Fremtiden ved at faae Erik til Konge over de tvende, og at have skaffet ham grundet Haab til det tredie, ja endog desuden var i Fred med sine Naboer, Hansestæderne og de meklenborgske Herrer, og alle andre, saa begyndte hun at henvende sine Tanker til Hertugdømmet Slesvig. Vel kunde hun endda ej tænke paa at forene det med Riget igjen, da det saa nyligen var bleven bortforlehnet til Hertug Gerhard, men som der nu var en ny Konge i Danmark, saa tog hun deraf Anledning at forskrive Hertugen, Grev Claus, og de andre holstenske Grever, at møde ham og sig i Assens i Fyen, for samtligen at tage Slesvig til Lehn af Kong Erik, imod at blive hans Mand og Tjener; men de vægrede sig alle herfor, og er det troligt, at de have fordret Slesvig som et frit og arveligt Lehn. Dette vilde de Danske ikke, og derfor blev der heller intet af Belehningen; thi endskjøndt der blev opreist et Chafot (tribunal) og Dække udbredet derpaa, eftersom der siges i Processen imellem Kong Erik og de holstenske Grever (Scriptor. VII. 351), saa meldes dog slet intet om Fahnens Nedkastelse. Det er altsaa allene skeet fordi de lovede Tjeneste mod Sold; saaledes opnaaede dog

Margrete Aar 1396. Margrete, at Trygheden vedblev fra Holstens Side. Herover haves følgende Brev hos Hvitfeld S. 130-31:

"Udi Guds Navn, Amen. Vi Peder, af Guds Naade Erkebisp til Lund, Johannes, af samme Naade Biskop til Slesvig, Folmer Jepsøn, Anders Jepsøn, Niels Iffuersen, Johan Olufsøn, Predbjørn Podebusk, Berneke Skinckel, Riddere, bekjende og vinde offentlig udi dette Brev, at udi Faste efter Guds Byrd 1396 siden at vor naadigste Herre, Herr Erich med Guds Naade Danmarks, Sverrigs, Norges, Venders og Gothers Konge, Hertug udi Pommern, og Grev Claus af Holsten og hans Broder Grev Henrichs Sønner, alle tre, vare til Asens udi Fyen at belehnes, os og mere godt Folk lovværdige hos værende, da hørte vi og saae, at fornævnte Grev Henrichs Sønner, tit og ofte var anbødet og lovet Hertugriget til Slesvig til Lehn, hvilket vor Herre Kong Erich og Hans gjerne havde seet, at fornævnte Grev Claus og hans Broder Grev Henrichs Sønner, alle tre, fornævnte Hertugriget til Slesvig af ham havde undfanget til Lehn og blevet hans Mænd og Tjenere deraf; men Grev Claus og hans Brodersøn Grev Henrichs Sønner alle tre, vilde ikke antage Hertugriget til Lehn af vor Herre Kong Erich eller blive hans Mænd og Tjenere, uden han vilde give dem Sold og sætte derfore Loven og Visfen, hvorfore en Del os ogsaa lovede, som vel vitterligt er, og da var Grev Claus og hans Broders Grev Henrichs Sønner alle tre hverken Land eller Lehn given eller forlehnt, men Penge for deres Tjeneste, som forskrevet staaer. Alle disse forskrevne Stykker til ydermere Bekjendelse og Vitterlighed have vi fornævnte Peder af Lund, Johannes af Hammer, Folmer Jepsøn, Anders Jepsøn, Niels Iffuersøn, Johan Olufsøn, Predbjørn Podebusk, Berneke Skinckel,

ckel, Riddere, herhos overværet, og have hørt og seet, at Alting gik og foer, som forskrevet staaer, og have vi vores Indsegle med Villie og Vidskab hængt for dette Brev." Datum ut supra.

Margrete Aar 1396.

Hertug Henrik formente siden ej allene, at hans Fader Gerhard var bleven forlehnet med Hertugdømmet, men endog at hans og Brødres Formyndere havde forlangt at forlehnes dermed paa deres Myndlingers Vegne, hvilket slet ikke kan være, saasom Faderen Gerhard endda levede, og dog bevidnede siden 4 holstenske Riddere og 4 Væbnere (Scriptor. l. cit. 350), at Erik havde i Assens forlehnet Gerhard med Hertugdømmet Slesvig eller Jylland og han derfor aflagt Troskabsed. Det lader og virkeligen, at de selv have troet det, saasom de anføre ovenommeldte Omstændigheder, dog uden at melde om Fahnens Nedkastelse, hvilket de maaskee ej have vidst at være væsentlig nødvendigt ved slig Forlehning. Derimod fejlte Erik siden, naar han nægtede, at endog Oluf havde forlehnet Gerhard med det. Udi det kongelige Archiv findes endnu tvende Original-Diplomer skrevet paa Pergament i det plattydske Sprog om denne Sag, hvoraf det ene har 8 Segl vedhængende, og lyder som hos Hvitfeld, undtagen at her staaer Peder af Roeskilde i Steden for Erkebisp Peder til Lund, og det andet har 7 Segl og er deri forskielligt, at Predbiørn af Podebusk er udeladt. Uden Tvivl fejler Hvitfeld; thi det er rimeligere at Roeskilder Bisp, som Kanzler, har været tilstede end Erkebispen. Det ene har jeg ladet bagved trykke.

Den 25de Martii gav Ridder Jens Ruth den Ældre Dronningen en Qvittering for Jungshoved Slot med Tilliggende, og for alle derpaa udstædte Breve og al sin Ret dertil, enten for Laan, Pant, eller paa anden Maade, og skulle hendes og Søns, Kong Olufs, Breve derom være døde magtesløse; han tilstod og at have mod-

Margrete Aar 1396. modtaget til tro Hænde Steghcborg og Møen, paa Vilkaar, først: at Slottet skulde staae hende og Kong Erik bestandig aabent i al deres Nød; han i al Ting være dem til Tjeneste; og det igjen dem overgives efter 5 Aar, og ligeledes om han døde inden den Tid; Indvaanerne paa Landet skulde han imidlertid vel behandle, saasom han vilde blive ansvarlig for; han skulde i de 5 Aar have det Halve af Landets Indkomster, og Dronningen og Kongen den anden halve Del. Han selv og Brødre de Riddere Mickæl Rut og Jens Rut den Yngre lovede det med samlet Haand. De selv tilligemed Bisp Peder af Roeskilde, Peder Walkændorp, Lasse Jensen og Claws Grupendallæ, hang Segl for. (Diplom. Langeb.)

Udi Kallundborg den 20de April gav Gezza Olufs Datter, Ingelberts Enke, Dronningen Qvittering for Gaarden Kæthælstorp i Odz Herred og lovede at tilbagegive hende den, undtagen hvad Husgeraad og Boskab hun der havde, naar Dronningen det forlangte. Døde Dronningen imedens, da skulde hun levere den til Abbeden i Sore og Mariæ Kloster i Roeskilde i den Stand, den før fandtes. Hun selv og hendes Svogre Hinric Da og Thrugot Haas, Væbnere, som og de beskedne Mænd og Herrer Olav Pant, Decanus i Roeskilde, Peder Flæmyng, Ridder, Herman Flæmyng, Jurius Jørk og Marquard Wenstæni, Væbnere, og 2 Borgemestere i Kallundborg hang Segl for. Af disse tvende Breve udstædte Johan Gørstingæ, Landsdommer i Sjælland, og 6 andre en Afskrift paa Landsthinget i Ringsted og tillige deres Bevis for at et Brev fra Dronningen om Jungshowet og tvende af hende om Kæthælstorp, som alle tre vare i Skikkelse af et Kaars overskaarne, og paa hvilke nu alle Segl bleve brudte til et Tegn at disse Forskrivninger vare tilintetgjorde. For dette Lands-

things Bevis hænge 5 Segl. (Diplom. Langeb.) Den 3die Maj paa Abramstorp, nu Jægerspris, tilstod Væbner Herman Flæming ved sit aabne Brev, at han og Hustru Ingerdh vare blevne fornøjede af Dronning Margrete for Abramstorp og Horns Herred, og gave det derfor herved tilbage, tilligemed de Breve, som derom vare udstædte. Han selv tilligemed Bisp Peder af Roeskilde, Abbed Niels af Sorø, Herre Oluf Pant, Decanus i Roeskilde, Herre Thytbern, Provst i Odense, Heming Jensen, Stigh Porse, Jon Lille og Hennike Godow hang Segl for. Samme Dag den 3die Maj, venteligen paa Abramstorp, gav Dronningen sit Gjeldsbrev til Bisp Peder af Roeskilde for 130 Mark Sølv, hver beregnet til 45 Skilling Lybsk, gode og gangbare, hvorfor hun pantsatte Esmendorp i Skuldeløf Sogn Horns Herred; hun selv tilligemed de Abbeder: Niels i Sorø, og Laurents i Ringsted, og de agtbare Mænd (honorabiles viri) Olav Pant, Decanus i Roeskilde, Herman Flemyng og Hemming Jensen, Væbnere, hang Segl for. (Diplom. Langeb.) Den 7de Maj stadfæstede Kong Erik den Dom, som Bisp Svend af Børglum og 9 andre, som nævnes med flere, havde dømt i Nykjøbing paa Mors paa hans Retterthing, hvorved de havde tildømt en Gaard i Malgh at tilhøre en vis Berlins Børn. Kongens Rettergangs-Segl (ad causas) blev forhængt; Johan Bryms var Vidne. Heraf udstædte Claus Grupendale, Ridder, en Vidisse 1415 den 25de Maj. (Diplom. Langeb.)

Margrete Aar 1396.

Dronning Margrete drog efter dette til Sverrig, og drev der med saadan Iver paa Eriks Valg, at de Svenske bleve enige om at antage ham til deres Herre og Konge, hvorvel de efter Ericus Olai (lib. V. 289) og Hadorphs store Rimkrønike (p. 170) gjorde endel Vanskeligheder i Begyndelsen, sigende, at de behøvede

Margrete Aar 1395. vede ingen Konge, saalænge Dronningen levede. Hvortil hun i Hæstighed skal have svaret; at hun vel vidste, at Raadet satte sig derimod, fordi han var af hendes Slægt. Dog Dronningen var uden Tvivl for klog og fin til at svare saaledes, og finder man ingen ret bevislig Anke, som de Svenske havde mod hende imedens hun levede, som jo Lagerbring (II. 753-54) haver, enten grundeligen igjendrevet, eller og gjort tvivlsom; allene hun maaske var noget for pengegjerrig, som og synes at have havt Sted i de andre Riger. Margrete sendte nu Bud efter Erik, og lod ham hente fra Danmark; han kom ledsaget af den fornemmeste danske Adel, som Ericus Olai (l. cit.) kalder Baroner, læggende til, at det hele svenske Ridderskab mødte. Derpaa blev han udnævnt til og samtykt at være de Svenskes og Gothers Konge efter gammel Vis ved Morasten, ej langt fra Upsal, den 22de efter Hvitfeld, men efter de Svenske den 23de Julii; og det efter Sædvane indhugget paa en Sten med hans Navn og Aar og Dag ved. Efter Krønniken, som slutter med 1415 (Script. I. 397) var han da 14 Aar gammel, efter Ericus Johannis Søn, Munk af Vadstena, som slutter med 1453, (Scriptor. II. 553.) fyldte han da 15 Aar, efter Krøniken, som slutter med 1523 (Scriptor. VI. 232.) var han da kun 12 Aar, og adopterte Dronningen ham med Samtykke af de pommerske Stænder, men efter Hadorphs lille Krønike (pag. 15.) var han kun 9 Aar, hvilket vist er urigtigt. Efter Diarium af Vadsteen (pag. 15.) var han da 14 Aar, og noget over, og skeete hans Valg i Skara omtrent den 11te Junii ved Barnabæ Dag, udi Overværelse af Dronningen, Erkebispen (af Upsal) Bisperne, det svenske Rigsraad, og derpaa blev han siden erkjendt ved Morasteen, og løftet i Vejret (sublevatus) og bleve der da mange Riddere gjorte. Her aflagde nu baade Kongen og Almuen Ed —

han

han om et godt Regimente, og denne om at være ham lydig. Herpaa rejste han efter Sædvane Riget om, gjørende sin saa kaldte Erics-Gada til Hest. (Efter Hadorphs store Rimkrønike (pag. 471.) svarte og Dronningen de svenske Herrer at hun havde meent dem det bedste, det vilde blive deres Skyld, om Riget kom i Fare, og de i Kiv sammen efter hendes Død, og vilde Rigerne da vist ej blive sammen. Dette Svar varmeget fornuftigt.) Margrete Aar 1396.

Erik aflagde ved sit Valg fem Eder: 1) at holde Kirker og hele Rigets Indbyggere ved deres Ret, og ej føre fremmed Ret ind i Riget; 2) at elske Retfærdighed og hade Uretfærdighed; 3) at være hver Mand i Sverrig tryg og tro, og ej fælde Nogen uden Dom; 4) at betro Slotter alene til Indfødte, og ej tage Udenlandske i sit Raad, og styre Riget med Lov, Ret og Naade, og ej formindske Kronens Indkomster; og 5) ej at paalægge Landet Skat, men at leve af Kronens Indkomster, medmindre Krig paakom. Han svor og flere Eder, hvorpaa Laugmændene og Almuen svore ham Troen. — Man maa ej undres over, om det svenske Raad satte sig imod Dronningens Foretagende, eftersom mange adelige Slægter blandt dem, som især Sparrerne, Oxenstjernerne, Braherne, Leyonhufwuderne, Sturerne nedstammede fra de gamle svenske Konger, især fra Folkungerne. Desuden levede Eric Valdemarsøn, som var en Søns Sønnesøn af den svenske Kong Valdemar, Birger Jarls Søn, og ægtede hans Datter en Leyonhufwud, hvorfor denne Slægt fører de tre danske Løver eller Leoparder i sit Vaaben, thi den svenske Kong Valdemar var gift med en Sønne-Datter af den danske Kong Valdemar den IIden. Det var derfor intet Under, at de svenske Herrer satte sig imod Erics Valg, og at Dronningen

Margrete Aar 1396. gen befrygtede indbyrdes Krig efter sin Død, og at den af hende tilsigtede Rigernes Forening skulde tilintetgjøres.

Den 2den August var Kong Eric i Upsal, og indgik der, efter Overlæg og Samtykke med Raadet, et Mageskifte med Provst Brynolph Karllsen af Skara, saa at Kongen skulde have hans Gods i Askjems Herred i Fæsbjergh Sogn, kaldet Biskopsbo, og han derimod af Kongen og Kronen, Gaarden Hertughabo i Asaka Sogn, Skanungs Herred. Herved vare nærværende mange svenske Bisper og Riddere, som sadde i Rigsraadet. (Dipl. Langeb.)

Den 15de August holdtes først Hansestædernes Samling i Lybek, som var berammet til den 24de Junii, og mødte der Sendebud fra Hamborg, Thorn, Elbingen, Stralsund, Gripsvald, Stettin og Lybek, og blev da først et Brev (Diplom. Langeb.) forsendt til Dronning Margrete af Indhold, at de havde bekommet hendes Brev, hvori hun beder, at de vilde være venskabelige imod hendes Frænde (Ome) Kong Erik og hans Riger, hvilket de forsikrede at ville redeligen være baade mod ham og hende, og bade hende igjen at fremme hos ham, at han vilde vise sig gunstig mod Kjøbmændene; herhos gave de tilkjende, at nogle Kjøbmænd, som besejlede Aslo og andre Steder, klagede over, at de Privilegier, de Konger Hakon og Magnus havde forundt dem, ej holdtes, og bade de derfor, at dette maatte afhjelpes; Krig havde hindret dem i at skikke Bud til den Dag, som skulde være holdt den 25de Julii, hvilket det lybske Raad burde have meldt hende, og at holde en den 28de eller 29de September dertil var Tiden dem for kort, hvorimod de gjerne vilde i næste Aar paa St. Margrete Dag (den 13de Julii) holde en Samling med hende. Paa nærværende Samling vedtoge Stæderne at holde en Samling i Lybek næste Aar den 10 Junii paa Pintsedag. I Henseende til Samlingen med Dron-

nin-

ningen sagde de preussiske Steder, at de maatte herom tale med deres Raad, og skulde de lade Lybekkerne vide Svaret. (Recessus Hansæ.) Margrete Aar 1396.

Den 30te August udi Stralsund tilstod Hr. Hemming van der Podbuske, at han paa Dronning Margretes Vegne havde til sin Fortæring faaet af den ærbare Mand Hr. Bernt van deme Rode, Raadmand i Stralsund, 100 Mark lybsk.

Imedens dette skete, foretoge Kong Albert og hans Søn Hertug Erik sig Adskilligt. De holdt i Fastelavn et stort Hof i Zwerin, hvor mange Fyrster, Stæder og Adel mødte, og vare sammen i 8te Dage. Det holdt Albert Bryllup med Agnes, Datter af den afdøde brunsvigske Hertug Magnus Torquatus, da hans første Dronning Rickardis, Datter af Grev Otto i Zwerin, var død i Stokholm efter 1377, og Hertug Eric holdt Bryllup med Sophie (thi det er urigtigt, at Nogle kalde hende Margrete) Datter af Hertug Bugislav af Pommern i Wolgast. Franck fortæller efter Chemnitz (Mecklenb. VII. 60–63), at Albert derpaa og udskrev en Landdag, og sammenkaldte Ridderskabet og Raadet; han forestilte hvorledes han og Søn vare blevne holdte af Dronning Margrete i et haardt Fængsel paa syvende Aar, og hvorledes han derfra var bleven befriet ved sin Fætter Hertug Johan og de 10 Stæder, hvorfor han blev deres og især Rostoks og Wismars evige Skyldner; de Vilkaar han havde maattet indgaae vare haarde; thi at begive sig med Søn igjen i Fængsel vilde han ikke gjøre, naar han med Ære kunde undgaae det, da han vidste hvad han der havde udstaaet; at afstræde Stokholm, og derved miste rent Riget var Haan og Foragt; thi saalænge han havde Stokholm kunde han endda have Haab at vinde Riget igjen; endnu var han ej saa gammel, at han jo kunde begynde Krig, og hans

Margrete Aar 1396. Søn Eric var ung og mandig, hvorfor han og havde besluttet at begynde Krigen efter de 3 Aars Forløb, men det var i det Fald fornødent, at skaffe de 60,000 Mark Sølv tilveje. Men som denne Summa var stor, og beløb sig i nuværende Mynt i det mindste til 480,000 Rigsdaler, saa endskjøndt alle hans Undersaattere lovede at gjøre hvad de kunde, saa kunde de dog ej bringe dem tilveje da Tiden kom. Man seer heraf, at han var ligesaameget elsket af sine indfødde Meklenborgere, som hadet af de Svenske, især de Store, og det for Meklenborgernes Skyld, som han udi Sverrig havde begunstiget fremfor de Svenske.

Saasom Dronning Margrete nu havde bragt det saavidt, at hendes Fætter Eric var bleven udvalgt til Konge i Sverrig, og Albert ast derved mere blev betaget Haab om at faae Sverrig igjen, saa tænker jeg, at det først er efter den Tid, at hans Søn Eric sejlte til Gulland (Strelov gullandske Krønike S. 190), for at sætte sig fast der, og derved vare Sverrig var i det Aar 1398, da Alting skulde afgjøres, idetmindste var han den 24de Maj endda i Damgarten i Pommern, tæt ved de meklenborgske Grændser, thi han tilstod der ved et Brev for sig og hans Frue Sophie, Hertug Bugislavs Datter, samt sine Arvinger, at han med sin Faders Kong Alberts som og sin Øhemes Hertug Henrichs af Brunsvig, sit Raads, og de stettinske Hertugers Barnyms og Wartizlaus Brødre og Fyrster af Rygen, deres Samtykke, havde modtaget for bemeldte Sophies Udstyr 4000 lødige Mark, hvorimod han frasagde sig al Tiltale til hendes Faders efterladte Land. Han selv tilligemed Kong Albert og Hertug Henrich af Lyneburg hang deres Segl for. Hans Fætter Hertug Johan af Meklenborg, Hertug Magni Søn, og hans Raad, nemlig 6 Riddere og 2 Knapen, vare herved Vidne. (Diplom. Langeb.) Dette Svogerskab med de pommerske Hertuger havde vel og poli-

tiske Hensigter, nemlig at bestyrke sig ved Forbund til Sverrigs forestaaende Erobring.

Margrete Aar 1396.

Saasom Hansestæderne om Sommeren vare forhindrede formedelst Krig at holde den berammede Samling, og der ogsaa kun mødte saa faa Stæder til den, der holdtes den 15de August, saa tænker jeg, at Vitalianerne have vedblevet at forurolige Søen; thi det lader, at Hertug Erik landede ved deres Hjelp paa Gulland. Saa meget er vist at han med sin Flaade lagde ind der i Chronevold og forlangte af Borgerne i Visby at lade opkaste der en Fæstning, ligesom hans Fader forhen havde begjært; men de afsloge det, da de formodentligen indsaae, at det vilde opvække Krig, eftersom Margrete havde meget inde af Landet, og havde beskikket Thruid Hase til Statholder. Men Erik havde mange af Landets Indbyggere paa sin Side og deriblandt en Tydsker ved Navn Smal Henric, og ved dennes Hjelp vilde han nu voldsom overrumple Staden Visby, men blev afslaaet, indtog dog nogetefter tvende Taarne der, det ene kaldet Smal Henric og det andet Sejltaarnet ud mod Stranden.

Udi September holdt Dronningen og Kongen en Samling med de svenske Herrer, og der blev den 20de September fattet følgende Beslutning, som lyder hos Hvitfeld (S. 111-22) saaledes:

"Det skal alle Mand vitterligt være, saavel dem som komme skulle, som de der nu ere, som dette Brev høre eller see, at vi Henrich, med Guds Naade Erkebisp i Upsalla, Knud i Linkøbing, Torstein i Skara, Tord i Strengenes, Niels i Vesteraas, Bjørn i Aabo, og Henning i Vexiø, med samme Naade Biskopper, Carl af Toste, Steen Bendsøn, Erngisel Nielsøn, Steen Boesøn, Amund Joensøn, Thure Bengtsøn, Arvid Bentsøn, Carl Magnussøn, Tord Bonde, Iffuer

Ni-

Margrette Aar 1396.

Nickleſøn, Algud Magnuſøn, Knud Hat, Erich Erlandsſøn og Erland Knudsſøn, Riddere, Anders i Upſala og Brynolff i Skara, Domprovſter, Carl Carlsſøn og Jonas Andersſøn, Væbnere, vor Herre Kong Erichs og Rigets Raadgivere i Sverrige, kiendes med dette vort aabne Brev, at vi alle forſkrevne og Rigets Mænd i Sverrige med vor Herre Kong Erich og med vor Frue Dronning Margrete endrægteligen med god Villie og Kjærlighed ere overens vorden om alle disſe Artikler og Stykker, ſom her efterfølger, og ſtander ſkrevne, og vare des eens og endrægtelige vorden, baade førend forbemeldte vor Herre Kong Erich blev vor Herre og Konge, og ſiden vi ham hyldede og undfinge retteligen til vor Herre og Konge over Sverriges Rige paa Moraſten, ſom var paa den ſamme Dag, ſom næſt var efter St. Mariæ Magdalenæ-Dag, ſom nu ſidſt var. Førſt, om alle de Fogeder og Embedsmænd, ſom Kronens Gods i Værge haver havt, enten til Pant eller Lehns, ſiden at Orlog førſt begyndtes imellem Kong Magnus og Rigets Mænd i Sverrige, ſaaſom er det Aar Kong Albret førſt indkom udi Sverrig, alt det Gods og Bøndereje, ſom de forſkrevne Fogeder og Embedsmænd have fanget fra Kongedømmet ſiden den forbemeldte Tid, det ſkal alt igjendømmes, og komme under Kongen og Kronen, altid at blive og ingen Penninge derfore gives, og raades Bod paa, og gjøres ej mere ſaa. Item, om Nogen haver trængd, beſkattet eller gjeſt nogen Bonde, ſaa at han nogen anden haver ſolgt eller pantſat eller afhændet ſit Gods derfore, det ſamme Gods ſkal og igjendømmes og komme under Kongen og hos Kronen altid at blive, og Pengene ſom derfore udlagdes, ſkulle igjengives forinden et Aar, dem ſom dem udlagde, af Bonden eller hans Arvinger, om de ej formaaer dem før ud at give, om det er ej ſvigeligt fanget, og uden Kongdømmens

Fo-

Foged eller Embedsmand haver noget Gods eller Bønder fanget, da skal der ingen Penninge foregives, som før er sagt. Item, om dette forskrevne Gods og alt andet Gods og Bøndereje, ihvor det helst findes, som Kronen er fragangen inden denne fornævnte Tid, at det meldes i Quarstede, allesteds udi Riget udi Sverrig, at det ej røves og plyndres og intet derfra tages eller oppebæres her forinden. Naar Repstatinget holdes, da skal dette fornævnte Gods og Bøndereje, som fra Kronen og Bønderne er ganget inden denne forskrevne Tid, alt igjendømmes, og andet uden længer Tøvning paa næste Repstadting i hvert Lovsogn, og under Kongen, Kronen og Bønderne igjen at blive ubehindret, og dem deres Penninge igjen at dømmes, som dem lovligen og uden Svig have udgivet, af dem, som det have oppebaaret eller af deres Arvinge, i saa Maade som før er sagt, uden det Kongedømmets Foged eller Embedsmand er, som forskrevet staaer. Er og nogensteds givet Kronen Gods i andet Gods, inden denne fornævnte Tid, som Kronen ligemeget fanger af, for det hende er afganget, da bliver det stadigt. Item, om andre Jordedele og Skyldinge, som hver andre have sig imellem, ihvo han helst er, der skal og da dømmes om og endes uden længere Forhaling paa næste Repstadting i hvert Lovsogn, hver imellem, saa at hver skeer Ret; og i hvert Lovsogn i Sverrig skal være Repstadting og dømmes og endes om disse forbenævnte Stykker inden den Time, som herefter følger. Først, at det Repstadthing som i Oplandene skal være, det skal være ½ Maaned efter Michelsmesse, som nu næst kommer, og det Repstadting i Vesteraas Bispedømme, skal være en Maaned efter Michelsmesse nu næstkommendes, og det Repstadting i Vesteraas ligeledes, og det Repstadting i Strengenes Bispedømme, det skal være om St. Mortensdag, og inden Jul nu næstkommendes, og det Repstadthing i Østergotland og i Skare Bispedømme skal

Margrete Aar 1396.

væ-

Margrete være en Maaned efter Michelmesse nu næst kommer, og udi Cal-
Aar 1396. mar Fogdie, og paa Øland, skal Repstadting være ej forinden Kyndelmisse nu næst kommer, og i Verende, og i Find, og i Rumleborg Lehn, i Faste nu næst kommer. Item, haver fornævnde vores Herre Kong Erich og vor Frue Dronning Margrete, for Rigens Bedste, og Rigets Raads Bøn Skyld, ladet staae om de Dele, Gods og Bønder, som fra Kronen ere ganget, i denne forskrevne Tid, som før er sagt, og den Tiltale som de have imod Herr Knud Boesøn, dette fornævnde skal staa til Pintzdag nu næst kommer i Overstad, imellem Kronen og ham, og fornævnde vor Herre Konnings, og vor Frue Dronnings Ret, efter deres Dom; og var det saa, at fornævnde Herre Knud Boesøn ej til dem kom, og det ej forligtes, og endedes imellem dem, enten med Minde, eller med Rette, inden denne næste forskrevne Tid, da skal strax Laugmanden, eller hans Underlaugmand, og Biskopen i det Bispedømme, med andre tolv gode Mænd, som der vorder tilnævnde, i hver en Lovsogn, som dette fornævnde i ligger og er, dømme det forskrevne under Kronen og Kongen, og Bønderne igjen altid at blive, og ingen Penge skal Kongedømmet eller Bønderne derfor igjengive; men haver Kongen fanget Jord imod Jord, i saa Maade, som før er sagt, det blive stadigt. Item, hvad andre Skyldinge ere, eller Tiltale, som nogen Anden uden Kronen have til fornævnde Herr Knud Boesøn, eller han til dem, det haver fornævnde vor Herre Konning, eller fornævnde vor Frue Dronning, ingen Magt at lade staa om, uden der gjøres om paa Repstadting, efter som Lov og Ret er. Item skal Ingen kjøbe eller pante til sig, eller hindre eller mindske for Kongen eller Kronen i nogen Maade, den Stund denne fornævnde vor Herre Kong Erich, eller fornævnde vor Frue Dronning Margrete le-

ver,

ver, uden det skeer med fornævnde vor Herres og Frues gode og frie Villie; siden de ere baade døde, da være paa alle Sider hver i sit Sted, i alle Stykker sin Ret uforsømmet, og at hver paa alle Sider saa bliver ved sit, og alle Stykker og alle Artikle saa holdes, som i dette Brev skrevet staaer. Item, skal Ingen blive frelse af dem som frelse ere vorden i denne forskrevne Tid, uden de som det have synderligen af vor Herre Konges Naade, eller de som inden denne forskrevne Tid ere vorden frelse, eller de som Lovbogen udviser, og bevise det med Loven inden sex Uger, efter det at forskrevne vor Herre Kong Erich eller vor Frue Dronning Margrete lader det lyse med andre deres Brev i hver Lovsogn, eller selv hverve det synderlige af Kongens Naade, og de frelse dog intet andet Skattegods, endog at de blive frelse, uden deres eget, som de maa frelse med Loven. Item, saa mange Gaarde som i Kjøbstæderne ligge, være sig hvad Kjøbsted det er, de udi ligge, holde med deres By eftersom deres Byes Ret udviser. Item, at man skal bedre holde af vor Herre Kongens Breve, og vor Fru Dronningens Breve, herefter end hertil, ihvem de herefter sine Breve give og sende, og skal Ingen nogen Skat eller Tynge paalægge i noget Fogdie udi Sverrige, uden han haver vores fornævnte Herres eller Frues Brev derpaa, hvad de skulle gjøre, og hvo som andet imod deres Breve eller Bud gjøre, han skal bedre derfore, eftersom Lovbogen udviser. Item, ihvo som nogle Faste eller Slot haver bygt, siden dette Orlog først begyndte, som før er sagt, at naar fornævnte vor Herre Kong Erich eller vor Frue Dronning Margrete ej ville dem længer have standende, at de da strax allesammen tillige skulle nederbrydes. Item, alle som bør at nyde deres Frelse efter Loven og de vorder Kong Erichs Mand inden sex Uger, efterat fornævnte vor Herre og Kong Erich eller vor Frue

Margrete Aar 1396.

Dron-

Margrete Aar 1396. Dronning Margrete lader det lyse med andre deres Breve i hvert Lovsogn, om de ville vinde deres Gods og Frelse. Item, hvad som vores Fru Dronnings Tjenere eller Mand, ihvo de helst er, derover, enten oppe eller nedre i Riget, til hendes Orlog, Bygning eller Besoldning til hendes og Rigets Nytte og Gavn, tog, der have vi Biskopper og Klerke vores Ret til givet og ville dem derfor afløse, og hvad Stykke de ellers fik til deres eget Behov, der skulle de Lige for gjøre, til Minde eller Rette, og hvad siden taget var, efter det at han var først i Upsalla og der Fred lod lyse, der skal Lige for skee og Ret, og det have vi alle Rigets Raad og Mænd sagt, at vi ville, Biskoppe og Klerke, dertil hjelpe, at det skal skee ligervis som os selver, af dem som det gjort have. Item, om Rigets Mænd udi Sverrige, Norge og Danmark, som deres Gods ombaaret have i denne Orlog og Krig, som været haver imellem Rigerne, at hver kommer til sit igjen med Rette, og nyde det med Retteherefter. Item, og skulle vi saa mange af Riget i Sverrige med Fuldmagt, naar vor Herre Kong Erich eller Dronning Margrete os tilsiger, og vide paa hvad Sted hun eller han vil, møde Rigets Mænd af Danmark og af Norge, og med dem des ens da vorde og ens blive paa fornævnte vor Herres Kong Erichs og alt Sverriges Riges Vegne efter fornævnte vor Herres og Frues Raad og Villie, efter det at vi alle af disse tre Riger een Herre og Konge have, saa som er fornævnte vor Herre Kong Erich, og ville vi og skulle da der overens vorde og saadan Forvaring dem at gjøre, og da af dem igjentage, at baade forbenævnte vor Herre og Frue, og vi alle af disse tre Riger ere forvarede om alle Stykker efter fornævnte vor Herres og Frues Raad og Villie, som før er sagt, og skulle vi det da jo endelig saa bevare af alle disse tre Riger, at ingen af disse trende Riger skal nogen Tid orloge eller trænge paa de

all-

andre. Item, ere Vi saa overens vorden, at Kobberbjerget skal alt høre til Kongen og Kronen, uden to par Belge som Bispen af Vesteraas der nu paa havet, og det Herre Boe Jensøn og hans Søn Herre Knud Boesøn eller Steen Boesøn der i havde, det er under Kronen med Lov kommen, saa at Ingen ejer i fornævnte Kobberbjerg uden Kronen og Bispen, som før er sagt. Item, at fornævnte vor Herre Kong Erich, og vi fornævnte Rigets Mænd udi Sverrig, endrægteligen overens bleve med fornævnte vor Frue Dronning Margrete, baade førend vi hende til vor Herre og Konge toge, som før er sagt, og saa nu siden hun vor Herre blev, som før er sagt, udi alle Maader og udi alle Artikler, som her efterfølger: Først, at forbemeldte vores Frue, Dronning Margrete, skal det have og beholde i hendes Livsdage ubehindret med al kongelig Ret og alt det Kronen tilhører, saasom er først hendes egen Morgengave, alt Østergotland, og der til det Fæste Rumleborrig og Jeneköping, og alle Lehn, som nu til Rumleborrig ligge; og alt Vestergotland og Kynd og Marck og Dal og Vermeland og Moeherred, og alt det Kongedommet tilhører udi Skare Biskopsdømme og i Østergotland, som ere Slotte, Fæste, Kjøbstæder og Land, og hvad det helst er eller heder, og Vesteraas By, Slot og Kjøbsted med Norboherred og Dalene, Kobberbjerge og Jernbjerge med al kongelig Ret skal hun besidde og beholde udi alle Maader som forskrevet staaer. Item, skal og Herre Abraham Brodersøn beholde Verende og Find, og Herre Suorte Skønning, Marsk, og Claus Diuitze og hans Skytte, baade, de Herreder som de have; at disse forskrevne beholde disse forskrevne Land og Herreder til Pant og til Lehns saa længe, og efter som vor Frue Dronnings Brev udviser, som de derpaa have. Item, om Kong Alberts Beskatning, der haver vor Frue Dronning ingen

Margrete Aar 1396.

Margrete Aar 1396. Ende om gjort eller overgivet, fordi at hun ej veed hvad hun faaer for hans Beskatning; thi haver hun det Forskrevne Ingen opladet eller overgivet, men hun lever; thi at lever hun, da vil hun med Guds Hjelp være der selv mægtig over; vil og Gud at hun døer herforinden, at det holdes, eftersom de Breve derom lyde, som der paa gjorte ere. Item, om de 10000 lødige Mark, som vor Frue Dronning var bebrevede af Rigets Raad i Sverrig, der hun først kom til Suderkøping, dertil 3000 lødige Mark, dertil maa hun af det Kronens Gods, som forskrevet staaer, hun skal holde i Riget udi Sverrig, i Gods og Penninge, gjelde og give og til Pant sætte til Kirker og Kloster og hendes Venner og Tjenere, hvem hun vil, paa saa meget, som forskrevet staaer, og skal stadigt blive og holdes hvad hun derom gjør, baade i hendes Liv og efter hendes Død. Item, om Rabodenefs med alt det Gods dertil ligger, og med alt det fornævnte vores Frue Dronning kjøbte og indløste, og dertil bekom af Vicke von Witzen, da hun dette fornævnte tilløste og løste, ihvor det helst ligger, og den Gaard Røne og alt det hun dertil indløste og kjøbte, og fik af Herre Carl af Tofte, ihvor det helst ligger, dette fornævnte maa hun give, gjælde eller gjøre af, hvor som hun tykker og hun vil; hvad hun af dette fornævnte gjør, det skal blive stadigt baade i hendes Liv og efter hendes Død. Item, alle disse forskrevne Stykker og Artikler skulle stadige og faste blive, ubrødeligen, uden al Hinder, Arg eller Hjelperede, enten med Kirke-Ret eller verdslig Ret; og til mere Bevaring alle disse fornævnte Stykkers og Artiklers have alle vi forskrevne med fornævnte vor Herre og Frue og med flere Rigets Mænd, inden Sverrige Indbyggere, som ere: Herre Magnus Haagensøn, Herre Niels Magnusen, Herre Niels Giedde, Herre Erich Nielssøn, Herre Magnus Sture, Herre Gjøstaff Matthiesøn,

Herre

Herre Heyne Snackenborg, Herre Vicke von Vitzen, Herre Thorckild Harildsøn, Herre Magnus Trottesøn, Herre Niels Boesøn, Herre Knud Olsøn, Herre Vulff Bentsøn, Herre Erich Veneris, Herre Laurentz Vulffsøn, Herre Claus Platte, Herre Jens Magnusøn, Herre Niels Olufsøn, Herre Gregers Bentsøn, Herre Tord Pettersøn, Herre Christen Nielsøn, Herre Niels Erngiselsøn, Herre Carl Baat, Herre Claus Flemming og Herre Thomas von Vitzen, Riddere, Philippus Carlsøn, Steen Lauritzsøn, Jonas Eskildsøn, Carl Jacobsøn, Anders Matthisøn, Joen Petersøn, Carl Bentsøn, Arvid Steensøn, Haagen Torvesøn, Ingemund Joensøn, Niels Erichsøn, Oluff Harildsøn, Niels Arvidsøn, Knud Nielsøn, Nisse Gjøstaffsøn, Knud Bentsøn, Matthis Andersøn Finckenow, Joen Ambjørnsøn, Anders Byrgesøn, Magnus Joensøn, Carl Erichsøn, Nisse Dymning, Morten Carlsøn, Lauritz Byrgesøn, Lasse Svendsøn, Claus Abildgaard, Nisse Joensøn, Svend Pich, Lauritz Bryncke, Peder Ulffsøn, Esbjørn Blaapande og Arvid Bentsøn, af Vaaben, med god Willie og Kjerlighed vores Indsegle ladet hænge for dette Brev. Item, og vi Erich, med Guds Naade Sverriges, Danmarks, Norges, Venders og Gothers Konge og Hertug udi Pommern, kjende det, at vi om disse forskrevne Stykker ere endrægteligen ens vorden med vor kjære Frue og Moder, fornævnte Dronning Margrete, og med fornævnte vort Raad og Mænd i Sverriges Rige, og fuldbyrde vi og stadfaste forskrevne Stykker og Artikler, og skulle de stade og faste ubrødeligen blive i alle Maader, som forskrevet staaer, og til mere Bevaring alle disse forskrevne Stykkers, have vi vort Indsegle med forskrevne vor kjære Frue og

Margrete Aar 1396.

Margrete Aar 1396. Moders, Dronning Margretes, og fornævnte vores og Rigets Raad og Mænd i Sverrige, Indsegle ladet hænge for dette Brev. Item, og vi Margrete med Guds Naade, Woldemars, Danekongens, Datter, efterdi vi og have der nærværendes overværet, jætte og, at alle disse forskrevne Stykker og Artikler ere saa over ens dragen imellem fornævnte vores Frænde Kong Erich og fornævnte hans Raad og Mænd i Riget Sverrige og os i alle Maader som forskrevet staaer, da have vi vort Indsegle til Vidnesbyrd ladet hænge for dette Brev. Datum in castro Nycopiæ in Svecia, Anno Domini 1396 vigilia beati Matthæi Apostoli et Evangelistæ. Item vi alle Biskoppe, Riddere og Svenne som forskrevne ere i dette nærværende Brev, som dette Brev er tilfæst, kjendes det, at vor Frue Dronning Margrete var for vores Herre Kong Erich os nærværende i Dag, og bød sig til, at om hun nogen af os eller nogen anden i Sverriges Rige noget skyldig eller pligtig var, at hun det gjerne vilde udrette og betale efter deres Tiltale og hendes Svar efter vores Ord, saa meget som skjelligt og Ret var, da efterdi hun os intet skyldigt var eller er, da lode og lade vi forbenævnte Dronning Margrete qvit og aarsaget for alle Stykker, og hørte vi ingen af Sverriges Mænd som hende noget kraffde eller om nogen Stykker manede, men vi var der nær og hørte derpaa at hun betalede og udrettede, gav og gjalt flere Rigets Mænd i Sverrig, saa dem vel nøjedes, og baade de og vi hende takkede og takke. Item, haver vor Frue Dronning Margrete ofte det sagt, baade for os og flere gode Mænd, baade før og nu, at hverken fornævnte vor Herre Kong Erich eller hun vilde være noget pligtig til at gjøre, efter nogre de Breve, som Kong Albret haver udgivet, ihvorledes de helst lyde, uden nogre det synderlige fortjener af dem, eller han fanger det af deres synderlige Naade

og

og Ville. Datum in castro Nycopiæ in Svecia, Anno Domini 1396 vigilia beati Matthiæ Apostoli et Evangelistæ. Margrete Aar 1396.

Men da denne Beslutning er saa vigtig, saa havet jeg ladet den aftrykke bag ved i Bilagerne efter Originalen. Hos Hadorph (S. 62.) findes den efter Hvitfeld oversat paa Svensk. Om det just skede med Ret og Billighed at saa meget Gods kom igjen under Kronen, er umuligt nu at afgjøre, men det viser tilstrækkeligen Dronningens store Klogskab, at hun vidste at formaae de svenske Herrer hertil, endogsaa i Henseende til det Gods, som den mægtige Drost Bo Jonsens Søn Knud ejede, og i Henseende til Kobber-Bjerget. Kronens Magt og Indflydelse formeredes herved meget, og de Stores formindskedes. Besynderligt er det, at Kong Albert fik de fleste Fiender, og blev fornemmeligen afsat, fordi han vilde tilegne sig Bo Jonsens Gods, og nu udvirkede Margrete dette uden noget Oprør. Hun man mesterligen have vidst at betjene sig af de svenske Stores indbyrdes Had og Jalousi, saa og venteligen brav bruge Penge. Det var og en stor Styrke for Kronen, at saa mange adelige Slotte bleve nedrevne. Det er mærkeligt, at de Ting af Alberts Indretninger, som behagede Margrete ilde, bleve ophævede, og derimod de, som kunde være hende nyttige, bleve staaende ved Magt, saasom Skatte-Paalæg. Her blev ogsaa allerede en god Grund lagt til de tre Rigers Forening, som paafulgte næste Aar. Lagerbring har (II. S. 759-62.) en Del meget gode Betragtninger over denne Nykjøbings Beslutning.

Den 27de September var Kong Erik endda i Nykjøbing, og gav da ved sit Brev den beskedelige Mand Sven Diækn hans og Hustrues Gods frit og frelst, dog saa, at han deraf skulde gjøre ham og den svenske Krone Tjeneste, og det med Raad og

Sam-

Margrete Aar 1396.

Samtykke af sin Moder Dronning Margrete og det svenske Rigsraad, og efter Bøn af den ham elskelige Herre Karl Ulfson af Toptom, Ridder, og skulde han være fri for alle Rejser (utresom) saalænge han var bemeldte Karl Ulfsons Embedsmand og Tjener, Han selv og Dronningen hang Segl for. Dette var altsaa en Undtagelse, og maaske den første, i den Anordning, hvorefter Mange havde før Nykjøbings Beslutning mistet deres Frelse eller Adelskab.

Den 28de September udstædtes i Horsens i Kongens Navn (thi det forrige Diplom viser, at han ved denne Tid var endda i Sverrig, som han vist ej heller forlod) en Dom paa Kongens Retterthing, hvorudi sadde Boetius, Bisp af Aarhus, og 7 Andre, uden Tvivl alle Riddere, i Følge 8 Nævningers Vidnesbyrd, hvorved Gaarden Rodwich kaldet blev tildømt Kongen, da den alerede havde været ved de rette Ejere skjænket Kong Valdemar hans Fader (saaledes kaldes han ham fordi han var Fader til hans antagne Moder Margrete, og Morfader til hans virkelige Moder) Kongens Segl ad causas blev forhængt, og var Johan Svendsen Bryms herved Vidne. (Diplom. Langeb.) Spørgsmaal om et andet Brev udstædes den 27de October paa Warviks Sysselsthing med Kongens Segl ad causas i hvidt Vox for, og Kongens Navn og Titel foran ej er af samme Beskaffenhed. Hr. Christian Vendelbo, Ridder, og 5 med flere Adelsmænd, som sadde i dette Retterthing, dømte da, at om der mellem Laurentius Valdemarsøn og Fru Ingeborg hans Syster ej var skeet Arveskifte efter deres Forældres Død, saa skulde Riber Kirke og Bisp have en Broderlod ("Swmba") af det Gods i Hoo og Urby, som hun havde solgt og skjænket til Jonas Jacobsen. Men var Arveskifte skeet og bemeldte Gods faldet paa Laurentii Part, saa skulde den Helt med fuld Ret tilhøre Riber Bisp og Kirke,

men

men var det derimod faldet paa Ingeborgs Lod, saa skulde det tilhøre bemeldte Jonas Jacobsen. Jonas Svendsen Bryms var herved Vidne. (ibid.) Dette viser, at Laurentius havde testamenteret dette sit Gods til Riber Kirke. I Kolding den 28de October gav Herr Hinrik von Aleveldt, Ridder, en Qvittering til Dronning Margrete paa egen og Broders Herr Claus von Aleveldts Vegne for 200 Mark, som hun skulde have betalt til Mortensdag. (ibid.) Paa Repstathing i Lødese den 30te November gave Heino Snakenburg, Ridder, som havde Kongens Dom, Erik Erlandsen, Ridder, Lagmand i Vester-Gotland, som sadde i dette Repstathing (Criminalret) paa Kongens Vegne tilkjende, at 15 Mænd i Vest-Gotland, som nævnes med, havde ulovligen unddraget sig Kronen, og givet sig selv til Frelse uden Kongens Minde eller Brev, saa efter Kongens og Raadets Beslutning (i Nykjøbing) og efter 12 Nævningers Kjendelse, nemlig 2 Riddere, 4 Svenne og 6 Bønder, paa Ridderskabets og Almuens Vegne, dømte de alle disse igjen under Kronen, og at skulle give Skat, medmindre Kongen og Dronningen vilde befrie dem. (ibid.) Samme Dag og Sted dømte de 6 andre Mænd med deres Gaarder under Kronen. (Dipl. Lang.) Hvorvel dette, naar det fuldkommen forholder sig saaledes, ingenlunde kunde siges at være Uret, maatte det dog opvække Had, Uvillie, Frygt og Mistanke mod den ny Regjering. Imidlertid finder man intet Tegn til Opstand, mindre Oprør. Den 9de December var Dronningen selv i Lødese, og da overlod hun til Sigge Laurissen for hans tro Tjeneste al den Rettighed hun havde i de 4 Gaarde i Gotewe i Wilske Herred. (ibid.) Den 11te December dømte atter ovenmeldte Heyno Snakenbergh, Ridder, og flere paa Repstathing i Lødese adskilligt Gods i Dalebergh-Lehn, som var givet fra Kronen under Frelse,

Margrete
Aar 1396.

og

og hvoriblandt var endel Gods, som synes at have tilhørt afdøde Marsk, Erik Kietelson. (ibid.) Da denne Mand havde været en af Alberts største Fiender, og en af de ivrigste til at hjelpe Margrete til Sverrigs Rige, saa synes det som Margrete handlede her baade utaknemmelig og urigtig, medmindre, især i Henseende til det sidste, Marsken ingen Livsarvinger eller nær Slægt har efterladt sig. Noget af dette Gods tilhørte ogsaa de tre Kirker. — Man seer heraf, hvorledes enhver har ranet Kronens Gods til sig, saa at den svenske Krone vel kun havde lidt tilovers. Meget af dette er vel kun skeet i Kong Alberts Tid, men Albert havde hverken Klogskab eller Myndighed nok til at rette dette. Man kan og herved falde paa den Tanke, at de Store have i mange Maader gjort ham Uret, og sat sig op imod ham, fordi han ej vilde taale deres Graadighed, men nu fik de Løn som forskyldt. Ja Dronningens store Yndling, Ridder Abraham Brodersson gik ej engang ganske fri, for at vise Upartiskhed, men overlod til hende den 13de December i Lødese en Del Gaarde i Askens Herred saa længe hun levede, paa Vilkaar, at de efter hendes Død skulde tilfalde ham og Arvinger, dog saa, at hun og Kongedømmet ej skulde miste deres Rettighed dertil, om de havde nogen. Han selv tilligemed de Riddere og Herrer Mikkel Rut og Valdemer Budelsbach hang Segl for. I samme Aar paa en Mariæ Dag uvist hvilken, tilstod Erik Erlandsen, Ridder, ved sit svenske Brev, udi Övervärelse af Dronning Margrete og de velbaarne Mænd og Herrer Mikkel Rut, Niels Jonissen, Abraham Brodersson og Valdemar Budelsbach, Riddere, at han quitterede velbaarne Mand Axel Kætilson for 40 lødige Mark, for hvilke han havde lidt Skada i hans Herres Marskens Erichs Tjeneste, og gjorde han Axels Gjeldsbrev i herom

til

til intet. Han selv, Dronningen og ovennævnte Herrer hang deres Segl for. (ibid.) Denne Axel var uden Tvivl Broder til Marsken, og haver man maaske herved villet gotgjøre ham ovenmeldte Godsers Tab. Aage Astradsøsen, Væbner, gjorde den 1ste Februarii sit Testamente, hvorved han gav til St. Mariæ Kirke i Ribe, hvor han vilde begraves hos sin Broder, sin graa Hest med Bidsel, Saddel og Prydelse; Capitlet i Ribe sit Gods i Wæthele Sogn; Dominicanerne der 1 Mark Sølv; St. Clementis Kirke der en halv Mark Sølv; Commendator af Johanniter-Ordenen ligeledes; St. Nicolai Kirke 1 Skilling Grot; Nonnerne der ligeledes; Nørkloster i Amor Syssel 4 Mark Sølv; sin Skriftefader (poenitentiario meo) 2 Mark Sølv, og saaledes gav han adskilligt til Kirker, Klostere og enkelte Personer. Til Executores indsatte han tre Væbnere. Han selv, Bisp Eskil af Ribe, 3 Munke der, Bispens Kapellan, Borgemesteren i Ribe, 3 Væbnere hang Segl for. Det er trykt hos Terpager (pag. 57-59.) Bisp Eskil af Ribe, Raadet og Borgerne der udstædte den 13de Marts en Vidisse heraf efter Aages Død. (Diplom. Langeb.)

Margrete Aar 1396.

Marine Jens-Datter, Enke efter Nicolaus Hak af Hewby, solgte den 10de April til Johan Absalonsen, Væbner, og Høvedsmand paa Kjøbenhavns Slot, sin kjære "Nepos" alt det Gods, hun havde arvet efter sin Datter Yngefryd, som Ridder Johan Offesøn forhen havde besiddet, nemlig udi Sjeland, Vemmetofte, Greesvyd, Qvanløse, og alt hvad som laae i Jylland, Fyen, Lolland, Langeland, Falster, Møen, og overalt i Dannemark vesten for Øresund, og havde hun efter sin fri Villie faaet tilstrækkelig Betaling derfor af ham. Hun selv og de ædle Herrer Tuvo Galen af Næsbyholm, Ridder, Esbern Jacobsen, Decanus i Kjøbenhavn, Yngemar Grubbe af Va-

Margrete Aar 1396. lekyelde, Hennekin Peterson af Frederslof, Vabnere, Andreas Holbek og Sigvard Stenvege Borgemestere i Kiobenhavn, hang deres Segl for. (ibid.) Den 25de April udi Roeskilde skjenkede dets Bisskop Peder til Sacristanen der Snoldelef Kirke, (forbeholdende sig dog cathedraticum og subsidium) i Henseende til hans slette Indkomster, og megen Moje, Nat og Dag, med at eftersee Chor, Reliqvier, de hellige Kar, Klæder og andre Kirkens Klenodier, og med at have Omsorg for og Varetægt over dem. Det skede med hans Kapitels Samtykke. (ibid.)

Johan Bæintson af Kalris, Vabner, gav den 8de Junii til sine tvende Døttre, de Jomfruer Lucie og Katrine sit Gjeldsbrev paa 24 Mark Solv i gode og gjæve hvide Penge, som skulde udbetales til Mortensdag, og pantsatte imedens 27 Skilling i Jordskyld i Gamleby i Faxe Herred. Han selv og de ærlige og ædle Mænd Efvard Grubbe af Alslef, Awo Stæg og Johan Falster af Byerkorp hang deres Segl for. (ibid.) Johan Skraam gav den 14de Junii sit Gjeldsbrev til Christian Frellefson, Vabner, paa 2 Pund Sterling i god og gangbar Mynt, og pantsatte derfor sit Gods i Roofager. (ibid.) Raadet og Borgerne i Roeskilde bevidnede, at den 28 Junii havde den ædle Mand Gyncelin Gyncekessen af Falkendalæ, nærmest Arving efter Johan Beintsen af Kalriis, skjødet en Gaard udi Roeskilde i St. Olai Sogn til Jacob Petersen Borger der. (ibid.) Den 29de Junii i Vordingborg gav Bisp Nicolaus af Roeskilde (som dog alerede døde 1395, hvorfor Aarstallet her maa være urigtigt, og maaskee skal være 1394) Jacob af Wiborg, Sven af Burglav, Peder af Aarhus, Benó af Aars (det er den udi Vesteraas) Tezo af Odense og Eskil af Ribe 40 Dages Aflad til St. Laurentii Kirke i

Kem-

Kertindorp i Odense Stift. Det er trykt hos Pontoppidan (Tom. II. 250-51.) Margrete Aar 1396.

Udi Rom den 13de Julii tilstod Conrad, Erkebisp af Nicosia (paa Cypern) Pavens Camerarius, at Bisp Eskil i Ribe havde i Henseende til adskillige Tjenester, som han under Straf var forbunden til at vise i det apostoliske Kammer, havde betalt ham 60 Guldgylden, og for Pavens Betjentere desuden 17 Guldgylden, 7 Skilling og 2 Penge i romersk Mynt, og det ved Lov-(juris) Doctoren, Herr Peder af Pisa, Consistorial-Advocat, hvorfor han herved qvitterte bemeldte Biskop, og løste ham af Band, hvorudi han var faldet formedelst sit Ophold. (Diplom. Langeb.) Jeg har ladet det trykke bag ved, for at vise Utaaleligheden af det pavelige Aag.

Den 9de Maj tilstod Folmar Jacobsen og Andreas Jacobsen kaldte Lunge, Riddere, Nicolaus Jacobsen Lunge, Kanik i Roeskilde, og Ove Jacobsen Lunge, Knape, alle 4 Brødre, Andreas, Johannes, Nicolaus og Olav, kaldte Lunge, Olavs Sønner, Væbnere og Brødre, Jacob og Peder Olavs Sønner, Lunge, Brødre, og Sønner af afgangne Olav Lunge af Skjoldenæs, samt Sophie og Righize, Søstre og Døttre af Jacob Olavsen salig, at de med Samtykke af forrige Roeskilde Bisp Nicolaus og hans Kapitel havde stiftet et Kapel i Roeskilde Kirke til et bestandigt Vicarie til Guds, Maries, Apostlernes Andreæ og St. Hans den Døberes Ære, for deres egen og Forfædres Sjeles Frelse, og gave de meget Gods dertil, imod Messes Holdelse og deres Begravelse der i dette St. Andreæ Kapel, og at Senior af Præsterne altid skulde have Ret til at indsætte Vicarius ved dette Kapel. (Diplom. Langeb.) Peder Thrugilsen, Foged, 1 Præst og 5 Borgere i Roeskilde bevidnede, at

 den

Margrete Aar 1396. den 13de September skjødede paa deres Bything den ædle Mand Jacob Gyncekesen af Falkendal, Arving efter Johan Bæinssøn af Kalris, en Gaard i Roeskilde udi St. Olai Sogn til Jacob Pedersen. (ibid.) Den 18de October tilstod (Frue) Yda Pæthers Datter af Glatsaxe, at have faaet fuldkommen Regnskab og Rigtighed af den beskedne Mand Bero Pethersøn, kaldet Schytte, fra den Dag han var bleven Foged over hendes Gods udi Skaane, hvorfor hun herved quitterte ham. Hun selv tilligemed Erkebisp Jacob af Lund, og de ædle Mænd Henichin Olefsøn, Hinric Jensson og Peter Falk, Væbnere, hang deres Segl for. (ibid.) Udi Lund den 13de October solgte Tuvo Galen af Næsbyholm, Ridder, til Hr. Folqvin, Provst i Lund, den halve Del af en Gaard i Malmoghe paa den lange Gade, kaldet Stenhus-Gaarden, hvilken han havde arvet efter sin Datter Ingefred, Enke efter Johan Absolonsson, Hovedsmand paa Skanør og Falsterbethæ Slotte, paa Vilkaar, at Frue Marine Jønisses Datter, Enke efter Hr. Nicolaus Hak af Høyby, Ridder, skulde have den halve aarlige Afgift, saa længe hun levede. Blandt dem der hang Segl for vare Johan Duæ, Hovedsmand paa Helsingborg Slot, og Benedict Piik, Væbnere. (ibid.) Derpaa bevidnede Erkebisp Jacob af Lund, at den 1ste November havde udi hans Kammer i Bispegaarden i Lund, den ædle Mand Hr. Tuvo Galen af Næsbyholm, Ridder, skjødet til den hæderlige Mand Provst Folqvin den halve Del af en Gaard i Malmoghe, kaldet Stenhusgaard. Blandt de nærværende vare Herr Johan, Biskop af Christopolis, Conrad Ysenvorde, &c. (ibid.) Laurends Hundson, Foged i Bogherred, 5 Væbnere, hvoriblant en Lunowe, og en Maap, samt to Bønder, bevidnede, at paa Bogherreds Thing den 22 Novbr. havde de beskedne Mænd,

Jo-

Johan Stigson og Bernichin Skinkel fremlagt et Sogne-vidne af 9 beskedne Mænd, om at Godset i Emtekær By, og Tangetorp Sogn, havde fra gammel Tid ligget under Jurgnes Gaard, og afdøde Ridder Hr. Andreas Stygge før besiddet det, som og Nicolaus Kromedyge, ligeledes, og de havde aldrig fornummet eller seet, at bemeldte Gods var paa noget Retterthing, eller ved nogen Ret eller Lov blevet bortskjødet eller afhændet fra bemeldte Gaard, og forlangte de Herrer et Thingsvidne. (ibid.) Margrete Aar 1396.

Den 25de Januarii paa St. Povels Omvendelsesdag var saa stærk en Kulde, at man fandt mange ihjelfrosne i Skovene og paa Marken. (Script. I. 192.) — Maaskee det var i dette Aar, i det mindste kan det ej have været længe efter, at Bisp Johan af Slesvig maatte for de idelige Krige, venteligen og for at betale de 2000 Guldgylden til Holstenerne fra forrige Aar, pantsætte til Dronning Margrete sit Slot Svavestede med Stiftets Indkomster, imod at hun aarligen betalte ham 300 Mark lybsk den 1ste August udi hans Gaard i Lybek. Dronningen betroede derpaa dette Slot til Nicolaus Eversen, Ridder, men som tilsidst behandlede Friserne meget haardt, fængslede mange, og aftvang dem mere end 400 Mark; hans Betjentere og Embedsmænd paa Slottet tilføjede og Hertugdømmet stor Skade, gjørende daglige Udfald, og bortførende Heste og Qvæg. Dog dette høre vel til senere Tider, efter Hertug Gerhards Død. (Cypræi Annal. pag. 346–47.)

Nicolaus Egbertsen, Provst ved Bremens Kirke, Dommer og Forsvarer for Gods og Personer af Nonnerne i Harvestehude, skrev fra Hamborg den 15de Marts til den beskedne Mand Sognepræsten ved Sognekirken i Kiel, og meldte, at han efter Begjering af Hr. Herman, Provisor ved bemeldte Kloster, havde nyligen bandsat de Herrer Borgemestere og Raadmænd i Kiel, men

nu

Margrete nu med hans Samtykke atter løste dem derfra. Er trykt hos
Aar 1396. Westphal (IV. 3300.)

Den 28de Marts solgte Anna, Grevinde af Holsten (Enke efter Grev Adolph), til Indvaanerne af Nienbrocke i Kremper Marsk et Stykke Land til deres Digers Brug, uden derfor at give nogen Afgift eller Tiende. Er trykt hos Noodt (II. 98).

Swyn von Zvalen solgte den 11te December til Cismar Kloster sit Gods Gotstorpe og Butyne i Strobe Sogn og Stift Lybek med alt Tilhørende og Rettighed, hvoriblandt Hals og Haand, for 1830 Mark lybsk; dog forbeholdt han sig og Arvinger Igjenkjøbsret. (Diplom. Langeb.)

Den 18de October stadfæstede Bisp Ewerhard af Lybek Stiftelsen af en Vicarie ved St. Peders Sognekirke i Odeslo af den strænge Mand Johan Hummelsbøtere, Væbner, og de beskedne Mænd Raadet i Odeslo. (Diplom. Langeb.)

I det kongelige Geheime-Archiv forvares to norske Breve, givne i Kong Eriks 7 Aar, det første givet den 23de Januarii, og det andet den 18de April; og tvende givne i Eriks 8 Aar, det ene uden Dag, og det andet givet den 27de Marts, og endeligen et dateret 1396 den 11te December. I Listen over Brevene paa Aggershus 1622 forekomme 3 af hans ottende Aar, 1 dateret 1396 og 3 paa det 9de Aar efter Kong Olufs Død, alle af Walle Sogn, hvilket viser, at disse i det mindste ej kunde glemme Olufs Død, og maaske neppe vilde ansee Erik for Konge.

Udi Topnæs den 26de Februarii tilstod Niost Knutsen at være skyldig til Arvidh Stensen 100 Mark Penge for sin Løsladelse af Fængsel, hvori han var kommen i ret Orlog; og skulde han betale deels i Rigets gangbare Mynt, deels i Vare, 1 Øre anslaaet for 3 Mark, 1 Ko for 12 Øre, 1 Tønde Smør for 4 Mark,

Mark. Han pantsatte ham hersor sit Gods i Komathorp i Gunnathorp Sogn udi Halland. (Diplomatarium Langebek.) Margrete Aar 1396.

Den 30te Martii sendte Pave Bonifacius fra Rom en Bulle til Erkebisp Henric i Upsal, angaaende at Bisp Thordo i Strengnæs var i Krigen mellem Albert og Margrete, da han vilde tilligemed sin Kapellan og Betjentere drage til et Parlement Dronningen holdt, bleven paa Havet fangen af Vitalie-Brødrene Arnold Stuke og Nicolaus, Ridder fra Zverin, og holdtes fangen paa Stokholms Slot uden Kong Alberts Vidende ved Hertug Johan den Yngre af Meklenburg, udi halvandet Aar, hvorfore de alle vare blevne bandsatte, men da Bispen nu var kommen i Frihed, og de som havde fanget ham og fortrødе det, Erkebispen og bad for dem, saa gav Paven ham Lov til at afløse dem imod Poenitense og Satisfication. (ibid.) Den 12te Martii holdt Erkebispen og hans fleste Lydbisper et Provincial-Concilium i Arboga (Lagerbring III. 816–18) hvor de fastsatte, at Birgittes Fest skulde holdes den 7de October. Her blev og en skarp Forordning givet imod Sørøvere, Mordbrandere, Stratenrøvere og alle slige Ugjerningsmænd (Diarium Wazsten. 188–91.), men saasom de ej bleve eftersatte, saa led Riget derved meget.

Det lader, at Margrete er fra forrige Aar bleven efter i Sverrig, ikke alene for at indlede alting til Erics Krøning, som hun drev paa for at skaffe ham al mulig Sikkerhed og Hæder, endskjøndt hun ej selv havde ladet sig krone, hvad enten hun var over sligt, eller og at det havde blevet vanskeligt nok for hende som en Qvinde at sætte det igjennem — men endog, og det fornemmeligen, for at drive paa de tre nordiske Rigers Forening. Eric derimod vendte tilbage til Danmark, sidst i Februarii, eller først i Martii, Aar 1397.

som

Margrete Aar 1397.

som det lader, for at vinde sine ny Undersaatters Hjerter ved at udøve Kongemagtens ypperste Pligt, nemlig ved at sidde i Retten.

Den 7de Januarii udi Scara, hvor nu var holdt et provincialt Kapitel, tilstod Ridder Heyno Snakkenburg, at Dronningen havde kjøbt af ham med hans Broders Herre Gerids Snakkenburgs og flere hans Samfrænders gode og beraadde Villie, Wædersholm og mange andre Gaarder i Vester-Gylland, saa og at Ridder Nikles Sorte-Skanung havde paa Donningens Vegne betalt ham de belovede 300 lødige Mark, og havde han faaet alt hvad der var ham lovet; han og hans Broder Geridh, Bisp Thorstan af Scara, Ridder Nicles Sorte-Skanung og 6 Andre, som nævnes, hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) Den 13 Januarii var Dronningen selv paa Axevold Slot, og skjenkte til Gudem Kloster alt det af Ridder Heyno Snakenburg kjøbte Gods, dog undte Klosteret hende at beholde det saalænge hun levede, imod derfor aarligen at give det 10 svenske Mark i saadanne Penge, som de vare i Vester-Gylland gjeve og gænge, og herfor skulle de dagligen holde en Messe efter deres Lov. Hun selv lod hænge sit Segl for tilligemed sin Frændes Kong Erics (som maaske haver paa den Tid endda været i Sverrig) Bisp Thorstan af Scara og Flere. Abbed Peder af Varnhem udstædede den 27de December 1412 en Vidisse heraf. (Diplom. Langeb.) Den 18de Januarii tilstod Niels Pedersen kaldet Griis, at have solgt alt sit Gods i Kirke-Drauby i Horns-Herred, nemlig 18 Skilling Jord i Skyld, til Dronningen, og hævede derfor fuld Betaling. Han selv, Bisp Peder af Roeskilde, de Adelsmænd og Herrer Barnom Erikson, Peder Basse, Peder Finkenau og Erik Bydalsbach, Riddere, Johan [illegible] Gyr-
[illegible]

Gyrstinge og hans egen Broder Andreas Griis hang Segl for. (ibid.) Margrete Aar 1397.

Den 4de Februarii udi Skara eftergav dets Bisp Thorsten og Kapitlet der, for Dronningens Forbøns Skyld, de velbaarne Mænd Herre Niclis Swarte Skonung og Mikel Niclisson, Væbner, alt hvad de havde i Krigen gjort Domkirken og Klerker imod, efter den Forordning, som Raadet og Rigets Mænd havde givet forrige Sommer, dog paa Vilkaar at bevise den Forbedring og Artighed, som de havde lovet. Endvidere paa Resstathing i Skara den 12te Februar anordnedes her en Skik, som lyder hos Hvitfeld (S. 146-48) saaledes:

"Vi Heyne Snackenborg, Ridder, Kongens Dom havende, og Erich Erlandsøn, Ridder og Laugmand udi Vestergylland, kundgjør alle Mand, det vi Repstadthing i Skara holdet have paa vor naadige Herres Kong Erichs Vegne med dem af Wædsbo, Hacklnd, Wartofstaherred, Guttensherred, Frøcknesherred, Vilstaherret, Aasherret, Widuidsherret, Laskeherret, Gæssene, Aaskherret, Qualne, Visteherret, Alsherret, Skonningherret, Kindherret, Valherret, nærværende hæderlige Fader, Herre Tord, Bisskop udi Skara, og hæderlige Mand, Herre Brynolff, Domprovst, og Herre Haagen, Erkedegn der sammesteds, der paa samme Tid Dom sadde paa Bisskopsdømmets og paa Kirkens Vegne, Aar efter Guds Byrd 1397 den Mandag som næst er efter S. Scholasticæ Dag, som nu vær, efter det vor naadige Herre Kong Erich med Rigets Raad og Mænd i Sverrige saa ere overens vorden, og saa imellem dem endt er over alt Sverrige og i hvert Lovsogn samtykt om alt dette og om al Ulempe og Ærende, der udi tre Aar og tredive til Urette sket vær, ret om at dømmes, og synderligen ved Navn om alle de Ærende og Sinkker, som her efterskrevet staaer,

Margrete Aar 1397.

saasom er: Først, om alle de Skattebønder, der sit Gods inden denne fornævnte Tid mistet eller opladet have, enten med Willie eller med Overvold, at de med hver deres Gods inden dette og næste Paaske igjen fare skulle uskadt og ubehindret af hver Mands. Item, om de Huse, som staae paa de Tofte og Gaardsteder, Bønder tildømt vorder, at dem ingen skal afføre eller mindske i nogen Maade, uden Bønderne oplades, hvert eftersom det bygt er. Item om de Mænd, der inden denne forsagde Tid med Skattegods ulovligen til frelse ere vorden, at de alle under Kronen og under Skat igjen blive skulle, uden de herefter med vor naadige Herre Kong Erichs Naade og Minde Frelse nyde kunde. Item, om nogen Skattebonde vil fare ud af et Lehn og i et andet Lehn paa sit Gods at bo, da skal han tilforn besidde det Gods, der han tilfare vil, og ingensted før at flytte eller fare. Item, om det Gods, det Fogeder og Embedsmænd for Sakøre af Skattebonden inden denne forsagde Tid, under sig eller sine fanget haver, at Bønderne det igjen fange, og Kronen saa mange Penge af Bonden som Sagefaldet tilsiger, der Gods fore udgik. Item om Kong Alberts Breve, at hvo som dem haver og dem udi Sverrige nydende være vil, at han det have med vor naadige Herre Kong Erichs og med vor naadige Frues Dronning Margretes Naade og Minde, eller dem hereftser hverken nyde; og efterdi tolv Mænd er nævnt til dette Maal og Ærende om disse fornævnte Lehn og Herreder skjelligen og grandgiveligen at udrandsage, sex paa Ridderskabets Vegne, saasom vare: Herre Gjøstaff Magnussøn og Carl Baad, Riddere, Staffen Gjøstafsøsen, Torsten Simensøn, Niclaus Diekn og Lindorm Jensøn, Svenne, og med dem sex Mænd paa Almuens Vegne, saa som vare: Pæther i Sennerom i Skonningsherret, Byrge Fant i Vange i samme Herred, Jon Erlandssøn

søn

søn i Sonedorp i Kindherred, Algud i Vætterløsen i samme Herred, Lauritz Arvidsøn udi Vadsbo og Thore i Egby i samme Herred, og efter deres bedste Samburd og Sandingen der vindede og fuld Vidskab herpaa gave, at saadan Ulempe og Ærinde, inden disse fornævnte Lehn og Herreder, imod Kongen og Almuen uskjelligen holden var, da gave vi herom lovligen Dom, saa, at om alle disse fornævnte Ulempe, Ærinde og Stykke, skal i disse fornævnte Lan og Herreder gjøres, fuldfølges, endes og stadeligen holdes i alle Maade, som forskrevet staaer, hvilken Dom vi alle fornævnte: Brynolff, Domprovst i Skara, og Hagen, Erkedegn der sammesteds, paa Biskopsdømmets og Kirkens Vegne, og vi Giøstaff Magnussøn og Carl Baad, Riddere, Staffen Giøstafssøn, Torsten Simensøn, Niclaus Diekn og Lindorm Jonsøn, Svenne, paa Kongens, Ridderskabets Vegne, med denne forskrevne Kongens Dommer og Laugmand, som dømt have, stadfæste, samtykke og fuldkomme med Willie og Fuldbyrd alle vores, ubrødeligen stadigen og fast at blive i allehaande Maade, som forskrevet staaer, og alle vore Indsegle lade vitterligen hænge for denne samme Dom, skrevet i Skara paa Repstadting, Aar og Dag, som forskrevet staaer."

Margrete Aar 1397.

Paa Arevald Slot den 15de Februarii tilstod Ridder Nicles Sorte Skonning, at meget Gods var bleven ham fradømt, og igjen tildømt deres rette Ejere (som han venteligen med Magt, List og Trudsler havde faaet fra dem), og at være igjen under Kronen og Skat, uden at han derfor skulde oppebære nogen Penge; men Dronningen havde dog af Naade og ej af Rette givet ham saa meget derfor, at han dermed var nøjet (venteligen for hans store Tjenester i Krigen mod Albert) saa at han derfor med god Willie overlod det, og gav tilbage alle de Breve, han derpaa havde; han overlod desuden en Hoben Godser til Dronningen, dog nogle

und-

Margrete Aar 1397. undtagen, som Dronningen lod ham beholde for 500 Mark svenske Penge. Han selv, Bisp Thorsten af Scara, og 6 Herrer, Riddere og Svenne, hang deres Segl for. (Diplom. Langeb.) End videre samme Dag den 15de Februarii paa Axevold afstod han meget Gods til Dronningen, som han kjøbte af Hr. Niels Stura og Sven Stura, og tilstod han herfor at have faaet fornøjelig Betaling. Han selv, Bisp Thorsten af Scara, og de samme, som under forrige Brev, hang deres Segl for. Derimod gav hun ham samme Dag og Sted Brev paa de Gaarde, som hun lod ham beholde, og som skulde engang indløses fra ham for 500 svenske Mark. Hun selv lod hænge sit Segl for, som og sin Frændes Kong Eriks (hvoraf man maa slutte, at han endnu opholdt sig der) Bisp Thorstens og Fleres.

Samme Dag og Sted gav Harald Lake til Ridder Niels Swarte Sconung sit Brev, at have af ham faaet paa Dronningens Vegne fuld Betaling for sin Gaard i Landa. Han selv, Bisp Thorsten af Scara og Flere hang Segl for (Dipl. Langeb.)

Den 21de Martii var Kong Eric i Kjøge (thi nu havde han begivet sig fra Sverrig til Danmark), og holdt der Retterthing, hvor da sadde de Herrer Henrik Jenisson, Peder Basse og Peder Finkenow, Riddere, Johan Gørstinge, Landsdommer i Sjæland, og Flere; der mødte Roeskilder Bisp Peder paa Kongens Vegne, og i hans Navn, og Hr. Andreas Jacobsen, Hovedsmand i Calmar, paa egne Vegne, og fremlagde Breve om Haasløf i Flakkeberg Herred, og Forløff i Slauløse Herred, og fandt Retten da, at de retmæssigen tilhørte Kongen, hvorover han herved tildømmer sig dem. (ibid. Den 3die April var Kongen i Wedved, og stadfæstede der den Dom, som Bisp Peder af

Roes-

Roeskilde og de Flere i hans Retterthing der havde fældet, at Gaarden i Schuterlose i Ringsted Herred tilkom Niels Jacobsen, som havde den i Pant for visse Mark Guld. (ibid.) Den 5te Maj var Kongen i Slangerup, og stadfæstede en Dom fældet der paa hans Retterthing af Bisp Peder i Roeskilde, og de Flere, hvorved ham var bleven tildømt halvanden Bol Jord, og en Otting i Wæthlaby i Horns Herred, og en Bol i Orebjerg. Kongen lod hænge sit Segl ad causas for. (ibid.) Margrete Aar 1397.

Efter Wisby Annaler (Script. I. 262.) indtog Alberts Søn Eric først i dette Aar den 18de Junii med Magt de 2 Taarne i Wisby; men kort efter den 26de Julii døde han paa Landskrone Slot, som han havde ladet bygge paa Klinten paa Gulland, og begroves han i Marie Kirke i Wisby (Script. I. 261.) hvilket vel er rigtigere end det Strelov (Gullandske Krønike S. 190-91) vil, at han blev begravet i St. Hanses Kirke, som nu er øde, under en stor Sten, der siden forflyttedes til Marie Kirkedør. Paa sit Yderste befol han, at give Wisby Borgere de 2 Taarne igjen.

Kong Albert opgav med hans Død næsten alt Haab om at faae Sverrig igjen; men Dronning Margrete skal derimod (efter Corner col. 1175.) være bleven meget glad, hvilket er rimeligt. Erik havde benyttet sig af Vitalianerne, tænkte og ved sin Sviger-Faders Hjelp at kunne erobre Sverrig igjen. Rudloff (Meklenburg. Gesch. II. 540) lader Erik først dø den 8de September, (hvilket han har taget af Ditmers lybske Krønike hos Gerdes i 9de Saml. S. 54; men det staaer ej i min langt fuldstændigere Ditmer, og denne, saavelsom Corner, opgive ingen Dag). Hvitfeld vil (150.) at Eriks Gemalinde Rigiza døde førend han, tilligemed et Barn; men jeg tvivler herpaa. Dette er vist, at de døde uden Børn, som og at hun ej hed Rigiza

men

Margrete Aar 1397. men Sophie. Mareschalcus Thurius (hos Westphal I. col. 309.) vil, at Eric døde af Pesten, hvilket vel kan være, siden den dette Aar herskede i Hansestæderne; — men naar han skriver, at Eric blev begravet i det Gottiske i Aldiberg, saa indseer jeg ej hvilket Sted han derved sigter til.

Imidlertid sammenkaldte Margrete en Rigsdag til Calmar af alle 3 nordiske Rigers geistlige og verdslige Herrer, hvor det dog er forunderligt, at ingen norsk Bisp mødte uden Jonas fra Orkenøerne. Der vilde hun, at Erik skulde krones til Konge over alle 3 nordiske Riger, som og skeete den 17de Junii, og blev Kroningen* forrettet ved Erkebispen Jacob af Lund og Henrik af Upsal. Ved denne Lejlighed slog han 133 til Riddere. Hamsfort (Script. I. 317.) fejler naar han mener, at Kroningen gik for sig den 27de Julii, thi da skete Hyldingen ved Morasten i forrige Aar. Derpaa den 13de Julii udi Calmar tilstode alle 3 Rigers Raad ved deres Brev, at de den 17de Junii havde bivaanet hans Kroning i Calmar, og annammede ham til Herre og Konge over alle 3 Riger, paa alle Rigernes Vegne. Brevet herom lyder hos Hvitfeld (S. 135-38.) saaledes:

"Vi Jacob og Henrik, med Guds Naade i Lund og Upsala Erkebiskopper, Peder af Roeskilde, Knud af Lingkjøbing, Theus af Odense, Tord af Strengenes, Bo af Aarhus i Jylland, Torsten af Skare, Niels af Vesteraas i Sverrig, Peder af Børglum, Henning af Vexio og Jonas af Orkenøerne, af samme Naade Biskopper, Arent Provst i Opslo, Anders Domprovst i Upsala, Oluf Pant Degn i Roeskilde, Brunolff Sognepræst i Skare, og Mester Peder Lycke Erkedegn i Roeskilde, Carl af Tofte, Jonas Andersøn, Steen Bentsøn, Erngisl Nielssøn, Jonas Rud, Thure Bentsøn, Michel Rud,

Rud, Arvid Bendsøn, Folmer Jacobsøn, Niels Iffversøn, Algud Magnusøn, Anders Jacobsøn, Jonas Due, Magnus Haagensøn, Predbjørn Podebusk, Johan Scarpenberg, Peder Basse, Othe Jacobsøn, Philippus Carlsøn, Johan Olufsen, Bjørn Olufsen, Hans von Podebusk, Carl Carlsøn, Joen Jacobsen, Peder Nielsøn af Aagaard, Niels Erngiselsen, Jens Nielsøn af Affuentzbjerg, Jacob Axelsøn, Stig Avesøn, Svorte Skaaning, Abraham Brodersøn, Axel Pedersøn, Magnus Munk, Berneke Skinckel, Amund Bolt, Gauthe Erichsøn, Joen Mortensøn, Joen Darre, Alf Harildsøn, Endrid Erlandsøn, Guldbrand Erlingsøn, Haagen Top, Giord Giordsøn, Siguord Froldsøn, Torrild Sivortsøn og Joen Henrichsøn, Riddere, Axel Riættelsøn, Carl Carlsøn, Godskalck Bendsøn og Aslach Bjørnsøn, Svenne, vor kjære Kong Erichs, og hans tre Kongerigers, Danmarks, Sverrigs og Norges Raadgivere og Mænd, med andre flere, Biskopper, Prælater, Riddere og Svenne, som i disse tre Kongeriger, Danmark, Sverrig og Norge, bygge og bo, kjendes det aabenbarlig, i dette vort aabne Brev, for alle dem, som nu ere, og herefter komme skulle, at efterdi at fornævnte vor kjæreste Herre, Kong Erich, haver været i alle disse forskrevne tre Kongeriger, Danmark, Sverrig og Norge, og i hvert af dem synderlige er tilforn af Guds Naade undfangen, og tagen er med Kjærlighed, god Villie, og Samtykke, alle disse tre Rigers indboendes Mænd, baade Biskopper, Prælater og Ridderskab, og Menighed, til vores, og alle disse tre Kongerigers rette Herre og Konge; og efterdi det var saa skeet udi Guds Navn, som forskrevet staaer, da have vi alle fornævnte, med

Margrete Aar 1397.

flere

Margrete Aar 1397. flere disse Rigers Mænd, efter alle disse fornævnde tre Rigers indboendes Mænds, baade Bisfoppers, Prælaters, Klerkers, Ridderskabs og Menigheds Raad, gode Villie og Samtykke, og paa alle disse tre Rigers Vegne, nu her udi Calmarn paa St. Trinitatis Søndag, som nu næst var, nærværendes, og fuldbyrdet forbemeldte vor Herres Kong Erichs Kronelse, der han af Guds Naade kronet var, i Navn Faders, Søns og hellig Aands, at være og blive, med Guds Hjelp, en kronet Konge over alle disse tre Kongeriger, Danmark, Sverrig og Norge, med al den Værdighed og Rettighed, som en kronet Konge af Alder haver tilburt, og bør at have, baade af Aandelige og Verdslige. Nu imedens Gud og vi, og alle de udi disse Kongeriger, Danmark, Sverrig og Norge, haver saa gjort og samtykt, i alle Maader, som forskrevet staaer, og fornævnde vor Herre Kong Erich, i saa Maade for vor rette Herre og kronet Konge, i Guds Hæder, annammet og undfanget haver, til og over disse tre fornævnde Kongeriger at være og blive; da ville vi alle af disse tre Riger, gjøre fornævnde vor Herre Kong Erich, med Troskab og Kjærlighed, alt det os bør vor rette Herre og kronet Konge at gjøre, og han gjøre mod os, alt det ham bør at gjøre; og om Slot, Fæste, Land og Lehn, og i alle Stykker, hvad det helst heder eller er, som fornævnde vor Herre Kong Erich, og hans Moders Modersøster Dronning Margrete, vor naadige Frue, os tiltroet haver, og end herefter tiltroer, det ville vi og alle, af disse forskrevne Riger, saa vidt gjøre, baade i deres levende Live, og saa efter deres Død, som de have os tiltroet, og end herefter tiltroer, og som vi ville svare og være bekjendt for Gud og Mænd. Fremdeles, Gud lønne vor kjære Frue Dronning Margrete, alt Godt, hun haver saa nær os været, og med os omganget, i disse tre Kongeri-

ger,

ger, og disse fornævnde Riger saa forestandet, det vi alle, som i disse fornævnde Riger bygge og bo, hende intet skylder; Gud give hende Himmerige, for det hun haver med os omganget, og nær os været, og takke vi hende gjerne for alt Godt; og at med Guds Hjelp, alle disse fornævnde Stykker og Artikler skulle stadige og faste blive, som forskrevet staaer, i Guds Navn, og til mere Bevaring, alle disse fornævnde Stykkers og Artiklers, da have vi alle Fornævnde, med Villie og Vidskab, ladet vores Indsegle, hænges for dette Brev, som givet og skrevet er udi Calmarn, Aar efter vor Herres Fødsel 1397 Fredagen næst efter St. Knuds Dag, som Konning var og Martyr. — Paa samme Tid han kronedes, gjorde han 133 Riddere af alle tre hans Riger, og endog Kong Eric var kronet til alle tre Rigerne, som hørt er, saa stod dog Dronning Margrete selv Rigerne fore, udi hendes Livstid, thi han var ung, og ikke meget vant til noget Regimente." Margrete Aar 1397.

Man seer heraf, i hvilken Anseelse Rigsraadet da stod, og hvad Myndighed det tiltog sig. Strax herefter, skriver Hvitfeld (S. 138.) paa Margrete Dag, altsaa uden Tvivl den 20de Julii, (thi ellers var den 13de Julii ogsaa en Margrete Dag) blev den saa mærkværdige Calmarske Forening indgaaet paa alle tre Rigers Vegne af de tre Rigers Raad. Dette var Margretes Mesterstykke, og satte Kronen paa alle hendes Gjerninger. Lykkelige havde Rigerne været, om denne Forening havde blevet bestandig, saa havde Norden været et mægtigt og anseligt Rige, og Rusland ej kommet til at true med at opsluge det. Men de efterfølgende Unions-Konger, hvoraf ingen besad Margretes Statskonst og Klogskab, foraarsagede, at dette herlige Verk ej kunde staae ved Magt, og Mistanke og Mistillid indsnieg sig blandt de tre Folk,

Margrete Aar 1397. helst mellem de Danske og Svenske, endskjønt de Norske ej heller vare frie derfor under de Konger Christian den IIden og Hans. Denne mærkelige Forening lyder hos Hvitfeld (S. 138–44.) saaledes:

Alle de, dette Brev see eller høre, saavel de som nu ere, som de herefter komme skulle, skal det vitterligt være, at efterdi alle disse tre Riger, Danmark, Sverrig og Norge, med Endrect og Semie, Kjærlighed og god Villie, er hvert Rige for sig, da med Raad, Fuldbyrd og Samtykke, højbaarne Forstindes, vor naadige Frue Dronning Margretes, og med alle tre Rigens Raads gode Villie, og fuldkommelige Samtykke, Biskoppers og Klerkers, Ridderes og Svennes, og ganske menige Rigens Almue, i hvert Rige for sig, vor højbaarne og værdigste Fyrste, vor naadige Herre, Kong Erich, til en ret Herre og Konge tagen, udvolder og undfanget, over alle disse tre Riger, siden paa St. Trinitatis Søndag, som var nu, udi Navn, Faders, Søns, og den hellig Aands, her udi Calmarn, efter alle Rigernes gode Minde, Samtykke og Raad, baade Klerkers og Legmænds, kroneder, og i kongelige Stol sætter, over disse tre Kongeriger, med den Værdighed, som baade udi aandelige og verdslige Stykker, en kronet Konge tilhør at besidde, og være over disse tre Kongeriger, Danmark, Sverrig og Norge, og da var her i fornævnde Time og Sted, en stadelig og ubrødelig Semie, Fred og Forbund, handlet, dagtinget og endet, med Raad og Samtykke, den fornævnde vor Herres Kong Erichs, og den fornævnde Frue, Dronning Margretes, med Endrægt og Samtykke alle Rigsens Raadgiveres, og Mænds, af alle tre Kongerigers Fuldbyrd, i de Maader, som her efter følger: Først, at nu skulle disse tre Riger have denne Konge, som er Kong Erich, udi hans Livsdage, og siden evinde-

delig skulle disse tre Riger een Konge have, og ej flere, over alle disse tre Riger, saa at Rigerne aldrig adskilles mere, om Gud vil. Siden, efter denne Konges Livsdage, skal een Konge over alle Riger vælges og tages, og ej flere, og skal ikke et af Rigerne, en Konge have, tage eller vælge herefter, uden med Fuldbyrd, Samtykke, og alle tre Rigers Endrægtighed. Giver og Gud denne Konge Søn, eller dem der efter ham komme, en Søn, eller flere, da skal een til Konge vælges og tages over alle tre Rigerne, og ej flere, de andre Brødre vorder med andet Herskab belehnte, og betænkte udi Rigerne, og dersom han fanger Døttre, da giøre der om, efter som Loven udviser; og af Kongesønner, om Gud vil nogen da er til, at disse tre Riger da ham vælge, og han bliver Konge, og ej flere, som før er sagt. Kan og Kongen batnløs frafalde, det Gud forbyde! at da Rigens Raadgivere og Mænd en anden vælge og tage, den dem Gud giver Naade til, der de efter deres beste Sambyrd, og de vide for Gud rettest og skjelligst, og Rigerne nyttigst være, med en ret Samdrægt alle tre Rigers, og at ingen sig herimod sætter, eller andre inddrager, som forskrevet staaer, og skulle alle tre Rigerne udi en Samdrægtighed og Kjærlighed blive og være saa, at ikke et skal sig fra det andet drage, med nogen Tvedragt eller Søndren, uden hvad det ene paagaaer, enten paa Orlog, eller med andre udlændiske Mænds Anfectning, det skal dem paagaae alle tre, og hvert de andre behjelpelig være, med al Troskab og al Magt, dog saa, at hvert Rige bliver ved sin Lov og Ret, og een Konge, efterdi som dem bør at have. Fremdeles skal Kongen styre og raade sit Rige udi Danmark, om Hus og Feste, Lov og Dom, efter, som der er Lov og Ret udi Danmark, og Kongen ejer og bør at gjøre, saa og udi Sverrig og Norge, efter deres Lov og Ret, og ikke føre udaf et Rige udi et

Margrete Aar 1397.

an-

Margrete Aar 1397. andet det der ej før haver været Lov og Ret; men Kongen og hvert Rige blive ved sin Lov og Ret, som før er sagt, og hvert bør at blive. Kan det og saa skee, at paa noget af disse Riger, Orlog eller Herreskjold paastyrter, hvilket det helst af dem kan blive, da skulle de andre to Riger, naar Kongen eller hans Embedsmand paa hans Vegne, dem tilsiger, med Magt og al Troskab det Rige til Hjelp og Værge komme, hvor dem vorder tilsagt, enten til Land eller Vand, og skal hvert et Rige det andet til Hjelp komme, da skal man i det Rige dem med Spise, Kost og Foder, af Rigets Embedsmænd, deres Nødtørft foresee, og Bjering at skikke, at Landet og Almuen ej fordærvet vorder, men om deres Tjeneste og Løn, Skade og Fængsel, eller andet, som tilføjes, der stander Kongen dem fore, og ej Kongens, Rigets Embedsmænd, eller Almuen der om quellie eller paatale den Tid; og dersom alle Rigerne, eller noget dere, Orlog paastyrter af udlændiske Hær, da skal sig ingen der med Hjelperede tage eller værge, at han ingen Tjeneste pligtig er, uden til sit eget Landemærke, det have vi ham alle overgivet og samtykt, at et Verge skal det andet hjelpe og følge, i hvilket Rige det fornødent gjøres, for den Skyld, at alle tre Riger ere nu, og være skal, under een Konge og Herre, og blive eens som eet Rige. Her med skal al Fejde og Tvedragt, som imellem Rigerne her til, af lang forleden Tid, været haver, nederlægges, og aldrig mere yppes eller optages, og aldrig mere et Rige orloge paa det andet, og intet det opdrage, der Orlog eller Usemie maa afkomme, men blive alle som eet Rige, under een Konge, som før er sagt, og skal hver Mand, Høje og Lave, ved ret Lov blive, og sig nøje lade, udi Lov og Ret, og med ingen Daad, Fejde, eller anden Uret eller Hofmod, nogen den anden fortrykke, eller uførrette den der mindre

dre formaaer, men alle skulle ræddes Gud og vor Herre Konge, og alle staaende hans Bud, efter som det tilbør, og hans Embedsmænd, de ham bisidder, paa sine Vegne, og rette over dem, som her imod bryder. Vorder og Nogen udi noget Rige fredløs, eller bildtuger, eller udsleger udi andre Riger, for sin rette Brøde, da skal han saavel udi det ene Rige være fredløs, som i de andre, og skal ham Ingen hejne eller forsvare; men hvor han paaledes og paakjæres, der skal man over ham rette, efter som han brudet haver, og Retten tilsiger. Item, om nogen Dagtingen eller Ærinder vorder oprettet eller omtalet med fremmede Herrer eller Stæder, eller deres Bud til vor Herre Konge, udi hvilket Rige han da er stedder, da haver han og hans Raad, de da ere tilstede, eller jo nogre af hvert Riges Mægtige, Magt, hvad han og de derom gjøre og ende, paa disse tre Rigers Vegne, som gudeligt, skikkeligt og nytteligt er, til vor Herre Konges og disse tre Rigers Gavn. Item skal man alle disse forskrevne Stykker og Artikler saa gjøre og holde, som forskrevet staaer, og dem saa udtyde og mene, at det vorder Gud til Hæder, og vor Herre Konge, og Riget til Gavn, Gode og Fred, og at hver lader sig nøje udi Lov og Ret, og var det saa, at Nogen var, som herimod vilde gjøre, at alle de af disse Riger hjelper vor Herre og Konge og hans Embedsmænd, som han tilsætter, med Tro og Magt, det at styre, og derover at rette, efterdi som det ret er og vedbør. Frembeles skal vor Frue Dronning Margrete styre og besidde, raade og beholde, i hendes Livsdage, ubehindret, med al Kongelig Ret, intet undertaget, efter hendes Villie, alt det som hendes Fader og hendes Søn hende forundte og gave, udi deres levende Liv, og i deres Testamente, ogsaa udi Sverrig hendes Morgengave, og Andet det Rigens Mænd udi Sverrig haver med hende overeens

Margrete Aar 1397.

Margrete Aar 1397.

eens draget og samtykt, at hun beholde skal, saa og hendes Morgengave udi Norge, og det hende Herr Kong Hagen og hendes Søn Herr Kong Oluf hende undt og givet haver, baade udi deres levende Liv, og i deras Testamente; og et muligt Testamente at gjøre efter sig, og det at holdes, dog saa, at Landet og Slottene komme igjen, fri og ubevaren, til Kongen, naar hun døer; men saa mange Penge og Gods, som hun muligt bortgiver, udi sit Testamente, som før er sagt, af dette fornævnde som er hende baade givet og undt, at det stadigt og fast bliver og holdes, og hvad hun haver alerede fra sig tilforn antwordet eller givet eller bortguldet, eller lehnt, udi disse tre Kongeriger, udi Guds Hæder, eller hendes Venner og Tjenere, at det bliver stadigt og fast efterdi som det er gjort, og at Kongen og Rigens Mænd, udi disse tre Kongeriger, hjelpe hende det fornævnde at besidde og beholde, og beskjerme, og verge, og at hejme, udi god Tro, udi hendes Livs Dage, uden Arg, om det Nød gjøres. Ville og Nogen hende, i disse fornævnde Stykker uforrette, eller hende herimod gjøre, arge eller hindre, udi nogen Maade, da skal og ville vi, udi god Tro, med al Magt være hende behjelpelig, og skikke hende Ret over dem, som det gjør, og unde vi hende, at hun maa tage Gud til Hjelp, og dem hende hjelpe ville, at staae der imod, og verge sig uforvidet. Til mere Bevaring alle disse fornævnde Stykkers, at de skulle stadige, faste og ubrødelige blive evindelig med Guds Hjelp, og i alle Maader, og med alle Artikle, som forskrevet staaer, er skrafskedet, at Breve skulde gives paa Pergament skrevne, to af hvert Rige, saa som er, Danmark, Sverrig og Norge, lydendes udi alle Maader og med alle Artikle, som forskrevet staaer, og at Brevene skulle indsegles med vor Herre Konges Indsegle, og vor Frue Dronnings, og Rigets Raads og

Mænds

Mænds, og Kjøbstæders Indseyle, af hvert af disse tre Riger, Danmark, Sverrig og Norge. Alle disse Stykker ere saa talet og endet, og at det i alle Maader saa fuldbrages og fuldkommes skal som forskrevet staaer, da have vi Jacob og Henrich, af Guds Naade Erkebiskopper i Lund og Upsala, Peder og Knud med samme Naade udi Roeskilde og i Linkjøbing Biskopper, Carl af Tofte, Jonas Andersøn, Steen Bendsøn, Jonas Rud, Thure Bendsøn, Folmer Jacobsen, Erngisl Nielsøn, Peder Nielsøn af Aagaard, og Algud Magnusøn Riddere, Arent Provst i Opslo, Amund Bolt, Alff Harildsøn og Gauthe Erichsøn, Riddere, ladet vore Indsegle med god Villie henge for dette Brev. Scriptum Calmar, Anno Domini 1397 die beatæ Margaretæ virginis.

Margrete Aar 1397.

Da denne Forening, som og staaer i Hadorphs Rimkrønike (II. 55-62) er saa mærkelig, saa haver jeg ogsaa ladet den trykke bag ved i Bilagerne. Man seer heraf, at alle tre Riger bleve nu erklærede for Valg-Riger, hvilket Norge havde endog i gamle Tider været. Alting er her kortelig og jævnt forfattet, og ej engang fastsat, hvorledes Valget skulde skee, undtagen det lader, at Rigsraadet fik stor Indflydelse deri, og at alle Riger skulde være enige om Personen. Ej heller siges her, at til lutter Indfødte skulde betroes Slotte og Embeder, medmindre at didhen skal føres, at med Hus og Fæste skulde forholdes efter hvert Riges Lov og Ret, og da maa man tilstaae, at det var almindeligen vedtagen, at Slot ej maatte betroes nogen Udlænding, og dog gjorde Kongerne det ofte; — men i Forligelsen af 1435 blev alt dette nøiere fastsat. Besynderligt er det, at kun 13 Herrer hang deres Segl for dette Document; men at ville heraf med Messenius (i Scondia III. 37) slutte; at Mange vare misfornøiede med For-

Margrete Aar 1397. Foreningen, er for overilet, og viser Lagerbring (III. 769) at ej nær alle af de Tilstedeværende hang deres Segl for det af 13de Julii. Lagerbring siger retteligen (S. 773), at Danmark i denne Forening tiltog sig intet Fortrin for de andre Riger; thi om Danmark nævnes først, saa er det venteligen fordi man har alene den Afskrift, som bemeldte Rige beholdt, og at Norge og Sverrig have venteligen staaet først i hvert af de andre Rigers Afskrifter; og at om nogen skulde synes at have Fortrin, saa var det Sverrig, eftersom Valget og Kroningen for alle tre Riger skede i den svenske By Calmar; hvorover man maa desmere forundre sig, at Holberg (Danm. Hist. Udg. 1753. 1 Del S. 513) tilstaaer, at Danmark ved denne Forening tilegnede sig et Fortrin. Det er og en artig Anmærkning Lagerbring (S. 775.) gjør, at Dronningen opsatte Foreningens Beslutning til sin Navnedag, Margretas Dag. Mærkeligt er det, at Foreningen skete, som og Eriks Kroning, førend Albert havde opladt Stokholm til Margrete, hvilket viser, hvor ubetydelig man ansaae ham og Kræfter for. Endskjøndt denne Forening desværre ej bidrog til at stadfæste Venskab og Fortrolighed mellem Danmark og Sverrig, saa virkede den dog det Gode, at Danmark og Norge bleve Venner og forenede indtil denne Dag, og maa enhver redelig Dansk og Norsk ønske, at den maa vedvare indtil Verdens Ende, thi hvor ringe og ubetydelig vilde ej hvert Rige for sig være, helst i Europæ nærværende Forfatning.

Noget længere hen, den 8de September, holdtes i Lybek en Dag af de Stæder: Hamborg, Thorn, Danzig, Stralsund og Lybek. Der besluttedes, at skrive til Wismar og Rostok, at de skulde skikke Sendebud; Preusserne foreholdt man, at de toge Pundskat, uden at de andre Stæder gjorde det, ja imod deres Villie;

ie; hvortil de svarede, at de ej paa anden Maade kunde bestride Omkostningen, de maatte gjøre for at beskytte Kiøbmændene. Kong Albert, som her kaldes Konge i Sverrig, sendte til denne Samling Hr. Helmich von Plessen og Hr. Karill, sin Kanzler, med et Creditiv, og lod takke for det meget Gode, Stæderne havde beviset ham, og tilbød sig til al Tieneste; klagede tilligemed over Dronning Margrete, at hun havde brudt Freden, først ved det hun ej vilde besegle de Breve af Dagtingningen; dernæst, at hun havde ladet dømme nogle af hans Undersaatter; for det tredie derved, at nogle af hendes Undersaatter fra Calmar, og nogle andre havde villet forraade ham i Wisbye; for det fierde, at hun havde ladet En krone til Konge i Sverrig, og derved berøvet ham hans kongelige Navn, som dog efter hendes Brev ikke skulde være, men den ene omgaaes vel med den anden; han bad derfor Stæderne om Hielp, thi i Dagtingningen stod, at de skulde staae mod dem, som brød Freden; han bad og, at de vilde berømme en Dag mellem ham og Dronningen, siden Stæderne skulde enten med Retten, eller i Mindelighed staae ham bi; tilsidst bade de at hielpe ham, og at give Raad til hans Udløsning. Til det første svarede de, at da han og Søn kom løs, blev og talt om Dronningens Besegling, og vilde de eftertænke hvad da blev besluttet; det samme svarede de til den anden Post; til den tredie: at de intet vidste herom; til den om Hielp: at Kiøbmændene var skeet stor Skade, og skete endnu daglig; derfor, om man skulde giøre Hielp mod Nogen, saa maatte det være mod dem, der havde berøvet Kiøbmændene; og efter Dagtingningen mellem ham og Dronningen vare de efter en Artikel ikke forbundne til at hielpe Nogen. I Henseende til at han var berøvet sit kongelige Navn, og forlangede derfor af Stæderne en Dag mellem sig og Dronningen, svarede de: at da han

 var

Margrete Aar 1397.

Margrete Aar 1397. var frisk, mægtig, og havde baade Riddere og Knægte nok, saa syntes de ej at have nødig at bringe en saadan Dag tilveje, men troede han, at de dertil kunde være nyttige, saa vilde de gjerne paatage sig det, og sende deres Bud og Breve derom til Dronningen; hvad det angik at hjelpe ham, da vare nu dertil for faa Stæder forsamlede, og maatte derom handles i en større Samling, og da Stæderne havde viset sig tjenstagtige mod ham, og da Kjøbmændene endnu dagligen lede stor Skade, saa bade de ham at hindre, at de som vilde hjelpe ham ej gjorde Sligt, og at slige Røvere ej mere kom i Søen. (Man skulde næsten af alt dette slutte, at han endnu ikke vidste, at hans Søn Erik var død, og at denne derfor snarere døde den 30te September, end den 26de Julii.) Da de af Rostok og Wismar kom, foreholdt man dem, at de havde lovet at slutte deres Havne, og at dog Kjøbmændene endnu derfra beranedes, at de derfor maatte paa nogen Maade skaffe Kjøbmændene Erstatning, og hindre, at slig Skade ej mere skete. Hertil svarede de: at Ingen var sejlet fra Rostok eller Wismar, men at deres Herre Hertugen (maaske Erich, Alberts Søn, eller og Johan) var tilligemed Hr. Tzavenitze, og deres Hjelpere sejlet ud fra Gølniske, som ikke var deres Havn. De vilde gjerne gjort hvad de kunde, at sligt ej mere skulde ske, og at forskaffe Erstatning. Man spurgte desuden, hvad man skulde svare de andre Stæder, som havde lidet Skade fra deres Havne. Hertil svarede de, at Stæderne vel selv vidste hvorledes hermed var tilgaaet, og at de ingen Nytte havde habt heraf; men at flere Folk vare fri Skyld, hvorfor man maatte lægge Alting ud til det Bedste. Stæderne overdroge Hr. Wulf Wulflam at formaae dem af Stralsund til at sende til Dronningen om en Dag mellem hende og Albert. Stæderne vedtoge at holde den 22de Februarii en Dag

udi

udi Lybek for at handle om Søens Sikkerhed, og mere; og skreve herom til alle Hansestæder. (Recessus Hansæ.) Alting viser, at Lybekkerne vare meget paa Dronningens Side. Margrete Aar. 1397.

Efter al Rimelighed forbleve Margrete og Erik længe i Sverrig, men den 3die October var han dog paa Slottet Gurve (eller Gurre i Sjelland) efter Erkebisp Jacob, Bisp Peder af Roeskilde, 13 Riddere og 4 Væbneres deres Brev, givet paa Gurve den 4de October (Hvitfeld 149), hvori de vidne, at Kong Erik havde i Calmar den 11te Julii for alle 3 Rigers Raad tilbudet sig tilrette om den Beskyldning, som han havde til Sten Sture og Sanner; men som de ej vare der, og Ingen paa deres Vegne, som kunde svare dertil, eller sage til Rette, saa bleve 12 Uger forelagte Kongen og dem fra den Dag af, for at møde for Rigernes Raad, som da var hos Kongen, hvor han nu opholdt sig, og som den Dag leb ud den 3die October, og Kongen var da hos Rigsraadet paa Gurve, og bød sig til Rette for den Sag; men som de Andre ej kom til ud over Middagen den 4de, og Ingen paa deres Vegne, eller til at bevise deres lovlige Forfald, endskjøndt Raadet vel vidste, at de havde faaet Bud om at møde, saa vilde de, naar det paakrævedes, sige herom hvad de vidste for Gud rettest at være, og som deres Landslov udviste. (Diplom. Langeb.). Da Sture var Svensk, og dog skulde dømmes af det danske Riges Raad, efter dansk Lov, saa viser det, hvorvidt Foreningen gik, og at man vilde have alle 3 Riger anseete for forenede; dog da intet herom stod i den calmarske Forening, og Tingen i sig selv var selsom, saa tænker jeg ej, at den er bleven fortsat paa den Maade.

Den 11te October overlod Claus Pauli, Decanus i Roeskilde, og den ganske Kapitel, til Herr Bisp Peder og hans Efterkommere [illegible] Herred, som Dronning

Margrete Aar 1396.

Margrete havde pantsat dem for 3000 engelske Guld-Nobler, og overleverte ham tilligemed Pantebrevet, da de derfor havde faaet tilstrækkelig Gjengjeld, nemlig alle hans aarlige Indkomster for Manddrab, samt 50 Mark Sølv aarlig af Bisperne og Cathedradicum. (ibid.)

Den 11te November tilstod Grev Albrecht af Holsten, at have faaet 300 Mark lybsk, som Dronning Margrete havde laant ham paa Hr. Byters Vegne, og hvorfore de Herrer Niese Yversson og Berneke Schinkel, Riddere, vare Forlovere, og gav Albrecht herved sin Qvittering for dem. (ibid.)

Den 17de November gav Fru Kathrina, Ridder Herre Hennyngs Bergs Efterleverske, Dronning Margrete Qvittering for 400 lødige Mark, hvorfor hun havde havt Gaarden Vreberk og Schame Herred i Pant, og skulde hun levere dem og Brevene derpaa tilbage den 7den December, dog skulde hun for dette Aar beholde det halve af Gaardens Kohn, Renter og Afgifter. Hun selv tilligemed Erkebisp Jacob af Lund, Bisp Peder af Roeskilde og Dydbern, Provst i Odense, hang Segl for. (Dipl. Langeb.)

Udi Nykøbing (maaske paa Falster) gave den 5te December Barnym og Wartislaff, Brødre og Hertuger af Stetin og Fyrster af Rygen, deres Qvittering til Kong Erik for 2000 Mark stralsundske Penge, som de havde laant af den ærbare strænge Mand Hr. Michael Ruthe, Ridder, hans Hofmester, af Laase Yonsson, Knape, Hovedsmand paa Nykjøbing. (ibid.) Den 7de December var Kong Erik i Ringsted, og tildømte der Brødrene af Johanniter-Ordenen i Andvorskov, Gods i Gimlinge i Flakkebjergs Herred. (ibid.) Bertel van der Osten, Ridder, og hans Hustrue Ingeborg Niels-Datter solgte til Dronning Margrete deres Gods i Æwetofte paa Hals-Aas, 3 Bol Jord, som gav

to Læster Korn, og en Gaard i Haghendorp, med to Gaard-Sæder, som skyldte 5 Pund Korn; og skulde hun have al Rettighed hertil, eftersom Frue Ingeborgs Fader, Hr. Nicles Awesson af Karstædeholm, havde solgt det til Kong Valdemar. Deres Samfrænder, 6 i Tallet, hang deres Segl for, og desuden Erkebisp Jacob af Lund, og 8 Riddere. (ibid.) Dette Brev er uden Sted, Dag og Aar, og er det kun efter Formodning at det henføres til 1397. Margrete Aar 1397.

Den 6te Januar gav Olav Tygesen kaldet Lunghe af Attorp, Væbner, sit Gjelsbrev til den ædle Mand Herre Folkmar Jacobsen Lunghe Ridder af Herstorp paa 10 Mark Sølv i hvide Penge, gange og gjæve, hver beregnet til 4 Lybske, og pantsatte derfor sin Brydiegaard (curia villicalis) i Thorswe i Stevns Herred; han selv, 2 Riddere og 3 Væbnere hang Segl for. (Diplom. Langeb.) Den 11te Januar bevidnede Olav, Provst i Børglum, Uffo Nicleesen, Ridder, Eric Nicleesen, Kongens Marsk, og 9 andre, at de havde den Dag seet og hørt paa Vendsyssels Ting, hvor og Esger Ebbyson kaldet Krogh, pantsatte til den beskedne Mand Thorkil Hwal, Godset i Tholstorp &c. for 23 Mark gangbart Sølv; bemeldte Thorkil eftergav ogsaa Eric Nicleesen, Marsk, Paul Glob, Esger Ebbyson og Peder, kaldet Munk den Yngre, alt det de vare gangne i Borgen for til hans Søn Nicolaus Hval, og han dog var bleven fangen under dem. (ibid.) Barnum Ericsen af Skarsholm, Ridder, gav i Kallundborg den 14de Februar sit Gjeldsbrev til den beskedne Mand Herman Flæmyngh, Væbner, paa 23 Mark Sølv i hvide Penge, gode og gjæve, hvormed den ene Kjøbmand kunde betale den anden, og pantsatte derfor sit Gods i Rethersløf i Løv Herred; han selv og 4 beskedne Mænd, hvoriblandt Christen Folk, hang deres Segl for. (ibid.) Den 18de Marts solgte

Ang-

Margrete Aar 1397.

Angker Knutsen sit Gods i Landsbyen Dadit i Foghelinge Sogn i Molt Herred til den erbare Mand Henneke Lembeke, og havde han faaet fuld Betaling herfor; han selv og de Herrer Clawes og Hinric von Alevelde, Riddere, og 3 andre hang deres Segl for; Grupendale udstædte en Vidisse heraf den 1ste Maj 1414. (Diplom. Langeb.) Paa Bolherredsting efter den 18de Marts udstædte Laurents Hundson, Foged der, og 8 andre et Tingsvidne som den anstændige famulus (Knape) Hinric Walsrode, kaldet Althena, bad om og fik, at Godset i Byen og Sognet Flæmleze kaldet Lalesjord, var bleven solgt og skjødet ham, og bevidnede 8 Mænd, at han havde besiddet det upaaanket i 5 Aar (ibid.) Den 19de Marts i Helsingborg gjorde de Sødskende Peder Niclasen af Husøen, Væbner, og Ingeborg, begge Herre Niclas Awesons Børn af Karstatsholm, og Ingeborgs Mand Ridder Berthold van der Ost, Skifte efter deres Broder Hannes Niclasen, og skulde Peder Niclasen have efter sine Forældre og efter sin Broder Hannes Alt hvad der laae Østen for Øresund; Ingeborg derimod Hovedgaarden Annæs, hvortil laae 2 Bol Jord, og til Byen paa samme Sted ogsaa 2 Bol, af hvilke gaves aarlig i Landgilde 2 Læster Korn, og Godset i Walby af 4 Bol Jord, som gav aarlig Landgilde 4 Læster Korn, og endeel andet Gods som opregnes; ligeledes beholdt hun hvad dem var tilfaldet Vesten for Øresund i Græffie i Thune Herred og i Nørre Walsø i Walborg Herred. Fire Riddere hang Segl for som Samfrænder, og desuden Erkebisp Jacob af Lund, Bisp Peder af Roeskilde, de Herrer Jonis Andersen og Abram Brodersøn, Riddere, og 2 andre. (ibid.)

Den 22de Marts udstedte Johan Lyema, Foged af Asum Herred, en Ridder, 8 Væbnere og en Borger af Odense, et Tingsvidne

vidne om, at paa Asum Herredsting havde den beskedne og anstændige Mand Gerard Andersen, kaldet Ryningh, erholdt et Tingsvidne og bevist med 8 Mænd, at Godsene Rynigh-Snogordh og Rynighfangh aldrig havde været afhændet eller pantsat ved Ridder Nicolaus Rynigh, og ej heller været i Kongens eller Kronens Besiddelse (in possessione regis qvoqvo modo confracta maaske i Stedet for redacta) og at bemeldte Ridder døde paa sin Gaard Snogordh og begroves i Rynigh Kirke. (ibid.) Efrard Moltike af Wycsys, Væbner, solgte den 1ste Maj sin Gaard i Roeskilde i St. Pauli Sogn, arvet efter sin Fader Ridder Efrard Moltyke, til den beskedne Mand Johan Nicolausen den Yngre, Borger i Roeskilde; han selv, Johan Magnusen, Kanik i Lund og Peter Mortensen af Wyby, Væbner, hang Segl for. (ibid.) Johan Helt, Erkedegn i Ribe og hele Kapitlet overlod med Bisp Eskil og Scholasticus Herre Niels Sjøbo deres Samtykke den 16de Maj en Gaard i Ribe til 2de Brødre imod en aarlig Afgift til Scholasticus. Er trykt hos Terpager (S. 478–79). Den 11te Junii udi Aalborg By tilstode Niels Mabek, Præst, 5 Borgemestere i Aalborg, hvoriblandt en kaldet Munk, 3 Raadmænd og 3 andre, hvoriblandt en Griis og en Rang, at de havde seet og hørt, hvorledes Fru Lene, Enke efter Andreas Gloop, havde tilstaaet at have solgt til den nærværende Ridder Cristiern Wendelbo sit Gods Brynnum og Brynnumfang. (Dipl. Lang.) Den 23de Junii paa Parlamentet (eller Rigsdagen) i Kalmar gave Erkebisp Jacob i Lund, Henric, Erkebisp i Upsala, og de Bisper Peder af Roeskilde, Knud af Linkjøping, Tezo af Odense, Thorsten af Skara, Eskil af Ribe, Thordo af Strengnæs, Niels af Aros, Peder af Burglum Henric af Wæxio, Laghe af Wiborg, og Broder Johan af Orkenøerne, 40 Dages Aflad til

Margrete
Aar 1397.

alle

Margrete Aar 1397. alle dem, som skienkede noget til Vor-Frue-Kirke i Aarhus eller forrettede deres Andagt, og stadfæstede Bisp Boetius af Aarhus dette, saa meget han kunde giøre det med Gud og Ret. Brevet er trykt hos Pontoppidan (II. 251-52). Den 6te Julii gav Erkebisp Jacob af Lund, Peder af Roeskilde, Thezo af Odense, Eskil af Ribe, Boetius Dors af Aarhus, Peder af Burglum, Lago af Viborg og Johan af Orkenøerne paa Rigsdagen i Calmar et Afladsbrev til Drexlete Kirke. (Script. I. 318).

Fra Stralsund den 23de Julii skreve de Borgere der Gerard og Michael, Brødre, kaldte Papenhaghen, og Jacob Brunswyk til Roeskilder Bisp Peder, at de præsenterte til det ledige Vicarie efter Afstaaelse af Johan Rovelyn paa Øen Lisekow hørende til Rygen og altsaa i Peders Stigt, hvoraf Patronatet tilhørte dem, den beskedne Mand Hinric Bolte, Præst af Swerin Stigt, og bade at Bispen vilde stadfæste samme. (Dipl. Langeb.) Udi Lund den 30te Julii skiænkte Ako Nielsen af Barsebek, Væbner, til Lunde Kapitel sin Gaard i Ruthmerløf i Hartakres Herred for sin Broders Kannikens Peder Nicolausen Belmads Aartid i Lunde Chor; han selv og de Riddere Steig Aghesen, Jacob Axelsen og Absalon Petersen hang Segl for. (ibid.) Ida Peders Datter af Gladsaxe tilstod den 14de Augusti at have faaet rigtigt Regnskab af den beskedne Mand Bero Petersen, kaldet Skytte, der som Foged havde forestaaet hendes Gods i Skaane; hun selv, Bisp Peder af Roeskilde, og de Adelsmand Henric Jønsen, Ridder, Herre Johan, udvalgt Abbed til Tummarhem Kloster, og Peder Falk, Væbner, hang Segl for. (ibid.) Johan Breide tilstod i Skanør den 20de August, at Herre Stych Ageesøn, en ærbar Ridder, Hovedsmand paa Schanør og Falsterbode Slotte, havde paa Dronning Margretes Vegne betalt

ham

ham 100 Nobler, gienge, giæve og gode. (ibid.) Peter Pors Margrete
solgte den 1ste September til Peder Ericsøn van Solek sit Gods i Aar 1397.
Landsbyen Rawyt i Boylderpe Sogn, og lovede at hiemle ham det
for sin Broder og for Strich Pors og hans Arvinger. (ibid.)
Hans Walraven, Foged i Malmø, og 7 Bymænd der vidnede,
at den 17de September mødte paa Malmø Byting den beskedne
Svend Laske Magnesen af Jutland, og skiødte til den hæder-
lige Ridder Herre Niels Iwersen af Hestringholm en Gaard der,
som han havde arvet efter Jomfru Inge Laurens Datter. (ibid.)
Laurens Bondesen, Foged, og 6 Borgere i Roeskilde, hvori-
blandt Benedict, kaldet Bylle, bevidnede, at de havde seet og
hørt paa Roeskilder Byting den 19de September, hvorledes den
Adelsmand Everhard Moltike af Wirsyn havde skiødet sin
Gaard i Roeskilde udi St. Pauls Sogn til den beskedne og an-
stændige Mand Johan Nickesen den Yngre, Borger i Roes-
kilde. (ibid.) Jens Andersen, Landsdommer i Skaane, 6 Rid-
dere og 2 andre vidnede, at den 22de September paa Lunde Lands-
ting skiødte den beskedne Svend Laske Magnesen af Jutland
sin Gaard i Malmø til den hæderlige Ridder Herre Niels Iwer-
sen af Hestringholm. (ibid.) Nicolaus Bille, Bispens Offsia-
lis i Roeskilde, kiendte den 25de September i en Sag imellem
Herre Jonas Joonsson, bestandig Vicarius ved Roeskilde Kirke,
og Efvard Moltike, Væbner, af Wicsyn, angaaende Landsbyen
Malöve, hvorledes Herre Bœtius Dywre, med hvis Datter
Efvard da var gift, havde forvarmet ham i denne hans Eiendom
for over 100 Mark Sølv, ved at oppebære Indkomsterne af den i
5 Aar, hvorimod Efvard paastod, at Malöve hørte Ridder Dywre
til med Rette; men Bille havde ved Efterskyn fundet, at den elle
hørte Vicarius med Rette, og kiende Vicarius og fremlagde et Brev af

Margrete Aar 1397. Kong Oluf, hvorved den tildømtes Vicariet, hvorover Bille tildømte Vicarius dem, og udsatte til en anden Tid, hvad Efrard burde betale for Fornærmelser, Skade og Udgifter. (ibid.) Tuwe Galen af Nesbyholm, Ridder i Skaane, solgte og skjødte den 28de September til den ædle Ridder Herre Nicolaus Iwersen af Hesringholm sine 3 Gaarder i Salvse, som han havde arvet efter sin Datter Ingefrid, Johan Axelsøns Hustru; han selv og de Adelsmænd og Herrer Conrad Isenfjørd, hans Svoger (Swagerus), Jacob Axelsøn, Johan Duwæ, Riddere, og Johan Andersen, Landsdommer i Skaane, hang Segl for. (ibid.) Den 11te October, uden Tvivl i Roeskilde, tilstod dets Biskop Peder at have hævet af sit Kapitel 3000 engelske Guldnobler, som skulde anvendes til at kjøbe Gods for, for dermed at holde den hellige Jomfrues Roes, som kaldtes inviolata intacta, og en Antiphonie St. Laurenz, kaldet Gloriosus, til Ære, dagligen udi Roeskilde Kirke udenfor Choret, og i Procession; disse Penge vilde han nu henlægge til Kirken og til sit Bord, og i dets Sted overlod han Kapitlet til det andet Brug alle Penge som kom ind for Manddrab og 50 Mark Sølv af Bispens Cathedraticum; for samme Indkomster skulde og holdes Messe for hans Formands Nicolai Sjel og til hans egen og Nicolai Erindring; han selv tilligemed Kong Eric, Dronning Margrete, Erkebisp Jacob af Lund og Roeskilder Kapitel hang deres Segl for. (ibid.) Den 14de October udstædte Nicolaus Iwersen af Hesringsholm, Ridder, sit Gjeldsbrev til den beskedne Mand Michael Jensen, Bymand i Malmø, paa 70 Mark Sølv, at igjen betale i gode, hvide, lovmæssige og gangbare Penge, og pantsatte derfor sin Gaard i Malmø kaldet Skavermands Ladegaard, hvor da 6 Mænd boede; han selv tilligemed Jacob Ralff, Riddet, og Flere hang Segl for. (ibid.) Den 6te De-

cem-

cember tilskrev Nicolaus Bille Roeskilder Bispops officialis, Margrette
Præsten i Wirs, at da Væbner Everard Møltike af Wirs var Aar 1397.
bleven skriftligen paa en lovmæssig Maade paamindet om at tilbage-
give til Roeskilder bestandige Vicarius Herre Jon Jonsen de ham
ved hans afgangne Svigerfader Boetius Dywre fratagne 100
Mark Sølv i Sæd, Qvæg og Andet, og han haardnakket havde
foragtet det, derfor udelukkes herved efter Begjering af Herre Pe-
der Clementsen, bestandig Vicarius ved Roeskilder Kirke, be-
meldte Møltike fra Indgang i Kirken og alle gudelige Tings Ny-
delse; og da han bansattes herved, saa skulde Præsten hver Søn- og
Festdag udi sin Kirke forkynde ham bansat med Klokkers Ringning,
tændte og siden slukte Lys. — Den 9de December gav Johan, Bisp
af Christopol, Afladsbrev til Synderbroby Kirke og den 20de til
Horby og reiste han om i hver By i Fyen. (Script. I. 318.) Den
27de December bortlejede Søster Christina Bodatter, Priorinde
i St. Agnetes Kloster i Roeskilde, og det hele Convent deres Gaard
i Windebothe til Herre Mathias Matisen, kaldet Hwyth,
Præst og bestandig Vicarius ved Roeskilder Kirke, og hans Søster
Katrine, med Samtykke af den ædle Mand Herre Johan, kal-
det Flak, Præst, og nu deres Provisor, imod aarlig Afgift af 2
Skilling Grot i løbende Mynt at betale i to Terminer. (Diplom.
Langeb.) Efter Pontoppidan (S. 251) skal Rigsraad Henric
Guldenstern og Hustru Fru Anna Munk have skjenket anselig
Gods til St. Knuds Kirke i Odense, hvor de vilde begraves, imod
at deres Aarstider derfor holdtes. Den 13de November døde i
Roeskilde Olav Pant, Decanus der, efter Hamsfort, men den
2den October efter Ringsted Klosters Kalender, og var han Broder
ved bemeldte St. Peders Kloster. Jeg kan ikke troe, at han for-
staaes ved den Oluf Pant, som omtales i en Kjæmpevise (Kjæm-

 pe-

Margrete Aar 1397. peviserne IV. 86de Vise), endskjøndt Syv siger, at denne Oluf døde 1397, hvilket var samme Aar Decanus dødes. men herimod strider, at denne siges i Visen at have stødet paa Korsør Hus; der drak han sig en Rus med sine Svenne og red med dem til Bonden Mads Burmand i Gjerlev, hvor han lod sig bevarte og vilde sove hos hans Hustru; men blev der med 9 af hans Svende dræbt af Prioren paa Antvorskov, Oluf Mortensen.

I Roeskilder Stigt indførtes i dette Aar Mariæ Besøgelses-Fest, som holdtes den 2den Julii (Script. R. Dan. I. 193).

Den 17de Maj indgik Thytmar Thidemansen, Borger og Raadmand i Ribe, et Forlig med Sven, Abbed i Lygum, at Abbeden skulde beholde en Grund og Bol i Ribe, og den anden derimod i sin Livstid beholde den Grund han havde af Abbeden; han selv, Christen Fruthlevsen, Væbner, Hans Jacobsen, kaldet Friis, og Broder Richtson, Borgere i Ribe, hang Segl for (Script. VIII. 239–40).

Noget for Pindse, som i dette Aar indfaldt den 10de Junii, døde Grev Nicolaus eller Claus af Holsten paa sin Gaard Osterhoff ved Itzeho; han var en klog og fredelig Mand, og naar behøvedes, en god Kriger, og opnaaede en høi Alder, thi han regjerede i 57 Aar efter sin Fader Grev Gerhard den Store, og var ved hans Død myndig, som alle Brødre, han blev i al Stilhed begravet i Itzeho. Den holstenske Krønnike hos Leibnitz (p. 76) lader ham først dø 1400, hvilket Hvitfeld (S. 159) følger, ja nogle Annaler endog ej førend 1403; mer at han døde i dette Aar, vidner ej allene den samtidige Ditmar, men kan endog bevises ved Diplomer; han var gift med Elisabeth, Datter af den lyneborgske Hertug Wilhelm og Enke efter Hertug Otto af Saxen-Lauenborg, med hvilken hun avlede Hertug Albert; med Nicolaus

havde

havde hun kun Elizabeth, som var først en kort Tid gift med Hertug Albert af Meklenburg, efter hvilken hun var Enke, da hendes Fader døde, og siden, 1404, ved Dronning Margretes Mægling, med Hertug Eric af Lauenborg. Margrete Aar 1397.

Grev Claus var en god og meget naadig Mand og omgjængelig med sine Undersaatter, saa at naar hans Fogeder fornærmede Bønderne, saa fingt disse strax Adgang til ham selv, og hørte han Alt hvad de havde at forebringe, ja han saae selv ofte ind til dem, og dømte dem til Beste mod sine Fogeder (Christiani IV. 22). I sin Alderdom bivaanede han jevnligen Gudstjenesten og var gunstig mod Præster og Munke. Grev Adolf plejede at paalægge Klosterne at føde hans Jægere og Hunde, men Grev Claus skaffede dette af. Gjøglere og Skuespillere kunde han ikke lide; engang skete det, at saadan en kom til ham i Itzeho fra Danmark, iført prægtige Klæder og besat med Guldsmykker af danske Adelsvaaben, men han lod ham sidde nederst ved Spillemændenes Bord, og efter Maaltid sendte han ham 4 Skilling i Drikkepenge; da sagde en af Grevens Raadsherrer: "De burde ikke give saa lidt til saa stor en Person, som alle have saaledes begavet og prydet med Smykker; thi han vil siden hos andre Fyrster tale ilde om Eders Karrighed." Men Greven svarede hertil: "Barmhjertige Gud! hvad søger den Ribald (Landløber) hos mig, da han bærer kostbarere Klæder end jeg selv, og hvorï kan den Kjeltring tale ilde om mig; han faaer intet mere af mig. (Christiani IV. 22; Chronicon. Holsat. i Leibnitii Access. 75-76.) Alle Grev Clauses Brødersønner, Gerhard, Albert og Henric paastode at ville have deres Del af hans efterladte Lande, og om de ej finge det, da vilde de to yngre dele Hertugdømmet med Gerhard, saasom den hele holstenske Slægt, der stammede fra Grev Gerhard, var forlehnet dermed. Clauses Efter-

Margrete Aar 1397. terladte Datter Elizabet skulde og forsynes. Til den Ende holdes en Dag i Obslo den 10de Junii, hvor Kong Albert af Sverrige, Elizabeths Värge, da han var hendes afdøde Mands Broder, Eric, Hertug af Lauenburg, Henric af Lüneburg, Adolf, Greve af Schaumborg, og de holstenske Grever mødte, og anvendte de første stor Flid paa at forlige de sidste sammen, men da de mærkede, det ej var muligt, rede de derfra; men siden samlede Landstænderne sig med Greverne paa Engen ved Bornhøvede den 24de Junii og indginge et Forlig, hvoraf følgende Udtog findes hos Hvitfeld (S. 131-34) saaledes:

"Aar 1397 St. Hans Baptistædag til Bornthovet paa Engen skiftede Hertug Geert af Slesvig med sine Brødre Albert og Henrich, Grever af Holsten, Stormarn og Skowenborg, Landskabet overværendes; da blev Holsten, Stormarn og Femern delt i tre Dele, Hertug Geert fik Plone, Landet Oldenborg, den Stad Ludkebörrig, Helgehaffuen, ganske Femern med Glambecke, Hanerow med de Sogne Hedemarsken og Skonewalde, item Haselderp; Grev Albert tilfaldt Kiel, det Sogn Neymunster, Tritowsdt, Oldeslo, det Land til Stormarn, Itzehow, Hsterhoff; Grev Henrich fik Segeberg, som deres Fader, salige Grev Henrich, hafde, Nyenstadt, de Sogne Zeleten, Sickov, Crempe hos Nyenstad, Grottenbrode, Rendersborg og Tyleborg, eftersom disse Slotte, Stæder, Byer i deres Grendser have været af Arilds Tid, undtagende hvad hver er tilfaldet i den andens Del. Wilstermarsk og Crempermarsk skal deles i tre Parter, deraf tager Grev Geert hvilken Part ham lyster. Hvad Geistligt eller Verdsligt de have til Lybke, Hamborg, Wehin at skifte, det stande udelt; Døde nogen af disse tre Brødre uden Sønner, og lod kun Døttre efter sig, de skal ærligen og beqvemmeligen udstyres af de-

res

res faderlige Arve. Mandskabet udi disse Lande Holsten, Stormarn og Hertugdommet skal blive udelt, de skal hylde og sværge alle 3 Herrer og deres Arvinger; Herrerne skulle være forpligtet at forlehne de udi Holsten og Stormarn deres Gods, naar de anlange derom, og skal de da sværge alle tre Herrer; den det ikke gjør, forbryder sit Lehn. Ydermere, hvad geistligt eller verdsligt Gods og Lehn udi Holsten, Stormarn, Femern los døer, det skal falde til os tre Herrer, saa hver bekommer, hvad i hans Del ledigt bliver. Ingen de tre Brødre maa paaslaae nogen Krig uden de andres Vidskab og Villie. Kom der Uenighed under os tre Brødre, da skal Mandskabet og Alle udi forneævnte Lande tilfalde den, som vil lade sig sige og nøjes med Ret, og lade den anden blive besikkendes udi hans Uret. Alle de Breve, som vor Fader, Grev Henrich og Grev Claus, og Grev Alff vor Fætter salig Ihukommelse, og vor Broder, Hertugen, haver udgivet og beseglet, og hvad de vor Broder Hertugen haver efterladt og forlehnt, det skal vi lade blive ved Fuldmagt. Hvad af Land, Slot, Stæder forpantet er og udestaaer udi forneævnte Lande, eller og andet som udestaaer og kan indfries med Penninge; hvad udi hver Broders Del i saa Maade fangeligt er, det haver han til at løse. Ydermere skal vor Broder beholde Hertugriget Slesvig udi 9 første tilkommende Aar, uden al Tiltale og Forhindring af os eller paa vore Vegne, men naar disse 9 Aar forløbne ere, ville vi da vor Broder Hertug Geert tiltale om Førstendømmet, da skal det skee udi Venlighed, til Rette, og han skal svare os igien med Rette, hvorom hans og vore Mand skulle skilje os ad med Rette, hver deres Ret uforsømmet, og hver skal have sin Ret dertil, saa god, som han havde tilforn, før dette blev tinget til Børnhovet. Ydermere, hvad Gield vor Broder Geert er bortskyldig, hvorfore ikke Land, Stæder eller Slot staae

Margrete Aar 1397.

til

Margrete Aar 1397.

til Underpant, skal han selv betale udi disse 9 Aar, og Summen paa den Gjeld er 25,000 Mark og 400 Mark Lybsk; og om vi ville efter de 9 Aar tiltale vor Broder om Hertugdømmet, da skal vi betale udi den Gjeld, saavidt os tilfalder, to Parter. Grev Albret og Grev Henrich ere skyldige 2600 Mark Lybske, derfore skal de selv raade at betale i disse 9 Aar, og om de efter de 9 Aar tiltalede deres Broder om Hertugriget, da skal han betale den tredie Part deraf, dog maa hverken deres Summer uidlertid forøges. Hvad Hertugen efter den Tid vinder eller taber er hans, ligesaa et med dem; hver beholde sin Skade og ej tilregne den de andre. Alle vi tre Brødre skulle alle Hospitaler udi vore tre Dele have i Forsvar. Item, vi skulle lade Fru Agathe, Grev Alfs Hustru, og vor Fatterske Hertuginden af Meklenborg, og Grev Claussis Datter og alt vort Raad og Mandskab blive ved al deres Ret. Ydermere, hvad Grev Henrich, Grev Claus, Grev Alf ere skyldig bleven udi disse Lande, deraf skal hver os Brødre tage sin tredie Part. Anlangendes hvis Skyld, som Kongen af England, Kongen af Sverrige, Hertugen af Meklenborg os skyldige ere, og hvad os ellers tilstaaer, det skal gjelde os og alle tre lige, den ene skal vende og regne den anden Mo til Beste, som tro Brødre bør og Inter til det Wueste. Dette lovede fornævnte Brødre hverandre paa god Tro og Love at holde uden Argelist under deres Indsegle, og her hos vare Benedictus von Alefeld, Herre Henning Bripke dorp, Herre Henrich von Sighgen, Marschalk, Herre Niels Riede, Herre Ditlevich Hocken, Herre Wyn von Siggen, Herre Sighvord Dosenrode, Herre Niclaus von Alefeld, Herre Niclaus von Buckvold, Herre Skacke Pannerows, Ridderen, og Herre Hartvig Hesten, Godske Ranzow, Hartwig von Dall [illegible]

I..

Reventlov og Volraad von Carum, Vabnere, samt andre flere Gejstlige og Veltlige." Margrete Aar 1397.

Rudloff anfører (II. S. 535–36) af et utrykt Diplom fra October i dette Aar af Elizabeth, at de slesvigske Stader formanede hende til at afstaae den Ret, hun formente at have til Hertugdømmet Slesvig, og hendes Faders Grev Clauses øvrige Lande, dog seer man, at hun til 1404 var i Besiddelse af Apenrade Slot med Tilliggende. Det lader og at Grev Claus kort førend han døde fuldbyrdede Stiftelsen af Arensbøke Jomfru-Kloster, hvorom Hvitfeld (S. 148) skriver saaledes:

"Aar 1397 haver Greve Claus af Holsten, Hertug til Slesvig, tilstedet, at det Jomfrukloster Arnsböcke udi Lybker Stift, som tilforn var stiftet Vor-Frue til Ære af Jacobo Lumbeck, Kannik til Sverin og Hamborg, Vor-Frue til Ære af Præmonstratenser-Orden, hvortil han havde givet 36 Mark paa Femern, Svawove, Wismar, Storpe og Walin, med andet Gods, efter hans Testaments Lydelse, hvortil hans salige Faderbroder Grev Adolff af Holsten og haver givet Jus patronatus til Kirken, som før hed Marientempel; og forskrevne Jacob Lumbecks Testamentarii siden have begyndt med en skjøn Bygning af Steen; da haver han Gud til Lov og Ære nu fuldendet Bygningen efter det Løfte han gjorde Gud udi Fyen, der han udi Slaget mistede et Øje, og lagt der mere Gods til. De første Jomfruer bleve hentede fra Preetz og Itzehow. Fornævnte Kloster er siden 1402 med Hertug Geerts Bevilgning af Albret Rodenborg, Kannik til Lybke, med mere Gods begavet og gjort til et Brødrekloster af Cartuse Orden."

Grev Otto af Holsten og Scovenborg og Bernd van Scovenborg, Provst i Hamborg, overlod Goriesverder til Heyne

Margrette Aar 1397. Stoppelvink og 10 andre, og maatte de bruge holstensk Ret. (Diplom. Langeb.)

Dette Aar var stærk Pest i Søstæderne ogsaa i Bremen, saa at nogle tusinde Mennesker døde.

Efter Ditmar hos Gerdes var det først i dette Aar den 29de September, at Kapitlet i Swerin fordrev dets Bisp Rudolph, som derpaa kaldte Hertug Eric af Lauenburg og hans Svigersøn Grev Albert af Holsten til Hjelp, som og komme den 16de October og brændte Landsbyer og førte Bønder fangne bort. Vist er det, at den 29de September gjorde Kong Albert af Sverrige og Hertug Johan af Stargard Forbund udi Swerin med Domkapitlet der, og den 21de October forskrev Kapitlet sig nærmere til dem. Provst Hitzeke, en velbaaren Fyrste, havde 4 faste Slotte Bruke, Wismund, Augusteshove og Marienhove, og der imodtog han og husede Sørøverne eller Vitaliebrødrene, som Stæderne havde fordrevet, derfra røvede de til Sees og gjorde Havet usikkert, under Paaskud, at de havde Krig med Hollænderne; men hver Kjøbmand var en Hollænder for dem, og kastede de mange Folk over Bord. Engang toge de en stor Holk fra Reval ladet med Vox og Pelsværk og Kabbelar, hvilken Kjøbmændene indløste for 8000 Robler, hvorvel den var vel 30,000 værd. (Gadebusch Liefl. Jahrbücher I. 522.)

Udi Archivet findes 4 norske Breve fra dette Aar, det første af 23de Martii, det andet og tredie af 27de Martii, og det fjerde af første Vinter-Dagsdag, alle af Kong Eriks 8 Aar, hvoraf man snarere skulde slutte, at de hørte til 1396, helst de 3 første. Udi Optegnelsen af de norske Breve paa Aggershus 1622 forekomme 9, givne udi Kong Eriks 9de Aar, hvoriblandt et til Hovedø Kloster og St. Halvords Kirke i Opslo, desuden et dateret 1397

og

og et mærkeligen dateret i Margretes 10de Aar, altsaa rimeligen 1397, hvilket synes at vise, at Giveren haver ej villet erkjende Erik for Konge. Margrete Aar 1397.

Den 13de Februarii udi Eenkjøping klagede Helga Anunds-Datter, Enke efter Herre Valdemar Eriksen, over sin første afdøde Mand Ivar Rønunxmak, at han ved Slag og Trudseler havde nødt hende til at afhænde Bro, fordi han ej vilde unde hverken hende eller Arvinger den, og det uden at Fattigdom eller Fængsel tvang ham hertil, og tog han hendes Segl og satte for Brevet uden hendes Villie; hvorfor hun herved giver sin Broder Steen Haraldzsen Magt til at paatale det paa hendes Vegne, da hun ej selv kunde komme for Sygdom, men saasnart det var muligt, vilde hun komme. (Diplom. Langeb.) Besynderligt er det, at denne Frue biede saalænge med at klage herover. Den 24 August skjødte Katrina Valdemars-Datter sit og sin afdøde Sans Magni Grøds Gods i Kynd til hæderlige og velbaarne Herre Abram Brothersen, Ridder, dog forbeholdt hun sig og Arvinger Erekstorp, hvorpaa hun da boede. Hakon Pors var en af dem, som hang Segl for. (ibid.)

Det lader, at, da Alberts Søn Hertug Erik døde paa Gulland, var den meklenborgske Hertug Johan tilstede, og vedblev at holde Visby og en stor Del af Gulland Albert tilhaande. Man haver et Gjeldsbrev udstædt af ham den 24de Februarii udi Visby til Borgerne der for 1700 Mark Lybsk gjænge og gjeve i Visby og pantsatte han derfor 8 Sogne paa Visby; disse Penge hævede han og hans salig Fætter Hertug Erik af Byen Visby. Brevet findes paa Plattydsk hos Westphal (IV. 999) samt hos Strelow (S. 187-88.) Johan skriver sig her Hertug af Meklenborg og Greve af Swerin, til Stargard og Rostok Herre, og forstaaes Aar 1398.

her-

Margrete herved Johan den III, Søn af Hertug Magnus Kong Alberts
Aar 1398. Broder, som egentligen regjerede i Swerin, da derimod Johan 2den regjerede i Stargard, og var udentvivl den, som tilligemed Albert gav et Diplom udi Swerin den 4de Januarii. Det lader at Hertug Eric havde betroet de to Taarne eller Kasteller, han havde indtaget i Wisby, til denne Hertug Johan og Sven Sture, men paa sit Yderste befol han at give Borgerne disse Taarne tilbage, hvilket det og lader at de have gjort, idetmindste sige Annalerne af Wisby (Script. I. 262.), at den 20de Martii indtoge Hertug Johan og Sven Sture med væbnet Magt disse tvende Taarne, og at derpaa den 21de Martii kom de tydske Riddere fra Preussen did med en stor Magt for at indtage Landet og Byen Wisby, og finge det den 7de April i Besiddelse ved et Forlig med Hertug Johan paa Kong Alberts Vegne og med Alberts Mænd. Ditmer derimod har, at de indtoge Wisby med Storm og fordreve Vitalianerne fra Gulland, og da disse saa meget forstyrrede deres Handel, saa var det udentvivl Hovedaarsagen, hvi de gjorde dette Tog. Ditmar skriver og, at alt dette gjorde de med Raad og Samtykke af Kong Albert. Venteligen gjorde han dette af tvende Aarsager: først for derved at vinde Hansestædernes Venskab, thi det var Hansestæderne meget magtpaaliggende for deres Handels Skyld at Vitalianernes Sørøverier hemmedes, og dernæst for at faae endel Penge af den preussiske Hojmester, fordi han overlod ham Gulland, og han havde maaskee tænkt, at bruge disse Penge for at udløse sig med fra Dronning Margrete; thi det han havde faaet af sine Meklenborgere beløb sig ikke nær til 60000 Mark Sølv; naar han kunde betale dem, saa beholdt han Stokholm og dermed Haabet engang at faae Sverrige igjen. Rimeligen har vel og Højmesteren lovet ham Noget for Gullands Aftrædelse; for

at

at faae disse Penge, drog han ved St. Galli Dag den 18de October, som Ditmer hos Gerdes (S. 55) og Cornerus (hos Eccard col. 198) efter ham skriver, over til Preussen, men han fik ingen dengang; dog er det vist ej bleven rent afslaaet, eftersom Hojmesteren betalte ham mange Penge i næste Aar. Rimeligen har Hojmesteren undskyldt sig med ikke at have havt Penge ved haanden, og maaske herved villet tjene Dronning Margrete, som hel klogeligen gjorde sig ved denne Tid al Umage for at vinde Hojmesterens Venskab, og aldeles ikke lod sig mærke med at hun fortrød paa Gullands Tab. Vel sandt, at hun derved kom den 29de September i Besiddelse af Stokholm, men det skete ej med Alberts gode Villie, og har han maaske, da han foretog sig Rejsen til Preussen, ej engang vidst det. Paa den havde han i Følge med sig de tvende Borgemestere af Rostok og Wismar, fordi de forstode sig godt paa Søretten. Strelow siger, (S. 191) at den Magt, de tydske Riddere sendte til Gulland, bestod af 4000 Fodgjængere og nogle Ryttere, og at Vitalianerne havde forhen indtaget Wisby, dræbt der mange Mennesker, og brændt en stor Del af Byen. De gjorde Landgang ved Vestergaarn. Dersom noget er i dette, saa maa det være skeet, da Hertug Eric ved deres Hjelp indtog Wisby 1396 eller 1397. Johannes Magnus, den svenske Historieskriver, beretter, at hans Oldefaders Farfader (atavus) Magnus Sture blev af Hojmesteren gjort til Statholder over hele Øen Gulland. Strelov beretter (S. 184), at Hertug Erik begroves i St. Nicolaj Kirke udi Wisby, hvor hans Vaaben endda saaes i Muren. Naar Cornerus skriver, at de tydske Riddere kom midt i Fasten til Gulland, saa bekræfter han de visbyske Annalers Udsigende, thi Midfaste Søndag (lætare) indfaldt i dette Aar den 17de Martii. Crantzius vil, (Vandalia lib. IX. cap.

Margrete Aar 1398.

Margrete 36. pag. 223) at Højmesteren nægtede at give Albert Noget, sigen-
Aar 1398. de, at det var ham, som havde taget Landet fra Vitalianerne for at frede Søen; havde Albert gjort det, saa kunde han paastaae Penge.

Udi Lybek holdt Hansestæderne Hamborg, Stralsund, Thorn, Elbing, Gripsvalde, Stettin, Riga, Dorpt, Reval, Brunsvig og Lybek en Samling den 12te April, som skulde have været holdt den 22de Februarii. Der blev først handlet om den store Skade Kjøbmændene endda lede til Søes ved Rov og Mord, og besluttedes at Stæderne skulde frede Søen, saa at Lybek skulde udsende to Skibe med 200 Bevæbnede, Hamborg et med 50, Stralsund, Gripsvalde og Stettin med de overfvinske Stæder, to Skibe med 200; de af Preussen to med 200; thi de beklagede sig over, at det havde kostet dem meget at de havde hjulpet til at forstyrre Vitalianernes Væsen paa Gulland; de af Lifland et Skib med 100; og ikke at regne Skibsfolksbørn for Bevæbnede, og med hvert 100 Bevæbnede skulde være 40 Skytter med gode stærke Armbøsser, og skulde hvert Skib have 10 Armbøsser tilovers, og med hvert Skib følge to Snekker eller en Skude og en Snekke, og skulde man være færdig til Christi Himmelfartsdag den 16de Maj, saa at de af Lybek og Hamborg skulde med dem af Stralsund sejle til Bornholm, for der at finde Preusserne og Liflænderne, og skulde man befale Høvedsmændene at opsøge Søroverne til midt i Sundet; ja og gjennem Sundet, og skulde denne Udrustning tjene de følgende til Rettesnor. Til Bremen, som efter sit aabne Brev havde lovet Hjelp, blev skrevet, at man forundrede sig over, at den nu undskyldte sig, da den ligesaa meget trængede til Søfred, som de andre, hvorfor de bade dem at være færdige med deres Hjelp til Christi Himmelfartsdag, og at møde i Øresund; til nogle pommerske

Stæ-

Stæder skreves, at de havde føjet dem med deres Skibe til Stæderne Stetin, Gripswalde og Stralsund deres Skibe, og derfor bade de dem, at de vilde indfinde sig til rette Tid, og de Byer som ej gjorde det, deres Skibe skulde ej tilstades at løbe ind i Hansestædernes Havne, og ingen Foged paa Skaane og dens Vitter skulde beskjerme dem. Man vedtog og at paalægge Pundskat (Pundgeld) 4 lybske Penge af hvert store flamerske Pund, saa at hvert Pund Grot beregnedes til 6 Mark Lybsk; disse Penge skulde anvendes paa Bekostningen af Fredsskibene; med Dronning Margrete vilde man holde en Dag i Kjøbenhavn den 24de Junii, og skrev de hende til, at de ej havde kunnet holde den berammede Dag med hende, fordi nogle Stæder vare fraværende, som der angik, men nu havde Herre Wulf Wulfflamm og hendes Capellan anholdt hos de lybske Stæder om det samme, og i den Henseende vilde de, om det var Hendes Herlighed behageligt, holde en Dag med hende i Kjøbenhavn til næstkommende Mid-Sommer om adskillige Ting, hvoriblandt om tilstrækkelig Arbejdsløn for hvad der fredtes i Søen, om at stadfæste Stædernes Privilegier i Rigerne, og om den mangehaande Skade deres Borgere og Kjøbmænd havde taget af hendes Undersaatter; de bade om, at de lybske Herrer maatte ufortøvet faae Svar om Dagen, og bade de tillige om Lejde for deres Sendebud did. De takkede, fordi hendes tvende Sendebud havde givet tilkjende, at hun med dem vilde frede Søen, om de agtede at gjøre det, hvilket de herved lode hende vide, udbedende sig tillige, at hun vilde befale sine Fogder og Undersaattere at vise sig tjenstagtige med deres Skibe, hvor de mødte dem, eller hvor de kom ind i hendes Riger, og vilde de befale deres Folk at udvise det samme. Endnu kunde de ej lade hende vide hvad Kong Albert vilde gjøre angaaende sin Udløsning, men de haabede, at han i

Margrete Aar 1398.

Margrete rette Tid vilde lade dem det vide. (Diplom. Langeb.) Til den
Aar 1398. preussiske Højmester skreve de, at de havde hørt, hvorledes han havde forbudet at intet Skib maatte sejle fra Preussen, hvilket de bade ham vedblive, saa at intet maatte sejle gjennem (Øre) Sund til Zwene (ved Sluys i Flandern) og til Holland. Breve af samme Indhold bleve sendte til de preussiske Stæder mutatis mutandis. Til Kjøbmændene i Flandern skreve de og, at de ej maatte sejle derfra, siden Søfreden i Holland og Friesland var usikker, indtil Stæderne gav dem andet tilkjende. Men de preussiske Stæders Sendebud gave tilkjende, at det ej stod til dem at holde disse tre Artikler om Pundgeld, som Højmesteren oppebar, om Dagen med Dronningen, og om at ikke sejle til Flandern, hvorover Stæderne sendte til Højmesteren til Skibs Lybeks Stadsskriver Mester Godefrid tilligemed de preussiske Stæders Sendebud, og bade ham at lade de preussiske Stæder selv oppebære Pundgeld, at lade de preussiske Stæder sende Gesandtere til Dronningen om den berammede Dag, og at ej lade sejle igjennem Sundet før St. Jacobi Dag (den 25de Julii); de lode ham og vide, at de vilde sende Bud til Hertugen af Holland (Albert var da Greve i Holland, en født Hertug af Bayern) om han og de preussiske Stæder ogsaa vilde gjøre det. Eftersom Mester Godfred bragte Svar tilbage, vilde de afgjøre, om det nyttede, at sende til Hertugen af Holland, og fandtes det, da vilde de og formaae Stralsund og Brunsvig og de andre saxiske Stæder at sende did. De 7 Stæder, som havde lovet for Kongen af Sverrige, skreve ham Breve til og forlangte Underretning af ham, hvad han vilde gjøre angaaende sin Udløsning til Michelsdag, paa det de kunde tilskrive Dronningen; han svarede at ville samle sit Raad for at beraadslaae med dem herom, og derpaa at give skriftligt Svar, hvilket de andre Byer bade Ly-

 bek-

bekkerne at melde Dronningen. En vis Henrik Darre klagede for Stæderne over dem af Stralsund, at de ej havde staaet ham saa troligen bi som de burde, hos deres Herre Hertugen af Wolg (i Forpommern) i Henseende til at skaffe ham igjen, hvad samme Hertugs Tjenere haade frarøvet ham, og bragt ind i Hertugens Forvaring, saa at nogle stralsundske Borgere havde endog kjøbt deraf; han beskyldte dem og for at have ledsaget Sven Sture med det Skib, hvoraf Godset blev taget. De svarede, at de havde gjort 7 Rejser til deres Herre for at faae Godset igjen, og at de havde ledsaget Svèn Sture efter Dronningens Begjering; thi paa den Tid havde han endda ej gjort Kjøbmændene nogen Skade. Imellem dem af Stralsund og Campen var en Tvist om en vis Gise, Kompasgjører, hvilket viser hvor almindelige Kompasser da allerede vare. Til Greven af Schovenburg og Grev Albert af Holsten blev skrevet angaaende en Klage af en vis Stacies af Northem nær Byen Campen, fordi deres Foged havde bragt hans 2 Skibe tilbage til Øresund til de andre Fredsskibe, hvorfra han var sejlet Nord efter for at gaae til Bergen, hvilket Ingen da maatte, hvorfor han var meget i Brøde efter Ordonanceu, gjort i Lybek 1393 i Fastelavn; thi han havde vel havt Lov til at gaae fra Stralsund til Øresund, men ikke længer; de bade derfor Greverne ej mere herom at forurolige Kongen, da de ellers maatte staae dem bi; dog afgjordes endeligen, at der herom skulde være Stilstand til Jul for at bringe en Forlig tilveje, og kunde det imidlertid ej skee, da skulde Lybek have Magt alt paa Stædernes Vegne at afsende Brevet til Lybek. (Dette, Indfaldet i Stiftet Schwerin imod Kapitlet, og Krigene med Ditmarsken viser, at Grev Albert var en urolig Herre, hvorved det bliver troligt, at det var ham som var med i Jnkøpings Slag, paa Kong Albrechts Side imod Dronning

Margrete Aar 1398.

Margrete (Margrete). Før Sendebudene fra Rostok og Wismar, som nu
Aar 1398. ankom, klagede Staderne over al den Skade, som deres Borgere og Kjøbmænd havde lidt fra disse tvende Staders Havne og nu nyelig var skeet, og kom de nærværende lybske Kjøbmænd frem, og gave tilkjende, hvad Skade de havde lidt. De undskyldte sig med, at de ingen Nytte havde havt heraf, og at de ellers vilde gjøre al mulig Tjeneste; men Staderne svarede, at de ej kunde eftergive dette, og Kjøbmændene maatte dog faae noget til Erstatning. Nu forlangte de, at Stæderne vilde hermed lade det bero i nogen Tid. Men Stæderne forlangte, at de skulde møde til næste Dag, og da afgjøre, hvad de vilde give Kjøbmændene til Erstatning.

Den 1ste August indfandt sig i Kjøbenhavn Sendebud fra Lybek, hvoriblandt Henric Westhoff, fra Hamborg, Stralsund, Thorn, Elbing, Dantzig, Dörpt, Gripsvalde og Stetin. Da nu disse Staders Sendebud, som havde lovet for Kong Albert, vare komne til Kjøbenhavn, saa lod Dronningen dem bede at komme til hende paa Hertesholm (Hjortholm), hvilket de syntes ej at kunne afslaae; hun foreholdt dem, at de ej efter Løfte havde ladet hende vide Trinitatis Søndag, hvad han vilde gjøre i Henseende til sin Udløsning til Mikkelsdag; de svarede at det var ej deres Skyld, at det ikke var skeet, saasom de derom havde sendt baade mundtlig og skriftlig Bud til ham, saa og et til hans Raad, og ladet bede om og arbejdet paa et Svar, men endda intet faaet, men naar Tiden kom, vilde de bevise sig heri, som det anstod deres Ære, men Dronningen var hermed ikke nøjet, tvertimod hun bad hjerteligen de vilde opfylde deres Løfte.

Imedens dette skete, skrev Dronningen et latinsk Brev den 2den August til den tydske Ordensmester i Preussen Herre Conrad af Jungingen om at de edle Riddere og Krigsmænd Herre Andreas

dreas Jacobsen og Hans Nicleson og flere tappre Mænd med deres Følge og endel Bymænd fra Calmar vare nyligen gangne til Skibs for at forfølge Vitalianerne og finge under Gotland at vide, at der laae Fredsskibe, hvorover de bleve glade og droge til dem i Tanke at faae Raad og Hjelp, men da Hans Niclesen og Calmar Bymænd vare komne ombord paa dem, holdt de dem ej alene tilbage, men opbrændte endog deres Skibe, vilde ej heller modtage noget Bud, hvorved man kunde faae at vide, om de vare levende eller døde. Dronningen, som vidste, at hverken hun eller Kong Eric havde andet end Gode og Venskab med ham og hans Stæder, bad derfor at han vilde formaae sine Byer at tilskrive dem paa Fredsskibene, at de maatte sætte Hans Niclesen og Følge samt Calmar Bymænd i Frihed, og lade dem faae deres Gods igjen, samt faae Ret og Erstatning for tilføiet Uret; hun bad om og haabede et godt Svar; thi hun frygtede ellers for, at om de vare dræbte eller ej finge deres Gods igjen, saa vilde deres Venner hævne det. Herom havde hun og tilskrevet de Preusiske Borgere, saa og Lybekkerne og Stralsunderne. Dette Brev er trykt i preußische Lieferungen S. 124, og besynderligt er det, at det alene ej, det, men endog i en Copie af Privilegier hos Professor Hanow i Dantzig, siges at være givet i Upsala, hvilket ikke kan være, saa at jeg derfor troer, at der bør staae "in civitate *havniensi*" i Stedet for *upsaliensi*. Margrete Aar 1398.

Efter mange Forhandlinger mellem Dronningen og Sendebudene forlangte hun Besked til den 28de August, hvilket af de tre Vilkaar Kongen vilde beslutte sig til, hvorover Sendebudene sendte Herre Wulf Wulfflamme til Kong Albert med et Brev af 12te August, venteligen fra Kjøbenhavn, hvori de bragte ham i Erindring at de havde lovet Dronningen at lade hende at vide til

 Tri-

Margrete Trinitatis Søndag hvilke han af de 3 forelagte Vilkaar vilde ud-
Aar 1398. velge til Michelsdag; og til den Tid havde Stæderne især lykket sendt deres svorne Skriver til ham, og ladet ham og hans Raad de Herrer Helmold van Plessen og Karil hans Canzler paaminde herom, som og hans 2de Stæder Rostok og Wismar, men ikke faaet andet Svar, end at han vilde overlægge med sit Raad og saa svare, hvilket Svar endda ikke var indløben; nu havde Dronningen manet dem ved Brev herom, og i den Samling, hun nu havde med dem, manede hun dem igien, at de skulde holde deres Ord, paa det hun ej skulde klage over dem hos Herrer, Førster, Riddere, Knægte og Stæder, hvorfor de bade ham at sige Svar til Herre Wulf Wulfflamme, om han havde Pengene færdig, paa det Dronningen kunde faae dem i Helsingborg til Michelsdag, thi de havde lovet, at sige hende i det seeneste Svar til Bartholomæi Dag (den 24de August) hvad han udkaaret af de tre Vilkaar, og kom hverken Svar eller Herre Wulf tilbage til den Tid, saa var de nødt til at udlevere hvad de havde i Forvaring (nemlig Stokholm) for at gjøre deres Ære fyldest. Herre Johan Dirgarden Storskaffer af Marienborch hans Segl blev forhængt. Imedens talte Sendebudene om adskillige andre Ting med Dronningen, hvori hun ikke gjerne vilde indlade sig, forend Alberts Svar var indløben. Dog bleve endeligen nogle Poster afgjorde, hvorvel de ej skulde gjelde, forend alting var fuldbyrdet. Endeligen kom Herre Wulf tilbage med Kong Alberts Brev fra Schwerin den 23de August, af Indhold, at den ærlige Herre Wulf Wulfflamme Borgemester i Stralsund havde været hos ham med deres Brev, som han vel havde forstaaet, og som angik om han vilde udløse Stokholm eller ikke, og da maatte de vide, at han med Guds Hielp haabede ej at blive uden sine Beslægtedes og Venners Hielp, og

bad han dem som sine besynderlige Venner, at tænke paa ham til det Beste, som de hidindtil havde gjort, hvilket han vilde paa alle mulige Maader igjen forskylde dem. (Diplom. Langeb.) Efterat Sendebudene havde læst dette Brev, og formærkt at de intet andet Svar kunde vente, og Dronningen ej vilde bie længere, saa besluttede de at overgive Stokholm, som de havde i Bevaring, imod at Kong Eric overgav og beseglede et Brev om Stokholm, som han og gjorde den 29de August i Kjøbenhavn af det Indhold, at da han havde fornummet, hvor troligen Raad, Borgere og Indvaanere i Stokholm havde beviist sig imod hans Fætter ("Ome") Kong Albert, og han haabede, at de vilde gjøre det samme mod ham, hans Arvinger og Efterkommere, saa havde han efter Overlæg med sin kjære Frue og Moder Dronning Margrete og sine tro Raad, bekræftet, som han herved gjorde, til Raad og Borgere i Stokholm alle de Rettigheder, Privilegier og Friheder, som de fra Arilds Tid havde havt og til den 8de September 1395 af de svenske Konger, og vilde han snarere formere end formindske dem. Dette skede med Raad og Villie af de ærbare Frender og Herrer hans tro Raadgivere de Erkebisper Jacob af Lund, Wynalt af Tronhjem, og de Bisper Peder af Roeskilde og Østen af Anslo samt de Riddere Sten Bentsøn, Henning van Pudbus, Jon Andersen og Joes Duve, altsaa lige mange Danske som Norske. (Diplom. Langebek.) Et Brev af lige samme Indhold skulde og Dronningen besegle dem af Stokholm. I Henseende til den Sag, som var hændet Hans Nicleøsøn og Calmar Bymænd under Gulland, da blev i Kongens, Dronningens og alle tre Rigers Raads Overværelse afgjort, at twende af de tre Riger tilligemed to af Ordenen, som Højmesteren skulde sende, 2 af Hamborger Raad og 2 af Stralsunds Raad, skulde som Fuld-

Margrete Aar 1398.

mæg-

Margrete Aar 1398. mægtige møde til næste Pindse i Vordingborg, og der i 14 Dage afgjøre denne Sag, men kunde de ej blive enige, da skulde disse 8 vælge 2 blandt sig, og hvad de enten i Mindelighed eller med Retten afsagde, det skulde staae. I Henseende til de Fornærmelser Kongens Undersaatere havde gjort Stædernes Kjøbmænd og Undersaattere, da skulde Kongen tilholde alle dem, som vare anklagede, at møde til den berammede Dag i Vordingborg, enten personlig eller ved Fuldmægtige, saavel Mægtige som Ringe, Gejstlige som Verdslige, for at afgjøre Sagen enten i Mindelighed eller efter Retten, og skulde Stæderne inden St. Nicolai Dag (den 6te December) tilsende skriftligen enten Dronningen eller Kongen Navnene paa alle dem, deres Borgere klagede over, og hvad de beskyldte dem for; de som ej mødte, skulde ansees for at have tabt deres Sag, og skulde Kongen i alt dette staae Klagerne bi; forsømte nogen af Stædernes Borgere at møde, enten personlig eller ved Fuldmægtig, da skulde han efter den Tid ej mere kunne forfølge sin Sag.

Udi Kjøbenhavn den 28de August udstædte Dronning Margrete Affkrift og Stadfæstelse til Stæderne, for det Venskab de havde beviist hende og hun fremdeles haabede af dem, paa et Brev Kong Eric samme Dag og Sted gav til al Raadet og alle Indvaanerne i de Stæder Lybek, Hamborg, Stralsund, Gripsvalde, Stettin, Kolberg, Ny-Stargard, Cöln, Bremen, Culm, Thorn, Elbing, Dantzig, Königsberg, Brunsberch, Riga, Dörpt, Reval, Pernau, som da vare i den tydske Hanse, hvorved han efter Overlæg med Dronning Margrete og det danske Rigsraad, nemlig: Erkebispen, Bisperne af Roeskilde, Odense og Aarhus, og 22 verdslige Herrer, hvoriblandt Abraham Brodersen, stadfæstede bemeldte Byer alle de Rettigheder, Friheder og Privilegier, som de samtligen og hver for sig havde af hans Forfædre, de danske Kon-

Konger, saa at ingen af hans Fogder og Undersaattere maatte deri hindre dem; han selv tilligemed Raadet hang deres Segl under. (Diplom. Langebek). Ved et andet Brev af 29de August i Kjøbenhavn stadfæstede Erik som Konge i Norge, hvorfor og det Riges Navn staaer først, Privilegierne til samme Stæder, efter Overlæg med Dronning Margrete og det norske Raad, nemlig Erkebispen og de Bisper Olaf af Stavanger og Østen af Anslo samt Provsterne i Bergen og Anslo 4 Riddere og 8 Knapen (armigeri) hvoriblandt en Kane. Dronningen stadfæstede dette Brev og indførte det i sit. (Diplom. Langeb.) Den 16de August 1399 udstædte Ditlev, Biskop af Razeburg, og Nicolaus, Provst af Lybek, en Vidisse af disse norske Breve, uden Tvivl efter Stædernes Forlangende. (Diplom. Langeb.) Fra disse Privilegier bleve dog Rostok og Wismar og de andre Stæder i Meklenburg saa og Wisby udelukte, baade af Kongen og Dronningen, for de Sager de havde gjort dem skyldige i imod dem. Og om denne Sag udgave Henrik Westhoff og Henning van Rinteln af Lybek, Gerd Papenhaven og Wulf Wulfflam af Stralsund og Johan van Thorn af Elbing, Sendebud for de preussiske Stæder, deres Brev, og sagde deri, at Kongen og Dronningen havde for deres Skyld stadfæstet Stædernes Privilegier, undtagen for bemeldte Byer, dog skulde de ogsaa have dem stadfæstede, saasnart de forligte sig med dem enten i Mindelighed eller efter Retten. (Diplom. Langeb.) Samme Dag og Sted stadfæstede Kongen ogsaa for Danmark Byen Kampens Privilegier og hang sit Segl for. (ibid.) Hertug Wilhelm af Holland udstædte siden en Vidisse heraf. Den 1ste September udi Kjøbenhavn indgik Kongen med Herre Conrad af Jungingen, Højmester af den tydske Orden, hans Eftermænd og den ganske Orden, og med Landene Preussen og Liefland og Stæderne deri,

Margrete Aar 1398.

Margrete deri, Venskab, Enighed og en evig Fred, for den Kjærlighed,
Aar 1398. Venskab og Gunst, der mellem de forrige Konger af de tre nordiske Riger og den tydske Ordens Højmester og Hans havde været fra gammel Tid, og som han selv havde erfaret af ham, og haabede herefter at erfare; og skulde de hverken med Raad eller Daad gjøre hinanden imod, eller have Krig og Orlog med hinanden; fik Nogen Krig med Højmesteren, da skulde Kongen ej hjelpe saadan En, ej heller skulde hans Eftermænd gjøre det, og skulde de af Højmesterens Lande nyde samme Rettigheder i Kongens Lande, som nu nyeligen i Kjøbenhavn vare stadfæstede dem i den tydske Hanse; Kongens Undersaattere skulde nyde det samme igjen i Preussen og Liefland. Alle tre Rigers Raad hang med Kongen deres Segl for, nemlig 3 Erkebisper, 10 Bisper, hvoriblandt 4 Danske, 2 Norske og 4 Svenske, de to norske Provster, 63 Riddere af alle tre Riger og 10 Knapen af dem. (Diplom. Langebek.) Hvitfeld anfører (S. 157) hel korteligen Indholdet af dette Brev, ved hvilket den kloge Margrete vist sigtede til at faae Gulland igjen.

I Henseende til Vitalie-Brødrene afgjordes mellem Dronningen og Stæderne, at de begge skulde forfølge dem til Lands og Vands, og hun ej faae større Hjelp af Stæderne end 200 Bevæbnede med 3 store Skibe, forsynede med Armbøsser og andet tjenligt Værge; dette afgjordes med Dronningen allene, og bad hun dem ogsaa tale herom med Rigsraadet; Dronningen skulde lade Stæderne vide, naar hun behøvede Hjelpen; til Høvedsmænd skulde paa begge Sider beskikkes de man havde vedtaget, paa det ingen Uvillie skulde komme op mellem Dronningens og Stædernes Mænd; til dette Brug skulde Lybek udruste et stort Skib med 50 Bevæbnede, Hamborg et lidet Skib med 15, de pommerske Stæder et stort med 70, de preussiske et stort med 75, de lieflandske et lidet

med

Margrete Aar 1398.

med 35; ingen Sømands Børn skulde være med; de Bevæbnede skulde Alle have Plader og deres fulde Harnisk, og skulde de fleste af de Bevæbnede være Skytter med gode stærke Armbøsser, og skulde hvert Skib have 2 eller 3 gode store Bøsser, venteligen Kanoner. De skulde være færdige til Midfaste og samle sig ved Bornholm, og paa hvert Skib være en Raadmand fra det Sted, det var fra. Dersom det syntes Stæderne ej at være nyttigt at hjelpe Dronningen, saa skulde de dog til Foraaret sende dobbelt saa stærk en Flaade i Søen. Til Stædernes Fogder i Skaane skreve Stæderne, at Stralsund, Gripsvalde og Stettin havde klaget over at de oversvinske Stæder ej havde staaet dem bi ved Flaadens Udrustning efter Anordning, derfor skulde Fogderne ej tilstæde nogen af de Stæders Skibe at lægge an i Skaane eller at tinge sig ind paa nogen Vitte, undtagen Colberg, som havde tilbudet sig at hjelpe, og nogle faa andre. Og som der var Trætte mellem de preussiske Stæders Foged og Fogden af Gripsvaldt og Stetin om deres "Stemme" og Sæder (Sittend), saa bade de dem i Mindelighed at afgjøre det; til de flandriske Stæder skreve Hansestæderne fra Kjøbenhavn, om i næste Aar at bidrage til at Sørøverierne bleve hemmede i Vestersøen, ved Schagen og ved Friesland; Stæderne havde i dette Aar fredet Østersøen og vilde gjøre det i næste, Flanderne skulde herom give Herrerne af Lybek Svar. (Diplom. Langeb.) Til de flandriske Kjøbmænd blev meldet, hvorledes man i næste Aar til Pindse agtede i Wordingborg at holde en Dag med Dronningen, hvor enhver Kjøbmand skulde angive, hvad Skade han havde taget af Indvaanerne i de 3 nordiske Riger. Og som det var meldt, at nogle havde før Jacobi Dag sejlet igjennem Sundet til Zwene, saa blev der befalet, at man skulde undersøge hvorfra og hvilke de vare. Til Kjøbmændene i Bergen skreves, at de maatte oplægge Pundgeld

Margrete Aar 1398.

af alt det Gods der udskibedes, nemlig af hver Pund Grot 2 engelske eller 6 lybske Penge, hver Pund Grot beregnet til 11 Mark Lybsk og 4 Skilling; indtil de havde oppebaaret 350 Mark Lybsk, saa meget som deres Privilegiers Stadfæstelse havde kostet dem, og som derfor var bleven bortforæret og opspist. Men Bergensfarerne gave tilkjende, at de endda tabte 50 Pund engelske, som vare opspiste og udlagte, og forlangte dem tilbage af Pundgeld, hvorom hver Stad vedtog at berette det til sit Raad.

I min skrevne Ditmar, i Ditmar hos Gerdes (S. 55) som og i Corner (col. 1178) skrives, at Kong Albert, som var klog, fuld af List og usikker i sine Løfter (los), skrev et Brev i Overværelse af Hansestædernes *Gesandtere til dem i Stokholm*, (Corner siger (loc. cit.) at det var *med den stralsundiske Borgemester Bertram Wulfflamme han sendte det*) og deri formanede dem at overgive Byen til Dronningen, men skrev et andet af samme Størrelse, som han beseglede og behændigen fremlagde i Stedet for det andet, hvori han formanede dem til ikke at overgive sig. Da nu Stædernes Sendebud komme til Stokholm og berettede, at Kong Albert havde sagt dem, at Borgerne skulde overgive sig til Dronningen, og til Bevis fremlagte hans Brev, saa bleve de hel bestyrtsede, og sagde sig at være forraadte, da de hørte det oplæse; dog Stokholms Borgere troede mere deres Udsagn end Kongens Brev og overgave sig til Dronningen. Endog Rudloff (S. 542) troer denne Beretning, men da Ditmar hos Gerdes (S. 55) siger, at Kong Albert skrev til Hansestæderne, som vare forsamlede i Stokholm: "Vi haabe at vore Venner ej forlade os", og disse Ord just staae i Alberts Brev til Stæderne som vare forsamlede i Kiøbenhavn, saa bliver det klart for mig, at alt dette er kun sammensmedet af bemeldte Alberts Brev, som findes i det usvigelige Document Recessus

Hansæ, og som tydeligen nok viser, at han gjerne vilde snoe sig fra Vilkaarene, og derfor gav saa ubesteint et Svar; dog nedrig List kunde ej her hjelpe Albert noget, og derved havde han gjort sig Hansestæderne til Fiender, mod hvilke han var for svag. Tingen er ligefrem, naar Albert enten ikke gik tilbage i Fangsel eller ej forskaffede den belovede Pengesumma, saa havde Stæderne lovet at overgive Stokholm til Dronningen, og det stod i deres Magt, saasom de havde Besætning der. De stokholmske Borgere kunde og af Alberts Brev til Stæderne see, at det indeholdt ej noget vist om Hjelp, men kun et løst Haab, derimod er der mere i den Indvending Rudloff gjør (Mecklenb. Gesch. II. 542) at Albert ej var forbunden til at betale den hele Løsepenge, siden hans Søn var død, men man kan derimod sige, at han var vist ej engang i Stand til at forskaffe det Halve; hvor meget end Stokholm holdt med Albert, saa maatte det dog være kjed af næsten 10 Aars Krig og Indsperring; den overgav sig derfor til Dronning Margrete, og hun holdt sit Indtog der med stor Pomp den 29de September, modtaget og efterfulgt af en stor Mængde Folk, som var den bestemte Dag hun skulde være i Besiddelse af enten den eller Pengene. Borgerne der hyldede hende og hun stadfæstede deres Priviligier. Saaledes kom hun i Besiddelse baade af Byen og Slottet Stokholm, med dertil liggende. Cranzius vil, at Albert tilskrev Stokholmerne de skulde overgive sig, siden der var intet andet for. Messenius (T. XII. p. 216) vil efter den preussiske Kronike, at Hansestæderne havde først i Sinde at betale Dronningen de 60,000 Mark Sølv og selv at beholde Stokholm, i Tanke letteligen siden at kunne bringe det øvrige Sverrige under sig, hvor den danske Regjering allerede var forhadt. Margrete Aar 1398.

Den 4de October gav Ingemar Petersen en Qvittering til Sølvæ Nicleson, Høvedsmand paa Abramstorp Slot, fordi

Margrete Aar 1398. han paa Dronning Margretes Vegne havde betalt ham 20 Mark Sølv; han selv og de beskedne Mænd Henning Jønsson og to Herrer Præster hang Segl for. (Diplom. Langeb.)

Kong Eric gav ved sit Brev tilkjende, at da der var Strid imellem Herre Nicolaus Iverson, Ridder, og Ako Nicleson om Scaghemans Ladegaard i Malmø, saa havde den første mødt til fastsatte Tid i Horeby Kirke i Lolland for de ædle og beskedne Mænd de Herrer Johan Olavsen Kongens Hovedsmand paa Aalholm og 5 Riddere og mange andre troværdige Mænd, og ladet oplæse Breve om bemeldte Gaard, og fandt da bemeldte Kongens Retterthing, at den retmæssigen tilhørte ham, hvorover ogsaa Kongen herved tildømte ham den. Johan Svensen Bryms var herved Vidne, og Kongens Segl ad causas blev forhængt.

Den 10de Octbr. paa Almersteg Slot forligede Sven Sture og de flere sig med Kong Eric og Dronning Margrete, og overgave de Lande Helsingeland, Medelpad, Angermanland og Norrebotn til dem med deri liggende Slotte, som de havde i Besiddelse. (Diplom. Langeb.) Brevet herom lyder hos Hvitfeld (S. 151–56) saaledes:

"Aar 1398 forligte sig nogen Adel, som holdt med Kong Albert, med Dronning Margrete og Kong Erich, om Fareholm, og Helsingeland, at oplade.

"Jeg Sven Sture af Vaaben, og vi Algud Magnussøn, Knud Otthesøn, Henrich Thun, Riddere, og Arent Stycke, Anders Thomessøn, Othe Sezsommer, Steen Carlsøn, Torckild Brade, Axel Brade, Aruid Steensøn, Esbjørn Baad, og Svend Baad af Vaaben, kjendes med dette vort aabne Brev, at det saa dagtinget og begrebet er imellem højbaarne Herre Kong Erich, og Fyrstinde Dronning Margrete, og de

tre Kongeriger, Sverrig, Norge og Danmark, og alle dem som disse fornævnde tre Kongeriger besidde, og udi boer, og fornævnde Herres og Frues Venner, Tjenere og Hjelpere, paa den ene Side, og os fornævnde Svend Sture af Vaaben, Henrich Thun Riddere, Arent Stycke, Otho Sezsommer, og alle dem, som nu vore Tjenere og Hjelpere ere, paa den anden Side, efter som nu herefter skrevet staaer. Først, at jeg fornævnde Svend Sture af Vaaben, og vi Algud Magnussøn, Knud Othessøn, Henrich Thun Riddere, Arent Stycke, Anders Thomessøn, Othe Sezsommer, Steen Carlsøn, Torckild Brade, Axel Brade, Arvid Steensøn, Esbjørn Baad, og Svend Baad, af Vaaben, skulle antvorde Herr Niels Svorte Skonning, og mig fornævnde Algud Magnussøn, Riddere, paa fornævnde vor Herres Kong Erichs, og vor Frues Dronning Margretes Vegne, det Slot og Fæste, Faxeholm, liggendes udi Helsingeland, og det Land Helsingeland, og halfft Medelpade, forinden Dag fjorten Dage, fri og ubevaret, ganske mægtig at være, med Bygning, som det nu er, og paa dette fornævnde Slot fire Læster Meel og Malt, og tredive Nød, tredsindstyve Faar, tre Tønder Smør, en halv Læst Salt, hundrede spege Laxe, en Tønde stekde Pile, og et Fad Jern, og det inden denne forskrevne Tid. Fremdeles, jeg fornævnde Svend Sture af Vaaben, og vi Algud Magnussøn, Niels Magnussøn, Knud Othessøn, og Henrich Thun Riddere, Arent Stycke, Anders Thomessøn, Othe Zetsommer, Steen Carlsøn, Torckild Brade, Axel Brade, Arvid Steensøn, Esbjørn Baad, og Svend Baad af Vaaben, vi alle forskrevne binde os til, med dette vort aabne Brev, at vi ville og skulle fornævnde Herre Kong Erich, eller Frue Dronning Margrete, eller hvem

Margrete Aar 1398.

no-

Margrete Aar 1398.

nogen, de der tiltroer og befaler, med et andet deres aabne Brev, under to af Rigens Raads Indsegle derfor, med antvorde paa deres Vegne, det Slot og Fæste Styrisholm, udi Angermanneland, og det andet halve Medelpade, forinden Fastelavn, som nu næst kommer, fri og ubevaret, med Bygning, som det nu er, og med Spise, og med Verge, og saa med Lougen at levere, som vi derfore forskrevne Herres og Frues Tak have ville, og de os tiltroer. Fremdeles, jeg fornævnde Svend Sture, og vi alle forskrevne Riddere og Svenne, binde os og til, med dette vort aabne Brev, at ville og skulle fornævnde Herre, Kong Erich, Frue Dronning Margrete, eller hvem nogen deres, der til troes og befales, med et andet deres aabne Brev, under to af Rigens Raads Indsegle derfore, med at antvorde paa deres Vegne, det Slot og Fæste Krytzberg, med Nørrebotten, og med alle de Lehn, der nu tilligger, forinden tre Uger efter Paaske, som nu næst kommer, fri og ubevaret, med Bygning, som det nu er, og med Spise og Værge, ogsaa med Slotzlougen at levere, som vi fornævnde Herres og Frues Tak derfor have ville, og de os tiltroer. Item, lover jeg fornævnte Svend Sture, og vi alle fornævnte Riddere og Svenne, at jeg fornævnte Svend Sture af Waaben, og Henrich Thun Riddere, Arent Stycke, Othe Setzsommer af Waaben, og alle vore Tjenere og Hjelpere, ihvo de helst ere, skulde holde og forvare en fellig Fred, og vis Fellighed og Dag, med fornævnde Herre, Kong Erich, og Frue, Dronning Margrete, og disse tre Kongeriger, Sverrig, Norge og Danmark, og med alle dem, som i fornævnde tre Riger bygge og bo, og med alle fornævnde Herres og Frues Venner, Tjenere og Hjelpere, og med Ordenen af Prytzen, og med Hermesteren af Lifland, og med alle Stæder, og med menige Kjøbmænd, baade til Land

og Vand, saa at vi, eller nogen af vore Venner, Tjenere eller Hjelpere, dem eller nogen af deres, udi ingen Maade arge skulle, hverken med Ord eller Gjerninger, forinden tre Uger efter Paaske, som nu næst kommer, og at det siden skal stande i otte Uger, for ud op at sige, med vort aabne Brev, efter disse fornævnde tre Uger efter Paaske, som nu næst kommer, førend jeg fornævnte Svend, eller nogen af mine Venner, Tjenere og Hjelpere, dem eller nogen af deres, siden arge ville; og skete det saa, at jeg fornævnte Svend, eller nogen af disse forskrevne, eller nogen af vore Venner, Tjenere eller Hjelpere, blev der under greben, eller man bevise kunde, at vi, eller de, eller nogen, denne forskrevne Fred brød, eller brudt havde, da skal denne fornævnde Fred, Dag eller Dagtingen, intet dermed forbruden være, paa vor fornævnde Herres eller Frues, eller deres Venners, Tjeneres eller Hjelperes Side, om de derimod gjorde, som de best kunde, og at de alle forskrevne Stykker og Artikle, baade om Freden og om Slottene, udi alle Maader saa holdes og fuldkommes skulde, efter som forskrevet staaer, uden al Hinder og længer Forhaling; det lover jeg fornævnde Svend Sture af Vaaben, og vi fornævnde Algud Magnussøn, Niels Magnussøn, Knud Othessøn og Henrich Thun, Riddere, Arent Stycke, Anders Thomessøn, Othe Sezsommer, Steen Carlssøn, Torckild Brade, Axel Brade, Arvid Steenssøn, Esbjørn Baad, og Svend Baad af Vaaben, vi alle fornævnte med vor gode Tro og Sanden, med en samlet Haand, uden al Arg og Hjelperede, fornævnde Herre Kong Erich, og Frue Dronning Margrets, og til deris tro Haand, Herr Steen Bryntessøn, Herr Niels suorte Skonning, Herr Philip Carlssøn, Herr Stig Arvidssøn, og Herr Jens Lassøn Rid-

Margrete Aar 1398.

Margrete Aar 1398. Riddere, Niels Broch og Esge Lasen af Vaaben. Fremdeles kjendes jeg fornævnde Svend Sture, med mine forskrevne Medlovere, at derfor alle Stykker, baade om Slottene og Freden, saa holdes og gjøres skal, udi alle Maader, som forskrevet staaer; da haver fornævnde Herr Steen Bendsøn, Herr Thure Bendsøn, Herr Niels suorte Skonning, Herr Philips Carlsøn, Herr Stig Aruidsøn, og Herr Jens Lasøn, Riddere, Niels Broch, og Esge Lasen af Vaaben, lovet mig fornævnde Svend Sture, og mine fornævnde Medforlovere, paa mine Vegne igjen, en fellig Fred og Dag, paa fornævnde Herres og Frues, og disse tre Kongerigers Vegne, at holde til tre Uger efter Paaske som næst kommer; og at det siden skal staae i otte Uger forordet, tildis en af dem det siden opsiger, med et deres Herres aabne Brev, og udi alle Maader denne Fred saa at holdes, som her forskrevet staaer, og dertil haver fornævnde Herr Steen, med fornævnde Forlovere, lovet mig fornævnde Svend Sture, og med mine fornævnde Medlovere, paa mine Vegne, at betale Herr Bent Pick, og fornævnde Aruid Steensøn og Esbjørn Baad paa mine Vegne, 3000 lybske Mark, inden St. Michelsdag, som nu næst kommer, eller udi Sverrig i Kaaber og Jern, og udi andre Kjøbmands Vare, eller udi Halland, i saadan tydsk Mynt og Penninge, som i Danmark ere gjæve og gjænge; og til diss mere Forvaring, at alle disse forskrevne Stykker skulde saa holdes og fuldkommes, paa mine og mine forskrevne Medloveres Vegne, baade om Slottene og Freden, uden al Arg, i alle Maader som forskrevet staaer, da haver jeg fornævnde Svend Sture, og mine fornævnde Medlovere, saa som er, vi Algud Magnussøn, Niels Mogensøn, Knud Otthessøn, og Henrich Thun Riddere, Arent Stycke,

An-

Anders Thomisson, Otthe Sezsommer Steen Carlsson, Torckild Brade, Axel Brade, Aruid Steensson, Esbjørn Baad og Svend Baad, af Vaaben, ladet vore Indsegle med Villie og Vidskab, hænges for dette Brev. Datum in Castro Almersteg, Anno Domini 1398 crastino beati Dionysii & sociorum eius. Denne Svend Sture her benævnet er, var Steen Stures Søn, før omtalet er; og maaskee den Tiltale Kong Erich havde til ham, haver ogsaa været for Gods Skyld, han inde havde af Kong Albert, saavelsom Sønnen." Margrete Aar 1398.

Og nu havde Kong Albert ingen Slotte mere i Sverrig. Venteligen havde disse Herrer, hans Tilhængere, reent tabt Modet ved det Stokholm kom i Dronningens Hænder.

Hennike Lembek, Væbner, gav den 11te November Qvittering til Dronning Margrete og Medlovere for 2000 lybske Mark, som hun efter Løfte havde betalt ham, 1000 i forrige Aar og 1000 i dette; han selv tilligemed Claws og Henrik von Aleveld, Brødre og Riddere, og Claws Lembek, Knape, hans Søn, hang Segl for. (Diplom. Langeb.) Samme Dag den 11te November qvitterte ogsaa Benedict von Aleveld den ældre og hans Sønner Claus og Henrik, Riddere, samt hans Sønner Karl og Vulf, Knapen, Dronning Margrete og hendes Medlovere Bisp Peder af Roeskilde og 9 Riddere for 6900 lybske Mark, tilstaaende at hun havde betalt dem. (ibid.) Samme Dag den 11te November i Kolding qvitterte ogsaa den holstenske Grev Albert Dronning Margrete og hendes Medlovere Bisp Eskild af Ribe og de ærlige Mænd Erkedegn Peder Lykke af Roeskilde og 2de Riddere for 1000 lødige Mark, som hun var ham og hans Fætter den Salige Grev Claus og hans Broder Hertug Gert skyldig, saaledes at hun ved anførte sidste 3 Herrer havde af de 500 lødige Mark,

Margrete Aar 1398. Mark, som hun i indeværende Aar skulde betale ham, ladet ham betale 468 lybske Mark og 12 Skilling. Til desmere Bekræftelse hang han sit Segl for. (ibid.) Samme Dag og Sted gav ogsaa Hertug Gherard Qvittering for disse Penge. (ibid.) Man seer heraf, at Dronningen efterhaanden betalte megen Gjeld, dels fra hendes Faders Tid og dels fra hendes egen, som hun var kommen i ved sine store Foretagender, saa at det derfor er intet Under, om hun maatte lægge endel Skatter paa, hvilket bragte hende i Udraab for Gjerrighed.

Den 21de Januarii overlod Peder Lykke, Erkedegn i Roeskilde, med sine Brødres Samtykke, til Esrom Kloster alt sit Arvegods i Dunevelde i Holmbo Herred, imod at det igjen overlod ham Gods i Trankilde i Litle Herred; han selv og hans Brødre Herre Nicolaus Bille, Kanik i Roeskilde, Johan Jonsson Solbjerg kaldet Bille, og Benedict Bille af Brothorp, Væbnere, hang Segl for; jeg forestiller mig, at disse have kun været hans Halvbrødre. Dette Brev er trykt hos Pontoppidan (II. 253).

Den 6te Martii bevidnede Johan Gyrstinge, Landsdommer i Sjæland, Broder Laurents Abbed i Ringsted, 4 Væbnere, og Johan Nicolausen Borgemester i Ringsted, at paa Sjælands Landsting havde den ædle og duelige Mand Herre Johan Olefsen, Ridder, af Sysholm ladet fremlægge og oplæse et Brev af 30te August 1346 angaaende Sysholm. (Diplom. Langeb.) Den 10de Martii laante Væbner Boetius Johansen 13 Mark Sølv af Munkene i Sorø og fik deres Gods i Synerstæde for sin og Moders Gudhæ Nikolai Datters Livstid, og gav dem derimod sit Gods i Fyenesløfmagle og Alstæde Herred, som laae nord paa i bemeldte Landsby, nemlig en Gaard af ½ Bol Jord og 4 og ½ Skilling i Jordskyld, med alt Tilliggende undtagen 2 Penges Jord, som tilhørte Kir-

ken

ken i Afstæde, og gav dette efter sædvanlig Brug aarligen i Landsgilde 8 Skjepper Sæd, og skjødte han den til Klosteret. (Script. Rer. Dan. IV. 481.) Margrete Aar 1398.

Den 13de Martii tilstod Henric Prip at have lejet 2 Gaarde i Ebbedorp tilhørende den hellig Aands Hus (et Hospital i Aarhus) af dets Forstander Kanik Herre Nicolaus Jonsøn mod aarlig Afgift af en Øre renset Mel, og imod at han skulde opbygge den ene Gaard, som nu laae øde. Er trykt i Langebeks 6te Tome (pag. 498.)

Den 3die April gjorde Ridder Nicolaus Basse af Udby et Skifte med den ædle Mand Peder Laxmann, Ridder, hvis Søster, Helene, Basse havde havt, baade i Henseende til den med hans Hustru lovede Udstyr, som og hendes Arv og Hovedstol, hvorhelst Godset end laae i Danmark, Sverrige, Halland og Skaane, som og Sæby i Walbursherred udi Sjæland og Hellinge i Holmbo Herred i Sjæland; han selv, Bisp Peder af Roeskilde, den ærværdige Fader Broder Laurens, Abbed i Ringsted, og de ædle Mænd, Andreas Pedersen af Svaneholm, Henning Jensøn af Kindby, Johan Gyrstinge og Awo Stægh, Wæbnere, hang Segl for. (Diplomatarium Langebek.)

Den 14de April solgte Jacob Pedersen, Borger i Roeskilde, til den beskedne og ærlige Mand Laurens Jensøn af Kornerup sin Gaard i Roeskilde i St. Michaels Sogn paa Hyrsegaden, liggende østen for Kongens Gade og den almindelige Gade. (ibid.)

Den 11te August gjorde Frue Ida Petersen (af Gladsaxe) Enke efter Thorkil Nielsen, sit Testament i Skovkloster (ved Nestved) og gav til Minoriter-Klosteret i Roeskilde, hvor hun vilde begraves hos sine Forfædre, 20 Mark Sølv paa Vilkaar, at hendes Aarsdag skulde holdes med Messer og Vigilier paa den Dag,

 hun

Margrete hun døde; og saaledes bortgav hun adskillige Mark Sølv til Mun-
Aar 1398. ke- og Nonne-Klostere, Hospitaler, Kirker, Præster, i Sjelland, Skaane, iblandt andet til Alterets Prydelse i Lund 10 Mark Sølv, til nogle Kirker i Skaane og hver betjenende Præst derved 1 Skilling Grot, til Herre Mathias Abbed for Conventualerne i Nestved sit Sølvbelte; Bertold Broder (frater conversus) i Tummathorp hendes Faders og hendes Mænds tro Tjener gav hun en Gaard i Stigby; til Harestate Kirke, hvor hendes Børn laae begravne, 4 Mark Sølv; til det ny stiftende (fundando) Jomfrukloster i Gladsaxe sin Gaard Symborshavn, imod at tvende Messer skulde holdes for hendes Mænds Thorkil Nielsen og Herre Johan Snakenborg, Ridderes, deres Forældres, hendes egen og Forældres Sjæle dagligen; til samme Kloster en Mølle kaldet Lavervads Mølle i Maglekøpinge Sogn; ligeledes til det Landsbyen Raskerum med hele Raskerumsfang og Vandmøllen Raskerums Mølle i Lunkende Sogn og Albo Herred med alt tilliggende; fremdeles til det hele Landsbyen Thordorp med sin Hovedgaard og alle andre Gaarder baade Bonde- og Landbo- (colonariis et inqvilinariis) og med den ødelagde Mølle med alt tilliggende; endvidere 2de Ladegaarde med 2 Landbogaarde kaldte Fæster (hvoraf man maa slutte at curiæ colonariæ eller Brydegaarder vare arvelige) og skulde af deres Indkomster besørges Viin, Oblater og Fakler (faculæ) til bemeldte Messer; fremdeles hendes Stuteri, kaldet Stood, og skulde for de Føl, der faldt, forskaffes Tøj til Klostersøstrenes Klæder; endvidere til dette Kloster Gladsaxe, som laae i Skaane Jarlestad Sogn (tæt ved Cimbrishavn i nuværende Christianstadt Lehn) sin Guldring og Sølvbæger med Sølvlaag, hende given af Dronning Margrete og Bisp Peder i Roeskilde, paa Vilkaar, at de skulde bestandigen gjemmes dem til Ære iblandt Klosterets Klenodier; til skikkelige Fattige overalt 10 Mark Sølv;

Herre

Herre Johan Falster Cantor i Lund hendes Ganger af 4 Mark Solvs Værdi; ligesaadan en til Broder Henric, Gardien i Nestved, hendes Hingstføl; hendes Frænke Fru Anna Gerets Datter en Guldring; hendes Selskabsfrue Margrete ligeledes; Fru Katrine hendes Broder Eskil Falks Enke ligeledes; Henric Offesen hendes Gaard i Ammarp, som hendes Broder Boetius Falk havde forhen pantsat ham for 10 Mark Sølv; til hver af hans Døttre 10 Mark Sølv; til Sophie, Datter af Herre Gerard Snakeburg, Ridder, 10 Mark Sølv; til Vadstena Kloster 5 Mark Sølv; Minoriternes Kloster i Jønkjøping ligeledes; Bero Petersen, forhen hendes Foged, en Hest af 8 Mark Sølvs Værdi; og saaledes mange Mark Sølv til mange andre; hendes Vært i Malmø 2 Tønder Smør, og hans Hustru en Guldring; hendes Frænde Mette Jænes Datter 10 Mark Sølv, en opredt Seng, hendes sorte Kappe foret med Speriolins Skind, 2 Køer, 10 Faar, 2 Pund Malt, 2 Pund Meel og 4 Fleskeskinker; til dennes Datter Sophie Knuds Datter 10 Mark Sølv, en opredt Seng, hendes sorte Trøje med "Speriolin"-Skind til Foder, 2 Køer, 10 Faar, 2 Pund Malt, 2 Pund Meel og 4 Fleskeskinker; til sin Pige Cristine Peders Datter hendes graa Kappe foret med "Maarskind" en opredt Seng, 10 Mark Sølv, hvorfor hun kunde kjøbe sig Underholdning i et Kloster; til hendes Dværginde Lucie 8 Alen Tøj, en opredt Seng og 10 Mark Sølv til at forskaffe sig Underholdning for i et Jomfrukloster; til sin Løber Morten en Mark Sølv; desuden havde hun 2 andre Piger, en Tjenestepige, en Tjener, 3 Drenge, en Skriver, som fik for sin lange Tjeneste 3 Gaarde i Glemmyngistorp i Glemminge Sogn i Ingelsta Herred med alt Tilhørende, dog kun for hans Livstid; siden skulde de falde til hendes Arvinger. Til Executores indsatte hun Dronning

Margrete Aar 1398.

Mar-

Margrete Aar 1398. Margrete og Bisp Peder af Roeskilde, hendes særdeles Venner, og til at udrede alt dette, som beløb sig til 347 Mark Sølv og 2 Skilling Grot, og til hendes Gjeld, som beløb sig til 216 Mark Sølv og en Skilling Grot, at betale, skulde dem overleveres til Pant hendes Gods i Hærestadtharti for af dets Indkomster at udbetale alle Pensioner, Legater og Gjeld; men siden skulde alt dette Gods med dets Tilliggende og især alle "æstimationes" kaldet Holtzpenninge, tilfalde hendes Broders Sønner, men døde de forinden, da skulde det altsammen tilfalde Gladsaxe Jomfruklostet; døde Dronningen og Bispen forinden, saa skulde hendes Frænder, de Herrer Gerard Snakenborg og Johan Falk, Riddere, være Executores; hun selv og de ærværdige Mænd Herre Mathias, Abbed i St. Peders Kloster i Nestved, Eric Bydelbag, Peter Synkenow, Riddere, og Johan Gyrstinge, Landsdommer i Sjelland, hang Segl for. (Dipl. Langeb.) Dette Testament viser, at Ida var overmaade rig og en Schimmelmann i sin Tid.

Nicolaus Bosson, Borgemester i Kjøbenhavn, Peder Andersen, Byfoged der, og 5 Raadmænd bevidnede, at paa deres Bything efter Mortensdag havde den beskedne Mand Johan Trendekop solgt og skjødet til den veltalende og beskedne Mand Herman Kruse, Borgemester i Kjøbenhavn, 4 Boder der med Grunde og alt Tilliggende i St. Nicolai Sogn, og tilstod at have faaet for sig og Hustru fuld Betaling i rede hvide Penge. (Diplom. Langeb.) Evvard Møltcke af Wigsiø, Væbner, tilstod ved Brev af 23de November ingen Ret at have indenfor de 4 Markeskjel til Byen Mälowe i Smørums Herred, og aldrig at have havt, og at afdøde Eric Nicolausen af Hyrningsholm havde skjænket den til Roeskilder Kirke for deraf at stifte et Vicarie; han tilstod og at den var bleven fravunden den afdøde Ridder Boecius Dyure

hans.

hans Hustru Christines Fader, og gjorde herved alle Breve om den, som kunde lyde enten paa ham eller Hustru, til intet; han selv og de ædle Mænd Johan Moltike, Ridder, hans Broder, Johan Gyrsting og Awo Stægh hang Segl for. Dette Brev er paa Latin og haves en jævn gammel dansk Oversættelse deraf. (ibid.) Margrete Aar 1398.

Thorbern Brun, Borger i Helsingborg, udstædte den 8de December sit Gjældsbrev til Tosto Ebbesen, Borger der, paa 15 Mark Sølv, som han til St. Olufsdag skulde igjenbetale i gode og gangbare Penge, og pantsatte derfor sin Vandmølle kaldet Briddæmøllen ved Aaen Raa, paa Vilkaar at betale hver 4de Paaskedag 4 Skilling Grot, 2 Pund Rugmel og 2 Pund Bygmel af bemeldte Mølle, om han ej indløste den til den fastsatte Dag, uden at det fraregnedes Hovedstolen; heraf udstædtes en Vidisse 1403 Mandagen for Pauli Omvendelse paa Helsingborgs Bything; thi da bevidnede Olav Thuesen af Eghby, Væbner, Peder Karlsøn, Borgemester i Helsingborg, og 5 Borgere der, at paa deres Bything havde den beskedne Mand Johan Petersen, Borger der, ladet oplæse dette Brev om Møllen, ham tilfalden med hans Hustru Christine, og nu overlod han dette Brev til den ædle Ridder Herre Andreas Lunge, Hovedsmand i Helsingborg. (ibid.)

Peder, Bisp i Roeskilde, overlod en Gaard i Roeskilde med et muret Hus, faaet af de ædle Mænd og Herrer Pritbern og Johan af Podbusk, Brødre, Riddere, til den agtbare Mand Herre Olav Regnersen. Dagen kan ikke læses, ligesom meget andet i dette Diplom. (Diplom. Langeb.)

Pave Bonifacius sendte nogle uforskammede Afladskræmmere ind fra Spoleto til Tydskland, Danmark, Sverrige og Norge, og samlede de 20000 Gylden af de vanhellige Mennesker i de Lande. Den fornemste Nuntius blandt dem var Antonius af Rom, en

Be-

Margrete Benedictiner, som siden hang sig i Boulogne; han og de Flere
Aar 1398. gave endog Aflad uden nogen Poenitentse, men nogle af dem bleve siden straffede af Paven, fordi de selv havde tilvendet sig endel af Pengene; saaledes oversætter jeg infideliter egisse deprehensi a Papa. (Pontoppidan II. 254. Theodoricus de Niem i Meibo- Script. Rer. Germ. I. 7–8).

Den 9de Martii indginge Borgemesteren, Raadmændene og hele Menigheden af Byen Grevesmølen i det Meklenborgske, efter Tilladelse af de Hertuger Kong Albert og Johan, følgende Forening med Theodoric, Abbed af St. Marie Cistercienser Kloster i Reinefelde og det hele Convent, at de skulde overlade bemeldte Hertuger deres Mølle i Byen Swerin, og derimod faae 40 Mark lybske Penge i aarlig Indkomst af deres Skat af Byen Grevesmølen, og endvidere 100 saadanne Mark af Mølleren der. (Westphal IV. 1000).

Den 30te Junii stadfæstede Bernhard, Provst i Hamborg og Bremen, den af hans Broder Otte Greve i Scowenborch i bemeldte Stigt oprettede Vicarie i et Kapel paa Slottet Hatesborch i Wedele Sogn, og dertil givet 16 Skjepper Rug, som almindeligen kaldtes Bor-Scheppel og den tredie Del af 2 Skjepper af Møllerne i Hamborg. (Diplom. Langeb.) — Hertug Gerhard af Slesvig solgte i Gottorp den 10de August til Raadet og Menigheden i Flensburg den Skov kaldet Rude; han selv og de Herrer Siverd Dozenrode og Henric van Alevelde, Riddere, Herre Nicolaus Bekker hans Skriver, og Eghard Rule hans Foged paa Gottorp, hang Segl for. (Westphal IV. 1954.) Samme Dag og Sted stadfæstede han Byen Flensborg de Statuter, som de Hertuger af Jylland, Eric og Waldemar, havde givet dem, og de nydet under hans Fader Grev Henric og hans Fætter Grev

Clas-

Clawes, begge salige. (ibid. col. 1955.) Til Lybek kom 3 Priorer af Carthenserordenen den 23de November, og droge til Arnaskoke i Holsten, og efterlode der 4 Brødre af deres Orden, som skulde bygge der et Kloster efter deres Vis og tage flere Brødre til sig. Margrete Aar 1398.

Hertug Barnim af Wolgast i Pommern lod mange Skibe forsynede med Harnisker, Skud (venteligen Kanoner og Bøsser) og Fetalie gaae udi Søen, givende tilkjende, at han vilde beseide Sørøverne, men i det Sted seilede hans Flaade til Øresund, plyndrede, brændte og forsank der flere Kjøbmandsskibe. Paa Hjemvejen mødte han mange Koffardiskibe, som vilde til Bergen og vare seilede ud fra Trawemünde, hvilke ansaae hans Skibe for Vitaliäner, angrebe dem, sænkede mange og dræbte mange Folk, og toge de øvrige Flugten. (Beckers Geschichte von Lübeck. I. 313.)

Efter Gullands Erobring delte Vitalianerne sig og røvede meest i Vesterhavet, kaldende sig Lickendeler (o: Ligedelere). Grev Christian af Oldenburg lovede den 4de Julii til de Stæder Lybek, Hamborg og Bremen for Ede Würmeken, Hovedsmand i Rustringen, at denne skulde inden 8 Dage skaffe alle Vitaliebrødrene, gamle og unge, fra sig, dog maatte han beholde 4 af dem indtil Paaske. (Cassels ungedruckte Urkunden. S. 488–89.)

I det kongelige danske Geheime-Archiv findes to Breve givne i Kong Erics 9de Aar, det ene af 15de Julii og det andet Tirsdagen i første Sommeruge, og 2 givne 1398, det ene uden Dag, og det andet af 21de April med Anbjørn, Provst ved Apostelkirken i Bergen, hvorved han tilstod at have lovet Almuen i Vos at gjøre et langt Skib for dem af 30 Alens Kjøl, om han kunde faae Lov dertil af sin Herre Kongen, og skulde han, naar det var færdigt, faae hollanden Sterling af hver Mand som boede i Vos og gav Kongen Skat og Skyld, og skulde de betale en Tredeel med

Margrete Aar 1398. "Nöntom": en med Smør og Flesk, og en med Malt; de tvende Dele skulde betales om Hosten, og den tredie naar Skibet var færdigt; Bønderne skulde kjøre dette ned til Bolstad, hvor Skibet skulde bygges, men skulde han blive sendt i Rigets Ærinde eller noget andet Forfald møde, da vilde han være uden Skyld, om det ej blev færdigt til rette Tid. I Listen over de norske Breve paa Aggershus 1622 ere 3 af Kong Erics tiende Aar, eet givet 1398.

Udi Kjøbenhavn den 1ste September gav Ludvig af Ballionibus, Kjøbmand fra Perugia i Italien (kaldet Venator Perusinus ɔ: Jægeren fra Perugia for sin Gjerrighed) sendt til Tydskland, Böhmen, Danmark, Sverrige, Norge som Nuncius for nogle Pavens og det apostoliske Kammers Sager, sin Bevilling til, at den ærværdige Mand Herre Sven, Kannik af Stavanger, maatte paatage sig at indsamle Pengene i Stavanger Stigt, og sende dem enten til Lybek eller Stralsund i Tydskland, eller og til Brugges i Flandern, og skulde han for sin Umage have den 3die Del af dem; kunde han ej samle det alt i Guld og Sølv, da maatte han samle det øvrige i andre Vare. Denne Ludvig var altsaa en Afladskræmmer. Den 17de April fra Rom tilskrev Pave Bonifacius ovenmeldte Ludvig af Ballionibus, Kjøbmand af Perugia, og gav ham Bevilling at oppebære Pavens Penge i ovenmeldte Lande. (Pontoppidan II. 254.) Heraf udstædte Bisp Olav af Stavanger og Arnbernt, Provst ved Apostlernes Kirke i Bergen og den norske Konges Magister Capellarium, en Vidisse i Kjøbenhavn den 3die September.

Magnus Porse gjorde den 26de September i Vadstena sit Testament, og gav derved til Klosteret for sin og alle Sines Sjæle alt hvad han kunde arve efter sine Forældre, og bad sine Arvinger, især sin Moder, at holde dette; og gav hun, som hed Ingeborg

Mag-

Magnus Datter, tilkjende at ville gjøre det; hun selv og Søn og Bisp Knud af Nykjøbing og de Herrer og Riddere Carl af Tostum og Tyrkel Haraldsen hang Segl for. (Diplom. Langeb.) — Margrete Aar 1398.

Den 16de Februar tilstod Herre Peter Bützow at have faaet ved den ærlige Mand Herre Wulf Wulflamme, Borgemester i Stralsund, 100 Mark lybsk, som Dronning Margrete havde lovet ham paa den fangne Fader Knabbes Vegne, og derfor qvitterede han og Ridder Wipert Lützow bemeldte Dronning. Begge disse hang deres Segl for. (Dipl. Langeb.) — Den 15de Martz var Kong Erik i Odense, og tilskjødte der Herr Hartvig Lembek, Ridder, og Jvan Randsfelt, Væbner, det Gods Jert-Stur kaldet, med alt Tilliggende overalt i Fyen: Hans Segl ad causas blev forhængt, og Johan Svensen Bryms var herved Vidne. (Ibid.) Den 17de Martz overlod og skjødede Andreas Olavsen af Nesby og Johan Olavsen af Gunnerstorp, Brødre og Riddere, al den Ret og Tiltale de havde til [illegible] herred fra dem og deres Arvinger til Bisp Peder i Roeskilde, den danske Konge og Krone tilhænde. De selv og og [illegible] Erik Bydelsbak, Ridder, Johan Gerstinge, [illegible] sen af Waldorp, og Johan Bryms, Væbnere, hængte Segl for det. (Ibid.) Den 28de April var Kong Eric i Faaborg og lejede der de Jorder, som Bringeren af dette Brev Nicolaus Ingvarson, kaldet Sporhat, af 7 Mark Sølv besad i Vedder Sogn, med den sin "Mølle" (o: under sin Skatskyldning (?) hvorved det kom under Kongens Beskyttelse) og gav ham i bemeldte Jorder samme Friheder, som Kongens andre "Malmænd" (o: Jordejere) havde, dog saaledes, at det i Forhold af deres Jord-Skatte gives til hans Borg. Kongens Kansellarius Johan Svensen Bryms var herved Vidne. (ibid.) — Aar 1399.

Fra

Margrete Aar 1399. Fra Kjøbenhavn den 18de Junii tilskrev Kongen Aske, som boede i Sjælland, at han herved befalede Andres Petersen af Svaneholmpaa den ene Side og Gunner Jacobsens Arvinger paa den anden, imellem hvilke der var Tratte om 42 Mark Sølv, at de skulde om 6 Uger fra Dato tage deres Documenter med sig, og møde for Kongens danske Justitiarius. (ibid.) Den 22de Julii var Kongen i Nykjøping (det svenske uden Tvivl) og stadfæstede der efter Raad og med Samtykke af sin Moder Fru Margrete, af Guds Naade den danske Kong Waldemars Datter, og sine kjære svenske Mænd saavel Prælater som Adelige, Gaven til Pades Kloster i Reval Stift af Patronatretten til Borgha Kirke med tilliggende to Kapeller i Abo Stift og af Kongens Ret ved bemeldte Kirke, skjenket ved Kong Magnus. (ibid.)

Efter Ditmar hos Gerdes (Samml. IX. S. 56) holdt Søstæderne (hvorved forstodes de af Hansen som laae ved Havet, især ved Østersøen) en Samling i Wismar og gjorde der et Forbund mod deres Fiender (venteligen Vitalianerne) og toge ind i samme Forbund Staderne Rostok og Wismar for 5 Aar. Da baade han og Corner (col. 1181) fortælle dette forend Rostoks og Wismars Forlig med Dronning Margrete, som skete den 29de September, og Hansen holdt en Samling i Lybek den 25de Julii, saa tænker jeg, at denne Samling i Lybek er gaaet for sig forend denne sidste. Den 25de Julii samlede sig i Lybek ved Fuldmægtige Stæderne Cöln, Hamborg, Stralsund, Thorn, Danzig, Stetin, Deventer, Sutphen, Hardervic og Lybek, og var det første de gjorde, at dekaldte Stæderne Rostok og Wismar did. Derpaa handlede man om den ny Told, som var paalagt Stædernes Kjøbmænd fra Flandern udi Holland, og besluttedes der at sende Mester Godfrid derom til Hertugen af Burgundien, og at tilskrive Hertugen af

Hol-

Margrete Aar 1398.

Holland; han skulde og bede de flandriske Stæder at hjelpe til at fordrive Vitalianerne af Vesterhavet. Ifølge en Anordning af 24de Junii 1366, givet i Lybek, blev det igjentaget, at Ingen maatte nyde Privilegier i Hansen uden han var Borger i en af deres Byer, ej heller maatte andre end saadanne blive Oldermand eller Attenmand i Brygge, eller Oldermand i Bergen. I Henseende til Vitalianerne, som røvede i Vesterhavet, befol de nærværende Fogder af Campen, Zütphen og Hardervic, at de skulde derom tale med de andre Fogder i Skaane, at de skulde tale med dem af Engelland og Brabant, at de efter den 8de September vare rede med Folk og Skibe til at fordrive Vitaliebrødrene. Nu kom Sendebuddene fra Rostok og Wismar frem, og klagede Stæderne for dem over den store og ugemene Skade, der var skeet dem og Kjøbmændene fra deres Havne. I deres Brev beklagede de vel dette, men sagde sig at være uskyldige heri; men Stæderne svarede, at de selv vidste, at Skaden var skeet fra deres Stæder og Havne, og maatte de erlægge samme Erstatningen. De paastode paany at være uskyldige og kunde derfor intet Tilbud gjøre uden at gjøre sig skyldig, men Stæderne holdt dem ikke for uskyldige. Efter megen Tale frem og tilbage erklærede endelig Rostok og Wismar, at de vilde blive ved Stædernes Kjendelse, saavidt Ære og Redelighed det vilde tillade, eller og ved Højmesterens af Preussen. Stæderne svarede, at de vel vidste, at i den sidste Samling i Lybek var vedtaget, at de med deres Raad og Menighed skulde overlægge, hvad Erstatning de skulde give Kjøbmændene for deres Skibe; nu vilde de unde dem Frist til næste Samling, men de maatte tilskrive Kongen af Engelland, Hertugen af Holland og andre Herrer, at Kjøbmændene ej mere skulde lide Skade fra deres Havne. Rostok og Wismar forlangte nu at vide, hvorledes det herefter skulde staae med

Margrete med deres Kjøbmænd, da de bleve alle Dage i Flandern og i Ber-
Aar 1399. gen i Norge forhaanede og besværede, og især i Brugges, hvor man forbød at menige Stæders Breve maatte oplæses. Stæderne svarede, at det var skeet mod deres Villie og at de vilde tilskrive Kjøbmændene, at de to Byers Kjøbmænd skulde nyde Kjøbmandsret. Og herpaa skreve de til Kjøbmændene i Bergen (Dipl. Langeb.) at de havde berammet en Dag med dem af Rostok og Wismar for at fastsætte Kjøbmændenes Skades Godtgjørelse, og at de skulde lade bemeldte Byer hos sig nyde Kjøbmandsret, som den havde været fra gammel Tid.

Den 15de August kom (Diarium. Wadsten. pag. 10) Dronning Margrete med svenske Bisper og Rigsraad til Wadstena, i Tanke at Byen Wadstena skulde lægges under Kongens Skat og Byen miste den, men saavel Bispen som Raadet forandrede deres Mening, da de kom did, efterat de paa Refstathing havde seet Klosterets Breve og hørt dets Grunde om denne By, saa at de paa bemeldte Thing tildømte Klosteret den. Da Margrete var Geistligheden og især Wadstena saa meget hengiven, saa kan jeg neppe forestille mig, at det var hendes ramme Alvor at skille Klosteret ved Byen, men at hun for at vise sin Upartiskhed lod og dets Adkomst undersøge. Havde hun endelig villet lægge Wadstena By under Kronen, saa havde hun vist nok ogsaa dreven det igjennem. Men har det været hendes fulde Alvor, saa er det et stort Beviis paa den Gjerrighed, de Svenske beskyldte hende for.

Den 8de September samlede de Stæder Lybek, Hamborg, Stralsund, Thorn, Dantzig, Gripswalde og Zutphen sig hos Dronning Margrete i Nykjøbing, uden Tvivl det paa Falster, idetmindste skriver Detmar at Sendebudene droge til Sjelland. Sendebudene talte først med Dronningen om den Skade, som

var skeet ved hende og Hendes og fra hendes Riger, efterat denne Margrete
Dag var fastsat, hvortil hun svarede, at hun ej havde ladet ind- Aar 1399.
stevne did dem, som holdtes for skyldige, og det fordi hun havde
været i Sverrige og derved havde bragt Sørøverne ud af Søen,
hvorved hun meente at have gjort Stæderne og Kjøbmændene god
Tjeneste." I Henseende til de Sørøvere som vare i Vesterhavet,
sagde hun at ville tilskrive Grev Cord (Conrad) af Oldenborg og
Herre Ocke Sønnen, som hun og gjorde. I sit Brev kalder
hun Greven sin kjære Ome, og skriver at Hansestæderne og hendes
Undersaattere havde i Nykjøbing klaget for hende, at Sørøverne
havde gjort hendes og Kjøbmændene stor Skade, og hun vidste at
de vare sejlede ud fra hans Havne og Lande, og at hans Mænd og
Undersaatter vare med, som hun dog ikke havde haabet, saa besvogrede
og gode Venner, som de vare, og eftersom han havde tilskrevet
hende, hun bad derfor, at hvad Skibe og Gods Sørøverne
havde bragt eller bragte i hans Lande og Havne, det vilde han anholde
Kjøbmændene og Hendes til Beste, som havde mistet det,
og at han vilde lægge Beslag paa Sørøverskibene, at de fra hans
Havne ej skulde gjøre mere Skade, og skete dette ej, da maatte hun
med Stæderne tænke paa, hvorledes dette kunde forekommes; han
skulde derfor med Buddet svare og føje saadan Anstalt, at de ej
havde nødig at gribe dertil. (Diplom. Langeb.) Køhler skriver
(hos Willebrandt S. 195) at der fra Anterp i Oldenborg blev
tilskrevet Enno, Herre Otto's Søn (skal vel snarere være
Otto, Enno den Vtes Søn, men rettere Enno Ottos Søn og
Ennos Sønnesøn) dem af Grønningen og dem af Doccum, at de
ej skulde tillade Vitalianerne at opholde sig hos dem. Dronningen
og Stæderne afgjorde og, at de til næste Aar vilde have en Flode
i Søen, og dermed angribe Sørøverne hvor de fandt dem; hun

vilde

Margrete Aar 1399. vilde gjøre hertil hvad Stæderne syntes, og vilde Stæderne 14 Dage efter Jul holde en Samling herom i Lybek, og sendte de Libbert von Dygven, Foged i Zutphen, herom til de sydersøiske Stæder og til Stæderne af Flandern og Kjøbmændene i Brugge om at møde til samme Tid og Sted, og herom sendte de Brev til dem, givende tilkjende, at Dronningen vilde og hjelpe, naar man vilde have hendes Hjelp, og bade de at de vilde sende deres Svar til Herrerne af Lybek. (Diplom Langeb.) Stæderne meente, at man skulde kræve dobbelt Pundgeld af dem, som ej bidroge noget til Floden, dog herom vilde de nærmere handle i bemeldte Samling. Stæderne gave eet Aars Fred til de Søröver, som Dronningen havde bragt ud af Søen og havde hos sig, og fremdeles vil tage til sig for Stædernes Beste Skyld, og skulde man opsige hinanden Freden 6 Uger forud, dog paa Vilkaar, at de, saalænge Freden stod, ej maatte beskadige Stæderne eller Kjøbmændene, eller paa nogen Maade tilføje Stæderne Ondt; dette skulde de stille Dronningen Vissen eller Borgen for. Især gave de Arnd Sluken en Fred, som skulde paa begge Sider opsiges 12 Uger forud, og hvilken Stad der vilde opsige forud Freden, skulde lade Dronningen det vide forud, og vilde hun opsige nogen By, da skulde hun lade dem det forud vide; imidlertid skulde hun, saalænge Freden varede, befordre Stædernes Beste. Saaledes maatte de mægtige Hansestæder handle med Søröver, ligesom med deres Lige. Bertold Ostendorp fra Dantzig og Werner Hope, Borger i Lybek, mødte nu for Dronningen efter Ansigende i Stædernes Overværelse, og tilstod Dronningen, at de havde været hos hende for Aar og Dag i Liedehusen (Lødese, ej langt fra Elfsborg og nuværende Gottenborg) med aabne Breve, og at hun havde sagt, de skulde drage til Calmar. En Følge heraf var, at Herre Frideric van Wen-

den, Comptur i Thorn, Johan Dirgarde, Storskaffer af Marienborg, og 4 andre Herrer gjorde den 29de September en Dagtingning med Hr. Bertold von der Osten, med Hans Nielsens Venner, med dem af Calmar og med Vennerne af de Døde, som vare blevne kastede over Bord, paa den ene Side, og med Stæderne Lybek og de preussiske Stæder paa den anden, i Overværelse af den højbaarne Fyrstinde Fru Margrete, Dronning af Norge, Sverrig og Danmark (saaledes kaldtes hun af andre, fordi hun virkeligen havde Del i Regimentet med Eric og styrede i lang Tid det meste, da hun derimod selv af Klogskab skrev sig Valdemar Danner-Konges Datter, hvilket Eric ogsaa kaldte hende) i Henseende til det, som var skeet med Hans Nielsen, hans Venner, og dem af Calmar og deres Venner, og de flere, som vare med dem, og blev der vedtaget, at en venlig Dag skulde den 25de Julii næste Aar holdes i Calmar, og skulde der møde 12 fra Stæderne Lybek, Dantzig, Thorn og Elbing, 3 fra hver, nemlig 1 Borgermester og 2 Raadmænd, og skulde de, og de, der kom med dem, bevise, at det, som var skeet, var skeet med Rette, og kunde de det, saa skal den hele Sag være nedlagt, men trøstede de sig ej til at bevise det med Retten, saa skulde de udsige (venteligen besværge) det efter deres Samvittighed, og vidne, at de havde villet imodtage det samme af dem igien, og dermed skulde al Skade og Skyld mellem Stæderne og Rigerne være nedlagt, saafremt Stædernes Sendebud havde Fuldmagt hertil, undtagen den Skade som nu var "vorwiset", eller hvorpaa havdes aabne Breve. Men havde Sendebudene ikke Fuldmagt, da skulde de give de Dødes Venner Bøder, og dermed en fuldkommen Sone være, og Dronningen ingen Tiltale have til Stæderne, og de ingen til hende, og vilde Dronningen, om hun levede og blev frisk, vist møde paa den

Margrete Aar 1399.

Margrete bestemte Dag, men skulde det skee, at hun for Sygdom ej kunde
Aar 1399. møde, saa skulde dog denne Dagtingning staae ved Magt. (Dipl. Langeb.)

Køhler beretter (hos Willebrandt S. 195.) at Forliget mellem Stæderne og Dronningen blev fornyet, og at hun stadfæstede dem alle deres Friheder, men det varede længe inden Lybekkerne kunde bringe det saavidt, at Rostok og Wismar ogsaa maatte nyde den, da Dronningen var meget vred paa dem, for den Skade Vitalianerne havde tilføjet hende; desuden blev handlet med Comptoiret (i Bergen som det synes) om at faae Privilegierne fornyede paa tre Aar, hvorfor Stæderne skulde betale en Del Penge, hvorover dog den preussiske Højmester meget besværede sig. Den ny engelske Konge Henric den IVde stadfæstede Hansestædernes Friheder i England. Naar undtages Fornyelse af Stædernes Privilegier ved Dronning Margrete, som uden Tvivl hører til næst foregaaende Aar, hvorvel Ditmar ogsaa taler herom under dette Aar, og Petrus Olai (Script. I. 137.) ogsaa lægger endda til, at der var skeet i denne lange Krig Brud i de hansestædiske Kjøbmænds Privilegier for deres egen slette Opførsels Skyld, saa troer jeg at alt det øvrige forholder sig rigtig, endskiønt ikke et Ord meldes derom i Recessus Hansæ; thi hos Rymer (Tom. 3. Part. 4. pag. 172. a. editio. Holmes.) forekommer under den 24de October Kong Henrics Stadfæstelse af Hansestædernes Privilegier, og i Rostokker Archiv, hvoraf her haves en Afskrift, findes Originalen af Forliget mellem Dronningen og Stæderne Rostok og Wismar givne den 29de September i Nykjøbing, hvorved al Tvistighed imellem dem blev nedlagt, undtagen at hvad disse to Byer havde lovet og givet Brev paa tillige med Ridderne og Knegterne af Meklenburg for deres Herre (Kong Albert) skulde blive staaende,

saa

faa og undtoges, om det paa begge Sider var skeet noget inden Freden. Dette Forlig havde Sendebudene af de Stæder Lybek, Hamborg, Stralsund og Gripsvalde tilvejebragt, og skulde Rostok og Wismar beholde alle de Privilegier og Friheder, som de fra gammel Tid havde nydt i de tre Riger, Danmark, Sverrig og Norge; denne Dagtingning skulde i ingen Maade hindre Dagtingningen og de Love, som vare mellem Kong Albert og Dronningen og deres paa begge Sider; derpaa navngives Sendebudene af de 4 Stæder, som bragte denne Dagtingning tilveje, og deriblandt vare fra Lybek Hr. Henric Westhoff og fra Stralsund Hr. Wulf Wulflame, begge Dronningens besynderlige Venner, som de vel alle vare; herved var og overværende 4 Sendebud fra de preussiske Stæder og 5 Riddere, og hang Sendebudene deres Segl for. (Diplomatarium Langeb.)

Margrete Aar 1399.

Udi Slagelse den 15de November gav Henneke Lembek, Knape, sin Qvittering til Dronning Margrete, for 8000 lybske Mark, hvorfor han havde til Pant det Slot Wardhe (i Jylland) og Wardhe Sysſel, og gav han derfor baade hende og Kong Eric qvit og løs for disse Penge, og tilstod at have faaet paa Tro og Love Wardhe Slot og Sysſel og Riber Slot og By og dertil liggende Lehn, sig betroet, paa Vilkaar, at levere dem igien, naar forlangtes; han selv og 7 Riddere og 2 Knapen hang Segl for. (Diplom. Langeb.) Kong Eric bekjendtgjorte, at paa hans Retterthing i Sorø den 19de November havde den anstændige (honesta) Enke Elsebe efter Hinceke Finke, Borgemester i Slagelse, med sine Venners og Frenders Raad skjødet og overladt til Dronning Margrete sin Gaard med muret Hus i Slagelse, en Bryggerkjedel og alt Bryggerredskab og en Gaard i [illegible] i Flakkebjerg Herred, og tilstod at have faaet fuld Betaling; dog skulde

Margrete Dronningen indløse den sidste fra Hr. Peder Basse, som havde
Aar 1399. den i Pant for 7 Mark Sølv. (ibid.) Grev Albert af Holsten tilstod den 25de November, at hans kiære "Omeke" (Tante) og Moder Dronning Margrete havde ved den agtbare Ridder, Herre Berneke Schinkel ladet ham betale 250 lødige Mark Penge, saadanne som de vare gjænge og gjæve i Danmark, saa at hver lødig Mark beregnedes til 3 Mark Penge mindre end 3 Skilling, og gav han derfor Qvittering (ibid). Paa sit Retterthing i Holbek den 26de November bevidnede Kong Eric, at Fikko Moltike, Vabner, Søn af Conrad Moltike, Foged paa Vordingborg, havde, for de ædle Herrer Bisp Peder af Roeskilde og 5 Riddere og mange flere, overladt og skjødet til Bringeren af dette Brev, Dronning Margrete, alle sine Godsejendomme, Rettigheder og Breve og al den Ret, som han selv havde overalt i Danmark havt, og det frivillig (hvorpaa man vel kan tvivle). Kongen og fornævnte Herrer hang Segl for. (ibid.) Samme Dag og Sted overlod bemeldte Fikko Moltike endvidere til Dronning Margrete alt hvad han havde faaet efter Ridder Herre Johan Moltike af Thorbernfeld, undtagen 500 Mark lybsk, som Erkebispen af Lund havde givet bemeldte Johan Moltikes Arvinger, saa og de Gaver undtagen, som vare hos Herr Bernard Rode til en Vicaries Stiftelse, og ligeledes 60 Nobler, som vare i Forvaring hos Johan af Halle og Werner Hoop. (ibid.) Den 9de December paa Gurwe gav Magnus van Alen, Ridder, tilkjende, at i Henseende til de 10,000 lybske Mark, hvorfor han var Borgen for Dronning Margrete, og hvorfor han havde Skanøre og Falsterbode i Bevaring, havde han paa Markedet i dette Aar oppebaaret 5053 lybske Mark, og gav han for dem Kong Eric og Dronningen Qvittering; han selv og 4 Riddere, Henrich van

Bran-

Brandis, Abraham Brodersen, Prytbern van Putbussche, og Otto Peccatel hang deres Segl for. (ibid.) Den 15de December bevidnede Niels Boson, Foged i Slagelse, og 7 andre, at den anstændige Matrone Elseby, Enke efter Hince Finke, havde paa Dronningens Vegne skjødet bemeldte Niels Boson Gaarden paa Bjærby-Gade i Slagelse med al tilhørende Brygger-Redskab. (ibid.) Samme Dag og Sted bevidnede Niels Boson og de flere, at Broder Benikin Albertsen, Præst af Cistercienser-Ordenen, havde skjødet til Dronning Margrete al den Ret og Del han havde i den Gaard i Slagelse, Hincekin Finke sidst havde beboet. (ibid.) Margrete Aar 1399.

Den 26de Januarii maaske (thi der staaer Dagen efter Pauls Dag, hvorved jeg forstaaer conversio Pauli) bevidnede Ridder Tuvo Galen, at Jøsse Axelsøn bad paa sit Yderste sin Hustru Ingefrid, hans Datter, at det Gods i Fyen, han havde faaet af Jøsse Olsen, det skulde hun igjen give ham til bestandig Eje, og det samme havde han bedet Galin ogsaa om, fordi han ej efter Løfte havde givet ham fuldt derfor, og derfor overlader Galin ham bemeldte Gods til evindelig Eje, saavidt deraf kunde tilfalde ham efter hans Datters Død. Han selv og de ædle Mænd Johan Due, Herr Jacob af dorp, Herr Nicolaus af Særsløv, Præster, og de Vabnere Andreas Galin og Benedict Bannæ (venteligBanner) satte Segl for. (ibid.) Peder Synckenow, Ridder, gav den 7de Februarii udi Slagelse Antvorskow Kloster Qvittering for 24 Mark Sølv i hvide Penge, hvorfor han havde Gods i Borstorp i Flakkebjerg Herred i Pant, og for 14 Pund Mynt (monetæ, venteligen urigtigen sat i Steden for annonæ ɔ: Sæd) nemlig 4 Pund Rug og 10 Pund Byg. Han selv, hans

Søn

Margrete Aar 1398.

„Nøstom": en med Smør og Flesk, og en med Malt; de tvende Dele skulde betales om Høsten, og den tredie, naar Skibet var færdigt; Bønderne skulde kjøre dette ned til Bolstad, hvor Skibet skulde bygges, men skulde han blive sendt i Rigets Ærinde eller noget andet Forfald møde, da vilde han være uden Skyld, om det ej blev færdigt til rette Tid. I Listen over de norske Breve paa Agershus 1622 ere 3 af Kong Erics tiende Aar, eet givet 1398.

Udi Kjøbenhavn den 1ste September gav Ludvig af Ballionibus, Kjøbmand fra Perugia i Italien (kaldet Venator Perusinus ɔ: Jægeren fra Perugia for sin Gjerrighed) sendt til Tydskland, Bøhmen, Danmark, Sverrige, Norge som Nuncius for nogle Pavens og det apostoliske Kammers Sager, sin Bevilling til, at den ærværdige Mand Herre Sven, Kannik af Stavanger, maatte paatage sig at indsamle Pengene i Stavanger Stigt, og sende dem enten til Lybek eller Stralsund i Tydskland, eller og til Brugges i Flandern; og skulde han for sin Umage have den 3die Del af dem; kunde han ej samle det alt i Guld og Sølv, da maatte han samle det øvrige i andre Vare. Denne Ludvig var altsaa en Afladskræmmer. Den 17de April fra Rom tilskrev Pave Bonifacius ovenmeldte Ludvig af Ballionibus, Kjøbmand af Perugia, og gav ham Bevilling at oppebære Pavens Penge i ovenmeldte Lande. (Pontoppidan II. 254.) Heraf udstædte Bisp Olav af Stavanger og Anbeert, Provst ved Apostlernes Kirke i Bergen og den norske Konges Magister Capellarium, en Vidisse i Kjøbenhavn den 3die September.

Magnus Dörfe gjorde den 26de September i Wadstena sit Testament, og gav derved til Klosteret for sin og alle Sines Sjæle alt hvad han kunde arve efter sine Forældre og bad sine Arvinger, især sin Moder, at holde dette; og gav hun, som heed Ingeborg

Mag-

Magnus Datter, tilkjende at ville gjøre det; hun selv og Søn og Bisp Knud af Nykjøping og de Herrer og Riddere Carl af Toptom og Tyrkel Haraldsen hang Segl for. (Diplom. Langeb.) — Margrete Aar 1398.

Den 16de Februar tilstod Herre Peter Bützow at have faaet ved den ærlige Mand Herre Wulf Wulflamme, Borgemester i Stralsund, 100 Mark Lybsk, som Dronning Margrete havde lovet ham paa den sangne Fader Krabbes Vegne, og derfor qvitterte han og Ridder Wipert Lüsow bemeldte Dronning. Begge disse hang deres Segl for. (Dipl. Langeb.) — Den 15de Martii var Kong Erik i Odense og tilskiøte der Herr Henrik Lembek, Ridder, og Jvan Randsfordsp, Væbner, det Gods Jerts-Swr kaldet, med alt Tilliggende overalt i Fyen. Hans Segl ad causas blev forhængt, og Johan Svensen Bryms var herved Vidne. (ibid.) Den 17de Martii overlod og skjødede Andreas Olavsen af Nesby og Johan Olavsen af Gunnerstorp, Væbnere og Riddere; al den Ret og Tiltale de havde til Gaardingeri Asserthäherred fra dem og deres Arvinger til Bisp Peder i Roeskilde, den danske Konge og Krone tilhaande. De selv og og Medvidende Erik Bydelsbak, Ridder, Johan Gerstinge, Peder Machfelt af Waldorp, og Johan Bryms, Væbnere, hang Segl for det. (ibid.) Den 25de April var Kong Eric i Faaborg og lejede der de Jorder, som Brevgeren af dette Brev Nicolaus Ingvarsøn, kaldet Sporhas, af 7 Mark Sølv besad i Deiernæs Sogn, under sin "Mæle" (o: under sin Skatskyldning (?)) tilligemed det som under Kongens Beskyttelse og gav ham i bemeldte Jorder samme Friheder, som Kongens andre "Malmænd" (o: Jordejere) havde; dog saaledes, at han i Forhold af deres Jord skulde yde til hans Borg. Kongens Justitiarius Johan Svensen Bryms var herved Vidne. (ibid.)

Aar 1399.

Fra

Margrete Aar 1399.

Fra Kjøbenhavn den 18de Junii tilskrev Kongen Alle, som boede i Sjælland, at han herved befalede Andreas Petersen af Svaneholm paa den ene Side og Gunner Jacobsens Arvinger paa den anden, imellem hvilke der var Tratte om 42 Mark Sølv, at de skulde om 6 Uger fra Dato tage deres Documenter med sig, og møde for Kongens danske Justitiarius. (ibid.) Den 22de Julii var Kongen i Nykjøping (det svenske uden Tvivl) og stadfæstede der efter Raad og med Samtykke af sin Moder Fru Margrete, af Guds Naade den danske Kong Waldemars Datter, og sine kjære svenske Mænd saavel Prælater som Adelige, Gaven til Pades Kloster i Reval Stift af Patronatretten til Borgha Kirke med tilliggende to Kapeller i Abo Stift og af Kongens Ret ved bemeldte Kirke, skjenket ved Kong Magnus. (ibid.)

Efter Ditmar hos Gerdes (Samml. IX. S. 56) holdt Søstæderne (hvorved forstodes de af Hansen som laae ved Havet, især ved Østersøen) en Samling i Wismar og gjorde der et Forbund med deres Fiender (ventelig en Vitalianerne) og toge ind i samme Forbund Staderne Rostok og Wismar for 5 Aar. Da baade han og Corner (col. 1181) fortælle dette forend Rostoks og Wismars Forlig med Dronning Margrete, som skete den 29de September, og Hansen holdt en Samling i Lybek den 25de Julii, saa tænker jeg, at denne Samling i Lybek er gaaet for sig forend denne sidste. Den 25de Julii samlede sig i Lybek ved Fuldmægtige Stæderne Cöln, Hamborg, Stralsund, Thorn, Dantzig, Stetin, Deventer, Sutphen, Harderwic og Lybek, og var det første de gjorde, at bekaldte Stæderne Rostok og Wismar did. Derpaa handlede man om den ny Told, som var paalagt Stædernes Kjøbmænd fra Flandern udi Holland, og besluttedes der at sende Mester Godfrid derom til Hertugen af Burgundien, og at tilskrive Hertugen af

Hol-

Holland; han skulde og bede de flandriske Stæder at hjelpe til at fordrive Vitalianerne af Vesterhavet. Ifølge en Anordning af 24de Junii 1366, givet i Lybek, blev det igjentaget, at Ingen maatte nyde Privilegier i Hansen uden han var Borger i en af deres Byer, ej heller maatte andre end saadanne blive Oldermand eller Attenmand i Brygge, eller Oldermand i Bergen. I Henseende til Vitalianerne, som røvede i Vesterhavet, befol de nærværende Fogder af Campen, Zütphen og Hardervic, at de skulde derom tale med de andre Fogder i Skaane, at de skulde tale med dem af Engelland og Brabant, at de efter den 8de September vare rede med Folk og Skibe til at fordrive Vitaliebrødrene. Nu kom Sendebuddene fra Rostok og Wismar frem, og klagede Stæderne for dem over den store og ugemene Skade, der var skeet dem og Kjøbmændene fra deres Havne. I deres Brev beklagede de vel dette, men sagde sig at være uskyldige heri; men Stæderne svarede, at de selv vidste, at Skaden var skeet fra deres Stæder og Havne, og maatte de erlægge samme Erstatningen. De paastode paany at være uskyldige og kunde derfor intet Tilbud gjøre uden at gjøre sig skyldig, men Stæderne holdt dem ikke for uskyldige. Efter megen Tale frem og tilbage erklærede endelig Rostok og Wismar, at de vilde blive ved Stædernes Kjendelse, saavidt Ære og Redelighed det vilde tillade, eller og ved Højmesterens af Preussen. Stæderne svarede, at de vel vidste, at i den sidste Samling i Lybek var vedtaget, at de med deres Raad og Menighed skulde overlægge, hvad Erstatning de skulde give Kjøbmændene for deres Skibe; nu vilde de unde dem Frist til næste Samling, men de maatte tilskrive Kongen af Engelland, Hertugen af Holland og andre Herrer, at Kjøbmændene ej mere skulde lide Skade fra deres Havne. Rostok og Wismar forlangte nu at vide, hvorledes det herefter skulde staae

Margrete Aar 1398.

med

Margrete Aar 1399. med deres Kiøbmænd, da de bleve alle Dage i Flandern og i Bergen i Norge forhaandlede og besværede, og især i Bruges, hvor man forbød at menige Stæders Breve maatte oplæses. Stæderne svarede, at det var skeet mod deres Villie og at de vilde tilskrive Kiøbmændene, at de to Byers Kiøbmænd skulde nyde Kiøbmandsret. Og herpaa skreve de til Kiøbmændene i Bergen (Dipl. Langeb.) at de havde berammet en Dag med dem af Rostok og Wismar for at fastsætte Kiøbmændenes Skades Godtgiørelse, og at de skulde lade bemeldte Byer hos sig nyde Kiøbmandsret, som den havde været fra gammel Tid.

Den 15de August kom (Diarium. Wadsten. pag. 10) Dronning Margrete med svenske Bisper og Rigsraad til Wadstena, i Tanke at Byen Wadstena skulde lægges under Kongens Skat og Byen miste den, men saavel Bispen som Raadet forandrede deres Mening, da de kom did, efterat de paa Refstathing havde seet Klosterets Breve og hørt dets Grunde om denne By, saa at de paa bemeldte Thing tildømte Klosteret den. Da Margrete var Geistligheden og især Wadstena saa meget hengiven, saa kan jeg neppe forestille mig, at det var hendes ramme Alvor at skille Klosteret ved Byen, men at hun for at vise sin Upartiskhed lod og dets Adkomst undersøge. havde hun endelig villet lægge Wadstena By under Kronen, saa havde hun vist nok ogsaa dreven det igjennem. Men har det været hendes fulde Alvor, saa er det et stort Beviis paa den Gjerrighed, de Svenske beskyldte hende for.

Den 8de September samlede de Stæder Lybek, Hamborg, Stralsund, Thorn, Danzig, Gripswalde og Zütphen sig hos Dronning Margrete i Nykiøbing, uden Tvivl det paa Falster, idetmindste skriver Ditmar at Sendebudene droge til Sielland. Sendebudene talte først med Dronningen om den Skade, som

var

var sket ved hende og Hendes og fra hendes Riger, efterat denne Dag var fastsat, hvortil hun svarede, at hun ej havde ladet indstevne did dem, som holdtes for skyldige, og det fordi hun havde været i Sverrige og derved havde bragt Sørøverne ud af Søen, hvorved hun meente at have gjort Stæderne og Kjøbmændene god Tjeneste. I Henseende til de Sørøvere som vare i Vesterhavet, sagde hun at ville tilskrive Grev Cord (Conrad) af Oldenborg og Herre Ocke Sønnen, som hun og gjorde. I sit Brev kalder hun Greven sin kjære Ome, og skriver at Hansestæderne og hendes Undersaattere havde i Nykjøbing klaget for hende, at Sørøverne havde gjort hendes og Kjøbmændene stor Skade, og hun vidste at de vare sejlede ud fra hans Havne og Lande, og at hans Mænd og Undersaatter vare med, som hun dog ikke havde haabet, saa besvogrede og gode Venner, som de vare, og eftersom han havde tilskrevet hende, hun bad derfor, at hvad Skibe og Gods Sørøverne havde bragt eller bragte i hans Lande og Havne, det vilde han anholde Kjøbmændene og Hendes til Beste, som havde mistet det, og at han vilde lægge Beslag paa Sørøverskibene, at de fra hans Havne ej skulde gjøre mere Skade, og skete dette ej, da maatte hun med Stæderne tænke paa, hvorledes dette kunde forekommes; han skulde derfor med Buddet svare og føje saadan Anstalt, at de ej havde nødig at gribe dertil. (Diplom. Langeb.) Køhler skriver (hos Willebrandt S. 195) at der fra Antorp i Oldenborg blev tilskrevet Enno, Herre Otto's Søn (skal vel snarere være Otto, Enno den V^tes^ Søn, men rettere Enno Ottos Søn og Ennos Sønnesøn) dem af Grønningen og dem af Doccum, at de ej skulde tillade Vitalianerne at opholde sig hos dem. Dronningen og Stæderne afgjorde og, at de til næste Aar vilde have en Flode i Søen, og dermed angribe Sørøverne hvor de fandt dem; hun

Margrete Aar 1399.

vilde

Margrete vilde gjøre hertil hvad Stæderne syntes, og vilde Stæderne 14
Aar 1399. Dage efter Jul holde en Samling herom i Lybek, og sendte de Libbert von Dygven, Foged i Zutphen, herom til de sydersøiske Stæder og til Stæderne af Flandern og Kjøbmændene i Brugge om at møde til samme Tid og Sted, og herom sendte de Brev til dem, givende tilkjende, at Dronningen vilde og hjelpe, naar man vilde have hendes Hjelp, og bade de at de vilde sende deres Svar til Herrerne af Lybek. (Diplom Langeb.) Stæderne meente, at man skulde kræve dobbelt Pundgeld af dem, som ej bidroge noget til Flåden, dog herom vilde de nærmere handle i bemeldte Samling. Stæderne gave eet Aars Fred til de Sørøvere, som Dronningen havde bragt ud af Søen og havde hos sig, og fremdeles vil tage til sig for Stædernes Beste Skyld, og skulde man opsige hinanden Freden 6 Uger forud, dog paa Vilkaar, at de, saalænge Freden stod, ej maatte beskadige Stæderne eller Kjøbmændene, eller paa nogen Maade tilføje Stæderne Ondt; dette skulde de stille Dronningen Vissen eller Borgen for. Især gave de Arnd Sluken en Fred, som skulde paa begge Sider opsiges 12 Uger forud, og hvilken Stad der vilde opsige forud Freden, skulde lade Dronningen det vide forud, og vilde hun opsige nogen By, da skulde hun lade dem det forud vide; imidlertid skulde hun, saalænge Freden varede, befordre Stædernes Beste. Saaledes maatte de mægtige Hansestæder handle med Sørøvere, ligesom med deres Lige. Berrold Ostendorp fra Dantzig og Werner Hope, Borger i Lybek, mødte nu for Dronningen efter Aussigende i Stædernes Overvarelse, og tilstod Dronningen, at de havde været hos hende for Aar og Dag i Liedehusen (Lødese, ej langt fra Elfsborg og nuværende Gotenborg) med aabne Breve, og at hun havde sagt, de skulde drage til Calmar. En Følge heraf var, at Herre Frideric van Wenden,

den, Comptur i Thorn, Johan Dirgarde, Storskaffer af Marienborg, og 4 andre Herrer gjorde den 29de September en Dagtingning med Hr. Bertold von der Osten, med Hans Nielsens Venner, med dem af Calmar og med Vennerne af de Døde, som vare blevne kastede over Bord, paa den ene Side, og med Stæderne Lybek og de preussiske Stæder paa den anden, i Overværelse af den højbaarne Fyrstinde Fru Margrete, Dronning af Norge, Sverrig og Danmark (saaledes kaldtes hun af andre, fordi hun virkeligen havde Del i Regimentet med Eric og styrede i lang Tid det meste, da hun derimod selv af Klogskab skrev sig Valdemar Danner-Konges Datter, hvilket Eric ogsaa kaldte hende) i Henseende til det, som var skeet med Hans Nielsen, hans Venner, og dem af Calmar og deres Venner, og de flere, som vare med dem, og blev der vedtaget, at en venlig Dag skulde den 25de Julii næste Aar holdes i Calmar, og skulde der møde 12 fra Stæderne Lybek, Dantzig, Thorn og Elbing, 3 fra hver, nemlig 1 Borgermester og 2 Raadmænd, og skulde de, og de, der kom med dem, bevise, at det, som var skeet, var skeet med Rette, og kunde de det, saa skal den hele Sag være nedlagt, men trøstede de sig ej til at bevise det med Retten, saa skulde de udsige (venteligen besværge) det efter deres Samvittighed, og vidne, at de havde villet imodtage det samme af dem igien, og dermed skulde al Skade og Skyld mellem Stæderne og Rigerne være nedlagt, saafremt Stædernes Sendebud havde Fuldmagt hertil, undtagen den Skade som nu var "vorwiset", eller hvorpaa havdes aabne Breve. Men havde Sendebudene ikke Fuldmagt, da skulde de give de Dødes Venner Bøder, og dermed en fuldkommen Sone være, og Dronningen ingen Tiltale have til Stæderne, og de ingen til hende, og vilde Dronningen, om hun levede og blev frisk, vist møde paa den

Margrete Aar 1399.

Margrete Aar 1399. bestemte Dag, men skulde det skee, at hun for Sygdom ej kunde møde, saa skulde dog denne Dagtingning staae ved Magt. (Dipl. Langeb.)

Køhler beretter (hos Willebrandt S. 195.) at Forliget mellem Stæderne og Dronningen blev fornyet, og at hun stadfæstede dem alle deres Friheder, men det varede længe inden Lybekkerne kunde bringe det saavidt, at Rostok og Wismar ogsaa maatte nyde den, da Dronningen var meget vred paa dem, for den Skade Vitalianerne havde tilføjet hende; desuden blev handlet med Comptoiret (i Bergen som det synes) om at faae Privilegierne fornyede paa tre Aar, hvorfor Stæderne skulde betale en Del Penge, hvorover dog den preussiske Højmester meget besværede sig. Den ny engelske Konge Henric den IVde stadfæstede Hansestædernes Friheder i England. Naar undtages Fornyelse af Stædernes Privilegier ved Dronning Margrete, som uden Tvivl hører til næst foregaaende Aar, hvorvel Ditmar ogsaa taler herom under dette Aar, og Petrus Olai (Script. I. 137.) ogsaa lægger endda til, at der var skeet i denne lange Krig Brud i de hansestædiske Kjøbmænds Privilegier for deres egen slette Opførsels Skyld, saa troer jeg at alt det øvrige forholder sig rigtig, endskiønt ikke et Ord meldes derom i Recessus Hansæ; thi hos Rymer (Tom. 3. Part. 4. pag. 172. a. editio. Holmes.) forekommer under den 24de October Kong Henrics Stadfæstelse af Hansestædernes Privilegier, og i Rostokker Archiv, hvoraf her haves en Afskrift, findes Originalen af Forliget mellem Dronningen og Stæderne Rostok og Wismar givne den 29de September i Nykjøbing, hvorved al Tvistighed imellem dem blev nedlagt, undtagen at hvad disse to Byer havde lovet og givet Brev paa tilligemed Ridderne og Knegterne af Meklenburg for deres Herre (Kong Albert) skulde blive staaende,

faa og undtoges, om det paa begge Sider var skeet noget inden Freden. Dette Forlig havde Sendebudene af de Stæder Lybek, Hamborg, Stralsund og Gripsvalde tilvejebragt, og skulde Rostok og Wismar beholde alle de Privilegier og Friheder, som de fra gammel Tid havde nydt i de tre Riger, Danmark, Sverrig og Norge; denne Dagtingning skulde i ingen Maade hindre Dagtingningen og de Love, som vare mellem Kong Albert og Dronningen og deres paa begge Sider; derpaa navngives Sendebudene af de 4 Stæder, som bragte denne Dagtingning tilveje, og deriblandt vare fra Lybek Hr. Henric Westhoff og fra Stralsund Hr. Wulf Wulflame, begge Dronningens besynderlige Venner, som de vel alle vare; herved var og overværende 4 Sendebud fra de preussiske Stæder og 5 Riddere, og hang Sendebudene deres Segl for. (Diplomatarium Langeb.)

Margrete Aar 1399.

Udi Slagelse den 15de November gav Henneke Lembek, Knape, sin Qvittering til Dronning Margrete, for 8000 lybske Mark, hvorfor han havde til Pant det Slot Wardhe (i Jylland) og Wardhe Syssel, og gav han derfor baade hende og Kong Eric qvit og løs for disse Penge, og tilstod at have faaet paa Tro og Love Wardhe Slot og Syssel og Riber Slot og By og dertil liggende Lehn, sig betroet, paa Vilkaar, at levere dem igien, naar forlangtes; han selv og 7 Riddere og 2 Knapen hang Segl for. (Diplom. Langeb.) Kong Eric bekjendtgjorte, at paa hans Retterthing i Sorø den 19de November havde den anstændige (honesta) Enke Elsebe efter Hinceke Finke, Borgemester i Slagelse, med sine Venners og Frenders Raad skiødet og overladt til Dronning Margrete sin Gaard med muret Hus i Slagelse, en Bryggerikjedel og alt Bryggere-Redskab og en Gaard i [illegible] i Flakkebjerg Herred, og tilstod at have faaet fuld Betaling; dog skulde

Margrete Aar 1399. Dronningen indløse den sidste fra Hr. Peder Basse, som havde den i Pant for 7 Mark Sølv. (ibid.) Grev Albert af Holsten tilstod den 25de November, at hans kiære "Omeke" (Tante) og Moder Dronning Margrete havde ved den agtbare Ridder, Herre Berneke Schinkel ladet ham betale 250 lødige Mark Penge, saadanne som de vare gjænge og gjæve i Danmark, saa at hver lødig Mark beregnedes til 3 Mark Penge mindre end 3 Skilling, og gav han derfor Qvittering (ibid). Paa sit Retterthing i Holbek den 26de November bevidnede Kong Eric, at Fikko Moltike, Væbner, Søn af Conrad Moltike, Foged paa Vordingborg, havde, for de ædle Herrer Bisp Peder af Roeskilde og 5 Riddere og mange flere, overladt og skiødet til Bringeren af dette Brev, Dronning Margrete, alle sine Godsejendomme, Rettigheder og Breve og al den Ret, som han selv havde overalt i Danmark havt, og det frivillig (hvorpaa man vel kan tvivle). Kongen og fornævnte Herrer hang Segl for. (ibid.) Samme Dag og Sted overlod bemeldte Fikko Moltike endvidere til Dronning Margrete alt hvad han havde faaet efter Ridder Herre Johan Moltike af Thorbernfeld, undtagen 500 Mark lybsk, som Erkebispen af Lund havde givet bemeldte Johan Moltikes Arvinger, saa og de Gaver undtagen, som vare hos Herr Bernard Rode til en Vicaries Stiftelse, og ligeledes 60 Nobler, som vare i Forvaring hos Johan af Halle og Werner Hoop. (ibid.) Den 9de December paa Gurwe gav Magnus van Alen, Ridder, tilkjende, at i Henseende til de 10,000 lybske Mark, hvorfor han var Borgen for Dronning Margrete, og hvorfor han havde Skanøre og Falsterbode i Bevaring, havde han paa Markedet i dette Aar oppebaaret 5053 lybske Mark, og gav han for dem Kong Eric og Dronningen Qvittering; han selv og 4 Riddere, Henrich van

Bran-

Brandis, Abraham Brodersen, Prytbern van Putbussche, og Otto Peccatel hang deres Segl for. (ibid.) Den 15de December bevidnede Niels Boson, Foged i Slagelse, og 7 andre, at den anstændige Matrone Elseby, Enke efter Hince Finke, havde paa Dronningens Vegne skjødet bemeldte Niels Boson Gaarden paa Bjærby-Gade i Slagelse med al tilhørende Brygger-Redskab. (ibid.) Samme Dag og Sted bevidnede Niels Boson og de flere, at Broder Benikin Albertsen, Præst af Cistercienser-Ordenen, havde skjødet til Dronning Margrete al den Ret og Del han havde i den Gaard i Slagelse, Hincekin Finke sidst havde beboet. (ibid.) Margrete Aar 1399.

Den 26de Januarii maaske (thi der staaer Dagen efter Pauls Dag, hvorved jeg forstaaer conversio Pauli) bevidnede Ridder Tuvo Galen, at Jøsse Axelsøn bad paa sit Yderste sin Hustru Ingefrid, hans Datter, at det Gods i Fyen, han havde faaet af Jøsse Olsen, det skulde hun igjen give ham til bestandig Eje, og det samme havde han bedet Galin ogsaa om, fordi han ej efter Løfte havde givet ham fuldt derfor, og derfor overlader Galin ham bemeldte Gods til evindelig Eje, saavidt deraf kunde tilfalde ham efter hans Datters Død. Han selv og de ædle Mænd Johan Due, Herr Jacob af dorp, Herr Nicolaus af Særsløv, Præster, og de Vabnere Andreas Galin og Benedict Bannæ (venteligt Banner) satte Segl for. (ibid.) Peder Fynckenow, Ridder, gav den 7de Februarii udi Slagelse Antvorskow Kloster Qvittering for 24 Mark Sølv i hvide Penge, hvorfor han havde Gods i Borstorp i Flakkebjerg Herred i Pant, og for 14 Pund Mynt (monetæ, venteligen urigtigen sat i Steden for annonæ ɔ: Sæd) nemlig 4 Pund Rug og 10 Pund Byg. Han selv, hans

Søn

Margrete Søn Johan Pedersen Fynckenow og Nicolaus Boson, Foged i Slagelse, hang Segl-for. (ibid.)
Aar 1397.

Johan Gyrsting, Landsdommer i Sjæland, og 7 andre bevidnede, at den 12te Martii havde paa Sjællands Landsthing Thomas Sweth Indvaaner i Kjøge solgt og overladt til Awo Stegh, Væbner, boende i Ølsyemagle al den Ret han havde faaet ved sin Kone Kathrine Jens Datter til 13 og en halv Skilling Jord i Gamle By og Fars Herred. (ibid.) Den 20de Martii gav Pave Bonifacius ved sit Brev fra Rom til Lunde Domkirke paa St. Knud Konges Dag den Aflad til alle dem, der besøgte og hjalp den, som alle de fik der den 1ste og 2den August besøgde Jomfru Mariæ Kirke "in portiuncula" eller "de angelis" kaldet, udenfor Byen Rom (ibid.) Den 3die Maj udi St Annæ Kapel i det sydlige Chor af Lunde Kirke, udi Overværelse af Lunde Kapitel og Bispens officialis samt Notarius publicus, mødte den beskedne Mand Herr Johan Henricsen, Kanik af Lund, og bekjendtgjorde, at den Adelsmand Herr Iver Nicolausen, Ridder, havde pantsat ham ved sit aabne Brev sin Gaard i Malms Skawemans Ladegaard kaldet for 150 Mark nye skaanske Penge, hvilke han endda ikke havde tilbagebetalt, og havde han solgt Gaarden og levert den med al Rettighed til sin Medkanik Herr Peder Nicolaisen; men som bemeldte Hr. Ivars Søn og Arving Hr. Nicolaus paastod at have Qvittering for Pantet, saa havde den ædle Mand Ako Nicleosen, Broder til Kanik Peder, spurgt ham, Johan, ud, om han havde givet Hr. Ivar eller Søn Nicolaus slig Qvittering, hvortil han havde svaret: Nej, hverken directe eller indirecte, og besvor dette sit Udsigende, med Tillæg, at om slig Qvittering var til, saa var den falsk og digtet, og paastod derhos at kunne efter Erkebispens og Kapitlets Decret bevise og forsva-

svare dette; hvorpaa Ako Nicleosen forlangte at Notarius skulde herover udstæde et offentligt Instrument, som han og gjorde i Officialis og Kapitlets Overværelse; hvilke alle hang deres Segl for. Den kejserlige Notarius Titmar Pedersen af Nakskov, Klerk i Odense Stigt, bevidnede dette. (ibid.) Margrete Aar 1399.

Borgemester og alle de Bymænd, som boede i Lagæholms By overlode den 24de Maj til hæderlige og ærlige Mand Peder Nielsen, Foged paa Lagæholm (for Herr Abraham Broderson) en Gaard der østen for Kirken, hvor Magnus "Strygæmakir" boede, og skulde han derfor aarligen give ham i Skat en Tønde "Svars" eller og "Saaær" for 3 Mark Penge, desuden skulde han betale sit "Walpinge Myesæ-Gialt", og sin "Tofte-Gialt" sin "Tappin Giald", om han tappede Øl og lukkede sit Gjerde.

Johan Gørstinge, Landsdommer i Sjæland, Johan Moltike, Ridder af Bavelse, og 5 Væbnere bevidnede, at den 24de Junii paa Sjælands Landsthing havde den ædle Mand Hennikin Gyncelinsson, Væbner, personligen ladet læse et Brev af Ridder Johan Falk af Wallsø, hvorved han havde solgt og skjødet ham sit Gods i Særkiøse, nemlig Hovedgaarden og hele Byen Jonstorp i Walburg Herred, og havde han selv, Herre Johan Moltike, Ridder, Evvard Moltike Brødre, Evvard Grubbe og Awo Stægh hængt Segl for Landstingsbeviset. (ibid.) Hennekin gav dette Gods til St. Catrine Alter i Roeskilde. (ibid.) Nicolaus Pedersen kaldet Oldemæth skiftede den 29de Junii med sin Svoger (socer) Jacob Ebbesen, paa sin Hustru Christine, hans Søsters, Vegne, det Gods de havde arvet efter deres Forældre, saa at 5 Gaarde i Ølby i Ramsø Herred, hvoraf aarligen gaves 10 Pund Sæd, og mange andre Gaarde, som opregnes, bleve overladte til hans Svoger; han selv og de ædle og be-

skeds

Margrete Aar 1399. fedne Mand Herre Andreas Jacobsen kaldet Lungæ af Egedhæ, Andreas Olaffsen af Næsby, Ridder, Herre Peter Lungæ, Kanik i Kjøbenhavn, og 3 andre hang Segl for. (ibid) Den 16de Julii udi Dalby eftergav Erkebisp Jacob af Lund Nonnerne i Bosø at betale de ærkebispelige Tiender af deres Gods til hans Bord, men derimod at hæve dem til deres eget Brug; deres Tjenere skulde og herefter betale hellig Brøde, og alle Bøder af 3 Mark samt de Hoverier (Servitia) "Theghæ" kaldte, som tilhørte ham, allene herefter til deres Officialis. (ibid.)

Albert Johansen, Kannik af Slesvig Stigt og keiserlig Notarius publicus, bevidnede, at den 5te August Klokken 6 havde den beskedne Mand Herre Johan Maarth, Kannik i Viborg, overgivet ham en Appel fra Bisp Lagho i Viborg og Kapitlet der af Augustini Orden om, at Bisp Peder af Burglum havde paaført Viborger Bisps og Kapitlets Tiende og Indvaanerne af Øen Læssø i Burglum Stigt mange Besværligheder, Fornærmelser og Paalæg, ved sine ubillige, forfængelige og unyttige Processer og Domme fældte imod dem, tvertimod de apostoliske Privilegier givne bemeldte Biskop og Kapitel; benævnte Bisp af Burglum havde, tvertimod gammel Brug og Hævd, hvorefter det tilkom Viborger Bisp og Kapitel at af- og indsætte Kannikerne ved Kapellerne paa Lessø, bandsat dem, ladet ved sine Præster paany indvie Kapeller og Kirkegaarde, som ej vare blevne besmittede, ladet opgrave de Døde, som havde taget en christelig Ende og paa det sidste gjort Pønitentse; han havde da alle 4 Bisper af Ribe, Aarhus, Viborg og Børglum sadde i Aarhus Domkirke ved det høje Alter under den ringere Messe efter Raad og Befaling af Dronning Margrete for at tilvejebringe Fred og Enighed ved Bispen af Aarhus, og blev da oplæst en Bulle af Pave Bonifacius den IXde om et

Pri-

Privilegium til Viborger Bisp (venteligen om Lesø) og fremlagte ved ham, som Bispen af Burglum rev ham af Hænderne (som det synes, thi her har Bartholin, som anfører det T. 6 pag. 463, ej kunnet læse den fordærvede Original, som paa flere Steder), og under den høje Messe efter Communionen blev Døren til Kammeret oplukket ved Bispen af Burglum hans Drabantere, der vare bevæbnede med dragne Sværd og spændte Armbøsser, og hvilke stødte Præsten, der celebrerte, fra Alteret, og stak deres Sværde igjennem Vinduerne udi Kammeret, søgende at dræbe Bispen af Viborg, saa at han ej havde undgaaet uden ved Guds Forsyn og Bispen af Ribe hans Hjelp, og derpaa tog Bispen af Burglum Pavens Bulla voldeligen med sig, hvorved han efter Kannikernes Formening var falden under Band. Ja Bispen af Burglum truede endog bemeldte Tiunde og Lesø Beboere med Band, saafremt de ej adløde ham i alting, hvilket skræmmede dem saameget, at 12 af Øboerne for dem alle lovede at betale 100 Mark Lybsk til Burglum Bisp; thi de frygtede for Liv og Gods; denne Bisp gav da tilkjende, at om de ej inden en vis Tid betalte, saa forkyndte han Bandet. Over alt dette indskjød Kanniken sig Bispen og Kapitlet under Paven, og forlangte 1, 2 og 3 Gange "Apostolos" (Bevisbreve) saafremt der var Nogen som kunde og burde give ham dem, og overgav dem og alt deres Gods under Pavens Beskyttelse, og forlangte at Burglum Bisp ej skulde saalænge Appellen varede foretage Noget imod fornævnte Lesøbeboere; han paastod og at kunne forandre, forbedre, rette, nøjere forklare, tillægge, fratage og fornny denne Appel saa ofte det gjordes fornødent; han bekjendtgjorde og at have villet forkynde denne Appel i Burglum Domkirke den 3die August for bemeldte Bisp; men hans Drabantere vare komne til og vilde voldeligen føre ham fra Burglum Klo-

Margrete Aar 1399.

Margrete Aar 1399. Kloster, hvor man burde være fuldkommen sikker, og som Fange bringe ham til Burglum Bispe Slot imod hans Villie, for at straffe ham, men endeligen havde de ladet ham gaae ved Forestilling af de Herrer (maaske officialis eller Prousten) i Burglum og Ridder Valdemar imod Løfte ej at læse eller forkynde denne Appel i Burglum Stigt og ej foretage sig noget mod Bispen af Burglum, forend han var kommen over Limfjorden, hvorpaa Appellen blev først oplæst i den nærmeste By Aalborg, ej over een Mil fra Burglum Stigt og det udi Marie Kirke der den 5te August i Overværelse af 3 Gejstlige, Borgemesteren i Aalborg, og 2 Raadmænd der, og mange andre Klerker og Lægfolk. Dette vigtige Dokument er trykt hos Pontoppidan (Annales II. 254-59.) man seer deraf Tidernes Raahed og Gejstlighedens Voldsomhed. Imidlertid er det Skade, at man ej har den anden Parts Beretning.

Den 8de December bekjendtgjorde Henikin Ayhesøn og 2 andre, alle Indvaanere i Malmø, at de i Følge Kongens Brev og Landets Løve havde sat den hæderlige Mand Herre Nicolaus Iversøn, Ridder, i korporlig Besiddelse af Gaarden kaldet Scavemans Ladegaard. (Diplom. Langeb.) Dette synes at vise at ovenanførte Kanik Johan Henrikson har tabt sin Sag og maaske svoret falsk.

Pontoppidan beretter (l. cit. pag. 254) at den ædle Frue Katrine af Stosby, Enke efter Hr. Johan Paulsen, testamenterede en "Husen" Jord til Prousten i Slamby hans Bord, og at Bisp Peder af Roeskilde eftergav Skov Kloster (eller St. Peders ved Nestved) den aarlige Betaling af 1 Læst Hvede til Erstatning for Godserne Syptorp, Ravnsberg, Tvede og Palde, hvilket ogsaa staaer i Langebeks 4de Tome pag. 344. St. Peders Kloster i Nestved indløste for de Spedalskes Hospital i Atterop noget Gods

det

det pantsat nemlig 12 Øre i Jordskyld for 15 Mark Sølv. Johan Rut, Ridder, gav for sin og sines Sjæle til samme Kloster en Gaard i Særsløff i Sønderherred paa Falster, tilligemed Gaardsæderne (curiæ inqvilinares). Den Krigsmand Niels Johansen Grubbe og hans Hustru Helena Svens Datter toge af Andagt Broderskab i Sorø Kloster, hvor de vilde begraves, og gave de det den 1ste Maj deres Fædrene-Gods en Gaard i Lunge Herred Nitløse Sogn og Mnerløse Herred og en Gaard i Swetninge og Tuzæ Herred og skjødte dem med overdragne Hænder paa Sjællands Landsting den 21de Maj. Margrete Aar 1399.

Frosten var dette Aar saa stærk (Hvitfeld 158.) at man kunde gaae, ride og kjøre paa Isen fra Lybek til Stralsund og derfra til Danmark, som Ditmar og Corner (ap. Eccard. col. 1180.) skrive, den var og meget lang, og kunde Ingen huske saa streng en Vinter. Hamsfort siger (Script. I. 318) at man kunde og gaae til Sverrig, venteligen over Øresund og langs de skaanske og blekingske Kyster. St. Lucie Dag den 13de December var en overmaade stærk Storm, saa at over 200 Skibe forgik i Oceanet venteligen Vesterhavet. I Fyen levede ved denne Tid Magnus Anderson, Landsdommer, Olav Sture Væbnet, Jacob Strigesen, og i Odense Johan Clementsen siden Borgemester, Anders Iversen, Johan og Benedict Echards Sønner, vel fortjente af Franciscaner Munkene (Script. 1. 318.)

Den 15de August døde den rige og fornemme Frue Ida (Script. III. 267.) hvis Aarstid Roeskilder Bisp holdt for 1 Mark Sølv til Kanikerne, der bivaanede Vigilierne og Messen, og gav dem tillige et godt Maaltid Mad. De bestandige Vicarier og ikke bestandige, de fattige Skoledisciple og andre fattige finge ogsaa 1 Mark Sølv. I Lund holdtes derimod hendes Aarstid den 12te

Margrete Aar 1399. Februarii af dem, som betjente det af hende stiftede Alter, og gav hun der til de Kaniker, som bivaanede Vigilierne og Messen 2 Skilling Grot, Vicarierne 6 Skilling Grot, de som holdt den ringere Messe, 8 Grot, den som læste 12 Psalmer 1 Skilling Grot, de fattige 8 Grot, de som ringede i Taarnet 8 Grot.

Hertug Gerhard af Slesvig stadfæstede den 6te April i Lübek alle Privilegier til den schlesvigske Bisp Johan, hans Stigt og Lantmænd. Hertugens Segl er i hvidt Vox. Han stadfæstede og saa Kanikernes Privilegier. (Diplomatarium Langebek.)

Grev Albert af Holsten faldt ind i Friesland ovenfor Eideren (Hvitfeld S. 158) og ødelagde det meste med Rov og Brand og maatte Indvaanerne give ham 16,000 lybske Mark; han gik ind over den frosne Is; af hvad Aarsag han gjorde dette, er ikke bekjendt, maaske fordi de ej vilde betale Skat. Dankwert hos Christiani (IV. 28.) formener, at det var paa hans Broder Gerhards Vegne. Heimreich skriver (Nordfres. Chron. V. 167.) at de Danske satte ved denne Lejlighed Ild paa Breckling Kirke, hvoraf mange Mennesker i den bleve ilde tilredte og forbrændte, ved det Blytaget smeltede og dryppede ned paa dem, jeg tænker at Heimreich har ved Vildfarelse gjort Holstenere til Danske. Pontoppidan tager heraf Anledning at sige (II. 259.) at Kong Eric gjorde selv dette Tog, som er endda urigtigere.

Den 29de Junii indginge Indvaanerne af Landet Würsten et Forbund med Hamborgerne og Ritzebüttel om Elvens Forsvar og Handelens Frihed. Efter Margretas Dag den 13de Julii og som det lader 8 Dage efter en Marie Dag uden Tvivl Marie Himmelfart, altsaa den 22de August, kom Sendebud fra Preussen til Wismar og bragde, efter min Ditmar (Mst), en stor Hob Penge til Kong Albert for Øen Gulland, som han fuldkommen overlod dem;

ef-

efter Ditmer hos Gerdes (S. 56) og efter Corner (col. 1181) gave de ham 30,000 Nobler i Guld og Sølv, som han skjenkede til Fruentimmer, og havde han gjerne taget en af dem; hvilke Fruentimmer herved forstaaes, vides ikke. Desuden var han da allerede anden Gang gift. Da der forhen var sluttet en provisorisk Forening mellem Albert og Margrete, hvorved han beholdt Wisby og noget af Gulland, og hun det meste, saa er det intet Under, at hun ansaae dette Salg for ugyldigt; hertil kom, at de Svenske paastode at Gulland hørte til deres Rige, som Albert syntes at have givet Slip paa, ved at lade Stokholm falde i Margretes Hænder, da han hverken betalte Penge, ej heller gav sig ind i Fængsel igjen. Margrete Aar 1399.

I det kongelige danske Geheime Archiv findes 3 norske Breve givne i Kong Erics 10de Aar, og som der ere henførte til 1399; det første er givet Tirsdagen for den lille Gangdag, det andet Mandagen næst for Peders Sykke, begge disse tvende paa samme Sted og imellem samme Mænd Hr. Iver Mortensen, Ridder, og Sven Kæmpe, hvoraf jeg slutter at de ere givne paa een Dag nemlig den 4de August.

Bisp Jacob i Bergen bekjendtgjorde, maaske i dette Aar, Pave Bonifacius den 9des Afladsbulle om den Aflad kaldet portiunculæ til St. Sunivæ Kirke i Bergen og Munkelif Kloster. Dette Document er paa Latin og ufuldstændig. (Diplom. Langeb.)

I Fortegnelsen over de norske Breve, som vare paa Agershus 1622, forekommer 13 givne i Kong Erics 11te Aar, som jeg henfører til 1399.

Grete, Enke efter Hanes Strazenberg, forhen Borger i Stokholm, tilstod ved sit Brev fra Stokholm den 24de Maj, at det Halve af Alt hvad hendes Mand havde efterladt sig i Grund,

Steen-

Margrete Aar 1399. Stenhus, Boder, fast og løst, var med Rette tildømt Dronning Margrete som Danæ-Arv, thi han havde udenlandske Arvinger, som efter Stokholms Stadsret ej meldte sig inden Nat og Aar; nu var alt dette ansat i Penge, saa begge dermed vare fornøjede, og havde Dronningen da ladet hende love at løse det, eller og sælge sin halve Del, hvilket sidste hun havde valgt, saa nu havde hun slet ingen Del i noget af Arven; hun selv tilligemed adskillige af hendes Slægt og 5 stokholmske Raadmænd, som fast alle synes at have været Nedersaxer, hang Segl for. (Diplom. Langeb.)

Den 11te August holdtes Refstathing i Søderkjøbing med Almuen af Gulborg Herred paa Dronningens Vegne ved Sten Bengtson, som havde Kongens Dom, og Peder Thomasen, som havde Laugmands Dom i Østergotland paa Herre Jens Nielsesen Ridders Vegne, i mange Rigsraaders Overværelse, der gjorde Abbedissen af Wreta Kloster Fru Mereta Mageskifte med Gulborg Herred. (ibid.) Den 19de August holdte samme Herrer Refstathing med Almuen af Aske Herred og tildømte der Skeninge Kloster noget Gods efter Kong Magni Gavebrev af 1343, hvilket Esbjørn Dieken, Foged i Østergothland, vilde have under Hænder, og skulde deraf gives Landgilde til Herredet, medmindre Kongen og Dronningen vilde af deres Naade unde Klosteret den. (ibid.)

Atter den 26de August holdte samme Herrer Refstathing i Wadstena med Almuen af Gilstring-Herred i mange Rigsraaders Overværelse, hvor da efterat Kongen, Dronningen og menige Riget havde forordnet om Skattejorder, som vare gangne fra Kronen under Frelse, viste Esbjørn Dieken, Foged i Østergothland, at Bjelby var Kronens Gods og hørte til Upsala Øde, men efter [illegible] noj-
[illegible]

nøjere Grandskning havde de erfaret, at det var ret arvet Gods efter velbaarne Første Herre Birger Jarl og arvet af Kong Magni Forældre, eftersom Kong Magni Brev til Skeninge Kloster udviste. (ibid.) Den 14de September skjenkede Fru Catrine Glysings Datter (Hustru af Carl Ulfsen Folkunge, St. Birgittes Søn) til Vastena Kloster det Gods Unøe i Hamra Sogn i Nerike, som hendes Husbonde havde givet hende i Morgengave. (ibid.) Den 6te October holdtes Ræfstathing i Strengenæs med Almuen af Jwnakers Herred, af Steen Beintsøn, Ridder, paa Kongens Vegne og Eringisl Niclissøn, Ridder og Lagmand i Südhermanland, i Overværelse af adskillige Rigsraad, efter Kongens, Dronningens og Rigets Forordning om det Gods og de Jorder, der vare gangne fra Kronen, og da klagede Iver Niclessen over noget Gods, at være gaaet fra Kronen, og nu under Esbjørn Diekens Frelse, og som Kronen havde Intet af. Da Nævnden, bestaaende af 12 Bønder, (hvoriblandt Nicles Dansk), erklærede dem for gammelt Krongods, saa bleve de lagde under Kronen. Margrete Aar 1399.

Aar 1400 den 2den Februar holdt Stæderne Hamborg, Bremen, Rostok, Stralsund, Wismar, Elbing, Campen, Deventer, Zütphen, Harderwik og Lybek en Hansedag eller Samling i Lybek. Først taltes der om Vitaliebrødrene, som en vis Rene underholdt i Broke udi Friesland, og som burde have jaget dem fra sig i den fastsatte Tid. I det samme kom der en Præst ved Navn Almer fra ham og forestillte, at han ej af Ondskab havde taget Vitaliebrødrene til sig, men fordi han frygtede at miste Land og Gods, og at han ej havde nydt noget Godt af deres Rov, og at han udbad sig Stædernes Venskab, hvorhos han udbad sig, Aar 1400.

at

Margrete at de maatte bruge de Skibe og det Gods, de havde bragt med sig,
Aar 1400. dog saa, at han ej lod dem komme ud af sine Havne til at plyndre Kjøbmænd, og om det skulde skee, vilde han gjerne jage dem fra sig til Lands og ikke til Vands og aldrig mere tage dem til sig eller forsvare dem, og om nogen af hans eller andres Partie gjorde det, da vilde han hjelpe Stæderne mod dem med al sin Magt. Men Stæderne indsaae hel vel, at alt det kun var Udflugt og Bedrag, for at undgaae Krig, hvorover nogle Stæder lode ham vide, at de kun ansaae alt det for løs Snak. Hertil svarede Præsten, at han vilde besværge paa det hellige Sakrament, at han mente det godt og uden al Bedrag og List, Kene skulde tage baade Segl og Roret fra Vitalianernes Skibe, og tilbød han Bremer Raad til Borgen samt gode Borgere der, og endelig vilde han bringe et Brev med sig fra Kene af 25de Februar, hvori han lovede alt dette og at ville bekrige dem i Frisland, som beskyttede Vitalianerne, og skulde 5 Høvedsmand i Frisland love det med ham. Brevet er trykt hos Willebrandt (II. Abtheil. S. 55 III. 37). Han kalder sig i det Keno Ockens Søn, Høvedsmand af Brocke. Præsten udbad sig og, at hvad de Lybske havde herpaa svaret, det vilde de ufortøvet lade de andre Stæder vide. Den 10de Februarii tilskrev ogsaa Stæderne Grev Conrad af Oldenborg, at de forhen havde erindret ham om, hvorledes han tillod Vitaliebrødrene at opholde sig i hans By Oldenborg og i hans Herskab, hvorpaa han havde svaret, at de skulde ingen Skade derfra gjøre, og at han kun vilde beholde dem en Tid, for nogle store Herrers Forbøns Skyld, men nu vare de komne i vis Erfaring, at han endnu havde dem i sin By Oldenborg og i sit Herskab, hvorover de bade ham ej længere at forunde dem Tilflugt, hvilket de og tiltroede ham, og som de

vil-

vilde forskylde. Ligeledes tilskrev Stæderne dem af Grönningen og Hovedsmændene af Westergoe, at det vel var dem bekjendt, hvorledes Keno, Herre Ockens Søn af Brocke, havde Vitalianerne hos sig, hvilke i saa lang Tid havde tilføjet Dronningen af Danmark og Kjøbmændene stor Skade, hvilket de nu ej længere vilde taale, og haabede at bringe det derhen, at Keno skulde lade dem fra sig, hvorover de med al Flid burde nu drive, at de ej tillode at de bleve hegnede, husede og forsvarede af nogen anden enten i Vest- eller Ost-Frisland. Stæderne afgjorde derpaa, at ville opsøge Vitaliebrødrene i Vesterhavet, og at Lybek skulde udruste 2 Kogger med 200 Bevæbnede, Hamborg 1 med 100, Bremen 1 med 50, Stralsund 1 med 100, Wismar 1 med 80, Preussen 3 med 300, Campen, Deventer, Zytphen, Harbevich og Elbing, 1 med 100, og skulde med disse Kogger følge saa mange Skibe, som behøvedes, blandt hvert hundrede Bevæbnede skulde være 30 Skytter med gode stærke Armbøsser og fuldt Harnisk, og hvert Skib skulde desuden have 10 Armbøsser. Dersom det behøvedes at tage Landsherrer eller andre Riddere og Knægte til Hjelp i denne Udrustning, saa skulde de alle lægge de Penge hertil, som behøvedes. Hver By vedtog, at berette dette for sit Raad og at give de lybske Herrer Svar herom inden Midfaste. Og som Dronning Margrete havde ved Wulf Wulfflamme tilbudet sig at staae Stæderne bi mod Vitaliebrødrene i Vesterhavet efter Recessen i Nykjøbing den 8de September, saa tilskrev de hende og takkede herfor, forhaabende at fordrive Vitaliebrødrene fra Keno af Brocke, og bedende at lade dem vide, hvilke Hovedsmænd der skulde anføre hendes Flode, og som der skulde æskes Hjelp af, og at hun vilde lade Raadet i Lybeck dette vide. (Diplomatarium Langebek.)

Margrete Aar 1400.

Margrete Aar 1400.

Stæderne besluttede fremdeles, at lægge Udrustning i Østersøen og at bede Dronningen sende til dem 50 Bevæbnede; og skulde den Udrustning bestaae af 2 store Skibe, 1 lidet Skib og 127 Bevæbnede, af hvilke de halve skulde være Skytter med fuld Harnisk; de skulde sejle ud i Paaskeugen og samles ved Bornholm. De samme Byer skulde ruste hertil ud, som til dem i Vesterhavet. Dog vare til dem lagte Rostock, Gripsvald og de liflandske Byer, og Bremen derimod udeladt. Fandtes ingen Sørøver i Østersøen, saa skulde Hovedsmændene have Befaling at gaae gjennem Sundet eller hvor det behøvedes. Hamborgerne forbeholdt sig at bringe dette an for deres Raad. Fogderne af Campen og Harderwyk gave tilkjende, at de i afvigte Høst havde holdt Fredsskibe i Skaner, efter menige Stæders Anordning, til Beskyttelse mod Vitaliebrødrene, men at endel Skibsherrer og Kjøbmænd stode tilbage med deres Tilskud til Omkostningerne, som de skaanske Fogders Beretning udviiste, hvorpaa Stæderne besluttede, at de skulde skriftligen melde dem, hvilke de vare, som ikke havde betalt, paa det de kunde holde dem til at betale. Nu tilspurgtes Rostok og Wismar, om de vilde underkaste sig Stædernes eller den preussiske Højmesters Dom, hvortil de svarede at de vilde holde sig til Højmesteren. Man overdrog til Herr Wulflammne at handle med de "Overvineske" og med de Stæder, som laae til Stralsund, at om de ej bidroge til Udrustningen i Øster- og Vester-Havet, skulde de give dobbelt Pund-Geld, men som den danske Dronning havde tilbudet sig at hjelpe til Udrustningen, blev derimod besluttet ingen Pund-Geld at tage af de danske Indvaanere. Til de flanderske Kjøbmænd skrev man iblandt andet om de Vater, som laae hos dem, og tilhørte Henrich Belner, at Stæderne og de Lybske herom havde forhen tilskre-

skrevet dem, at Dronningen, som var disse Varers rette Ejerinde, havde aabenbare tilstaaet det for Stæderne, og havde tilbudet sig at bidrage med dem dertil, om man det havde villet, og sagt at de vare fra hendes Slotte og Lande, og paa sidste Samling i Nykjøbing, hvor vel 15 Sendebud fra Stæderne vare nærværende og desuden Compturen fra Thorn og Groß-Schafferen af Preussen, og sagt, at disse Varer ej vare røvede eller fundne i Søen, som hun kunde bevise, om behøvedes, hvormed Sendebudene vare fornøjede og endnu vare det, saa at det var billigt, at Flanderne ogsaa lode sig nøje. Henric havde og edeligen bevidnet, at de Varer, som laae i Flandern, vare de samme, som han havde kjøbt af Dronningen, men som de forholdte ham dem, saa vilde hun give ham hans Penge igjen, og vel hente sin Skade ind hos Kjøbmændene, om de ej udleverte ham dem, hvorover de alvorligen bade dem at lade ham faae disse Vare. Skete det ikke og Stædernes Kjøbmænd eller Borgere kom herover til Skade, skulde Stæderne nok vide at hente derfor Erstatning hos dem i Flandern, som nu regjerte der enten som Oldermænd eller af de Atten-Mænds Raad. Köhler (hos Willebrand S. 196.) vidner, at Stædernes Flode gik virkeligen i Søen mod Paaske anført af 2 Lybekkere og 2 Hamborgere, og at den 23de April stødte Skibene fra Bremen, Grønningen, Campen og Deventer til dem. Paa Øster-Embs kom de i Slag med Vitaliebrødrene, dræbte 80 af dem, fangede og lod henrette 30. Provst Hisseken af Embden gav Stad og Slot op, men man lod ham beholde dem, fordi man fandt at han gik oprigtig tilverks, ja man betroede ham endog Walwe og Harte. Gretenhusen, Witmund og Luwarde bleve nedbrudte. Kene af Brocke kom under Lejde til Embden og maatte han overgive sit Slot Au-

Margrete Aar 1400.

Margrete Aar 1400.

richshofen til Stæderne og stille Gidsler, som skulde opholde sig i Bremen, indtil Alting var afgjort. Vest-Friesland laae da i Krig med Greverne af Holland, og havde et Antal Vitaliebrødre i Sold i Striden med dem. De maatte da stille Stæderne Borgen, at menige Kjøbmænd skulde ej beskadiges, og at de, naar Krigen var til Ende, vilde lade dem komme fra sig. Kene af Brocke blev forligt med Stæderne ved Hertugen af Geldern.

Bilag.

1375.

S. 4-5. Dronning Margretes Gavebrev til den roskildske Bispestol, udskreven af Langebek efter Originalen i Geheime-Archivet.

Omnibus presens scriptum cernentibus MARGARETA Dei gratia Norwegie et Swecie Regina, filia et heres recolende memorie Domini WOLDEMARI quondam Regis Danorum, eternam in domino salutem. Nouerint universi, presencium noticiam habituri, quod nos ex deliberato animo et maturo consilio pociorum regni Dacie propter varia et grauia dampna, detrimenta et onera, que, vt probabiliter didicimus, Ecclesia Roskildensis perpessa est tempore karissimi patris nostri predicti, videlicet ex detentione *ville Hafnensis* et exactionum suarum omnium, quam idem pater noster toto tempore vite sue tenuit, et sub ordinacione sua habuit, nec non ex destructione castri ibidem, quod occasione guerrarum ipsius patris nostri cum civitatibus Allamannie habitarum per ipsos Civitatenses solotenus prostratum est et funditus demolitum. Insuper eciam propter bona omnia Episcopalia in terris *Ruye* et *Meonie* eiusdem Ecclesie pro memorato patre nostro pro mille marchis puri argenti ponderis Coloniensis exposita et in pignere obligata. Atque propter calicem aureum, quem predictus pater noster de Ecclesia Roskildensi, aliosque calices argenteos, quos de ecclesiis ac monasteriis terre Syellendie ob redempcionem castri sui *Wordthingburgh* habuit et recepit in refusionem et recompensam aliqualem dampnorum premissorum, nec non in remedium et solacium anime patris nostri antedicti, Reuerendo in Christo patri et domino Domino *Nicolao,* Dei gracia Episcopo Roskildensi, Successoribus suis, et Ecclesie Roskildensi predicte in perpetuum Castrum *Næbbe* cum edi-

edificiis suis vniuersis ceterisque aliis bonis pertinenciis suis et adiacenciis quibuscunque, videlicet agris, pratis, paschuis, siluis, molendinis, piscaturis, humidis et siccis, nullis exceptis, quocunque nomine censeantur, et vbicunque consistant, damus, dimittimus, scotamus, et tenore presencium realiter ad manus assignamus, jure perpetuo possidendum. Ceterum provincias *Sæmehæreth* et *Ramsiòhæreth*, totasque tres partes Regias in civitate Roskildensi, cum omnibus et singulis bonis regalibus, theoloneo, homagio, vasallis, bondonibus, jure patronatus, ceterisque aliis obuencionibus, et juribus regiis vniuersis in dictis prouinciis et ciuitate, nullo penitus excepto, eidem domino Episcopo Roskildensi, successoribus suis, et ecclesie sue in releuacionem qualemcunqve dampnorum et onerum prescriptorum pro tribus milibus marcharum puri argenti ponderis Goloniensis inpigneramus, et titulo veri pigneris tradimus et obligamus realiter in hiis scriptis, nunqvam ab ipso domino *Nicolao*, Episcopo vel successoribus suis aut Ecclesia Roskildensi per quemcunque repetendas, reuocandas, siue resumendas, antequam sibi pro memorata summa argenti fuerit ad voluntatem suam plene et integraliter satisfactum, proviso tamen, quod fructus et obuenciones omnes et singuli, quos et quas ipse Dominus *Nicolaus* Episcopus, successor suus vel Ecclesia de predictis prouinciis et civitate medio tempore perceperint, non in sortem principalis summe argenti, sed racione dampni et interesse computentur. Preterea ad tradendum ad manus assignandum, disbrigandum, appropriandum, et ab impeticionibus quorumcunque liberandum prefato domino *Nicolao* Episcopo, successoribus suis et ecclesie Roskildensi Castrum predictum *Næbbe*, cum suis edificiis, bonis et pertinenciis vniuersis, ut premittitur, nec non prouincias et partes ciuitatis Roskildensis predictas, vna cum bonis omnibus, et molendinis, iuribusque regiis vniuersis in eisdem, atque ad ordinandum et realiter ad manus assignandum dicto domino *Nicolao* Episcopo, successori suo vel Ecclesie literas apertas Karissimi Domini et Mariti nostri, Domini *Haquini*, Dei gracia Regis Norwegie et Swecie, atque dilecti filii nostri Domicelli *Olaui*, sub sigillis suis et sigillis pociorum consiliariorum Regni Dacie, presentibus literis nostris per omnia consimiles, in singulis suis clausulis, condicionibus et articulis, sine cuiuscunque exceptionis materia et adinuencione quacunque sini-

nistra, nos sub fide bona firmiter obligamus virtute presencium literarum. In quorum omnium euidens testimonium sigillum nostrum, vna cum sigillis virorum nobilium, videlicet Dominorum, *Jacobi Olafson, Twonis Galen*, et *Andree Jacobson*, militum, presentibus literis duximus apponendum. Datum *Slaulosie*, Anno Domini Millesimo trescentesimo septuagesimo quinto, in crastino beati Nicolai Episcopi et Confessoris.

S. 6. Putbusch's plattydske Erklæring lyder saaledes med Langebeks Haand.

Wy Her *Henninch* van *Putbusche* bekennen in dessen breue unde use erben, dat wy dat Slot *Holenbeke* myt *Merlose-Herde* unde myt *Worderhoo* hebben tho eneme pande van unser Vrowen weghene Vor *Margareten der Konninginnen tho Norweghen, tho Sweden*, unde *tho Denemarken*, vor veer hundert lodighe mark, na utwisinghe des breues de ze uns entrichten scall, eer ze uns van deme Slote zettet, unde ze uns edder usen erven nycht afslaan scal, wes wy ut deme Herde edder van der hoo upnemen, zo zint wy unde unse Erven unser vorbenomeden Vrowen dat vorsproken Slot plichtich tho antwordende zunder iengherhanden Arghelist unde Hulperede van *(wan?)* Ze unde ere Erfnamen uns Her *Henninche* verspreken unde unsere Eruen dat zuluer heft entrichtet. Datum Anno Domini MCCC septuagesimo quinto, Dominica proxima ante fesum Natiuitatis Christi, meo sigillo appenso.

1376.

S. 10. Dronning Margrete forærer Lunde Capitel en kostbar Monstrants. Gavebrevet har Langebek 1753 udskrevet af en Pergamentscodex i Lund.

Omnibus presens scriptum cernentibus MARGARETA Dei gracia Suecie et Noruegie regina salutem in omnium saluatore. Notum fieri volumus vniuersis, nos quandam monstranciam de magno berillo et aliis preciosis lapidibus ac auro compositam, venerabili capitulo Lundensis ecclesie, cum reliquiis in ipsa repositis ad honorem Dei et ornatum ipsius Lundensis ecclesie liberaliter donasse, jure perpetuo possidendam et ab ipsa ecclesia per quoscumque nullo vnquam tempore alienandam, aut quouis acquisito colore distrahendam. In cuius donacionis testimonium si-

sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum anno Domini M°CCC° septuagesimo sexto, Die beati Galli.

S. 13. Johan Mus's Brev til Jyderne har Langebek udskrevet efter Originalen i Geheime-Arkivet.

Vniuersis militibus, militaribus, civitatensibus et rurensibus, *Juciam* inhabitantibus, ceterisque placitum Wibergense generale visitantibus, *Johannes Mws*, Langlandie Capitaneus, dilectionem in domino cum salute. Noueritis, quod volo et consencio, dummodo ad hoc vestrum trahit consensus, Domicellum OLAUUM, filium Regis HAQUINI in nostrum Regem Danorum eligendum, vobis et vestrum cuilibet supplicans et summe consulens, vt dictum Domicellum OLAUUM in Regem Danorum eligatis, hac duntaxat condicione, vt precaucionem faciat, quod leges nostras et jura Danorum approbet, ratificet et confirmet. Datum Anno Domini M°CCC° septuagesimo sexto, feria sexta ante dominicam qua cantatur officium Letare, nostris sub sigillis.

S. 15. Kong Olufs Haandfæstning paa Latin lyder saaledes:

In Nomine sancte et Indiuidue Trinitatis Amen. Anno Domini Millesimo CCC° septuagesimo sexto die Inventionis sancte Crucis, conuenientibus Slaulosie Regni Dacie pocioribus cum popularibus ad Electionem noui Regis placitatum fuit et concorditer ordinatum, in primis quod Episcopi Capitula, Monasteria ac omnes Ecclesiæ Persone Regni Dacie omnibus libertatibus, Graciis Juribus, Jurisdicionibus Legibus et Privilegiis quibus uniquique liberius et utilius fruebantur, congaudebunt, et ab omnibus sint oneribus regiis quocumque Nomine censeantur liberi penitus et exempti. Item quilibet Presbyter habeat vnam Curiam principaliorem in Parochia sua, pro Residencia sua liberam et exemptam de omnibus oneribus regiis, vna cum familia in dicta Curia commorante item Decime Ecclesiarum non petantur nec recipiantur per Regem vel eius Officiales quouis Modo item nullus extraneus ignote Lingue, vel imperfecte Etatis ad aliquam Ecclesiam presentetur. Item nullus cuiuscumque Status exciterit se de bonis et possessionibus Monasteriorum ipsorum Abbatibus, Prioribus et Prouisoribus aliqualiter intromittat; sed ipsi Abbates Priores et Prouisores Monasteriorum Dominis suis Episcopis tamquam suis veris Dominis in temporalibus et spi-

spiritualibus per omnia integre respondebunt. Item nullum Clericum ad aliquam Ecclesiam quis presentet, nisi in qua merum Jus habuerit Patronatus, nec potencior inferiori preiudicium faciat in presentando. Item nullus Episcopus seu aliqua alia Persona Ecclesiastica capiatur, exulet: vel bonis suis privetur, nisi per suum Judicem ecclesiasticum fuerit canonice conuictus. Item non graventur Monasteria vel ecclesiastice Persone per Equos et Canes pascendos. Item nullus intromittat se de bonis Clericorum decedencium sine suorum heredum voluntate vel Ordinarii &c. Item vt omnes Milites et militares Armigeri de propria familia emendam trium Marcharum vel nouem secundum consuetudinem cuiuslibet terre, in quocumque placito seculari conuincantur percipient libere et vltra si ad hoc exstiterint priuilegiati. Item non cogantur ire in Exercitum extra Regnum, et quocumque ad mandatum Regis siue intra Regnum siue extra, bellandi causa iuerint. Rex ipsos si capti fuerint, de captiuitate redimat expedite, saltem infra annum. et super perditis satisfaciat antequam secundario secum ire in Excercitum iubeantur libertatibus suis pristinis, eciam si non iuerint, eis nichilominus conseruatis. Item vt Guerras contra aliquem Rex inchoare non debeat, nisi cum consilio et consensu Prelatorum ac Regni Potenciorum. Item quicumque terras suas iniuste amiserat per Coronam Regni, illas rehabere debeat, et si aliquis ex parte Regis terram sic resumptam et rehabitam impecierit, hoc duodecim discreti et autentici Viri per Episcopum illius Dyocesis nominandi, sub Juramento suo terminabunt. Item nullus infra sacros Ordines constitutus admittatur per Regem ad aliquam aduocaciam temporalem, sed instituat Laicos ijdoneos et discretos, pro talibus Officiis exercendis, in quibus Officiis si notabiliter deliquerint pro excessibus suis emendent et nunqvam de cetero ad talia officia admittantur. Item Inimicicias et dissensiones quascunque Rex et officiales sui inter Regnicolas pro toto posse cedare debeant et sopire. Item nullus captiuetur nisi sponte confessus in Jure, aut legitime conuictus, vel in manifesto facinore deprehensus fuerit pro quo secundum Leges terre Vita carere debeat siue Membris; sed conuictus legittime inducias fugiendi habeat extra Regnum que in libris legalibus continentur, pro quacumque eciam causa vltra id quod in legibus expressum est, pena pecuniaria vel alia puniatur nullus, nec multetur aliquis nisi prius legitime sit conuictus item per om-

nes Leges Regis Woldemari Legislatoris bone Memorie, precipue in suis libris legalibus continentur, nisi aliter per Priuilegia et Handfestning reperiantur modificate et declarate inuiolabiliter obseruentur. Item omnes abusiones et dissuetudines contra Leges Terre introducte per quoscumque penitus in irritum reuocentur, et precipue infra scripte, quarum prima est quod Victualia Regis, Vxoris sue puerorum suorum et dapiferi plaustrare non debent bundones Regis vltra limites sua hæræth et quicumque bundo Regis in plaustrando defecerit officialis Regis conducet plaustrum deficiens quod solvat precium cum tribus Marchis. item quod bundones non debent compelli ad reedificandum vel reparandum Curias Regias molendina nec etiam Castra, nisi cum Consilio et Consensu Regni pociorum. item noua grauamina nouiter inducta, videlicet Tindæ Skaat, aliquo modo non petantur nec recipiantur per quemcumque item licitum sit Bundonibus proprias terras habentibus Villicacionem aliorum sumere ita tamen quod de suis terris propriis Regia Jura soluant. Item non debet Rex in fundo alieno edificare preter Consensum et Voluntatem Possessorum et hucusque edificata penitus destruantur. Item Villici et Coloni quorumcumque si bona in quibus resident, vlterius inhabitare noluerint secundum Leges Terre Dominis suis predicent et resignent satisfaciant et liberi recedent secundum Leges Terre ab eisdem. Item officiales Regis non debent aliquem citare nisi ad iusta placita, nec coram se conuenire. Item nullus debet pro delicto aliquo terram suam amittere, nisi pro crimine lese Majestatis quis conuictus fuerit per denominacionem dictam Orthel de Næfnd cum Juramento, excepto casu de literis Regiis expedito. Item nullus apud Claustra Clericos vel Laicos hospitetur indiscrete sed contentus sit hiis que Domesticus habuerit et voluerit sibi dare. Si vero vlterius attemptauerit aliqua violenter rapiendo liberam habeat potestatem, si Clericus fuerit, violenciam huiusmodi per causam Herwirke Rapine, vel Excommunicationis prosequi, si vero Laicus per Viam Herwirke vel Rapine. Item vt Mercatores et Burgenses in Regno Dacie habitantes, libere vtantur suis Mercaturis absque aliquibus grauaminibus et theloniis nouis imponendis et absque quacumque quota mercimoniorum suorum ducant extra Regnum que vendenda habuerint vel emenda, nisi ex racionabili causa et vrgente Necessitate Rex de communi Consensu meliorum super aliquibus non deducen-

cen-

cendis inhibicionem duxerit faciendam. Item Bundones non grauentur per aduocatos Regis contra Leges et Jura Terre. Item quolibet Anno die beati Johannis Baptiste in Nyburgh celebretur parlamentum Danorum prout antiquitus est consuetum, si aut ipsum Parlamentum aliquis visitare voluerit, mera perfecta et integrâ securitate ad quindenam ante, et ad quindenam post dictum diem plenarie perfruatur, que quidem securitas infringi non debeat per quoscumque, et si quis ipsam securitatem aliqualiter infregerit, eo ipso penam dictam Orbodæmaal se noscitur incursurum. Si quis vero ipsam Penam Orbodæmaal incurrerit, legittime conuictus, per Dominum Regem aduocatos et officiales secundum Leges terre debite puniatur. Item nullus citetur extra Terminum sue Hæræth per Regem vel officiales suos. Item nullus cuiuscunque Status aut Condicionis existat, aliquem Clericum vel Laicum inferiorem se vel minus potentem supprimat vel compellat ad hoc quod jus suum in placitis vel judiciis prosequi non valeat et si hoc contra eum racionabiliter edoctum et probatum fuerit, illud pro quo agitur primo pensat et postea Domino Regi si laicus fuerit et Episcopo si Clericus tamqvam in lite legaliter succubuisset secundum legum exigenciam emendabit. item si quis Iniuriam a Rege, suis aduocatis vel Officialibus passus fuerit quod absit, et si hoc iuste conquestus et prosequtus fuerit, a predicto Rege vel suis propter hoc nullam vindictam vel odium paciatur. Item quicumque aliquem Verbis malis et contumeliosis que Maning dicuntur, coram Rege vel in Curia sua, coram Episcopo et in Curia sua, seu coram Dapifero in Judiciis existentibus in Parlamentis et placitis Justiciariis et generalibus terrarum Dacie alloqutus fuerit vel infestauerit, ea super quibus et per quibus loquitur primo perdat, et cum hoc secundum leges terre emendabit. Item vt Aduocatus vndecumque oriundus, Bundonem vel villicum autenticum illius Hæræth suum substituat officialem. Vt autem hec omnia et singula Premissa, perpetui roboris obtineant firmitatem et pleniorem sorciantur Effectum, ac per Nos omnes et singulos infra scriptos et quemlibet nostrum firmius teneantur. Nos *Nicholaus*, Archiepiscopus Lundencis, Suecie primas, *Johannes*, Ripensis, *Olauus* Arusiensis, *Nicolaus* Roskildensis, frater *Jacobus* Wibergensis, *Sweno* Burglanensis et *Woldemarus* Othoniensis, Dei gratia Ecclesiarum Episcopi. *Henningus* de *Pudbuzke*, Dapifer, *Efrardus*

 Mol-

Moltike, Marscalcus, *Two Galen*, Prefectus Scanie, *Petrus Munk*, *Petrus Grubbæ*, *Christiernus Wendelbo*, *Johannes Anderssen*, *Johannes Niclessen*, *Andreas Vffonis*, *Jacobus Olaui*, *Olauus Biörnsen*, *Andreas Jacobi* et *Holingerus*, Milites, *Conradus Moltike*, *Ericus Niclessen* de Hyrningsholm, *Thorkillus Niclessen* et *Andreas Petri* de Swanæholm, armigeri, precentibus Litteris Sigilla Nostra duximus apponenda. Actum et datum Anno Die et loco supradictis. Nos ... *Olauus*, Dei gratia Danorum, Sclauorum, Gothorumque Rex, omnes predictos Articulos secundum Modum pretactum inuiolabiliter Nos bona fide promittimus obseruaturos ratificantes approbantes et confirmantes, omnes Leges, Jura, Privilegia, Statuta, Handfesting et Libertates per Predecessores nostros Reges Dacie, quibuscunque ipsius Regni Incolis Clericis et Laicis data et concessa. Nos quoque HAQUINUS Dei gratia Rex Suecie et Noruegie, et MARGARETA, eadem gratia *Regina*, *ibidem* vna cum dicto Domine OLAUO, Rege Dacie, *filio* nostro carissimo pro inuiolabili Obseruatione omnium premissorum promittimus bona fide, Sigilla nostra vna cum suo precentibus litteris in euidens testimonium et cautelam firmiorem de certa nostra scientia apponentes.

Handfestning OLAUI, Regis Danorum, 1376.

S. 26. Dagtingning imellem Kong Oluf og de meklenborgske Hertuger.

Wy *Albrecht* van gots gnaden Hertoge to Mekelenborg, Greue to Zwerin, to Stargarde vnde to Rostok Herre, vnd wi *Hinrik* van den suluen gnaden Hertoge to Mekelenborg, vnde wi *Vicke Moltike* van Diwisze, *Johan Moltike* van Totendorp, *Claws Alkim*, *Johan* van Plessen, Riddere. *Henneke Molteke* van Strelitz, *Reymer Barnekow* vnd *Hinrik Barnekow*, Hern *Rauens* Sone, Knapen, bekennen vnd betugen openbare in dessem jegenwerdigen breue, dat desse nagescreuen degedinge twischen dem Hochgebornen Vorsten vnd Herren, Hern *Albrechte*, Hertogen *Hinriks* Sone to Mekelenborg up de enen siden vnd deme Hochgeborn. vorsten vnd Herren, Hern *Oleue*, Koning *Haquins* Sone to Norwegen vnd Vrowen *Margreten*, Koniginnen to Norwegen siner muder, vnd deme Rike to Dennemarken vnd den gantzen meneu Denen, vnd allen Inwoneren des Rikes to Dennemarken, vp de anderen siden, gede-

ge-

gedinget vnd endrachtichliken begrepen sint, also, dat de vorbenomet *Oleff* vnd sin muder Vrowe *Margrete* to Norwegen Koninginne, scolen bi allen eren rechten bliuen, also beschedeliken, dat de vorbenomet *Albrecht*, Hertogen *Hinriks* sone to Mekelenborg in alle syne rechte vnd in al syne erue, an landen vnd Sloten vnd an luden, vnd wes eme angestoruen mach wesen, vnd is an deme Koningrike to Dennemarken, vnuorsumet bliuen scal, also, als eme to rechte vunden wert, van den Hochgeborn forsten vnd Herren, Hern *Frederike*, Margreuen to Miszen, vnd were, dat he des nicht to sik nemen wolde, so scal men dat vort suken an den borcgreuen to Nurenberg, were dat he des nicht to sik nemen wolde, so scal men dat vort suken an den Koning to Frankriken, were dat he des nicht to sik nemen wolde, so scal men dat vort suken an den Koning to Vngeren, were dat auer also, dat desse vorbenomeden vorsten dat recht to entschedende nicht to sik nemen wolden, eddir dat se vorstoruen weren, so scolen des Rykis rat to Dennemarken, de dar to gesand werden, mit des Hochgeborn Vorsten vnd Herren, Hern *Albrechtes* to Mekelenborg vorben. rade, de dar to gesand werden endrachtichliken to samene by æren vnd by truwen ane argelist enen Herren kesen, de dat recht spreke vnd entschede, als vorscreuen is, darumb se vtgesand sint, vnd als vru, als denne dit vorben. recht gesproken is, so scolen des Rikes raat to Dennemarken, de darto gesand sint, mit vnseme vorben. Hertogen *Albrecht* to Mekelenborg rade de darto gesand sint, to samene ane vortoch to Dennemarken riden, eddir mit schepen varen, als se erst mogen, ane argelist, vnd wenne se Dennemarken dat land denne irst ruren, so scolen de erbarn Lude, Her *Woldemar*, biscop to Odense, Her *Euerd Molteke*, Her *Marquard Groper*, Her *Jöns Niclæsson*, Riddere, *Bosse Parijs* vnd *Peter Beyere*, knapen, van deme dage an, bynnen deme irsten verendil Jares, wes deme vorben. *Albrehte*, Hertogen *Hinriks* sone an deme koningrike to Dennemarken, mit rechte togesproken is, als vorscreuen is, behulpen wesen, dat id eme gesche, weret alse dat id eme bynnen desser vorbenomeden tiid nicht enschege, so scolen de vorbenomeden Herren, als Her *Woldemar*, biscop to Odense, Her *Euerd Moltike*, Her *Marquard Groper*, Her *Jöns Niclesson*, riddere, *Bosse Parijs* vnd *Peter Beyere*, knapen, dem vorscreuen *Albrechte*, Hertogen *Hin*-

Hinriks sone behulpen wesen, mit lyue, mit gude, vnd mit alle erer macht, vnd mit alle deme dat se inne hebben, ane mit Nyborg, in guden truwen ane allerleye argelist, wente also lange, dat eme dat wedderuaren vnd voltogen is, wes eme to rechte gevunden vnd gedelet is. Vortmer scolen de Denen vnd alle Inwonere des Rikes to Dennemarken, by eren vrien köre bliuen, vnd by alle ereme rechte, vnd bi allen eren priuilegien, de se van den Koning gehat hebben vnd hebben, Ok so scal de köre, den de Denen gekoren hebben den vorbenomden *Albrechte*, Hertogen *Hinriks* sone koning *Woldemars* dochter kynde to nenen schaden eddir to hinder komen, men also vele, dat de vorben. *Olef* by synen namen bliue, dar he to koren is. Vortmer, wes deme suluen *Albrechte*, Hertogen *Hinriks* sone, dar vor recht gesproken vnd gevunden is, dar scal he vnd wi *Albrecht*, Hertoge to Mekelenborg, vnd Hertoge *Hinrik* to Mekelenborg vorben., vnd vnse eruen vnd nakomelinge vns ane nügen laten, vnd scolen noch enwillen, dar nymmer vorder vp saken, also dat eme dat gesche, dat eme mit rechte to gesproken vnd gevunden is. Vortmer were dat desse vorben. *Albrecht*, koning *Woldemars* dochter kind ane eruen afgynge, dat got verbede, wes eme denne mit rechte to gesproken vnd gevunden is, dar gat denne vmb als recht is. Vortmer were dat men de riddere eddir de knechte, de de Slote in den weren hebben, wenne dit mit rechte entscheden is, van den Sloten hebben vnd setten wil, so scal men se nicht afsetten, men scal en doen vor eren scaden, als vele, als redelik vnd mogelik is. Vortmer so neme wi Hertoge *Albrecht* vnd Hertoge *Hinrik* vorben. Hertogen to Mekelenborg alle vnse hulpere in desse Sone vnd in dessen vrede, als vnsen gnedigen Herren den Keyser vnd sine Sone, als den Romischen Koning, vnd de Marcgreuen to Brandenborg, Ok so scolen de Greuen van Holtzsten de Sone vnd den vrede suluen wissenen, ok so scal vse Sone koning *Albrecht* to Sweden den vrede suluen wissenen. Alle desse vorscreuen stücke vnd artikille, vnd iewelken besunderen, loue wi *Albrecht* vnd *Hinrik* vorbenomet, Hertogen to Mekelenborg, vnd wi *Vicke Moltike* van Diuisze, *Johan Molteke* von Totendorp, *Claws Alkim*, *Johan* van Plessen, Riddere, *Henneke Molteke* van Strelitz, *Reymer Barnekowe* vnd *Hinrik Barnekowe*, Hern *Rauens* Söne, Knapen, den vorbenomden Hern *Woldemar* Biscop to Odense,

Odense, Hern *Euerde Molteken*, Hern *Marquard Groper*, Hern *Jöns Niclæsson*, ridderen, *Erik Niclæsson* van Horningsholm, *Bosse Pariis* vnd *Peter Beyere*, Knapen, in guden truwen stede vnd vast to holdende, sunder iengerleye argelist, vnd des to tuge, hebbe wi alle vnse Ingesegille an dessen bref hengen laten, de geuen is to Kopmannehauene, na gots gebort drytteinhundirt Jar, an deme sos vnd souentigisten Jare, an sente Matheus dage des hilgen Apostoles vnd Ewangelisten.

S. 31. Forbund imellem Kong Oluf og Hertug Eric af Sachsen-Lauenborg.

Wi Oleff van gades gnaden Konige der Denen, der Goten vnd der Wenden, vnd wi Hagwin van den suluen gnaden Konige tho Schweden vnd tho Norwegen, vnd wi Fruwe Margareta van den suluen gnaden, Koniginne tho Schweden vnd tho Norwegen, vnde vnse Eruen, vnd dat Ricke tho Dennemarcken, bekennet vnd betuget apenbare in dessem iegenwardigen Breue, dat wi deme Hochgebornen Fursten, Hertogen *Ericke* van Sassen, deme Jungern, vnd sinen Eruen, scholen vnd willen truwlicken behulpen wesen in alle eren Noden vnd in allen eren Krigen, vnd scholen se bi alleme Rechte beholden mit all vnser macht in gantzen truwen sunder Argelist, were ock dat dessen vorbenomeden Hertogen *Ericke* gemand vorunrechten wolde, edder vorunrechtede, dat weren de Hertogen van Meckelnborch, edder ere Kindere, edder we dat were, der viendt schole wi werden, vnd scholen vns mit den nummer dagen, freden edder sonen, wi en don dat mit willen vnde mit fulbordt desses vorbenomeden Hertogen *Erickes* vnd siner Eruen: vnd scholen vnd willen mit eme dyen vnd verderuen ock schole wi vnd willen dessen vorbenomeden Hertogen *Ericke* vnd sinen Eruen geuen vnd frundtlicken bethalen soset halff dusendt lodige marck in den guden Lubschen suluer penningen, dar en bedarue man den andern vull mede dohn mach in aller wise alse hirna geschreuen steit verdehalff dusent lodige Marck scholen desse vorbenomeden Hertoge *Erick* vnd sinen eruen vpboren edder vpboren laten tho *Schonore* vnd tho *Valsterbode*, alle Jahr den sosten Dehl des Tolnen, Tinses, Brokes, vnd alle des geldes, dat dar wert vnd valdt; den *Schonemarcket* auer also lange, went se veerdehalff dusent lodige Marck darvan vpgeboret hebben, vnde en gentzlicken betalet sin. Ok schole wi

fruwe

fruwe MARGRETE vorgenomet dessen vorbenomeden Hertogen *Ericke* vnd sinen Eruen den Tolnen tho *Vrestede* vnd tho *Drelleborch* freien vnd vnbeworen andtwerden twisschen her vnd vnser fruwen dage der ersten, alse men begeit ehre Hemmelfart nu negest thokamende, were dat sake, dat wi des nicht en deden, so schole wi sunder vortoch eren willen darumme maken, vm also vele penninge, alse darsuluest tho Tolne, tho Tinse vnd tho Broke wert vnd valt, den Schonemarcket auer vnd wes en daruan wert, dat schall vns tho hulpe kamen desse vorbenomeden summen geldes mede tho minrende, vnd dusent lodige marck schole wi dessеme vorbenomeden Hertogen *Ericke* vnd sinen Eruen geuen vnd bruklіken bethalen tho vnser Fruwen dage der ersten, alse hir vorgescreuen is, tho Nikopinge in Valstere, edder tho Lubeck, edder in ener anderen stede, dar se en vnentferct bliuen, vnd wan wi desse dussent lodige Marck en aldus bethalet hebben, so schall vns desse *vorbenomede Hertog Ericke* binnen veer wekenen darna andtworden edder andtworden laten desse schlote Apenstene, Valkenberg vnd Lagerholm, frei vnd vnbeworen tho desses vorbenomeden Koning OLEFFES handt vnd des Rykes tho Dennemarken vnd wan desse vorbenomede Hertoge *Erick* vnd sine Eruen vns denen vnd helpen scholen, vnd vmme vnsent willen kriegen vnd viendt werden scholen, alse se vns vorbreuet hebben; so schole wi en erst geuen dusent lodige marck, edder eren willen vnd noge darumme maken, vnd scholen en senden sostich gewapent guder Lude in ere Schlote in Dudeschen Landen vp vnse Kost, vnd vp vnsen fromen vnd vp vnsen schaden, vnd mit en tho bliuende vnd tho helpende den Krig all vth. Alle disse vorgeschreuene Stucke vnd Artikele tho samende vnd ein jewelik bisunderen laue wi OLEFF, Koning tho Dennemarken, HAGWIN, Koning tho Schweden vnd tho Norwegen, Fraw MARGRETA, Koninginne tho Schweden vnd tho Norwegen, vnd vnse Eruen vorbenomet, vnd dat Ricke tho Dennemarcken, Hertogen *Ericke* van Sassen vorgenomet vnd sinen Eruen, in guden truwen, stede, vast vnd vnuorbroken tho holdende, sunder helperede vnd argelist. Dat dit aldus geschehen vnd gedegedinget is, dar hebben auer vnd an gewesen de erbaren Lude: Her *Henning* van Pudbusch, Riddere, Droste des Ryckes tho Dennemarcken, *Bartoldt* van den See, *Jesse Rute*, *Busse* van der Gartowe, *Frederich Want-*

Wantzenberg, Her *Hildebrand*, Kenselere des vorbenomden Hertogen *Erickes*, *Dyderick Marschalck* vnd *Hinrich* van der Krempen, To tuge vnd merer bekantnusse desser vorgeschreuenen Stucke hebbe wi OLEFF, Koning tho Dennemarcken, HAGWIN Koning tho Schweden vnd tho Norwegen, vnd wi Fruwe MARGRETA, Koninginne tho Schweden vnd tho Norwegen vorbenamet, vnse ingesegele witlicken vnd mit guden willen an dessen breff gehengen laten.

De gegeuen is tho Kallingeborch na gades Bordt drutteynhundert Jahr, in deme ses vnd souentigsten Jare in alle gades hilligeu Dage.

1377.

S. 35. Det Document om Mal og Malsmænd er afskrevet efter Originalen med Grams Haand saaledes:

OLAUUS Dei gratia Danorum Sclauorum Gottorumqve Rex, omnibus præsens scriptum cernentibus salutem in Domino. Notum facimus vniuersis, quod nos quatuordecim solidos terrarum in censu latoris præsentium *Petri Dywr* de Hwalsöömaglæ, quas in præsentiarum habet, *Malæ nostræ ascribimus per præsentes*, Concedendo eidem in dictis literis suis consimiles cum ceteris nostris Malsmen libertates: ita tamen quod ratione hujusmodi libertatum secundum quantitatem dictarum terrarum annis singulis ad mensam nostram solvere teneatur. Unde per gratiam nostram districtius inhibemus, ne quis advocatorum nostrorum vel eorundem officialium seu quisquam alius cujuscunqve conditionis aut status existat, ipsum latorem præsentium contra tenorem præsentium præsumat aliquatenus impedire, prout gratiam nostram diligere voluerit inoffensam. In cujus rei testimonium sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum anno Domini MCCCLXX septimo, quinta feria proxima ante diem Purificationis B. Mariæ Virginis.

S. S. Kongens Skrivelse angaaende Olav Pedersen, ligeledes af Originalen paa Papir, ved Gram, som i sin Afskrift har anmærket, at det istedenfor *restituta* vel skulde hede *restituenda*, og istedenfor *residentibus*, *residentes*.

OLAUUS Dei gratia Danorum, Sclauorum, Gotorumqve Rex Hornhæreth inhabitantibus Salutem et gratiam. Ex quo bona nobilium regni

cie uti ea inuenerint per Dominum *Woldemarum*, condam Regem Danorum, ut in testamento continetur, sunt restituta, Domino *Olawo Pædersson* de Nydorp Militi bona sua in Worebiergh et Dalby Hornshæret sita, sicut ea inuenta, adjudicamus per presentes, familias in dictis bonis residen*tibus* pro impeticione *Gotskalci Dyeng* absoluentes, et litteras cum *Lawdaghe* contra ipsos receptas cassantes per presentes. Datum Roskild. sub sigillo nostro ad causas, Anno Domini MCCCLXXVII crastino St. Mathie Apostoli, teste *Nicolao Tykeson*, dicto *Draghe*.

S. 36. Kongens Stadfæstelsesbrev paa Konungsheynet til Agnetes Kloster, afskreven af Originalen paa Pergament, ved Langebek.

Olauus Dei gratia Danorum, Sclauorum, Gothorumqve Rex, Omnibus presens scriptum cernentibus, salutem in domino sempiternam. Ex quo coram Venerabili patre Domino *Nicolao*, episcopo *Roskildensi*, ac viris nobilibus, militibus ac militaribus pluribusque aliis fide dignis placito nostro justiciario nunc *Roskildis* presidentibus sufficienti autenticarum literarum documento ac testimonio coram eis productarum legittime edoctum sit et probatum, quasdam terras dictas Konungsheyneth et molendinum Haraldsburgh, prope Roskildis sita, *Monasterio ac monialibus sancte Agnetis Roskildis*, ratione donationis celebris memorie Domini *Erici* quondam regis Danorum pleno jure pertinere, nos tenore presentium eisdem Monasterio et monialibus bona prescripta adjudicamus perpetuo possidenda, nisi ab eis iuste et legaliter euincantur. Quare mandamus, ne quis se cum prefatis bonis sine earum voluntate aliqualiter intromittat, prout Regiam vitare voluerit vltionem. Datum Roskildis sub sigillo nostro ad causas, anno domini M°CCC°LXXVII° crastino beati Mathie apostoli.

S. 41. Johan Wittekops Forpligtelsesbrev, efter Langebeks Afskrift af Originalen paa Pergament i Geheime-Arkivet.

Ik *Johan Wittekop* bekenne vnde betuge openbar in desseme ieginwerdigen breue, dat ik alle rechticheit de de Erlike Vorstinne Vrowe *Konegund* Hertoginne to Sleswik to deme Slote *Hadersleef*, als ere breue wtwisen, entfangen vnd annamet hebbe. In also danner wiis, dat ik eer twischen hir vnd winachten geuen vnd betalen scal vere hundirt lodige mark penninge, de in Sielande genge vnd geue sint, dar een bedderue

derue man deme andern mede vol doen mach edir in eren mynnen darumbe to leuende, weret sake dat ik eer de vorbenomede penninge vpp desse vorbenomede tiid nichten betalede, so scal ere bref, den se my geuen heft vppe *Hadersløf*, looz wesen, vnd se scal in al erer rechticheit vnuorsumet bliuen, als se vöre was eer se my den breff gaf, vnd de bref scal eer nicht to schaden komen, den se my geuen heft. Vortmer vorbinde ik my vnd myne erfnamen dar to, dat ik de rechticheit vnd de pande de ik van eer entfangen hebbe, efte ik se beholde vnd dat vorbenomede gelt betale, so scal ik eder myne erfnamen de pande vnd breue nemanne to losende laten ane Koning *Olæuæ* eder sinen erfnamen. Ok vorbinde ik my vnd myne erfnamen dar to, al de wile dat *Hadersløf* my to pande steit, dat Koning *Olæuæ* deme Ryke to Dennemarken vnd den inwoneren des Rykes to Dennemarken nen scade dar van schen scal. Alle desse vorbenomede artikil vnd sake loue ik *Johan Wittekop* vnd myne erfnamen stede vnd vast tho holdende an alle argelist vnd hulperede. To orkunde desses breues vnd durch mehrer sekerheit willen so hebbe ik *Johan* vorbenomet myn Ingesegil an dessen bref laten hengen. Vnd to ener betüchnisse desse vorscreuen rede, so hebben mit my de Irluchtige Vorstinne Vrowe *Margareta* Koninginne to Norwegen vnd to Sweden, vnd de Edillen Her *H. van Pudbusk*, des Koninges Droste, Her *Euerd Moltike*, des Koninges Marscalk, Riddere, ere Ingesegill an dessen bref laten hengen, de geuen is to *Nyborgh* na gots gebort Dritteinhundirt Jar an deme seuen vnd seuentigsten Jare, an der hilgen twelf aposteln dage, als se sik schededen.

S. 42. Jacob Mus's Erklæring om Elvesborg, med Grams Haand.

Ik *Jæyb Mus* und mine Erfnamen bekennen und betügen openbar in desseme breue, dat de opene bref den my de Hochgeborn Vorstinne und Vrowe, Vrowe *Margarete*, Konniginne to Norwegen und to Sweden, de dar sprikt up twe hundirt lodige Mark, dar se my Eluesborgh wie to pande satte, de bref, und dat gelt scal doot wesen, und scal eer eder eren erfnamen to neme hinder eder to scaden komen, Und nene macht lenger hebben mer als de vorben. Vorstinne und Vrowe *Margarete* wil; Utgenomen de Breue, de ik eer thovorn geven hebbe, vnd de se mir wedder ge-

nen heft, de scullen bi erer vollen macht bliuen, na der breue utwisinge, ane argelist. To orkunde desses breues hebbe ik myn Ingesegil hir an gehangen, und to tüge mit my de Edllen Her *Henning* van Podbutz, Ridder, des Rikes Droste, und *Erik Niclesson* van Hörningsholm, hebben ere Ingesegille hier wie gehangen. Geuen to Lunden na Gots Geburt Dritteinhundert Jar, in deme seuen und seuestigsten, an unser Vrowen Dage Nativitatis.

S. S. De tydske hvervede Krigsfolks Qvittering, afskreven med Grams Haand af Originalen.

Wy *Henrik Raspe*, *Hannes Stopaz*, *Wekman* van Hugenez unde *Albrict* van Sage, bekennen openbare in dessem breue, mith unsen sellen de hir na skreuen stan, also *Diderik* van Verder, *Syvart* van Raderstæt, *Magnus Buciin*, *Niclis* van Langenow, *Swyther* van Hogenez, *Wrenzel* van Zinerstorp, *Yuan* van Tasken, *Peter* van Tasken, *Valkenhagen*, *Gynter Lenderodæ*, *Niclis Lenderodæ* und *Merœn Bommyrk*, dat wi van dem Sundagh vöre Synte Michaels Dagh, do wi ersten in den Denest quomen an des Konings van Dammarken, dat wi vol opnamen hebben, vore unsen denest, und vol ghedan heft an vser teringh beth an dessem Dagh: Dat lofe wi alse wi vor bescreuen stan, dat he dar inmermer skal vmme manoth werden van vser weghne. Und laten em los van aller saken, und danken em aller eren und aller güde, de He uns ghedan heft. Thu einer bethüghing, dat wi dat stede und vast holden willen, so hebben wi unse Ingesigle her vore hengith. De gheuen und screuen is to Helsingborch in dem Dusend Jar na Godes bort Dre hundret Jar in dem seuen und sestiskste Jar in Sancte Peters und Pauels Dagh der Helghen Apostels.

S. 47. Jacob Olaffons Lejecontract, afskreven 1752 efter Originalen paa Pergament i Universitetsbibliotheket.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Jacobus Olafszun*, miles, Salutem in Domino. Nouerint vniuersi, me de conuentu sancte Clare roskildis bona sua vniuersa in Meonia sita ad sex annos, proximo subsequentes conduxisse, condicione adiecta, quod in duobus primis annis tredecim solidos grossorum de anno pro pensione exponam, et in quatuor

tuor annis sequentibus tres marchas argenti omni anno persoluam indilate. Item quod cum me ipsum *Jacobum* interim discedere contigerit, ipsa bona cum edificiis redditibus et pensionibus ipsi claustro cedant absque reclamacione heredum meorum seu aliorum quorumcumque, in cuius rei testimonium Sigillum meum presentibus est appensum. Datum anno Domini M°CCC° lxx° vij° die sancti Laurencii.

S. 51. Kong Hakons Gavebrev til Gudmund Grein, udskreven af Langebek af den originale Membran i Antiqvitetsarkivet i Stokholm 1754.

Omnibus presens scriptum cernentibus HAQUINUS dei gracia Norwegie et Swecie rex salutem in domino sempiternam. Noueritis quod nos dilecto seruitori nostro *Gudmundo Grein*, presencium exhibitori, intuitu sui fidelis seruicii nobis impensi ac eciam nobis impendendi bona nostra predialia infra prouinciam alir prope Ludosiam in terra Westgocie situata, que *Alweim* sunt vocata, cum omnibus et singulis ipsorum bonorum pertinenciis et appendiciis, quibuscunqve censeantur nominibus, cum agris, pratis, siluis, pascuis, piscariis, molendinis, et molendinorum locis, et specialiter cum *hay* et stagno quod *hay* vocatur, ac cum ceteris aliis adiacenciis in sicco vel humido infra sepes vel extra positis, cum coloniis et omnibus aliis, que ad dicta bona pertinent seu pertinuerant ab antiquo, ad viginti annos ex nunc continuos a data presencium computandos absqve omni reuocacione concedimus et dimittimus per hec scripta, ita quod omnes redditus, pensiones et obuenciones quascunqve de dictis bonis vel eorum pertinenciis, aut ex ipsorum coloniis prouenientes libere valeat medio tempore pro suis vsibus percipere et leuare. Hoc adiecto, quod domos eorundem prediorum, si que nunc ruinam minantur, debeat reparare, ac alias domos necessarias de nouo construere, quemadmodum pro ipsis prediis fuerit opportunum. Insuper colonos et inquilinos, quos predictus *Gudmundus* in supradictis bonis vel eorum pertinenciis posuerit, ab omnibus laboribus seu laboriciis, pro castris nostris impendendis, liberos dimittimus et exemptos, sed in casu quo laboricia aliqua, vrgente necessitate aliqua, ab ipsis habere velimus, extunc ipsum *Gudmundum* super hoc per nostras speciales literas reque-

re-

remus. Datum in castro nostro *Akersborgh* Anno domini M°CCC°LXX septimo, crastino purificacionis beate virginis, nostro sub secreto.

E. S. Kong Hakons Anordning om Hansestæderne.

HAAGEN mett Gudtz Naade Norigis och Suerigis Koning, Helser etther alle, som thette breff seer eller høfrer. Giøre huer mand vitteligt, at Tyske kiøbmend aff Hensenn haffue dragith till sig mange stycker, som wij och wort Rige haffue hafft stoer skade aff, och sige sig saadane haffue hafft aff wore foreldris naade och preuileger. Nu for then sag, at søesterne, besyndelig Borgermester af Lybeck, Her *Jacob* pleschald haffuer oss till sinde ladit alle the frijheder och preuileger, som the aff wore foreldre hafft haffuer: Huilcken friheder och preuileger wij aff wor syndelig gunst och naade stadfeste, och wille thennum wbrødeligen ath holdis skulle; Men alle andre stycker, som the haffue saa *indtagit ydermere* end theris preuileger formeller, wille *wij jngenledis* stede eller lide; Ther fore haffue wij met wor Raadtz, Bispers, Riders och Suenis samtycke, som her nu hoss oss wore, thenne skick her om giord, och wij then ydermere forbedre wille, nar wortt Rigsens Raad ij Norge flere till hobe kome, effther som wij tha med thennum kunde offuer ens worde. Och skall thenne vor skick saa wbrødelig holdis i wore Kiøpsteder: Biudendis wore Laugmend ath døme thett for loug: Och wor beffallingsmand och byefogeden ath søge ther effther: først ath all then vare, som her falder ij landith, huod heller hand komer till søess eller till landtz, skall føris till torffuit; Men Korn, miell, malt, som till skibs komer vdij helle lester, halff eller pund, tha skall tagis en skeppe aff *huert* och føris till torffuit. Item forbiude wij alt gordkiøb paa *Indlendiske* vare och ath Inted godtz skall ind ij Bye føris, effther soel er nedergangen och jnd till soel gaar op igien. Huo som saa gaardkiøb giører eller indfører nogit godtz om nattetide; Tha skall same godtz were forbroth oss til hande, och huo som enthen seller eller kiøber anderstedis, end paa torffuit; skall bøde oss VIII Ørtuger och XIII marck i breffue brott. Er thet och saa, ath nogith godtz komer, och wor Beffallingsmand eller *fogidt* mistroer ath gaardkiøb er aff giord; Tha biude wij thennum, som sagen till leggis ath werie sig ther fore sielff tredie mett sin eed. Item forbiude wij och

och ath nogen friller eller løsse Koner skulle sellie nogith godtz smott eller stoert, vden thet, som thennum sielff tilhører, och the kunde sande thet mett theris eed sielff tredie. Framdelis forbiude wij och alle vdlendiske kiøpmend ath kiøpslaae nogith paa Landith: vden paa torffuit. Saa forbiude wij och thennum ath brygge sig sielff norst øøl, enthen till theris egit brug eller vdsall; vden kiøbe thet ther, som thet falt er. Item forbiude wij them och høgelig ath kiøbe mere edende vare, end som the behøffue till theris egen kost: och icke heller vdaff Rigith ath føre, och ey heller ath sellie thet her vd till forprang igien. Sameledis forbiude wij them, ath selge nogen tung warningh anderledis end ij hele skippund och halffue, och sild, øøl, miød vdij hele tønder och ey mindre: Item forbiude wij thennum och ath føre nogitt godtz ind ij wort Rige, som andre tillhører, end thennum sielffue, eller thennum, som ij hussene ere. Haffue wij tagith och anamith Torgeth i wor fred och beskermelse: forbiudendis alle ath tage, gribe eller slide fraa nogen mett wold emodth hans willie: vden huer skall kiøbe then andens gods, effther som the kunde baade forenis om. Huilcke som anderledis giørre, skall suare vdsleg sag. Vor thette breff schreffuit ij Oslo torsdagen for Kyndermesse paa andit Aar, worth Rigis Regimentte, Och beseglit wor ij egen Neruerilse Anno MCCCLXXVII.

1378.

S. 52. **Brevet fra de 4 Roeskilde-Borgere til Kong Oluf af 20de Januar, er med Langebeks Haand udskrevet af Originalen paa Pergament.**

Victoriosissimo et gloriosissimo principi ac domino, domino suo carissimo, domino Olauo, dei gratia Danorum, Sclauorum, Gothorumque regi, Magnus Inguari, Magnus Laang, Jacobus Skrædæræ, et *Thomas Huiit*, ciues Roskildenses, Salutem et humile servicium in omnibus promtum et paratum. Magnificentie vestre constare volumus, nos mandatum vestrum ex literis vestris reuerenter, ut decet, recepisse super eo, quod exhibitorem presentium *Ebbonem Jacobi verum procuratorem sororum in monasterio sancte Agnetis Roskildis* nomine et ex parte earundem sororum introducere deberemus in corporalem possessionem bonorum videlicet quarundam terrarum dictarum *Konungshæynæth* et molen-

lendini Hareldsburgh prope Roskildis sitarum ipsis sororibus per literas vestras legaliter adiudicatorum nec non ipsum Ebbonem ex parte earundem sororum introductum defendemus, prout exigunt Leges terre. Vnde dominacioni vestre declaramus, nos predictum mandatum vestrum legaliter esse proseqvutos. In cuius introductionis testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum anno domini M°CCCLXX octauo, quarta feria proxima ante diem beati Vincentii martiris.

S. 53. Kong Olufs Stadfæstelsesbrev angaaende samme Sag, ligeledes udskreven af Originalen.

Olauus Dei gracia Danorum, Slauorum, Guttorumque rex, Omnibus presens scriptum cernentibus, Salutem in perpetuum. Noueritis, quod nos exhibitricibus presentium *sanctimonialibus beate Angnetis Roskildis bona,* videlicet quasdam terras dictas *Kongsheyneth* et molendinum apud *Harelsburg prope Roskildis* sitas, ipsis per dominum *Nicolaum*, episcopum Roskildensem, ac nobiliores ac discretiores terre nostre Selendie ad hoc specialiter deputatos, in placito nostro justiciario legaliter adjudicata et per quatuor literas nostras, nullis literis in contrarium receptis postmodum adiudicata, In quorum etiam corporalem possessionem per quatuor discretos *Ebbo Jæœpson earundem monialium tutor* legitimus, ex parte ipsorum, est legaliter introductus, adjudicamus perpetue possidenda. Huic cause perpetuum silentium imponentes, ac precipientes firmiter, ne quis, cuiuscunqve condicionis aut status existet, se de dictis bonis contra voluntatem predictarum monialium aut earundem veri tutoris aliqualiter intromittat. Datum Roskildis sub sigillo nostro ad causas, Anno Domini Millesimo trecentesimo septuagesimo octauo, crastina die beati Mathie Apostoli. Teste *Nicolao Draghe,* justiciario nostro.

S. 58. Hertuginde Konegundes Stadfæstelsesbrev har Langebek udskreven af Originalen i Geheimearkivet.

Wy *Konegund*, van Godes gnaden Herthoginne tho *Sleswik* unde thio Jutland, enbeden allen den ghenen de dessen bref seen edder horen lesen, Heyl in Gode. Witlik sy dat wy hebben alle user Deghedinghe een dreghen myt der Hochgheborenen Vorstinnen unde Vrowen Wrowen

vor

vor *Margareten*, Koninghinnen tho Norweghen unde tho Sweden alle der Deghedinghe louede unde vorredt unde segghendes, de twischen er und us ghehandelt unde deghedinghet synt, edder de wy ok twischen vs suluen deghedinghet secht edder louet hebben heymeliken edder openbare: Also dat wy der vorbenom. Vorstinnen vor *Margareten* alles louedes, segghendes unde Deghedinghe vordreghen unde orsake laten umbe alle desse stucke, dat wy danken der Hochghebornen Koninghinnen vorbenomet aller ere und alles gudes, dat se vns heft bewiset, unde alle Deghedinghe synt hir mede tho eyneme ganczen ende sproken unde endet. To orkunde desses breues so hebbe wy unse Ingheseghel an dessen bref laten henghen: De gheuen is na Godes boort Dritteynhundert Jaar in deme achte unde seuentheghesten Jare, das sundaghes vor sunte Andreas daghe. Unde dorch meer secherheyt willen unde betuchnisse, so hebbet de Eddelen lude ere Ingheseghele myt us vor dessen bref laten henghen, alse Her *Albrecht* van Ighenhusen, *Jons Nafnæsson*, *Peter Wallekendorp*, *Georgius Jork* unde *Hinrich Krysowe*, tho eyner witlicheyt desser vorscreuen rede.

S. S. Hemming (ikke Henning) Christensons Erklæring leveres her afskrevet med Grams Haand af Originalen i Archivet. Klevenfeld har paa et løst Blad henført dette Document til danske Lovs VI Bog 7de Capitel.

Wytlik sy allen den ghenen de dessen breef seen edder hören lesen, dat ik *Hemming Christerns.* bekenne und betüghe openbare in desser scrift, dat yt wart in eyn recht ghestellet umbe den broke, den ik vorbroken hadde, und my *Hemminghe* vorbenom. dat tho rechteme rechte thovunden wart, und is dat ik myne hand myt rechte vorbroken hadde und hebbe, und dat witlick und openbare is dat welk man den anderen wundet tho Kalundeborch, de heft tho vorn syne hand myt rechte vorbroken. Nach deme male so bekenne ik *Hemmingh* vorbenom. dat my recht gheschen is, und neyn unrecht, und spreke uppe den recht nicht nymmer meer, en wil edder nymant van myner weghene, und danke der Dorchluchteden Vorstynnen und Vrowen, Vrowen *Margareten*, Koninginnen tho Norwegen und tho Sweden, dat se my myne hand wedder gheuen heft, de ik myt rechte vorbroken hadde, und heft my darmede begna-

gnadet dorch myner Vrende bede willen, und hebbe dat ghebeteret na der Hochgheborenen Vorstynnen gnade vorbenom. myt willen und myt Ja, und sculdighe se neynerleye wiis. Vortmer vorbinde ik my dar also myt mynen Erven und myt mynen Vrenden, sunderghen myt Hern *Peter Jonson*, Domheren tho Roskilde, und myt *Gotscalk Hemmingeson* und *Anders Jonson* unde *Ghereke Jonson*, Brodere, und alle de ghene de umbe usen willen doon und laten willen, dat my nymmer uppe desse vorbenom. stucke saken willen, und ok use gnedighen Vrowe Vor *Margareten* Konniginn vorbenom. unde ere Denere dese edder ere Houetlude vordeghedinghen willen, und ere Slote, Lande unde Stede unde nymande de er tho behoret, arghen scolen unde willen myt rade und myt dade, weme ik *Hemming* vorbenom. bekenne, des scolde ik tho rechte beteret hebbe, so hadde ik myne hand myt rechte vorbroken, und danke ik myner gnedighen Vrowe Vor *Margareten* vorbenomeden Koninginne, dat se myne broke na gnaden nomen heft, und late se leddich und loos umbe alle stucke, und ere Denere, und wil se vry holden vor allerley ansprake, de er und eren deneren dar van anstaan mach, und tho scaden kommen mach. Alle desse vorscreuenen stucke und articulos loue ik *Hemming Christernson* vorbenom. und myt my Her *Peter Jonson*, *Gotscalk Henningeson* und *Anders Jonson* und *Ghereke Jonson* vorbenom. tho liben houetluden myt sameder hand in guden truwen, sunder arich, stede und vast tho holdende sunder jengherhande arghelist und hulperede, der Hochgheborenen Vorstinnen Vor *Margareten* Koninginne vorbenomet, unde tho erer hand loue wy *Jons Nafnesson*, *Peter Walkendorpe*, *Georgius Jorke*, *Vicken Dechowen* und *Hinrik Krysowen*, also hir vore screuen is. To orkunde desses breues hebbe wy use Ingheseghele an dessen bref laten henghen de gheuen is na Godes boort Drytteynhundert Jar in deme achte und seuenthigeghesten Jare, an Sunte Thomas Daghe.

S. 61. Erkebisp Nicolaus giver Kjøbmændene i Rønne Tilladelse til at oprette et Gilde der til Guds og Mariæ Ære. Udskreven af et greifswaldsk Diplomatarium.

Nos Nicolaus diuina miseracione Archiepiscopus Lundensis suecie primas et apostolice sedis legatus notum facimus uniuersis presentibus et fu-

futuris, quod cum mercatores, qui villam nostram *Rothna* in *Borndaholm* consueuerunt visitare, quoddam sodalitium seu conniuium in eadem villa constituerant ad honorem Dei et beate Marie Virginis ac omnium exulum piam commemorationem, Nos eorum bone voluntatis affectionem attendentes annuimus et statuimus ipsis in perpetuum, quod pro dicto sodalitio candelas syndonem et alia funeralia habeant in Capella Rothna ibique missas pro fratribus et exulibus quoties necesse habuerint faciant licite celebrari. Item si aliquis dicti sodalitii fuerit qui ibidem tamquam mercator consueuerat visitare in portu ibidem naufragium patitur fratres dicti sodalitii sui possunt sine culpa bona sua secum licite saluare sine nostra aut aduocatorum nostrorum impeditione aliquali: Item de licentia nostra speciali jam admissa possunt dicti fratres emere sibi unum fundum in villa nostra predicta et in ea et domum ynam vel tabernam erigere in qua commoda sua faciant licite pro congregationibus et potationibus fratrum quoties fuerit opportunum. Et illa domus seu Taberna ciuitatis sit penitus libera cum area sua et exempta omnibus tributis, impensis et imposicionibus nobis aut nostris successoribus faciendis. Insuper si aliqua dissensio oritur mutuo inter ipsos fratres aut aliquis frater conuicuum suum verbis injuriosis contumeliose offenderit siue . . . vel innasione manuum violenta, illam discordiam et contumelie iniuriam possunt fratres inter se deponere et amicabiliter concordare sine aliqua emendatione nobis et nostris successoribus facienda. Nos vero ex parte dei et Ecclesie nostre Lundensis premissa omnia et singula admittimus et tenore presentium confirmamus. In quorum omnium testimonium et cautelam sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum et actum Anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo octauo die beatorum Simonis et Jude Apostolorum in castro nostro Hamarensi.

1379.

S. 65. Erik Pilemans Qvittering med Grams Haand efter Originalen.

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Ericus Pileman* salutem in Domino. Tenore præsentium universis notum facio tam præsentibus quam futuris, quod Excellentissima et illustriss. Domina, Dna. *Margareta,* Dei gratia Norwegiæ et Sweciæ Regina, bona sua videlicet Sæby et Syby-

 fang

fang pro centum XV marchis puri michi in pignus posuit et dimisit. Qvas videlicet centum quindecim marchas puri de memorata Domina mea Regina recognosco et fateor veraciter me levasse. Ita quod reddo penitus me contentum: Referens et tenore præsentium pronuncians litteras super inpigneratione eorundem bonorum datas et confectas, ubicumque inveniri poterint, mortuas et cassas, nec ullius vigoris existere vel valoris. Qvapropter memoratam Dnam. meam Reginam et heredes suos, ex parte mei et heredum meorum, pro memorata summa pecuniæ dimitto et facio totaliter liberos et solutos. In cujus quittationis firmiorem evidentiam sigillum meum præsentibus est appensum; una cum sigillis Virorum Nobilium, videlicet Dominorum *Everardi Molteke, Vikkonis Molteke, Johannis Anderson* de Esendrop, Militum, Domini *Nicholai Ruser*, Canonici Roskildensis, *Johannis Rwt, Fynkenowe* et *Hartwici Kryseke*, Armigerorum, præsentibus appositis, in testimonium præmissorum. Datum Holebek anno Domini MCCC *septuagesimo* nono, in profesto beati Thomæ Apostoli gloriosi.

S. 67. Erkebisp Nicolai Testamente, hvoraf Suhm har leveret et udførligt Udtog, afskrev Langebek af Originalen i Antiqvitetsarchivet i Stokholm 1753.

1380.

S. 84. Kong Olufs her omtalte Stadfæstelsesbrev paa hvad der var givet til St. Mariæ Kirke i Oslo.

Olafver med guds naad Noregs, Dana ok Gota kungr, Sender ollum monnum þæim som þætta bref sea æder höyra q. g. ok *sina*, Ver ok Drotzete vaar saaom ok invyrdaligha ifvir lasom værnder *bref* er forfæder varer herrar *Magnus* ok *Hakon* godrar aminningar Noregs ok Swia kungar hafva gefvet gardz bondamun ok þy folke som boor i Audunsgarde er a strond ligger ok til höyrir Capellö varre Mari kirkiu i Oslo, ok þetta vart bref er med fæst, ok af þy at ver vilium þæirra gærd ok *skipan* gærna stadhugha halda þa stadfestom ver med raade ok *samþykt* Drotzeta vars ok flæirra vara godra manna ol þau privilegia ok *frealse* er folket i Auduna garde hefver ader haft af forældræ varra naadom effter þvi som þæirra bref vatta er þætta vart Bref er med fæst, æinkanligha til þes dags

at

at gud gefver os til vara loglìgha ara at koma fulkomligha, firir biodande hvorium manne hvorrar stettar eder tighundar hvor er adernæmfd Privilegia ok frealse at riofva æder riofsmenn til at fa i nokkrom lutt, nema hvor som þet gærer vili sætte vare sanre vblidu, var þætta bref gort i Bærgvin a Botolfs voku eftan, a fyrsto are rikis vars Noregs. Undir varo ok Drotzeta vars Herra *Ogmunda* findz sonar Inciglum.

S. S. Samme Konges Stadfæstelse paa Skomagernes Privilegier i Bergen, afskreven af Langebek efter en Copie i det tydske Cancellies Arkiv.

OLUFF met gudts naade Norgiis, Danmarckis och Gottes Konning, ynnsker alle mannd themmom som thette breff seer eller hører, gudts naade. Wii och wor Draast Her *Onunder Finndssenn* saage och granndgiffueligenn offuerleste itt wor kiere Herre Faders breff Her *Haagenn* met gudts naadhe Norgis och Suergis Koningis gode yhukommelse, och thette wort breff wüd fest er, som hand hagde giffuit *Skomagerne y Bergenn,* och lyder ordt fraa ordt som her effther følger.

"HAAGEN met gudts naade Norgis och Suergis Konning ønsker alle thennom, tom thette breff seer eller hører, gudts naade. Wi wille, ath thet scall witterliigt were, at wii haffue giort saadan skick wid *Skomagerne y Bergenn* y wort wisse Landgilde, och huer tolff moneder tiuge marck ij Norske penninge, som the slaes mett wor willig, Søndagen nest effter midfaste, och y lige maade andre tiuge marck adt Sancti Hansdag. Worder thet och flere end som the nu ere, Tha sculle the och giffue, effthersom tallet rinder till och nu opkommer paa huer mand.

Wij wille oc, at huem som haffuer nogle logelig sager tiill thennom ath kiere, at the tha suare paa wor gaard fore wor ombudtsmand och Lowmand, ock icke anderstedts, dog saa at the suare huer mand loug och rett fore wor ombudtsmand och Lowmand effter som fore staar.

Framdelis haffwe wij giffuit thennom frelse, quit och lediig fore told, schatte, tønngsle her effther, fore wor Søslemand, Ombudtsmand, oc i alle maade, y huor som helst huer er, wdhen thes ene, at wij lade thennom sielffuer serdelis tilsige om noger deell till wore nøttørtighed.

Fuldkomeligen forbindendis huer mand thennom paa forscreffne naader och gunst at hindre ij noger maade, heller thenne wor schick ath

bryde

bryde eller bryde lade. Enad huem som thet giør, falde y wor fuldkommelig wrede och giffue och bøde till oss otte ørtuger och trettem marck ij breffwe brudt."

Nu effther thij wij wille, ath thenne wor Handfesting och Schick stadugt och fuldkommeligenn holdis schall, indtill thess at gud vnder oss at komme tiill wore aar, Tha haffue wij met forscreffne wor Draastes raad och samtøcke stadfest thette samme wor faders breff wid alle syne ord, puncter oc articler, som forscreffuit staar, forscreffne Skomagere ath nyde.

Och haffue wij met forscreffne waar Draastes raad vnt, forscreffne Skomagere skulle muge nydhe thesse wore naadher, offuer thennom, som the aff wor fader haffde, indtiill gud vnder oss at komme tiill wore Aar.

Først at the skulle mue brøgge seg selffuer øll, thennom sielffuer tiill at dricke oc icke vdselge.

Item at the schulle mue kiøbe seg selffuer saa meget Korn och Klede y *Bergen*, som the wiid tørffue tiill theris føde, och thennom sielffuer tiill kleder, dog icke ath vdselge.

Item ath the schulle mue selge theris goedts vdi Bergenn friitt och vbehindret.

Serdelis wille wij, ath the schulle were frii och quit fore thet bygeld, som wor foget haffuer kreffuet aff thennom, siiden wor fader affgick, gud hans siell haffue, och the ey vdgaffue fra thend tiid the finge forneffnde wor faders breff, som thette wort breff er widfest.

Fremdelis haffue wij ynth thennom at kiøbe seg kaast till theris føde y bye och i herret, huor som the ey kunde fange thet falt paa torgett.

Item schulle the selge theres skoe och gierninger fore penninge och wor mynth, och huor som the icke kunde faa wort myntt eller andhre penninghe, tha schulle the mue friit tage andhre ware, dog wor myntt och penninge vforagtet.

Thij forbiude wij huer mand forscreffne Skomager vdi moed thisse wor faders och wore naader och breffue ath hindre heller *vdi noger* maade ath vforrette vnnder wort hyldest och naade. Och er thette breff giort vdi *Trandhiem* vnder wort och wor Draastis Indsegell, Othensdagen nest effther Sancti Oluffs dag, ij thet første wort Riigis Norgis aar.

S. 87. Henning Putbusch's Kjendelse i Sagen imellem Christiern Frellufsen og Jacob Jensen.

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Heninghus* de *Pudbusk*, miles, et Regni Daciæ Dapifer, Salutem in Domino. Noverint universi, quod sub anno Domini MCCCLXXX proximo sabbato post ascensionem Domini, constitutus coram nobis ac aliis regni Daciæ potioribus vir discretus *Christiernus Frellufsen,* in Sielandia juxta Schyghesnæs, pro discordiis inter eundem *Christiernum* ex una parte, et quendam *Jacobum Jensson* ex altera parte motis, coram nobis discutiendis, sicuti legaliter, ex consensu illustris Dominæ, Dominæ *Margaretæ*, Norvegiæ et Sweciæ Reginæ, et aliorum potiorum Regni Daciæ, per literas nostras fuerunt citati, in eodem die pro hominibus insecuratis juri ad comparendum, prædictus vero Christiernus comparuit, et *Jacobus Jensson* minime comparuit, nec comparere audebat ad sæpedicti Christierni querelas respondendum. Igitur antedictum *Christiernum*, secundum informationem plurimorum discretorum virorum fide dignorum justum in hac causa judicavimus, et judicamus per præsentes; nisi idem *Jacobus Jensson* uberioribus et melioribus rationibus et documentis supervenerit in futurum, quod nequiuerit comparere. Datum anno, die et loco ut supra. In testimonium præmissorum sigillum nostrum præsentibus duximus appendendum.

S. 89-90. Foreningen om Landefreden i Skaane, afskreven ved Langebek af den lundske Membran. Den har til Rubrik: *Obligacio Nobilium Scanie super defensione ecclesie Lundensis et totius cleri ejusdem.*

Omnibus presens scriptum cernentibus *Magnus,* Dei gracia archiepiscopus Lundensis, Suecie primas et apostolice sedis legatus, *Two Galen,* prefectus Scanie, *Holmgerus Gregorii*, *Andreas Jacobi*, *Ludewicus Andree*, *Jacobus Mus*, *Johannes Cristerni*, *Esgerus Brok*, et *Johannes Pauli*, armigeri, salutem in domino sempiternam. Notum facimus vniuersis, quod in verbo veritatis et sub bona fide nostra promittimus et astringimus nos firmiter in hiis scriptis ad seruandum et tenendum ab hac hora in antea firmam pacem, wlgariter dictam *Landfrith*, inuiolabiliter absque dolo, et ad defendendum archiepiscopum, sanctam ecclesiam Lundensem ac ceteras ecclesias, monasteria, totum clerum et eorum familiam nec

nec non milites ac militares, armigeros, mercatores, bundones et rusticos ac communitatem Diocesis Lundensis in jure suo ac libertatibus suis, toto posse, nulli in hoc parcendo, propter consanguinitatem, fauorem seu amiciciam cuiuscunque. In quorum testimonium et cautelam firmiorem sigilla nostra presentibus duximus apponenda. Datum Lundis anno domini MCCCLXXX profesto beati Martini episcopi et confessoris. Et nos *Stigotus Petri*, *Olauus Zermin*, *Stigotus Akonis*, *Andreas Dauidson*, *Nicolaus Hak*, *Laurencius Iacobson*, *Absalon Karlson*, *Haquinus Thorthson*, *Turo Tostæson*, *Philippus Akæson*, *Trugotus Tuwæson*, *Iohannes Plogpenning*, *Iohannes Astridson*, *Nicolaus Astridson*, *Eskillus Magnusson*, *Tucho Tulæson*, *Iohannes Strangeson*, *Iohannes Niclæson*, *Henricus Barsebek*, *Cristernus Daa*, *Iacobus Dwe*, *Petrus Falk*, *Ketillus Ionson*, *Kæl*, *Trugotus Has* junior, *Kanutus Niclesson*, *Iacobus Olafson*, *Trugotus Mæs*, *Iohanes Ionson*, *Iohannes Bok*, *Petrus Laxman*, *Eskillus Brauthe*, *Wernikinus Konrathson*, *Mathias Saxtorp*, *Iohannes Holgerson*, *Holmgerus Ienson* et *Tuwo Petherson*, armigeri, in veritate et sub bona nostra fide omnia et singula premissa, quantum in nobis est, promittimus inuiolabiliter obseruare, sigilla nostra in testimonium apponentes. Item nos *Torbernus Petherson* miles et *Nicolaus Iönson Spaldener*.

1 3 8 1.

S. 94. Kong Olufs Stadfæstelse af Mariæ Kirkes Privilegier i Oslo, med Lagmandens Vidisse.

Ollum monnum þeim sæm þetta bref sea æder höyra Senda *þorbiorn Asgrimsson*, logman i Oslo. *Nisse Biornsson* ok *Aslakar Gudmundsson*, Raadmen i sama stad, q. g. ok sina, kunnikt gerande at meer saghom ok invyrdalighar ifver lasom Bref vars vyrdoligs herra, Herra Olafs med guds naad Noregs, Dana ok Gota konongs vndir hans ok herra *Ogmunda Findzsonars* Drotzeta hans hæilum ok vskaddum inciglum Swa vattande ord fra orde sæm her segir.

Olafver med gudz naad Noregs, Dana ok Gota kungr sendir ollum monnom þeim sæm þætta Bref sea æder höyra q. g. ok sina, Ver ok Drotzete vaar hin kæraste Herra *Ogmunda Findsson* saghom ok invyrdaligha

ligha ifvirlasom bref hæiderlegs höfdingia fadur fadur vars hins kærasta herra *Magnusar* konongs er vattar um frealse ok stadfesto privilegiorum er modorfader hans godrar aminningar *Hakon* konongr hafde gefvet Capello sinne Marikirkiu i Oslo profastenom ok adrum hennar þenestamonnom ok han fadurfader vaar adernemfdar Herra *Magnus* konongr ok gefvet ok stadfest hafvir ok þetta vaart bref er medfest þy stadfestom ver med rade ok samþykt adernemfds Drotzeta vaars adernemfde Capello varre Marikirkiu profastenom ok adrum hennar þenestamonnum oll þau privilegia ok frealse syslur iarder garda ok tuftir æinkanligher leidangren ok syslun aa follo meder ollum kunglighum rett eftir þy som sialf Brefven þer um gord vatta vm berghæims herad um læidanger af skoghæimsherade vm öyna hælghu, a hæidmarkenne ok vm skomakaragarden her i Oslo, ok alt annat i minræ lut ok mæirra er forfæder varer konungenne i Noreghe hafva vnt ok væit optnemfde marikirkiu i Oslo, profastenum þer samastads ok adrum henner þenestamonnum i ollum þæim græinum ok articulis sæm brefven siælf vatta vm sik; fulkomlegha firirbiudande hvorium monne i hvoriar stet eder tighunder sæm hvor er adernemfd privilegia ok frialse syslur iærder garder ok tuftir at hindra eder ynada firir optnemfde Capello vare Marikirkiu profastenom eder adrum henner þenestomannom i nokrom lut a mote þæim brefvom sæm adernemfdir forfæder varer konungenne i Norghe hafva þer um utgefvet eder ok a mot þesso stadfestobrefve som ver vilium at kirkian profasten ok adrer henner þenestomen skulu fuldkomligha niotande værda æinkanligha til þes dags er ver komom til vare logligha ara. Var þetta bref gort i Oslo a þorsdaghen nesta eftir Agatomesso a fyrsto are rikis vars Norigs, vndir varo ok Drotzeta vars insiglum. Herra *Henrik Henrikson*, Profastar at Marikirkiu i Oslo, Canceller, var insiglads med varo incigli. Til sanynde herom settom meer vaar incigli firir þetta transcriptum er gort var i Oslo, Hwitu sunnun æsthan a fiorda are rikis vars vyrdoligs herra Herra *Olafs* med guds naad Noregs, Dana ok Gota konongs.

S. 95. Dagtingning imellem Kong Albret og Indbyggerne i Skaane, efter Originalen med Grams Haand.

Witterlikit se thet allom manuom, ther nu æræ ellæ æpterkomæ, at aret æpter Gudz byrdh Millesimo CCCLXXX oc a försto areno then Sunda-

daghen i Fastone, som kallæs Dominica Passionis, war thenne Dagthingæn bigrepen, fuldraghin oc wissath mellom Höghboren oc Weldoghæn Förstæ Herræ Konung *Albrecht* i Swerike ok hans ganzkæ menæ Rike, oc Rikesins Inboande Mæn therræ Thyænaræ oc Hyelparæ the inrikis æræ, meth allom therom Husom oc Landom, ther han, hans Mæn, ellæ hyellparæ inne hafwæ ellæ til hans hand haldas, hwar thee hælst æræ östen Ørasund, a enæ sidho, oc Werdoghom Herræ oc Fadher meth Gudh Ærkebiscop *Magnus* i Lund, Herræ *Tuuæ Galen*, Gyælkær, oc Herræ *Holmgar Gregorson*, Riddare, *Thorkil Niclisson* oc *Axel Kætilsson*, Swenæ, oc menlikæ ganzkæ Landit i Skane alt thet östæn Ørasund ær, oc thes inboande Mæn, theræ thyænare oc hyalparæ the ther inlændis æræ, a andræ sidhonæ, i swadanne Mato som hær æpter sigx: Först skal thet mellom Riket i Swerike oc menlikæ ganzkæ Landit i Skane oc alt thet östæn Ørasund ær een ganzkær Fridher oc Felogbet *sta oc blifwæ* fra Midhfasto Sundagh nu war oc til *Midhfasto Sundagh* ther nw næst hær æpter komber, then Daghen allæn wt fastær, stadhugher, oc vbrutlikær vtæn alt arght. Ther næst thaa thettæ for^de Aar wtgangit ær, scal thæt staa mellom thet forscrefnæ Riket i Swerike oc Landscapit i Skaane, oc alt thet östen Ørasund ær, i three Manathæ foroordh i samæ fridh, som for sakt ær, vtæn alt arght; Thoo swa, innæn for^de Aars dagh oc timæ scall ængin ællæ ma the samw three Manadhæ Forordh opsighiæ. Hwa thom ellæ opæ hwilkæ sidho the wiliæ thee Forordh sidhæn opsighiæ, the scalæ thet mæth myndwgh bwth oc open bref witerlikæ opsighiæ, thee af Skane in opa Kalmarnæ Hws, oc thee af Swerike in opa *Lindholm* oa Thurestorpsöö, oc the Budh som thæssin breff föræ *sculo felogh* waræ opa badhæ sidhor. Framdelis ær thet swæ daghthingat oc lofwat a bathæ sidhor, at allæ the Fridsbrytaræ, Röwaræ oc Vgerningismæn, ther sighiæ i ængin fridh willæ waræ, oc ængin man til Herræ hafwæ wtæn sich syelfwæn for seadhæ oc for fromæ sta, thöm scal ængin man hwaræ i Swerike ellæ i Skane ther i thenna fridh bigrepen ær, *haldæ* ællæ hæynæ, ællæ i nokra mato fordhæ, ællæ fordagthingæ, vtæn hwa thöm meth Gudz hyelp at winne, hindræ ællæ gripa kan, han scal thöm til rettæ sættiæ, oc ofwer thöm rettæ lata, som ofwer rettæ Fridhbrytara. Kunno oc thee Fridhbrytaræ ellæ thyænistolöse Mæn nokan Man innan thennæ dagh

oc

oc fridh fangæ oc fa, han scal thöm enchte fængilse holda oc eygh plichtugher waræ, vtan scal thet fængilse meth æræ, Likæ oc Ræt ganzlikæ löös wæræ. Hwilkin Höwisman ælla annat man, hwa han hælst ær, thöm fridhbrutaræ holder ællæ heghnær, ælla i nokræ mato bihelpeliken ær, ælla meth wiliæ oc wit stædher thöm oc thol af siin Lææn ælla atær i siin Lææn, then ella thöm, scal man forfylghia meth sama Rææt, som thee Fridhbrytaræ, hwar han ælla thee a fæste ella i Gard sitia, ælla hwar thee hælst kunno wara, som thet göra, oc hwem the ther scadhen hafwæ taket, oc thee Hönismæn a the sidhona som scathæn ær schedher, af the andra tilsighia oc til hialp mana, tha scula thee thöm genæst meth macht oc hyalp, vtan alt arght bihælpelikæ wara, the fridhbrytaræ oc swa the andra som the fridhbrytaræ haldæ ællæ heghnæ forfylghiæ oc ræt af thöm mana, hwar thee helden a Hws, Köpstadh ællæ Land sitia. Ware thet oc swa, at thöm som fridhen brutit hafthe, nokar æpter fylgde a fluctoghom foot, a hwilko sidho thee hælst ware, tha ma han felugher æpterfylghiæ, til thee næsto husen oc hælp bethæs af then Höwitzman a Husit ær, ælla androm godhom mannom ther nææ r, oc thee sculo hanom helpelikæ waræ, som fridhæbrytaranum æpterfylghiæ, vm han kan eygh forhindræ, oc vm the som tholike fridhbrytaræ swa hastelikæ æpterfylghiæ, taka tha i thet frii mat ælla fodhor, ther scal ængin fridh mz waræ brutin a nokræ sidho. Kunne thet oc swa henda, at nokor af the fridhbrytaræ ella thyænistolöse Mæn ælla hwa the hælst waro innan thenna fridhen oc daghen nokars mans Hws ælla fæste sluckten ælla meth nokræ handæ forrædhelse ælla vrææt afthrenghden ælla afwunnen, thee hws ælla Fæstæ skal ængin thn i thenne fridh begrepen ær, til sik köpa, ælla meth nokre andre dagthinga ælla fund sic anama, ælla moot thom fordaghtingæ, ther thet i thesse mata ær frakomit. Hwa thet gör, a hwilkæ sidho thet skeer, tha sculo the af badhen Hærskapen meth macht oc godhom wiliæ, vtæn alt arght thöm bihelpelikæ waræ atz til thet Husit ella Fæstit som thet swa wardher afwnnit, oc thet tha innehafthe. Oc hwem han ther husit swa wardher afsliket ælla afwnnit, til sik bebodher ælla bidhiæ kan, tha skal han skipæ thöm, som hanom til help koma, mat oc fodhor, thee stund han thöm widhertorf. Item ware thet swa, at nokær man nokræ Gerning gyorthe a annar i eno Hærskapæ ther inbyrdhes ænti-

tigiæ meth Fængilse, Roof, Brand, Waldtakt ælla Draap, meth forakt oc vtan bradhan skilnath, ælla hwat gærning han hælzt gyordhæ, ther moot æra oc moot thennæ fridh ware, wilde han tha i thet andræ Hærskap ridha, oc ther hylle ælla sik til thiænistæ komæ, tha scal then man ther af ængom fordaghthingadher wardhæ fore the Gerning ælla brwt, vtan scal til Rætta sættias, oc sin Ræt for sin brwt sta, som han forskyldat hafwer. Wordhe oc nokær swa fangen af tholikom Mannom swa inbyrdhes i thessom fridh, tha scal han thom enchte fængilse plichtogher wara, oc thet thom enchte haldæ som för ær sakt. Item mughu Klerkæ, Bönder oc Köpmæn i thessom Fridh oc Dagh feloghe hwar til then annan fara a badha sidhor, fore therræ Gagna oc rættæ Æranda skuld, oc hwat the föra hwar til annan, thet skal wara oc fara feloght wtan alt arght. Wiliæ Riddara oc Swena ælla Hofmæn ridhæ nokor til annan i thennæ Fridh, tha sculde the leghdho ælla förara bedhas oc hafwa af næstom Höuitzmannom oc næstom Husom engin Feloghe ælla thee makt hafue nokra af thessi Fridhbrytara ælla thiænistolöse Mæn, vtan meth swa Forordh, at han scal sta til rætta for sin brwt, vm Kæræ ower hannom komber, oc æpter thy hans brwt finnæs. Hwilken thennæ Fridhen bryter i alla mato som for ær sakt, ther scal ængin man lösn fore takæ, vtan scal lifwat mista, æpter thy hans brwt finnas, oc een Riddarlik Ræt tilsigher, oc waar eghin Wilkor a batha sidhor. Ware hær nokar thn Articul ther eygh ware openbar oc fulkomlikæ wtthrykter, tha scal man han tho forstanda til Fridzsins Styrkilse oc bywarilse, oc thöm til mere nefst som Fridhen brytæ. Alla thennæ forskrifnæ Articul oe hwar therræ særdelis vm sich lofwom wi som hær æpter næfnæs, a ganzka Rikesins weghna i Swerike oc aldra therra som ther i boo, oc aldra therra som ther hald hafwa, swasom *Boo Jonsson*, Drotzate i Swerike, *Steen Bendicson*, Marsk, *Eric Karlson*, *Porse Geet*, Riddaræ, *Hlmict Köninxmark*, *Gerd Snakenborgh*, oc *Arend Karow*, Swenæ, oc lofwom thet alle forscrefnæ meth sampnathæ hand til thes for^{de} Hedherlikæ Fadher oc Herra Ærkebiscops *Magnusæ* hand i Lund, oc ganzka Lanzins wegnæ i Skanöö oc östan Ørasunde ther i boo, troa hand, thessom Ærlikom oc Welbornom Mannom Herra *Tuuæ Galen*, Gælkaræ i Skane, Herra *Holmger Gregwrsson*, oc Herra *Peter Niclisson*, Riddarom, *Thorkil*

Ni–

Niclisson, *Axel Kætilsson*, *Thrwghot Has*, *Jacob Axelsson* oc *Peter Mwnk*, Swenom, fasta oc vbrutlikæ halda, vtan alla arghælist i alla mato, som för ær sakt. Til alla thesse forskrifnæ Articla höghre bewaringh æra waar Insighle hær fore kommin. Datum et Actum Skænynge anno et die prænotatis.

Framlethis ær thet saa bigrepit Aar, Dagh, oc stadh, som for ær scrifuit, at Höghboren Förstæ Konung *Albricht* oc the godhæ Mæn i Swerikæ mughæ waræ Hertogh *Henrich* och Hertoghæ *Magnus*, ælla androm theræ Winom bihulpnæ, til theræ Orlogh in op a Danmark westan Ørasund, om the wiliæ, oc the godho Mæn i Scane, Halland oc Östan Ørasund mugho wara therræ Herra Konung *Olaf* bihulpne til sit Orlogh op a alla Land, ther hanom bihof ær, vtan Swerike, oc vtæn thessom Landom i thennæ fridh bygrepin æræ, vforsumathæ a badha sidhor, meth thy at thet staar i fridh oc dagh mellom Rikit i Swerike oc Landit i Scanö oc alt thet östan Orasund ær. Oc then fridh oc Dagh skal æ stadhugher blifwæ, som han begrepin ær, oc för ær skrifuit. Oc fore thennæ samæ Articul lofwom wi alle forskrifne i alla mato, som fore allæ thee andra Articlæ för ær skrifnæ.

S. 100. Andreas Pætersſons Teſtamente, afſtreven med Grams Haand.

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Andreas Pæthersson*, Proconsul villæ Malmöghe, salutem in Domino sempiternam. Constare volo universis, præsentibus et futuris, me sano corpore et incolumi, ex meræ dilectionis vinculo, conjugi meæ perdilectæ Ingerdi Jönissædotær, pro sua benevolentia, quam michi studiose porrexerat, curiam meam, in qua personaliter pronunc resideo, cum domibus, structuris, cellariis, fundis, terris, spatiis, cum omnibus ejusdem curiæ attinentiis, una cum tota substantia mea, vz. sartagine, doliis, omnibus instrumentis braxatoriis, cum omnibus et *singulis utensilibus*, dictis *Bohauer*, omnibusque et singulis aliis rebus meis in eadem curia mea manentibus, nullis penitus exceptis quibuscunque nominibus censeantur, absque aliqua alia divisione inter heredes meos et ipsam Ingerdem conjugem meam post obitum meum postmodum faciendа, ob suorum exigentiam meritorum specialiter condonasse et tenore præsentium ad manus assignasse, et scotasse, jure perpetuo posi-

sidenda. Obligo me et meos ad appropriandum, deliberandum et disbrigandum prædictæ Ingerdi Jönissædater conjugi meæ prædictam curiam cum omnibus suis pertinentiis, ut premissa sunt, omnibusque rebus aliis in eadem curia existentibus, absqve omni diminutione, ab impetitione et allocutione præsentium et futurorum quorumcunque. In cujus donationis, assignationis et scotationis testimonium et evidentiam firmiorem sigillum meum, una cum sigillis virorum discretorum vz. *Alberti Niclæsson, Henningi Pætherson, Jacobi Andersson* et *Petri Tuuæson*, meorum convillanorum dilectorum, præsentibus est appensum. Datum Anno Domini MCCCLXXX primo. Vigilia natiuitatis B. Johannis Baptistæ.

1382.

S. 105. Landsdommer Johan Truwelssons Attest skreven med Grams Haand.

Universis præsentium notitiam habituris *Johannes Thruwelsson*, Rector placiti generalis terræ Syelandiæ, *Jacobus Olafson* et *Johannes Rwt*, Milites, *Matheus Tha, Petrus Kraagh, Hemmingus Jenson* et *Hinricus Skyttæ*, Armigeri, in Domino salutem. Noueritis, quod sub Anno Dni. Millesimo, trecentesimo, octogesimo secundo, feria quarta proxima post diem omnium sanctorum, in placito nostro generali, propter hoc specialiter constitutus Venerabilis Vir, Magister *Petrus Lykkæ*, Canonicus Roskildensis, tres litteras apertas, sigillo Principis serenissimæ ac Dominæ, Dnæ. *Margaretæ*, Dei gratia Norwegiæ et Sweciæ Reginæ, sigillatas, super impigneratione provinciæ Odzhæræth, Dno. Episcopo Roskildensi pro octingentis marcis argenti, per memoratam Principem et Dominam facta, sonantes, produxit, asserens memoratam Dominam Reginam ipsam provinciam Odzhæræth ab ipso Domino Roskildensi legaliter pro octingentis marcis argenti redemisse. Et surgens in medio Dns. *Jacobus Olafson*, præscriptus, voce viva protestabatur, se legali redemptioni ejusdem provinciæ Odzhæræth ab ipso Dno. Episcopo Roskildensi pro dictis octingentis marcis argenti interfuisse. Ceterum litera quittationis *Hinrici Wardenbergh* et *Paskedach* super Castro *Abrumstorp* et provincia Hornshæreth ipsis per sæpedictam Dnam. Reginam pro quadringentis marcis argenti impigneratis, per præscriptum Mgrm. *Petrum* ibidem legebatur. Et ipse *Hinricus Wardenberg*, tunc præsens, tenori ejusdem

quit-

quittationis libere consentiit, recognoscens sibi et ipsi *Paskedach* præscripto pro memoratis quadringentis marcis argenti per sæpescriptam Dominam Reginam fore plenarie satisfactum. In horum omnium evidentiam firmiorem sigilla nostra præsentibus sunt appensa. Datum anno, die et loco, quibus supra.

S. 107. Hansestæderne's plattydske Brev til Dronningen har Langebek udskreven af *Recessus Hansæ* paa Pergament.

AN DE KONYNGYNNE VAN NORVEGEN VND DES RIKES RADE VAN DENEMARKEN.

Na der gruthe. Leue genedighe vruwe, also gy vormiddest juwen genaden wol weten, dat wy an tyden de geleden sint vele vnd vaken daghe gheholden hebben beyde in Schone vnd to Nycopinghe vmme den groten drapliken schaden de vns vnd dem Kopmanne an vortiden schen ijs vnd noch alle daghe schut van den inwonern des rikes tho Denemarken vte dem ryke vnd wedder in dat ryke van den Sloten des suluen rykes wedder vp de Slote, vnd weren des wol begerende dar vns dar vmme redelik bescheet vnd wedderlegginghe wederuaren hadde des vns vnd den menen Kopmanne ny beschen en kunde vnd noch nicht beschen ijs des was dar wol enes daghes geramet vp sunte Michelis negest geleden to dem Sunde vmme dat sulue to holdende, dar wy menliken vorgaddert weren vnd hadden vns des wol vormodet dat gy scholden dar by gekomen hebben des nicht geschen ijs vnd vns ok van juwer wegene also dane antworde gekomen ys dar vns an genoget alse vmme den schaden dar vmme tho ener bequemen voruolginge, so hebbe wy menlyken enes andern daghes geramet to vor holdende to Lubek veyrteyn daghe na paschen ost yd juwen genaen bequeme sy to den suluen daghe to komende edder vns juwe vulmechtighe boden to sendende vns vmme den vorscreuene schaden en redelik antword to seggende vnd voghet dat also vns vmme der suluen sake willen vorder neynerleye manynge eder claghe not en sy vnd begern juwe genedighe antworde vns by dessen suluen vnsen boden weder tho scryuende.

S. 112. Det hamborgske Domcapitels Skrivelse om Tolden har Langebek begyndt at udskrive af Originalen i Gehejmearkivet. Da den saakaldte Gründtliche u. s. w.

u. s. w. Remonstration, som er trykt i Kjøbenhavn 1642, og hvori dette Document er aftrykt, ikke er pagineret, kan ikke henvises til Sidetal. Det staaer blandt Bilagerne i Arket C, og er Littera J. Da Langebek med sin Afskrift ikke har faaet mere copieret end omtrent to Trediedele, er Resten udskreven af den trykte Bog.

Wy *Werner* eyn Deken, vnde dat mene Capyttel der Kerken tu *Hamborgh*, bekennet vnde betughet in dessem breue, dat wy van gnade weghen *vnser Heren van Holsten vnde van Schowenborgh*, vnde nyght van reghtes weghen, ghesat hadden vp de tollenbude tu *Hamborgh* enen medesamler des Tollen dem wy van dem vnsen synes denestes beloneden, vnde nu hebbet vnse vorsproken heren vns de gnade gheuen, also dat ere Tolnere, de se dar vp settet, moghen enen bedderven truwen man kesen by vnsen rade de nütte sy tu eneme medesamlere des Tollen, dar wy vnse ghulde inne hebbet, vnde de der Heren Tolneren bequeme sy, vnde eyndrafstyghen myt en leue, vnde deme schole wy vnde wyllet lonen van dem vnsen vnde nyght van vnser Heren tollen. Vnde de medesamler de aldus ghekoren wert, schal dar nyght lenk wesen alz vnse Heren vorscreuen wyllen, vnde wan vnse vorscreuene Heren tu samende edder en by syk allenen desse vorscreuene gnade vp segghet sulnen edder by boden edder by breuen, so schal vp der tollenbude tu Hamborgh neen medesammeler lenk wesen van vnser weghen, vnde vnser vorscreuene Heren Tolnere scholen blyuen by erer vrygheyt vnde reghtecheyt, de se aldus langhe van der Heren weghen van dem lande hat hebben und noch hebben, wenthe wie, alz vorschreuen iss, dessen medesamler des vorschreuen Tollen vp der Tollen vnd hebben van gnade wegen, vnnd nicht von Rechte, vnd desulve Medesamler schal vnser Heren Rechten mede geuen vnd anders neen, dar schöllen vnser Heren Tolner ehn den Stempel inantworten vnd dat schal wesen sunder der Hern Tolner Schaden. Tho mehrer Betuchnissen all desser verschrevener Stücke hebbe wie vnsers Capitels Ingesegele gehenget vor dissen Breff de geuen vnd schreuen iss zu Hamborg in vnserm Capittelhus Na Gottes Bordt Dorteinhundert Jahr vnd in dem twe vnd achtigesten Jahr in dem Auende des Hilligen Heren St. Joans Baptiste.

§. 113. Den tronhjemske Erkebisps Overladelse af Brøndbyvester til Dronning Margrete, udskreven af Langebek efter Originalen i Arkivet.

Universis præsentium notitiam habituris *Nicolaus,* Dei et Apostolicæ sedis gratia *Archiepiscopus Nydrosiensis,* in Domino salutem. Noverint universi, Nos Principi ac Dominæ Serenissimæ, Dominæ *Margaretæ,* eadem gratia Norwegiæ et Sweciæ Reginæ, bona infrascripta, videlicet *villam Brunby wæstræ, Ryngebeks Leyæ* et *molendinum Wæthlægarths,* nobis ad dies nostros per apertas literas Potentis et Magnifici Principis et Domini nostri, Domini *Olaui,* Dei gratia Danorum, Noricorum, Swenorum, Sclauorum, Gotorumque Regis, pro nostris usibus, libere ordinanda dimissæ, virtute præsentium litterarum pro usibus et voluntate suis regulanda libere resignasse, cum omni jure, quod nobis in eisdem bonis competit, una cum litteris apertis memorati Dni. nostri Regis, nobis super præfatis bonis datis et confectis. In cuius rei euidentiam sigillum nostrum, una cum sigillis virorum nobilium, videlicet Domini *Johannis Rwt,* militis, et *Petri Jacobson,* dicti *Finkenoghe,* nostri germani perdilecti, duximus apponendum. Datum anno Domini Millesimo trecentesimo octogesimo secundo, sabbato ante diem B. Martini Episcopi.

1383.

§. 122. Statuterne som Erkebiskop Magnus udstædte paa Mødet i Malmø 1383, udskrevne af Langebek af Ribe Stifts Arkiv.

Magnus, divina miseratione *Archiepiscopus Lundensis,* Seciæ Primas et Apostolicæ sedis Legatus, Venerabilibus fratribus Dominis Ripensi, Wibergensi, Arusiensi, Roskildensi, Burglanensi, Ottoniensi, Revaliensi et Slesvicensi Ecclesiarum eadem miseratione Episcopis suis Suffraganeis, nec non universis et singulis, Prælaturas, Personatus Amministrationes et officia habentibus, ac toti Clero suarum civitatum et Dyocesium per suam Provinciam Lundensem constitutis, salutem in Domino. Sacro Nos cum prenominatis fratribus et Coëpiscopis nostris presidentes Concilio, omnibus, que pro libertate et emunitate Ecclesiastica, ecclesiasticarumque personarum tam sacris canonibus, quam felicis memoriæ Dominis *Petro,* et aliis sancte Sedis Archiepiscopis, nostris predecessoribus in eorum pro-

 vin-

vincialibus conciliis sunt statuta, in suo robore permansuris preter alia, que in ipso sacro concilio statuimus, quia in quibusdam locis nostre Lundensis provincie, ut accepimus, nimis excrevit temeritas et presumptio tam Clericorum quam Laicorum ad proferendum in scriptis quasdam excommunicationis sententias processimus in hac forma: Nos *Magnus* divina miseratione Archiepiscopus Lundensis, Svecie primas et apostolice sedis Legatus, sacri huius approbatione Concilii ex auctoritate Dei Patris omnipotentis, et Apostolorum ejus Petri et Pauli, et beate Marie Virginis, hac autoritate, et mandato sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri Domini Urbani divina miseratione Pape sexti nobis specialiter commissa, excommunicamus omnes et singulos, qui Episcopos capiunt et insequuntur. Etiam illos, qui Ecclesias causa lucri vel favoris alicujus aut quacunque alia de causa suo jure malitiose privare presumunt. Etiam illos, qui sacerdotes vel Clericos aut eorum familiam captivant, insequuntur, taliant vel injuste aggravant, vel bona sacerdotum seu Clericorum decedentium injuste rapiant et sibi inbursant. Etiam illos, qui homines in Ecclesiis vel cimiteriis capiunt, vulnerant vel occidunt, seu per subtractionem alimentorum exire compellunt, et quando ab eis extrahunt violenter. Etiam illos, qui in Ecclesias et turres Ecclesiarum vel alia sacra loca incastellant, et munitiones et fortalicia inde faciunt. Etiam illos, qui per minas vel cruciatus corporis compellunt aliquos se excusare vel quittare pro dampnis vel injuriis, episcopis, ecclesiis, sacerdotibus, Clericis vel eorum familiis illatis. Item excommunicamus Clericos scienter divina celebrantes presentibus huiusmodi malefactoribus, quos etiam sic celebrantes irregulares esse declaramus per presentes. Item illos excommunicamus, qui huiusmodi malefactoribus consilium, auxilium, vel consensum in suis malefactis amministrent. Preterea excommunicamus illos, qui Ecclesias incendunt et effringunt, aut libertates per malitiam infringere vel perturbare contendunt, et omnes illos, qui res ecclesiasticas vel bona Ecclesiarium violenter et malitiose rapiunt et invadunt, nec non et illos, qui eadem fieri faciunt vel mandant aut procurent, nec aliquis eorum, nisi per Episcopum eorum Dyocesanum exhibita prius satisfactione competenti super dampnis et injuriis ab hac sententia posset absolvi. Etiam illos, qui cemiteria violant vel violari demandant. Preterea excommunicamus Pres-

bi-

biteros publice vel in domo propria vel aliena habentes easque foventes. Preterea spoliatores stratarum ac raptores alios, qui transeuntes per vias aut stratas publicas, viduas, pupillos, et personas alias eorum bonis vi spoliant, piratas quoque et naufragorum spoliatores volentes de cetero coherceri preter penas, quas eis sacratissime leges imponunt, tali volumus nostro feriente gladio pena multari, ut tam ipsi quam receptantes eos scienter, et dantes eis auxilium vel favorem, ipso facto node sint anathematis innodati. Adjicimus etiam quod nullus de cetero, qui cum advocatis ecclesiarum vel earum castra aut munitiones habentibus gverras habebit vel inimicitias, bona Ecclesiarum, quibus advocati, defensores, seu prouisores existunt, pretextu guerre, quam habet, cum eis subripiat, aut villas vel bona earum seu loca incendio vel hostilitate devastet, aut homines earum bonis spoliet eorum, et qui contra fecerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, nec absolvi valeant, nisi quod deliqverant, sufficienter emendent; personas quoque omnes, quacumque dignitate et status preeminentia prefulgentes, universitates civitatum, locorum, ac consules eorundem, qui ut nullus conqueratur coram judice ecclesiastico prohibent, ac statuta condunt contra clerum seu Clericos et Ecclesiasticam libertatem, hoc edicto perpetuo tali pena volumus puniri, videlicet quod persone talia de cetero committentes, modo quolibet excommunicationis et universales interdicti subeant sententias ipso facto. Adiicimus etiam statuentes, quod presens sententia *in hoc sacro Concilio Malmöghö celebrato* lata una cum aliis in eodem concilio statutis, singulis synodalibus statutis Episcoporum et specialiter in cena Domini summis solempnitatibus, diebus dominicis et festivitatibus publicetur, et vulgariter exponatur, unde nobis omnibus et singulis sub rescriptis, quibus he nostre litere diriguntur, videlicet Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanis, Archidiaconis, ecclesiarum curatis, ceterisque Clericis aliis per nostram Lundensem Dyocesim constitutis in virtute sancte obedientie et sub excommunicationis pena, quam in vos et quemlibet vestrum, trina tamen monitione canonica premissa, in nomine Domini ferimus in hiis scriptis, si in hiis que precepimus negligentes seu remissi fueritis, firmiter precipiendo mandamus, quatinus has sententias in Ecclesiis vestris cathedralibus, collegiatis, conventualibus et parochialibus in potioribus festis, ut premissum est, publicetis et per alios pu-

publicari faciatis, Vobis vero Dominis Coepiscopis et fratribus nostris, quibus ob vestre pontificalis dignitatis reverentiam deferre volumus, si presentibus nostris mandatis per vos seu submissam personam non obtemperaveritis, sex dierum termino pro trina monitione Canonica premissa ingressu ecclesie interdicimus in hiis scriptis, Si vero per alios sex dies, primos sex dies immediate subsequentes, huiusmodi interdicti sententiam sustinueritis, vos in hiis scriptis predicta monitione canonica premissa suspendimus a divinis, Si vero prefatas interdicti et suspensionis sententias per alios sex dies, predictos XII dies immediate subsequentes, sustinueritis, quod absit, animo indurato, extunc in hiis scriptis vos sententia excommunicationis enodamus. Actum et Datum in villa *Malmöghö in nostro provinciali Concilio* anno Domini MCCCLXXX tertio, ipso die beati Marci Euangeliste, nostro sub Sigillo.

S. 127. Erklæringen fra Raadet i Hamborg hvori *tilstaaes* Grev Alff af Holsten Gjenkjøbsret til Hamerbroke, *staaer i* Remonstratio danica i Bilagene Arket K under Littera F F F. Saavel der som i Afskriften i det Langebekske Diplomatarium er den dateret S. Feliciani Dag 1383.

S. 129. Provst Henrik Henriksens Brev, som Langebek 1754 udskrev af Stadt-Archivet i Rostok.

Ollum monnom þeim sem þetta bref sea eder høyra sender *Henrik Henriksson*, profaster at mariu Kirkiu i Ooslo, capitulum oc aller koorsbrøder þer sama stadar, Q. G. oc sina. Meer kungørom þat allom mannom, at meer varom þer i hia, i kummunæ stufwne, a mikialsmesso aston, a þridia aare rikis wars wirdulegs herra herra *Olafs* met gudtz naadh noregs, Dana oc Gota Kungs. Letom meer os þa at nöghia, vm þa bygning er skomakarene i Oosla hafde bygt i sutara gardenom af Kirkiuna peningom i þe huus sem þeer vpbygdo i adernæmpdom gaarde, þer næst æfter at byn var brænder nu fir fiórom arom. Leto oc þa skomakarene sik at nöghia vm swa margha penninga sem þeir hafdo vttlakt met sino i adernempda bygning, oc vard þer meder quiit gewet a badha halwor; vm alla þa rekning som millom adernempda Kirkiu vmbodzman oc sutarana faridh hafuer till þessa dags, oc þy sæter ak adernempder *Henrik* mit inczighle

oc

oc capitulum sit Inzcighle fyr þetta Bref er giort var i stædi dæghi oc aare som fyr sighér.

S. 130. Swin Birgersſons Salg af noget Gods.

Alle the mæn thætta Breff see æller höra helser jæc *Swin Birgersson* ewærdhelicæ medh gudh, thet se allom godhom mannom vitterlight at jæc kænnings thet medh thæsso mino opne brewe, at jæc haffuer vpboret af hedherlighom oc vælbornom *Jon Martensson* firitigiu mark Pæningæ, först en gra Hest saa godh som tiugiu mark, sidhen i clædhe oc redho Pæninga tiugiu mark, for huilka Pæninga jæc hafuer wnt oc loglica latet mit godz i Vårmalande signe byn oc halfua æltuna liggiande i sillarudz sokn medh allo thy som til ligger innan gardz oc vtan oc liggat hafſuer af nyiu oc forno oc ingo vndantakno, thy affhænder jæc mic thættæ fornæmpda goz mic oc minom arfwom til fornæmpda *Jon Martenssonar* oc hans arfwa til ewærdheligh eghu. Thil vitnizsbyrds oc mere stadfæstilse bedhis jæc hedherlikra manna Insigle for thetta breff Herra *Hannes* kannik i mario kirkio j oslo, *Thorstens* . . . . meth mino egno, som giort var aren æpter gudz byrdh Mccc lxxxiij.

1384.

S. 134-36. Kong Olufs Forordning af 31te Aug. 1384. Den er med Langebeks Haand udſkreven af en i det tydſke Cancellies Archiv opbevaret Copiebog, indeholdende Hanſeſtædernes Privilegier. — Aarstallet, ved Slutning, ſom er urigtigt, har Langebek vaklet, om han ſkulde rette til 1383 eller 1385. Suhm har beſtemt antaget Aaret 1384.

Olauer mett gudz nad Norigis, Dana oc Gota Koningr sender allom mannom i Bergunar fæbyrdzalu oc i allom norderlandom, Quediu gudz oc sina. Bidiande alt wort Riigis Raadt baade biscopar oc lerdermend, Riddare oc Sueynir, haffui ther wnderstadet, att almugen her mett ether baade leiker oc lerder haffue ther höiglige keert, oc kera endt i dag, att ther godar mend som boelhaffn willie wphalde her mett ider, kumu ey hion eller winna folck att faa saker thess at flester wnger mend leggia seg tiill Kaupferdh badi moti logum oc thera skipan oc breffuom er forfader waar Herra Magnus Koningr oc fader waar hin kierista Herra Hokan Ko-

Konungr, gudt theira saell haffui, giorda mett alra rigisins raade oc samtyche i sua mote, att ingen mader skulu sigla i Kaupferder, er mindre godz otte en tiil fimtan mark forngildra y Kaupöyra, vttan huars mandz borgan wtlenskra eller indlenskra, oc en tho aff thessi skipan haffuer mindre holdat wærit en som tillbör, tha williom wiir oc alt wort riigis Raad, att adernempder breff se fast oc stadugt hedan i fraa, oc stadfestom wiir thau i allom sinom greinom oc articulis, effterthii som the watta sialff om seg, oc wp att landet byggest ey meir i aandii end nu er bodi oss tiill scadi oc allom worum godum monnum, oc helder them som noget gott eiga, oc giernu wiilda oss tiill tienistæ wara oc ey formega, at tui att boda waare Jordar oc adre leggist öydi, oc leidangren werder skiöt ingen. Tha haffuom weer oc wort riigis raadt, baadi Biscoper, lerdermend, Riddara oc Sueinar thessa skipan mett agiort, att engen mand her mett eder huarki i böö eller heradi megu bruka byggia *nokrum kaupskat*, norder i landet sigla, eller oc tiill Skatlanda waro, vttan their mend, som thet formegu aff theira egni gotzi oc wttan all borgan wtlenskra eller indlenskra, effter thii som ther willie sanna met sin eidt, nema huar som that gerir, willie haffue fiirgiort skipinn oc en offuan aa suara oss VIII ortoge oc XIII marckom i breffua brott. Fulkomelige forbiodande ollom worum wmbotzmonnum, först fæhyrdi worum i Bergwn, siidan thar allom vt i fra nogrom monnom loff thar tiil geffua eller oc nogrom monnom tola eller stedia skiip att byggy vp, fra thessi Skipan wari oc samtyckt alra goda manna, eller nogrer mend fara i Kaupferdiir emod thenna Skipan, som fore siiger. Vttan helder biodom wiir Syslemonnom worum her met eder i huario som huer er att fulfiilgia thessa woro skipan oc vp att tage för them som her emoti gera. Biodom weer Lagmonnom worum att legga laga orskurd aa the mend som syslomend waare sekio fore them som her emoti gera. Framdelis haffuom weer thett stadfest, att weer takom ther storan skada aff, att thet gotz, som aff *Islandi* kemmer, werder fyr vpskipat en wer wort seckegiald haffuom, eller oc adra tha luti som oss bör ther aff met logum at haffua. Thii forbiodom weer allom them monnom, som fæhyrdr waar haffuir nokrar grundsemdr aa noget gotz vp att skipa, eller i nogra andra mota seg ther vidan lata för end weer haffuom wort seckegiald eller oc annat som oss mett logom bör ther aff att haffuæ, vttan

tan huar som thet dierffuest att gera emoti thessari waare Skipan, suari sliko fyri som than man er wort godz haffuer mett waldi teget, oc aa offnan suara oss VIII ortoge oc XIII marcker. War thetta breff i *Tunsbergi* met raade oc samtycht thessa godra manna, som her nefnast, Herra *Niclaes* met gudz nade Erchebiscop i Trundhem, Her *Jon*, Biscop i Oslo, Herre *Jacop*, Biscop i Bergon, Herra *Oluff*, Biscop i Staffuangre, Herra *Sigurder*, Biscop i Hammer, Herra *Ogmundar Findssön*, Herra *Sigurdar Hafftorssön*, *Hokann Jonssön*, *Otti Reimer*, *Erlender Philippussen*, *Gauti Ericsön*, *Alffuer Haraldsön*, oc flere adra wore gode mendt, aa midwiku dagin nest effter Bertholomeus messo dag, Anno Domini MCCCLXXXIV aa tridia aare Rigis wors Norigis, wndar waru oc adernaffndar godra manna att woru Rigis Raade Indsiglom.

S. 139. Skifte efter Borgemester Andreas Pætherson i Malmø. Med Grams Haand af Originalen i Gehejmearkivet.

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Henricus Steenkop*, Advocatus Villæ Malmöghe, *Albertus Niclisson*, *Hennekinus Agheson*, *Paulus Eskilson*, *Andreas Martensen*, *Jacobus Andersson* et *Sweno Ywersson*, Consules et Villani ibidem, salutem in Domino sempiternam. Ad perpetuam rei memoriam constare volumus universis præsentibus et futuris, nos in placito nostro civili Malmöghe, una cum aliis quam plurimis fidedignis præsentes fuisse, audivisse et vidisse, quod sub anno Domini MCCCLXXX quarto, vigilia omnium sanctorum, constituti in eodem placito nostro civili Viri discreti, præsentium exhibitores, *Petrus Niclasson*, *Constantinus Jacobson*, *Ebbo Niclasson* et *Petrus Magnusson*, proximi heredes *Andreæ Pætherson*, quondam Proconsulis nostri, felicis recordationis, habita divisione diligenti super omnibus bonis post obitum suum derelictis, *Ingerdi Jönissedoter*, relictæ ejusdem *Andreæ Pætherson*, unam curiam, in qua pronunc resident *Petrus Rws* et *Nicholaus Hemmingson*, cum omnibus suis pertinentiis, nullis exceptis; item aliam curiam, in qua idem *Andreas Pæthærson* personaliter habitauit, cum domibus, structuris, ligneis et lapideis, cellariis subtus, ac omnibus et singulis aliis ejusdem curiæ pertinentiis, nullis exceptis, quibuscunque nominibus censeantur ad eandem curiam spectantibus, una cum

cum omnibus rebus et ntensilibus, dictis Bohawer, in eadem curia post obitum prædicti *Andreæ Pætherszon* remanentibus, cum sartagine, doleis et omnibus instrumentis braxatoreis, ac omnibus aliis in eadem curia existentibus, exceptis duntaxat armis suis, ad usus ipsorum heredum reseruatis; item unam nauem dictam Skutæ cum anchora, velo, ac omnibus et singulis suis præparamensis; item unam litteram apertam, eidem *Andreæ Pætherszon*, per *Johannem Andersson* de Thuufsthorp super decem marchis argenti pro impigneratione curiæ suæ in Malmöghe confectam; item dimidiam partem debitorum, in quibus Domina Regina *Margareta* tenetur *Andreæ Pætherson* obligata, alienaverunt et in sinum scotauerunt, ex ipsa divisione, in sortem suam, jure perpetuo possidenda, ea conditione, qvod eadem Ingerdis dimidiam partem omnium solationum antedicti *Andreæ Pæthersons* de suo exsolvat penitus et exponat. Item residuam partem omnium aliorum bonorum ejusdem *Andreæ Pætherson* cum dimidia parte solutionum prædicti *Andreæ Pætherson* eadem *Ingerdis Jönissedoter* ipsis heredibus antedictis, in suorum sortes in eodem placito, eodem die rescotavit, jure perpetuo possidenda, cum plena memorati *Andreæ Pætherson* perceptione omnium aliorum debitorum. Qvod coram omnibus, quorum interest vel interesse poterit in futurum, sigillorum nostrorum testimoniis præsentibus appensione, volumus protestari. Datum anno, die et loco supradictis.

1385.

S. 144. Hansestædernes Brev til Dronning Margrete har Langebek udskreven af den paa Pergament skrevne Bog *Recessus Hansæ* kaldet.

Sincera seruiciorum nostrorum recommendatione cum beniuola promptitudine complacendi premissa. Altigenita princeps et gloriosa domina, nos excellentie vestre Reginali cupimus innotescere, nuncios nostros consulares alias prope vos in Schania constitutos nobis exposuisse, quomodo vos ibi excusaueritis protunc, quod propter guerras incumbentes vobis non potuissetis cum eis obseruare terminum *placitorum*, quemadmodum Stralessund erat conceptum, et qualiter *dixeritis*, vos beniuolè velle nobiscum quendam terminum placitorum celebrare in Helsingborch super festo ascencionis domini proxime futuro ad tractandum eas-

easdem causas et facta, que debuissent in Schania fuisse pertractata, quod tamen nuncii non acceptabant, sed dixerunt, se velle, qve de vobis audirent, in consilia sua portare, et si consiliis suis in auditis sufficeret, bene vobis innotesceret. Vnde nos eidem excellencie vestre cupimus innotescere, quod locus et tempus pretacti termini placitornm, prout concepistis, non sunt apti nobis. At uero si volueritis de Regni Consiliariis nuncios plenipotentes transmittere Stralessund, ad illos ibidem destinare nostratès beniuole volumus ad tractandum easdem causas et facta, que debuissent in Schania fuisse pertractata, de castris Schanie, de priuilegiis nostris, de dampnis et monicionibus illis, quas alter ad alterum inter nos habet, et si decreueritis tales nuncios plenipotentes transmittere Stralessundis, tunc dignemini terminum, quando volueritis eos ibi mittere, nobis ita temporanee pre insinuare, quod amicos nostros, quos concernit, ad illum terminum possimus conuocare, quia non proponimus amplius velle sic cum verbis teneri, prout hactenus tenti sumus. Responsum de premissis petimus nomine nostri cum dominis proconsulibus Stralessundensibus quanto cicius reformandum. Scriptum *Lubek* Dominica Letare, sub sigillo ciuitatis Lubicensis, quo nos omnes vtimur in presenti.

S. 148. Kong Olufs Forordning om Fjordekjøb af 20de August 1385.

Oluff mett Gudtz Naade Norigis, Danmarckis och Gottis Koning, helser ether alle, som boe paa Helgeland, i Findmarken, i Nummedall i Trundhiem, Nordmør, Rumsdall, Sundmør, och alle andre, som bygge oc boe for norden stad. Wider ath wij och wort Elskelig Raad, Biscoper, Rider och suenne haffue grandelig forfarit, at wore Kiøbsteder, Bergen, Trundhiem och Waage och andre smaa Kiøbsteder, som Kiøbstedtzrett brugis wdij, legiss slett øde och forderffuis, forthij at ij icke brugge saadan seglas till forne steder, som gæmilth haffuer werrit, for then sag ath wor forfader, Magnus Koning, och wor kiere here fader Haagen Koning, huis siell gudt werre naadig, mett ander gode herrer, Erkebiscop, Biscoper och andre, som land och leen haffde aff Koningen, haffde afflagt och forbudith alle fiorde kiøb och werie kiøb, som the breff wduisser, som ther paa vdgiffne ere, och wij mett wortt Raad nu samtyckt haffue; paa thet ath wor Kiøbsted desheller skülle bliffue mett

magt, haffue wij thenne skick giorth, mett wore gode mendtz samtycke, som her neffnis i thette breff, forbiudendis vnder wor hyldist och Naade, ath jngen skall segle andenstedtz mett sith godtz och Kiøpmandskaff, som her effther siger: først the som boe vdij findmarken och paa helgeland, skall seglle till waage, men the, som i Nummedal boe i Trundhiems leen och Nordmør, skall segle till Trundhiem. End thee aff Romsdall skulle segle till wedøer, men aff Sundmør segle till Bergen. End vore borgere och vndersotte aff Bergen skulle segle till waage och driffue ther sin Kiøbmandskaff. End huo som her emod bryder, och icke segler som før er sagt, skall bøde fuld breffuebrot, saa titt som hand thet giør. Framdelis, effther thij ath Rysser och Careler haffuer op sagtth then dag mett wore vndersotte, tha forbiude wij alle mend bode vdij findmarkitt och paa Helgelandt vnnder liff och godtz, at the ey anderstedtz segler, end som før sagt er, paa *thet ath i desbedre* kunde emodstaa Rysserne och Carelerne, om the wille wore vndersotte nogen skade giørre. Wor thette breff giord i Bergen meth thesse gode herrers Raadt och samtycke her *Jacob* mett gudtz naade Biscop i Bergen, Her *Amund Findtzen*, Drost i Norge, Her *Vinald Hendriksøn*, Prouest till Apostelle Kircke, *Erland Philipson*, vor Renttemester, *Oluff Haraldsøn*, och mett alle andre gode mendtz Raad, som hoss wore, Fredagen nest for Bartolomei, paa thet fierde aar wort Rigis Regimente, Vnder wort och for:ne gode mendtz Indsegle.

1386.

S. 157. De tvende her omtalte Qvitteringer med Grams Haand ere efter Originalerne i Arkivet.

A.

Wy Her *Hennig Meynerstorp*, Rydder, *Hinrik* und *Ludeke* gheheten *Scharpenbergh*, bekennen openbar an dessem breue, dat wy mit usen rechten eruen laten quiet ledich und looes usen leuen gnedighen Heren *Oleue*, Koning to Dennmarken, und sine leue Moder Vrowe *Margareten*, Koninginnen to Norwegen und to Sweden, der vefteynhunderd Lubesche Marck, de se uns beyde und ere eruen uns und usen eruen ghelouet hebben in eren breue to untrichtende to Her *Reymer Breyden*,

Ryd-

Rydder: Des bekenne wy und unse eruen und betughen in dessem breue, dat Koning *Olef* und Vrowe *Margarete* Koninginne vorbenom. deme vorben. Her *Reymer Breyden* ghensliken hebben gedaen vor de veefteyn hunderd Mark vorben. also dat de vorben. Her *Reymer* uns quiet und loos ghelaten heft, und deme vorben. Her *Reymer* noghet vor dit vorben. ghelt von unser weghen. Dor des willen so schal use vorben. Here Koning *Olef* und sin Muder Vrowe *Margarete* Koninginne edder ere eruen nummer noet eder maninghe liden van uns edder von unsen eruen umme dat vorben. ghelt und des louen des wi usem Heren Koning *Oleue* und user Vrowen *Margareten* Koninginnen belouet hebben in eren breuen van Her *Reymer Breyden* weghen vorben. To merer bewaringhe so hebben wy Her *Henning*, *Hinrik* und *Ludeke* vorben. unse Ingezeghel mit willen vor dessen bref ghehenget laten. De ghescreuen is to Kalundborgh an den Jaaren vses Heren Drutteynhundert Jaar in deme sösse und achteteghestem Jaare, in der hillighen dryer Koninghe Auende.

B.

Thet scal alla mæn witterlighit wæra so the som nw æro som the som æn komæ sculæ, thet Jek *Clawus Vlemingh* bekenner ok betygher met thette mit opet Bref, thet jek löst latar och dööt thet bref som min Werdhugha Frw Drotning *Margreth* mik gaf, som scriwat war vppa Bahws, och ludhar wm half annet hundrat lödhughe Mark at bereidha i werdh och redhæ peningæ, och bekennez jech thet fornæmda Frw Drotningen eller henne Ærwingiæ scal aldrigh nöth aff mich elles minæ Ærwingiæ lidha om the förnæmde halft annet hundrat lödughæ Mark som innan thet bref meth werdh ok Peninga bescriwat staar, och thet bref som hon mich nw giwar, ther scriwat ær i Kalingborgh, thet bliwer with sinæ fulla Makt, som ludhar om hundrat lödhuge Mark i redhe peninge at bereidha, ok halftidhiæ sinne tiughu Mark lödugh i Clædhe at bereidha. Scriptum Kalundeborgh anno Domini MCCCLXXXVI ipso die Purif. S. Virginis, meo sub sigillo.

S. 162. Hansestæდernes Skrivelse til dem i Preussen. Med Langebeks Haand af den haandskrevne *Recessus Hansæ*.

Leuen vrundes, juwe breue hebbe wy wol vornomen dar ghy ynne scryuen dat ghy vmme mannigerleye sake willen de juwen hern vnd juwem

wem lande vnd jw anliggende ys juwes rades sendeboden nicht senden kunnen vp dessen dach *Margarete* den wy Stede hir tho Lubek holden vnd vort to dem dage dez annamet ys tho holdende mit Koningh *Oleue* van Denemarken tho Weringborch vppe sunte Jacobs dach negest to komende des do wy jw to wetende dat wy dorch juwes afwesendes willen den dach to Wordingborch nicht holden kunnen wante wy sunder jw dar nicht vele endighes wernen kunnen vnd handeln vnd dat sulue antword dat vns dorch juwes afwesendes willen dar geworden were dat is nu hir geworden, wante de vruwe Koninginne van Norwegen vp desse tiid hir was vnd mit er hebbe wy van dem daghe handelinge gehat vnd gesproken vnd dar vmme dat de juwen to dem daghe nicht komen kunnen, so sint wy van der Koninginnen aldus gscheden dat men vns vp desse tid schal vordreghen des dages den wy hadden geannamet to Werdingborch vnd de Koninginne heft dat vp sik genomen dat men vns dar vmme nicht schal an degedinge vnd manen men wy *hebbe* hir mit er geannamet enen andern dach to holdende dar sulues tho Werdingborch des achten dages na vnser vruwen dage natiuitatis negest to komende se hadde den dach gerne ergeseen, men wy hebbent also lange vorlenget dor juwen willen vp dat gi des to mer tid hebben dar tho sendende. Ok hedde wy den dach gerne vorlenget, men se segede dat se dor grotes werues willen det se hebbe in Norwegen, vp ene ander tid dar nicht by wesen kunde. Warumme leuen vrundes wy jw vlitliken bidden dat gi des nicht af wisen vnd vorseggen gi ensenden jo vt juwem rade juwe vulmechtighe boden vp den vorgeschreuenen dach tho Werdingborch, vnd dat se also tideghen to voren sin to dem Stralessund, dat se mit den van dem Sunde moghen besegeln to dem dage wante de Koninginne vns gesecht heft dat Koning *Oleff* vnd se vnd ere rat van beyden riken, alse Denemarken vnd Norwegen, to deme daghe komen willen vnd ok heft se vns gesecht dat Koninch *Oleff* nicht lenk in der Stede maninghe wil besitten, he wil weten en endich antword van dessen twen stucken en also oft de Stede der maninghe de se van des seeroues wegen tho em vnd dem rike hebben ene vordreghen willen der gunste vnd vordernisse willen de se van eme vnd der Koninginnen vnd van erme rade hebben mochten edder oft de Stede der maninge vmme den seerof mit em willen tho rechte gan to Vorsten

vnd

vnd heren de in beyden siden allike gunstich sin der se vele genomet heft vnd na dem male dat vns des dunket dat wy noch mit redelicheit noch mit rechte des nicht weygeren kunnen wy en moten eme en endich antword geuen van den twen stucken vorgescreuen. Dar vmme so hebbe wy geramet dat vnse boden des wy senden tho Werdingborch de scholen dar vulmechtich wesen en endich antword van den vorgescreuenen stucken to wes wy dar by doen willen to seggende, ok schal men vp den vorgescreuenen daghe van allen andern saken vnd weruen de twisschen deme rike van Denemarken vnd Steden ganzen ende in beyden siden geuen, warumme wy jw des to vlitike bidden dat ghy des nicht en laten gi en senden io to dem daghe juwe vulmechtighen boden, also vorgescreuen ys. wante werit dat gi dar nicht komen en wolden, so sint wy des tho rade worden dat de wy dar senden schullen vulmechtich wesen van vnser Stede weghen dar endich antword tho geuende, alse vorgescreuen ys.

S. 167. Hansestædernes Skrivelse til Kong Oluf. Udskreven af samme Codex.

Klare Vorste vnd Dorluchtige here vmme den dach des gy lest vppe Schone dar Her *Gregorius Swerting* vnd Her *Hinrik Westhof* van vnser weghen by jw weren, ramende tho holdende mit vns to Nycopinghe vp Sunte Oleues dach negest to komende vnd vmme dat werff dat *Albertus Kalenberch* juwe scryuer vp desser tyd tho vns geworuen heft, beghere wy juwer koninchliken mechticheit tho wetende, dat wy vnses rades sendeboden vp sunte Jacobs dach negest to komende gerne tho jw senden willen tho Werdingborch vnd wy bidden jw darumme, dat gy to dem dage vp sunte Jacobs dach negest to komende willen laten vorboden van juwen beyden riken alse van Denemarken vnd Norwegen juwe ratgeuen vnd houetlude der jw dar tho behof ys vp dat ghy vp dem sulnen daghe mogen vnses rades sendeboden geuen en endich antwort van den saken vnd weruen de vnse boden vaken vnd vele tho jw gerworuen hebben vnd noch tho jw hebben to weruende vnd sunderghen den rad juwes rikes van Norwegen, wante wy sunderghen mit en to sprekende hebben van saken vnd handelingen dar vnsen Steden vnd deme Kopmanne macht ane licht. Vortmer begehre wy des dat ghy dar juwen guden

den willen to keren vnd dar truweliken vorwesen dat de se gevredet werde alse ghy vns hebben gescreuen dat gy it don willen vnd bidden juwe gutlike antword van al dessen vorgescreuenen stucken.

S. 176. Den skotske Kong Roberts Skrivelse til Embedsmændene paa Orkenøerne.

Robertus, Dei gratia Rex Scotorum, Ballivis Domini Regis Norwegiæ in Orcadia constitutis salutem. Inter multas et varias conventiones inter prædecessores Domini Regis Norvegiæ et progenitores nostros Reges Scotiæ factas ac demum inter bonæ memoriæ Dominum *Haquinum* Regem Norwegiæ ultimo regnantem et nos renovatas, sub poena 10000, decem mill. marcarum observandas perspeximus contineri, qvod nullus Regum prædictorum intra regnum suum alterius inimicum nisi sub spe reconciliationis procurandæ debeat receptare, qvæ si non intra annum non fuerit procurata, talis fugitivus alterius nullatenus receptetur. Si autem reus fuerit læsæ majestatis, in nullo regnorum prædictorum debeat aliqvaliter receptari, et si talis receptatus fuerit, transgressor conventionis prædictæ manifeste efficitur receptator, et sic eo ipso in poenam incidit antedictam. Verum qvia intelleximus *Alexandrum Brun*, inimicum nostrum super crimine læsæ majestatis, qvictum per vos intra Balliam vestram Orcadiæ nuper fuisse receptatum, ac ipsum a nobis instanter reqvisitum per Heinricum de Sancto Claro, militem, ballivum nostrum in Cathanis contra fidem conventionis deliberare indebite recusastis, in super dictam poenam 10000 marcarum violatam conventionis prædictæ intelligimus incidisse pro hujusmodi transgressione vos ac cæteros terræ Orcadiæ incolas consciis propinqviores, et verosimiliter poterit processu temporum odium prægravari, qvod propter vestram vicinitatem et antiqvam affectionem inter nos habitam temporibus retroactis nullo tempore vellemus contingere seu evenire. Qvapropter vobis directius significamus, qvod responsum vestrum per vestras patentes litteras inde conficiendas scire volumus et desideramus, utrum dicta receptatio et conventionis transgressio sæpe dictæ ex mandato Domini Regis Norvegiæ supra dicti aut vestra propria autoritate facta fuerit in hac parte, qvas qvidem litteras latori præsentium deliberabitis, si placet, super vestro responso fideliter deferendas. Cæterum intelleximus qvorun-

rundam relatione fide dignorum ad nos qvotidie delata, vos non solum dictas conventiones in hoc . . . . . . varie violasse, verum etiam, ex eo, qvod homines nostræ nationis apud vos pertractantur continuis injuriis et angariis opprimitis his diebus, de qvo non modicam concepimus materiam admirandi de sicut inimicis nostris apud vos morari probos potius et fideles homines regni nostri, qvos jus naturale pariter et humanum ubilibet imperat protegi et foveri vobiscumeligitis receptari, lupis qvo . . . . si autoritate vestra propria aut ex Regis mandato, ut prædictum est, fuerit præsumtum, per easdem litteras nobis renunciatis, si placet, ad certitudinem pleniorem. Datum sub sigillo nostro privato apud Oneanæ 4 die Augusti anno regni nostri 16.

1 3 8 7.

S. 192. Notarial-Instrumentet over den Act, hvorved det fynske Landsthing hyldede Dronning Margrete.

In nomine Domini Amen. Anno nativitatis ejusdem Millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, Indictione decimâ, die verò XVI mensis Octobris, Pontificatûs Sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri, Domini Urbani Divina providentis Papæ Sexti anno decimò, in mei Notarii publici et testium infrascriptorum ad hoc vocatorum et rogatorum præsentia personaliter constituta Serenissima Principissa et Domina, Domina *Margareta*, Dei gratiâ Norwegiæ et Sweciæ Regina Illustrissima ac vera hæres et Princeps Regni Daciæ, me Notarium infrascriptum ad omnes et singulos actus, qvi Otthoniæ in partibus Pheoniæ et in placito generali die, horâ et loco debitis fiebant et sunt acti, in publicam redigendos formam, prout tunc temporis ego præsens certiùs vidi et audivi, specialiter reqvisivit. Ego igitur *Henricus*, Notarius publicus infrascriptus, volens de hiis testimonium perhibere veritati, protestor me pro tunc præsentem fuisse, vidisse et veraciter audivisse, qvod in eisdem placito Otthoniensi generali, die, hora et loco antedictis, personaliter constituti qvam plures nobiles et potentes viri de singulis partibus Pheoniæ, Langlandiæ et Toslandiæ, Milites, Militares, Decuriones et Houales, Bundones, Villani de villis forensibus atqve Communitas terræ Otthoniensis antedictæ, verum de aliis pluribus Regni Daciæ partibus etiam

in

in multitudine copiosa, unanimi consensu et voce consonanti, nullô revera in contrarium dante vocem, illustrissimam Principissam et Dominam, Dominam *Margaretam*, Reginam prædictam, filiam Domini Regis *Waldemari* et matrem Regis *Olavi*, ipsorum et Regni Daciæ Dominorum et Regum bonæ memoriæ ultimorum, prælargis ipsius *Margaretæ* Reginæ prædictæ favoris sinceri, bonæ voluntatis et multiplicium beneficiorum meritis exigentibus, qvæ omnes illi se ab ea fatebantur permultis modis repperisse et fuisse expertos, ac etiam propter generis propinqvitatem; qvoniam dixerunt nullum hominum linea nationis de illo sanqvine ipsâ esse propinqviorem, in veram suorum Dominam, Principem et in plenipotentem totius Regni Daciæ tutricem, videlicet *Vormunder*, benivoli recolligerunt, acceptabant, videlicet *annameden* et concorditer elegerunt et placabant, videlicet *huldegheden*: fidejubentes et promittentes se nullum Dominum, et nullum Principem, et *nullum alium* hominem in Regem vel in Dominum r cepturos, et nullum hominem in Daciam inducturos, et nullum hominem in juvamen accepturos, qvi ipsi Dominæ *Margaretæ* Reginæ prædictæ adversatur, vel fuerit contrarius modo aliqvali, et planè nullum hominem, nisi eum ipsius voluntate plena, rogatu et consiliô; sed sibi, videlicet Dominæ *Margaretæ* Reginæ antedictæ, firmiter et inseparabiliter, qvocumqve prosperitatis et adversitatis eventu adhæsuros et fideliter servituros, prout bonos homines oportet suæ Dominæ, suo Regi et suo vero Domino cum fidelitate famulari, et nunqvam ab ipsius Dominæ *Margaretæ* Reginæ prædictæ servitio vel juvamine separari, nisi ipsa Domina *Margareta* Regina *prædicta* ipsos omnes bono velle à se ad aliqvem Regem miserit, qvem *illi* cum consilio velle et rogatu Dominæ *Margaretæ* Reginæ prædictæ elegerint consensu consonanti. Hæc omnia præmissa et qvodlibet præmissorum singuli prædicti milites, militares, decuriones et houales, bundones, villani de villis forensibus, et Communitas supradicta, et qvam plures alii de pluribus Regni Daciæ partibus ibidem Otthoniæ in placito generali die, hora et loco prædictis, erectis ad sancta manibus et juramento super hoc sibi præstito, concorditer promiserunt rata et firma et inviolabiliter observanda, aliqvâ exceptione vel occasione non obstante. Ceterum verò protestor, me litteras testimoniales autenticas et apertas qvorumdam nobi-

billum et potentum virorum: *Hennekini Olaui* de Nyburgis, *Bernekini Schynkel* de Hintzegauel, *Hennekini Bergh* de Kiestorp, Castrorum Capitaneorum, *Ottonis Schynkel*, Rectoris placiti generalis Pheoniæ, *Ottotonis Strangessön*, *Tuwonis Niclæssön*, *Borquardi Schynkel* et *Borquardi Leembeke*, Armigerorum, vidisse, intelligibiliter lectas audivisse et legisse, sub ipsorum veris sigillis appendentibus sigillatas, sanas et integras, in qvibus potestantur singula præmissa et singulorum qvodlibet præmissorum, in dictis anno, indictione, die, mense, Pontificatu, et placito generali, ut hic singulatim superius expressum est, per se et per alios supradictos esse facta. Acta sunt hæc Otthoniæ in placito generali, sub anno, indictione, die, mense et Pontificatu, qvibus supra, præsentibus honorabilibus et discretis viris, Dominis *Jacobo Gherardi*, prædictæ Dominæ *Margaretæ* Reginæ Secretario, et *Laurentio Johannis*, Presbytero Roskildensis diocesis, et qvam pluribus aliis fide dignis testibus, ad præmissa vocatis pariter et rogatis.

Et ego *Henricus Vrisak*, Cericus Hauelbergensis diocesis, publicus Apostolica et Imperiali auctoritate Notarius, qvi præmissis omnibus et singulis, dum sic ut præmittitur fierent et agerentur, una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaqve sic fieri vidi et audivi, in notam recepi, de qva præsens publicum instrumentum confeci, scripsi et publicavi, et in hanc publicam formam redegi, ac signo et nomine meis solitis et consvetis signavi rogatus et reqvisitus, in fidem et testimonium præmissorum.

S. S. Claus (ikke Olav) Vlemings Qvittering til Dronningen for 140 Mark. Med Grams Haand efter Originalen i Archivet.

Alle den ghenen de dessen breef seen edder hören lesen Ich *Clawes Vleming* do witlik myt dessem mynen openen breue, dat ik van der Hochghebornen Vurstinnen und Vruwe, Vrouwe *Margreten* to Norweghen unde to Sweden Koninghinne Anderhalfhundert Lodighe Mark solwers, de se my myd eren opene breue sculdich was, hebbe ganslik und alrede to myner nöghe uppe gheböret, darumme late ich und myne Erfnamen der Vorben. *Margreten* Koninghinne unde eren Erfnamen unde Nakömelinge vor de ander half hundert lodighe Mark qviit, ledich unde

 gantze

gantze loos, unde ere breef de se my up Anderhalfhundert lodighe Mark gheghtuen heft, woer de vünnen wert, de is gántze quiit unde loos unde nine meere macht hebben scal na dessem daghe. In cujus qvittationis evidentiam sigillum meum, una cum sigillis *Hermanni Vleming* et *Jorius Jörk*, præsentibus est appensum. Datum Anno Domini Millesimo et trecentesimo octogesimo septimo, Dominica proxima post diem Assumptionis beatæ Virginis.

S. 194. Riber Bisp Johans Indstiftelse af en Messe for Dronning Margretes Sjæl, har Klevenfeldt 1749 ladet afskrive af Originalen i Gehejmearkivet.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Johannes*, dei gracia episcopus Ripensis, Salutem in domino sempiternam. Nouerint vniuersi præsentes et futuri, quod racione beneficiorum nobis et Ecclesie nostre Ripensi per serenissimam dominam dominam *Margaretam, dei* gracia Swecie Norwegie Reginam et veram heredem et principem Regni Dacie, quam sepius karitatiua deuocione impens. et decetero prout speramus fauente deo graciose et fauorabiliter impendendis obligamus nos firmiter et nostros nostre ecclesie successores ad faciendum teneri et sustentari vnam perpetuam missam in ecclesia nostra Ripensi omni die temporis perpetui de beata et gloriosa virgine absque vllo impedimento vel excusacione in contrarium pretendenda pro statu salubri et salute animarum preuominate domine *Margarete* et suorum progenitorum veraciter celebrandam, ita quod per omnes ebdomadales dies predicta missa dicenda in predicta ecclesia nostra Ripensi vna certa cuiuslibet diei hora de festo annunciacionis legatur preter in diebus sabbatinis, quibus de eodem missa sollempniter decantetur festo cum orate. Preterea prefatam dominam *Margaretam* racione predictorum beneficiorum nobis et ecclesie nostre Ripensi factorum et vt speratur faciendorum decernimus et volumus participem fore omnium beneficiorum que in ecclesia nostra Ripensi predicta et per totam nostram dyocesim vniuersaliter fiunt et fieri contingunt moderno tempore et futuro. Item prelibate domine *Margarete* Swecie Norwegie Regine ac heredi et principi Regni Dacie dimidietas omnium rerum de naufragio in *Wændfolk Hæret* emergencium ad dies suos per nos aut nostros successores sine aliquali inpugnancia indubitanter assignetur. non

ob-

obstante *quod nos et nostri successores predictam prouinciam Wendfolk-Hœret cum omni jure Regio pigneri nostro tenemus obligatam, post mortem* vero pronominate domine *Margarete* totale naufragium in dicta prouincia Wendfolk-Hæret veniens et emergens pleno Regali jure nobis et nostris successoribus cedere debeat, donec predicta prouincia Wendfolk-Hæræt legaliter redimatur. In cujus rei testimonium sigillum nostrum vna cum sigillo dilecti capituli nostri Ripensis presentibus duximus apponendum. Datum Ripis Anno Domini M°ccc°lxxx° septimo die beati Mathei apostoli et ewangeliste.

1388.

S. 214. Faaborg Byes Privilegium givet af Dronning Margrete.

Margareta, dei gracia Norwegie et Swecie Regina ac vera heres et princeps Regni Dacie, Omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiterram. Presentibus declaramus et futuris, nos latoribus presencium dilectis nobis villanis de *Foborgh* specialem dedisse et annuisse graciam dandi teolonium consimili et tali modo, prout ceteri nostri villani de aliis villis forensibus Pheonie dare solent. Inhibemus igitur districte, ne quis aduocatorum siue eorum officialium dictos villanos Foburgenses aut illorum aliquem vltra hanc graciam nostram racione teolonii vllatenus audeat molestare. Datum *Swyneburgh* Anno Domini M°CCC°LXXX°VIII° ipso die beati Andree apostoli, nostro sub secreto presentibus appenso.

S. 219. Guds Legems Gildeslaug i Lolland.

Efter en Afskrift af Bartholiniana med Langebeks Haand.

Sanctorum Patrum Instituta et juris ordo nos ammonent, ut decet sanctos, tota dilectione conversari, Unde Deum invocare necesse est, ut de sua magna misericordia consortium nostrum dignetur piissime gubernare, qvatinus post hunc finem sanctis suis in regno coelorum mereamur concorditer associari, Amen.

Hec sunt *Statuta Convivarum sanctissimi Corporis Christi in Sönderherde Lalandie.* In primo igitur quicunque Convivarum celebratu-

 rus

rus est convivium Corporis Christi predictum, Primo indicat ministro, et minister indicat fratribus et sororibus locum et diem. Primo notandum, quod omnes convive qvatuor vicibus infra quemlibet annum debeant convenire, et duo fratres vel sorores habeant predictum convivium insimul celebrare, Primo infra octavas Corporis Christi, Secundo octo dies ante festum Sancti Jacobi vel octo dies post, Tertio octo dies ante festum Sancti Martini vel octo dies post, Quarto octo dies ante festum purificationis Sancte Marie vel octo dies post. Ita tamen, quod omnes sacerdotes in istis supradictis quatuor temporibus per se celebrant sub pena infrascripta orando pro vivis et defunctis et pro omnibus benefactoribus, et tres misse ibi canantur in summo altari, prima pro defunctis, et celebrans convivium cantet illam, secunda missa de Domina, et qvi celebraverat convivium, cantet illam. Tertia et summa missa sit de corpore Christi, et celebraturus cantet illam. *Item quilibet sacerdotum* per se, ut supra, celebrat sub pena *quatuor* grossorum, nisi legitimo impedimento mediante, et laycus *similiter* missam faciat legendo pena sub eadem. Item quicunque convivarum, cum offertorium summe misse non venerit, solvat quatuor grossos pro emenda. Item omnes sacerdotes habeant superpelicia in summa missa, et quilibet convivarum offerat unum sterlynghum ad summam missam sub pena quatuor sterlingorum. Item quicunque fratrem suum tertio die ante convivium corporis Christi non invitaverit, solvat fratri illi convivium celebranti quatuor sterlingos pro expensa. Si invitatus non venerit, solvat fratribus solidum sterlingorum pro contemptu. Item quicunque convivarum convivium predictum celebraverit, prevideat convivis in pabulo et in aliis necessariis *secundum* suam facultatem. Et si qvis familiarium hospitem *convivium* Corporis Christi celebrantem molestaverit sive in pabulo sive in aliis rebus, hospes illius solvat fratribus solidum grossorum. Item quicunque Convivarum in convivio schandalizaverit fratrem suum vel sororem, vel eis manifeste injuriam fecerit, solvat fratribus unum solidum grossorum prima vice. Si deinceps fecerit, duplicetur, si tertia vice fecerit, de convivio ejiciatur. Item quicunque fratrum vel sororum de convivio moritur, ad eum omnes fratres et sorores conveniant in vesperis vigilias cantando et altera die missas pro ipso celebrando, ut supra, sub pena solidi grossorum, si de

de ipso mortuo nuncium habuerint. Item si aliqvis fratrum vel sororum moritur extra partes, si perscrutati sunt fratres et sorores pro eo celebrant missas et vigilias. Item quilibet convivarum pro fratre mortuo vel sorore per integrum annum in qualibet ebdomada celebrat unam missam. Et quilibet sacerdotum in canone memoriam sui habeat in perpetuum. Et similiter laijci in suis orationibus. Item quandocunque fratres et sorores dicti Convivii corporis Christi percipiunt de fraternitate pro certo aliquem mortuum, tunc nullus convivarum carnes comedere presumat, antequam quilibet convivarum pro fratre mortuo vel sorore habeat unum sacerdotem, qui mittat senatori sigillum suum vel dicat quod velit servare missas, ut supradictum est. Item nullus convivarum a consortio ejiciatur, nisi causa legitima exigente. Item quicunque convivarum limina sanctorum Petri et Pauli sive Jacobi vel ultra mare visitare voluerit, quilibet convivarum suffulciat eum vel eam in solido sterlingorum. Item si aliqvis incendium passus fuerit, quod Deus avertat, quilibet convivarum suffulciat eum vel eam in solido grossorum. Item fratres seculares pro fratribus apud judices seculares et alios homines, si necesse est, conentur respondere, sub pena solidi grossorum. Item unusquisque fratrum vel sororum unum famulum secum habeat tantum. Sin autem habeat plures, solvat pro quolibet solidum sterlingorum. Item quicunque fraternitatem corporis Christi receperit, solvat pro introitu sex marcas cere infra duos menses sub pena solidi sterlingorum. Et in duobus conviviis gratis bibere . . . . . . faciat. Item si quis convivarum ultra duos hospites invitaverit sine consensu senatorum, solvat solidum sterlingorum pro quolibet, et domesticus respondeat pro omnibus excessibus suorum hospitum ut supra. Item ut fratres se habeant in mensa, sicut in choro sint constituti. Item ad convivium corporis Christi predictum nullus recipiatur, nisi omnium fratrum et sororum consilio et consensu. Item si quis fraternitatem corporis Christi recipere voluerit, supplicat fratribus et sororibus in honore Dei et ipsius sanctissimi corporis Christi pro fraternitate recipienda. Item quicunque fratrum vel sororum moritur, leget convivio Corporis Christi ad minimum unum solidum grossorum. Item quicunque fraternitatem Corporis Christi recipere voluerit, habeat fidejussorem pro suo introitu et primo apparatu. Item quicunque convivarum ad alie-

alienas partes declinare vel morari contigerit, prevideat fratribus et sororibus in ap . . . . legitimo in suis necessariis, secundum quod Statuta Corporis Christi cantant supra, sub pena fraternitatis. Item quicunque convivarum convivium Corporis Christi supradictum tempore sibi deputato non fecerit, tunc quilibet eorum solvat fratribus et sororibus duos solidos grossorum pro emenda. Ut ista omnia suprascripta permaneant firmiora, Nos *Petrus* in Vestenschow, senator, *Johannes* in Dummar, *Michael* in Tylitze, *Ghenehardus* in Arnynghe, *Hennekinus* in Schoulenge, *Volradus* in Zulverstede, *Johannes* in Rythe, *Jacobus* in Gloslunde, et *Johannes,* Prior in Halstede, Sacerdotes. *Detlevus Walstorp,* cum uxore sua *Margareta, Arnoldus Rorberch,* cum uxore *Wyeke, Johannes Kraghe,* cum uxore *Grete, Lyppoldus de Osten*, Miles, cum uxore *Greten*, *Gherhardus Lekelhut*, cum uxore Sofia, *Heyno Parow,* miles, *Otto Yonsson,* miles, cum uxore *Merde, Detlevus Schacht,* cum uxore *Margareta, Bernardus Crassow,* cum uxore *Abele, Otto de Hoo*, cum uxore *Beke, Hennekinus Breyde*, armigeri. *Jide* uxor Domini *Gherhardi Ketelhout*, Militis, *Syle* uxor *Petri Kanuti, Hennynghus Deken, Johannes Deken*, et *Bertoldus Kock*, bona fide et manibus coadunatis promittimus tenenda, ac in cautelam firmiorem sigilla nostra presentibus sunt appensa. Data et primo incepta sunt hec sub anno Domini MCCC octogesimo octavo, die sanctorum Petri et Pauli apostolorum.

1389.

S. 235. Dronning Margretes og Erkebisp Magnus's Brev til Lapperne.

Det er Afskrift, som 1754 er taget af en Copie i Antiqvitetsarkivet i Stokholm.

MARGARETA Dei gratia Regina Norwegie et Swecie ac vera heres et princeps Regni Dacie et *Magnus* eiusdem miseracione Archiepiscopus Lundensis Swecie primas et Apostolice Sedis Legatus Vniuerso populo Lappenorum et specialiter corone Regni swecie subiecto salutem et relictis erroribus viam agnoscere veritatis. Sua nobis latrix presencium MARGARETA mulier Vpsalensis dyocesis insinuacione monstrauit quod errantes et increduli semper hucusque permanentes fidem catholicam suscipere distulistis in animarum vestrarum periculum et grauamen, propter quod vos scire volumus, quod eternus omnipotens viuus et verus Deus

Deus vnus quidem in substantia, trinus in personis sancta et indiuidua trinitas pater et filius et spiritus Sanctus, qui sicut nunquam principium habuit sic nec finem habebit ex tempore et de nichilo omnia creauit et ultimo hominem Adam de limo terre fecit et in paradysum voluptatis transtulit, ibique de costa ipsius dormientis Euam formauit sibi sociam, primos scilicet parentes nostros habentes liberum arbitrium posse non peccare et posse peccare et dedit eis preceptum discipline de ligno sciencie boni et mali ne commederent, quacunque enim die de hoc commederent morte morerentur, per quod quidem mandatum discerent quanta sit virtus obediencie que sui merito ducit ad celum, suo autem demerito precipitat in infernum. Attamen prostrati per inobedienciam et illecti per gulam suadente dyabulo de fructu ligni vetiti manducando diuini precepti facti sunt proch dolor transgressores. Vnde propter peccatum amissa dei amicicia et innocencia confestim exules et perditi in omni genere suo radicem malicie et peccati traduxerunt et janua regni celestis clausa est toti humano generi quam nulla creatura potuit aperire donec veniens qui benedictionem daret sempiternus Dei patris filius pre nimia caritate qua nos dilexit ex summa celi arce descendit in vterum virginis Marie ex qua virgine assumpta humanitate in deo vnione ineffabili virginitatis eius gloria permanente ineffabiliter natus est ex ea perfectus homo, mediator Dei et hominum Christus Jhesus. Et post hec in terris visus et cum hominibus conuersatus viam Dei in veritate docuit et tandem in trecesimo tertio anno natiuitatis sue vt ade debitum solueret et Deo humanum genus reconciliaret moriendo in cruce corpus suum pro nobis obtulit, et sepultus tertia die resurrexit a mortuis, qui dedit se postea manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a Deo discipulis suis, quibus et prebuit se ipsum viuum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis et loquens de Regno Dei et dixit eis: Euntes in mundum vniuersum mundum predicate Ewangelium omni creature, qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit, qui vero non crediderit condempnabitur. Et dominus quidem Jhesus postquam loqutus est eis videntibus illis assumptus est in celum et sedet a dextris Dei venturus iterum cum gloria in fine seculi judicare viuos et mortuos. Ad cuius adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis et reddituri

sunt

sunt de factis propriis racionem et qui bona egerunt ibunt in vitam eternam, qui vero mala, in ignem eternum. Considerate ergo vtrum racionabilius est credere in Deum creatorem suum, et illum solum Deum colere atque per bona opera mereri vitam eternam et cum eo omnibusque sanctis eius in celesti gloria perhenniter regnare; an colere ydola pro Deo et adorare opus manuum hominum et per mala opera mereri mortem eternam et per consequens cum dyabulo et angelis eius in inferno eternaliter cruciari. Quapropter rogamus vos attente et obsecramus per misericordiam Dei ut exuētes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes vos nouum hominem, qui secundum Deum creatus est, percipiendo humiliter Sacramentum baptismi ad sanctam matrem ecclesiam extra quam nullus omnino saluatur sincero affectu et veneracione debita accedatis. Sic enim habundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et Saluatoris Jhesu Christi, qui potens est vobis concedere vt per vestram fidem et bonam operacionem Deo placentes mereamini ad eternam beatitudinem peruenire. amen. Preterea noueritis quod si dante deo altissimo conuersi fueritis ad fidem, non solum nos et officiales nostri humanitatem debitam vobis ostendere volumus cum effectu verum etiam omnibus libertatibus graciis et fauoribus quibus carissimus populus noster Christianus letatur in pacis pulcritudine gaudere vos volumus inconcusse Ceterum rogamus Reuerendum in Christo patrem ac dominum dominum *Hinricum*, Dei gratia Archiepiscopum Vpsalensem, nec non *Philippum Karoli* requirimus nobis sincere dilectos quatenus non que sua sunt, sed que Jhesu Christi, querentes sollicite laborare velint, quantum in eis est vt huiusmodi negocium finem debitum sorciatur. Asscripturi nobis quidque fecerint in premissis, sancta quo eorum diligentia apud Sedem Apostolicam exinde merito commendari valeat tempore oportuno. Datum Malmøghe nostris sub sigillis Anno domini MCCCLXXX nono die beati Sixti pape et martyris.

S. 239. Hansestæderneſ Brev til Dronning Margrete.

Afskreven med Langebeks Haand udaf den originale *Recessus Hansæ*.

Klare Vorstynne vnd Hogeborne Vruwe, wy begeren jw to wetende, dat hir vor vns grote draplike claghe gekommen sin van den menen Kop-

Kopmanne, dat he in vortiden van mennighen jaren grofliken vnd swarliken beschedeget ys ouer al dat rike van Denemarken beyde to lande vnd to watere mit groter walt vnd mit vnrechte teghen vnse priuilegien vnd vriheyde also de vnse jw to mennighen tiden er geclaget hebben vnd des noch yo mer vnd mer schut van daghe to daghe dat wy sere swarliken dreghen, warumme wy jw vlitighen bidden, alse wy vaken er gebeden hebben, dat gi dat also voghen dat den Steden vnd dem Kopmanne de schade wedder gedan werde vnd dat gi dar vore wesen willen dat des gelik nicht mer ensche vppe dat vns nener maninge dar vurder vmme nod en sy, des begere wy juwe gutlike antworde by desse jegenwerdige boden den hern Radmannen to Lubek to enbedende van vnser aller weghen.

S. 242. Dronning Margretes Stadfæstelsesbrev til Biskop Jacob i Bergen.

Margretta mædr gudtz nadh Norighes „Sweia Drotning, ok Danmarkar retter erfingiæ, ok þers forstinne heilsom ollom monnom þeim som þetta bref sea æder höyra meth gud ok waro frw. kungerom at sakar hollar þenostæ oc trwskap so sem Wirduligher Herra ok andeligar fador Herra *Jacob* meth gudz nadh biskop i Bergwin heffuir giort waar Herra Konungh *Magnus* oc waar Herra konungh *Hakon*, so ok war soon konungh *Olaf*, som gud þeirra saal haffue, ok oss, ok kungh *Eirik* af Noreghe her efstir göra skall, þa stadfester han ok wer vm adernemde biskopo *Jacobs* dagha alla nadr ok briuilegia som þeir hafde honom geffuit hwart som i hwario er inga vndan þekno, williom wir ok at her efftir skall han Ingom manne swara ædr betala sekkia giæld af sino godze som honom kan af Islandæ koma vttan siælffuom oss æder þeim sem wer þar til skippom sunderligha meth wart breff so williom wer ok at attongh þen I fana skippi sem wir eighom ner gud giuir þet apterkoma af Islandæ, at han skall þar siælfuir vald ifuir hafua aa waro wengna, ok ingom þar af swara vttan siælfuom oss. skall oc firnemdr bischop *Jacob* behaldæ þeir tuweir skipreidor som erlindeaas skipreide ok Herlla skipreida meth ollom kunnoghlikom Reet wm sina dagha vttan Rekninghskap. en honom frafollnom, þa skullo hans efterkomandæ hafa þeir skipreidor fire hundrath lödik mark som wer hafuom gifuit i wart testamentum til kirkiunar i bergwin so tiil mata at i huart ar skall afslast tiiw lodighe mark af þeim skipreidom till

þes daghs at þeir hundrath lödugar markar æro betaladr. En þa er þeir hundrath lödighe marker æro betaladr, þa skullo firsagdar skipreidar friælsliga aftir falla vndir kunnoghen ok kronnen i Norighe. Framleidis latom wer bischof *Jacob* firnemden Hwitan fire all þe vmbodh som han heffuir af oss haft till þenna dagh. Ok till meire stadhfesto her vm sette frendhe war konung *Eirik* sit Incigle meth waro Incigle fir þetta bref er gort war i Helsinghehorgh. Anno Domini M°ccc°lxxx° nono, In festo beatorum Apostolorum Petri et Pauli.

S. 257. Det her Lin. 7 omtalte Brev af Dronning Margrete i det gamle Sprog savnes nu i det Langebekske Diplomatarium.

S. S. Gjeldsbeviset fra Grev Henrik af Sancto Klaro.

Er 1751 bleven afskreven efter Originalen i Universitetsbibliotheket.

Pateat vniuersis per presentes nos *Henricum de Scto. Claro*, Comitem Orcadie et Dominum de Roslyne nec non et heredes nostros teneri et firmiter obligari nobili viro *Hauquino Johannis* vel suis heredibus in Centum et quadraginta libris sterlingorum monete Scocie, soluendis eidem vel ipsius heredibus aut certis deputatis apud Ecclesiam beati *Magni* Martiris de Kyngvale in Hyatlandia, ad terminos quatuor annorum sine aliqua fraude vel dolo, videlicet primo termino solucionis incipiente ad festum beati Laurencij Anno Domini Millesimo CCC° nonagesimo, quadraginta libras. Item quadraginta libre soluende ad consimile festum beati Laurencij in dicto loco Anno domini Millesimo CCC° nonagesimo primo. Et tercie quadraginta libre soluende ad consimile festum beati Laurencii ad dictum locum Anno Domini Millesimo CCC° nonagesimo Secundo. Et viginti libre soluende ad consimile festum beati Laurencij Anno Domini Millesimo CCC° nonagesimo tercio, loco prefato, verum si contingat nos vel heredes nostros in huiusmodi solucione ut premittitur deficere quod absit, in quocunqve termino defecerimus, predicti *Hauquinus* et heredes sui, pro dampnis suis et dilacione, omnes ferinas nostras et redditus, cum eschaetis nobis partis infra insulam de Sanday et Rynaldissay ad vsus suos habebunt et tenebunt vltra summam principalem dictarum centum quadraginta librarum non minuendam, Et sic dictis ferinis et eschaetis gaudebunt, donec de principali summa plenarie fue-

fuerint satisfacti. In cuius rei Testimonium Sigillum nostrum presentibus est appensum. Apud Helsynburgh nono die mensis Julii Anno Domini Millesimo Tricentesimo octogesimo nono.

1390.

S. 259. Dronning Margretes Lin. 4 nedenfra omtalte Skrivelse.

Den har Langebek ladet udskrive af det Drnhjelmske Diplomatarium Tom. VIII.

Wy MARGARETA medh gudz nadh Dronning i Sverike oc Noryke och rætter arfuinge och førstinna Rikesens i Danmark gørom viterlikt allom mannom att æpter thet vy væl hørt och førstandit hafuom att erliken Man Herra *Karl Ulfson* med sinom god vilia gaf nakor goodz liggiandes i væstergøtland in til aluastra och nydal closter fore sina och sina forældra oc barna Siæl tha forbiudom vy hardlika vidh vara hyllest och nadher varom æmbitzmannom oc fogothom them nu æru ælla framledes kunno varda the førenempda closter i thessom godzom nakon tiidh hindra æller quælia, ælla sik ther medh beuara, Sua frampt han vil gøra thæt oss ær liuft och vora vredhe fly. Datum *Örabro* Anno domini M°CCC° nonagesimo Die beati *Johannis* ante portam latinam Sub Secreto nostro presentibus apposito impendenti.

S. 261. Pave Bonifacii Skrivelse til Dronning Margrete.

Af Originalen med Langebeks Haand.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, Carissimæ in Christo filiæ *Margaritæ Dassie, Norwegie et Suessie Reginæ Illustri,* Salutem et apostolicam benedictionem. Literas serenitatis tuæ, tam per venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Lundensem, quam per plures alios familiares tuos cum diversis et magnis ensemiis *(encoeniis?)* per eandem serenitatem nobis devote destinatis gratanter recepimus, de quibus eidem serenitati regratiamur, et fidelitatem ac deuotionem tuam plurimum commendamus hortantes eandem Serenitatem, ut in eisdem fidelitate et deuotione velis, ut confidimus, de bono in melius continuando perseverare, Sciens, quod sumus dispositi serenitatem tuam semper honorare ac prosequi specialibus gratiis et fauoribus oportunis, adeo quod si merita humana progenitorum tuorum gratiosa meruerunt, maiora intendimus in personam tuam ampliare.

 Mit-

Mittimus enim eidem serenitati quandam premsam, cuius formam ceræ inpressam penes nos retinuimus, cum qua, quæ tibi cordi fuerint, nobis valeas significare. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Idib. Octobris, Pontificatus nostri anno primo.

S. 269. Hertug Gherts Rescript om Gaver til Geistligheden.

Afskreven af Langebek efter Originalen paa Pergament i Slesvig Byes Archiv.

Wii *Ghert* von Godes gnaden Hertoghe tho Jutlande, Greue tho Holsten, Stormeren, vnde tho Schowenhorgh, don witlik alden ghenen, de dessen breff seen edder horen lesen, dat alle vnse voruarnen Koninge, Hertoghen vnde Greuen, de in vnser herschop weldich hebben wesen, alse in vnsem hertochrike tho *Slezewik*, hebben vorboden, vnde wii nu na vorbeden, dat nyne borghere edder bundere ere vpstande Erue edder ere lyggende grunt gheuen scholen den presteren edder der hilghen Kerken, mer varene haue de moghen se gheuen der hilghen Kerken edder weme ze willen. Desse vorscreuene stucke, de wille wii bewisen myt vnsen rydderen vnde Knechten myt borgheren mit husluden vnde mit deme menen ghantzen lande, dat ze wär syn. Hir vmme so bidde wii alle gheystlike lude, dat se syk nicht vorder hir an keren, wente were dor jemant, de vnse borghere edder huslude tho rechte wolde laden, de scholde se ersten vor vns vorclaghen, deme wille wii the rechte steden vnde helpen, were dat syk jeniehman teghen desse rechticheyt, de wii wnden vnde de wii nu na vorboden hebben, strengen wólde, dat wille wii rychten vnde vorderen zo wii vorderste kvnnen von rechtes weghene. To ener groteren bewysunge so hebbe wii *Ghert* vorbenomet vnse Ingheseghel henget laten vor dessen breff, de screuen ys na godes bord Dusent Jar drehundert in deme neghenteghesteme Jare, des vrydaghes vor pinxsten.

S. 272. Katharina Glysingsdatters Gjeldsbevis til Dronning Margrete.

Med Grams Haand af Originalen i Arkivet.

Alla the Mæn thetta bref se ælla höra, helsar jac *Kathrin Glysingxdotter* ewinnelika meth warom Herra. Kænnis jac opinbarlika meth thæsso mino nærwarende opne brefue, mic aff rætte oc skællike *Skuld* giældskyldogha wara Höghborne Förstinno mine Kæro Fvw Drotning *Margareto Thusanda löthugha Marker sylfs Swenska wikt*, innan thæsse mato, at

for-

fornempda min kæra Frw hafuer mic vplatit badhe Jordha godz, som myne Frw rættelika tilfallit war, æpter min Hosbonda Herra *Johan Molteke*, oc the fangabeskatting lösa latit, ther minom Heran af faghne waro, oc the attan hundradha Marker, som hon wtgaff for Marienborgh, swa oc *thry hundradha Marker Swenska pænninga*, som hon mic redho gaff, swa, at the fanga beskatting oc thetta forscrepna altsaman löpir i thusend löthugha Marker, jac meth wilia oc berathno Modhe, oc meth samthykt oc fulbordh mina barna, Vina oc frænda, hafuer fornempde mine Kæro Frw vplatit, vpantwardhat, oc giældguldit giort til ewerthelika ægho, alla mina Ærfd, Æghodel oc Rættogheet i Pabodhanæs, oc thet som ther tilhörir oc wnderligger, medh allo thy som jac ærft hafuer æpter mina Systerdotter, *Arendz van Vitzens* Dotter, tker nylika doo, oc mædh thæn Ræt, jac för ther til hafthe, oc æn kan mædh Ærfd ælla ræt ægha faa i then forscrepna Gardh Pabodhanæs, medh alt thet Godz oc Rættoghet i Sudherakers Sokn, ænkte vndan takit, i Sudhrahæradh, i Möre, i Lyncöpungs Biskopsdöme. Thy afhænder jac mic oc minom barnom oc arfuom, hwa the hælzt æra ælla wardha kunno, thænna forscrepna Gardh Pabodhanæs, Godz, Ærfd, Æghodel oc Rættoghcet, som jac ther fore atte, oc nw ægher, oc æn kan ægha faa, ænkte vndan takit Oc tileghnar jac thet, medh Huss, Jord, Akir oc Æng, Skoghom oc Fiskewatnom, Qværnom oc Qværnastadhom, Øyom, Skæriom oc Holmom, oc allom androm Tillaghom, nær oc fiærran, inran wato oc thorro, ængo vndantakne, oc hemol gör, medh alle Rættogheet forscrepne mine kæro Frw Drotning *Margareto*, oc hwem hon thet an, til ewerthelika ægho, friit oc vmbeworit fore hwariom manne æpter thænna dagh. Oc gifuer jac Herradzhöfthinganom, ther som thetta forscrepna Godzit ligger, fulla maght oc Wald, meth thæsso mino opno brefue, thet at fastfara forscrepne mine Frw, Drotning *Margareto* ælla hænna wisso vmbudhu, medh fastom oc allom skælom, æpter thy lagh tilsighiar til ewerthelika ægho, huilkin tidh hon wil ther fæst wppa hafua, lika wiss jac siælff nær stad ware. Oc medh saman Wilkorom hafuer jac forscrepne mine Frw vplatit oc vpantwardhæt alla the Rættoghet, som jac hafthe, oc nw hafuer æpter mina fornempda Systerdotter, oc æn mædh Ræt hafua kan, i the panta, som ær innan thæssom Soknom, suasom Suder-

deraker, Thorsas oc Glosbodhe, sunnan Skogh, i Sudhraherred, ther *Arend* van Vitzen, som mina Syster atte, hafthe aff Heran *Vichke* van Vitzen, oc nw hafuer wnge Herra *Vichke* van Vitzen, *Arendz* Brodher. Alla thæssa forscrepna Articulos oc hwar theran sunderlika vm sik lofuar jac forscrepna *Kathrin Glysingxdotter*, medh minom Son *Karle Karlson*, oc jac *Karl* medh forscrepne mine Modher, medh bæggias wara arfuom, forscrepne mine kæro Frw Drotning *Margareto*, oc hwem hon thetta forscrepna Godz wnna wil, fastw stathugha oc vbrutlika, at halda widher sannind vtan arght. Til huilkins brefs mere bewaring war Incighle æra hær witerlika forehæghnd, oc til witnisbyrdh hafuom wy betz Incighle fore thetta breff, wærthugs Fadhers Herra *Niclissa*, meth Gudz Nadh Biskops i Lyncöping, Herra *Birghe Vlfsons*, Herra *Vlff Jonssons*, Herra *Jönis Iwarsons*, Herra *Skanungs*, Riddara, oc mina kæro Systers, Frw *Bæinto Glysingxdotter*, huilke hær nær stadde, oc ower waro. Scriptum Watzstenis Anno Domini MCCC nonagesimo, die Beati Laurentii Martiris gloriosi.

S. 273. **Benedicta Glysingxdatters Salg af nogle Ejendomme til Dronning Margrete.**

Eigenhændig med Grams Haand af Originalen.

Alle Men, som thetta breff höra ællar se, helzar jak *Benedicta Glysingxdotter* æwerdelige medh warom Herra. Thet scal allom wyterlikt ware, at jak wyterkennis mik meth thesso myno nerwarande opno brefue, mik medh Ya ok godwilia ok medh myne barne wylie ok Frænder, at hawa salt ok sköt Heterlike ok Welborne Förstinne myne kære Frw Drotning *Margareto* al myn Rætheet ok Ærfwadeel i Pabodenes, sonnan Schog y Sudherakar Sokn, Thorsas oc Glosbode ok alt thet som ther til hörir ok wnderliger, medh allo thy som jak ærft hawar efter myne Sisturdoter Ymfrw *Mærete, Arald van Witzens* Doter, som nw nylika doo, ok al Ræt, som jak ther för til hawde, ok æn kan medh Ræt ællar Arff ægha fa, i then forskrewne Gard Pabodenes, medh alt thet Gotz ok Rættogheet ther tillyggar sönnan Scogh i Sudherakar Sokn i Swtraherrat, i Möre innan Lynkopingx Byskopsdome. Fore hwilkyt forscrewne Gotz kænis jak mik medh thezo myno nerwarande opno brefve folt Werdh ok penninge op at hawa baryt aff forscrewne myne kære Frw Drot-

Drotning *Margareto*, swa at mik medh nögar, ok jak henne storlige thacker. Thy afhender jak mik ok mynom barnom ok arfwom, hwa the bælst æra ællar warde konno, then forscrewne Gard Pabodenes, Gotz, Ægodel, Ærft, Rætokheet, som jak ther förra atte, ok nw ægar ællar æn æga kan fa, inte wndan takyt, ok tilægnar jak thet medh Hws, Jordh, Akar, Ængh, Scogh ok Fischawatn, Qwernom oc Qwærnastadhom, Øyom ok Skærwom ok Holmom, ok allom androm Tillagom ner ok fiærren i wato ok thörro, ængo wndantakno. Ok hemel gör jak medh al Rættoghet forscrewne myne kæro Frw Drotning *Margrete* ok henne rætte Arfwinge, æller hwæm hon thet helst wnne wil, til æwerdelik ægo, fryt ok ombeworit fore hwariom Manne æfter thenna dagh. Ok gewar jak Hæratzhöftigom ther som thetta forscrewne Gotz lygar, folla Makt ok wold medh thezo myno nerwarande opne brefwe thet Gotz at fastföra forscrewne myne kæro Frw Drotning *Margreto* ællar henna wisso Wmbudy meth fastom ok allom skælom æfter thy Lagh tilsygar, til æwerdelik ægo, hwilkin tydh hon wil ther fasto oppa hawa, ællar henna wisso budh, lykawys jak ther ner stad wore. Ok medh samme Wilkorom hawar jak forscrewne myne kæro Frw Drotning *Margrete* oplatyt ok opandwardat alla the Rettogheet, som jak hafde ok nw hawar æfter myne fordoo Systerdoter, ok æn medh Ræt hawa kan innan the pantom, som ær i thezom Soknom, som ær, Sudherakar, Thorsas ok Glotzbode sönnan Schog i Sötrahærat i Möre, ther *Arand* van Vitzen, som myne Syster atte, hafde aff Herra *Vicke* van Vitzen, ok nw hawar Wnghe. Herra *Vicke* van Vitzen, *Arands* Brodur. Alle thezo forscrewne Artycule ok hwar there swnnarlige wm sik lowar jak *Benedicta Glysingxdotter*, medh mynom swnom, *Kætil wmme Reysar* ok *Erik wmme Reysar*, oc wy *Kætil wmme Reysar* ok *Erik wmme Reysar* lowom thet samme medh ware Modur *Benedicta Glysingxdoter*, medh aldras wara Samthycke ok Godwylie, ok warom arfuom, forscrevne ware kære Frw Drotning *Margreto* ok henne Arfvinge ællar hwæm hon thet forscrewne Gotz wnne wil, fast, staduge ok vbrötlige at halde, wydher Sanond wtan Arkt. Til hwilkis brefs mere Bewarning tha hengia wy war Insigle fore thetta breff medh god wylie ok beradno Mothe, Jac *Benedicta Glysingxdoter*, *Kætil wmme Reysar* ok *Erik wmme Reysar*. Til thes mere

fasto

fasto ok Bevising theze brefs, tha bedys jak Welbarne Manne Insigle at hengya fare thetta breff, medh myno ægno ok myna Söner, som för ær sakt, Her *Magnus Glop*, ther Ryddar ær, *Jesse Duwa, Jesse Eskilsson*, som a Wapna æra, *Magnus Petherson*, som myna Doter hawar, ok *Katrinâ Glysingxdoter*, som myn Syster ær. Thetta Breff ær gewyt ok screwit i Kalmarne æfter Gudz byrd Thusand Aar, thry hwndrat, nyty Ar, a Helga Kors Dag, nest fare Sancte Michiels Dag kommar.

1391.

S. 273. Benedict Biygs Brev om Hyrningsholm.

Efter Originalen med Langebeks Haand.

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Benedictus Biyg*, miles, de Gunnerslöfholm, salutem in Domino sempiternam. Præsentibus notum facio et futuris, me de consilio maturo et consensu expresso cognatorum meorum et amicorum, latrici præsentium, Principi illustrissimæ ac Dominæ meæ, Dominæ MARGARETÆ, *Dei gratia Norwegiæ et Sweciæ Reginæ ac veræ Heredi et Principi Regni Daciæ*, curiam *Hyrningsholm, Liongeherreth Selendiæ sitam*, cum omnibus et singulis bonis, eidem curiæ adjacentibus ubicunqve sitis, assignasse in continenti me mortuo absque protractione ulteriore libere obtinendam. Tali conditione præhabita, qvod si me prius ipsa Domina mea Regina ab hoc seculo migrare contigerit, extunc prædicta Domina mea *Margareta* Regina omni jure in antedicta curia *Hyrningsholm* et bonis sibi adjacentibus, quantumcunqve ipsa Domina *Margareta* de Domino *Hennekino Aneueld dudum Milite*, fratre Domini *Benedicti de Aneueld Militis*, emerat, prout in literis super hoc confectis clarius exprimitur, et qvid juris in prædictis curia et bonis ipsa habet, absque nulla contradictione pro suis usu et voluntate penitus libero perfruetur. Verum etiam eidem Dominæ *Margaretæ* Reginæ omnia et singula cuiuscunque existentia generis, quæ ipsa Domina *Margareta* Regina michi pro me vel ad voluntatem meam ullatenus hucusque exposuerat, vel de cetero modo aut tempore aliqvali exposuerit, quæ ipsa Domina Regina docere poterit erogata, universaliter et tototenus refundentur, excusatione nulla non obstante anteqvam dicta Domina Regina post mortem meam de posses-

sione

sione sua curiam antedictam resignabit. In quorum evidentiam et testimonium præmissorum sigillum meum, una cum sigillis virorum venerabilium et nobilium Dominorum *Nicolai Abbatis Sorensis*, *Johannis Rwt* et *Michaelis Rwt, militum, Johannis Tweston, Petri Nielsson de Woldorp, Johannes Grubbæ, Andreæ Griis* et *Johannis Nielsson*, præsentibus est appensum. Datum anno Domini Millesimo tricentesimo nonagesimo primo, feria secunda post Dominicam qua cantatur Lætare, Nestwedis.

S. 281. Skrivelsen fra Provsten og Capitlet i Linköping.

Af en Codex i det linköpingske Gymnasii Bibliothek med Langebeks Haand 1753.

Wi Prosten oc Capitulum innan Lyncöpingh helsom edher hederliga Mæn Hr. *Ragwald Kyrkioherra* ath Sancti Laurensa Kyrkio i *Swdercöping*, Canic i Lincoping, oc Hr. *Herman Bagga*, proost i Sudercöping, kerliga meth Gud. Kungorum eder, ath wi haffwom forstaandit aff somblica Kyrkio landbo Kæramaalom, ath *Ewert Molteke* fogotæ aa Stægaborg i Tiisdagis som nw snimesth war paa Tingeno wider Skinberga Kyrkio lagde skatt paa Kyrkiohion i hammarkindherret, saa ath hwario siæx skullo gefua ith tweggia marka nöth III lass höö IX spen Korn oc 1½ pund smör, oppa holkit os stort vndra, særdeelis forty at ingen maa skatt eller annan twnga til Kyrkiowaardnadh læggia vtan biscops oc capituli samtyckt oc fulbordan, vtan han vil wara i paaffwans banne af sielffua gerningene sidan han lagliga manadher ær, swa oc for thy ath maanedagen för helgena messa dag her i Lincöpinge nærwarande *Vicke Mölteke* oc mestadelen aff capitulo waar frw *Drötninghen* forböd *Vikke Möltike* wider nampn ath han skulle inghen skatt eller twnga læggia til Kyrkiowaardnad, oc sagde hon, at thet war aldrig hennes vili eller bwd ath han eller hans wmbesman skullo Kyrkio hion skatta eller twnga, för ty torff hon naagra hielp aff them til sit oc Rikesens bestaandilse, Tha vil hon thet bedas meth Kerlek oc fulbordan biscopens oc capituli, oc ey annar thet aaleggia. Oc vetom wi wæl at aa biscopens waarom oc domkyrkiones landboom haffuom wi faanget i thetta aaret aff sombilicom ganskelica lithet oc aff somblicom alz enkte for ty at thet væxte inte aa jordene oc thet litla som væxte thet ær meth rooff oc waalgestning aff them

tagit saa at maa wæl skeþ ath handrada finnas the landbo, som aaga ey alle samen en spen Korn oc ith lass höö oc sidher nöt oc smör eller andra ætande wara, oc ty vtan bætring her oppa komber tha maatte gudz tienst ey at eenast her i domkyrkione vtan saa wiit som biscopsdömith ær, niderlæggias för fatidom oc haffwenslösa skwll. Oc ty wiliom wi oc bywdom eder wider lydna, at i lathen kalla til saman för eder Kyrkiohion innan Swdercöpings prostadöme oc beretten thetta aa wara wegna, oc för tessen thera stora fatidoom nöd oc armod the alla wegna haffua oc lida oc vi alrig geffuom jaa godwilia eller samtyckt til, at the naagerstad vtgöra skulo naagrum manne vtan wi faam wara Frw Drötningene breff ath hon för stora rikxens nytta oc bestaandelse kan skatt paaleggia offuer alth ganska riked. Wil *Vikka* gästa oc röffua thet skywten vnder gudz oc waara frw drotningene doom oc Kyrkona rett oc för ty byndom wi eder wider te helga lydna ath beden ödmykliga aa waara wægna fornempda *Vikka* oc *Ewert Mölteke* oc alla theres Vndesogata tiánara lánsmán oc æmbesmæn ath the sig til siæla waada Kyrkona hion inte skatta, gæsta eller röffua lata, Wilia the ey æn saa ighin vænda, tha manen them openbarlica hwilka wi oc hwarthera særdelis oc i thesse waara breffue it sin oc annad sin och tridia sin medt laga maningh manen at the then samma skatten eller naagen annen skatt eller twnga ingoledis aff Kyrkiohionom vt kreffwi eller opbæri vtan lætin them bliffua wider thet frælsæ oc fridhet som waar frw drötningen os sagth oc vnt haffuer Göra the omot tessa waara maning tha nödgoms wi omot thém gáa medh Kyrkonis rett för ty wi maagom ey thet offwersee wid waaren sworen edh Ty tha i haffuen thetta breffuit före them læsit oc fulfölgt tha sender os thet ighen insiglad medh edrom insiglom til mera bewisan datum Lincopie anno Domini 1391 in octaua sti. martini episcopi et confessoris.

§. 283. Det danske Document om Løkkesholms Overdragelse til Hennike Olesson. Med Grams Haand.

Wi *Margrete* mz Gutz Nathe Norgis oc Swerigis Drötning, oc san Arwing oc Höffthing Danmarcs Righes, Göre thz widlicht mz thzte wort opne breff, at wi i pant sätte welburthugh Man *Hennicke Olefson* aff Sjöholm, Wepner, war Gorth oc gotz *Lökkesholm* i Fiwn i Winninge-

hæ-

hæreth liggendis for thii thusende lödich Mark sölffs i Kölnisch Wægt, mz alle then forne Gorth oc Gotzes rate Tilligelse, sosom er Wornethe, Schowe, Marke, Aghre, Æng, Fischewatn, Mölle oc Möllestæthe, mz. all Koningelighe ræt, som till kan falle i Elvelstzbierk som kalles Maghelunds fong, rörendis oc Vrörendis, enghet undentaghit hwat thz. helst neffnes kan: mz swodane skell, at forne *Henniche Olsson* schall then forne Gorth oc götz inlöse aff Her *Laurs Haweby* for sex hundræthe Lub. Mark, som the opne breff udwise ther han therpaa hauer, oc naar han then forne Gorth oc gotz in hauer lösd, tha scal forne *Henniche Olssen* och hans sanne arwinge forne Görth oc gotz haue oc beholde i theris brugelighe pant, swo lenge at thz worther forne *Henniche Olesson* oc hans Arwinge loglighe afflösd for the forne tii thusende lödich Mark sölffs i Kölnisch Wægt, som foreschreuet staar, oc the sex hundreth Lub. Mark som han thz inlöser for, aff Os æller aff Wore Æfterkommere. Oc hwat han therpaa bygger eller hans Arwinge, tha schulle Wi æller Wore Æfterkommere göre hannum æller hans Arwinge ther fulleste fore. Oc nar wi æller Wore Æfterkommere wilke forne Lökesholm Gotz oc Bierk inlöse aff forne *Henniche Olsen* æller aff hans Arwinge, tha scall thz kungöres paa Fiwnbo Landzthing eet heelt Aar tilforen, oc löses paa Sancte Michels Dagh ther nest æffter i en felighe stath her i Rigit, hwor *Henniche Olsson* æller hans sanne Arwinge oss tilsie them at betale. In cujus rei testimonium secretum nostrum, una cum sigillis Nobilium Dominorum, viz. *Petri* Arusiensis Episcopi, *Johannis Andersson* et *Nicolai Ywarti*, Militum, praesentibus est appensum. Datum Anno Domini MCCCXC primo, in profesto Beati *Nicolai* Episcopi.

S. 291. Pave Bonifacii Skrivelse.

Afskrift af det Ornhielmske Bullarium.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabilibus fratribus *Archiepiscopo Lundensi* et *Episcopo Lubicensi* Salutem et Apostolicam benedictionem. Justis et honestis Supplicum votis illis presertim per que ecclesiarum Cathedralium immunitates et jura ac persone Dei dicatæ obsequiis et bona ipsarum defendantur ab adversantium insolentiis et pressuris libenter annuimus et ea fauoribus prosequimur oportunis. Ex-

 hi-

hibita siquidem nobis nuper pro parte venerabilis fratris nostri Episcopi Strengnensis et dilectorum filiorum capituli singulorumque prelatorum canonicorum et personarum ecclesie strengnensis petitio continebat, quod olim nobiles viri *Steno Benedicti*, miles, *Magnus Sture*, *Philippus Nicolai*, *Bertoldus Dume*, *Hermannus Nypridz* et *Sabel de Helptin*, Domicelli ac proconsules ac consules oppidi Stokholmis, Ubsaliensis, Lincopensis et Arosiensis diocesis associatis sibi quibusdam suis in hac parte complicibus dotem dicte ecclesie ausu sacrilego inuadentes quendam fundum ipsius ecclesie prope eandem ecclesiam consistentem temeritate propria occuparunt et in eodem fundo quoddam fortalicium seu castrum fundare et construere presumpserunt ac redditus capituli prelatorum, canonicorum personarum et ecclesie predictorum, nec non prouentus emolumenta et bona omnia ad structuram et fabricam ipsius ecclesie quomodolibet deputata et obuenientia quoquo modo diripuerunt occuparunt et detinuerunt ac diripiunt occupant et detinent occupata, domos etiam capituli prelatorum Canonicorum personarum et Ecclesie predictorum effregerunt et funditus destruxerunt ac omnia bona mobilia capituli prelatorum canonicorum et personarum eorum dein eisdem domibus vel extra reperta exinde asportarunt in predam eosdem Episcopum Capitulum prelatos canonicos personas et ecclesiam dote fundo domibus emolumentis prouentibus et bonis huiusmodi temeritate simili notorie spoliando in animarum suarum periculum et Episcopi Capituli prelatorum, Canonicorum, personarum et ecclesie predictorum magnum prejudicium et scandalum plurimorum. Quare pro parte Episcopi Capituli prelatorum Canonicorum et personarum eorundem fuit nobis humiliter supplicatum ut cum premissa ita notoria sint quod non ulla possunt tergiuersatione celari prouidere super hiis de oportuno remedio dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati fraternitati vestre per apostolica scripta committimus et mandamus quatinus vos vel alter vestrum vocatis milite domicellis ac proconsulibus et consulibus prefatis et aliis qui fuerint euocandi et auditis hinc inde prepositis quod justum fuerit simpliciter summarie de plano sine strepitu et figura judicii appellatione remota decernatis facientes quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii

Se-

secularis. Non obstantibus tam felicis recordationis *Bonifacii* Pape VIII predecessoris nostri in quibus cauetur ne aliquis extra suam ciuitatem et diocesin nisi in certis exceptis casibus et in illis ultra unam dietam a fine sue diocesis ad judicium euocetur seu ne judices a sede deputati predicta extra ciuitatem et diocesin in quibus deputati fuerint contra quoscunque procedere siue alii vel aliis vices suas committere aut aliquos ultra unam dietam a fine diocesis eorundem trahere presumant et de duabus dietis in concilio generali quam aliis constitutionibus apostolicis contrariis quibuscunque seu si militi Domicellis Proconsulibus et consulibus predictis vel quibusvis aliis communiter vel diuisim a sede apostolica sit indultum, quod interdici suspendi vel excommunicari aut extra vel ultra certa loca ad judicium euocari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Rome apud sanctum Petrum. III Idus februarii pontificatus nostri anno tertio.

1392.

S. 292. Hermen Nypertzens Qvittering til Dronning Margrete.

Med Grams Haand af Originalen i Gehejmearkivet.

Weten sculen alle ghenen de dessen bref seen edder hören lesen, dat ich *Hermen Nypertzen* bekenne un betüghe openbare in dessem breue, dat ich Hogeborne Forstinne, miner gnedighe Vrowe, Vrowe *Margreta*, van Godis Gnadhe Koninginna ouer Sweden un Norweghen un rechte Erue un Forstinne des Rikes to Denmarken, erre Erfname un Nakomelinghe un erre Medeloueren, als is Here *Abraham Brodersson*, Here *Magnus Glop*, Here *Age Eskilson* un *Jesse Duven*, un erren Erfname, qwit un orsake late fore de Twe hundert lodeghe March, de se my sculdik was, un hebbe mit wille unnevangen un une dvanghen er erre open bref weder antwortet, dat se my uppe de twe hundert lödeghe March gheuen hadde. Un binde ich my un minen Arfname un allen ghenen de dessen miner louedhe untfangen hebben, als is Hr. *Vicke* van Vitzen, Ridder, *Thomas* van Vitzen un *Vicke Nyperzen* dare to, dat wi nymmere sculen manen unse voreben. Vrowe, Vrowe *Margreta* Koninginne to forn screuen, ere Arfname, Nakomelinghen, edder Medelo-

loucren, de to forn screuen stat edder eren Arfnamen fore desse voreben. twe hundert March lödeghe. To ener mere forwaringhe un tügnisse so hebbe minen H: yngeseghlæ s. mit anderen guden luden Inghesegle to tüghe, als is Here *Vicke* van Vitzen un *Vicke Moltike*. Datum Anno Domini Millesimo Trescentesimo Nonagesimo secundo, die Purificationis Beatæ Virginis.

S. S. Dronning Margretes norske Forordning af 1392.

Den leveres her efter en Copie, som John Olaffen fra Grunnevig tog af Originalen i Gehejmearkivet 1740. Han tilføjede tillige en dansk Oversættelse, som ogsaa her meddeles.

MARGHARETA mz Gudz Naadh Noregs ok Swerikis Drothnengh ok Danmarks rettær ærfuingæ ok þæs Fyrstinna Sændir ollum monnum þæim sæm þetta bref sea ædr høyra Q. g. ok sina. Veer gerom ydr kunnikt at anno domini M°ccc° Nonagesimo secundo a freadaghen nest fir Kærslo sunno dagh skipadom veer oc gerdom mz allæ Rikissens Raade j Noreghe samþykt at þæir lutir ok þaw maal sæm hr æpt fylghia skulw swa vera sæm hr æpt sæghir.

Fyrst vm øræidhande værdhr slæghin sæm marghar skuldir aa at luka. hwat thet er j giold, sara bøtr, kaup, vidhrskiptj, barna fe, ædhr adra lute. þa skula giolden vændatzst till bota oc hans skulda lausnar, en þo at giolden dømætzst oc metetzst ærfuingionom oc var þet swa wtskyrt, at likamer þæn sæm slæghin var, attæ þæær skuldir af sit vinna medhan æi var fe till þy skulu giolden sæm fir likama manzens lukas, væn-

MARGRETE, af Guds Naade Dronning til Norge oc Sverige, oc ret Arving ok Förstinde *til Dennemark*, sænder *alle Mænd* som dette bref see eller höre Guds og sin Heelsen. Vy giör Eder Vitterligt, at Anno Domini 1392 den næste Fredag for Kiære Söndag,*) anordnede Vi, og med det ganske Rigens Raad i Norge samtyckede, at efterfölgende Ting og Sager *skulde* saaleedes forblive, som her siden mældes:

For det förste, om en gandske fattig Mand bliver ihiel slagen, som haver mange Skylder at betale, være *sig* endten Gield, Saarebödder, *Kiöb*, Ombytten, Börne-Penger eller andre Ting; da skal Pengene (ↄ: Mande-boden) anvændes til Bödder for hâm og til hans Gields Afbetaling, endskiöndt hans arvin-

*) Kiære Söndag kalder Arild Hwitfeld ad annum 1536 Dominicam Judica, som er den 5te Söndag i Fasten eller den næste for Palme-Söndag, og er udentvivl den som her i Texten kaldes Kærslo Sunnodaghr, den samme.

vændas till botar hans ok skullda lausnar sæm fyr sæghir, Æn ef flæire ero skuldir en giolden till rækkia allar at luka, þa minke fir hvorium sæm tala kænnr till.

Item hwar væthna þr sæm men wærda wtzlæghr j kristnum Rettæ þa skal fee þæs wtzlægha skiptas till Hælfningar mellum konongs oc biscops Oc af þui at vond værk ero hatandæ ok myuklæikr ræfstar gefur morghum taum till syndar þy var samþykt at hwar sæm ger till wtslægdar j Cristnum Rette þa minkar þo æi rettær konongs þo at þæn man gangæ till scripta oc ifuirbota fyr en han værdhr lagdr ædr lystar wtzlæghr þui at þæn er af sialfuū værkū vorden wtzlæghr ok varc sik hwartwæggia Vmbodzmadr at hwargen take godset fir adrm. En ef nokor tækr þa læggi aft till iafnadhr En ef madhr værdhr tæin vtan fridh konungsens þa ræfsi konongs Vmbodzmadhr honom æft laghum.

Item hwat manne sæm af swær horkono ædhr þa adra kono sæm han j mæinbughum hafde eg ger han þr j motæ æidhæ sinom þa sware þuiliko fir konongs-domenom sæm loghbook vattar vm mæin swore bædhæ vm sækt oc wtzslægdh, ok bpe. swa mykit sæm kristin Rettær vaattar vm vloghlegho samuero ok æidrof. En vil han fyr hafua fridh

vinger bliver tildömt, ok tilkommer at oppebære hans Giæld; thi det blev saa forklaret, at eftersom den ihielslagnes Legeme burdte at afbetale den gield med sit arbeide, naar der var ingen Penger, saa skal og Pengene, som betales for hans Legeme, anvændes til hans Bödder, og Gields Forsoning, som för er mældt. Men er der fleere Skylder end at Bödderne kand række til, at afbetale dem alle med, da miste hver en pro qvota.

Item, i hvor som helst (eller, for hvilken en Sag) man kommer til at römme, efter Kirkeloven, da skal den römmendes Gotz deeles i to halve deeler, nemlig imellem Kongen ok Biskopen. Og eftersom onde Giærninger bör hades, og Vildhed i at straffe giver mange Anleedning til Synden; der fore blev samtycket, at hvo der begaaer nogen Misgierning, som er Römmelses værd efter Kirkeloven, da formindskes dog ei Kongens Rett, skiöndt saadan en gaaer til Skrifte og Boodfærdighed, förend hand bliver tilkiændt og forkyndet at skulde römme; thi den samme er allerede af Gierningen i sig self bleven til en Römnings-Mand. Og maae begges Fuldmægtige tage sig vare for, at den ene ikke tager Godtzet op for den anden. Tager en det, da andtworde tilbage, paa det det kan blive lige. Men bliver en paagreeben, uden at

fridh en loghbook vattar þa kaupe sik af kononge.

Item ef madr fæstir seer kono til æighnarkono ok byr mz hænnæ vtan Doom Hæilagre kirkiu vitande at hans fæstar kona þæn fyrre lifuir þa ger han j þui wtslægdr værk. þa aa konong oc bpr. fe hans alt ef han vil æi aflate sidhan dǿǿmt er.

It ængin hafue flæiræ herra swæina oc ængin skærdhæ mæira konongs læidhanger en han ma mz laghum.

Framlæidhes skula landkaup oc strandkaup alla læidhes æft þy blifua sæm þaw fyrre veret hafua.

Skal ok ængin kaupæ ædr sælia j kaupstadom vtan a retto torghæ, mistroor oc konongs fowte nokom vm þet þa skal þæn sæm mistrodhr værdhr swæria þr fir siælfur þridhi at han ækki j annan stadh køypte en aa rette torghe ællæghr late sam stundas fowtanom kaupet fir swa mykit sæm han þet køypte oc honom þarfnatzst þr af till konongs behof.

þænnæ skipan skal standa till þæs er kgen. komr till sinnæ ara oc hr mz er kgdomens Rett ængin ifuir gefuen vtan skal vera vforsømadh uthi allan sin Ret.

Ok alla þæssa fyrsagda lutj hafuum Veer *Vinaldr* mz Gudz naadh erkibpr. j Nidaros, *Jacob* j bergwín, *Øystein* i Oslo, *Sighurdr* i Hamr oc *Halgæir* j færøyium mz samræ naadh bpar, *Gaute Erikss*,

at have Kongelig Frihed, da skal Kongens Bestillingsmand straffe ham af efter Loven.

Item, hvilken helst der svær sig fra en Horkone, eller en anden Koene, som hand har ulovligen havt, og giör hand i mod sine Ord; svare til Kongdommen, efter Lovens Sigelse om Meenæederi, baade Straffbödder og Römmelse, og til Biscoppen saa meget, som den geistlige Lov mælder om ulovlig Sammenblivelse og Ordbrecken. Men vil hand för faae sin fred, end Loven tilholder, da *kiöbe sig* den til af Kongen.

Item, om Mand fæster en til *sin* Ægtekoene, og boer med hende, uden at have faaet derpaa den Hellige Kirkes Afsigt, og veed dog, at hans forrige Koene er i Live; da giör hand dermed en Römmelsesværd Misgierning. Skal alt hans godtz være forbrudt til Kongen og Biskopen, med mindre hand icke holder op siden Dommen blev afsagt.

Item, Ingen maa holde fleere Herre-Tienere, eller meer *formindske* Kongens Leeding (ↄ: Krigsudrustning med Folk og andet tilhörende) end Loven tilholder.

Ydermeere skulle alle Land- og Strand-Kiöb gandske blive ved det samme, som de have voren tilforne.

Ingen i Kiöbstæderne skall heller kiöbe eller sælge uden paa det rette Torv.

Eirikss, *Jon Marteinss*, *Otte Romr*, *Bendikt Nicless*, *Alfur Haraldss*, *Ogmundhr Bærdhorss*, *Bryniulfur Jonss* *Jon Darræ*, *Hakon Stumpe*, *Jappe Fastalfss*, *Nicles Gallæ*, *Finnr Gyurdzs* ok *Hærlæikr Asulfss* samþykt mz fynnænfde varæ kæræ frw Drothnengh *Marghræte* j swa mata sæm fyrsæghir.

Oc þy sætium veer vaar Incighlæ mz fyrnænfdre varræ kæræ Drothnengh *Marghrete* Incighli firir þetta bref er gort var j Oslo a dæghi ok are sæm fyr sæghir.

Torv. Mistænker Kongens Fowget nogen derfor, da skal den mistænkte og to Mænd med hannem, sværge, at hand ikke kiöbte andensteds, end paa det rette Torg; Ellers skal han give til Fogeden den kiöbte Ting, for saa meget, som hand gav derfor, og Fogeden har nödig til Kongens Behov.

Denne Forordning skal giælde indtil Kongen kommer til sine myndige Aar; og er her med Kongens Ret intet forrasket, men skal være i alle Maader uforsömt.

Alle disse bemeldte Ting have Vij *Vinald*, med Guds Naade Erkebiskop til Nideros, *Jacob* til Bergen, *Øesteen* til Oslo, *Sigurd* till Hammer og *Hallgeir* til Færö, af samme Naade Biskopper, *Göite Eriksen*, *Jon Marteinsen*, *Otte Romer*; *Benedix Nicholaisen*, *Alf Haraldsen*, *Ogmund Bergthorsen*, *Brynjulf Jonsen*, *Jon Darre*, *Haagen Stumpe*, *Jeppe Fastalfson*, *Nicholaus Galle*, *Finn Giurdson* og *Herleik Asulfson* samtykket med vores forbenævnte kiære Fru Dronning *Margrete*, i saa Maade, som för er mældt.

Og derfore sætte vi vore Sigiller med forbemeldte vor kiære Dronning *Margretes* Sigille for dette Bref, som blev giort og givet i Oslo paa den Dag og Aar som tilforne er mældt.

S. 296. Foreningen imellem Dronning Margrete og de holstenske Grever.
Med Langebeks Haand af Originalen i Arkivet.

Dyt sint de Deghedynghe, de ghedeghedynget sint twyschen der Dorluchtigen Vorstinnen unde Vrouwen, Vrow *Margaretan*, Konyngynnen to Norweghene unde to Sweden unde recht Eruen unde Vorstynne des Rykes to Denemarken, unde ere Eruen unde Nakomelynghen oppe de ene syde, unde de Hoghebornen Vorsten unde Heren, Grewe *Clawese* Greue to Holsten to Stormeren unde to Schouwenborgh, Hertoghen *Gherde*, Hertoghe to Sleswik, Greuen *Alberde* unde Greuen *Hinrike* des vorbenomeden Hertoghen *Gherdes* Broderen, alle drey Greuen to Holsten, to Stormeren un to Schouwenborgh, ere Eruen un Nakömelynghen, oppe de anderen syde. Alzo dat de vorbenomede Konyngynne un ere Eruen un Nakomelynghe, un ere Man un alle de in den drein vorbenomeden Ryken wonaftich sint, un alle de ere scolen de vorbenomeden Heren un ere Eruen un nakomelynghe nicht hynderen, arghen, un nycht opsaken to ewighen tyden, edder bywerren in deme Hertochryke to Sleswik vorbenomet un in deme Lande to Holsten un in alle den Landen un sloten, de se nu in eren weren hebben: Un de vorbenomeden Heren, eren Eruen un Nakomelinghe un ere man un alle de in der vorbenomeden Heren Landen wonaftich synt, un alle de ere scolen de vorbeuomeden Konyngynnen *Margareten* un ere Eruen un Nakomelynghe nicht hynderen, arghen unde nicht opsaken to ewyghen tyden, edder bywerren in alle den dreien Konyngryken un in alle den Landen und Sloten, de se nu in eren weren heft. Men scolen to samende in beyden syden vorbenomet enen ewyghen Vrede unde Vruntscop in ghuden truwen holden sunder arghelist un hulperede. Unde were dat jement dessen vorbenomeden Vrede breke, dar scolde de vorbenomede Konyngynne un ere Eruen un ere Nakomelynghe ouer de ere rychten alze in eren Landen en Recht is. Un des ghelikes scolen de vorbenameden Heren un ere Eruen un Nakomelynghe rychten ouer de ere, de den Vrede breken, ok alze in eren Landen en Recht is. Were ok, dat desse vorbenomeden Vredebrekere iement *ho*uede, husede, edder spysede, unde wiste de ghenne, de *se houede*, husede edder spysede, dat se den Vrede broken hadden, *den* scolde de vorbenomede Konyngynne un ere Eruen un Nakomelynghe in eren Ryken,

un

un de vorbenomeden Heren un ere eruen un nakomelynghe in eren Landen vorvolghen, un like sculdich holden like deme Vredebrekere, un ouer ene Rechte. Vortmer so scolen desse vorscreuene Deghedynghe der vorbenomeden Konyngynnen *Margareten* un eren Eruen unde Nakomelynghen nerghen ane schaden edder hynderen in deme Eede, Huldeghynghe un Louede, de desse vorbenomeden Heren und ere Eruen der vorbenomeden Konyngynnen un eren Eruen to vorne sworen, huldeghet unde louet hebben. Unde dat alle desse vorscreuene Stucke un Deghedynghe stede un vast unde untobroken blyven, dat löue wy Konynginne *Margarete* vorbenomet un unse Eruen un Nakomelynghe in ghuden truwen den vorbenomeden Heren, Greue *Clawese*, Hertoghe *Gherde*, Greue *Alberde* unde Greue *Hinrike* vorbenomet, un eren Eruen un Nakomelynghen. Unde wy Greue *Clawes*, Hertoghe *Ghert*, Greue *Albert* un Greue *Hinrik* vorbenomet un unse Eruen unde Nakomelynghe louen wedder desse vorbenomeden stucke der vorbenomeden Konyngynnen Vrow *Margareten* unde eren Eruen un eren Nakomelynghen, unser en deme anderen in beyden syden in ghuden truwen, sunder jenygherleye arghelist unde hulperede. Des hebbe wii *Margareta* vorbenomet, Greue *Clawes*, Hertoghe *Gherd*, Greue *Albert* unde Greue *Hinrik* vorbenomet, to bekantenisse unde merer sekerheyt alle desser vorscreuene stucke unde Deghedynghe, unser alle Ingheseghele myt willen unde myt witscop henghet laten vor dessen bref. Tughe de hir ouer dessen Deghedynghen wesen hebben, synt de Erliken Vadere an Gode un Heren, Biscop *Jacob* van Wyberghe, Biscop *Sween* von Wendessussel, Biscop *Peter* van Arusen, Biscop *Eskil* van Rypen, unde de Erliken Lude, Her *Ywer Lucke*, Her *Jacob Muus*, Her *Woldmer Jacobessön*, Riddere, *Jesse Duwe*, *Jo- Johan Tamesson* un *Jon Jacobesson*, Knapen, der vorbenomeden Konyngynnen Denere un Man. Unde Her *Benedictus* van Aleuelde, Her *Hinrik* van Siggen, Marschalk der Holsten Heren vorbenomet, Her *Johan* van Tyne, Droste, Her *Nicolaus Kerle*, Her *Hennyng Kotelbergh*, Her *Thiderik Hoken*, Her *Wulf Pogwisch*, Her *Syuerd Dosenrode*, Her *Hinrik* van Aleuelde, Riddere, unde *Hartich Pogwisch*, Knape, Denere un man des vorbenomeden Hertoghen unde der vorbenomeden Holsten Heren. Unde wy vorbenomede, Biscoppe unde Riddere unde

 Knech-

Knechte, hebben to tüghe desser vorscreuenen Stucke unse Ingheseghele henghet laten an dessen bref. De gheuen unde screuen is to Werdingborgh na godes bort Drutteynhundert Jar in deme twe unde negentigesten Jare des Vrydaghes na Sunte Kanutes daghe des hilghen Konynges unde Marteleres.

S. 304. Documentet om de øde Jorder i Orte Sogn, med den derom udstædte Vidisse af 1507.

Udskreven med Grams Haand.

In Nomine Domini Amen. Per hoc præsens publicum Instrumentum pateat uniuersis, quod anno à Natiuitate ejusdem Millesimo, Qvingentesimo, septimo, Indictione Nona, die vero septimo mensis Augusti, hora decima vel quasi, ante meridiem, in privato et solito commodo Honorabilis Viri, Domini Vincentii *Mathiæ*, Præpositi *Toffiensis*, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac *Domini*, Domini nostri, Domini *Julii*, Divina providentia Papæ secundi, anno ejus quarto, coram Honorabili Viro, dicto Domino Vincentio, ceterisque Dominis sacerdotibus ac Confratribus Colloquii Sanctæ Katherinæ in Bogherret, in mei Notarii publici testiumque infrascriptorum ad hoc vocatorum specialiter et rogatorum præsentia personaliter constitutus Honorabilis Vir, Dominus *Mathias* quasdam litteras scotationis, impignerationis et collationis quarundam terrarum protunc desolatarum in dicta parochia Ortæ provinciæ Bogherret sitarum, in pergameno scriptas, quatuor sigillis consueto more eisdem litteris appensis, sanas et integras, non ullis fractionibus sive rasuris viciatas, neque cancellatas, ymo verius omni vicio et suspicione prorsus carcrentes, prout prima facie apparebant, ibi in medium exhibuit et produxit, timens ipsas, ut asseruit, tineis et verminibus corrodi seu vitiari in futuro. Qva propter hujus periculi discrimina ac tutiorem cautelam in vigorosa soliditate conservandi præfatas litteras, michi Notario publico infrascripto, tradidit et assignavit, requirens me sub officii mei debito, quatenus easdem litteras de verbo ad verbum, nil addendo, immutando vel dimittendo copiarem, transformarem et in publicam formam redigerem, ut hujusmodi copiæ sive transsumptioni sicut originalibus litteris

teris ubicunque locorum staretur et fides adhibetur plenaria. Qvarum litterarum tenor de verbo ad verbum sequitur:

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Amundus*, Præpositus Langlandiæ, Officialis Domini Episcopi Ottoniensis in spiritualibus generalis, sinceram in Domino caritatem. Ad notitiam omnium singulorum, quorum interest, vel qui sua putaverint interesse, deduco per præsentes, quod quidam *Nicolaus Petri*, Armiger, morans in parochia Hildeslöff, villa Salingæ, coram me in judicio in domo Capitulari apud S^tum^ Canutum Ottoniæ sedente, quasdam terras nunc desolatas in Fröberg sitas, in parochia Ortæ, in quibus quondam et in ultimo quidam *Esbernus Hermingson* residebat, sponte et libere ob salutem animæ suæ et suorum Ecclesiæ beati *Nicolai* in Ortæ contulit et legauit, tutori ejusdem Ecclesiæ *Johanni Knapson* ad usus dictæ Ecclesiæ easdem ore et manu scotando, a se omne dominium et proprietatem abdicans, quæ sibi ac suis in eisdem hactenus competebant. Datum Ottoniæ Anno Domini MCCCXC secundo, feria sexta proxima post festum Beati Dyonisii Martyris sociorumque: Ejus Officialatus sub sigillo, una cum sigillis discretorum Dominorum sacerdotum, scil. *Ditleui Smyter*, Provisoris bonorum Corporis Christi Pheoniæ, *Johannis* de Helleuadh et cujusdam Laici *Andreæ Pauelsson*, præsentibus appensis, in euidentiam omnium et singulorum firmiorem præmissorum.

Post quarum quidem litterarum traditionem et requisitionem ego *Olauus Petri*, Notarius publicus infrascriptus hujusmodi litteras cum ea qua decuit reuerentia acceptas, ipsas de verbo ad verbum, ut præmittitur, copiaui et transsumpsi, diligenti tamen collatione cum originalibus litteris per me facta et præhabita. Acta sunt hec Anno, indictione, die, mense, hora, loco et Pontificatu, quibus supra, præsentibus honorabilibus Viris, Domino *Andrea Olaui*, Officiali Episcopi Ottoniensis in Bogherrit, et Domino *Johanne Erici*, Rectore Ecclesiæ Tandorp, ad præmissa testibus specialiter vocatis et rogatis.

Et ego *Olauus Petri*, Presbyter, Clericus Ottoniensis Dyocesis, sacra Apostolica auctoritate Notarius Publicus, quia hujusmodi litterarum originalium exhibitioni, una cum prænominatis testibus, præsens interfui ipsas litteras, ut præmittitur, copiaui et transscripsi, et quia collatione

præ-

præhabita præsentem copiam siue præsens transsumptum in omnibus et per omnia cum originalibus litteris concordare, nilqve in eo additum vel omissum fuisse ac esse, quod sensum mutare vel viciare possit, intellexi, reperi et inveni, jam præsens transsumptum in hanc publicam formam redegi, signoque et nomine meo solitis et consuetis signavi, in fidem et robur omnium præmissorum, specialiter vocatus et rogatus.

1393.

S. 310. De to her omtalte Breve fra den engelske Konge lyde saaledes:

a) Rex omnibus, ad quos &c. salutem. Sciatis, qvod ob obligantiarum et amicitiæ foedus, inter Nos et Carissimam Sororem Nostram *Reginam de Norwegia, Swecia et Dacia,* pro Nobis et dicta Regina, ac hæredibus, regnis, terris, et subditis utriusqve partis, Deo dante, mutuo ineundum et firmandum, ac claram benivolentiam, qvam ipsam Reginam et incolas terrarum suarum, penes Nos, et subditos Nostros, tenemus corditer optinere, Desiderantes proinde et volentes, pro succursu et revelatione eiusdem Reginæ, qvæ per inimicorum suorum graves insultus multipliciter aggravatur, qvod dolemus, grato animo favorabiliter providere concessimus et licentiam dedimus, dilecto Nobis *Swenoni Stalefote, Nuncio et Commissario ipsius Reginæ,* qui in Regnum nostrum Angliæ, ratione huiusmodi succursus, ac aliorum præmissorum habendorum, de mandato ipsius Reginæ, advenerit, qvod ipse tres grossas Naves Guerrinas, in portu villæ de Lenn, cum toto apparatu et Marinariis earumdem (videlicet) Navem unde *Johannes Wysebech* est Magister, Navem unde *Jacobus Fobbyng* est Magister, et Navem unde *Adam Outelowe* est Magister, a præfatis Magistris et possessoribus earumdem, pro vadiis inter ipsos mutuo concordandis, nomine dictæ Reginæ, retinere, et Naves illas secum ad partes suas prædictas, cum Magistris et Marinariis prædictis, in succursum et defensionem dictarum partium, traducere valeat libere et absqve impedimento aliqvali, et eisdem Magistris et Marinariis, cum præfato Swenone, ex causa prædicta, retinendis, qvod ipsi cum eodem Swenone, in Navibus prædictis, versus partes prædictas se transferre, et ibidem, juxta formam et modum retinentiæ suæ, in succursum et defensionem dictarum partium, morari valeant libere et impune, te-

tenore præsentium, similiter licentiam dedimus specialem; Et hoc præfatis Magistris et Marinariis, ac universis et singulis Ligeis, subditis, et fidelibus nostris, ac aliis, quorum interest, innotescimus per præsentes. In cuius &c.

Teste Rege apud Westmonasterium vicesimo die Aprilis.

Per ipsum Regem et Concilium.

b) Rex, dilecto sibi, *Roberto Berkenton,* servienti suo ad arma, salutem. Scias, qvod, cum, ob Alligantiarum &c. *ut supra usque ibi* favorabiliter providere, *et tunc sic:*.

Concesserimus et licentiam dederimus, dilecto Nobis, *Swenoni Stalefote &c. ut supra usqve ibi* libere et impune, *et tunc sic* tenore literarum nostrarum patentium similiter licentiam dederimus specialem, prout in eisdem literis plenius continetur, Nos (de fidelitate et circumspectione tuis plenius confidentes) assignavimus te ad præsentem intentionem nostram præfatis Magistris et Marinariis navium prædictarum declarandum et explicandum, et ad injungendum ulterius eisdem, ex parte nostra, qvod ipsi cum prædicto Swenone, in obseqvium dictæ Reginæ, juxta formam concordiæ prædictæ, proficiscantur, et ei intendant et respondeant in omnibus, prout decet: Et ideo tibi præcipimus, qvod circa præmissa diligenter intendas, et ea facias et exeqvaris in forma prædicta; damus autem præfatis Magistris et Marinariis, ac universis et singulis Ligeis, subditis, et fidelibus nostris, ac aliis, qvorum interest, tenore præsentium, firmiter in mandatis, quod Tibi, in executione præmissorum, intendentes sint et respondentes. In cujus &c. Teste ut supra.

Per ipsum Regem et Concilium.

S. S. Hermen Redeberes Brev, skreven med Langebeks Haand.

Ik Schipher *Hermen Redebere* van Hamborgh bekenne un betughe openbare in desser Schryft vor al den de dessen bref sen odder horen lesen, dat de *Wolborn Vorstinne Vrowe, Vrowe Margarete Konynine der Ryke Norweghen, Sweden, un en recht Erve des Rykes thu Dennemerken,* un ere Houetman Her *Folmer Jacobbesson des Slotes thu Gorge,* hadden my mynen ever afghewunnen, dat ik der Wolborn Vorstinnen schol-

scholde denen uppe ere gnade. Do quam dat wol thu van myner vorsumenysse un myner Schiplude thu, dat my dat schip thu *Helssinkyre* in dat Lant ghyngh. Des late ik Schipher *Hermen* myd mynen Vrunden de Wolborn Vorstynnen der Ryke vorben. un eren Houetman Her *Folmer Jacobesson* quid un los. Un ik un myne Vrunde nummende van Dennemarken dar mer umme thu manende, edder thu hinderde. Alz desse vorscreuene Stukke stede un vast thu holdende sunder aregh un hulperede, so hebbe ik *Hermen* vorbn. myn Ingheseghel myd myne ghuden willen ghehenghet vor dessen bref. Ghescreuen an den Jaren Godes Dusent Jar dre hundert Jar in deme dre un negestigisten Jare, an deme Dage des Hilghen Crucis also id ghefunden ward.

S. 312. Dronning Margretes Gavebrev til Hundslund Nonnekloster.

Udskreven med Langebeks Haand udaf Bartholiniana.

Wi *Margareta* met Gutz nadh *Swerikes* oc *Norikes* Drotning, ræth arwinge oc Förstinna Righens i Danmark, helsæ alle the, som thettæ breff see eller höræ, kærlighe met Guth. Kongörum thet allæ, at aff thet laan oc gotz som guth hawer oss unt, oc wi finge oc köpte aff *Henecche Lembech* oc *Tymme Lembech*, swosom er Aggathorp, Wrangæthorp, Riis, Snypægarth oc Mwdestæth i Skobohæred i Nörre-Jutland met al thesse fornæmpdæ gotz tilligelse, som ær agher oc ængh, fiskewatn oc fægangh, skow oc Mölle oc Möllestæth, oc al thesse gotz tilligelse, wot oc thywrt, ænkte undentaget, oc met al the breff oc rætikhet, som wor father oc wi therpaa hawe hafft oc hawe, hwat thet hælzt ær, tha gewe wi oc sköde oc affhændæ met beraad oc forthænkt oc goth wiliæ, i gutz oc wor frue oc hælghe Koors hether, fran oss oc ware arwingiæ oc æpterkomende, met al ræth, til ewerdelich *eghe*, til Nwnne Klostret i Hwndzlund, oc alle breff oc rætikhet, som wor father oc wi til thetta fornæmpda gotz hawa hafft oc hawe, the antworthe wi Priorissen oc Conventet i fornempda Hwndzlunda Kloster, pa therra oc therras epterkomende weghna. Thok scal goræs therfore i Gutz oc wor frwe oc thet hælgæ Koors hether i swo made, som hær epterfölgher, som the wilyæ antsware for guth, the thetta fore göræ scule, oc Priorissen i fornempde Nwnne Kloster i Hwndzlund scal lathe goræ, som her epter fölgher.

Först

Först at ther scal nw genest byggiæs eth altære i fornempde Nwnne Kloster oc wiæs thet hælghe Koors til, oc haldas en swngen Messæ aff thet hælghæ Koors hwar dagh in til domen; oc medhen messen siwnges, scal brænnes eeth liwæ. Oc hwar dagh genest epter at the messæ ær swngen, tha scal genest ther epter siwngæs wör frwe löff, som hether: Salve Regina &c. Thetta scal göræs for wor fathers oc wor forældres oc wor wene oc wor siæle gagn oc bestandelse. Oc scal göræs wor fathers oc wör forældræs oc wor artiid hwart aar annan daghen epter hælghe Koors dagh exaltationis; oc then same dagh scal Priorissen plæghæ Nwnnornæ thet bestæ hon kan til maat oc ööl. Til forwarelse alle thesse forscrefnæ stykke at the stadighe oc faste oc ubrotne blywe ewerdelighe for oss oc wor arwingiæ oc epterkomende, oc hwo her amot gör, han göre thet amot Guth, wore frwe oc thet helgiæ Koors, tha hawe wi *wort Secret* ladet hengia for thette breff, *forthy at wy ey nw wort Incigle* nær oss hafde. Oc til witnesbyrd alle thesse forscrefnæ stykke, tha hawe wi *Swen* met Gutz nadh Biscop i Burglum, oc *Pether*, Biscop i Aarws, oc *Kristiern Wendelbo*, Riddere, oc *Pether Nielssön* aff Agarth, oc *Heneche Skarpenberg*, oc *Andres Nielsson* aff Asedal ladet wor Incigle hængiæs for thetta breff, som gewet oc skrewet ær i Wörthingburg epter wor herres födelses aar thusende aar oc thryhundradhe aar halffemtesintywghe aar oc pa thet trydiæ aar, ottænde daghen epter Sancti Pethers oc Sancti Pawels dagh Apostele.

S, S, Klosterets Gjenbrev i Anledning af bemeldte Donation.

Langebek afskrev det 1746 af Originalen i Geheimearkivet.

Wi Priorissæ oc Conuent i Fruæræ Klosteret i *Hwndzlund*, Heelse alle, som thettæ breff see oc höre, ewinneke meth wor Herræ. Wi kungöre thet alle Men, at efter thet at Erlich Förstinne Frw *Margretæ*, meth Guts Nathe Swerikes oc Norghes Drotning oc ræt Arwing oc Förstinne Rigens i Danmark, hauer wnt oc giwit oc sköot til wort Klostær i Hwndzlund til ewerdelich eghe thet Gotz, som her efter stonder scriwit, swosom ær, Aggethorp, Wrangethorp, Riis, Smibegarth oc Mwdestedhe, i Skowbohæreth i Norre Jutland, met all thysse fornempde Götz tilliggelse, oc then Ræt, som fornempde Drotning *Margretæ* oc henne Father ther

til köpte, oc hwn oc henne Father ther til haue haft, huat thet helst ær, engte wnden takit, meth swo Skel, at Priorissæ, som nw ær, oc e ho her efter Priorissæ i wort fornempde Kloster worthe kan, scal lade thettæ göres, som her efter fylger. Först at ther scal nw geniæt bygges eet Altaræ i wort fornempde Kloster, oc wighes thet Helghe Kors til, oc holdes een swngen Messæ aff thet helghe Kors huor Dach in til Domen, oc methen Messen siungx, scall brennes eet Lyws. Thette scal göres til fornempde Drotning *Margaretæ*, oc henne Fadhers oc henne foreldres Sielæ oc Gafn oc Bestondelsæ, oc scal göres hennes fathers oc hennes forelders oc hennes eghen Artiid huart Aar annen Daghen efter Helghe Kors Dach Exaltacionis, oc then samme Dach scall Priorissen pleghe Nwnnerne, thet Bestæ hwn kan, til Maat oc Ööl. Oc scal hwor Dach sywnges wor Frwe Loff, som heder Salue Regina misericordie &c. efter then fornempde Helghe Kors Messæ, som hwar Dach scal sywnges, som til foren ær sagt. Alle thysse forscrefne Stykke statheghe oc faste oc wbrydeleghe at holde oc at fulkomme ewerdeleke i alle Mode, som nu til foren stonder screuit, tha biude wi Priorissæ oc Conwent i Hwndzlund oss oc wore efterkomende til meth thettæ breff. Til Forwarelse alle thysse forscrefne Stykke, tha haue wi fornempde Priorisse oc Conwent ladit wore Incigle henges for thettæ breff, oc til Witnesbyrdh alle thysse forscreffne Stykke tha haue wi *Swen* meth Gudz Nadhe Biscop i Bwrglom oc Prowesten oc Capitel i then samme stedh ladit wore Incigle henges for thettæ Breff, som giwet ær efter wor Herres Föthelses Aar Thusende Aar oc thryhundrith aar oc halffemtesyntywghe Aar oc pa thet threthiæ Aar, Ottende Daghen efter Sanctæ Pethers oc Sanctæ Pawels Dach Apostelæ.

S. 313. Skjøde paa Gaarden Soolt til Bispestolen i Ribe.

Udskrift af Bartholiniana.

Wi *Margretæ* meth Guths nathe Swerrikis oc Norikis Drotning oc ræt Arwing oc Förstinnæ Rikes i Danmark heelse alle som thettæ breff höre eller see euinnelike meth wor Herre. Wi kungöre thet alle men, at aff thet Laan oc guths som Guth haue os wnt tha then Garth Soolt meth hygning oc Agher oc eng, Fiskewatn, fægang, skow, wot oc thyurt oc al then garths tilligelse, engte wnden takit, bathe meth Kööp oc meth

 breff,

breff, oc al thess ræticheet, som wi ther til haue huat thet helzt ær, tha giue wi oc sködæ oc affhende meth beraad oc forthenct oc goth wilghe i Guths oc wor frue hedher fran os oc wore Arwinge oc efterkomende til Ewinnelich Eyghe til Biscops borth i Roskilde. Thoc scal göres i Guths oc wor frues hedher therfore i swo mode som her efter fölgher, först at ther scal nw gennist byggis eet altare oc wighes fathir oc sön oc then helghe And til, oc holdes een swngen messæ at thet same Altare aff fathir oc sön oc then helghe and huer dach intil Domen, oc huer Dach mæthen meszen sywnges, tha scall brennes eet Lyws, oc hwer dach efter then samme meszæ scal sywnges eet Loff aff wor frue, som heder: Ave Maria gratia plena Dominus tecum &c. Thettæ scal göres til wor fathirs oc wor foreldres oc wor wenes oc wor siæle gaghn oc bestandelse, oc scal göres wor fathirs oc wor foreldres oc wor artiidh eet huert Aar annen Daghen efter Sancte Trinitatis söndagh, oc then dagh scal biscopen i Roskilde plæghe Kanikene thet bestæ han kan til maat oc öl, oc scal biscopen i Roskilde giuæ Kanikene the som then daghen ærræ i syelemeszen, oc om aftenen tilforen i wigiliis som scethwane ær i then samme Kirke een lödich Marc at skiftæ mellom them, oc peplingene scal bethes hælicht then daghen, oc skal giues them een tynne Ööl oc eet hundreth bröth oc maat ther til, oc the scule syunge thet fornempde wor frue Loff, som heder Awe Maria gratia plena Dominus tecum &c. then samme aften i Roskilde Dom Kirke for wor frue Altare. Til forwarelse alle thysse forscrefnæ stykke, tha haue wi ladit wort Incigle henges for thettæ breff, oc haue wi bethet hederlich fathir Biscop *Thets*, Biscop i Othens, oc her *Jens Anderssen*, her *Folmer Jægopsen*, her *Anders Jægopsen* oc her *Pæther Basse*, Riddære, *Henneke Olefsen* oc *Jesse Duwe* a Wapen, lade therres Incigle til witnesbyrth henges for thettæ breff. Som giuet ær efter wor Herres föthilses aar Thusende aar, thry hundreth aar, halffemptæsintyugheaar pa thet thrithiæ aar, Otende daghen efter Sancte Pæthers oc Sancte Pawels dach Apostele.

§. 318. Beskyldningerne imod Præsten Heino i Wisby.

Af en Copie i Stiftsbibliotheket i Linköping.

Universis presentes litteras inspecturis, *Johannes*, curatus Ecclesie S^ti^ Petri, *Thidericus*, Curatus ecclesie S^ti^ Johannis, *Boldvinus*, Curatus

ec-

ecclesie Sti Laurencii *Wysby*, salutem in Domino. Noueritis nos literas quasdam in nulla sui parte viciatas, veris sigillis sigillatas inspexisse, sub hac forma: Quum veritati testimonium semper sit perhibendum, hinc est, — quod nos *Henricus Markman*, Officialis Domini *Kanuti*, Episcopi Lyncopensis in *Gotlandia*, *Olavus Hardinck*, Canonicus Aboensis et medie partis terre Gotlandie prepositus, *Bothniatus* aquilonaris partis, *Olavus Burs*, meridionalis partis prepositi, nec non *Jacobus*, Wallå ecclesie Curatus, terre ejusdem: In verbo veritatis lucide protestamur, quod fide digni viri *Arnoldus Zaffenbergh*, *Gerardus Ruggenben* et *Johannes Ahusen*, cives Wysbycenses, in præsencia nostra personaliter constituti die diuisionis Apostolorum circa horam sextam in refectorio Fratrum Predicatorum jure jurando se asseruerunt audiuisse unacum aliis fidedignis, quod Dominus *Heyno*, Curatus ecclesie Sti Olavi, Dominica prima post Octavas Pasche predicans in eadem ecclesia sua, ipsis presentibus, puplice in ambone dixit, quod *postquam fratres predicatores et minores habuerunt licenciam generalem audiendi confessiones, nunquam fuit verus pastor in ecclesia Dei.* In cujus protestacionis et audicionis euidenciam sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Wysby Anno Domini MCCCXCIII in crastino Divisionis apostoiorum.

INFRA

Venerabili in Christo patri ac Domino, Domino *Kanuto*, diuina miseracione Episcopo Lyncopensi ac Capitulo ibidem, *Henricus Markman*, Officialis; *Olavus Hartdhingh*, Canonicus Aboensis, *Olavus Burs*, et Bothniatus, in Gotlandia prepositi, salutem cum reuerencia et obediencie pronitate. Quum grauia et ardua superiorum arbitrio merito relinquenda, hinc est, quod quoniam Dominum Heynonem per nos citatum die diuisionis Apostolorum plures religiosi et seculares clerici ac Layci fide digni per modum querimonie proposuerunt ac se audiuisse asseruerunt ipsum in sermonibus suis puplice dixisse, *postquam fratres predicatores et minores habuerunt licenciam generalem audiendi confessiones, in ecclesia Dei nunquam fuit verus pastor, et post hoc nunquam stetit in bono regimine vel vigore.* Item quod quicunque audiret missam Sacerdotis in peccato mortali celebrantis, peccaret mortaliter; Item quod Sacerdos in mortali peccato existens, non haberet auctoritatem aliquem ab-

absoluendi; Item quod religiosi nichil aliud sunt, quam populi seductores; Item quod fecerat multos libellos famosos, rigmis, Canticis et Scriptura: et quia ista discutere nostram excedant, ut presumimus, facultatem, ideo vestro examini ipsum transmisimus, inponentes eidem sub privacione beneficii et officii, quatenus infra mensem a dato presente coram vobis Lincopie, vel alibi, vbi vobis videbitur, compareat, se de objectis legitime purgaturus; et ne interim populo erronea, in animarum pericula, seminaret, ipsum ab Officio predicacionis suspendimus, quousq. vos sibi licenciam dederitis, ac nobis hoc vestris signaueritis mandatis. In cujus transmissionis euidenciam sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Wysby Anno Domini MCCCXCIII° die Alexii Confessoris gloriosi. In cujus rei testimonium sigilla nostra apposuimus ad presentes. Datum Anno et loco, quibus supra die beate Praxedis.

1394.

S. 324. Fikke van Witzens Qvittering til Dronning Margrete.

Med Grams Haand efter Originalen i Arkivet.

Jac *Fikke wan Witzen*, Riddare, kænnis thet meth thettæ mit opit breff, for alla the ther nw æra oc æn koma skulæ, at jac hafuer vpburit æpter min eghen Wilia, swa at mic fullelika nögher, Niyo hundradh Lödhugh Mark, af Hetherlike oc Werdughe Förstinnæ Frw *Margarete*, medh Gudz Nadh Swerikis oc Norghes Drotning oc rætte Arwinga oc Förstinno Rikesins i Danmark, oc aff Herra *Jæçob Mws*, *Jæppa Axelson* oc aff Bymænnena i Malmö oc Ytzstedh, aa henna wegna, for thet Gotz Jac henne salde, som ær Pabodhænæs, liggiande i Möre, oc for alt thet Gotz oc Rettughet min Söster oc jac attom oc hafdom i Suerike oc sunnerlika the Rættughet wi ærfdom æpter wara Brodherdotter *Arnolds* wan Witzens Dotter. Hwilken fornempda Gordh, Gotz oc Rættughet jac henne salda mz godhan Wilia, oc æpter thet jac vpburit hafter thessa fornempda pæninga Summa æpter min eghen Wilia oc Nöghe, som för ær sagt, tha later jac oc mina Arfwa thessa fornempda mina Frw Drotningena oc henna Arfwinga, oc alla the mic for the pæninga lofwat hafwa aa henna wegna, qwitta, lidhuga oc alstinges vrsaka for the fornempda Nyo hundradh lödugh Mark, swa at fornempda Drotning *Margreta*

grata oc henna Arfwa, oc alle the for the peninga lofwat hafwa a henna wegna, skula engen nödh, måning ælla qwal lidha ælla faa hær æpter vm thessa forscrepna peninga Summa. Oc jac oc min Söster oc wara ærfwinga skula engen ytermer Tiltalan ælla Krefdh hafwa til the fornempda peninga Summa, oc fornempda Gardh, Gotz oc Rættughet, som för ær sagt, æpter thet Oss ær i all thessa forscrepnæ stykke fult skeet i alle matto, swa at Oss nögher. Oc hwar thet breff findz, jac hafde vppa the IX hundradhe lödugh Mark, tha skal thet wara maktlöst oc alstinges dött, at thet skal engom æpter thenna Dagh til skadha ælla thunga koma. Oc tilbiuder jac mic oc mina Arwinga all thessin forscrepna Stykke stadhug oc vbrotelik haldha i alle matto som forscrefwat staar vtan allæ arghaliist oc hielparethe. Til meer bewaring oc bewisning vm alle thessa forscrepna Stykke hafuer jac fornempde Herra *Fikke wan Witzen*, Riddar, hengt mit Incigle for thetta breff, meth Jaa oc Wilia, oc til Witnisbyrdh bidher jac ærleka Mæn Herra *Pritbiörn wan Podbusk*, Herra *Clauus Hogh-skild*, Riddara, *Nikel wan Skarsow*, *Christiern Holk*, *Magnus Munk* oc *Lydeka van Berghe*, Suena, hengia thera Incigle for thetta breff. Datum Nycopie Anno Domini MCCCXC quarto, sabbato ante Dominicam Esto michi.

S. 325. Stædernes Rostoks og Wismars, Lin. 16 omtalte, skriftlige Erklæring til de andre Hansestæder.

Af *Recessus Hansæ* med Langebeks Haand.

Leuen Erbaren heren vnd gunstighen Vrunde rades sendeboden der Stede nu tho Lubek tho daghe vorgaddert, alse der Stede boden de de weren tho deme daghe den vnse here Hertoghe *Johan* sin rad vnd de Stede helden tho Schonør vnd Valsterbode ieghen de Dorluchtighe Vorstynnen Vruwen *Margareten*, Koningynnen tho Norwegen, vmme de losinge vnses leuen genedighen heren Konink *Albertes* tho Sweden sik wol vordenken mogen dat vnse here Hertoghe *Johan* sin rad vnd de Stede Rozstok vnd Wysmer sich hochlike vorboden dat de Stede alles rechtes likes mynne vnd schattinge vor de losinge des Koninghes tho geuende vnd alles dinghes dat tho vrede drapen mochte, tho ende scholden mechtlich wesen dat en doch yo leyder ieghen de Koningynnen nicht helpen kunde,

vnd

vnd beden mit otmudicheit, dat de Stede mit rade vnd dade dar tho hulpen dat de Koning mochte loos werden, wente se alles dinghes ouer en mechtich weren vnd nemen dar umme eren Hertoghen *Johanne* dem Koninghe ere land vnd Stede tho erem ewigen denste, also bidde wy noch mit innicheit vnd allen vlite.

Vortmer also ghy Erbaren heren vnd gunstighen vrunde, radis sendeboden der Stede vorscreue Jw wol vordenken wo vnse here Hertighe *Johan* sin rad vnd de Stede Rozstok vnd Wismer in der weken negest vor vastelauende vor jw weren biddende mit ganser begeringe alse se er gebeden hadden vmme rad vnd hulpe vnd vorbeden sik alse se vore tho Schone vnd vaken er vorboden hadden dat de Stede alles rechte likes mynne vnd schattinghe ouer den Koning tho ende scholen mechtich wesen &c.

Des segede gi van dem schaden de jw geschen were, wo yd darumme stan scholde, des bat vnse here synen rad vnd wy mit en dat ghy den schaden de jw geschen were, dar wy van ere vnd rechtes weghen plichtich weren vor tho antwerdende vmme godes ere vnd des gemenen besten wolden stan laten vp vnsen leuen genedigen heren den Koningh irbenomet oft eme got hulpe vormiddelst sinen gnaden dat he loos worde, dat he denne jw ere vnd rechtes pleghe vmme juwen schaden to wedder to leggende alse wy hopeden dat he wol dede. Werit dat de Koningh des nicht don wolde vorstorue edder nicht los worde, dat god affkere, so wolden vnse here vnd sin rad vnd de van Rozstok vnd Wismer mit en jw don vmme den suluen schaden, wes wy jw van ere vnd rechtes weghene plichtich weren to donde. Also bidde wy noch mit ganser otmudicheit vnd inneghen beden, dat juwe gnade vnd ghude den vorscreuenen schaden stan late, alse vnse here Hertoghe *Johan* vnd sin rad vnd Stede irghenomen beden vnd van jw begert hebben.

Were auer dat vnses heirn Hertighen *Johans* sines rades vnd Stede bede in dessem nicht helpen mochten by juwer leue dat ghy den schaden also nicht wolden stan laten, so schal jw vnse here Hertoge *Johan* vnd sin rad alse wy hopen vnd wy van Rozstok vnd der Wysmer vmme den vorscreuenen schaden don wes wy van ere vnd rechtes weghene plichtich sind, vnd willen des blyuen by dem erwerdigen heren Homester van Prussen offt he de sake tho sik nemen wille tho vorschedende.

Were

Were dat he des nicht don en wolde, dat ghy denne enen hern vnd wy den andren kesen vre vnd rechtes by en tho bliuende vns tho vorschedende, vmme den vorroden schaden, konden auer de heren der vorschedinghe nicht vordreghen dat denne de Erwerdighe here Homeister van Prussen irbenomet de ouerste vorscheder sy in den saken iffl it bequeme sy sinen gnaden. Werit dat vnse here vnd sin rad des nicht don enwolden, alse vorscreuen ys, alse wy hopen, dat se vol don, so wille wy van Rozstok vnd Wysmer jw yodoch vmme den schaden de jw gescheen ys, dar wy van vre vnd rechtes weghene plichtich sin to antwerdende ere vnd rechtes plegen in aller mate also vorscreuen steit.

Weret dat des in desser vnses heren vnd vnser vorbedinge vorscreuen nicht noch en were, so wille wy van Rozstok vnd Wismer vnd vnser en jewelik by sik mit allen truwen dar tho helpen wes in vnse Stede vnd beslotene hauene komen ys, dat vte vrunde landen vnd in vrunde landen vnd nicht in Vyende Landen edder dar vd vnser heren vyende edder vyende gut nicht vorende segelt was vnd dar iegenwerdich ys, des wy mechtich sind dat yd ghennen den it tho horet wedder werde ys mit vns we deme beclagen wille vmme schaden wes he bekant dat he dat wedder geue wes he nicht bekant des men ok mit schult mit der warheit nicht envint, dat he dar aff schede mit rechte, weme auer in warheit mit schult bevind, de en schal nen recht dar vore doen.

Item vmme de lude de in der Zee sind tho vnses heren des Koninges hulpe dar wille wy gherne vorwesen vnd dar tho denen mit allen truwen alse wy aller besten konen vnd moghen des vns mogelic is to donde dat de Kopman van vrunden landen in vrunden landen segelt, alse vorscreuen ys van en vnbeschedeghet blyue.

Bouen alle ding leuen hern ys dat in dessen vorscreuenen stucken ienigerleye gebrek iffl vnmogafticheit is so wille wy dickebenen Steden Rozstok vnd Wismer likes rechtes, mynne vnd aller vruntschop vmme den schaden de in vnse hauene komen ys, alse negest vorscreuen steit mit truwer tovorsicht, by jw suluen vnd by juwer leue blyuen vnd willen gansliken alle dink dat to vrede Zate vnd guder endracht vnderlang drapen mach yo holden na juwene rade.

Le-

Leuen erwerdighen heren vnd vrunde, in desser vorscreuenen wyse but sik vnse here sin rad vnd wy begheren mit ynnighen herten, dat gi betrachten vnses leuen heren des Koninges tho Sweden de juwerlde den Kopman by sinen tiden eret vnd vorderet heft, synes Sones, der andern hern riddere vnd Knechte, de mit en gevangen sind vnd vnser armen lude bittere not rade vnd dade, alse gi wol vormoghen dar ghy vaken vmme beden sind, dat se vmme suluer vnd golt mogen los werden, vnd dat de Koning vnd sin Sone vd erer Konichliken werdicheit nicht gedrungen werden, wente warliken dat got wol wet wes wy dan hebbet, dat vns dar nen ouermod men vnse eghene vre, vnd de bittere not vmme de losinghe vnses erue heren to dwinghen hebben vnd des van vre weghene nicht laten mosten, also gi dat suluen wol irkennen wy mosten vnse hauene openen vnseme heren vnd sinen vrunden tho desseme Kryghe.

S. 329. Det plattydske Document om en af nogle Vitaliebrødre stiftet Messe i en Kirke i Stokholm.

Originalen i Gehejmearkivet. Afskriften med Grams Haand.

Witliken se alle den genen de dessen opene breffe seen efte lesen, dat wy Her *Rambold Sanewitze*, Her *Bosse van deme Kalende*, Riddere, *Arnd Stüke*, *Clawus Mylges*, *Marquard Preen*, *Hartwich Sedorpe*, *Lyppold Rumpeshaghen*, *Hinrik Lüchowe*, *Bertram Stokeled*, unde *Schypher Joseph*, Knapen, mit volborde unde nach rade der guden lude al to male, de syk met uns bestallen leten openbare in dem yse, vppe der Voerden by Dalerne, stichteden unde hebben gemaket, vppe tokomende gnade vnses lyuen Heren Koning *Albertis* to Sweden, unde de na em Konyng mach werden, ene eweghe Mysse, met unsen eghene gude, und met andere lude hulpe, Gode to loue, in de ere des hylghen Crucis, des hylghen Blodes, Sunte Jurygen, Sunte Gertrud, unde alle Godes Hylghen, in de Buykerken to deme Stokholme, unde louen dar mede Gode de reyne Küsche Maghet Marien unde alle Godes Hylghen, darumme, dat uns de benedygede God met syner gotleken Gnade wol beschermede unde bewarede vore vnse Vygende. Unde watte almesen und rente gemaket wert to dere Myssen, de lene wi Hern *Johanne Osterburghe* Prystere, enen bewyser desses jeghenwardeghen breues, lutter-

leken dere God to bruken syn levedaghe. Unde dar schal he Gode van denen, unde holden Mysse, unde bidden vore unsen lyuen Heren den Konynge, vor de synen, vor uns alto malen, unde vore alle de gene, de de Myssen helpen beteren und sterken, met worden, met willen unde met Werken. Des to enere gansen Wyssen Vestunge, hebbe wy vorben. unse Ingeseghelen, ein jeslyk dat syne besunderen, hengen laten vor dessen breeff to thüge. De gescreuen is to deme Stokholme na Godes bord Dusent Jaare dre hundert Jaar, dar na in deme vyer unde negenteghesten Jaare in Sunte Johannis Baptisten daghe to Myde somere.

S. 330. Skjøde til Dronning Margrete paa noget Gods i Sverrig.
Originalen i Gehejmearkivet.

Wi *Abram Brotherseon*, *Jacob Billæ*, Riddare, *Pæther Ribbing*, *Jones Æskilsen*, *Nicles Myg*, *Jacop Lalf*, *Swen Sture*, *Magnus Munch*, *Harwic Lembek*, oc *Jesse Beyntssen* a wapnæ, bekennis oc winnebære i thettæ opnæ breff, at æfter wars Herre Fötzels tiid thvsunde aar thryhundræthe halffemtæsintywende aar pa thz fyærthe ar, fiærtha daw pingits, pa *Opensten* i war nærwærelse oc flere gothe mænts ware skikkæthe skelleghe mæn, som ware *Beynt Sture* pa sin Mothers wegnæ Husfrw *Ingerd* oc pa sin eghne wegnæ, *Berthord* pa sin eghne wegne, oc jac *Jesse Bentsen* fornæfnder pa *Jons* oc *Folkis* wegne, som Brödhræ ære, sköte, oplode oc antworthethe hogebornæ Forstinnæ oc Frwe, Frw Drotnyng *Margretæ* ma Guts Nadh Norriges oc Swerriges Drotnyng oc rææt arfing oc Förstinnæ Rikens i Danmark war nadhege Frw all then rææt oc deel, som the hafdhe i thæn stadh, som Festet *Opensten* stander pa, oc thær til al thæn rææt oc deel, som the hafdhe i *rÿÿth* thær hoos ligger bathe i aker oc æng, schow, fiskewatn, waat oc thywrt ænkte vnden taket, hænne oc hænnis arfinge til ewinnelek æghe, oc wetherkende the thæm, at the hafdhe fult opboret thær fore æfter therris mynnæ oc williæ, oc lode sich aldelis nöghe thærfore fore al hændermer tiltale æller pakraue til the forenænfnde Openstens stadh oc rÿÿdh oc all theris tilligelse fore thæm alle forenæfnde oc alle therris arwinge bornæ oc vbornæ, oc thakkethe wor Frwe Drotnyng *Margrete* fornæfnde, oc lode sich althinges nöghe fore alt thz hænne Father Konyng *Woldemar*, hwas Syæl

Guth

Guth haue, os hwo thz besidet hafdhe tilforen, oc at hon oc hænnis arfinge schulde thet beside oc beholde til ewinnelech æghe, forthy at hon thæm fult thærfore giorth hauer, oo thæsse forenæfnde sich til bundet met therris arfinge hænne war Frwe Drotnyng *Margrete* forenænsde oc hænnis arfinge al therris rææt oc deel i thæn stadh Opensteen oc rÿÿthe mz all therris tilliggælse at hemle, at shyöde, at frii oc orgrant at göræ aff hwars Mans tiltale oc pakraue vden alt hinder til ewinnelech æghe. Item schal jæc *Abram* forenænfnde wetherlægge pa myn Frw Drotning *Margretis* wegne forenæfnde *Jesse Beyntssen* annen stadh Kronenæ jordh for al then rææt oc alt gots, som han hauer i Asdorp oc i then stadh som Opensten staar pa, om han thær til noken rææt hauer, mwelege sua at bathe myn Frw Drotnyng *Margrete* forenænfnde oc honum skeer jæmpt oc lighe pa bathe sidher oc thær mz hauer then samme *Jesse Beyntssen* sich nöghe ladet, at han wil thz take aff mich pa myn Frwes wegne forenæfnde om han thær noker rææt i hauer oc thær mz wil han henne skiöde til ewinnelegh æghe hænne oc hænnis arwinge oc baut han sich til, at han wil giöre mech pa myn Frwes wegne Drotning *Margrete* suadannygh forwaring, at hon oc hænnis arwinge bliue thær i wæl forwarethe fore sua miket, som han i thæsse forenæfnde rææt hauer. Item sawe wi paa at thesse forenæfnde skyöte war Frwe Drotning *Margrete* forenenfnde alle thæsse forescrefnæ rææt oc Gots pa Opensteen oc sich framdelis til at skiöde hænne forenæfnde war frw Drotning *Margrete* oc hænnis arwinge æller hænnis Embutzmæn pa hænne wegne pa thinge a Gothemans ahöre som Landsloghen tilsigher hænne oc hænnis arwinge til ewinnelek æghe, til alle thæsse things oc schiödes winneburdh tha haue wi alle forenæfnde wara inciglæ mz *Beynd Stwres* inciglæ oc met *Jesse Beyndssens* inciglæ the som hænne en deel i thæsse forenæfnde Opensten oc rÿÿth schyötæ, mz williæ hængit fore thættæ breff, som screuet oc giuet ær vppa aar, stadh oc daw, som til foren vppæ i breffet screuet stander.

S. S. Dronningens aabne Brev om Erstatningen til Bænct Sture for det Gods, som var overdraget til Dronningen.

Afskreven af Langebek i Antiqvitetsarkivet i Stokholm 1754.

Wy *Margreta* met Gudz Nadh Swerikes oc Norikes Drotning, oc ræther Arwinge oc førstins rikesens i Danmark, kænnoms thet met

 thesso

thesso waro opno brefue, thet wi oc ware ærwingia hafuom vnt oc latit *Bænctz Stwra* modher oc hanom oc thera ærwingiom swa mykit godz som hon hær til hafwer aff oss oc Krononne i Kind haft, for thet godz som hon oc *Bæncht Stwre* oc thera ærwinga hafua latit oss oc wara ærwingia i Kind widh Opensten, oc for then ræst the hafua i then stadh ther Oppensten ær oppa byght, oc thet ther til liggher. Oc thy til thes høghre bewarning oc witnisbyrdh tha bedhoms wi wælborna manna Incighle, som ær, Herra *Swarta Skanungx*, Riddara, *Nyels van Skarzow* oc *Swens Stwra*, met waro eghno, for thetta breff. Datum Anno Domini MCCCXC quarto, die beati Laurencii martiris.

S. 331. Skipperattesten, at den Leide, som Dronningen havde udstædt, var bleven respecteret i alle hendes Lande.

Originalen i Geheimearkivet. Afskriften med Grams Haand.

An de Hochverlüchtighe Vrouwen Konyngynne van Norwegen, van Sweden und eyn recht Erue van Dennemarken weten zal juw Erbarheyt und juwe Gnade, dat *Ylgis Peterzone* nenerleye schaden hindere genomen hebbe in alle juwine Lande bynnen juwine Leyde van juw edder van juwen Houetlüden edder juwen lüden, edder de juw tohoren. Und ich juwere Gnade vruntliken danke, und alle juwen Houetlüden und alle juwen lüden. In Orkunde derer Warheyt hebbe ich *Yelgis Peterzone* myn Ingesegel henget vor dessen brif, und ich *Heyne Hoppenbir* hebbe ok myn Ingesegel henget to ener tüchnisse vor dessen brif. Scriptum Copenhauen Anno Domini MCCC nonagesimo quarto; Vigilia omnium Sanctorum.

S. 336. Den norske Skraa for St. Olufs Gilde.

Den meddeles saaledes som den er meddelt af Herr Schnabel. Han har ovenover anmærket, at han har afskrevet den "efter Originalen paa 6 Blade i 16mo "Format paa Pergament fra Strandebarm i Sundhordlehn, som nu er i den "bergenske Biskops Dr. C. Hagerups Eie."

IN NOMINE DOMINI AMEN. ANNO AB INCARNATIONE DOMINI M°CCC°XC° QVARTO.

Thetta er Vphof i Sancti Olafs Gildhe: Fyrst ath aller the som i Sanqti Olafs Gildhi wilia in gongha skulo gywa i fyrsta areth Karlina ok Kona

Kona halwa weth malltz oc twa mark wax. Item tha skal hwar brodhr gywa twa engilska i saala skoth for Karl ok Kono i hwarth aar. Item skal tha Gildhe byriass oppa Sancte Olafs dagh förre aa hwarth aar ok skaal standhe saa længe som gildisbrödhr wilia ok mungathit rækker. Item skal hwar man luka 1 hwith pænningh för sin geesth mā hwā. een engilskā för kono hwario. aa hwariom dagh. Item skal hwar Gillesysthr luka 1 engilska i sala skoth. Item skal hwar Gildis brodr giwa 1 engilska til skala kööp. Item hwar som beer rythingh eller mindre wapn i gylldhe luka 1 engilske een twa engil'om han sessnidr meth. Item hwar som ey kommer til gildhisstefno forfaldhalavsth böthe lybyskan. Item skal messa syngyas aa hwario Aare höghtydhelighane aa Sancte Olafs dagh ok skulo alle Gildhis brödhr ok systr som tha ero ner stadr ofra af sin eghi pungh. Item sencsthe daghī til salemesse Gildis skal sæiastz sala messo for alla cristna salū ok enkannelighæ för them som gildhfastha æro. Item skal efthr mario minne aa hwario qweldh wplæsásth aldra brodhra ok systr namn som liwandis æro ok komer psthrin mz rökelsse ok korkapho ok stenke vigdho wathne om alth hwsith mz Asperges cū *collcta* Exaudi et Pretende. domine famlis &c. Item efthr Olåfs minne skal wplesasth nām allra there som fram cero farithe af gyldheno mz *reqvie* ok *de profundis* mz gildhis lyws brēnandhe medhā Olaf mīne er wppehapth. Item skaal godhe, mē nēnásth aa sydasthe stefno deghi Ok hwar som nemdr werder ok wil eey wppe holdha tha skal han gældha twno byræs eller faa ānnan i stadhin for sigh. Item hwar som spyllr ööl saa mykith ath githr ekke hwlth mz foth eller hāā synne geldh lybyskan. Item brodhr ellr systhr som talar nōkrnm sinō gildhbrodr ell' gyldsystr illa til i tesso gildhe geldhe pp gildsiefō eftr ty som aldr mā ok andra sex mz hēm tykker skynsamlictz wara eft' male waxthe. Item hwar som saa mykith drikker ath han beer det ikke wth aff gildyno geldé halwa twno byress. Item skal hwar Gildhis brodr hælpa ok styrka andrō til lagz ok rettha innā lans oc wtā. Item skal hwar gildis brodr ellr systr som wth ellr in gāger liita sancte Olafs belæthe ellr gældha lybyskan. Item hwar som görer olyudh ner mæhen syngasth eller aaldrmannen taler fören böötthe ii lybyska. Item er allō forbodht i samsæthe brodhra ok systr at nokor vmseghe ānan til lifs eller limmelathe som Gudh forbiodhe tha skulo the vm thz maal forlikastz

kssts a stefno mz oldhrsmās radhe ok godhær manna efthr mala waxsth oskoddū ollum Kgseens reth en hwær som fornemzst reth at standa edhr tala th see hā sielf sagdhr af gildeno. Item tha som nokor dör af gildeno tha skō brödhr ok systr koma til liksengs som i sakn bor ok latha singa sala messo ok ofra mz gildislyusū then som ey kommer goldha halwa mark wthan forfal waldhr. Item hwar sō nokr dör af gildeno wthlendnestz eller inlends tha sō man spör hās saligt endhelikt z tha skō brödr ok systr halda allā liksangh pp estr ty som förre sæghr ellr geldhe halwa mk forfallalausth. Item kan nokor brodr eller systhr krāker liggia tha take kāno hwrm deghi af Kællann. Item mz gildt stendr ta skal gefuast aa hūm kueldi almosifolky half bolle mūgatz for kristna sala. Item kan ok nokor gildo swa fateker wda ath hā gethr ey skot til gildis fr sik legth. ta skal hā togh i gildheō wā dagligha mz tz standr. Item skō oc gilbrödr aa sancti Olafs dagh sydra etha saiman eina maltid ok *skal h*war mā tillegia hwitā penningh. hwilka som ey komez *til* affinsong eller messe böte 1 fō... hwie tid ha forsöm man eller quinnæ. Item skal gildismesso seggias aa hwario dage mz gilddat stedhr... Item ær tz ok samtyct af allō gildinū at hwar skal latha koma sit malth malith til gildis halwā manath fr gildeno. Item hwar ey kommer til gildis ok ey later koma malt sitt forfallalaast luke skillingh engilska kāl ok kona. Item hwer ey sendr sitt malt till gildis ok sidhr sielf heima forfallalausth fr wtan hardsio *l*uky ok skillingh engilskan. Item effther hwer Messe ok hwer affthnsāgh skal psalm syg ligsāgh i K'ken saa lenge gildidh stādh'r.

1 3 9 5.

S. 339. Brevet om Freden imellem Dronning Margrete og Kong Albert.

Af Langebek udskrevet af *Recessus Hanseæ.*

Wy *Jacob* van godes gnaden Ertzebisscop to Landen &c., *Hinrik* van der sulven gnaden Ertzebisscop to Vpsal, *Wynolt*, Ertzebisscop to Drontheym, *Peter*, bisscop to Arhusen, *Eskil*, bisscop to Rypen, *Thord*, bisscop to Strengnes, *Knut*, bisscop to Lincopunge, *Byorn*, bisscop to Aboe, *Teso*, bisscop to Odenze, *Osten*, bisscop tho Asloe, *Jacob*, bisscop to Bergen, vnd *Zwen*, bisscop to Wendessel, bekennen vnd betugen openbar in dessen iegenwardigen breue dat de Erbaren heren vnd sen-

sendeboden na gescreuen, alse Greue *Albrecht* van Swartzeborgh Compter to der Zwetze, Her *Johan Tirgarde*, Grotscheffer to der Merienborch, Her *Hinrik Westhoff* vnd Her *Johan Nyebur*, Borgermestere to Lubek, Her *Gedeke Nybe*, Borgermester to dem Sunde, Her *Bernd van dem Rode*, Her *Herman Elmhorst* vnd *Wlf Wlfflam*, Radmanne dar sulues, Her *Hinrik Hituelt*, Borgermester to Danzik, enen veligen vrede gedegedinget vnd begrepen hebben twisschen den Eddelen Vorsten Koning *Alberte* vnd Hertoghen *Erike* syne sone vnd de ere denre manne vnd hulpere nu sint vnd allent dat se nu in eren weren hebben vppe de enen syden, vnd twisschen vnser gnedighen vruwen der Hochgheboren Koninginnen vruwen *Margareten* &c. vnd de ere man denre vnd ere hulpere vnd vnse nu sind vnd allet dat vnse gnedige vruwe vnd wy in vnser were nu hebben vp de andern siden vnd desse vrede hebbe wy vp den dach alse desse breff gescreuen is gewissent in beident siden den wy holden scholen vnd willen in aller mate alse hir na gescreuen steit van desser tiid an bet tho sunte Michels daghe nu neghest to komende vnd vort dree jar vmme neghest volgende beide to lande vnd to watere den Eddelen Forsten Koningh *Alberte* sinen sone vorbenomet eren mannen vnd denren vnd de ere helpere nu sind vnd allent dat se in eren weren nu hebben sunder arch beyde mit rade vnd mit dade in dreyerleyer mate alse hir na gescreuen steit. Wente werit also dat de vorbenomede Koningh *Albrecht* vnd sin sone wedder in qwemen leuendich bynnen desser vorgescreuene tiid, so schal de vrede stan IX weken vp tho seggende na der tid. Werit ok also dat vnser gnedighen vruwen der Koninginnen edder den eren dat gelt geuen alse dat bebreuet ys vor er losinghe, so schal de vrede stan en jar vor vp tho seggende. Werit auer also dat er de Stokholm worde geantwordet bynnen desser vorscreuenen tiid alse des geramet is, so schal id en stede sone vnd en vrede blyuen doch also tho holdende vmb den vrede Wysbu vnd vmme Gotlande also hir na gescreuen steit. Vortmer werit sake dat ienich den vrede breke it were in welker mate dat id were edder vp welker side dat id schege bynnen desser vorscreuenen tiid so schal en dem andren dar tho behulpen wesen van staden an mit ganser macht in guden truwen wen he dar tho geesschet wert vnd nicht van der hulpe tho schedende een en sy recht geschen dar de

vrede

vrede an gebroken ys van den ghennen de den vrede gebroken hebben vnd we den vredebreker witliken huset houet edder vordegedinget, den schal men holden allike schuldich dem vredebrekere vnd helpen also wol ouer em tho richtende alse ouer den vredebrekere. Vortmer hulpe got dat men ienighen bekreftigede edder venghe van den de dessen vrede breken dat were to lande edder to watere bynnen desser vorscreuenen tiid at were in welker side dat id were ouer den vredebrekere mach men wol richten vnd breken dessen vrede dar nicht mede an beident ziden. Vortmer wy Ertzebisscope vnd bisscope vorbenomet vnd vnse medelouere nagescreuen mit vnser genedighen vrawen man vnd denre vnd de ere vnd de vnse hulpere nu sint vnd allent dat se vnd wy nu in vnser weren hebben scholen vnd willen den Eddelen Vorsten Koning *Albertes* vnd sines sones Hertogen *Erikes* vnd erer tho louere manne denre vnd erer hulpere nu sind vnd allent dat se in eren weren nu hebben *ergeste* nerghen weruen edder don mit rade edder mit *dade tho lande* edder tho watere, al de wyle dat desse vorbenomede vrede begrepen ys. Vortmer so beholden Koning *Albrecht* vnd Hertoge *Erik* vorbenomet de dat Wisbu de wile dat desse vorscreuene vrede waret vnd wes er vnd Hertoghen *Johannes* hulpere van Gotlande nu tho sunte Juriens daghe de nu negest was de in den weren hadden vnd vnse gnedighe vruwe de Koninginne schal beholden wes se vnd ere denre vppe den vorbenomeden sunte Juriens dach do in der were hadden van dem lande to Gotlande vnd des landes vnd hebben Koning *Albrechtes* vnd Hertighen *Erikes* edder yenich van der Hertogen van Mekelenborch hulperen wes bekrefftighet van dem lande tho Gotlande sedder dem vorbenomeden Sunte Juriens dage, alse nu vorgan ys, dat schal de vorbenomede vnse genedighe vruwe vnd de eren van staden an wedder hebben vnd schall by vnser vrawen der Koninginnen vnd by den eren vnd by dem lande blyuen de wyle dat desse vrede begrepen ys, vnd wenne desse vorscreuene dree jar vmme gekomen sind scheket denne Koning *Alberte* und Hertoghen *Erike* vorbenomet edder vnser vrawen den Koninginnen edder eren nakomelingen wes vppe Wysby edder vp dat land to Gotlande, so schal en dem andern den vorbenomeden vrede en jar to voren vp seggen, vnd dat jar schal also wol in vrede stan alse de andren vorscreuenen dree jar alse dat begrepen is vmme

me den vrede, vnd Koning *Albrecht* vnd Hertoge *Erik* vorbenomet vnd vnse gnedige vruwe de Koninginne scholen eres rechtes hir ane vnd in allen andren stucken vnvorsumet wesen in beident siden vnd se hebben in dessen stucken er rechticheit ouergeuen vnd dat desse vrede yo sta sunder arch alse he begrepen ys. Vortmer all de wyle dat desse vrede waret, so moghen de ghennen de in dessen vrede begrepen sin de ene to dem andern varen sin werff to weruende, und syne Kopenschop voren de ene to dem andern in beydent siden velich to lande vnd to watere also vrii alse dat van oldinges gewesen heft en iewelik vppe syn recht, breckt he dat he denne betere na rechte war men ene begripet, doch in beiden siden de ene des andern ergeste nicht to weruende edder to donde to lande edder to watere de wile dat desse vorscreuene vrede begrepen ys, vnd ok schal nemand in dessen vorscreuen vrede de begrepen is in beiden siden buwen in dessem vrede nye Slote edder nye veste dem andern to schaden in Sweden edder vppe Gotlande ane de nu gebuwet sin de mach man buwen vnd beteren vnd breken an beiden siden in dem buwende nenen vrede, men dat alle stucke vnd vrede also holden werde alse vorscreuen steit sunder arch. Vortmer so is Koning *Albrecht*, Hertoge *Erik* vnd vnse gnedighe vruwe vorbenomet des ouer en geworden dat wenner Koning *Albert* vnd Hertoge *Erik* sin sone leddich vry vnd loos sin, so scholen se vnderlank breue geuen dar se an beiden siden an vorwaret sin, dat se dessen vrede stedeghen vnd vulborden de nu an beyden siden begrepen vnd gewisset is, in den breuen de in beyden siden gegeuen sind nu vp den vrede. Alle desse vorscreuene artikele vnd stucke vnd en jewelik bisundern loue wy *Jacob*, *Hinrik*, vnd *Wynolt*, Ertzebisscope, vnd wy *Peter*, *Eskil*, *Thort*, *Knut*, *Biern*, *These*, *Osten*, *Jacob* vnd *Zwen*, Bisscope vorbenomet, vnd mit vnsern medeloueren nagescreuen, alse Her *Henning van Putbuz*, Her *Cristiern Wendelbo*, Marsk, *Erik Ketelsson*, Her *Jons Andersson*, Her *Sten Bentsson*, Her *Ywar Luttel*, Her *Karel van Tofften*, Her *Jons Ruth*, Her *Erengisl Nielsson*, Her *Anders Offesson*, Her *Volmer Jacobsson*, Her *Steen Boosson*, Her *Ywar Nielsson*, Her *Niels Ywarsson*, Her *Ture Bentsson*, Her *Anders Jacobsson*, Her *Artwich Bentsson*, Her *Mickel Ruth*, Her *Magnus Hakensson*, Her *Scanink*, Her *Erik Nielsson*, Her *Cri-*

 stiern

stiern Kaas, Her *Abram Brodersson*, Her *Ragwalt Philippesson*, Her *Stigh Awesson*, Her *Martes Gotscalksson*, Her *Stich Pedersson*, Her *Torkil Araldisson*, Her *Pridboron van Pudbuz*, Her *Mognus Petersson*, Her *Peter Basse*, Her *Vicke van Vitzen*, Her *Niels Nielsson*, Her *Gostaff Mattesson*, Her *Johan Molteke*, Her *Karl Øre*, Her *Niels Awesson*, Her *Jons Bentsson*, Her *Anders Olefson*, Her *Gregors Bentsson*, Her *Otto Jonsson*, Her *Amund Jonsson*, Her *Nyels Bil*, Her *Erik Vmmereyse*; Her *Jacob Bille*, Her *Wlff Jonsson*, Her *Erik Erlandsson*, Her *Wlff Gregorsson*, Her *Heyno Snakenborch*, vnd Her *Bertold van Osten*, Riddere, vnd *Jacob Axelsson*, *Axel Ketelsson*, *Thort Bunde*, *Jacob Abramsson*, *Albert Magnusson*, *Yesse Duua*, *Henneke Oleuesson*, *Goute Eriksson*, *Jon Martensson*, *Peter Nielsson*, *Hans van Pudbuz*, *Karl Magnusson*, *Karl Karlsson*, *Berneke Schinkel*, *Johan Thamsson*, *Jon Darre*, *Amund Baalt*, *Philippus Karelsson*, *Magnus Sture*, *Jon Jacobsson*, *Anders Offesson*, *Phin Hioresson*, *Aalff Araldsson*, *Henneke Molteke*, *Thort Biornfeste*, *Biorn Oleuesson*, *Karl Bentsson*, *Magnus Kase*, *Anders Nielssen*, *Henneke Scharpenberg*, *Otto Romer*, *Swal Romer*, *Niels Jonsson van Klasholm*, *Yesse Lucke Werneke*, *Hermen Nipritz*, *Esger Lawesson*, *Axel Petersson*, *Gultbort Elingsson*, *Hake Top*, *Hans Nielsson*, *Trud Hasse*, *Niels Boosson*, *Nisse Gostafsson*, *Nisse Mig*, *Peter Walkendorp*, *Hermen Fleming*, *Lasse Jonsson*, *Bolt Nielsson*, *Jacob Knap*, *Eskil Valke*, *Yesse Valke*, *Lasse Glop*, *Herlich Swartebroch*, *Bent Piik*, *Clawes Fleming*, *Zwen Sture*, *Hartwich Lembeke*, *Thorkil Brade*, *Jon Petersson*, *Yesse Awitsson*, *Zwen Piik*, *Arwich Steensson Baat* vnd *Clawes Dowet*, Wy alle vorbenomet mit samder hant in guden truwen stede vnd vaste sunder ienigerleye argeliste vnd hulperede tho holdende den Eddelen Vorsten Koning *Alberte* vnd Hertighen *Erike* vorbenomet vnd den eren de vor den vrede gelouet hebben, de hir na gescreuen stan, alse Hertoge *Johan* de eldere vnd Hertoge *Johan* de junger van Mekelenborch vnd Hern *Reymer van Plesse*, Hern *Werner van Axeskow*, Hern *Olrik van Pentze*, Ridderen &c. de namen der andern Riddere, der Knapen vnd der Stede stan gescreuen in dessem Registro in der Copien desses breues den Hertoghe *Johan* Riddere vnde Knechte vorscreuene besegelt hebben den Steden de den

den Koning hebben vtgeborget &c. Vnd wy Ertzebisscope vnd Bisscope forbenomet hebben gelouet den vrede to holdende, als de in desser iegenwardigen breue begrepen is, vdgenomen wes vns in vnser wiginge vnd in vnser gestliken ammete to hinder komen mochte, vnd werit also, dat yemend von den vorbenomeden, de dessen breff besegeln scholen, vorstörue edder dar nicht bykomen en kunde, dat he en besegelde, darmede schal desse vrede nicht gelemet wesen, men desse breff schal allike wol bi siner vullen macht bliuen, vnd de vrede bliuen in beiden siden in aller mate alse vorscreuen steit. To tugiuge vnd merer bewaringe al desser vorscreuenen stucke, so hebbe wy Ertzebisscope vnd Bisscope mit al vnsen medelöueren vorbenomet vnse Ingesegel mit vnser willen vnd rechter witscap gehenget laten an dessen breff, de gescreuen vnd geuen is to dem *Lintholme*, na godes bort XIIIC jar in dem XCV jare, vp den achten dach der hochtid des hilghen lichames.

§. 342. Documentet hos Pötker af 15de Junii 1395.

Wy alle nabenömede Heren unde en jewelik besundergen, alse Her *Wypert Lützowe*, Marschalk, Her *Henninge van Stralendorpe*, Her *Olrik van Pentze*, Her *Helmold van Plesse*, Her *Henning Halberstad*, Her *Reimer Hagenow*, Her *Otto Byenveld*, Her *Gerd Negendanke*, Her *Efferd Negendanke*, Her *Johann Lützow*, Her *Johan Storm*, Her *Hinrik Kulebus*, Her *Gerd Hasekop*, Her *Berend van Plesse*, Riddere, *Jacob Heukendorp*, *Reimer Barnekow*, *Vicke Volschow*, *Hinrik Swysow*, *Helmold van Plesse* to Paryn, *Thomas van Plesse*, *Hartwig Preen*, *Henning Parckentyn*, *Detloff van Bockwolde*, *Sywerd van Bockwolde*, *Hinrick Raven*, *Borchard Dambeke*, *Vulrad van Tzüle*, van Camyn, *Heinke van Tzüle*, van der Nyenkerken, *Hinrik Neghendanke*, *Marquard Negendanke*, *Marquard van deme Hagene*, *Hinrik Quitzow*, *Lüder Lützow*, *Borchard Lützow*, *Hardwig van Bülow*, *Clawes Parkentien*, *Otto Tzichhusen*, Knapen, de Rade to Zwerin, de Rad to Grewesmölen, de Rad to Gadebus, de Rad to Wittenborch, de Rad to Grabowe, de Rad to Boysenborch, unde de Rad to Kriwitze, unses Heren Königes *Albertes* van Schweden Manne und Stede, bekennen unde betügen apenbare in desseme gegenwärdigen Breve, vor alle, de en sehn

unde

unde hören lesen, dat wy den erbaren Mannen Borgemestern und Rade der Stede Rostock unde Wismer schaldig sunt mit samender Hand, van witliker Schuld, dusent Lübische Marck, van unses Heren, des Koniges wegene, alse he uns en davöre versettet heft na Börgnisse, wy, vor unse Andeel van eenes drüdden Deeles wegene, alse sick unses Heren Manne unde Stede andre Deel gedeelct hebben, dree dusend Lübische Marck to betalende den nascreyenden Steden, alse Lübek, Stralesund, Grypeswold, Thorn, Elbing, Dantzig unde Revelo, de to Hülpe erer Teringe unde Köste kemen dem Stockholmschen Slote unde Stad, dar mede to holdende alse se den annamen hebben to Vorwaringe unde to Pande vor söstig dusend Lödige Marck, dar se den König van der Koniginnen vor verbörget hebben. Dreyer dusent Lübischer Marck hebben de vorscrevenen Stede König *Alberten* und Hertoghen *Ericke*, usen erbenömden Heren, sülven lavet unde sös Kerspele sünt dar *to gelegt* van Stockholmer Slot unde Stad, ock dar *mede to holdende* dre Jar, alse de Breve uthwysen, de unse vorbenömeden Heren den Steden vorbenömt, unde se en wedder darup geven hebben; welke dusent Lübische Marck vorscreven, de uns, van unses drüdden Deeles wegene, anhören, alse vorscreven is, wy Manne unde Stede vorbenömt, schölen unde wyllen betalen binnen der Wismer, to dreen Jaren, alse nu, to sünte Michels Dage, vort över dreen Jaren negest volgende, in jewelcken Hochtyd to Paschen dre hundert Marck dre unde dörtig Marck viff Schillinghe unde veer Penninge Lübesch, mit unbewornen reden Lübischen Penningen, sünder lange Vertoch, Hülprede unde Arghelist; De andern twe dusent Marck betalen de van Rostock unde van der Wismer den dick-benömden Steden mit andern unses Heren Mannen unde Steden, de en daranne to Hülpe kamen, alse woor ere twe Deel der dree dusent Lübischen Marck, alse vor anvöret is. Wert, dat jenick van unses Heren Mannen unde Steden, de uns vorbenömt hiran to Hülpe kamen, de hyr jegenwärdig sint unde dessen Bref besegeln, edder de hier nicht jegenwärdig synt, edder dessen Bref nicht besegeln, ere Andeel van den vorscrevenen dusent Lübschen Marcken nicht betalden, alse vorscreven is, so scal unser en den andern helpen uppe de so sick daruth teen, also vele uth ereme Gude to vördernde unde to halende, alse en to den dusent Lübischen Marcken bö-

hören mag, alse dat unses Heren, des Königes Het unde Wille is. Wer ock en edder mer unses Heren Manne unde Stede, de uns hieran to Hulpe komen, dessen jegenwardigen nicht besegeln, so schal he al lyke wol by vuller Macht bliven. Alle desse vorscrevene Stücke unde Artikeln en enen jewelken by sick, loven wy vorbenömde Manne und Stede, mit samender Hand in guden Truwen, den Borgemesteren unde Rade der Stede Rostock unde Wismer dick-benömden, stede und vaste to holdende sunder Hülprede unde Argelist. To Bekänntnisse unde merer Bewarynge desser vorscrevenen Dinge, hebben wy erbenömeden Manne unde Stede unse Inghesegelle mit Witschop henget vor desseme Breve de geven und screven is to Schonowe, na Godes Bord, drütteyn hundert Jar, in deme viff vnde negentigesten Jar des Vrydages negest na deme achten Dage des hilligen Lychnammes.

S. 343. De syv Hansestæders Borgen for Kong Albert.

Staaer indført i *Recessus Hansæ*, og er deraf udskreven af Langebek.

Wy Borgemestere vnd Radmanne der Stede nascreuene, alse Lubek, Stralessund, Gripeswolt, Thorun, Elbing, Dantzik vnde Reuele, bekennen vnde betughen openbar in dessem ieghewerdighen breue, dat wy hebben vtgeborghet vnde geannamet vppe de tiid der vtgifft desses breues, in guden truwen vnde in rechten louen de Eddelen Vorsten Koningh *Albrechte* vnd Hertogen *Erike* sinen sone, Hertogen tho Mekelenborch, Greuen tho Swerin, der lande Stargard vnd Rozstok here, van der hochgeboren Vorstinnen Vruwen *Margareten*, Koninginnen der Rike Sweden vnd Norwegen, war erffnamen vnd Vorstynnen des rikes Denemarken, sodaner mate alse hir na gescreuen steit. To dem ersten male dat wy sunder ienigerleye vortoch edder hindernisse den vorbenomeden Koning *Albrechte* vnd sinen sone Hertogen *Erike* scholen leuendich mantworden twisschen dit vnd sunte Michels dage nu negest to komende vnd vort bynnen dren iaren negest volgende edder LX^M^ lodige mark betalen vor er losinge edder slot veste vnd Stad Stokholm in Sweden belegen antworden vry vnd vnbeworen in der vruwen Koninginnen hant edder den ghennen dar se vns nu na gewist heft, alse nascreuen steit, dat se des mechtich sin sunder ienigerleye arch edder hulperede, also verne alse de Koning vnd sin sone mit

der

der vruwen Koniuginnen bynnen der vorscreuene tiid nicht vorenigen konden mit mynne, rechte edder vruntschap, dar der vorbenomede Koninginnen edder den eren ane noghet na eren willen, vnd werit also, dat se sik bynnen desser tiid alse vorscreuen is, nicht vorenigen konden, so schulle wy vnd willen er edder den eren, edder den ienen dar se vns nu an gewiset hefft den vorscreuenen Koning vnd sinen sone wedder in antwerden leuendich, vp welker stede it er edder den eren gelikest ys, van dessen veeren eren Sloten en, alse *Koldingborch, Werdingborch, Helsingborch* edder *Nyborch* in er were edder den eren, dat se des erbenom. Konings vnd sines sones mechtich sin sunder argelist, edder de vorben. summe to betalende vppe der veer erer slote en dat se des geldes mechtich sin in der suluen wis edder den Stokholm slot, veste vnd stad antwerden in allermate, alse vorscreuen steit, vnd istmen bynnen desser vorscreuene tiid de sumen schal betalen vnd ouervoren vp der vorbenom. erer slote en so scholen lude vnd gelt in der vruwen Koninginnen velig leyde wesen bet in er were vor al den yenen de vmme eren willen don vnd laten willen sunder argelist. Jodoch so schal se edder de ere nen euenture edder vare stan edder schaden van der vorscreuene summen geldes, edder van den luden. Were, dat got vorbede, dat erer en alse de Koning vnd sin sone bynnen der tiid vorscreuen storue, so schole wy den andern de leuendich blift van dessen vorbenomeden twen, wedder in antworden in allermate alse vorscreuen steit. Vorstoruen se auer beide, so schole wy er betalen de summen geldes edder er antworden den Stokholm, alse vorscreuen ys. Offt men de summen erbenomet betalen schal, so schal men se betalen in desser wys bynnen desser vorscreuenen tid, dat men vor yslike lodige marc, de Mark to rekende vor V. sol. gross. schal bereden XLV sol. Lubisch in guden witten penningen, also nu tho desser tid in der stad tho Lubeke genge vnd geue sint, nicht ergher munte tho betalende, edder mit nobelen edder mit golde, na werde des suluen geldes. Vortmer so schole wy der vruwen Koninginnen edder den nagescreuenen, vppe der hilghen dreualdicheit dach in dem lesten jare van den dren jaren vorscreuen, edder dar tho voren witlik don mit vnser openen breue vp en van den veeren sloten vorscreuen, welker dat se twisschen der tiid vnd sunte Michels daghe denne negest volgende entfan schal

alse

alse den Koning vnd sinen sone leuendich offt se beide leuendich sind, offte de summen, edder den Stokholm, in allermate alse to voren gescreuen is. Ok schal se edder de ere in erem openen breue binnen der tiid vns enbeden vp welker van den erbenomeden eren veer sloten se dat entfan wil. Vortmer so schole wy vnd willen bynnen desser vorscreuenen tid na deme dat wy den Stokholm in der were hebben des rikes to Sweden vnd des rikes inwonere ergeste nicht weruen edder don des gelikes des Rikes inwonere vnd de eren scholen vnse vnd der vnsen ergeste nicht weruen edder don bynnen desser vorscreuenen tid men vnser en dem anvruntlik to wesende vnd vnser en to dem andern to varende vnd kerende sin Werff vnd Kopenschap velich to vorende nement vp des andern ergeste in beiden siden. brekt dar we dat he denne betere na rechte darme ene gript den Stokholm schole wy van vns antwerden, also vrii vnd bynnen der tiid, alse vorscreuen is, sunder de Molen vnd dat richte in der stad de sint vorpandet vnd de vruwe Koninginne erbenomet vnd ere nakomelinge, offt er de Stokholm wert moghen de Molen vnd dat richte losen vor VII^{C} mark Swedesch vnd nicht hoger men myn offt se myn vorpandet sin edder laten de molen vnd dat richte den ienen de se vorpandet sin bet dat se de losen, alse vorscreuen is. Alle desse vorscreuene stucke vnd artikele, vnd en islik by sik hebben gelouet und louen wy Borgemestere vnd Radmanne der seuen Stede vorscreuene vor vns, vor vnse nakomelinge vnd vor vnse gantzen meynheide vnser Stede vorscreuene by eren vnd by truwen mit ener samenden hant sunder ienigerleye argeliist vnd hulperede vnd sunder allerleye togeringe edder rechtgank gestlik edder wertlik, stede vnd vaste to holdende, der vorbenomeden Vruwen Koninginnen, wo se leuet. Werit sake dat se bynnen desser vorscreuenen tiid storue, dat god vorbede, edder bynnen desser dren eren Koningriken Denemarken, Sweden vnd Norwegen den nicht enwere, so schole wy vnd willen Koning *Erike* de nu Koning is tho Norwegen ereme ome al desser vorscreuene stucke vulteen vnd holden bynnen desser vorscreuenen tiid edder eren eruen vnd nakomelingen, offt se beide bynnen desser vorscreuenen tid storuen, dat god affkere, vnd to der vorbenomede des Koninges vnd der Koninginnen vnd eren eruen vnd nakomelingen truwer hant, des nagescreuenen eres rikes rade vnd denre, alse

Hern

Hern *Jacob*, Ertzebisscope to Landen, Her *Hinrik*, Ertzebisscope to Vpsal, Hern *Wynolde*, Ertzebisscope to Druntheym, Her *Peter*, Bisscop to Arhusen, Her *Tord*, Bisscop to Strengenes, Her *Eskil*, Bisscop tho Ripen, Her *Biorn*, Bisscope to Aboe, Her *Osten*, Bisscop to Aslo, Her *Thezen*, Bisscop to Odenzee, Hern *Knute*, Bisscope to Lincopinge, Hern *Jacob*, Bisscop to Bergen, vnd Hern *Zwen*, Bisscope to Wenzuzelle, vnd Hern *Wendelbo*, Hern *Jons Andersson*, Hern *Sten Bentsson*, Hern *Ywar Luckel*, Hern *Erengils Nielsson*, Hern *Folmer Jacobsson*, Hern *Anders Jacobson*, brodere, Hern *Steen Boosson*, Hern *Ywar Nielsson*, Hern *Niels Ywarsson*, Hern *Pridbiorn van Pudbus*, Hern *Schoning*, Hern *Abram*, Hern *Peter Basse*, Hern *Niels Nielsson*, Hern *Jacob Billen*, riddere, *Thord Bunden*, *Algud Magnussen*, *Jacob Abramsson*, *Lassen Wlffsson*, *Henneken Oleuesson*, *Jessen Duuen*, *Hans van Pudbus*, *Peter Nielsson van Agarden*, *Biorn Oleuesson*, *Berneken Schingkil*. *Jon Thamsson*, *Agmund Boolt*, *Aaleff Araldesson*, *Fyn Hiortsson*, *Otten Romer*, *Jon Mortensson*, *Jacob Knap*, *Herman Fleming*, *Peter Walkendorp*, *Magnus Munk*, *Clawes Grubendal*, *Vrederik van Halghe* vnd *Niels Schartzow*. Jodoch si witlik, dat de vorbenomede vruwe Koninginne nu mit dessen degedingen vnd in alleu degedingen, dar wy ouer gewesen hebben, heft erer rechticheit nergen mede ouer gegeuen, men se heft dat nu vnd vaken gesecht, dar wy vnd vele lude hebben by gewesen, dat se wil in al eren rechte vnvorsumet wesen. Vortmer wy Borgermestere vnd Radmanne der Stede nagescreuene, alse Rozstok, Wismer vnd Stokholm, bekennen vnd betugen in dessem iegenwerdigen breue, dat wy vnse gnedighen Heren Koning *Alberte* vnd sinen sone vorbenomet hebbet mit den Borgemesteren vnd Radmannen der seuen Steden vorsereuen mit samender hant vtgeborget vnd geannamet in allerleye mate alse vorscreuen is van gehete vnd vmb bede willen der suluen vnser gnedigen Heren. Darumme so hebbe wy vor vns, vor vnse nakomelinge, vnde vor vnse gantze Meynheide vnser Stede vorbenomet, gelouet vnd louen in desser ieghenwerdigen breue mit den vorbenomeden seuen steden mit samender hand al de vorscreuene stucke vnd artikele vnd en yslik by sik by eren vnd by truwen sunder ienigherleye arghelist vnd hulperede, vnd sunder allerleye togeringe edder rechtgank, geistlik edder

der wertlik, stede vnd vaste to holdende der vorbenomeden vruwen Koninginnen offte den ghennen dar se de seuen Stede vorbenomet an gewist hefft, vnd to erer truwen hant den heren Ertzebisscopen, Bisscopen, Ridderen vnd Knapen, in aller mate, alse vorscreuen is. To tughe vnd merer bewaringe, dat al de vorscreuene stucke geholden werden, hebbe wy Borgemestere vnd Radmanne der teyn Stede vorbenomet der suluen vnser Stede Ingesegel mit vnsen guden willen vnd rechter witschap laten ghehenget in desser ieghenwerdigen breff. Gegeuen tho *Helsingborch* na godes bort XIII^C jar dar na in dem XCV jare, vp vnser vruwen dach, alse se geboren wort.

S. S. Lin. 4 nedenfra. Dronningens Forsikkring til Stæderne.
Ligeledes med Langebeks Haand af samme Codex.

Wy *Margareta*, Koninginne der Rike Sweden vnd Norwegen, war erffneme vnde Vorstynne des Rikes to Denemarken, al den yenen dar desse ieghenwerdige breff to kumpt, heil in Gode. Als de Erbaren manne Borgermestere vnde Radmanne der Stede nagescreuen, alse Lubeke, Stralessund, Gripeswolt, Thorun, Elbing, Dantzik vnd Reuele, hebben de Eddelen Vorsten Koning *Alberte* vnd sinen sone Hertoghen *Erike*, Hertoghen to Mekelenborch, Greue to Swerin, der lande Stargarde vnd Rozstok here, van vns vtgeborghet vnd geannamet van desser tiid an bet tho sante Michels daghe nu negest to komende, vnd vort dree jar negest volgende des hebben de suluen stede den Stokholm in Sweden beleghen slot veste vnd stad ingenomen tho bewaringe van Koning *Alberte* vnd synem sone Hertoghen *Erike* vorbenomet vnd tho truwer hant vp beiden siden darumme dat vns werden geholden, alse de suluen stede vns gelouet hebben, na vtwisinge der breue, de se vns nu dar up besegelt hebben, des hebbe wii mit wolbedachten mode vnde rade vnser leuen getruwen ratgeuen vnser dryer rike, alse Denemarken, Norwegen vnd Sweden den vorscreuenen Steden gelouet, vnd louen en in dessen ieghenwerdigen breue in guden truwen mit vnsen medeloueren nagescreuen, dat wy edder vnse eruen edder vnse nakomelinghen, werit also, dat got vorbede, dat en bynnen desser vorscreuenen tiid de Stokholm Slot veste edder Stad van dar hand qweme mit vorretnisse mit slikende edder mit gantzer macht aff ge-

gewnnen worde scholen vnd willen mit vnsen dren riken erbenomet mit gantzer macht en dar tho truweliken wesen behulpen, vnd se wedder des gelikes vnd vnser en van des andern hulpe nicht tho schedende bet to der tiid, dat de suluen stede den Stokholm Slot veste vnd stad wedder in erer were hebben vnd denne darmede to holdende, alse vns de vorgescreuene Stede hebben gelouet in eren openen breue, den se vns nu dar vp besegelt hebben. Vnd wy *Jacob*, van godes gnaden Ertzebisscop to Lunden, *Hinrik*, van der suluen gnaden Ertzebisscop to Vpsal, vnd *Wynold*, Ertzebisscop to Druntheym, vnd wy *Peter*, bisscop to Arhusen, *Eskil*, bisscop tho Ripen, *Thord*, bisscop to Strengnes, *Knut*, bisscop tho Lincopinge, *Biorn*, bisscop to Aboo, *Thezo*, bisscop to Odenzee, *Osten*, bisscop tho Asloo, *Jacob*, bisscop to Bergen vnd *Zwen*, bisscop to Wenszuzele, Wy Marsk *Erik Ketelsson*, *Steen Bentsson* *Ywar Lucke*, *Erengisl Nielsson*, *Folmar Jacobsson*, *Steen Boosson*, *Ywar Nielsson*, *Thure Bentsson*, *Anders Jacobsson*, *Arwich Bentsson*, *Sconing*, *Erik Nielsson*, *Abram*, *Stigh Awesson*, *Ywar Nielsson*, *Martes Gotstasson*, *Stich Pedersson*, *Torkil Araldesson*, *Magnus Petersson*, *Vicke van Vitzen*, *Gostaff Martesson*, *Karl Ore*, *Jons Bentsson*, *Gregors Bentsson*, *Amund Jonsson*, *Erik Vmereyse*, *Wlff Jonsson*, *Erik Erlandesson*, *Wlff Halingsson* vnde *Heyno Snakenborch*, Riddere, vnde wy *Jacob Axelsson*, *Axel Ketelsson*, *Thort Bunde*, *Gaut Eriksson*, *Jacob Abramsson*, *Algud Magnusson*, *Yesse Duua*, *Jon Mortesson*, *Karl Magnusson*, *Karl Karlsson*, *Jon Darre*, *Philippus Karlsson*, *Magnus Sture*, *Agmund Bolt*, *Biorn Oleuesson*, *Karl Bentsson*, *Magnus Kaze*, *Fyn Hiortesson*, *Hermen Nipritze*, *Stal Aggesson*, *Esger Lagesson*, *Axel Petersson*, *Hans Nielsson*, *Trud Hasse*, *Niels Boosson*, *Alff Araldesson*, *Nisse Gotstafson*, *Otto Romer*, *Nisse Migh*, *Bent Swal*, *Remer Pijk*, *Clawes Fleming*, *Goltbrant Ellingsson*, *Zwen Sture*, *Torkil Braude*, *Jon Petersson*, *Hakencon*, *Yesse Arwitsson*, *Bent Nielsson*, *Swen Piik* vnd *Herlich Swarte*, Knapen. Wy alle vorbenomet hebben gelouet vnd louen in dessem iegenwerdigen breue mit vnser gnedigen vrowen der Koninginnen vorbenomet, mit ener samender hant, den borgermesteren vnd Radmannen der Stede vorbenomet, alle de vorscreuene in guden truwen stede vnd vaste tho holdende. Des

Desto tughe vnd merer bewaringe, so hebbe wy vnse ingesele mit dem ingesegele vnser gnedighen vrawen vorbenomet mit vnsen guden willen vnd mit rechter witschap gelaten henget in dessen iegenwardigen breff. Auer werit also dat yemand van vns Ertzebisscopen edder Biscopen, Ridderen edder Knapen erbenomet storue edder dar nicht by komen konde, dat he dessen iegenwardigen breff besegelde, dar mede schal desse breff nicht gelemet wesen, men he schal allike wel by wllermacht blyuen, vnd wy andern de en besegeln scholen vnd willen en vngebroken holden. Vortmer ist also dat id mit godes hulpe dar tho kumpt, dat men vns alse Koninginnen *Margareten* vorbenomet den Stokholm schal antworden bynnen desser vorscreuene tid, so schole wy vnd willen to der suluen tid edder vnse eruen vnd nakomelinge deme Rade borgheren vnde allen inwoneren beide geistlik vnd wertlik bynnen dem Stokholme besegelen in vnsem openen breue, dat wy se willen laten by al erer rechticheit, priuilegien vnd vriheit, de se van oldinges bet her to van Koning to Koningen vnd deme rike to Sweden vnd van geistliker acht gehat hebben, vnd den ghemenen Kopman by al siner rechticheit vnd vriheit bynnen dem Stokholme vnd in dem gantzen rike to Sweden to bliuende, alse se van Koninghe vnd deme Rike tho Sweden bet her to gehat hebben, de to vorbeterende vnd nicht tho vorergerende. To tughe &c. Gegeuen to *Helsingborch* na Godes bort XIII^c Jar dar na in dem XCV jare, vp vnser vrowen dach alse se geboren wart.

S. 344. Kong Alberts og hans Søns Hertug Eriks aabne Brev til de 7 Hansestæder og til Preussen.

Ligeledes Langebeks Afskrift af *Recessus Hansae*.

Wy *Albrecht* van godes gnaden der Sweden vnd der Goten Koning, vnd wy *Erik* sin sone, van den suluen gnaden Hertoge to Mekelenborch, Greue to Zwerin, der lande Stargarde vnd Rozstok here, bekennen vnd betughen openbare in dessem iegenwardighen breue, dat de Erbaren manne heren Borgemesteren vnd Radmannen der Stede nascreuen, alse *Lubeke, Stralessund, Gripeswolt, Elbing, Thorun, Dantzik* vnd *Reuele*, vele dage vnd degedinge vnd grot arbeit vnd koste gehad hebben vmme vnse losinge van der vengnisse. Des hebben se mit den Erwerdighen heren Sen-

Sendeboden des Orden in Prussen, dat int leste so verne arbeidet, vnd also hogo darumme gebeden, dat de Hochgeborne Vorstinne Vrowe *Margareta* Koningynne tho Denemarken vnd tho Norweghen vns den suluen Stede to borghe geboden hefft vmb der Stede vnd sendeboden bede willen vns dach tho geuende tor tiid vnd vppe vorwort, alse hir nascreuen steit, des hebbe wy mit vnsen leuen vedderen Hertogen *Johanne* van Mekelenborch deme olderen mit vnsen getruwen Radgeuen, Ridderen vnd mannen vnd Steden de erbenomeden Stede mit gansem vlite dar vmme gebeden, dat se vmme vnser leue willen vruntschap vnd vordenstes willen vns hebben van der Erbaren Vrowen Koninginnen vtgeborget mit samender hant vnd geannamet in guden truwen vnd in rechten leuen van desser tid an bet tho sunte Michels daghe to komende, vnd vort dree jar neges volgende, mit dessen vorworden vnd vnderschede. Werit also dat wy vns mit der vrowen Koninginnen vorscreuen bynnen der tid nicht vorenighen konden myt mynne, recht edder vruntschop, dar er edder den eren ane noghede mit eren willen, so scholen de vorbenomede Stede bynner der tid vns beyde leuendich wedder ir antworden, in welker stede id er edder eren gelikest ys van dessen veer Sloten en alse *Kaldingborch*, *Werdingborch*, *Helzingborch*, edder *Nyborch*, der vorscreuen Vrowen Koningynnen edder den ghennen de se nu de Stede angewiset heft in ere were, dat se edder de eren vnser mechtich sin sunder argelist, edder LXM lodige marc tho betalende vor vnse losinge, vp der veer Slote en dat se des mechtich sin in der suluen wiis, edder den Stokholm slot, veste vnd Stad in Sweden belegen antworden vry vnd vnbeworen, in der vrowen Koninginnen hant edder der ghennen dar se de stede nu angewiset hefft sunder ienigerleye arch edder hulperede edder lenger vortogeringhe edder rechtganck, gestlik edder werlik. Were ok, dat got vorbeede, wy en alse wy Koningh *Albert* edder vnse sone bynner der vorscreuen tiid vorstorue, so scholen de Stede vorscreuen den andern de van vns leuendich blifft wedder in antwerden edder de vorscreuene summen betalen, edder den Stokholm antworden in aller mate, alse vorscreuen is. Vorstorue wy auer beyde, so scholen de Stede betalen de erbenomede Summen, edder antworden den Stokholm, alse vorscreuen is, jodoch beholden vnse erffnamen de belosinge offt se id kunnen endeghen. Ok scholen

de

de vorbenomeden Stede der vrowen Koninginnen, edder den eren vorscreuen in dem lesten jare van den dreen jaren vorscreuen vp der hilghen dreualdicheit dach edder to voren witlik doen in eren openen breuen vp en van den veer Sloten erbenomet, welker dat se in der vorscreuen tid entfan schal, als vns beiden leuendich offte wy beyde leuendich sin edder de summen edder den Stokholm in allermate alse vorscreuen is. De summen erbenomet schal men betalen in desser wijs, dat men vor yslike lodeghe marck, de mark to rekende vor V sol. gr. schal bereiden XLV sol. Lub. in guden witten penningen, alse nu tho desser tid bynnen der Stad tho Lubeke genghe vnd gheue sin, vnd nicht ergher munte tho betalende edder mit Nobelen vnd golde na werde des suluen geldes. Vnd werit also, dat vnse erffname, effte wy vorsteruen it kunden enden dat se bynnen der vorscreuene tid de summen betaleden in aller mate alse vorscreuen is, so scholen de Stede vnsen erffnamen den Stokholm antworden. Al desse vorscreuene stucke vnd artikele de sind gedeghedinghet vnd gehandelt twisschen der erbenomeden Vrowen Koningynnen vnd vns mit vnsen vnd vnses leuen vedderen erbenomet vnd vnser getruwen ratgheuen, Riddere, manne vnd vnser Stede medewetende, vulbord, vnd behegelicheit, vnd vmme vnser aller leue vnd bede willen, so hebben de vorscreuene Stede vns dar vp vtgeborget vnd geannamet in al der wiis to holdende, alse vorscreuen steit. Vnd darvmme dat de erbenomeden Stede erer truwe vnd woldaet nicht entgelden vnd des lofftes vnd borgetucht de se vor vns gedan hebben in nenen schaden edder beweringe komen, so hebbe wy mit wolbedachten mode vnd vullenkomen rade vnses leuen vedderen vnser getruwen ratgeuen vnd stede vorscreuen en den Stokholm Slot veste vnd Stad in Sweden belegen in ere were geantwordet tho bewaringe vnd to pande to holdende in alsulker mate, alse hir nascreuen steit. Werit also dat wy vns bynnen der vorscreuene tid mit der vrowen Koninginnen nicht voreneghen kunden in alsulker mate, alse vorscreuen is, so scholen vnd moghen de erbenomeden seuen Stede van sik antworden den Stokholm Slot, Veste vnd Stad vorscreuen in der Vrowen Koninginnen hant edder der eren vry vnd vnbewonen in aller wijs, alse vorscreuen is. Vnd werit also, des wy nicht en hopen, dat de Stokholm Slot, Veste edder Stad erbenomet were vorpandet edder ierghen to vorbunden, so schole

wy

wy vnde willen en lozen, qviit vnd vry maken, wanner de vorgescreuene seuen Stede vns dar tho esschen. Vortmer so hebbe wij mit rade vnd vulbort vnses leuen vedderen vnser getrawen Ratgeuen vnd Stede vorscreuen, dat den Borgermesteren, Radmannen, borgheren vnd der gantzen meynheit to dem Stokholme geheeten vnd geboden, dat se den Steden vorscreuen rechte pandhuldinghe gedan hebben, sik an de Stede to holdende in eren vnd in gantzen truwen, vastliken by en to bliuende, vnd nenen anderen heren to huldegende noch to stedende, vnd nummer van den Steden to scheidende, bet also lange dat de suluen Stede eres lofftes benomen sin, vnd dat se den Stokholm Slot veste vnd Stad erbenomet mit erem guden willen van sik antworden, vnd dat se de Borgermemestere, Radmanne vnd de gantzen meinheit qwijt vnd loes laten, Vnd werit auer also, dat göd vorbede, dat id dar tho qweme dat de Stede vorscreuen den Stokholm in der vorscreuene wijs van *sik antwerden*, des schullen se nenerleye vorwyt hebben effte *ansprake*, maninge edder andegedinge mit geistliken rechte edder werlik darumme liden van vns vnsen erffnamen nakomelingen van vns edder erer weghen van yemende nenerleye wijs, Vnd ok bynnen der tijd dat se den Stokholm in erer were hebben scholen se nene ansprake edder andegedinge mit geistliken edder werliken rechte van vns, vnsen erfnamen edder nakomelingen van vnser edder erer weghene nenerleye wijs liden, des se in schaden vnd in beswaringe komen mochte, edder dar ane mochten gehindert werden, dat se it nicht holden konde to ende, alse se in eren breuen der vrowen Koninginnen erbenomet besegelt hebben. Wente wes de Stede hir ane gedan hebben, vnd noch doen dat don se in guder truwen vmme vnser leue vnd bede willen vnd vmme vrede vnd vmme dat ghemene beste. Vnd werit also, dat se darumme in iengerleye beweringe, beswaringe edder schaden qwemen mit rechte edder mit daet, des schole wy vnse erffnamen vnd nakomelinge mit vnsen medeloueren, alse mit vnsem leuen vedderen dem Hertoghen van Mekelenborch vnd Ridderen, mannen vnd Steden benomet in erem breue dar vp besegelt, vnd willen mit samender hant de suluen vorbenomeden Stede benemen dar van entledeghen vnd se gansliken des schadeloes holden to ende vp vnse eghene arbeit vnd Koste. Vortmer werit also dat bynnen der vorscreuene tijd de Stokholm Slot

veste

veste vnd Stad worde bestallet edder en van der hant qweme mit vorretnisse edder argelist edder mit macht aff gewunnen worde, edder mit welkerleye wijs en affginge, so schole wy vnd willen mit vnse leuen wedderen dem Hertogen van Mekelenborch mit vnsen Ridderen, mannen vnd Steden, wenner dat wy dar tho geesschet worden, mit ganser macht mit lyue vnd mit gude vnuortogert en dar tho truweliken wesen behulpen, vnd se vns wedder dat den suluen Steden de Stokholm Slot, veste vnd Stad wedder to der hant kome, vnd wy van erer hulpe nicht tho schedende, bet to der tid dat se den Stokholm Slot, veste vnd stad wedder in erer were hebben, vnd denne dar mede tho holdende, alse de vorscreuen stede vmb vnser bede willen der erbenomeden Vruwen Koninginhebben gelouet in eren breuen, de se dar vp besegelt hebben. Al desse vorscreuene stucke vnd artikele hebben gelouet vnd louen in dessem, ieghenwardighen breue wy Koning *Albrecht* vnd Hertoge *Erik* erbenomet vor vns, vor vnse erffnamen vnd nakomelinghe by eren vnd by truwen, mit samender hant, sunder ienigerleye argelist edder hulperede, vnd sunder ienigerleye togeringhe edder rechtgang gestlik edder werlik, stede vnd vaste to holdende den Borgemesteren vnd Radmannen vnd den gantzen meynheide der Stede, alse *Lubek*, *Stralessund*, *Thorun*, *Elbing*, *Dantzik* vnd *Reuele* enbenomet. Tho tuge vnd merer bewaringe, dat al desse vorscreuenen geholden werden, hebbe wy Koningh *Albrecht* vnd Hertoghe *Erik* sin sone erbenomet vnse ingesegele mit vnsen guden willen vnd rechter witschop laten gehenget in dessen ieghenwerdighen breff. Gegeuen tho . . . . . , . . . , na godes bort XIIIc jar dar na in dem XCV jare, vp vnser vruwen dach alse se geboren wart.

§. 346. De 10 Stæders Caution og Borgen for at Kong Albert skulde holde den indgangne Dagtingning.

Ligeledes med Langebeks Haand.

Wytlik sy al den yenen de dessen iegenwardigen breff seen edder horen lesen, dat den openen breff, den de X Stede nascreuen, alse *Lubeke*, *Stralessunt*, *Gripeswolt*, *Thorun*, *Elbing*, *Dantzik*, *Reuele*, *Rozstok*, *Wismer* vnd *Stokholm*, mit eres rades vnd Stede ingesegele besegelt hebben der Hogeborn Vorstinnen Vruwen *Margareten*, Koninginne

inne der Rike Sweden vnd Norwegen, war erffname vnd Vorstinne des rikes Denemarken, dar de suluen X Stede er vnd eres rikes Rade an gelouet hebben vnd louen vor de Irluchtigen Vorsten Koningh *Alberte* vnd Hertogen *Erike* sinen sone Hertoghen to Mekelenborch, Greuen tho Swerin, der lande Stargard vnd Rozstok Heren, des bekenne wy *Henrik Westhoff* vnd *Johan Nyebur*, Borgermestere der Stad Lubeke, *Godeke Nybe*, Borgermester, *Bernt van dem Rode* vnd *Wlff Wlfflam*, Radmanne van dem Stralessunde, *Godeke Rebber*, Borgermester van Thorn, *Johan Stolt*, Borgermester van dem Elbinge, *Johan Stoltevoet*, Borgermestere van Reuele, *Johan van der Aa* vnd *Hinric Witte*, Borgermester van Rosstok, *Marqwart Bantzecowe*, *Johan Tuckezwert* vnd *Hermen Meyer*, Borgemestere van der Wismer vnd wy betughen openbar in dessen ieghenwardigen breue, dat wy vorbenomet mit guden willen vnd mit welbedachten mode, van vnses rades vnd vnser Stede, vnd ok van der anderen vorbenomede Stede weghen, hebben de vorgenomeden openen besegelden breff hir tho *Helsingborch* geantwordet der Vruwen Koninginnen vnd eres Rikes Rade vorbenomet, vnd wy Borgemestere vnd Radmanne erbenomet hebben entfanget vnd geannamet hir to *Helsingborch* van der vorbenomeden Vruwen Koninginnen vnd eres Rikes Rade de vorscreuene Heren, alse Koningh *Alberte* vnd sinen Sone, van vnses Rades vnd vnser Stede, vnd ok van der anderen vorbenomeden Stede weghen, in sulken louen vnd truwe alse de vorbenomede vrowe Koninginne vnd eres Rikes Rad vnsen Rade vnd vnsen Steden vnd ok den andern Steden vorbenomet getruwet vnd gelouet hebben, vnd in allermate alse vnses Rades vnd vnser Stede, vnd ok der anderen erbenomeden Stede opene breff vtwiset, den wy er vnd eres Rikes Rade hir geantwordet hebben, vnd alse dat gedegedinget vnd des geramet was to *Falsterbode* nu in dem somere do wy van er vnd eres Rikes Rade schededen. Vnd to merer bewaringe al desser vorscreuene stucke, so hebbe wy Borgemestere vnd Radmanne vorbenomet vnse Ingesegele mit guden willen vnd rechter witscap gehenget laten vor dessen ieghenwerdigen breff. Vnd wy *Barnym* van godes gnaden Hertoge to Stetyn, tho Pomeren, der Wende, der Cassuben vnd Vorste van Ruyen, vnd wy, *Johan Schoneuelt*, Voget to Derssowe, *Johan Tirgarde*, Grotscheffer tho der Marienborch in Prussen, vnd wy *Otto Pluch*, *Wypert Lutzowe*,

Hin-

Hinrik van Yamude, Werner van Axekouwe, Weddege Buggenhagen, Heidenrik van Bybouwe, Zegebant Thim, Reymer Hagenowe, Gert Negendancke, Otto Beyenfelt, Johan van Bulouwe vnd *Henningh Hoghe*, Riddere, vnd ik *Tydeke van dem Borne*, Knape, wy alle vorbenômet hebben vnse Ingesegele mit den Ingesegelen der vorbenomeden borgermesteren vnd Radmannen laten gehenget vor dessen iegenwerdighen breff tho bekantnisse vnd tho tughe, dat vns allen dat witlik is, dat al de vorscreuene dink also geschen sin, alse vorscreuen is. Gegenen tho *Helsingborch* na godes bort XIIIᶜ jar in dem XCV jaare des Sundages vor sunte Michels daghe.

S. 352. Hansestædernes Brev til Dronning Margrete angaaende Vitaliebrødrene.
Elgelebes af *Recessus Hansæ.*

... Hochgeborne Vrowe vnd clare Vorstynne. Wy begheren Juwer Herlicheit tho wetende, dat wy den breff, den ghy deme rade tho Lubeke gesand hebben, wol vornomen hebben, wo en deel der Vitalienbrodere sik by *Wyborch* vorgadert hebben, desgelik vns ok wol vor der tid gesecht wart, des openbarede wy dat deme Koninghe ene tho biddende, dat he dar vore were, dat van en neen vurder schade enstunde. Des antwerde he wol dar tho dat de ghenne de dar noch weren van siner hulpe nicht enweren, ok wolde he er nicht vordegedinghen, des hebbe wy wol darumme sproken, vnd hopen tieghen dat jar vnse were in der Zee tho hebbende. Darumme bidde wy jw dat gi den van Lubek enbeden mit wo vele gi vns wolden tho hulpe komen, offt wy des tho rade worden de were in de Zee to leggende vmme de Zee to bevredende, so mochte wy des de vurder dar tho denken jw en endich antwerde tho enbedende

1396.

S. 368. Den rostildske Bisp Peders Forpligtelsesbrev.
Afskreven ved Langebek af Originalen i Arkivet.

Wi *Pæther* meth Guths Nathe Biscop i Roskilde oc alt Kapitel i then samme Stæth, heelse alle, som thettæ Breff see æller höræ, Ewinnelike meth wor Heræ. Wi kungöre thet alle Mæn, at efter thet at Ærlic förstinne fru *Margretæ* meth Guths Nathe Swerikis oc Norikis Drotning oc

rætArwing oc Förstinnæ Rikes i Danmark, hauer wnt oc giuet oc skööt oc affhænt fran sich oc fran sinæ Arwinge oc Æfterkomende til Biscopens Borth i Roskilde, til ewerdelich Eyghæ then Garth *Soolt* meth Bygning oc Ager oc Æng, Fiskewatn, Fægang, Skow, wot oc thyurt, oc al then Garths Tilliggelse, ængte wnden tagit, huat thet hælzt ær, meth swo Skæl at Biscopen i Roskilde skal lade thettæ göres som her efter fölgher. Först, at thet Altare, som nw bygt ær i Roskilde Koor hos wor Brothers Graff, scal genist wighes fathir oc Sön oc then helghe And til, oc for thet samme Altære scal holdes en sungen Mæssæ aff Fathir oc Sön oc then helghe And, genist efter Sacristæ Messen, huor Dach in til Dommen. Oc mæthen then samme Messæ syunges, scal brennes eet Lyws, oc huor dach efter then samme Messæ scal syunges eet Loff aff wor Frue, som heder Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum &c. Thettæ scal göres *til* fornempde Drotning *Margretæs* fathers oc hennes *foreldres* oc hennes eghin Arthiith, een huort Aar, then *nestæ Dach* efter Sanctæ Trinitatis Söndach. Oc then Dach scal Biscopen i Roskilde giuæ Kanikene, the som then Daghen æræ i Syælemessen oc om Aftænen tilforen i Vigiliis, som Seethuane ær i then samme Kirkiæ, een lödich Mark at skiftæ mellem them. Oc scal Biscopen i Roskilde plæghe Kanikene thet bestæ han kan then Daghen til Maat oc Ööl, oc Pæplingene scal bethis Dach sælicst, oc scal giues them een Tynnæ Ööl oc eet hundreth Bröth oc Maat ther til. Oc the scule syunge thet fornempde wor Frues Loff, som heder Ave Maria gratia plena &c. then samme Aften i Roskilde Domkirke for wor Frue Altare. Alle thisse forscrefne Stykke stathiche oc fastæ oc wbrydelike at holde oc at fulkomme ewerdelike i allæ Modæ, som nw tilforen stander screuit, tha binde wi Biscop *Pæther* oc Kapitelit i Roskilde *oss* oc wore Æfterkommende til meth thettæ Breff. Til *Forwarelse* alle thisse forscrefne Stykke, tha haue wi fornempde Biscop *Pæther* oc Kapitelit i Roskilde ladit wore Incigle henges for thettæ Breff, som giuet ær efter wor Heres Föthilses Aar Thusende Aar, Thryhundreth Aar halffemptæsintyughe Aar pa thet siettæ Aar, pa Kyndelmösse Dach.

S. 371. Documentet om Belehningen i Assens, paa Plattydsk.

Af den med 8 Segl forsynede Original i Geheimearkivet.

In Godes namen Amen. Wi *Peter* van Godes gnaden Biscop to Roskilde, *Johan* der suluen gnaden biscop to Sleswik, *Falmar Jeepsson, Anders Jeepsson, Niels Ywarsson, Johan Olafson, Pridbern van Podbusch* vnde *Berneke Schinkel*, Riddere, bekennen vnde betugen openbare in dessem breue, dat in der vasten na godes bort dusend jar dree hundert in deme sesse vnde neghentigesten jare dar na, do vnse gnedige Here Her *Erik* mit Godes gnaden der rike Denmarken, Sweden, Norwegen, der Gothen vnde der Wende Koning vnde Hertoghe to Pomeren, vnde Greue *Clawes* van Holssten, vnde synes broders Greuen *Hinrikes* sones alle dree to *Assnes in Füne* to samende weren, wi vnde meer andere guden louenwerdighe lude dar an vnde ouer weren, vnde seghen vnde hörden, dat den vorscreuenen Greuen *Clawese* vnde synes bruders Greuen *Hinrikes* sones alle dren, meer wen eens edder twye geboden wart, dat Hertichrike to Sleswik to vorlenende dar vmme; dat de vorben. vnse Here Koning *Erik* vnde de synen dat gherne geseen hadden, dat de vorbenomede Greue *Clawes* vnde synes broders Greue *Hinrikes* sönes alle dree dat vorscrevne Hertichrike to Sleswik van em to lene entfangen hadden, vnde sine man vnde denere dar aff geworden hadden. Dyt vorscreuene vorspreken vnde vorsmaden de vorbenomede Greue *Clawes* vnde sines broders Greue *Hinrikes* sones alle dree, vnde wolden dat vorscrevene Hertichrike van dem vorbenomeden vnsem Heren Koning *Erike* to lene nicht entfangen, vnde ock syne man vnde denere nicht dar aff werden, vnde wolden syne man vnde denere nicht werden ane he moste en ghelt dar vore wissen vnde gheuen, dar vnser een deles vore loueden, alse wol witlik ys, vnde den vorscreuenen Greuen *Clawese* vnde synes broders Greuen *Hinrikes* sones alle dreen wart dar do newedder lant edder leen gheuen edder vorleent, men ghelt vor eren denst, alse vorscreuen steit. Alle desser vorscreuenen stucke to groterer bekantnisse vnde witlicheit, da wi vorbenomeden *Peter*, Biscop to Roskilde, *Johan*, Biscop to Sleswik, *Folmar Jeepsson, Anders Jeepson, Niels Ywarsson, Johan Olafson, Pridbern van Podbusch*, vnde *Berneke Schinkel*, Riddere, hir an vnde ouer geweesen hebben, vnde seen vnde hort hebben, dat alle ding also gescheen vnde gaen

 sind

sind, alse vorscreuen is, so hebbe wi vnse Ingesegele mit willen vnde mit widscop to tughe ghehengen laten vor dessen breff.

S. 371-72. Jens Ruths Qvittering for Jungshovet Slot og Geza Olufsdatters for Kathelstorp Gaard.

Disse Documenter leveres her efter den paa Landstinget i Ringsted deraf udstædte Afskrift, som opbevares i Original i Geheimearkivet, og lyder den saaledes med Grams Haand:

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Johannes Görstingæ*, Rector placiti generalis terræ Selendiæ, Frater Laurentius, Abbas Ringstadiensis, *Petrus Lykkæ*, Archydyaconus Roskild., *Nicolaus Byllæ*, Canonicus Roskild., *Herlogus Niælsson* de Ænglorp, *Bencdictus Byllæ* de Brodorp, Armigeri, et *Johannes Niælson*, Proconsul Ringstadiensis, in Domino salutem. Noueritis nos sub anno Domini MCCCXC sexto, crastino Beati Marchi Ewangelistæ, in placito generali terre *Selendiæ* quasdam litteras apertas sub salvis *sigillis*, quarum unius in nulla sui parte viciatæ tenor sequitur, vidisse et audiuisse. Tenor n. erat talis:

Jæk *Jens Rwth*, Riddæræ, thæn ældræ Kennes thet meth thettæ myt opnæ bref, at jæk hauær andworthet oc ladet myn Frwæ Drotning *Margretæ* thet Slot Jungshoueth meth thes telligælsæ meth allæ the Bref oc Rææt som jæk ther tel hafthæ, æller af laan æller af pants weynæ æller oc hwat thet hælts ær. Oc kænnæs jæk thet, at hun hauer myk so thærforæ giorth at myk nöghær. Oc kænnæs jæk thet meth thættæ mit opnæ bref, at om fornempdæ myn Frwæ Drotningen ællær hænnes Sön Koning *Olef* nokæn bref utgiuet havær, pa thet fornempdæ Jungshouet ællær thes Telligælsæ ællær tel pant æller tel laans, ællær hwat thet hæltz ær, tha mælær jæk the fornempdæ bref döthæ, qwit oc ganzæ maktlösæ at wæræ i hwar the finnæs meth thættæ mit opnæ bref, oc æi hænnæ oc æi fornempdæ Koning *Olef* oc æi theræs Arwingæ ællær æftærkommændæ tel nokær skathæ ællær hindær mer kommæ skulæ i hworæ the kunnæ fynnæs. Item oc kænnæs jæk thet meth thættæ mit opnæ bref at jæk i sadan Tromal unfanget hauær Steghæbærgh oc Möön, som hær æfter fölgher: Först at thet skal wæræ myn fornempdæ Frwæ Drotningæs oc myn Heræs Koning *Eric* hænnæ Frændes opnæ Slot tel alt theræ nöth, oc skal jæk wæræ thæm

thæm ther af tel thyænæstæ æftær myn makt, oc naar fæm aar omkommæ samfælde fraan thæn Daw som i Daw ær, tha skal thet fornempdæ Slot Steghæburgh oc Land Möön kommæ igen tel theræs bæggæ hændær ællær annær theræs, hwilkæn thet först kræuær, udæn længræ töfringh oc vdæn alt arſt, ællær theræs æftærkommændæ, om the bothe hær for ynnæn afga. Woræ thet oc so, at jæk döthæ for æn thessæ fornempdæ fæm Aar omkommæ, tha skal thet fornempde Slot Steghæburgh oc Möön fri oc wbeworin genæst i geen kommæ tel fornempdæ myn Frwæ Drotnings ællær myn Heræ Koning *Erics* fornempdæ ællær theræ Æfterkommændæ hand, vdæn aal hyælpæræthæ, hwilkæn theræ thet först kræuær. Löuær jæk oc i thæssæ fornempdæ fæm Aar tha wel jæk so leuæ weth thæm som pa Landet byggæ oc bo, fatighæ oc righæ oc the thiit söghæ, som jæk wel andsworæ foræ Guth oc foræ the fornempdæ myn Heræ oc Frwæ, oc hwat thet Land kan meth rættæ skyldæ i thessæ fæm Aar, om jæk leuær, thet skal jæk halft hauæ oc halfft fornempdæ myn Heræ oe Frwæ. Döör jæk oc hær forynnæn, tha skal thet alt i allæ madæ kommæ genæst friit i theræ hændær, som foræscreuæt staar. Allæ thæssæ foræscrefnæ stykkæ louær jæk fornempdæ *Jens Rwt*, Riddæræ, thæn ældre, oc Heræ *Mykæl Rwt* oc Hær *Jens Rwt* thæn yngra, Riddæræ, bröthræ, oc waræ Arwingæ meth en samnæth hand fornempdæ wor Frwæ Drotningæn oc Wor Heræ Koning *Eric* fornempdæ oc theræ æftærkommændæ stathighæ oc fastæ at holde udæn alt arghlist oc hyælpæræthe. Tel meræ forwaringh allæ thessæ forscrefnæ stykkæ tha hauæ wi fornempde ladet wore Insilghæ hængæ meth ja oc met wiliæ foræ thættæ bref, oc hauæ wi fornempde bethit ærlyc Father Heræ *Pæther*, Byscop i Roskildæ, oc *Petær Walkændorp* oc *Lassæ Jensson* oc *Claws Grubændalæ*, a Wapn, ladæ theræs Insiglæ tel Witnæsbyrth hængæs foræ thættæ bref. Hwilkæt giuet oc skriuet ær æftær Wor Heræs Föthælsæs Aar Thusændæ Thry hundryth halffæmtæsintuyghe pa thet siættæ pa Wor Frwæ Daw Annunciationis.

Præscripta vero littera, ut præmittitur, audita, Serenissimæ Principis ac Dominæ, *Margaretæ* Reginæ Dei gratia, *Waldemari* quondam Danorum Regis filiæ litteras super impigneratione suprascripti Castri Jungshouet ei dem Domino *Johanni Rwt* facta, ad modum crucis per medium dissuptas, vidimus, quibus litteris tunc in præsentia nostra sigillum me-

mo-

moratæ Dominæ Reginæ una cum aliis sigillis testimonialibus in signum annichilationis earundem litterarum est amotum.

Alterius vero litteræ, in nulla sui parte, sigillis videlicet, cissuris vel rasuris, aliqualiter vitiatæ, tenor erat talis:

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Getzæ Olefsdotær*, relicta *Yngelberti*, salutem in Domino sempiternam. Notum facio universis præsentibus et futuris, quod cum ita sit, qurd Domina mea Regina *Margareta* marito meo prædicto *Engelberto* bonæ memoriæ et michi dudum per litteras suas curiam suam Kæthælstorp in Odzherreth cum suis attinentiis omnibus ad dies utriusque nostrum dimisisset, hinc est quod recognosco in hiis scriptis, quod dicta Domina mea Regina pro eo quod dictam curiam cum suis pertinentiis tamdiu habere debuissem, michi satisfecorit et recompensam sufficientem fecerit, sic quod ego de consilio cognatorum et amicorum meorum reddo me contentam, et eidem Dominæ meæ Reginæ *Margaretæ* dictam curiam Kæthælstorp cum suis attinentiis universis, prout eam hucusque habueram ex gratia et liberalitate sua de eorundem consilio et cum bona voluntate, una cum litteris et docnmentis super hiis datis restituo et realiter reassigno, obligans me et heredes meos quod quandocnnque dicta Domina Regina curiam prædictam Kæthælstorp cum suis attinentiis repetierit et rehabere voluerit, statim sibi eam sine difficultate et impedimento, excepta mea suppellectili et peculio, dicto *Boskap*, ego vel heredes mèi assignare debeamus, sic quod ipsa Domina mea Regina de eadem curia sua Kæthælstorp et suis attinentiis facere poterit, quicqvid sibi placet, à me et a meis heredibus nullatenus impedita. Si vero prædicta Domina mea Regina mortua fuerit priusquam a me vel herredibus meis dictam curiam et bona repeteret et resumeret, tunc obligo me et heredes meos ad tradendum statim post mortem dictæ Dominæ Reginæ, sine ulteriori protractione, obstaculo et contradictione, expedite et libere, quando Abbas Sorensis, Priorissa et Conventus beatæ Virginis Roskildensis requirunt, cum villicis, inquilinis, colonis, ædificiis, tam in ipsa curia, quam in bonis prædictis et meliorationibus quibuscunque, cum semine, pensione, et omnibus modis, sicut tunc inveniantur, excepta mea suppellectili et peculio dicto *Boskap*, absqve omni fraude, debemus assignare. In quorum omnium euidentiam et cautelam firmiorem,

et

et ut omnia suprascripta irrevocabiliter et firmiter teneantur et manebunt absque omni fraude, ego *Getzæ* una cum generis meis, *Hinrico Da* et *Thrugoto Haas*, Armigeris, sigilla nostra hiis litteris duximus apponenda. In testimonium omnium præmissorum sigilla Virorum discretorum una cum meis bona voluntate appensis, vz. Dominorum *Olaui Pant*, Decani Roskild., *Petri Flæmyng*, Militis, *Hermanni Flæmyng*, *Jurius Jork*, et *Marqwardi Wenstæni*, Armigerorum, nec non *Brand* et *Hans Dondeman* Proconsulum Kalendeburgensium, præsentibus sunt appensa. Datum Kalendeburgis Anno Domini MCCCXC sexto, feria quinta proxima ante diem Beati Georgii Martyris.

Posthæc in eodem placito generali duas litteras, sigillis sæpedictæ Dominæ Reginæ principaliter, nec non aliorum fide dignorum in testimonium sigillatas, per medium in modum crucis incisas, vidimus et legi audivimus, quarum prima in vigore continebat, qvomodo sæpedicta Princeps ac Domina Regina præscriptis *Engælberto* et Dominæ *Gezæ* ad dies utriusque eorum conjunctim et diuisim præfatam curiam Kæthælstorp cum suis universis pertinentiis dimisisset concessive. Secundæ vero vigor litteræ erat, quomodo memorata Princeps antedicto *Engelberto* bona sua in Listorp pro centum marchis argenti in pignore assignasset. De quibus litteris in præsentia omnium nostrorum euidenter sigilla disrumpebantur in evidentiam et signum destructionis et annullationis earundem.

In quorum omnium præmissorum (fidem) sigilla nostra præsentibus duximus apponenda. Datum anno, die et loco, quibus supra.

S. 376. Hansestæderues Skrivelse til Dronning Margrete.

Med Langebeks Haand efter *Recessus Hansæ*.

Hochgeborne clare Vorstinne, Juwe breue an vns gesand hebbe erbarliken entfangen, vnd wol vornomen, vnd also ghy scriuen van vns begherende, dat wy dem Irluchteden Vorsten juwen Ome Koningh *Erike* vnd sinen riken scholden gunstich vnd vruntlik wesen. Beghere wy Juwer Herlicheit to wetende, dat wy jw vnd eme vnd synen riken vnd jv tho aller vruntschap vnd behegelicheit willich vnd berede sin, juwen vnd sinen willen, dat wy mit redelicheit don moghen vultobringende, vnd bidden juwer Herlicheit denstliken dat gy by dem suluen Heren Koninghe der

Stede

Stede beste weten, alse wy hope dat gi gherne don, also dat he deme Kopmanne de syne rike soken, gunstich vnd vorderlik sy eme aller vryheiden vnd priuilegien, alse by siner vorvaren tiden vriiliken stade to brukende, dar vor wy jv vnd eme gherne willen to vurder behegelicheit berede wesen, Wente vor vns gewesen sin etlike Koplude de *Alslo* vnd andere ieghene juwer rike to sokende plegen, vnd hebben vns geopenbart, wo se in eren priuilegien vnd vryheiden de Koningh *Hake* vnd Koningh *Magnus* seligher dechtnisse den menen Steden besegelt hebben, gehindert werden, also dat se der alse se pleghen nicht bruken en moghen, Des bidde wy vruntliken, dat gi dat also bestellen, dat de Kopman in sinen priuilegien nicht gehindert vnd bouen wonlik dond nicht beswaret werde, dar bewise gi vns vruntliken willen ane. Vortmer vmme den dach de gewesen scholde hebben vppe sunte Jacobs dach negest geleden, dat wy dar nen antwerde van enbeden, vnd ok dar nemande ensanden, dat qwam to weghe van manigerleye orlighe *vnd* vnvrede de menliken in den landen gewesen sin, darumme de ene tho dem andern nicht wol komen konden, alse de Rad van Lubek jw wol erscreuen hebben, vnd alse gi menden, dat gi den holden wolden vp vnser vruwen dach natiuitatis edder tho Michaelis negest komende, des beghere wy juwer Herlicheit to wetende, dat vmme des willen dat id na desser tid alse vort heruest dach is, vnd wy der nicht hebben, de wy gherne hadden to dem *sulnen* daghe vnd ok wente de tid tho kort is de ghennen dar tho vorbodende de dar suluen wesen scholen, so en kone wy vppe de vorscreuene tid den dach nicht mit jw holden, jw vruntliken to biddende, dat gi des tho nenen vnwillen en nemen, na deme dat id vns redelike sake benemen, Sunder efft id Juwer Herlicheit behegelik werc, so wolde wy gherne enen dach mit jv holden vp sunte Margareten dach negest komende, dat yodoch der Stede hir endeel to wesende to rugge getoghen hebben an eren rad, sunder wy willen doch na paschen jw vro noch en endich antwort enbeden.

379-89. Den Nyköpingske Beslutning af 20de September 1396, efter Originalen.

Thet scal allom Mannom witerlikt wara, swa wæl them, som koma sculo, som the, som nw æro, som thetta bref höra eller se, at Wi *Henrik*, met Gudz nadh Erkebiscop i Vpsalom, *Knut* i Lyncöpingh, *Thorsten* i

Skara

Skara, *Thord* i Strængenes, *Nichels* i Westeraes, *Biörn* i Abo, oc *Hænningh* innan Wexio met samw nadh Biscopa, *Karl aff Toftö*, *Sten Bænchtssen*, *Arwid Bænchtssen*, *Karl Magnussen*, *Thord Bonde*, *Ywar Niclessen*, *Algot Magnussen*, *Amund Haat*, *Erik Ærlendzson*, oc *Ærlend Knwtssen*, Riddare, *Andris* i Vpsalom oc *Bryniolf* i Skarom Domprofsta, *Karl Karlssen* oc *Jöness Andriessen*, Wapnare, waara Herra Konung *Eriks* oc Rikesens Radhgiwera i Swerike, kænnomps thet mz thetta wart opna breff, at wi alle fornæmpde oc Rikesens Mæn i Swerike met warn Herra Konung *Erik* oc mz ware Frw Drotning *Margareta* endræktelika met godh wilia oc Kærlek æro ouer eno wordne wm alla thæssa artikelle oc Stykke, som hær epter standa screfne, oc warom thæs ens oc endræktoghe wordne badhe för æn fornæmpde war Herre Konung *Erik* ward war Herre oc Konung, oc swa sidhan wi hanom hylladom oc sworum oc vntfyngom rættelika til warn rætta Herra oc Konnng ouer Swerikes Rike oppa *Mora Sten*, swa som war wm then Swnnodaghon, som næst war epter Sanctæ Marie Magdalene dagh, som nw siderst war. Ffförst ær wm alla the Fogdha oc Æmbetzmæn, som Kronnone Godz i Wærio hawa hafft eller til pant eller til laans, sidhan thet Ørlogh först böriades mællen Konung *Magnuss* oc Rikesens Mæn i Swerike, swa som ær thet aar som Konung *Albricht* först inkom i Swerike, alt thet Godz oc bönder, som the fornænpde Fogdha oc Æmbetzmæn hawa fangit fra Konungsdömit sidhan thæsse forscrefna tiid, thet scal alt i genn dömas oc koma vnder Konungen oc Kronona altiid at bliwa oc ænga pæninga ther fore giwas, oc radhas boot vppa, oc göras ey mera swa. Item wm nokor hawer thrængt eller bescattet eller gæst nokon bonda, swa at han nokrom androm hawer saalt eller pantsat eller aff . . . sik sit godz therfore, thet samu Godz scal oc i geen dömas oc koma vnder Konungen oc Kronona altiid at bliwa oc pæningana, som ther fore wtlagdhos, sculo i geen gifuas for innan et aar them, som them wtlagdhe aff bondanom eller aff hans arwingium . . . . . ey forma them för wtgiwæ wm thet ær ey sweklika fanget oc vtan Konungs dömes Fogdhe eller Æmbetzmæn hawa nokot godz eller bönder fangit, tha scal ther ænga pæninga fore gifuas, som för ær sacht. Item wm thetta forscrefna Godz oc alt annat godz oc bönder æ hwar thet hælst hawer, som Kronnone ær fran gangit innan thænne for-

forscrefna tiid, at thet mælles i qwarstadn alla stadz i Rikit i Swerike vppa thet ey röfues oc ey skonnes oc ænkte ther aff takes eller vpbæres hær for innan at ræpsta thingen wardha, tha scal thetta forscrefna godz oc alt annat godz oc bönder, som fran Kronnone oc bönderne er gangit innan thessa forscrefna tiid alt i geen dömas oc ændas vtan længre tofring vppa næsta ræpsta thing i hwario laghsaghn vnder Konungen oc Kronona oc bönderna i geen at bliwa ohmdrat oc them thera pæninga i geen at dömas, som them laghlika oc ey swiklika hawa vtgifuet, aff them, som them hawa vpboret eller aff thera arwingiom i swa mato, som för ær sacht, vtan Konungsdömmes Fogdhe eller Æmbetzman, som fore screfuat star, oc ær oc nokor stadz gifuet Krönnone godz amot godz innan thenne forscrefna tiid, som Kronan lika mykit fanger aff for thet hæmne, ær affgangit, tha bliwe thet stadugt. Item wm andro jordadelo oc skylling, som hwar annor hawer sik i mællan, æ hwa han hælst ær, *ther scal* oc tha dömas wm oc ændas vtan længre töfring *vppa næsta* ræpstsathing i hwario Laghsaghn hwariom i mællan, swa at hwariom skeer ræt, oc i hwariom laghsaghn i Swerike scal wara ræpstathing, oc dömas oc ændas wm thæssa forscrefna Stykke innan *thæssa* tima, som hær epter fölghia, först at thet ræpsta thing i Westeraas Biscopdome thet scal vara en Manat epter Michels Mæsso, som nu næst komber, oc thet ræpstathing, som i Vplandom scal wara halff manat epter Michels Mæsso, som nw næst komber, oc thet ræpstathing i Westerars Biscopdome thet scal wara en manat epter Michels Mæsso, som nw næst komber, oc thet ræpstathing i Strængenes Biscopsdöme, thet scal wara | wm St. Martens dagh oc innan Jwl nw næst komber, oc the ræpstathing i Østergötland oc i Skara Biscopsdöme sculo wara en manat epter Michel*s* Mæsso, som nw næst komber, oc i Kalmarne Fogdhi oc vppa Øland sculo ræpstathingh wara for innan Kyndelmæsso, som nw næst komber, oc i Wærend oc i Fynidh oc i Rwmblabings Læn i fastogang, som nw næst komber. Item hawa fornæmpde war Herre Konnung *Erik* oc war Frw Drotning *Margareta* fore Rikesens bestæ oc Rikesens Raadz bön sculd latit sta wm the delo oc Godz oc bönder, som fran Kronnone er gangit i *thesse* forscrefna tiid, som för ær sacht, oc the tiltalan, som the awa amot Herra *Knwt Boossen*, thetta fornæmpde scal sta til Pingesdagha, som nw næst komber

ber i qwarstadhn mællan kronnone oc honom, thogh fornæpnda wars Herra Konung oc wara Frw Drotningene ræt oforsymadom, oc ware thet swa at fornæpnde Herre *Knwt Boossen* ey til them kome oc tet forliktes oc endadhes mællan them eller met minne eller met ræt for innan thenne næsta forscrefna tiid, tha scal genstan Laghmannen eller hans Vnder-Laghman oc Biscopen i thet Biscopsdöme met androm tolff godom Mannom, som ther wardha tilnæpnde i hwariom Laghsaghn, som thetta forscrefna i ligger, oc ær döma thetta forscrefna vnder Konungen oc Kronona oc bönderna i geen altiid at bliwa, oc ænga pæninga scal Konungsdömit eller bönderna ther fore i geen gifuæ, wtan hawer Kronan fangit jordh amot jordh i swa mato, som för ær sacht, thet bliwe stadught. Item Hwat andra skylling eller tiltalan, som nokor annor wtan Kronan hawer til fornænpda Herra *Kniwt Boossen* eller han til them, thes hawa fornæpnda war Herra Konungen eller fornæpnda war Frw Drotningen ænga macht at lata sta wm wtan ther göres wm vppa ræpstathingen, æpter thy som ræt oc lagh ær. Item scal ængen köpa eller panta til sik eller hindra eller minska fore Konungenom eller Krononne i nokre matto the stwnd thænne fornæpnde war Herra Konung *Erik* eller fornæmpda war Frw Drotning *Margareta* lifuer, wtan thet skeer met fornæpnda wars Herra oc ware Frw godhom oc fryom wilia, sidhan the æro badhen dödh tha ware vppa alle sidhor hwar i syn stadh i al Stykke syn ræt oforsymat, oc at hwar vppa allo sidhor swa bliwe widher sith oc al stykke oc alla artikellæ swa haldes, som i thetta breff screfuat star. Item scal ængen bliwa fræls aff them, som frælse æro wordne i thenne forscrefna tiid vtan the, som thet hawa synderlika aff wars Herra Konungsens nadh eller the, som innan thenne forscrefna tiid æro wordhne frælse epter thy som laghboken wtwisar oc bewise thet met Laghom innar siæx wiker epter thet at fornæpnda wor Herre Konung *Erik* eller war Frw Drotning *Margareta* lather thet lysa meth annars thera breff i hwario Laghsaghn, eller forwerfue thet synderlika aff Konungsens Nadh oc the frælsa thogh ænkte annat skatta godz æn tho at the bliwa frælsa wtan thera eghit, som the magha frælsa met laghom. Item swa manga Gardha som i Köpstadhomen liggia, æ i hwat Köpstadh the liggia, at the gören met thera by, epter thy som thera bys rætter wtwisar. Item at man scal bæter halda aff wars Herra Konungs breff, oc aff war Frw Drotningene breff hær epter æn hær til æ hwem the hær ep-

 ter

ter syn breff giwa eller sændæ, oc scal oc ængen noken skat eller thunge vppa læggia i nokro Fogdhi i Swerike, vtan han hawa wars for^de. Herra eller Frw breff ther vppa, hwat the göra sculo, oc hwa som amot thesa breff eller budh gör, han scal bætræ ther fore epter thy som laghboken wtwisar. Item æ hwa nokor Fæste eller Slot hawa bygt sidhan thetta Ørlogh först burdet, som för ær sacht, at nar for^de war Herre Konung *Erik* eller war Frw Drotninge ey wilia them længer hawa standande, at the tha sculo genstan alsaman ganskelika niderbrytas. Item Alla the som bör at niwta thera frælse epter laghom, at the wardha Konung *Eriks* mæn innan siæx wiker epter thet at for^de war Herræ Kough *Erik* eller war Frw Drotning *Margareta* later thet liwsa met annors thera breff i hwario laghsaghn, wm the wilia niwta thera godz eller frælse. Item hwat som war Frw Drotningene thiænere oc Mæn æ hwa the hælst æræ i thera ouer redh vp eller nidher i Riket til hænne Ørlogh eller byggening eller bestalning til hænne oc Rikesens nytto oc gagn toko thet hawa wi Biscopana oc Klærekene warn ræt tilgifuet oc wiliom them therfore afflösa, oc hwat the sellighis toko til thera eghit behoff, ther sculo the lika fore göra æntighe mynne eller ræt, oc hwat sidhan taket war epter thet at hon först war i Wpsala, oc ther fridh loot liwsa, ther scal lika fore skee oc ræt, oc ther hawa wi alle Rikesens Radh oc Mæn sacht, at wi wiliom Biscopana oc Klærkana ther til hielpa, at thetta scal schee, liker wiis som oss siælwom aff them som thet giort hawa. Item wm Rikesens Mæn aff Swerike, Norghe oc Danmark, som thera Godta wmborit hawa i thæsse orlogh oc Krygk, som waret hawa mællan riken, at hwar kome til sit igeen met rætta, oc niwta thet met rættæ hær epter. Item oc sculom wi swa mange aff Rikit i Swerike met ful macht, nar war Herre Kong *Erik* eller Drotning *Margareta* oss tilsigher, oc wil oc, vppa hwat stadh han eller hon wil, mota Rikesens mannom aff Danmark oc aff Norghe oc met them thes eens tha wardhar oc eens bliwa vppa for^de wars Herra Konngs *Erik* oc alt Swerikis Rikes weghna epter for^de wars Herra oc Frw radh oc wilia epter thet at wi alle aff thessen thry ryke en Herra oc Konung hafuom, swa som ær for^de war Herre Kong *Erik*, oc wiliom wi oc sculom tha thes ouer eno wardha, oc swadan forwaring them tha göra, oc tha aff them i gen taka, at badhe for^de war Herre oc Frw oc wi alle aff thessen thry Rike

Rike æra i forwaradhe wm al stykke epter for^{da} wars Herra oc Frw radh oc wilia, som fore ær sacht, oc sculom wi thet tha jo swa bewara af allom thessom threm Rikom, at ænkte et aff thessen thry Rike skal nokon tiid orlogha eller pranga vppa thet andra. Item ærom wi swa ouer eno wordhno, at Koperberghit scal alt höra til Konungen oc Kronona wtan tw par bælghe, som Biscopen i Westerars ther nw wppa hawer, oc thet *Bo Jonssen* oc hans Son Herre *Knwt Bossen* eller *Sten Bossen* ther i hafdho, thet ær vnder Kronona met lagh komit, swa at ænghen ægher i for^{da} Koperberghit wtan Kronan oc Biscopen, som för ær sacht. Item ær for^{de} war Herre Kong *Erik* oc wi for^{de} oc Rikesens Mæn i Swerike wordhne endrægtughe swa ouer eno met for^{da} war Frw Drotning *Margareta* badhe for æn wi han til warn Herra oc Konung tokom, som för ær sacht, oc swa oc nw sidhan han waar Herra wardh, som för ær sacht, i alle mato oc met alle artikella, som hær epter fölghia, först at for^{da} war Frw Drotningh *Margareta* scal thetta hawa oc behalda i hænne lifdagha ohindrat met allen Konungsliken ræt oc alt thet kronnone til hören, swa som ær först hænne eghen morghongawa alt Østergötland ther til thet Fæste Rwmblaborgh oc Jönecoping oc al the Læn, som nw til Rwmbluburgh liggia oc alt wester götland oc kind oc mark oc Dal oc Wærmaland oc Moohæredh, oe alt thet Konungsdömit til höret i Skara Biscopsdöme oc i Østergotland, swa som ær Slot oc Fæste oc Köpsteder oc land oc hwat thet hælst ær eller hether oc Westerars oc Slot oc Kopstadh met Norbohæret oc Dalana oc Koperberghen oc jærnberghen met allen Konungsliken ræt scal hon besitia oc behalda i alle mato, swa som för screfuat star. Item scal oc Herre *Abram Broderssen* behalda Wærend oc Fynid, oc Herre *Skanung* mark, oc *Clawus Dowit* oc *Hanes Skyttæ* oc *Baat* the hæredh, som the hawa, at thesse for^{de} behalde thessen for^{da} land oc hæredh til pant oc til læns, swa længe oc epter thy som wara Frw Drotningene breff wtwisar, som the ther vppa hawa. Item wm Konungs *Albrichts* beskatning, ther hawar war Frw Drotningen ængen ænda wmgangit eller owergifuet, for thy at hon ey wet, hwat hon faar for hans beskatning, thy hawer hon thet for^{da} ængom vplatit eller owergifuet, wm hon lifuer, thy at lifuer hon, tha wil hon met Gudz hiælp wara ther siælff mæchtug ouer, wil oc g . . . . . at hon dör hær for innan, at thet tha

hal-

haldes epter thy som brefuen ther wm ludha, som ther oppa giord æra. Item wm the tio thusand lödugha Mark, som ware Frw Drotningene waro bebrefuadho aff Rikesens Radh i Swerike, tha hon först kom til Suderköping . . . . . . tio thusand lödugha mark oc tio thusand lödugha mark ther til ma hon af thet, som forscrefuat star, at hon scal behalda i Rikit i Swerike i godz oc i pæninga gælda oc gifua oc til pant sætia til Kirkior oc Kloster oc hænne Winom oc thiænarom hwem vppa swa mykit, som forscrefuat star, oc scal stadught bliwa oc haldas, hwat hon ther wm gör, badhe i hænne liiff oc epter hænne dödh. Item wm Pabodhanæs mz alt thet godz, som ther til ligger oc met alt thet for^da^ war Frw Drotningen köpte oc inlöste oc ther til fik af Herra *Fikka van Fitzen*, tha hon thetta forscrefna til sik löste oc köpte, æ hwar thet hælst ligger, oc then Gardh Rönö oc alt thet hon ther til inlöste oc köpte oc fik aff Herra *Karl aff Toftö*, æ hwar thet hælst lygger, thetta for^da^ ma hon gifua *eller gældæ eller* göra aff hwat hænne thykker oc hon wil, hwat hon aff thetta forscrefna gör, thet scal oc blywa stadught badhe i hænne liff oc epter hænne dödh, thy at hon hawer thet laghlika köpt oc fangit for syna eghna pæninga met allom laghum. Item oc at alle thesse forscrefna Stykke oc artikellæ sculo stadughe oc faste bliwa obrotlike vtan alt hinder oc vtan archt eller hiælperedlle antighi met kirkio ræt eller Wæreldz ræt. Oc til mere bewaring alla thesse forscrefna Stykke oc artikela, tha hawom alle wi fornæmpde met for^da^ war Herra oc Frw oc met the flere rikesens manna innan Swerike incighle, som ær Herra *Magnus Hakonssen*, Hr. *Niels Magnusson*, Hr. *Niels Goedda*, Hr. *Erik Nielssen*, Hr. *Magnus Sture*, Hr. *Götstaff Mattissen*, Hr. *Hægnæ Snakenberg*, Hr. *Fikke van Vitzen*, Hr. *Thorkil Haraldssen*, Hr. *Magnus Throttessen*, Hr. *Niels Bossen*, Hr. *Knwt Vdssen*, Hr. *Wlf Bæntssen*, Hr. *Erik Vnmereysa*, Hr. *Laurens Wlfssen*, Hr. *Clawus Plate*, Hr. *Jöness Magnussen*, Hr. *Niels Olafssen*, Hr. *Gregers Bæntssen*, Hr. *Thord Pætherssen*, Hr. *Cristiærn Nielssen*, Hr. *Niels Ærengilssen*, Hr. *Karl Baat*, Hr. *Clawus Flæming* oc Hr. *Thomas van Vitzen*, Riddara. *Philippus Karlssen*, *Sten Lalessen*, *Jönes Æskilssen*, *Karl Jacobssen*, *Andris Mattissen*, *Jon Petherssen*, *Karl Bænchtssen*, *Somar Arwid Stenssen*, *Hakon Thörnessen*, *Ingemud Jonssen*, *Nisse Erikxssen*, *Oluff Hareldssen*, *Nisse Ar-*

Arwidssen, Knwt Nielssen, Nisse Götstafssen, Knwt Bænchtssen, Mattis Andrissen Fynkenoch, Jon Abiörnssen, Andris Birgherssen, Magnus Jonssen, Karl Erikssen, Nisse Dyningh, Marten Karlssen, Lauris Birgerssen, Lasse Swensen, Clauus Apellegard, Nisse Jonssen, Sweh Piik, Lauris i Brynchke, *Pether Wlfssen, Esbiörn Blapanna* oc *Arwid Bænchtssen*, aff Wapn, met godh wilia oc Kærlech war Incighle lata hængias for thetta breff. Item oc wi *Erik* met Gudz Nadh Swerikes Danmarkes, Norikes, Wendes oc Göthes Konung oc Hertug i Pomern kænomps thet, at wi thesse forscrefna Stykke ærom endraktelike ens wordne met war kæra Frw oc Moder for^da^ Drotning *Margareta*, oc met for^da^ wart Radh oc mæn Rikesens i Swerike, oc fulbordhom wi oc stadfæstom all thessen forscrefna Stykke oc artikelle, oc sculo the stadughe oc faste oc obrutlike bliwa i alle mato, som forscrefuat star, oc til mere bewaring alle thesse forscrefna Stykke, tha hawom wi wart Incigle met for^da^ war kæra Frw oc Moders Drotning *Margaretes* oc for^da^ war oc Rikesens Radz oc Manna i Swerike magle latet hængias for thetta breff. Item oc wi *Margareta* met Gudz Nadh *Waldemars* Danekonungs Dotter epter thet at wi hawa ther nær oc ouer warit met Gudz hiælp, at alle thesse forscrefna Stykke oc Artikellæ æro swa ouer eno draghne mællan for^da^ war Frænda Konung *Erik* oc for^de^ hans Radh oc Mæn Rikesens i Swerike oc oss i alle mato, som forescrefuat star, tha hawom wi wart Incigle til witnisbyrd latet hængias for thetta breff. Datum in Castro Nicopie in Succia Anno Dmini MCCCXC sexto, Vigilia Beati Mathei Apostoli et Evangeliste.

Item wi alle Biscopa oc Riddara oc Swena, som fornænpda æra i thetta nærwarende breff, som thetta breff ær til fæst, kænomps thet, at war Frw Drotning *Margareta* war fore warom Herra Konungh *Erik* oss nærwarende i dagh oc bödh sik til, at wm hon nokrom aff oss eller nokrom androm i Rikit i Swerike noket skyldugh eller plichtogh wares at hon thet gerna wilde vntrætta oc betala epter thera tiltale oc hænne swar epter ware sægn swa mykit som skælckt oc ræt ware, tha aff thy at hon oss ænkte skyldugh war eller ær, tha loto oc lata wi fornænpda wara fornæmpda Frw Drotning *Margareta* qwitta oc orsache for al stykke, oc hördom wi ængen aff rikesens Mæn, som hana nokot krafdhe el-

eller wm nokor stykke manadhe, wtan warom wi ther nær oc hördhom ther vppa, at hon betaladhe oc vntrætte oc gaff oc galt androm flerom Rikesens Mannom i Swerike swa at them at noghdhe oc badhe the oc wi hænne thakkadhe oc thakkom. Item hawer war Frw Drotning *Margareta* offta thet sacht badhe for oss oc flerom godhom mannom badhe för oc nw at hwarken fornæmpde war Herre Konung *Erik* eller hon wilia nokot wara plichtoghe til at halda eller göra epter nokor the breff, som Konung *Albricht* hawer wtgifuet æ huro the hælst lyda, vtan nokor thet synderlika forthiænar aff them, eller han fanger thet aff thera synderlika nadh oc wilia. Datum in Castro Nycopie in Suecia. Anno Domini MCCCXC sexto, Vigilia Beati Mathei Apostoli et Evangeliste.

S. 395. Den pavelige Camerarii Qvittering til Biskop Eskil i Ribe.

Af Langebek udskreven efter Originalen paa Pergament i Ribe Stiftsarchiv.

Uniuersis et singulis presentes literas inspecturis *Conradus*, miseratione diuina Archiepiscopus Nicosiensis, Domini *Pape* Camerarius, Salutem in domino. Vniuersitati uestre notum facimus per presentes, quod Reuerendus in Christo pater Dominus *Eskillus*, Episcopus Ripensis, pro totali solutione sui communis seruitii, in quo Camere apostolice sub certis penis et sententiis ratione dicte sue Ecclesie extitit efficaciter obligatus, sexaginta florenos auri de Camera nobis et pro totali solutione quatuor minutorum seruitiorum consuetorum debitorum pro familiaribus et officialibus dicti domini nostri *Pape*, in quibus similiter extitit obligatus, decem et septem similes florenos, solidos septem, denarios duos monete Romane, Clericis Camere apostolice predicte proprio eorum et aliorum familiarium et officialium dicti domini nostri *Pape* nomine recipientibus per manus egregii legum Doctoris Domini *Petri de Pisis* Aduocati consistorialis die datarum presentium solui fecit realiter cum effectu. De quibus sic datis et solutis dictum Dominum *Eskillum* Episcopum eiusque heredes et successores et dictam suam Ecclesiam tenore presentium quitamus, absoluimus et etiam liberamus, ipsamque ab excommunicationis sententia, quam incurrit propter moram solutionis huiusmodi dictorum communis et quatuor minutorum seruitiorum non facte termino constituto, et reatu periurii et aliis penis et sententiis, quas propterea incurrit, tenore pre-

presentium absoluimus et reddimus absolutum, secum super irregularitate, si quam propterea incurrit, se diuinis officiis immiscendo non tamen in contemptum clauium misericorditer dispensantes. In quorum testimonium presentes literas fieri et sigilli nostri Camerariatus officii jussimus appensione muniri. Datum Rome apud Sanctum Petrum, sub Anno Domini Millesimo trecentesimo nonagesimo sexto, Indictione quarta, die decima tertia Julii, Pontificatus Sanctissimi in Cristo patris et domini nostri Domini *Bonifatii* diuina prouidentia *Pape Noni* anno septimo.

S. 398. Niese Knutsens Obligation til Arvid Stensen.

Alla the mæn som thetta breff höra ælla see helzsa jak *Nissi Knutson*, æwerdhelika meds Gudh. Thet skal allom viterlikit wära, at jak kænnis mik meth thæsso mino nærvärandæ opno brefwe ok bewisning mik wära giælsköllogom beskedeligom Manne *Aruidhe Stenson* hundradhe mark Pæninga for eet witherlikit fængilsæ. Hwölkit iak gripin war ij rætto örlöghe, for hwölkit fangilsi, som fornempdhe *Aruid Stenson* mik löös giordhi fore hundrada marc Pæninga, fore hwölka Pæninga jak fornempdom *Aruide Stenzson* Pantsæter mith goz ij Kornathorp ij gunnathorpasokn, liggiandis ij Hallandhi meth allom tillaghom ij akir ok ængh, fiskewätnom ok allonskoghom nitiabolum nær by ok fyærrin, ij vato ok thorro ængho vndantakno. Ok æn gardh ij skopenes ij mardsökleffsokn liggiandis ij kyndh meth allom tillaghom ij akir oc ængh fiskæwätnom, ok allonskoghom nitiabolum nær by ok fiærrin ij wäto ok thorro ængio ondantakno. Ok æn gard ij Haquonathorp ij asinzhæghasokn, liggiandis i Östbo mæth allom tillaghom ij akir ok æng fiskæwätnom ok allonskoghom nitiabolum nær by ok fiærrin ij wäto ok thorro ængho oudan takno, Med swä skæl, ath byrædha nw om sancta Olafzdagh næstkommandis tho fornempdo hundrada Marc oxa for thrij marc, koo fore tholf öra, tunne smör for fyra marc redha Pæningha med thokkin mint ther gangandis ær ij rikit nær thet lösas skal; wardher thet swä, ath thæssi fornempdo godz ey löst wardh oppa then dagh som för ær sakt, ok lösis thet æfthir Olaffs mæsso dagh ælla ce nær thet lösis, Tha skal then fornempdi *Aruid Stensson* byæræ landgiældit op ij thet næsta æfth ther, æfther aff thöm fornempde gozonum sidan thò Hundrada marc Pæninga wtgifna æræ. Frandelis kunne thet swa henda,

at thò optnempdo goz hanum affingo ij nokra handa mato med en ræt. Tha tilbiudher Jak mik ok mina arfwä. hanum ok hans arfwa godz widherlæggia, swa som hanum ath nögher, Efter godra manna sægn til thæs hanum thó fornempdo Pæninga berede ærw. Til mære witnisbyrd ok benisningh folkommilese ok stadga bedhis jak goda manna insigle, swa som ær *Magnus Gunnason, Eskil Magnesson, Erlend Boson* ok med mino ægno. Scriptum topnes Anno Domini M^oCCC^o. nonagesimo sexto sabbato post festum Mathie apostoli.

1 3 9 7.

S. 400. Heyno Snakenburgs aabne Brev.

Udskreven af det Arnabjelmske Diplomatarium Tom. XI.

Jak *Heyna Snakenburg*, Riddare, kennes thet med thetta mit øpna bref, att mektig førstinna min Nadige fru drotning *Margretæ* med min och min Broders Her *Geridz Snakenburgs* och flere minæ samfrænders oc Wenners godhe oc berade wilghe hafwer køpt af mig lagliga och Skæliga thetta som hær effter føllger swasom ær then garth wædhersholm med then stedh oc byguing och al thes tilligilse och Kærr och Aspenes och skomakere bool sæby alt høgherom fodewatz Qwarn oc Osqwarn och alefiskit ther hoos i the same Qwærnstrøm och een gardh i Mastinge och alt Øghitzlund och een Garth i tompte och een stor garth i Wighen som heder ofrebro och een liden gart i the sama Wighn och alt thet jæk attæ i Wighn och i Wighus Sokn. Alt thetta førskrifne gotz med agræ, engiæ, skoge, fiskerij, fægang, Møller, Møllestadhe oc all anner thisse førskrifne gotz tilligelse wat och thyort engiæ undantakit æhwat thet helst heder eller ær, som iak førnempde min Fru solde, och som ligger i Westergylland; ok kennes iak thet med thetta mitt øpne bref, att the thry Hundrith lødüch marck, som Her *Nikles Sorteskonung* Riddere lawethe mik uppa førnempda min Fru drottningena wegna, thom hafwer han mik epter min villghe wæll betalt. Thesse førskrifne penningæ, och alt annet som mik war før thisse førskrifne garth, bygning, goths och all thes tilligelse louit jæt eller nokorledis sacht ehwat thet helst ær eller heder, thet ær mik och upa førnempde min frw drottningenne wegnæ och wæl betalit ganzelika holdit och therføre fullelika fult giort, swa att mik fullelika och wæll ath nøger effter min willigha Før all stykke

la-

der iek førnempda min Fru drottning *Margaretha* och hennes arfwinga och efferkommande, och alle andre før mik och minæ arfwingæ, och alle andre uppa mina och thørra wegna før alt thetta førskrifna qwitt, ledige och ganze orsage med thetta mitt øpne breff, och scall eller will jek eller mina ærfwingia eller nagor uppa mine oc therra weghna aldrig her epter nokin tilltalæ eller rætigheet hafwe till nokit af thesse førskrifne garth, Bygning, gotho eller nokir thørræ tilligelse e hwat thet helst heder eller ær, engtæ undantagit, thy at mik ær therfòre swo fullelika fult fore giort at mik wæll at nogher och engtæ ther i brister och jek førnempde min Fru før all stykke thakker. Till mere bewaring att al thesse førskrifne stykke skulæ stadige faste och wrydelige bliwe ewerdelika i alle mata, som føreskrifwit star tha hawe wy førnempde *Heynæ* och *Geridh Snakenburg* Riddere brøthra wore Insegle med goth wilghe ladit hengis før thetta bref, och hawe wy bedhit Erligh. fadher *Thorstan*, Biskop i Skara, Her *Brynolf*, domprouest i samme stad, Her *Nikles Sortæskanung*, Her *Erich Erlandzson*, Her *Karl Baat* och *Gøstaf Magnusson*, Riddere, *Clawes Dowt* och *Michel Niclesson*, a wapn, lade therres Insigle till witnesbyrth hengis før thetta bref. Datum Skare Anno Domini MCCCXCVII Crastino Epiphanie Domini.

S. S. Dronning Margretes Gavebrev til Gudem Kloster.

Udskreven af samme Diplomatarium Tom. IV.

Wii *Margaretha* med Guds nadh *Waldemars* Dana Konungs dotter kennoms thet met tætta wort opne bref, at sedan wi hafde gifuit och afhændt til thet fruera Kloster Guthem i Wæstergylland alt Høgerom, Fodewatzqwern ock Osqwern och alafiskit næst osit i then samma qwernaström tæn garth oc stadh wæderaholm med al tæss tillago oc Kær oc Aspenæs oc Skomakere bool oc Sæby oc en garth i Mestinge oc alt Øgitslund oc en garth i Tompta oc en stor garth i Wighu som heder Øfrabo oc en liden gart i samma Wighu oc alt thet Her *Heyna Snakenburg* Riddere ate i Wighu oc i Wigusokn met al tisse forskrifna gotz tillago: tha hafuer for^{de} Kloster Abbatissa oc Conuent met goth wilghe oc samtykke alles thørra oc effter thørra formands rad nu undt och ladit oss alla tænna fornæmbda gartha oc godsin agra, ængia, scoga, fiskewatn, mølle och møl-

møllestada oc all annor thörra tillago wat oc thiurt ængte undantagit ehwat thet hælst heder eller ær, at besidia oc beholda uhindrit swo længe wi lewom for ti swenska marck i swadano pænningæ som nu i Westergylland æra gewe oc genga, tho ther af hwart aar at gifwa swo længe wi lewom, till ophælde till ther mæssa som the sculæ holda hwar dagh epter thee som tæt bebrefwat ær bothe aff thom oc af oss, oc nææt wi døø ta skal thet for^da^ Høgherom met bygning oc Boskap oc al thisse forskrifnæ gods oc therra tillago genist igeen komma fri oc fræls till for^da^ Klosters wæro oc ægo fran oss oc wara arwinge oc epterkommande i alle mada som wi thom thetta forskrifna langt tilforen gifuit hafwom. Till mere bewaring at alla tisse forskrifnæ stykke skulo stadigæ, fastæ oc obrydelica *bliwæ* i alla moda som tilførene skrifuit staar: ta lade wi wort insigle med wor frænde Koning *Erichs* insigle hængis for tætta bref. Oc hafwom wi bedit erlig fader Herra *Thorsten*, Biskop i Skara, Her *Brynolf*, domprouest, Her *Haken*, Erkedikn, oc Her *Karl*, dæken, ther samma stad therras Insigle till wittnisbyrth hængis for tætta bref. Datum in castro nostro Axewald Anno domini MCCCXCVII Sabbatho proximo ante festum Cathedre Sancti Petri Apostoli.

S. 401. Bispen i Skara tilgiver Niels Sorteskonung.

Udskreven ved Langebek i Antiqvitetsarkivet i Stokholm 1754.

Thet skal allum witherligith wæræ, sum thetta breff see eller høræ, ath wi *Thorsten* medh Gudz nadh Biscop i Scara, oc Capitulum ther sama stadh for høøgborna førstynna oc wara Nadhughe frw Drottningens *Margarete* bøøn oc wilia skuld, hafwom welborna mæn Herra *Niclis Swartæskonung*, Riddare, oc *Mikiel Niklisson*, wæpnaræ, quitta oc lidhugæ latith, epter thy som then Rikesins raadz oc manna Stadghe sum nu ij sommars gioordhiz, wthwisar, for alth thæth sum the ij thætta Ørlogh hawa os oc warom kirkium oc Klærkom emooth brutith, swa med Skæl ath the skulo fulloligha halda, badhe med ordhum oc gerningum, the bætringh oc sæmio, sum thee oos os them lowat hawa, oc baade oos oc them ii alla haanda mato winlighe oc kærlighe wara vtan alth arght. Scriptum Scaris anno Domini Millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, Dominica Septuagesima, sub secreto et sigillo nostris in pendenti.

S. 404-5. Tvende Tingsvidner A og B om Gods, som tildømmes Kronen.

Begge Documenter ere af Gram udskrevne efter Originalerne i Gehejmearkivet.

A.

Ericus, Dei gratia Regnorum Daciæ, Norwegiæ, Sweciæ, Sclauorum, Gothorumque Rex et Dux Pomeranorum Omnibus præsens scriptum cernentibus salutem in Domino. Noueritis quod sub anno Domini Millesimo, trecentesimo, nonagesimo septimo, quarta feria proxima ante Dominicam qua cantatur Oculi mei, constituta coram Nobilibus viris et discretis, videlicet Dominis *Henrico Jenisson*, *Petro Basse*, *Petro Finkenow*, Militibus, *Johanne Görstinge* Rectore placiti nostri generalis Syelandiæ, *Andrea Pætherssön de Swaneholm*, *Petro Niclessön de Woldorp*, *Henningo Jenissön*, ac aliis pluribus fide dignis, placito nostro justitiario pronunc in Köghe præsidentibus, Venerabilis in Christo Pater ac Dominus, Dominus *Petrus*, Dei gratia Episcopus Roskildensis, ex parte et nomine nostro et Dominus *Andreas Jacobsön*, Capitaneus noster Kalmariæ ex parte sua propria litteras apertas super bonis in Haaslöff, Flakkebergshærith, et bonis in Forlöff Slauleschærith sitis tangentes, produxerunt. Qvibus litteris per prædicti placiti justitiarii præsessores suprascriptos inspectis, perlectis et diligenter examinatis, rationabiliter compertum est, legaliter probatum et finaliter terminatum, bona prædicta omnia et singula in Haaslöff et Forlöff, quæ quondam Dominus *Jacobus Jenissön* Miles possedit, nobis heredibus et successoribus nostris legitime pertinere. Unde Nobis prædicta bona cum universis et singulis suis adjacentiis et pertinentiis, nullis demptis, adjudicamus, libere et perpetuo possidenda: Huic causæ perpetuum silentium imponentes, ac inhibentes firmiter, ne quis se de dictis bonis contra voluntatem nostram heredum aut successorum nostrorum aliqualiter intromittat. In cujus rei testimonium et cautelam sigillum nostrum ad causas, una cum sigillis suprascriptorum placiti justitiarii præsessorum præsentibus est appensum. Actum et datum Anno die et loco, qvibus supra. Teste *Johanne Swenson Bryms*.

B.

Ericus, Dei gratia Danorum, Norv., Sweuorum, Gothorumque Rex et Dux Pomeranorum, Omnibus præsens scriptum cernentibus salutem

tem in Domino. Ex quo coram Venerabili Patre ac Domino, Dominis, *Petro*, Dei gratia Episcopo Roskild., *Petro Fynkenow*, Milite, *Andrea Petri de Swaneholm*, *Hemmingo Jenisson*, *Petro Niclesson de Waldorp* et aliis pluribus nobilibus et fide dignis, placito nostro justitiario pronunc in Slangorp præsidentibus, rationabiliter ex apertis litteris et veri appropriatorum viva voce nobis legaliter advoluta compertum est, legaliter probatum, et sententialiter terminatum, bona in Wætlæby Hornsherrit sita, vz. unum Bool terræ, cum dimidio Bool terræ, unam octavam terræ et unum Bool terræ in Orebiergh, nobis legitime pertinere, nobis dicta bona, cum universis suis attinentiis, nullis exceptis, adjudicamus per præsentes, libere possidenda, donec à nobis veracioribus jure documentis legaliter euincantur: Inhibentes firmiter in hiis scriptis, ne quis cujuscunq. conditionis aut status existat, se de dictis bonis contra voluntatem nostram interim aliqualiter intromittat. Datum Slangorp anno MCCCXC septimo, profesto B. Johannis ante portam *Latinam*, Nostro sub sigillo ad causas. Teste *Johanne Swensson Bryms*.

S. 410-15. Den calmarske Forening.

Den er af Langebek skreven d. 7 November 1735 efter Originalen paa Papir, som var forsynet med 10 Segl i grønt Vox.

Alla the thette breff höræ eller lese eller höræ, suo wel thom, ther nw æræ, som hær efter komme sculæ, scal thet witerlict waræ, at efter thet at allæ thisse thry Rike, Danmarc, Suerike oc Norghe met en ræt endrecht oc Sæmyæ oc kerlich oc goth wilghæ huars Rikesens om sich oc met radh oc fulbordh oc Samthykke höghborne Förstynne wor nadighe Fru Drotning *Margretæ* oc met allæ thryggiæ Rikesens goth wilghæ oc fulkomlica samthyct Biscope oc Klerkæ, Riddere oc Swenæ, oc ganze oc menæ Rikesens almughæ i huort Riket om sich war höghboren oc werdich Förste wor nadighe Herræ Koning *Eric* til en ræt Herræ oc Koning taken, walder oc wnfongen ouer alle thisse thry Riken. Sidhen wpa Sancte Trinitatis Sondach nw war i nafn Fadhers oc Söns oc then helghe Andz hær i Kalmarn efter allæ Rikesens gotho manno samthyct oc radh bothe Klerkæ oc Leeghmen krunether oc in koningxlich Stol seter ouer thisse thry Koningxrike met then werdichet, som bothe i andelich oc i wæriltzlich

lich stykke en ræt krunith Koning til bör at besidiæ oc waræ ouer thisse thry Koningxrike, Danmarc, Suerig oc Norghe, tha war hær i for^{de} tijma oc Stadh en stadhelich oc wbrydelich Sæmye, fridh oc forbinding halneth, deythingeth oc ænd met radh oc samthykke then for^{de} wor Herres Koning *Erics* oc then for^{de} wor Fru Drotning *Margretes*, oc met en ræt endrecht oc samthykke alle Rikesens Radhgeuere oc men aff alle thry Koningxriken fulbordhet i thenne modæ, som hær efter fölgher: Först at nw scule thisse thry Riken hafue thenne Koning, som ær Koning *Æric* i hans lifdaghæ oc sidhen ewinnelicæ scule thisse thry Riken en Koning hafue oc ey flere ouer alle thry Riken, suo at Riken aldre scal scilias meer, om gudh wil. Sidhan efter thenne Koningxens lifdaghæ scal en Koning ouer al thry Riken weliæs oc takes, oc ey flere, oc scal engte et Riket en Koning takæ eller welghæ her efter wtan met fulborlich samthykke oc endrecht allæ thrygge Rikenæ. Gifuer oc Gudh thenne Koning Sön, eller thom efter hanom kommæ en Sön eller flere, tha scal en til Koning weliæs oc takas ouer al thry Riken oc ey flere, the andre Bröthræ worthe met annet Herscap belente oc bethenkte i Riken, oc Döttre, om han thom faar, tha göre ther om efter thy som laghen wtwiser, oc jo en aff Koningxsöner, om Gudh wil, at tha noken til ær, at thisse thry Riken hanom weliæ, oc han blifue Koning, oc ey flere, som fore er sacht. Kan oc Koningen barnlös frafalle, thet Gudh forbyudhe, at tha Rikesens Radhgeuere oc Men en annen weliæ oc takæ, then thom Gudh gifuer til nadhe, ther the efter theræ bestæ samwit oc the witæ for Gudh rætist oc skellixt oc Riken nyttest wæræ met en ræt samdrecht alle thrygge Rikenæ, oc at engin sich her amot setter eller annet i dragher, wtan som fore screfuit star, oc sculæ alle thry Koningxriken i en samdrecht oc kerlich blifue oc wæræ, suo at engte et scal sich fran thet annet draghe met noken twædrect eller syndran, wtan huat thet enæ wpa gar, entich met Ørlogh eller met andre wtlensche Manne afæktan, thet scal thom wpa ga allo thry oc huort thera annet behelpelicht wæræ met al troscap oc almacht, thoc suo, at huort riket blifuer widh syn lagh oc ræt, oc Koningen efter thy hanom bör at hafue. Framdelis scal Koningen styræ oc radhæ met sit Rike i Danmarc om hws oc feste lagh oc dom efter thy som ther ær lagh oc ræt oc Koning ægher oc bör at göræ, suo oc i Suerike oc i Norghe efter theræ

Lagh

Lagh oc ræt, oc Koning ther sagher oc bör at göræ. Oc draghes engin Lagh eller ræt wt aff eet Riket oc wt i annat, the ther ey för hafuæ warit Logh eller ræt, wtan Koningen oc huort Riket blifue widh syn lagh oc ræt, som fore er sact, oc huort bör at blifue. Kan thet oc suo wortha, at a noket et aff thisse Rike Orlogh eller hærstyold wpa styrter, huilket et thorræ thes helzt kan worthe, tha scale the andre tw Riken, nar Koningen eller hans Embitzmen wpa hans weghna thom tilsigher, met macht oc al troscap thet Riket til hielp oc werghe komme, huart thom worther tilsact, entich til land eller watn. Oc scal huort et Riket thet annet til hielpe kommæ oc waræ, som ther til bör wtan alt anet, thoc suo, at huor et Riket eller bathe tw thet enæ til hielp komme, tha scal man i thet Riket thom met spisan oc kost oc fodher aff Rikesens Embitzmen thera nöthorft forese oc bæring, oc scipe at landet oc almughen ey forderuet worther; en om therræ thienisto lön, scadhe oc fenxel eller annet thet suo tilhörir, ther stonde Koningen thom fore, oc ey Rikesena Embitzmen eller Almughe ther om quelize eller a talæ then tidh ac ther Riken al eller noket theræ Orlogh a styrter aff wtlensc hær, tha scal sich ther engin met hielperæthe take eller werghæ, at han engin thienist plichtigh ær, wtæn till syt eghit landemære. Thet hafuer wi alle ouergifuet oc samthyct, oc en woræ scal then annen hielpe oc fölghe i huilket Rike thet nödh görs, for then sculd at al thry Riken æræ nw oc worthe scule wnder en Koning oc Herræ oc blifuæ ens som et Rike. Her met scalo alle feydhe oc twædracht, som mellom Riken her til aff longe forlidhnæ tymæ warit hafue, næther lesges oc aldre mer wppas eller wp draghes, oc aldre mer et Rike orloghe wpa thet annet, oc engte the wp draghe, ther Orlogh eller Wsæmye ma aff komme, wtan blifue alle som eet Rike wnder en Koning, som fore er sact, oc scal huor man högher oc lagher widh ræt oc lagh blifue, oc sich nöghe lade i lagh oc ræt oc met engin döchfeydhe eller annen wræt eller höghmod noken the annen forthrykke eller wforrætæ them ther mindræ formæ, wtan alle scule ræthes Gudh oc wor Herra Koningen, oc alle stonde hans budh efter thy som til bör, oc hans Embitzmen, the han til setter wpa syne wegne, oc ræte ouer thom, som her amot bryde. Worther oc noken i noket riket fridhlös eller biltogher eller forlictogher i annat Rike for syn ræte brut, tha scal han suo wel i thet

em

ena Rike wara fridhlös, som i thet andræ, oc scal hanom engin heyne eller forsuaræ: Wtan huor han worther a talæther oc a kerther, ther scal man ouer hanom rætæ efter thy som hau brut hafuer, oc ræten tilsigher. Item om nokræ deythingen eller ærende wordhe wpedhe eller om talit met fræmethe Herræ eller stædher eller thorræ budh til wor Herra Koningen, i huilket rike han tha ær stedder, tha hafue han oc hans Radh, the tha nær æræ stedde, jo nokra aff huort Riket thes macht, huat han oc the therom göre oc ende wpa thisse thry Rikes wegne, huat guthelixt oc skellixt oc nyttelixt ær til wor Herra Koningens oc thisse thry Rikers gagn. Item scal man al thisse forscrefne stykke oc article suo göre oc holde, som fore screfuet star, oc thom suo wt thydhe oc menæ, at thet wardher Gudh til hedher oc wor Herra Koningen oc Riken til gagn oc gotho oc fridh, oc at huor lade sich nöghe i Lach oc ræt; oc wore thet suo, at noken wore, som her amot wilde göre, at alle the aff thisse Rike hielpe wor Herra Koningen oc hans Embitzmen, som han ther til setter, met goth tro oc al macht thet at styræ oc ther ouer at rætæ efter thy som ræt ær, oc ther widher bör. Framdelis scal wor Fru Drotning *Margretæ* styra oc besidiæ, radhe oc beholde i henne lifsdaghe whindrit met al Koningxlich ræt, engte wndertaket, efter henne fölghe alt thet, som henne Fadher oc henne Sön henne wnte oc gafue i thorræ lifuende liff oc i thorræ Testament, oc suo i Suerike henne morghengaue oc annet, thet Rikesens Men i Suerike hafue met henne ouer ensæ draghet oc samthyct, at hwn beholde scal, suo oc henne Morghengaue i Norghe oc thet henne Herræ Koning *Hakon* oc henne Sön Koning *Oleff* henne ther wnt oc gifuet hafue bothe i thorre lifuende liff oc i thörræ Testament, oc et mughelict Testament at göræ efter sich, oc thet at holde, thoc suo at landen oc Slotten komme igen frii oc wmbeuoren til Koningen, nar hwn dör, wtan suo mange pæninge oc gotz, som hwn mughelica bort gifuer i syt Testament, som fore er sact, aff thetta forscrefna, som henne ær botho gifuet oc wnt, at thet stadicht oc fast blifuer oc holdes, oc huat hwn hafuer alle redho til foren fran sich antworthet eller gifuet eller bort guldet eller lent i thisse thry Koningxrike i Gudz hedher oc henne Wene oc thienere, at thet oc blifuer stadicht oc fast, efter thy som thet er giort, oc at Koningen oc Rikesens Men i thisse thry Koningxrike hielpe henne thetta for-

 screfne

screfne at besidiæ oc beholde oc beskyrme oc werghe, oc at heymæ i goth tro i henne lifdaghe wtan arct, om thet nödh görs. Wille oc nokræ henne i thisse forscrefne stykke wforrætæ eller henne her i amot at göre arghæ eller hindræ i nokræ modæ, tha wille I i goth tro meth al macht wære henne ther i behelpelike at scipe henne ræt ouer thom, som thet göre; oc wnne wi henne, at hwn ma takæ Gudh til hielp, oc thom henne hielpe wilghæ at sta ther amot oc wergha sich wforwit. Til mere beuaring alle thisse forscrefne stykke, at the scule stadighe faste oc wbrydelicæ blifue ewinnelica met Gudz hielp oc i alle mode oc met alle article, som forescrefuat star, oc at breff sculæ gifues wppa perkman scrifne tw aff hwart Rike, suosom ær Danmarc, Suerike oc Norghe, ludende i alla modæ oc met allæ artikele, som hær fore screfuet star, oc sculæ incigles met wor Herra Koningens oc wor Fru Drotningens oc Rikesens Radz oc Mens oc Köpstæthes Incigle aff huort aff thisse thry rike Danmarc, Suerike oc Norghe. Oc at alle thisse stykke æræ suo *talædhe* oc endæ, oc at the i alle modæ suo fuldraghes oc fulkommes oc blifue sculæ, som fore screfuet star, tha hafuom wi *Jæcob* oc *Hinric* aff Gudz nadh Erchebiscope i Lund oc Wpsælæ, *Peter* oc *Knut* met samma nadh i Roskilde oc i Lyncopink Biscopa, *Karl aff Toftæ*, *Jones Anderssön*, *Sten Beyntssön*, *Jönes Rut*, *Thure Beyntssön*, *Folmar Jacopssön*, *Erengisl*, *Pæther Nielssön aff Agarth* oc *Algut Magnussön*, Riddere, *Arent*, Prouest i Oslo, *Amund Bolt*, *Alff Harilssön* oc *Goute Ericssön*, Riddere, ladit wora Incigle met goth wilghæ hengis for thetta breff. Datum Kalmarn, anno Domini M°CCCXC Septimo, die beate Margaretæ Virginis.

S. 419. Kjøge Byes og Waldberg Herreds Overdragelse til Bispestolen i Roeskilde ved Olaus (ikke Claus) Pant, Decanus og det hele Capitel.

Efter Originalen i Arkivet med Grams Haand.

Omnibus præsens scriptum cernentibus *Olauus Pant*, Decanus, *Jacobus Kanuti*, Præpositus, Magister *Petrus Lykke*, Archidyaconus, *Johannes Awonis*, Cantor, totumque Capitulum Ecclesiæ Roskildensis, æternam in Domino salutem. Notum facimus universis præsentibus et futuris, nos ex unanimi consensu et animis deliberatis Reverendo in Christo Patri et Domino nostro Karissimo, Domino *Petro*, Dei gratia Episcopo no–

nostro Roskildensi et suis successoribus Villam Köghe et provinciam Walburshærith, nobis per serenissimam Principem, Dominam nostram Reginam *Margaretqm* pro tribus milibus Nobilinn auri de Anglia inpigneratas, prout in litteris apertis inde confectis patet evidenter, una cum eisdem inpignerationis litteris ac omni jure nobis in præscriptis villa, provincia et litteris apertis qualitercunque competenti veraciter resignasse, pro prænominati Domini nostri Episcopi *Petri* et suorum successorum usibus libere ordinandas: Recognoscentes expresse per hæc scripta, nos ab eodem Domino nostro Episcopo et suis successoribus pro præscripta auri summa plenam et sufficientem ad nostrum beneplacitum obtinuisse et habere recompensam, videlicet totam pecuniam, quæ communitur vocatur homicidarum pecunia, et quinquaginta marcas argenti de suo et suorum successorum cathedratico, annuatim perpetuis temporibus per nos et nostros in Capitulo Roskildensi successores integraliter subleuandas, sicut etiam in litteris apertis exinde confectis latius continetur. In cujus rei testimonium sigilla nostra præsentibus sunt appensa. Datum Anno Domini MCCC nonagesimo septimo, feria quinta post diem beatorum Dyonisii et sociorum ejus.

S. 426. Den rosfildske Bisfop Peders Tilstaaelse om nogle af Capitlet ham overdragne Penge, og om Maaden hvorpaa samme erstattes Capitlet. m. m.

Originalen fandtes blandt de magnæanske Diplomer paa Universitetsbibliotheket, hvor Klevenfeld 1750 lod tage Copie deraf.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Petrus*, dei gracia episcopus Roskildensis, eternam in Domino salutem. Constare volumus vniuersis presentibus et futuris, nos a dilecto capitulo nostro Roskildensi tria milia nobilian auri de anglia (que pecunia deputata erat pro bonis emendis ad laudem quandam beate virginis, que laus intitulatur inuiolata intacta, et ad vnam antiphonam de beato laurencio martire, que vocatur gloriosus dei martyr Laurencius, cotidie et perpetuis temporibus in ecclesia nostra Roskildensi processionaliter extra chorum sollempniter decantandas), integraliter et veraciter subleuasse. Pro qua auri summa, in usum et euidentem vtilitatem ecclesie nostre, et mense nostre episcopalis, eiusdemque mense redditus ampliandos, notorie jam conuersa, ipsi capitulo nostro re-

recompensam sufficientem facere volentes pro eisdem laudibus beate Dei genitricis et beati Laurencii, martiris (cotidie et perpetuo vt premittitur in eadem nostra Roskildensi ecclesia tenendis et cantandis), eidem capitulo nostro totam pecuniam que communiter vocatur homicidarum, Item quinquaginta marchas argenti de cathedratico nostro refundimus, tradimus et assignamus, pro perpetua proprietate et possessione retinendis, tali modo: vt duo canonici, per Decanum et capitulum ad hoc specialiter quolibet anno deputandi, ipsum cathedraticum vna cum sacrista Roskildensi annuatim leuabunt, et perceptis primitus per eos ex parte capituli quinquaginta marcis argenti integraliter, de primis denariis cathedratici, qui soluuntur, quidquid residuum fuerit vltra illas quinquaginta marcas argenti hoc nobis et nostris successoribus, qui pro tempore fuerint, reddere teneantur, vna cum libro compotorum super cathedratico, singulis annis subleuato, in finem, vt nos et nostri successores de *leuatis* (vltra illas quinquaginta marcas argenti, capitulo *debitas*) et de restanciis forsan cathedratici melius valeamus et valeant informari, pecuniam vero homicidarum totam, vt premittitur, omni anno leuabunt canonici de capitulo, et sibi retinebunt ex causa prescripta, nichil nobis vel nostris successoribus seu cuiquam alteri restituendo de eadem. Insuper recognoscimus nos expresse in hiis scriptis ab eodem capitulo nostro in prescriptis tribus milibus nobiliarium auri de anglia plenam et sufficientem habere recompensam, quo ad nostram mensam episcopalem, pro prenominatis quinquaginta marcis argenti de cathedratico et tota pecunia homicidarum ante dicta. Preterea adicimus, ordinantes in remedium et salutem anime domini *Nicolai*, predecessoris nostris immediati, ac sui memoriam atque nostram, vt ad predictam laudem beate virginis et immediate post *cantetur antiphona*, aue maria, et statim post illam legantur tres collecte conjunctim sub vno per dominum (?) videlicet de sancto Lucio papa patrono ecclesie nostre memorate prima collecta, secunda de reliquiis ecclesie nostre, tercia de et pro fidelibus dei defunctis, ibidem sepultis, que est: Deus in cuius miseracione. Pro suprascriptis articulis inuiolabiliter et perpetuo obseruandis, nos nostros successores et capitulum sub bona fide omnium nostrum in hiis scriptis firmiter obligamus. In quorum omnium euidens testimonium et certitudinem pleniorem Sigillum nostrum vna cum sigillis Illustrissimi principis

et

et domini nostri domini *Erici* dei gracia Regnorum Dacie, Swecie, Norwegie, Sclauorum, Gothorumque regis ac ducis pomeranorum, ac Serenissime principis Domine *Margarete* eadem gracia eorundem Regnorum Regine, et Reuerendi in Cristo patris Domini *Jacobi* diuina miseracione archiepiscopi Lundensis Swecie primatis nec non sigillum prenominati nostri capituli Roskildensis presentibus est appensum. Datum anno Domini Millesimo trecentesimo nonagesimo septimo feria quinta post diem beatorum martirum dyonisii et sociorum eius.

S. 425 og 427. To Documenter, A og B, fra den rosfildske Bisps Officialis, **Nicolaus Bille**, angaaende det Spørgsmaal, om Byen Maale tilhørte **Efrard Moltike**, eller en Vicarius ved Roskilde Kirke, navnlig **John Johnsen**.

Langebek har 1741 udskrevet dem begge efter Originalerne i Universitetsbibliotheket.

A.

Vniuersis quorum interest vel interesse poterit quomodolibet in futurum, *Nicholaus Bille*, Officialis Domini episcopi Roskildensis, salutem in Domino. Quoniam mota questionis materia coram nobis in judicio inter Dominum *Jonam Joonson*, perpetuum Vicarium in ecclesia Roskildensi ex vna parte et *Efrardum Möltike*, armigerum de Wighsyö parte ex altera de et super bonis, videlicet villa Malöwe, dictus Dominus *Jonas* proposuit, quod quidam Dominus *Boecius Dywrœ*, cuius filiã ipse *Efrardus* pronunc habet in vxorem, sibi in dicta villa Vicarie, quam in ecclesia Roskildensi pronunc obtinet, pertinente injuriabatur et dampnum intulit vltra valorem centum marcharum argenti dictam villam per quinquennium occupando redditus, prouentus et obuenciones singulas interim sublevando, et colonos detalliando. *Efrardus* vero parte ex altera pretendit et dixit, ipsam villam Malöwe dicto Domino *Boetio Dywrœ* militi pleno iure pertinere, et consequenter asseruit, quod quicquid de ipsa villa Malöwe percepit, justo tytulo leuauit. Nos igitur . . . ambobus terminum ad docendum de jure suo prefigentes inuenimus dictam villam per patentes literas verorum possessorum ad altare siue Vicariam, qvam tenet ipse Dominus *Jonas*, fuisse et esse juste deuolutam. Consequenter etiam dictus Dominus *Jonas* produxit literas illustris Principis Domini *Olaui* quondam regis Danorum, cum quibus dictam villam dicte vicarie secundum

dum leges patrie adiudicant, perpetuum silentium ipsi cause nullis literis in contrarium receptis imponendo. Ipse vero *Efrardus* nichil horum, que pretendit, probare potuit. Nos igitur habito consilio peritorum et inspectis cause meritis partibus termino ad audiendam sententiam prefixo et ipso Domino *Jona* sententiam ferri postulante de et super possessione dicte ville, Dei nomine inuocato, pro tribunali sedentes, dictam villam Malöwe ipsi Domino *Jone* ex parte vicarie sue juste pertinere diffiniendo pronunciamus et pronunciando sententialiter diffinimus in hiis scriptis, ipsi *Efrardo* perpetuum silentium super dicta causa imponentes ......
.... iniuriarum, dampnorum et expensarum nobis pro alia vice reseruata. Lata est hec sententia in ecclesia Roskildensi Anno Domini M°CCC°XC°VII° XXV die mensis septembris. Nostro sub sigillo.

B.

Officialis Domini episcopi Roskildensis Sacerdoti in Wixö salutem in Domino. Ex quo *Euerardus Möltike* de Wixö armiger apud vos per literas nostras legitime est ammonitus, vt Domino *Jone Jonsson* perpetuo Vicario in ecclesia Roskildensi centum marchas argenti, pro quibus sibi in iudicio sententialiter fuit condempnatus ratione annone, pecorum et aliarum rerum, quas Dominus *Boecius Dyura* quondam miles de bonis in villa Malowe sitis ad vicariam, quam idem Dominus *Jonas* in dicta ecclesia Roskildensi canonice obtinet, violenter et iniuste subleuauit, cuius Domini *Boecii* filiam idem *Euerardus* habet in vxorem, exsolveret, quod facere nunc curaret, sed animo indurato contumaciter supersedit. Vnde, crescente sua contumacia, merito crescat et pena, et quod idem *Euerardus* ad instanciam Domini *Petri Clementis* etiam perpetui vicarii in dicta ecclesia ab ingressu ecclesie et a diuinis legitime estat elimatus. Ideo vobis firmiter mandamus, quatenus eundem *Euerardum* sic vt premittitur prius elimatum, quem nos in hiis scriptis excommunicamus, sic excommunicatum singulis diebus dominicis et festiuis, campanis pulsatis, candelis accensis et demum extinctis, in ecclesia vestra publice nuncietis, non cessantes ab hiis donec satisfactione preuia aliud a nobis habueritis in mandatis. In signum autem &c. rece present: Datum anno Domini M°CCC°XC° septimo die sancti *Nicolai* episcopi, nostro sub sigillo.

S. 426. Nicolaus Iverson til Hefringeholm hans Gjeldsbrev til en Borger i Malmø navnlig Michael Jonsen.

Skreven med Langebeks Haand.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Nicolaus Iwersson de Hefringeholm*, Miles, Salutem in Domino sempiternam. Notum facio universis presentibus et futuris, quod recognosco me Viro discreto *Michaeli Jonson Villano in Malmöœ* presencium exhibitori in *septuaginta marchis argenti* teneri et esse veraciter obligatum, sibi et sui heredibus, per me et meos heredes, die beati Michaelis Archangeli nunc proximo affuturo, *in bonis albis denariis legalibus et datiuis*, et nullo alio precio vel valore integraliter persolvendis, pro quibus septuaginta marchis argenti sibi curiam meam, dictam *Skawœmans lategardh Malmöœ sitam*, in qua *Petyr Nyenborgh*, *Henricus Zölingh*, *Sacher Pœtherson*, *Twlœ*, *Lassœ Jacobson* et *Jacob Pawlson* pronunc resident, una cum fundis, terris, spaciis, domibus et structuris, ac omnibus aliis eiusdem tocius curie pertinenciis, nullis exceptis, quibuscunque nominibus censeantur, inpignero per presentes, condicione tali, quod dictus *Michael Jonson* a datis presentibus plenam habeat potestatem, colonos in eadem curia instituendi et destituendi, pensiones et redditus de eadem annuatim sublevandi et secundum velle suum libere ordinandi, donec predicte pecunie summa dicto Michaeli vel eius heredibus per me vel meos heredes totaliter fuerit exsoluta, in sortem principalis pecunie minime computandos. Insuper obligo me et meos heredes publice in hiis scriptis ad appropriandum, liberandum et disbrigandum predicto *Michaeli Jonsson* et eius heredibus predictam curiam, cum omnibus suis, ut premittitur, pertinentiis, dum sibi loco pigneris stat, pro et ab omni impeticione et allocutione presentium et futurorum quorumcunque. Item si predicto Michaeli et eius heredibus dictam curiam appropriare et liberare pro et ab impeticione et allocucione, ut premissum est, presencium et futurorum quorumcunque non valuero, extunc predicto Michaeli et eius heredibus Curiam meam in eadem villa Malmöœ sitam, in qua *Jacobus Andersson Consul* pronunc habitat, quam qvidem curiam per mortem *Johannis Axulson* jure hereditario *cum uxore mea Cristina* legaliter acquisivi, predicto *Michaeli Jonson* pro sexaginta marchis argenti prius impigneratam, non adhuc redemptam, pro predic-

tis

tis septuaginta marchis argenti et pro illis antedictis sexaginta marchis argenti, insimul sub condicionibus et articulis super eandem curiam dicto Michaeli per me prius datis et confectis inpignero per presentes, tali etiam condicione prehabita, quod si predicta curia, quam predictus *Jacobus Andersson* inhabitat, dictarum centum triginta marcharum argenti jam simul computatarum, pronunc defecerit in valore, extunc obligo me et meos heredes dicto Michaeli et eius heredibus secundum arbitrium quatuor virorum amicorum ex utraque parte nostra ad hoc sumendorum satisfacere competenter, hoc etiam ajecto, qvod si antedictus *Michael* aut eius heredes aliqvod edificium notabile in eisdem curiis antedictis construxerint, extunc me et meos heredes dicto *Michaeli* et suis heredibus, pro edificio in antedictis curiis per eos constructo secundum dictum quatuor amicorum nostrorum, ut premissum est, satisfacere obligo per presentes. Item nullus dies solucionis erit non dies beati Michaelis prenotatus. Item quocunque anno die beati Michaelis dicte pecunie summa dicto Michaeli vel eius heredibus per me vel meos heredes totaliter fuerit persoluta, extunc pensiones et redditus de dictis curiis principalem pecuniam conseqvantur, in sortem principalis pecunie minime computandi. In cuius rei testimonium sigillum meum, una cum sigillis virorum discretorum, videl. Domini *Jacobi Kalff*, militis, Domini *Andree Presbyteri*, *Hennekini Agheson*, *Benedicti Vngæ*, *Ostradi Jenson* et *Achonis Dyekn*, villanorum in Malmöæ, presentibus est appensum. Datum Anno Domini MCCCXC septimo, die beati Kalixti Pape.

S. 434. To af de her omtalte norske Breve, af 23de og 27de Martii.

Begge har Schøning ladet afskrive af de Klevenfeldske Papirer.

A.

Þat se öllum godum monum kunigtt att mitt *Biorn Ifuærsson* ok *Æiuindær Hakonsson* logrettemæn varom i Kirkiu *Aam* sæm ligger i *Swadæbu* freadaghen næstæ fire Marie Mösso i Langæfasto a VIII are rikis okkars vyrduligs Herræ Herræ *Æiriks* mz Guds Nad Noregs Konungs þvi i hia saom ok hæyrdom a ath *Hafthoor Finkælsson* helt i hond hæidorlighom Manne *Joone Martæinss.* ok gaf hanom sex aurabolI jardar i *Skioldungæbærge* som ligger i *Hofwinæ Kirkiusokn a Furneæ* mz allom lunnendom ok

ok tillæggiom fornom ok nyiom uttæn gardz ok innan till æværdæligre eigo ok allz afrædes medær ollom þæim rette sæm han kan þar af fa. Til sanninda her um settom mit okkar insighli firir þette bref ær gort var a þæim timæ sæm fyr segir.

B.

Ollum Monnum þem som þettæ bref sea ædher höyræ, sendhær *Ketil Æilifsson* præster i *Öye* ok *Berdor Iwersson* qvediu Gudæs ok sinæ. Mit wilium ydær kunikt gera att mit warum a *Hofwine* ær liggær i *All* i *Faghabergx Sokn* i Gudbrandzdalum a Tijsdaghin i þridiu viku fastu a attundhæ are Rikis wyrdulix Herre Herra *Eirik* meder Guds Nad Norex Konongx saghom ok höyrdom a ord ok handærband þænæ *Gunnær Sigursson* ok *Hælgha Assordottur*; kændiz oc þa *Gunnær* fyrnæmdr at han hafde sæld *Orme Ærlenssyni*, verfader fyrnæmder *Hælgo*, tveghiæ Markæbool jærder i *Skygheberghe* sæm ligghær i *Musedale* i *Stafs* þingha medær lutom ok lunyndum fra fornio ok nyu utæn gærs ok innæn frialst ok hæimolt firi honom ok hons Ærwinghum eftirkomandum. Kændiz ok þratnæmder *Gunnær* att han hafde vpboret fyrstæ penningh ok öffstæ ok allæ þer i millium sæm i Kaupo þæirre kom, sacar sannyndhæ skullæ sættum mitt okkar Insigle firi þette bref er gord var a dæighi ok are sem fyrr sæighir.

1398.

S. 438. Hansestædernes Skrivelse til Bremen.

Dette saavelsom de fem nestfølgende Diplomer ere alle med Langebeks Haand udskreven af den lethraborgske Codex af *Recessus Hansæ*.

Na der grute. Guden Vrunde, wi hebben iuwen bref wol vornomen, vnde gi scriuen, dat gi nicht enkunnen vmme mennigerhande gebrek iuw anliegende helpen to der were, de wi ter Zeward hebben willen, des vns sere verwundert na dem, dat iuw vnde den iuwen der Zeevredinge also grot behoef is alse vns vnde den vnsen, vnde gi iuw alse wi iuw neilkest screuen mer wen andere Stede dar to vorplichtet hebben, vnde billeken des nicht vorsatich werden scholden, vnde vns menliken also wol alse iuw vmme stede sind sulke vnde vele mer gebreke darumme wi menlich grot vorvolgent mit grotem Kosten vnde schaden lange tid gele-

den hebben vnde alle dage liden. Hirumme wi iuw ernstliken dar to esschen vnde manen, dat gi to desser were doen schullen, alse gi iuw den Steden vorbunden hebben in iuwen openen breuen, vnde scholen alles dinges rede wesen mit den iuwen vp vnser Hern Hemeluart negest volgende, to komende in den *Oresund*, vnde vort to segelende, wor gi de anderen vtvresschen, Wente wi iuw des nenerleye wis verdregen willen ofte konen, Wo gi des nicht en deden, so moste men iuw vmme des willen volgen na vdwisinge iuwes braues vnde des iuwe vnuortogerde antworde bi dessem iegenwerdigen boden.

S. 435. Hansestædernes Skrivelse til Dronningen.

Na der grute. Hochgeborne clare Vorstynne, Juw mach wol vordenken, wo in tiden vorleden begrepen was iuw mit den Steden dage to holdene des yodoch nicht enschach vmme afwesent etliker *Stede* den dat mede anginк, des hebben nu Her *Wulf Wulflam* an vns vnde iuwe Cappelaen an de Hern van Lubeke woruen, dat gi vns noch wol ansynnende weren dage mit iuw to holdende, Darumme eft id iuwer Herlicheit behegelik were, so hebbe wi enes dages vorramet mit iuw wppe Sunte Johannis dach to middensomer negestkomende to *Copenhauene* to holdende, vmme mennigerleye stucke, alse vm dat redelike arbeydeslon van dem Seevunde, dat me dat vp en redelik dond sette, vmme de priuilegien den Steden in iuwen riken gegeuen to bestedegende, vnde vm mennigerleye schaden de vnse borgeren vnde copluden van iuwen vndersaten gescheen is, vnde vmme andere schelinge to sprekende, Darumme wes Juwer Herlicheit dar ane behegelik is, bidde wi van iuw den Hern van Lubeke iuwe vnuortogerd antworde dar van to scriuende. Werit auer dat gi den dach menden to holdende, so begere wi mit vlite, dat gi de vnse, de wi dar sendende werden, leyden willen, also dat se to vnde af vnder iuwen vnde der iuwen velicheit sin, vnde van en nerghene mede gemoyet werden. Vortmer warf Her *Wulf* vorscreuen to vns vnde iuwe Cappelan to den Hern van Lubeke van iuwer wegene, dat gi vns mit den iuwen wolden to hulpe komen, eft wi to rade worden de see to vredende, dar vore wi iuwen Werdicheit vruntliken danken, alse iuwe vnse boden, de wi bi iuw hebbende werden, wol berichten scolen, vnde begeren iuw

to

to wetende, dat wi des to rade worden sin, dat wi vnse were in de See leggen willen, de se to vnsetende vor de ghenne dar van de Copman lange tid beschedeget is, vnde noch alle dage beschedeget werd. Worumme wi Iuwer Herlicheit vruntliken bidden, dat gi de vnse oft se wor quemen in etlike iegene iuwer rike vorderlik wesen willen vnde iuwe vogede vnde andere vndersaten alsodannich hebben oft se wor bi de vnse quemen, id were in der See edder anders wor in iuwen riken, dat se de vnse vordern vnde sik vruntliken bi en bewisen, wente wi dat mit den vnsen also bestellen willen, dat se den iuwen des geliks don scholen, eft se wor bi se qwemen. Vortmer kone wi iuwer Herlicheit noch nicht enkede scriuen, wes Koning *Albrecht* denket to donde vmme syne losinge, vnde hopen, dat he vns yo dat kundegende werde to rechter tid, alse he besegelt heft, doyt he dat, dat wille wi iuw wol beualen. Scriptum &c.

S. 445. Kong Eriks Stadfæstelse af Stokholm Byes Privilegier.

Wi *Erik* van godes gnaden to Denemarken, Sweden, Norwegen, der Wende vnde der Goten Koning, vnde Hertoge to Pomeren, bekennen vnde betugen in dessem iegenwardigen breue, dat vmme des willen dat wi horet vnde vornomen hebben, dat de Radmanne, borgere vnde inwonere der Stad *Stokholm* sik truweliken vnde wol bi vnser Omen Koning *Alberte* bewiset hebben, vnde wi hopen vnde vormoden, dat se sik bi vns vnsen eruen vnde nacomelingen ok truweliken hir namals bewisen scolen, so sind wi met wolbedachten mode, willen vnde vulbort van rade vnses vnde vnser leuen vrowen vnde Moder Koninginnen *Margareten* vnde vnser leuen getruwen radgeuen van sunderber gnade vnde gunst wegene to rade worden dat wi willen vnse leuen getruwen Borgermesteren, Radmanne, borgeren vnde allen inwonren gestlik vnde werlik binnen dem Stokholme laten bi alle erer rechticheit, priuilegien, vnde vriheit, de se van oldinges bet an den dach alse men scref MCCCXCV jar vp de hochtid vnser leuen vrowen alse se geboren ward, van Koningen to Koningen vnde deme rike to Sweden van geistliker achte gehat hebben, vnde dem gemenen Copmanne, bi alle siner rechticheit, priuilegien vnde vriheit binnen dem Stokholme vnde in dem gantzen rike to Sweden bette uppe de vorscreuene tid gehat hebben vnde de to vorbeterende vnde nicht

 to

to vorergorende. Dit is geschen na rade vnde willen der erbaren Vadere vnde heren vnser truwen radgeuen, alse Hern Jacob to Lunden, Hern *Wynalt* van Drunthem, Ertzebisscopen, *Peter* to Roschilde, Hern *Osten* to Anslo, Bisscopen, Hern *Sten Bentsson*, Hern *Henninge van Pudbus*, Hern *Yon Andersson*, Hern *Yons Duwe*, riddere. Vnde to groterer bewaringe alle desser vorscreuenen stucke hebbe wi vnse Ingesegel mit witscop laten hengen vor dessen bref, de gegeuen is na godes bort XIII^c jar dar na in dem XCVIII jare, in deme dage sunte Johannes Baptisten alse he vnthouedet ward.

S. 446. Dronning Margretes Stadfæstelse af Hansestædernes Privilegier i Danmark.

Wi *Margareta* van godes gnaden Koning *Woldemars* dochter van Denemarken bekennen vnde betugen openbare in dessem breue, dat wi dar bi wesen hebben, dat vnse Sone Koning *Erik* den Steden de in der Dudeschen Henze nu sind, enen bref gegeuen heft wort van worde to ludende alse hir nascreuen steit.

Wi *Erik* van godes gnaden the Dennemarken, Sweden, Norwegen, der Wende vnde der Goten Koning, vnde Hertoge to Pomern, bekennen vnde betugen openbare in dessem breue, dat van sunderliker leue, vruntscop vnde gunst, de wi vnde vnse rike van den Borgermesteren, Radmannen, Borgern, Copluden, Deenren vnde Inwonren der Stede nascreuen, alse *Lubeke*, *Hamborch*, *Stralessund*, *Gripeswolt*, *Stetin*. *Colberge*, *Nien Stargarde*, *Colne*, vnde *Bremen*, in Prussen, *Colne*, *Thorn*, *Elbingh*, *Dantzik*, *Koningesberg*, *Brunsberch*, In Liflande, *Rige*, *Darpte*, *Reuele*, *Pernowe*, vnde in ere Dudeschen Hense nu sind, bevunden hebben, vnde wi vns vnde vnse rike noch vorten hopen vnde van en vormodende sind, So hebbe wi van sunderliken leue vnde gnade wegene, na eendrachtigen rade vnde guden willen vnse vnde vnser leuen vrowen vnde Moder Koninginnen *Margareten* vnde vnser leuen getruwen Radgeuen van Denemarken nascreuen, alse Ertzebisscop *Jacob* to Lunden, Bisscop *Peter* to Roskilde, Bisscop *Tetze* to Odensee, vnde Bisscop *Bo* to Arhusen, Her *Henning van Pudbus*, Her *Jons Andersson*, Her *Jons Rute*, Her *Volmar Jacobsson*, Her *Michel Rute*, Her *Anders Jacobsson*, Her *Jacob Axelsson*, Her *Johan Oleuesson*, Her *Jons Duwe*, Her *Niels*

Niels Jonsson, Her *Peter Nielsson van Agarde*, Her *Abraham Brodersson*, Her *Stich Petersson*, Her *Pritborn van Pudbusche*, Her *Peter Valkendorp*, Her *Berneke Schinkel*, Her *Stich Awesson*, Her *Jons Lawesson*, Her *Anders Olevesson van Nesby*, Her *Magnus Munk*, Her *Byorn Oleuesson*, Her *Jons Valke*, vnde Her *Jons Nielsson van Auentsberge*, den vorbenomeden Steden vnde eren Borgermestern, Radmannen, Borgern, Copmanne, Denren vnde Inwonren stedige, vulborde vunde confirmere alle vnde islik ere rechticheit vnde priuilegien vnde vriheit de erer welk bisundern edder en mid en ander van seliger denknisse unser olderen vnde voruaren koningen to Denemarken vorlenet vnde gegeuen sind, also dat se der vnde erer islik sunder hinder vnser vnde vnser amptlude, vogede vnde vndersaten bruken scolen in alle der wise artikelen vnde punten, alse se van vnsen olderen vnde vorvaren Koningen to Denemarken hebreuet sind, vnde ok dat wi vnde vnse rike vnde vndersaten ok bruken vnde neten scolen aller rechticheit, artikele vnde punte, de desse vorbenomede Stede vnse olderen vnde vorvaren Koninningen to Denemarken besegelt vnde bebreuet hebben. Vnde to merer bewaringe vnde sekerheit alle desser vorscreuene stucke so hebbe wi Koning *Erik* vorbenomet mit vns vnse vorscreuene getruwen radgeuen vnse vnde ere Ingesegele vor dessen bref gehenget laten, de gegeuen vnde screnen is to *Copenhaven* Anno Domini MCCCXCVIII. quarta feria proxima post diem Bartolomei.

Vnde wi *Margareta* vorscreuene, vm leue vruntscop vnde gunst willen, de wi van dessen Steden bevunden hebben, unde ok hir namals hopen van en vortan vormodende sin to be vindende, so vulborde wi, stedigen vnd confirmeren alle desse vorscreuene stucke in aller mate, alse vorscreuen is, van vnser wegene, vnde to merer witlicheit alle desser vorscreuene stucke so hebbe wi vnse Ingesegel vor dessen bref gehenget laten. De gescreuen is anno et die quibus supra.

S. 447. Hansestædernes Privilegier i Norge.

Wi MARGARETA van godes gnaden Koning *Waldemars* dochter van Denemarken, bekennen vnde betugen openbare in dessem breue, dat wi dar bi wesen hebben, dat unse sone Koning *Erik* de Steden de in der Dude-

deschen Hense nu sind, enen bref gegeuen heft, wort van worde ludende alse hir na screuen steit.

Wi *Erik* van godes gnaden to Norwegen, Denemarken, Sweden, der Wende vnde der Goten Koning vnde Hertoge to Pomeren bekennen vnde betugen openbare in dessem breue, dat vmme sunderliker leue vruntscop unde gunst, de wi vnde vnse rike van den Borgermestern, Radmanne, Borgern, Copluden, Denren vnde Inwonren der Stede nascreuen, alse *Lubeke*, *Hamborch*, *Stralessund*, *Gripeswolt*, *Stetin*, *Colberge*, *Nienstargarde*, *Colne* vnde *Bremen*, In Prussen *Colme*, *Thorn*, *Elbing*, *Dantzik*, *Koningsberg* vnde *Brunsberg*, In Liflande *Rige*, *Darpte*, *Reuele*, *Pernowe*, vnde alle de in erer Dudeschen Hense nu sind, bevunden hebben, vnde wi vns vnde vnse rike noch vortan hopen vnde van en vormodende sind, so wi wan sunderliker leue vnd gnade wegene, nach endrachtigen rade vnde guden willen vnse vnde vnser lenen vrowen vnde Moder Koninginnen *Margareten* vnde *vnse leuen* getruwen *Radgeuen van Norwegen* nascreuen den vorbenomeden Steden vnde eren Borgemestern Radmannen, Borgeren, Copluden, Denren vnde Inwonren, stedegen, vulborden vnde confirmeren alle vnde islike ere rechticheit, priuilegien, vnde vriheit, vnde olde wonheit, na der priuilegie lude, der er icwelik bisundern edder erer en mid enander van seliger dechtnisse vnser olderen vnde vorvaren *Koningen to Norwegen* vorbreuet vnde gegeuen sind, also dat se der vnde erer islik sunder hinder vnser vnde vnser Amptlude, Vogeden vnde vndersaten bruken scolen in aller wise, artikelen vnde punte, alse se van vnser olderen vnde vorvaren Koningen to Norwegen bebreuet sind, vnde ok dat wi vnde vnse rike vndersaten to Norwegen bruken vnde neten scholen alle rechticheit, artikele vnde punte, de desse vorbenomene Stede vnse oldern vnde vorvaren Koningen to Norwegen besegelt vnde bebreuet hebben. To merer bewaringe vnde sekerheit alle desser vorscreuenen stucke so hebben vnses rikes Radgeuen vnde man to Norwegen, alse Her *Winold* van godes gnaden Ertzebisscop to Drunthem, Her *Olaf* vnde Her Osten van der sulnen gnade Bisscope to Staffanger vnde to Anslo, Her *Anbern* Prouest to Bergen, Her *Arold* Prouest to Anslo, Her *Gote Erikson*, Her *Alff Haraldsson*, Her *Amund Bolt*, Her *Endrith Erlendesson*, Riddere, *Otten Romer*, *Hakon Si-*

uer-

uerdesson, *Halward Alfsson*, *Olef Petersson*, *Siuider Kane*, *Elef Torgudsson*, *Siuerd Humelow*, vnde *Euerd Vntsone*, Knapen, ere Ingesegele mit vnse ingesegel hengen laten vor dessen bref, de geuen vnde screuen is to *Copenhauen* in Sunte Johannis dage Baptisten alse em sin houet afgeslagen ward, na godes bord XIII Jar in dem XCVIII Jare.

Vnde wi MARGARETA vorscreuene vmme vrundscap, leue vnde gunst willen, de wi van dessen Steden vorscreuen bevunden hebben, vnde ok hir namals hopen vnde van en vortan vormodende sin to bevindende, So vulborde we, stedigen vnde confirmeren alle desse vorscreuene stucke in aller mate, alse vorscreuen steit, van vnser wegen. Vnde to merer witlicheit alle desser vorscreuenen stucke so hebbe wi vnse ingesegel vor dessen bref henget laten. Datum Anno, die, et loco, quibus supra.

G. G. Det Document, hvoraf sees, at Rostock, Wismar, og Visby, indtil videre vare udelukte fra de de andre Hansestæder meddelte Privilegier.

Wi *Hinrich Westhof* vnd *Henning van Rinteln* van Lubeke, *Gerd Papenhaven* vnde *Wulf Wulflam* vamme Sunde, *Johan van Thorn* van Elbinge, van der Stede wegene in Prussen, Sendeboden der Stede vorscreuen, bekennen vnde betugen in dessem iegenwardigen breue, dat allene de Hochgeborne Furste Her *Erik* Koning &c. vnde vrowe *Margareta* Koninginne to Denemarken &c. vmme vnser leue vnde bede willen confirmeret vnde bestediget hebben allen Steden, de in der Hense sind sodane priuilegie vnde vriheit, alse en van eren olderen vnde vorvaren in den dren riken Denemarken, Norwegen vnde Sweden gegeuen vnde bebreuet sin, alse de breue, de se vns dar up gegeuen hebben, clarliker vdwisen. Iodoch hebbe wi de confirmacien in sulken louen vntfangen, also dat de Here Koning vnde de vrowe Koninginne vnde de dre rike vorscreuen vthescheden hebben de van Rostok vnde Wismar, vnde de andern Stede des landes to Mekelenborg, vnde de Stad *Wisbu*, bet to der tid dat se van en mit mynne edder mit rechte gescheden sin vmme de schuldeginge de se menen to en to hebbende. Wanneir se auer mit mynne edder mit rechte darumme van en gescheden sind, so scholen se der suluen vriheide vnde priuilegie bruken, vnde nicht eer der neten edder

der bruken, vnde vnser en islik schal deme Heren Koninge vnde der vrowen Koninginnen van sinen rade vnde stad schaffen tusschen hir vnde pinxsten negestcomende enen bref mit der stad Ingesegel besegelt, van worde to worde, alse desse bref vdwiset. Vnde dat me alle dink so holden schal alse hir vorscreuen is, so hebbe wi vnse Ingeregel to vorderer bewaringe vor dessen bref henget laten. Datum Anno Domini &c. XCVIII. ipso die decollacionis Iohannis baptiste.

S. 447-48. Forbund imellem Kong Erik og Conrad von Jungingen, den tydske Ordens Højmester i Preussen.

Originalen er i Geheimearchivet. Afskriften med Langebeks Haand.

Wy *Erich* van Godes gnadhen to Denmarken, Sweden, Norwegen, der Wende vnde der Ghoten Konyng, vnde Hertogh to Pomern; bekennen vnde betughen in dessem jeghenwardighen breue, *dat vmme sunderliker leue, vruntschap vnde ghunst willen als wy* vornomen hebben de twischen vnsen oldern vnde vorvadern Konyngen vnser dryer Rike, alse *Denmarken, Sweden, Norwegen*, vnde dem *Homester* des *Dutskes orden* vnde der synen van olders bet to nu ghewesen sint. Vnde wi oc nu vnde vnse vorbenomeden Rike vnde de vsen van em vnde van den synen vinden vnde befunnen vnde noc hir namales hopen vnde vormuden van em vnde van den synen vort an, eft god wil, to befinnende; so hebbe wi na der allerdurchluchtesten Vorstinnen Vrowe MARGARETEN der Konynginnen vnse leue Vrowe vnde Muder Rad vnde willen vnde na radhe vnser Rades desser drier Konynge-Riken vorscreuen ghemaket en vruntschap minne endracht vnde en gantzen vrede to ewighen tiden, mit den erwerdeghen Heren Her *Conrad van Jungingen*, Homester des Dudeskes Ordens, vnde synen nakemelingen vnde mit den gantzen orden vnde der Lande *Prutsen* vnde *Liflande* vnde eren Stede dar inne. Also dat wy, vnse eruen vnde nakomelingen vnde de vnsen der vorscreuene Riken wedder se vnde de eren in jenigherleie wise doen willen edder sculen wedder mit rath edder mit dadh, vnde oc nenen krich edder orloch mit en to heben er arghesie vnde eren skaden in jenegher wise oc nicht to doende, sunder allerleie arch vnde hulpperede, doch also dat se vns vnde de vnsen, vnde vnse vrúnde by rechte laten, vnde vnder langs en den andern

rech-

rechtes pleghen. Vnde effte jemant edder jenich Here mit den vorbenomden Heren Homester, synen nakomelingen edder synen landen vorscreuen Krich edder orloch ansloghe, dar schulle wi vnde de vnsen stille to sitten, vnde dar to nene hulpe doen mit rade edder mit dade, alse vorscrenen steit, des ghelikon als vorscreuen steit in aller mate schulen se vnde de eren vns vnsen eruen, nakomelingen Konyngen der vorscreuene Riken vnde de vnsen wedder duen vnde plichtige syn, vse vnde der vnsen, vnde desse vorscreuene Riken ergheste vnde skadhen in jcnigherleie wise oc nicht to donde edder to wetende, alse hir vorscreueu steit. Och wille wi dat de vt eren landen vnsen Riken soke moghen, darinne to kopslande, dar to uarende, vnde to kerende ere gut vnde kopenskap to handelen na sulken priuilegien vnde breue vnde sulker wise als wi de Steden, de nw in deme *Dutdeske Hentze* synt, nw hir to *Kopenhaffn* gheconfirmeret hebben. Des ghelikem sculen de vsen vnde de vt desse vorscreuene Riken wedder dien in den vorscreuenen landen *Prutsen* vnde *Liflande* varen vnde keren ere gud vnde kopenskap, dar inne to handelen, in allerleye mate, alse van olders vriest ghewesen hefft bet to hir to ewighen tiden hir na vnderlang to bliuende alse vorscreuen steit. Dat alle desse vorscreuene stucke vnde artikle gantze stede vnde vaste van vns vnde vse nakomelingen gheholden werden in aller mate, als vorscreuen steit, so hebbe wy Koning *Eric* vorscreuen vnse Ingesegle mit willen vnde mit endrakt vnse vorscreueue drier Riken Ratgheueren Ingesegle hir na ghescreuen Heren, Her *Jacop* to Lunde, *Henric* to Upsalen, *Winold* to Drunthem, Erczebiscopen, *Peter* to Roskilde, *Thord* to Strengenæs, *Agustin* to Osle, *Tetso* to Othense, *Thorstan* to Skare, *Olaf* to Stafanger, *Bo* to Arhws, *Byörn* to Aboe, *Nicles* to wester Arhws, *Lagho*, to Wiburg, Biscopen, *Anbern* to Berghen, *Arend* to Oslo, Prouesten *Henning van Rudbeck*, *Karl* van Tofftem, *Gauto Ericson*, *Jenis Andersson*, *Sten Beyntsson*, *Jenis Rut*, *Eringisel Niclesson*, *Michel Rut*, *Steen Basa*, *Folmar Jacobson*, *Anders Jacobsan*, *Alff Hareldson*, *Thuro Beyntson*, *Jacop Molanson*, *Thord Bonde*, *Johan Olafson*, *Algut Magnusson*, *Jenis Duwe*, *Agmund Bolt*, *Philippus Karlson*, *Nicles Ywersson*, *Pridbern van Pudbusk*, *Eric Erlandson*, Peter *Niclesson* van Aghard, *Swarte Schonning*, *Abram Brodhersson*

Ywer Niclesson, Stig Petersson, Vikke van Vitzeh, Eric Niclesson, Hans van Pudbusk, Arwid Beyntson, Peter Walkendorp, Magnus Hakensson, Bernike Schinkel, Thorkil Haraldson, Stig Awesson, Gutstaff Matisson, Jenis Lawesson, Gherd Snakenborg, Heynæ Snakenborg, Endret Erlandson, Knut Vdsbn, Anders Olafson van Nesby, *Magnus Throttesson, Magnus Munk, Erland Knutsor, Byörn Olefson, Magnus Sturæ, Thord Petersson, Jönis Falk, Lauritz Vlfson, Nicles Magnusson, Karl Öræ, Nicles Giedde, Amund Hat, Gutstaff Magnusson, Nicles Boson, Magnus Lowesson, Jonis Eskilson, Jonis Niclesson* van Awendsberg, vnde *Mathis Gutstafson*, Ridderen, *Otto Römer, Karl Karlson, Haken Sywerdson, Halword Alfson, Gotskalc Beyntson, Olaf Petersson, Gunnæ Kiæmp, Claus Thorgetson, Sywert Humelow* vnde *Syward Kanesson*, Knapen, in dessen jeghenwerdigheit breub laten henghen. De ghéuen is vnde screuen to *Kopenhafn*, na Godes bord Anno Millesimo trecentesimo nonagesimo octauo, die Sancti Egidii confessoris.

Cuncta fere sigilla adpendent, quorum tamen aliquot ex parte læsa.

S. 440. Hansestædernes Skrivelse til de flanderske Kjøbmænd.

Af Recessus Hansæ.

Erbaren leuen vrunde, Alse gi vortids den Heren van Lubeke gescreuen hadden, begerende iuw hulpe to donde, de se to vredende dat vns de Heren van Lubeke vort gescreuen hadden, also dat wi in vnsen raden darumme gesproken vnde engedregen hebben, Is id also dat gi mit den Steden bi iuw belegen dar to arbeiden willen in der dart dat nene rouerye in der *Westersee* bi dem *Schagen* vnde Vreslandes siden entsta, so wille wi gerne ofte god wil vnse were to vorjaren in der Zee hebben, desse *Ostersee* to bevredende, alse wi dessen somer ouer dhan hebben. Des bidde wi iuw vruntliken, dat gi des nicht verlecgen, vnde dar to mit den Steden bi iuw belegen raden dat gi ok iuwe were to vor jaren in der Zee hebben, wente wi wuchten worde to ver jaren nene were in de zee lecht, so moste de Copman velich segelen mochte, vnde bidden des den heren van Lubeke iuwe antworde to scriuende. Datum *Copanhauene* &c.

S. 482. Evert Moltike's Erklæring, hvorved han frafalder sin gjorte Paastand paa Rettighed til Maals By.

Dette Document har Langebek 1741 afskreven af Orignalen paa Pergament i Universitets-bibliotheket. Den tilføiede samtidige danske Oversættelse var paa Papir.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Æfrardus Möltekæ de Wigsiö*, armiger, eternam in Domino salutem. Nouerint vniuersi presentes et futuri, quod recognosco me publice in hiis scriptis matura deliberacione prehabita nullum jus in ipsa villa Molöwa in Smörömshæret sita vel suis pertinentiis quibuscunqve nominibus censeantur, infra quatuor terminos camporum dictos *markæskæl* inpresentiarum habere, nec aliqualiter vcusqve habuisse. Quam quidem totam et integram villam *Ericus Nicolai de Hyrningsholm* bone memorie ecclesie Roskildensi pro quadam vicaria ibidem fundanda dedit, assignavit libere, et legauit. Vlterius recognosco, quod dicta villa Molöwa de *Dno Boecio Dyuræ quondam milite patre vxoris mee dilecte Christine* secundum leges terre est euicta. Insuper literas apertas, instrumenta, documenta, que mencionem de ipsa villa Molöwa fecerint ex parte mei vel vxoris mee Christine inuente vel inventa fuerint, casso et anichilo per presentes. In cuius rei testimonium sigillum meum vna cum sigillis virorum nobilium videlicet Dni *Johannis Moltœkæ* militis fratris mei, *Johannis Görsting* et *Awonis Steegh* presentibus est appensum. Datum anno Dni M°CCC°XC°VIII°. die sancti Clementis pape.

Samme Brev oversat paa Dansk ved samme Tider.

Allæ meen thettæ brreff see heelser jek *Æwerth Möltikæ, Vœbnœræ, aff Vigsyö* ewindælighæ met Gwdh. Thet skwlæ allæ meen vithæ nerwærendis ok kommæ skwlendis, ath jek vetherkenner mek oopenbaræ innen thettæ breff met förthenkth ok berodh hw eenghen ræth nw ath hawæ ok ey hær tiil ath hawæ haffth innen en by Mollöwæ ligghendis i Smörwmhæreth ok ey innen hans tiil hörelsæ met hwath naffen the neffnes innen IIII markæskall. Hwilken by Mallöwæ all ok heel *Eric Nielesson* af Hyrningsholm, Gwdh hans siæl hawæ, gaff, skötthæ ok fry affhennæ Roskildhæ Kirkæ tiil ath vicariedömme i sammæstedh stictæ skwlendes. Fremdeles kennes jek, ath foresawdhæ by Maalöwæ er affwndhen effther lanzloff aff Hær *Boo*

 Dy-

Dyworæ forwmdaffs riddher *myn kæræ høstrwes fadher som hed Christinæ*. Fremdeles dödher jek ok tiill enthæ gör ä thettæ breff allæ opnæ bref, instrumentæ ok bewisningghær, hwilkæ som fwnnæ æræ eller fynnes, hwilkæ som röræ paa forskreffnæ by Maalöwæ paa mynæ veynæ eller myn höstrwes Kirstinæs. Till hwes thyngs vitnæbyrdh myth inzeylæ er henkth for thettæ breff met vælbornæ menzs som æræ *Her Iens Möltikæ* riddhers myn brodher, *Jens Görstinghæ* ok *Awæ Stheegh*. Datum anno Domini MCCCXCVIIIo die sancti Clementis pape.

S. 465. Provst Anbjørns Forpligtelse at bygge et Langskib til Almuen i Vos.

Dette Document er af Schøning udskreven efter Originalen paa Pergament. Han har derom paa sin Copie anmærket følgende: "Skriften er temmelig god; Pergamentet uselt; Indholden rar."

Ek Anbiörn profast at postola KKio i bergwin Kenniz at hafue lofuat allum almuganom a wos at gera þæim ett *langskiph* vm þretigi alne longom Kiöl ædr ok styttre een *ek kan* þet lof fa af minne ædhr min herra Kongen ok þer met vm *skipbuat* fyr halft annet Kyrlagh af huerium manne som bygger ok boor a wos ok kongenom gera skuat ok skylde ok i þessom verdaurom skullu lukazst fyrst een þridiungr i noutom een anner i smiöre ok smale ok þridi I malte ok skulu tweluttene lukaz at hausteno nw komer ok þridiungen skal wæra loken at þen tima som skipet verdher til reedo, skulæ ok bönderne skyldoge ware at fore þesse pænenga nedhr til *bölstada* som skipet skal göraz. ær þat ok sva at ek kan vare swa stadder i rikesenz ærendhom ædr I addrom forfallum þa wil ek ey nokra skyld at hafua fyr almoganom om skipet verder ey giort i fyrsagden tima, ok til sanendhe etc. giort a *vangenom* a *vos* annen sunodagh neste æfter paska Anno di MoCCCoXCo octauo.

S. 466. Et norsk Document, som Arnas Magnæus ved sin Paategning har henført til Aaret 1398.

Ollum mõm þæim sæm þtta bref sea ædhr höyra Sænda aslaker þorerss ok þor haluardzs Q. G. ok sina, kunnikt g'anda at mit varõ a soolberghū j nesodde a follo a manedagen næst eft' michials messo a tunde are Rikis okors vyrduliga hera hra eriks mz guds naadh noregs konongs. Saam ok höyrdom a at pæir heldo hondom samã af einne halfuo erik olafs en

af

af annar halfuo austeni aslaks ok aste eighin kono hans meth þy skilorde at þau seldo erike fyrnēfdō merk' bool iærder alle austegardon j stadu sæm ligg j vestbear sokn a follo frialst ok heimolt f' hworiū māne meth ollū lutū ok lūnīdū sæ til þy merkebole hefur leget fra forno oc nyu vtten gardz ok jnnan, kendits þa fyrnēfdh hion j þy saum handhebande at þau hafid vpboret af fyrnēfdom erike fyrste þænigh ok opste ok alle þr' j mællū sæm j kaup þera kom. Till sannynde hrvm sættom mit okor jncigle fir þtta bref er gort var a deghi ok are sæm fyr sæghir.

1399.

S. 467. Peder Bägows Qvittering for 100 Mark, som Dronning Margrete var skyldig.

Med Langebeks Haand af Originalen i Cancelliarchivet.

Witlik sy alle den yenen de dessen bref zeen vnde lesen horen, dat ik Her *Peter Bützow*, ridder, bekenne vnde betughe openbare in dessem breue also vmme de hundert mark Lubesch, de my de Dortüchtede eddele Vorstynne de Konynghynne van Denemarken schuldich was vnde louet hadde van Vader Krabben weghene des vanghenen, dat de erlike man Her *Wlf Wlflam* borghermester tho dem *Sunde*, dessen vorbenommen summe gheldes my wol tho danke vnde tho ener nöghe bereth heft. Vnde ik Her *Peter Bützow* vorbenomet vnde myne eruen vnde Her *Wypert Lüsow*, ridder, laten de vorbenomen Vorstynnen vnde ere eruen desses vorscreven gheldes quit leddich vnde los dat dar nenerleye manynghe mer na volghen schal in tokomenden tyden. To hogher betuchnisse so hebbe wy Her *Peter* vnde Her *Wypert* vorbenommen vnse ingheseghele henghet laten vor dessen bref de screuen vnde gheuen is na godes bort dorteynhundert yar in deme neghene vnde neghentighesten yare des ersten sondaghes in der vasten.

S. S. Documentet om Godserne Jertswr.

Oven over dette Document har Langebek skrevet følgende Rubrum: Adjudicatio bonorum Jertswr Hartvico Lembech et Ivaro Randstrup per Ericum Pomeranum facta."

Ericus Dei gratia Regnorum Dacie, Svecie, Norvegie, Slavorum Gothorumqve Rex et Dux Pomeranus, Omnibus presens scriptum cernenti-

tibus Salutem in Domino. Noverint, qvod Nos Viro Domino *Hartuico Leembek Militi* et *Ivaro Randstrup Armigero* bona dicta *Iertswr* qvæ cum omnibus pertinenciis suis ubicunqve locorum Fyonie sita, justo emptionis titulo sunt advoluta, prout in literis suis patentibus super hoc confectis plenius continetur, adjudicamus jure perpetuo possidenda, huic cause perpetuum silentium imponentes, ac inhibentes firmiter, ne qvis dictis bonis aut suis pertinenciis contra voluntatem ipsorum aliqvaliter intromittat. Datum *Othensö* Anno Domini 1399. Sabbato proximo ante Dominic Judica nostro sub Sigillo ad causas teste *Johanne Swenson Bryms.*

S. S. Documentet om Jorder som lagdes under Kongens Mate.

Med Langebeks Haand af Originalen i Faaborg Byes Arkiv afskreven 1753.

Ericus Dei gracia Regnorum Dacie Swecie Norwegie Sclauorum Gottorumqve Rex et Dux Pomarn. Omnibus presens scriptum cernentibus Salutem in domino. Noueritis, quod nos *terras latoris* presencium *Nicolai Ingwarsson* dicti *Spörkas* de terris septem marcarum argenti in parochia Deiernes, quas inpresenciarum habet, *male* nostre ascribimus. Concedentes sibi in predictis terris consimiles cum aliis nostris *malmen* libertates, ita tamen, quod secundum quantitatem predictarum terrarum ad mensam nostram singulis annis soluere teneatur. Inhibentes firmiter, ne quis officialium nostrorum, uel cuiuscunque status *existat*, ipsum contra dictas libertates, sibi per graciam nostram indultas specialem, audeat quoquo modo molestare, prout graciam nostram duxerit inoffensam. Datum *Foburgis* Anno Domini MCCCXCIX die sancti Marci, nostro ad causas sub sigillo. Teste *Johanne Swenonis Bryms* Justitiario nostro.

S. 468. Kongebrevet af 18de Junii.

Ericus, Dei gracia Regnorum Dacie, Swecie, Norwegiæ Sclauorum Gothorumqve Rex et Dux Pomeranie, Syelandiam inhabitantibus, salutem et graciam. Mandamus *andree Petri de Swaneholm* ex vna parte, et heredibus dni *Gunnari Jacobi* parte ex altera, inter quos litigium super quibusdam debitis, *videlicet* xlji. *marc* argenti, vertitur, quatenus ad diem sex septimanarum a data precencium, acceptis secum documentis partis vtriusqve coram justitiario nostro Dacie compareant, pro hujusmodi litigio legittime terminando. Datum Hafnis anno Domini MoCCCoXCo no-

nono, crastino sancti botulphi, nostro sub sigillo ad causas, teste Johanne Swenonis bryms.

S. S. Kong Eriks Stadfæstelse af Gaven til Klosteret Pades, afskreven af det Ornhjelmske Diplomatarium VI. Tome.

Ericus Dei Gratia Regnorum Svecie Danie Noruegie Stauorum Gothorumque Rex ac Dux Pomeranie Uniuersis et singulis ad quos presentes peruenerint Salutem et perpetuam in Domino caritatem. Quoniam ea que pro augmentacione cultus Diuini et presertim pro sustentatione illorum qui continue ante Deum diuinis oracionibus assistunt, per progenitores nostros rationabiliter et prouide gesta sunt, in quantum Deo authore possumus eorundem progenitorum nostrorum vestigiis inherere volentes nos pietatis oculis respicere condecet et fauoribus prosequi gratiosis. Quapropter habito maturo consilio et consensu charissime Matris nostre Domine *Margarete* Dei gratia Waldemari Danorum Regis filie ac dilectorum consiliariorum nostrorum tam prelatorum quam nobilium Regni nostri svecie donationem seu concessionem juris Patronatus Ecclesie *Borgha* cum duabus capellis sibi annexis Diocesis Aboencis et alterius juris cuiusianque juri Regio in predicta Ecclesia competente per illustrissimum progenitorem nostrum Regem *Magnum* felicis recordacionis Monasterio ac conuentui *Pades* Reualiensis diocesis factam, prout in ipsius literis inde confectis plenius continetur, firmam ratam et gratam habentes ipsam authoritate Regali inviolabiliter confirmamus futuris temporibus duraturam. In cuius euidentiam firmiorem sigillum nostrum una cum sigillo carissime matris nostre predicte presentibus est appensum. Datum Nycopie Anno Domini MCCCXCIX die beate Marie Magdelene.

S. 470. Hansestædernes Skrivelse til Kjøbmændene i Bergen.

Dette og de følgende Documenter har Langebek udskreven af Recessus Hansæ paa Leth[r]aborg.

Na der grute. Leuen vrunde, willet weten, dat wi mit den van Rostok vnde mit den van der Wysmar to worden gewesen, vnde se gemanet hebben vmme den schaden, de den Steden vnde dem Copmanne vd eren Steden vnde hauenen vnde dar wedder in geschen is, des is na deme dat se den Steden vorgelecht vnde geboden hebben mit en geramet een be-

bestand bet up enen andern dach de Stede darumme tho sprekende, wes se dar ane doen willen, darumme sin wi vmme des gemenen besten willen eensgeworden ernstliken van iuw begerende, dat gi se in des Copmans rechte verdegedingen lik der wis alse gi oldinges plegen to donde bet to der tid dat iuw de Stede anders wes vabeden wente wi des gelik gescreuen hebben deme Copmanne in Vlandern.

S. 471 Dronning Margretes Skrivelse til Grev Conrad af Oldenburg.

Na der grute. Leue Oem willet weten dat de heren Radmanne der Henzestede vnde vnse vndersaten vns to *Nycopinge* geclaget hebben, dat de zeerouere den vnsen vnde deme Copmanne groten schaden gedan hebben, vnde vns is to wetende worden, dat de Zeerouere vd iuwen haueuen vnde landen gesegelt sind, vnde iuwe man vnde vndersaten dar mede sin, des wi yoboch nicht gehopet hadden in sulker magescop vnde vrundscop, alse wi mit iuw sitten, vnde alse gi vns togescreuen hebben, vnde wi bidden iuw, oft de Zeerouere schepe vnde gud in iuwe lande vnde hauene bringen oft gebrocht hebben, dat gi dat to rechte beholden to des Copmans vnde to der vnser behoef den dat genomen vnde entseret is, vnde dat gi de schepe also wilt vorwaren laten, dat de Zeerouere nenen schaden dar mede meer vd iuwen hauenen endoen. Werit auer sake, dat des nicht en schude, so moste wi mit den Steden dar vurder up denken, wo wi dar umme deden; darumme voget id vnde helpet dar to, dat vns vnde en des nen noed en sy, vnde des iuwe antworde bi desseme boden.

S. 473. Dagtingning imellem Friderik van Wenden, Cumptor af Thorn, Johan Dirgarde, Storskaffer til Marienborg, m. fl. paa den ene Side, og Berthold von der Osten samt dem af Calmar paa den anden.

Witlik si, dat Her *Frederik van Wenden* Cumptor to Thorn, Her *Johan Dirgarde* Groteschaffer to Marienborch, Her *Kersten Miles* vnde Her *Johan Hoyer* van Hamborch, Her *Wlf Wlfflam*, vnde Her *Gerd Popenhagen* van dem Stralessande Borgermestere gedegedinget hebben mit Her *Bertolde van der Osten*, mit *Hans Nielsson* vrunden, vnde mit den van Calmarn, vnde mit der doden vrunden, de de

ou-

ouer geworpen werden, vppe ene siid, vnde mit den Steden, alse Lubek, vnde mit den Steden vd Prussen, vp de andern siid, in iegenwerdicheit der Hochgebornen Furstynnen Vrowen *Margareten* Koninginnen to Norwegen Sweden vnd Denemarken, vmme de schicht an *Hans Nielsson*, vnde an sinen vrunden, vnde an den van Calmarn, vnde an eren vrunden, vnde an andern, de mit en weren gescheen, Also dat enes vruntliken dages geramet is vppe sunte Jacobsdach negest komende to Calmarn to holdende vnde welken dach komen vnde velich wesen scolen to vnde af malk an sin beholt sunder arich twelue van den Steden, alse van Lubek vnde den Steden vd Prussen, alse van Dantzik, Thorn, vnde Elbing van isliker stad en Borgermester vnde twe Radmanne, vnde alle de mit en komen dar sulues to bewisende, dat de schicht de vorgescreuen is, mit rechte geschen si, vnde konen se dat also bewisen, so schal alle dink dar mede van des wegen slichtet wesen. Wolden se auer dat nicht annamen mit rechte to bewisende, so mogen se wandel lecgen na erer samwitticheit vnde secgen dat se dar mede vuldaen hebben na der schicht vnde wolden des gelikes van en nemen eft en vnde eres rades kumpane vnde eren kindern vnd den eren also van en geschen were vnde willen er recht dar to doen eft me en des nicht vordregen wil, vnde dar mede schal alle schade vnde schuldeginge tusschen den Steden vnde den riken to rucge gelecht wesen, ofte de Sendeboden der Stede vorgescreuen mechtich sin den schaden ouer to geuende vdgenomen dat nu vorwiset is edder dar me nu opene breue vp heft. Werit auer dat de Sendeboden nicht mechtich weren eren vnde erer borger schaden ouertogeuende so scholen se der doden vrunde wandel lecgen vnde secgen vnde vorrechten, alse vorscreuen is, oft me en des nicht vordregen wil. Vnde dar mede schal alle schelinge tusschen den Steden vnde der doden vrunden enwech gelecht wesen van der schicht wegene vnde wil de vrowe Koninginne edder de ere de Stede schuldegen vnde de Stede edder de ere se edder de ere schuldegen, dar schal malk vnuorsumet ane wesen, vnde de genne de de sone entfangen van der doden wegene, scolen vorwaringe doen vor boren vnde vngeboren, alse dat wonlik is, vnde de vrowe Koninginne wil yo suluen comen vppe den vorscreuen dach also verne alse se leuendich vnde gesunt is. Were auer, dat god vorbede, dat se van krank-

krankheit wegene dar nicht komen konde, so scolen yodoch desse degedinge bi vuller macht bliuen. Ok schal alle dink hir mede in gude vnde in vruntscop bestande bliuen. Dit is gedegedinget vnde eensgedregen in dem jare vn ses Heren MCCC vnde XCIX Jare, in sunte Michaelis dage des ertzeengels.

S. 475. Henneke Lembeke's Qvittering til Dronning Margrete for 8000 Mark.

Udskreven 1751 af Originalen paa Pergament, i Universitetsbibliotheket i Kiøbenhavn.

Jk *Henneke Lembeke*, Knape, Bekenne vnde bethuge openbare in desseme myneme openen Breue dat myn vrowe Konninghinne *Margareta* my gentzlich vnde all beret vnde betalet heft na myner nughe vnde willen de achtedusent lübesche march, dar my dat slot *Wardhe* vnde *Wardhesusel* tho pande vorstund, Vnde late ik vnde myne eruen myneme Heren Koningh *Erike* vnde vorbenomede myner vrowen Koninghinnen *Margarethen* vnde ere eruen vnde *nacomelinghe* quijd ledych vnde ghants loes vor desse vorbenomede lübesche march, unde de breue de my vnde myne eruen vppe vorben. Wardhe vnde Wardhesusel gheuen vnde bebreuet synt, de scholen doet vnde gantz machtloes wesen myt dessen breue vnde na desse daghe nene macht mer hebben, wor se synt edder vunden werden, vnde bekenne vnde bethughe in dessem breue, dat my edder mynen eruen dat vorscreuen slot Wardhe vnde Wardhesusel nerghen vorsteyt, vnde ik edder myne eruen dar nen recht edder rechtecheyt mer tho hebben, men dat ik dat vorscreuen slot Wardhe vnde Wardhesusel, vnde ogh dat slot vnde de stad *Ripe* myt den lenen de dar nw tho lighen in rechten truwen vnde louen innen hebbe vandeme vorscreuen mynen Heren deme Koninghen vnde myner Vrowen der Koninghinnen in alsodanner mate dat wanner erer en edder beyde vorscreuen se wedder eyschen vnde hebben willen, so scholen desse vorscreuen twe slote Wardhe vnde Ripe myt der stad vnde lenen vorscreuen vorben mynen Heren deme Koninghe vnde myner Vrowen der Koninghinnen erer en edder beyden vry vnde vmbeworren wedder antwerdet werden sunder jeneghherleye arghelist hindernusse hulperede edder lengher thogheringhe, Vnde weren dat sake, dat godh vorbedhe, dat vorbenn. myn Here Koningh *Erik* vnde myn Vrowe Koninghinne *Margarete* beyde storuen, er e-

erer en edder beyde desse vorscreuen slote Wardhe vnde Ripe myt dert stad vnde lenen vorscreuen wedder esscheden vnde hebben wolden, we denne na ereme dode rechtelken Koningh tho Danemarcken werd, deme schalme dyt vorscreuen doen vnde holden in aller mate alse hir vorscreuen steyd, men de wile dat vorben myn here vnde myn vrowe leue, so scholen se beyde edder erer en vorscreuen welk erer irst wil, desse vorscreuen slote Wardhe vnde Ripe myt der stad vnde lenen vorscreuen gentsliken mechtich wesen vri na erem willem wedder tho esschende vnde tho hebbende vnde tho antwerdende weme erer en edder beyde dunket vnde dit vorscreuen also hebben willen vnde des begherende sin, Vnde tho mere bewaringhe dat alle desse vorscreuen stukke so stede vnde vast bliuen vnde holden werden in allermate also hir vorscreuen steit sunder jenegherleie arich vnde hulperede, so hebbe ik vorbenn. *Henneke Lembeke*, vnde wi *Jon Jækoppesson*, *Hartwigh Lembeke*, Rijddere, *Godskalk Godhendorp* vnde *Clawes Lembeke*, vorbenn. *Henneke Lembekes* sone, Knapen, vnse Ingheseghele myt willen vnde witscap hanghen laten vor dessen breff, vnde tho mer witlicheyt vnde tughe so hebbe wi *Jons Andersson*, *Hinrich van Aneuelt*, *Volmer Jacopsson*, *Anders Jacopsson*, vnde *Nicles Jonsson*, Riddere, vnse Ingheseghele vor dessen breff ghehanghen laten. Datum *Slaghelosie* Anno domini Millesimo trecentesimo nonagesimo nono Sabbato post diem beati Martini Episcopi.

(Decem quæ adfuisse videntur sigilla, jam omnia prorsus absunt; relictis tantum pressulis, et in sex earundem appendentibus folliculis coriaceis, quibus sigilla, dum adfuerunt, ab injuria male tractantium, simul ac maturiore senii confectione recondita penitius fuere.)

S. 476. Magnus van Alens Qvittering til Dronningen for 10,000 Mark.

Med Grams Haand af Originalen i Arkivet.

Ik *Magnus van Alen*, Ridder, bekenne unde betughe openbare in desseme jeghewardighen breue, dat alse umme de *Theyndusent lubesche March, dar ik vorlouet hadde vor myne* gnedighen Vruwen der Koninghinne, *unde dar my Schonöre un Valsterbode to bewaringhe vore stunt*, van dessen vorescreuenen penninghen dar hebbe yc alrede van vppebor yarlingh *in deme Markede* Viifduzent lubesche Mark unde dre unde vef-

 tich

tich lubeche Mark, vnde dar umme stat my desse vorescreuen Slote in den vorescreuen theyndusent lubesche Marken also vele myn, dat yc nu yarlingh uppeboret hebbe, alse vorescreuen steit. Hirumme late yc unde myne eruen mynen gnedighen Heren Koningh *Eriken* un vorben. myne Vruwe de Koninghinnen und ere eruen und nacomelinghe quit, leddich und loos vor dessen vorescreuen Viifdusent lubesche Mark und dre und Veftich lubesche Mark, wente ye yarlingh uppebort hebbe, desse vorescreuenen viifdusent lubesche Mark un dre un veftich lubesche Mark, alse vorscreuen steit, ghentselken na myne willen un nöghe. Vnde to merer bewaringhe und zekerheit alle desse vorescrevenen *stukke* so hebbe yc myn inghesegel henghen laten vor dessem breff, unde to thughe und merer Witlicheit so hebben desse erbaren lude, alse Her *Hinrik van Brandis*, Her *Abraham Brodersson*, Her *Prytbern van Putbussche*, Her *Otto Peccatel*, Riddere, ere yngheseghel *mede henghen* laten vor dessem bref. Datum Gurwe, *Anno Domini* Millesimo tresentesimo nonagesimo nono, crastino conceptionis beatæ Mariæ Virginis.

S. 479. Skjøde paa en Gaard i Lagæholm.

Det er afskreven af Originalen paa Pergament i Antiqvitetsarkivet i Stokholm, og er mærkeligt ved sine afskillige obsolete Ord.

Allæ mæn, thetta opna bref høra ælla see, hælsa wi, *Borghærmestær ok all* thæ *bymœn*, som byggiæ oc bo *y Lagæholms byy* æwarthælika met warom herra: ok kænnæs wi met thænna nærwarændæ opna briwa, ath wi hawan latitt ok ont hethærlikom ok ærlikom manne, *Pæthœr Nielsson*, *Fowth pa Lagæholm*, ok hans arua, ewarthlikæ tiil egn, een gardh i Lagæholms byy, som ligher *østæn fran kirkæn*, som no *Magnus Strygæmakir* inna boor, met swa dane skæl, tha skal han giwa, i hwart aar thær folk pa boor, *ena tynna swars* i skatt, ællæs ok *saaœr* for three marker penningæ, hwilkit han heldir wil, ok skal han vdh giwa siit *walpinge myessœ gialt*, ok sin *tofte gialt*, sin *tappin giald*, om han øl tapper, sin *giœrdhœ* at lykæ, som tiil hans gardhæ komber, først thæn pa garthin sittær hawer vdh giwath, som fornæmpdæ breff vdhwisær. Tha bindhær wi, Burgermestir ok bymæn os tiil, hanom for all afgialdh at fri, vtan han forbrythæ siik syælfuir. Til witnis-

nisbyrth ok mera wissæ ok bæthra bewistingæ, biddæs wi godha maus Incigil, som ær Her *Gödækæ*, wara sokn prests, met wara bysins Incigil, at hengæ pá thetta opna breff. Scriptum et datum Lagæholm, Anno Domini Millesimo CCCo nonagesimo nono, ipsa vigilia festi penthecostes.

S. 484. Hertug Gerhards Stadfæstelse af Slesvig Stifts Privilegier

Med Langebeks Haand af den saakaldte Swabstedske Bog i Rentekammerarkivet i Kiøbenhavn.

Wy Gerardt von Godes Gnaden Hertoge to Schleswick vnde Greue tho Holsten, tho Stormarn, vnde tho Schouwenborch, bekennen vnd doen wittlick an dessem Breue allen den jennen, de en seen edder hören lesen, datt wy den erbarnn Vader Her *Johan* van der gnade Godes Bischop tho Schleswick vnd sin Stichte vnd sine Ammetlude, by alle sinen Rechte vnd Richte, geistlick vnde wertlick, lathen scholen vnd willen, vnd ene sin Stichte vnd sine ammetlude an densuluen Rechten vnd Richten nergen an hinderen scholen noch vorwerren tegen Recht, vnde ock sine Vndersaten, geistlick edder wertlick, wedder en edder sine Ammetlude nicht scholen vnd willen vordegedingen tegen Rect. Alle desse vorscreuene Stucke loue wy Hertoch *Gerardt* vorbenomet in guden ſtruwen deme vorbenomeden Bischop Johanne stede vnd fast tho holdende sunder jennigherley Argelist edder hulprede, Vnde wy hebben des tho tuge vnse Ingesegel gehenget lathen an dessen Breff, de geuen is tho *Lubecke*, nha Godes bordt Drutteinhundert Jar vnde in deme Negen vnd Negentigsten Jhare, des Dingesdages nha dem Sondage wan man singet Quasimodogeniti.

S. 485. De to norske Breve, A. og B.

De ere begge udskrevne af de Klevenfeldtske Papirer.

A.

Øllum monum þæim sem þetta bref sea edür hæyra senda *Þorstæin Halluardson, Olafer Andresson ok Nikolis Magnussoa* Q. G. ok sina. Kunikt gerande at a Manadaghin næsta æftir Paters sokko a tiunda are rikis wars virdheliks Hrā, Hrā *Eriks* met Guds Nadh, Noreks Kongs, i *Dighra Skytninggenom* i *Oslo* varom meer i hia saghom ok hordum aa at þr holdu han-

handom saman af eine halvo hederliken Man ok welboren Hera *Jon Martensson*, Riddar. En af andre haluo *Swein Kæmppe* met þi skilorde at fyrnemde Kempe gav ok galt adrnemndom Hera *Jon* alt þt godz sæm han æigher i *Wængh* i *Aas hærrit* i *vœstra Gytblande* ok Sigha Birghassons forældrar aat hafdhe, ok þet han falt hafwr till þænna dagh, fralst ok hemolt ok aluugs aakarolaust firir hwarrium Manne met lutum ok lunyndom sæm þar tilligge adr liggit hafuer fra forno ok nyo uttan gardhs ok inan fra Kempa ok hans erfingium til Hera *Jon* ok hans erfingia til ævindelegra æighu. þar met skall Kempe vara kvitt ok allunges lidhugr for alt þat vmbodh ok rækinskab oc alla andra tiltoler sæm þem var imellom. Til sanninda her um settom meer wor Insighli firir þetta bref som gort var a deighi ok are sem fyr seigher.

B.

Øllum monum þæim sem þetta bref see ella hæyra senda *Oluf Andresson*, *Joen Andresson* ok *Nichilis Magnusson* qvediu Guds ok sina Kuuykt gerande at vi varom i *Dighra Skytningenum* i Oslo a Manodaghin næsta efter Peturs Mæsso a tiuuda Are rikis wars wyrduliks Hera Hera *Eriks* met Guds Nah Noreks Konugs sagum ok hordhum uppa marghm godhm mannum nærværandom at *Swen Kempe* galt ærleghum manne ok velbaarnum Herra *Jone Marteinssyni*, Riddara, alt thet godz som han atte i *Thæng* ok han fek af *Yliæsbola* sem ligger i Aassherrith i væstra Gytlande frælst ok heimilt ok allungess aakiærulaust for hwer mand Hera *Jone* ok hans erfingium till æverdelika æighu met ollom lutum ok lunindom som þar til ligger ok ligget hafver fra forno ok nyo utangardz ok innan, sagde þa Kempe fornæmdom Hera *Jone* all the bref sem han hafver vppa þ sammafyrnæmda goos. Giorde thetta Kempe *ubasteth ok wbundin*. þokō þr þa hondom saman, ok varo satter ok alsatter wm Rækinskapp allan, Malemfne ok tiltalwr som þm war imillom. Wtan eyg et *Diwrshorn* som Hera *Joen* krafdhe af Kempe. Til saninda her um sættom vi' vor Inzighli firi þtta bref sum gort var a dagh ok are som fyr seighr.

S. S. Fragment af den bergenſiſke Biſkop Jacobs Bekjendtgjørelse om Aflad ſom Paven havde ſkjænket St. Sunnive Kirke og Munkelif Kloſter.

Ved Slutningen af dette Document har Gram antegnet: Reliqva desiderantur in apographo. Scilicet folium excisum fuerat e libro-qvo usus fuit ad hæc apographa A. Magnæus, exarato circa 1450.

Universis Christi fidelibus, præsentes literas inspecturis, seu auditturis, Jacobus, divina miseratione Episcopus Bergensis, nec non Canonici, Capitulum Sanctæ Trinitatis, civitatis ejusdem, salutem in Virginis filio gloriosæ. Universitati vestræ præsentibus innotescat, nos litteras Sanctissimi in Christo Patris nostri, Domini Bonifacii Papæ Noni, de Indulgentiis et remissionibus, Ecclesiæ nostræ et Monasterio Munkliff concessis, apud nos habere repositas ac bene conservatas, ejus vera bulla et cordula serica, more Romanæ curiæ, sigillatas, suspicione et vitio carentes, tenorem qvi seqvitur continentes: Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, rcl. De omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli (Apostolorum) ejus, auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus et confessis, qvi a primis vesperis usqve ad secundas vesperas festivitatis Sanctæ Sunnivæ, et per duos dies, ipsam festivitatem immediate seqventes, dictam Ecclesiam devote visitaverint annuatim, et ad conservationem hujusmodi manus porrexerint adjutrices, illam indulgentiam et remissionem peccaminum, tenore præsentium, auctoritate Apostolica, concedimus, qvam devote visitantes Ecclesiam beatæ Mariæ de Portiuncula, alias de Angelis extra muros, assignatam primo et secundo diebus mensis Augusti, annuatim qvomodolibet conseqvuntur. Et nichilominus, ut fideles ipsi ad Ecclesias. . . . .

1400.

S. 48. Hanſeſtæderues Skrivelſe til Grev Conrad af Oldenborg.

Dette ſaavelſom de tre efterfølgende Documenter har Langebek udſkrevet af Recessus Hansæ.

Na der grute. Eddele Here iuw mach wol vordenken, in welkerwys wi iuw vortids screuen vmme de vitalienbrodere, de gi alse wi do berichtet, weren vntholden vnde veligeden in iuwer stad Oldenborg vnde in iuwer herscop, dar up gi vns do wedder screuen, dat gi vd iuwen lan-

lande vnde hauene, vnde dar wedder in node den copman beschedigen wolden laten, edder beschedegen. Men gi hadden wol der Vitalienbrodere endeels ene tid geueliget wm ethiker heren bede willen &c. Des is vns echter to wetende worden, dat se sulnen Vitalienbrodere nooh in iuwer stad Oldenborg vnde iuwer herscop ere tovlucht hebben. Bidde wi mit vlite, dat gi noch de vitalienbrodere van iuw laten, vnde in iuwem gebede nicht lenger en veligen, vppe dat deme copmanne van en vurder nen schade en sche, darumme wi ansprake efte maninge to iuw hebben doruen, vnde bewiset iuw also dar ane, alse wi iuw wol to truwen. Dat wille wi gerne vorscholden. Scriptum sub secreto civitatis Lubicensis, quo pro presenti vtimur, feria IIII ante festum beati Valentini episcopi, Anno XIIIIc.

S. 489. Stædernes Skrivelse til dem af Grønningen.

Na der grute. Leuen vrunde! Alse gi wol weten vm de Vitalienbrodere de Kene Heren Ocken sone tom Broke bi sik heft, vnde de aldus lange der Vrowen Koninginnen van Denemarken vnde deme copmanne groten schaden to togen hebben, welke schedelicheit wi nicht lenk liden ofte vordregen konen noch en willen, Oft wi nu mit der hulpe godes yd dar to bringen konden, alse wi hopen, dat wi willen, dat se Kene vorscreuen van sik lete. So bidde wi mit gantzem vlite iuw dar vore to wesende, dat se nergen anders vnde van nemande anders beyde in West- vnde in Oest Vreslande heget, huset, edder vordegedinget werden dat sodanne schedelicheit vurder in den iegenen nicht enschee, iuw dar ane also to bewisende, alse wi iuw wol to truwen.

S. S. Deres Skrivelse til Dronning Margrete.

Hochgeborne clare Vorstinne, Wi danken iuw hochliken vnde vruntliken vmme iuwe gunst vnde guden willen, de vns iuwe herlicheit vortids vnde nu bi dem erbarn Heren *Wlf Wlflamme* an dem talle der lude den vns iuwe herlicheit to der were vmme de see to vredende vnde bisundern volge to donde vppe den gennen de de Zeerouers in Vreslande hegen vnde husen enbeden heft, des wille iuwe Herlicheit weten dat wi wize vnde rad dar to vunden hebben, also dat mit der gnade godes,

al–

alse wi hopen, van Kenen van dem Broke de suluen vitalienbrodere wol scolen vordreuen werden alse dat iuwer Herlicheit, oft got wil, wol behagen schal. Werit auer sake, dat yd also nicht en schude, dat god vorbede, so sind wi des to rade worden, dat wi vnse were hebben willen vppe de suluen Vitalienbrodere edder anders, wor dat des behof is dar wi iuwer hulpe wol to behouen, vnde bidden iuwer Herlicheit, dat gi id also bestellen willen, dat de iuwe, de gi vns dar to to hulpe doen willen, yo rede sin, wanneir wi dat van iuwer Herlichcit begerende sin, vnde eft gi iuwer wernes vnder des enen andern wech teen wolden, dat gi dat sulue iuwen houetluden beuelen willen, vppe dat wi weten mogen, wor vp wi vns vorlaten scolen, vnde we de houetlude sind van den wi de hulpe esschen scolen, bidde wi deme rade to Lubek wedder to enbedende.

S. 490. Hanseſtædernes Skrivelſe til de Flanderſke Kiøbmænd.

Na der grute. Leuen vrunde, iuwe breue hebbe wi wol vornomen, vnde alse gi int irste scriuen van den Lumbarden, wetet, dat vele vnder vns mit der sake nicht belastet weren, vnde de hebbet dat to rugge togen in eren raden darumme to sprekende. Alse gi ok scriuen vm dat Sundessche gelt, darumme hebbe wi mit den radessendeboden van dem Sunde gesproken, vnde se hebbet dat to sik genomen to erem rade tho bringende vnde willen dat bearbeyden alse se truwelikest mogen. Alse gi ok scriuen vmme dat werk dat mit iuw resteret is, vnde *Hinrik Kelner* tobehoret. Des mach iuw wol vordenken, welker wys wi vnde de Heren van Lubeke van vnser wegene iuw ergesoreuen hebben vnde wes de vrowe Koninginne to Denemarken de des werkes en recht Warerynne is vnde wesen wil, den Steden vppe dagen gesecht vnde openbare bekant heft, vnde bod dar mer to to donde oft me dat van er wolde gehat hebben, alse dat dat werk er van eren sloten vnde lande to tinse worden were, vnde ok vppe der nelkesten dachuard to *Nicopinge* gesecht heft dar an vnde ouer weren wol XV. sendeboden van den Steden vnde dar to de Cumpter van Thorn vnde de Grodscheffer vd Prussen, dat dat werk nen rouet gud ofte Zeevunt en were, ofte weset hadde, alse se wol bewisen wolde dede des behuf, an welkeme antwerde den sendeboden vnde den heren do wol nogede vnde noch wol noget vnde billik were

dat gi iuw ok dår nie nogen leten, Nochtan bouen dat heft *Hinrik* irgenomet dat alse em des de heren van Lubeke to stan vor en verrechtet mit sinen eede, dat dat werk dat mit iuw rostteret is sy dat sulue werk dat he van der vrowen Koninginnen vorscreuen kofte vnde sedder der tid deger vnuorandert si vnde na dem male dat de vruwe Koninginne en recht Warernynnē is des suluen werkes, alse vorscreuen is, vnde *Hinrik* irbenomet dar ane hindert werd, so wil se eme sin gelt weddergeuen vnde sik eres schaden wol up den copman wedder vorhalen. Werit sake dat gi eme des nickt volgen leten. Darumme begere wi van iuw ernstliken, dat *Hinrik* noch dat werk vd dem rostemente volgen laten. Schude des nicht, vnde quemen vnse borgere vnde cōplude in eren riken des to schaden, des schaden mene wi na tokomende van den ghennen de to al der tid desser bekummernisse hir dat regiment gehat hadden efte noch hebben se sin olderlude ofte achtey manne.

Navneregister.

A.

Navneregister.

B.

St.

Bu-

C.

D.

Dan-

E.

F.

G.

H.

J.

 sam-

K.

L.

Lem-

M.

Molt-

N.

O.

P.

R.

S.

T.

U.

V og W.

Realregister.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

Gil.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

S.

T.

U.

V.

Z og Ø.

Trykfejl.

Side 111 Lin. 3 nedenfra for Traven, læs Trenen.
— 176 — 10 nedenfra for norske, l. skotske.
— 177 sidste Lin. for Sultø, l. Saltø.
— 204 Lin. 9 for Stavebundne, l. Stavnsbundne.
— 214 — 10 nedenfra for Fred, l. Told.
— 224 — 5 for Nevike, l. Nerike.
— 238 — 15 for Ivarsen, l. Johnsen.
— 277 — 10 nedenfra for fraværende, l. nærværende.
— 280 — 9 nedenfra for Lindholm, l. Bornholm.
— 304 — 11 for Collegium, l. Colloqvium.
— 324 — 8 for plattydske, l. svenske.
— 370 — 2 nedenfra for Hammer, l. Slesvig.
— 386 — 14 for Rabodenes, l. Pabodenæs.
— 465 — 2 nedenfra for Sterling, l. Kjørlag.
— 467 — 8 nedenfra for lejede, l. lagde.
— 578 — 8 nedenfra for Ribe, l. Roeskilde.

٤٥